Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ–ΕΝΓΚΕΛΣ–ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
1953

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ 11

1928 – ΜΑΡΤΗΣ 1929

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ–ΕΝΓΚΕΛΣ–ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
1953
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ

11

1928 – ΜΑΡΤΗΣ 1929

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 2ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ (ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1951). Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἑνδέκατος τόμος τῶν Ἀπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν περιέχει τά ἔργα πού γράφτηκαν ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1928 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1929.

Στήν περίοδο αὐτή τό μπολσεβίκικο κόμμα, στηριζόμενο στίς ἐπιτυχίες πού σημειώθηκαν στή σοσιαλιστική ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, ἀνάπτυξε ἐντατική δράση γιά τήν προετοιμασία τοῦ περάσματος τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς ἀπ' τό δρόμο τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ στό δρόμο τοῦ κολχόζνικου σοσιαλιστικοῦ νοικοκυριοῦ. Τό κόμμα, ἐφαρμόζοντας μέ συνέπεια τή γραμμή τῆς κολεχτιβοποίησης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, πού χάραξε τό 15ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, προετοίμασε ὅλους τούς ἀναγκαίους ὅρους γιά τή μαζική προσχώρηση τῶν ἀγροτῶν στά κολχόζ.

Μέ τό πέρασμα τοῦ κόμματος στήν ἐπίθεση ἐνάντια στούς κουλάκους, ἡ ἐχθρική μπουχαρινο-ρικοφική ὁμάδα τῶν δεξιῶν συνθηκολόγων, πετώντας τή μάσκα, τάχθηκε ἀνοιχτά ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ κόμματος.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν στό γράμμα του «Πρός τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ», στούς λόγους του «Ὁ δεξιός κίνδυνος στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ», «Ἡ ἐκβιομηχά-

νιση τῆς χώρας καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ», «Ἡ ὁμάδα Μπουχάριν καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό κόμμα μας», στό ἄρθρο του «Ποῦ κατάντησαν» καί σέ ἄλλα του ἔργα ἀποκαλύπτει τήν κουλάκικη ἀντεπαναστατική οὐσία τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, ξεσκεπάζει τήν ὑπονομευτική δράση τῶν δεξιῶν συνθηκολόγων καί τῆς τροτσκιστικῆς παράνομης ἀντισοβιετικῆς ὀργάνωσης, ὑποδείχνει τήν ἀνάγκη τῆς ἀνειρήνευτης πάλης καί στά δυό μέτωπα, μέ συγκέντρωση τῶν πυρῶν ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση.

Στίς εἰσηγήσεις «Γιά τίς ἐργασίες τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ» καί «Τά ἀποτελέσματα τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ», στή συνομιλία «Στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν», στούς λόγους του «Ἡ ἐκβιομηχάνιση καί τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν», καί «Γιά τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί γιά τά σοβχόζ», στό λόγο του στό 8ο Συνέδριο τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ, στήν ὁμιλία του «Ἡ συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν καί οἱ προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας», στό ἄρθρο του «Ὁ Λένιν καί τό ζήτημα τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη» καί σέ ἄλλες ἐργασίες του ὁ Ι. Β. Στάλιν καθορίζει τούς βασικούς δρόμους καί τά μέσα γιά τή λύση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν, γιά τή δημιουργία τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ καί γιά τή στερέωση τῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό. Στά ἔργα του αὐτά ὁ Ι. Β. Στάλιν θεμελιώνει θεωρητικά τήν ἀναγκαιότητα ἑνός γοργοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας σάν βάσης τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς ἄμυνας τῆς χώρας, βάζει τό καθῆκον τῆς δημιουργίας νέων στελεχῶν βγαλμένων ἀπ' τήν ἐργατική τάξη, ἱκανῶν νά καταχτήσουν τήν ἐπιστήμη καί τήν τεχνική. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑπογραμμίζει τήν ἐπιταχτική ἀνάγκη

ν' ἀναπτυχθεῖ μέ κάθε μέσο ἡ κριτική καί ἡ αὐτοκριτική σάν μπολσεβίκικη μέθοδος διαπαιδαγώγησης τῶν στελεχῶν, σάν κινητήρια δύναμη ἀνάπτυξης τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας.

Στήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς θεωρίας καί στή θεμελίωση τῆς πολιτικῆς τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος πάνω στό ἐθνικό ζήτημα εἶναι ἀφιερωμένο τό ἔργο «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ὁ λενινισμός», πού δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά καί στό ὁποῖο ὁ Ι. Β. Στάλιν διατυπώνει τή θέση γιά τά νέα, τά σοσιαλιστικά ἔθνη, πού σχηματίστηκαν γιά πρώτη φορά στή Σοβιετική Ἕνωση, δείχνει τή διαφορά ἀρχῆς ἀνάμεσα στά ἀστικά ἔθνη καί τά σοσιαλιστικά ἔθνη καί ὑπογραμμίζει τή συνοχή καί τή ζωτικότητα τῶν σοσιαλιστικῶν ἐθνῶν.

Στόν ἑνδέκατο τόμο περιέχεται ὁ γνωστός λόγος τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τίς τρεῖς ἰδιομορφίες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ», πού δείχνει τίς πηγές τῆς δύναμης καί τῆς ἰσχῆς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί χαράζει τό δρόμο γιά τό παραπέρα δυνάμωμά του.

Τά ζητήματα τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί τά καθήκοντα τῶν ἀδελφῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων φωτίζονται στήν εἰσήγηση «Τά ἀποτελέσματα τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ» στούς λόγους «Γιά τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», καί «Ὁ δεξιός κίνδυνος στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας». Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑπογραμμίζει τή διεθνῆ σημασία τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης καί τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στήν ΕΣΣΔ. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐξηγεῖ ὅτι ἡ νέα οἰκονομική πολιτική (ΝΕΠ) τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους εἶναι ἀναπόφευχτη φάση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης σ' ὅλες τίς χῶρες.

Στόν ἑνδέκατο τόμο δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά

οἱ παρακάτω 14 ἐργασίες τοῦ Ι. Β. Στάλιν: «Ἡ συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν καί οἱ προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας»· «Τά πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης καί τά παραπέρα καθήκοντα τοῦ κόμματος»· «Πρός τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ»· «Γιά τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς»· «Ἡ ἐκβιομηχάνιση καί τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν»· «Γιά τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί γιά τά σοβχόζ»· «Γράμμα στό σ. Κούιμπισεφ»· «Ἀπάντηση στό σ. Σ.»· «Ἀπάντηση στόν Κουστίσεφ»· «Ποῦ κατάντησαν»· «Ἡ ὁμάδα Μπουχάριν καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό κόμμα μας»· «Ἀπάντηση στό Μπίλ-Μπελοτσερκόφσκι»· «Τηλεγράφημα στό Προσκοῦροφ»· «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ὁ λενινισμός».

Ἰνστιτοῦτο Μάρξ—Ἔνγκελς—Λένιν
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

1928—ΜΑΡΤΗΣ 1929

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από τίς όμιλίες στίς διάφορες περιφέρειες τῆς Σιβηρίας τό Γενάρη τοῦ 1928[1]

(Περίληψη πρακτικῶν)

Ἦρθα σέ σᾶς, στή Σιβηρία, μέ ἀποστολή, γιά σύντομο χρονικό διάστημα. Μοῦ ἀνατέθηκε νά σᾶς βοηθήσω στήν ἐκπλήρωση τοῦ σχεδίου συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν. Μοῦ ἀνατέθηκε ἐπίσης νά συζητήσω μαζί σας τό ζήτημα τῶν προοπτικῶν ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τό σχέδιο ἀνάπτυξης τῆς ὀργάνωσης κολχόζ καί σοβχόζ στήν περιοχή σας.

Θά σᾶς εἶναι γνωστό, ὅτι στό ἰσοζύγιο σιτηρῶν τῆς χώρας μας ἔχουμε φέτος ἔλλειμμα, παθητικό πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Γιά νά καλυφθεῖ αὐτό τό κενό στό ἰσοζύγιό μας σιτηρῶν, ἡ Κυβέρνηση καί ἡ ΚΕ ἀναγκάστηκαν ὕστερα ἀπ' αὐτό νά ἐντείνουν τή συγκέντρωση σιτηρῶν σέ ὅλες τίς περιοχές καί τίς ἀκρινές περιοχές. Θά χρειαστεῖ νά καλύψουμε τό ἔλλειμμα πρῶτα ἀπ' ὅλα ἀπό τίς περιοχές καί τίς ἀκρινές περιοχές πού ἔχουν πλούσιες σοδιές μέ τόν ὅρο οἱ περιοχές αὐτές ὄχι μόνο νά ἐκπληρώσουν, ἀλλά καί νά ὑπερεκπληρώσουν τό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Ξέρετε βέβαια τί μπορεῖ νά προκύψει ἀπ' αὐτό τό ἔλλειμμα ἄν δέν καλυφθεῖ. Κεῖνο πού θά προκύψει εἶναι ὅτι οἱ πόλεις καί τά βιομηχανικά μας κέντρα, καθώς καί

ὁ Κόκκινος Στρατός μας, θά βρεθοῦν σέ δύσκολη θέση, θά ἐφοδιάζονται ἄσχημα καί θά ἀπειλοῦνται ἀπό τήν πείνα. Εἶναι εὐνόητο πώς αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ἐπιτρέψουμε.

Τί σκέφτεστε γι' αὐτό τό ζήτημα, ποιά μέτρα σκέφτεστε νά πάρετε, γιά νά ἐκπληρώσετε τό χρέος σας ἀπέναντι στή χώρα; Ἐπισκέφτηκα τίς περιφέρειες τῆς περιοχῆς σας καί εἶχα τή δυνατότητα νά πειστῶ πώς οἱ ἄνθρωποί σας δέ δείχνουν σοβαρή φροντίδα γιά νά βοηθήσουν τή χώρα μας νά βγεῖ ἀπ' τήν κρίση τῶν σιτηρῶν. Ἡ σοδιά σας ἦταν πλούσια, μποροῦμε νά ποῦμε πρωτόφαντη. Ἔχετε φέτος περισσότερα πλεονάσματα σιτηρῶν ἀπό κάθε ἄλλη χρονιά, καί ὅμως τό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν δέν ἐκπληρώνεται. Γιατί; Γιά ποιό λόγο;

Λέτε πώς τό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν εἶναι παραφορτωμένο, πώς δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο. Γιατί δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο, ἀπό ποῦ τό βγάζετε αὐτό; Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι ἡ φετεινή σοδιά σας εἶναι ἀληθινά πρωτόφαντη; Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι τό φετεινό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν στή Σιβηρία εἶναι σχεδόν τό ἴδιο μέ τό περσινό; Γιατί λοιπόν ἔχετε τή γνώμη ὅτι τό σχέδιο εἶναι ἀνεκπλήρωτο; Κοιτάξτε τά νοικοκυριά τῶν κουλάκων: τά ἀμπάρια καί οἱ ἀποθῆκες τους εἶναι γεμάτα σιτηρά, κι ἐπειδή δέν τούς φτάνει ὁ χῶρος γιά τή φύλαξή τους τ' ἀφήνουν κάτω ἀπό τά ὑπόστεγα, στά κουλάκικα νοικοκυριά ὑπάρχουν πλεονάσματα σιτηρῶν ἀπό 50—60 χιλιάδες πούτια σέ κάθε νοικοκυριό, χωρίς νά λογαριάσουμε τά ἀποθέματα γιά σπόρο, γιά τή διατροφή τους, γιά τή διατροφή τῶν ζώων, καί σεῖς λέτε πώς τό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο. Ἀπό ποῦ πηγάζει αὐτή ἡ ἀπαισιοδοξία σας;

Λέτε πώς οἱ κουλάκοι δέ θέλουν νά παραδόσουν τά σιτηρά, πώς περιμένουν ν' ἀνεβοῦν οἱ τιμές καί προτιμοῦν νά ἀσχολοῦνται μέ τήν ἀχαλίνωτη κερδοσκοπία. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Ὅμως οἱ κουλάκοι δέν περιμένουν ἁπλῶς ν' ἀνεβοῦν οἱ τιμές, ἀλλά ζητοῦν νά ἀνεβοῦν οἱ τιμές στό τριπλάσιο σέ σύγκριση μέ τίς κρατικές τιμές. Μήπως ἔχετε τή γνώμη ὅτι μποροῦμε νά ἱκανοποιήσουμε τούς κουλάκους; Ἡ φτωχολογιά κι ἕνα σημαντικό μέρος τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς παράδοσαν κιόλας στό κράτος τά σιτηρά μέ κρατικές τιμές. Ἐπιτρέπεται νά πληρώσει τό κράτος στούς κουλάκους τά σιτηρά τρεῖς φορές πιό ἀκριβά ἀπ' ὅ,τι τά πληρώνει στή φτωχολογιά καί στούς μεσαίους ἀγρότες; Φτάνει μόνο νά βάλουμε αὐτό τό ἐρώτημα, γιά νά καταλάβουμε πόσο ἀπαράδεχτη εἶναι ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἀπαιτήσεων τῶν κουλάκων.

Ἄν οἱ κουλάκοι κάνουν ἀχαλίνωτη κερδοσκοπία μέ τίς τιμές τῶν σιτηρῶν, γιατί δέν τούς παραπέμπετε στό δικαστήριο γιά κερδοσκοπία; Μήπως δέν ξέρετε ὅτι ὑπάρχει νόμος ἐνάντια στήν κερδοσκοπία—τό ἄρθρο 107 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τῆς ΣΟΣΔΡ—πού σύμφωνα μ' αὐτό οἱ ἔνοχοι γιά κερδοσκοπία παραπέμπονται στά δικαστήρια καί τό ἐμπόρευμα κατάσχεται πρός ὄφελος τοῦ κράτους; Γιατί δέν ἐφαρμόζετε αὐτό τό νόμο ἐνάντια σ' ὅσους κερδοσκοποῦν μέ τά σιτηρά; Φοβᾶστε λοιπόν μή τυχόν χαλάσετε τήν ἡσυχία τῶν κυρίων κουλάκων;!

Λέτε ὅτι ἡ ἐφαρμογή ἐνάντια στούς κουλάκους τοῦ ἄρθρου 107 εἶναι ἔκτακτο μέτρο, δέ θά δώσει καλά ἀποτελέσματα, θά χειροτερέψει τήν κατάσταση στό χωριό. Πάνω σ' αὐτό ἐπιμένει ἰδιαίτερα ὁ σ. Ζαγκουμένι. Ἄς δεχτοῦμε πώς αὐτό θά εἶναι ἔκτακτο μέτρο. Καί τί βγαίνει μ' αὐτό; Γιατί ἡ ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 107 στίς ἄλλες περιοχές καί στίς ἀκρινές περιοχές ἔδωσε θαυμάσια ἀποτελέσματα, συσπείρωσε τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά γύρω ἀπ' τή Σοβιετική ἐξουσία καί καλυτέρεψε τήν κα-

τάσταση στό χωριό, ἐνῶ ἐδῶ σέ σᾶς, στή Σιβηρία, θά δόσει τάχα ἄσχημα ἀποτελέσματα καί θά χειροτερέψει τήν κατάσταση; Γιατί, γιά ποιό λόγο;

Λέτε πώς οἱ εἰσαγγελικές καί οἱ δικαστικές ἀρχές σας δέν εἶναι ἕτοιμες γι' αὐτή τή δουλιά. Γιατί ὅμως στίς ἄλλες περιοχές καί ἀκρινές περιοχές οἱ εἰσαγγελικές καί οἱ δικαστικές ἀρχές ἦταν ἕτοιμες καί δροῦν μέ πλήρη ἐπιτυχία, ἐνῶ σέ σᾶς δέν εἶναι ἕτοιμες γιά νά ἐφαρμόσουν τό ἄρθρο 107 ἐνάντια στούς κερδοσκόπους; Ποιός φταίει γι' αὐτό; Εἶναι ὁλοφάνερο πώς φταῖνε οἱ κομματικές ὀργανώσεις σας, πού, ὅπως φαίνεται, δουλεύουν ἄσχημα καί δέν πετυχαίνουν νά ἐφαρμόζονται εὐσυνείδητα οἱ νόμοι τῆς χώρας μας. Μίλησα μέ μερικές δεκάδες ἐκπροσώπους τῶν εἰσαγγελικῶν καί τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν σας. Ὅλοι τους σχεδόν ζοῦν σέ σπίτια κουλάκων, εἶναι οἰκότροφοι τῶν κουλάκων καί προσπαθοῦν φυσικά νά ζοῦν ἐν εἰρήνῃ μέ τούς κουλάκους. Σέ ἐρώτησή μου ἀπάντησαν ὅτι τά σπίτια τῶν κουλάκων εἶναι πιό καθαρά καί ὅτι τρῶνε καλύτερα. Εἶναι εὐνόητο πώς ἀπό τέτιους ἐκπροσώπους τῆς εἰσαγγελικῆς καί τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς δέ μπορεῖς νά περιμένεις καμιά προκοπή καί κανένα ὄφελος γιά τό Σοβιετικό κράτος. Εἶναι ἀκατανόητο μονάχα, γιατί οἱ κύριοι αὐτοί δέν ἐκκαθαρίστηκαν ἀκόμα ὥς τά σήμερα καί δέν ἀντικαταστάθηκαν μέ ἄλλα τίμια στελέχη.

Προτείνω:

α) νά ἀπαιτήσουμε τήν ἄμεση παράδοση ἀπό τούς κουλάκους ὅλων τῶν πλεονασμάτων σιτηρῶν, μέ τιμές κρατικές·

β) σέ περίπτωση ἄρνησης τῶν κουλάκων νά ὑποταχθοῦν στό νόμο, νά παραπεμφθοῦν στά δικαστήρια μέ βάση τό ἄρθρο 107 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τῆς ΣΟΣΔΡ καί νά κατασχεθοῦν τά πλεονάσματά τους σιτηρῶν πρός ὄφελος τοῦ κράτους, καί τά 25% τῶν κατασχεμένων σιτηρῶν νά μοιραστοῦν στή φτωχολογιά καί στούς πιό ἀδύνατους μεσαίους ἀγρότες μέ χαμηλές κρατικές τιμές ἤ σάν μακροπρόθεσμα δάνεια.

Ὅσο γιά τούς ἐκπροσώπους τῶν εἰσαγγελικῶν καί δικαστικῶν ἀρχῶν σας, προτείνω νά ἀπολυθοῦν ἀπό τίς θέσεις τους ὅλοι οἱ ἀκατάλληλοι καί νά ἀντικατασταθοῦν μέ τίμιους καί εὐσυνείδητους σοβιετικούς ἀνθρώπους.

Θά δεῖτε γρήγορα πώς τά μέτρα αὐτά θά δόσουν θαυμάσια ἀποτελέσματα καί θά κατορθώσετε ὄχι μόνο νά ἐκπληρώσετε, ἀλλά καί νά ὑπερεκπληρώσετε τό σχέδιο συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Ὅμως μ' αὐτά δέν ἐξαντλεῖται τό ζήτημα. Τά μέτρα αὐτά θά εἶναι ἀρκετά γιά νά διορθώσουν τήν κατάσταση αὐτῆς τῆς χρονιᾶς. Ὅμως δέν ὑπάρχουν ἐγγυήσεις ὅτι τοῦ χρόνου δέ θά ἐπαναληφθεῖ τό σαμποτάρισμα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν ἀπ' τούς κουλάκους. Κάτι περισσότερο, μποροῦμε νά ποῦμε μέ πεποίθηση, πώς ὅσο θά ὑπάρχουν κουλάκοι θά ὑπάρχει καί σαμποτάρισμα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν. Γιά νά στηριχτεῖ ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν σέ λίγο-πολύ ἱκανοποιητική βάση, χρειάζονται ἄλλα μέτρα. Ποιά ἀκριβῶς μέτρα; Ἐννοῶ τήν ἀνάπτυξη τῆς ὀργάνωσης κολχόζ καί σοβχόζ.

Τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, ὅπως ξέρετε, εἶναι μεγάλα νοικοκυριά, ἱκανά νά χρησιμοποιοῦν τρακτέρ καί μηχανές. Εἶναι πιό ἐμπορευματικά νοικοκυριά ἀπ' τά νοικοκυριά τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κουλάκων. Πρέπει νάχουμε ὑπόψη πώς οἱ πόλεις μας καί ἡ βιομηχανία μας ἀναπτύσσονται καί θά ἀναπτύσσονται χρόνο μέ τό χρόνο. Αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας. Συνεπῶς θά μεγαλώνει κάθε χρόνο καί ἡ ζήτηση σιτηρῶν, καί ἑπομένως θά μεγαλώνουν καί τά σχέδια συγκέντρω-

σης σιτηρῶν. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ἐξαρτήσουμε τή βιομηχανία μας ἀπ' τίς ἰδιοτροπίες τῶν κουλάκων. Γι' αὐτό πρέπει νά πετύχουμε ὥστε τά κολχόζ καί τά σοβχόζ στά πρῶτα τρία—τέσσερα χρόνια νά μποροῦν νά δόσουν στό κράτος σάν προμηθευτές σιτηρῶν, ἔστω καί τό ἕνα τρίτο τῶν σιτηρῶν πού χρειάζεται. Αὐτό θά ἀπωθοῦσε τούς κουλάκους σέ δεύτερη μοίρα καί θά ἐξασφάλιζε τή βάση γιά ἕνα λίγο-πολύ κανονικό ἐφοδιασμό μέ σιτηρά τῶν ἐργατῶν καί τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Γιά νά τό πετύχουμε ὅμως αὐτό, πρέπει νά ἀναπτύξουμε μέ ὅλα μας τά δυνατά, καί χωρίς νά λυπόμαστε δυνάμεις καί μέσα τήν ὀργάνωση κολχόζ καί σοβχόζ. Αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε καί πρέπει νά τό κάνουμε.

Ἀλλά κι αὐτό δέν εἶναι τό πᾶν. Ἡ χώρα μας δέν μπορεῖ νά ζεῖ μόνο μέ τό σήμερα. Πρέπει νά σκεφτοῦμε καί γιά τό αὔριο, γιά τίς προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας, τέλος, γιά τίς τύχες τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας. Τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προβλήματος τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τό πρόβλημα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ συστατικό μέρος τοῦ προβλήματος τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας. Ἡ μερική κολεχτιβοποίηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, πού γι' αὐτήν τώρα μόλις μίλησα, εἶναι ἀρκετή γιά νά ἐφοδιάσουμε λίγο-πολύ ὑποφερτά μέ σιτηρά τήν ἐργατική τάξη καί τόν Κόκκινο Στρατό, εἶναι ὅμως τελείως ἀνεπαρκής:

α) γιά νά τοποθετηθεῖ σέ σταθερή βάση ἕνας ἀπόλυτα ἐπαρκής ἐφοδιασμός ὅλης τῆς χώρας μέ τρόφιμα καί νά ἐξασφαλιστοῦν παράλληλα τά ἀπαραίτητα ἀποθέματα τροφίμων στά χέρια τοῦ κράτους·

β) γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στό χωριό, στή γεωργία.

Σήμερα τό σοβιετικό καθεστώς στηρίζεται σέ δυό ἀνομοιογενεῖς βάσεις: στήν ἑνωμένη κοινωνικοποιημένη βιομηχανία καί στό ἀτομικό μικροαγροτικό νοικοκυριό, πού ἔχει γιά βάση του τήν ἀτομική ἰδιοχτησία πάνω στά μέσα παραγωγῆς. Μπορεῖ ἄραγε τό Σοβιετικό καθεστώς νά στηρίζεται γιά πολύν καιρό πάνω σ' αὐτές τίς ἀνομοιογενεῖς βάσεις; Ὄχι, δέν μπορεῖ.

Ὁ Λένιν λέει ὅτι ὅσο θά ἐπικρατεῖ στή χώρα τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό, πού γεννᾶ τούς καπιταλιστές καί τόν καπιταλισμό, θά ὑπάρχει καί ὁ κίνδυνος παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ὅσο θά ὑπάρχει τέτιος κίνδυνος, δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε σοβαρά γιά νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας.

Ὥστε, γιά τή στερέωση τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος καί γιά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας εἶναι πέρα γιά πέρα ἀνεπαρκής ἡ κοινωνικοποίηση μόνο τῆς βιομηχανίας. Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά περάσουμε ἀπ' τήν κοινωνικοποίηση τῆς βιομηχανίας στήν κοινωνικοποίηση ὁλόκληρης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Καί τί σημαίνει αὐτό;

Αὐτό σημαίνει, πρῶτο, ὅτι πρέπει βαθμιαῖα, ἀλλά σταθερά νά ἑνώνουμε τά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά, πού εἶναι τά λιγότερο ἐμπορευματικά νοικοκυριά, σέ συλλογικά νοικοκυριά, σέ κολχόζ, πού εἶναι τά περισσότερο ἐμπορευματικά νοικοκυριά.

Αὐτό σημαίνει, δεύτερο, ὅτι πρέπει νά γεμίσουμε ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς περιφέρειες τῆς χώρας μας μέ κολχόζ (καί σοβχόζ) ἱκανά νά ἀντικαταστήσουν σάν προμηθευτές σιτηρῶν στό κράτος ὄχι μόνο τούς κουλάκους ἀλλά καί τούς ἀτομικούς ἀγρότες.

Αὐτό σημαίνει, τρίτο, νά ἐξαλείψουμε ὅλες τίς πηγές πού γεννοῦν τούς κεφαλαιοκράτες καί τόν καπιταλι-

σμό καί νά έκμηδενίσουμε τή δυνατότητα παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Αὐτό σημαίνει, τέταρτο, νά δημιουργήσουμε σταθερή βάση γιά τόν κανονικό καί ἄφθονο έφοδιασμό όλόκληρης τῆς χώρας ὄχι μόνο μέ σιτηρά, ἀλλά καί μέ ἄλλα εἴδη τροφίμων, ἐξασφαλίζοντας παράλληλα καί τά ἀπαραίτητα ἀποθέματα γιά τό κράτος.

Αὐτό σημαίνει, πέμπτο, νά δημιουργήσουμε μιά ένιαία καί σταθερή σοσιαλιστική βάση γιά τό Σοβιετικό καθεστώς, γιά τή Σοβιετική ἐξουσία.

Αὐτό σημαίνει, τέλος, νά έξασφαλίσουμε τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας.

Αὐτές εἶναι οἱ προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μας.

Αὐτό εἶναι τό καθῆκον τῆς νικηφόρας οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Καθῆκον ὄχι ἁπλό, μά δύσκολο, ὅμως ὁλότελα πραγματοποιήσιμο, γιατί οἱ δυσκολίες ὑπάρχουν γιά νά τίς ξεπερνᾶμε καί νά τίς νικοῦμε.

Πρέπει νά νιώσουμε καλά ὅτι δέν μποροῦμε νά προοδέψουμε πάνω στή βάση τοῦ μικροῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, μᾶς χρειάζονται μεγάλα νοικοκυριά στή γεωργία, ἱκανά νά χρησιμοποιήσουν μηχανές καί νά δόσουν τήν πιό μεγάλη ἐμπορεύσιμη ποσότητα προϊόντων. Ὑπάρχουν δυό δρόμοι γιά τή δημιουργία μεγάλων νοικοκυριῶν στή γεωργία: ὁ καπιταλιστικός δρόμος, πού πραγματοποιεῖται μέσω τῆς μαζικῆς καταστροφῆς τῶν ἀγροτῶν καί τῆς ὀργάνωσης μεγάλων καπιταλιστικῶν ἐπιχειρήσεων, πού ἐκμεταλλεύονται τήν ἐργασία, καί ὁ σοσιαλιστικός δρόμος, πού πραγματοποιεῖται μέσω τῆς συνένωσης τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλα συλλογικά νοικοκυριά, χωρίς τήν καταστροφή τῶν ἀγροτῶν καί χωρίς τήν ἐκμετάλλευση τῆς ἐργασίας. Τό κόμμα μας διάλεξε τό σοσιαλιστικό δρόμο δημιουργίας μεγάλων νοικοκυριῶν στή γεωργία.

Ὁ Λένιν ἀκόμα πρίν ἀπό τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης καί ἀργότερα, ἀμέσως ὕστερα ἀπ' τή νίκη, ἔβαλε στό κόμμα τό καθῆκον τῆς συνένωσης τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλα συλλογικά νοικοκυριά, σάν προοπτική ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας καί σάν ἀποφασιστικό μέσο γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στό χωριό, στή γεωργία.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι:

α) «Στήν ἐμπορευματική παραγωγή τό σύστημα τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ δέν εἶναι σέ θέση ν' ἀπαλλάξει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τήν ἀθλιότητα τῶν μαζῶν καί τήν καταπίεση πού δοκιμάζουν» (τόμ. 20ός, σελ. 122[2])·

β) «Ἄν θά μένουμε ὅπως καί πρίν στά μικρά νοικοκυριά, ἔστω καί σάν λεύτεροι πολίτες σέ λεύτερη γῆ, μᾶς ἀπειλεῖ ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἀναπόφευχτος ἀφανισμός» (τόμ. 20ός, σελ. 417[3])·

γ) «Μόνο μέ τήν κοινή συνεργατική, συντροφική δουλιά μποροῦμε νά βγοῦμε ἀπό τό ἀδιέξοδο ὅπου μᾶς ἔριξε ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος» (τόμ. 24ος, σελ. 537).

Ὁ Λένιν τονίζει παραπέρα:

«Μόνο στήν περίπτωση, πού θά κατορθώσουμε νά δείξουμε ἔμπραχτα στούς ἀγρότες τά πλεονεχτήματα τῆς κοινῆς, συλλογικῆς, συντροφικῆς, συνεργατικῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, μόνο ἄν κατορθώσουμε νά βοηθήσουμε τόν ἀγρότη μέ τή συντροφική, συνεργατική οἰκονομία, μόνο τότε ἡ ἐργατική τάξη, πού κρατᾶ στά χέρια της τήν κρατική ἐξουσία, θά ἀποδείξει πραγματικά στόν ἀγρότη τό δίκιο της, θά τραβήξει πραγματικά μέ τό μέρος της, σταθερά καί γιά καλά τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτικῆς μάζας. Γι' αὐτό καί εἶναι δύσκολο νά ἐκτιμήσει κανείς ὅπως πρέπει τή σημασία κάθε μέτρου πού συντελεῖ στήν ἀνάπτυξη τῆς συντροφικῆς, συνεργατικῆς γεωργίας. Ἔχουμε ἑκατομμύρια χωριστά νοικοκυριά σκορπισμένα, διασπαρμένα στά πιό ἀπόκεντρα χωριά... Μόνο ὅταν

ἀποδείξουμε πρακτικά, μέ τήν πείρα, πού τήν καταλαβαίνουν οἱ ἀγρότες, ὅτι τό πέρασμα στή συντροφική, συνεργατική γεωργία εἶναι ἀναγκαῖο καί δυνατό, μόνο τότε θάχουμε τό δικαίωμα νά ποῦμε ὅτι σέ μιά τέτια τεράστια ἀγροτική χώρα σάν τή Ρωσία ἔχει γίνει ἕνα σοβαρό βῆμα στό δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς γεωργίας»* (τόμ. 24ος, σελ. 579—580).

Αὐτές εἶναι οἱ ὑποδείξεις τοῦ Λένιν.

Τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας[4], ξεκινώντας ἀπό τίς ὑποδείξεις αὐτές τοῦ Λένιν, καθορίζει στήν ἀπόφασή του «Γιά τή δουλιά στό χωριό» τά παρακάτω:

«Στή σημερινή περίοδο τό καθῆκον τῆς συνένωσης καί τοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν μικρῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλες κολεχτίβες πρέπει νά τεθεῖ σάν τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος στό χωριό»[5].

Ἔτσι ἔχει, σύντροφοι, τό ζήτημα τῆς κοινωνικοποίησης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας.

Χρέος μας εἶναι νά ἐκπληρώσουμε αὐτές τίς ὑποδείξεις.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΠΕΡΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

Ἐδῶ κι ἑνάμιση μήνα, μέχρι τό Γενάρη τοῦ 1928, εἴχαμε σοβαρότατη κρίση στή συγκέντρωση σιτηρῶν. Ἄν τό Γενάρη τοῦ 1927 εἴχαμε κατορθώσει νά συγκεντρώσουμε 428 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, τό Γενάρη τοῦ 1928 ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν μόλις ἔφτασε τά 300 ἑκατομμύρια πούτια. Συνεπῶς εἴχαμε κατά τό Γενάρη τοῦ 1928 παθητικό, ἔλλειμμα, 128 ἑκατομμύρια πούτια σέ σύγκριση μέ τό Γενάρη τοῦ 1927. Κι αὐτό τό ἔλλειμμα ἀποτελεῖ κατά προσέγγιση ἀριθμητική ἔκφραση τῆς κρίσης τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Τί σημαίνει κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, ποιό εἶναι τό νόημά της καί ποιά τά πιθανά της ἀποτελέσματα;

Σημαίνει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, κρίση στόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατικῶν κέντρων, ἄνοδο τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν σ' αὐτά τά κέντρα, ὑπονόμευση τοῦ πραγματικοῦ μεροκάματου τῶν ἐργατῶν.

Σημαίνει, δεύτερο, κρίση στόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, δυσαρέσκεια ἀνάμεσα στούς κόκκινους στρατιῶτες.

Σημαίνει, τρίτο, κρίση στόν ἐφοδιασμό τῶν λινοπαραγωγικῶν καί βαμπακοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, κερδοσκο-

πικές τιμές στά σιτηρά σ' αὐτές τίς περιφέρειες, πέρασμα τῶν λινοπαραγωγῶν καί βαμπακοπαραγωγῶν στή σιτοπαραγωγή καί κατά συνέπεια ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς λιναριοῦ καί βαμπακιοῦ, πράγμα πού ὁδηγεῖ στόν περιορισμό τῶν ἀντίστοιχων κλάδων τῆς ὑφαντουργικῆς βιομηχανίας.

Σημαίνει, τέταρτο, ὅτι τό κράτος δέ θά ἔχει στά χέρια του ἀποθέματα σιτηρῶν τόσο γιά τίς ἐσωτερικές ἀνάγκες τῆς χώρας (σέ περίπτωση κακῆς σοδιᾶς), ὅσο καί γιά τίς ἀνάγκες τῆς ἐξαγωγῆς, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν εἰσαγωγή τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ καί γεωργικῶν μηχανῶν.

Σημαίνει, τέλος, ὑπονόμευση ὅλης τῆς πολιτικῆς τιμῶν, ὑπονόμευση τῆς πολιτικῆς σταθερῶν τιμῶν στά ἀρτοποιήσιμα σιτηρά, ὑπονόμευση τῆς πολιτικῆς τῆς συστηματικῆς ἐλάττωσης τῶν τιμῶν στά βιομηχανικά ἐμπορεύματα.

Γιά νά ξεπεράσουμε αὐτές τίς δυσκολίες, ἔπρεπε νά ξανακερδίσουμε ὅ,τι χάσαμε καί νά καλύψουμε τά 128 ἑκατομμύρια πούτια ἔλλειμμα τῆς συγκέντρωσης. Γιά νά καλύψουμε ὅμως αὐτό τό ἔλλειμμα, ἔπρεπε νά βάλουμε σέ κίνηση ὅλους τούς μοχλούς τοῦ κόμματος καί τῆς κυβέρνησης, νά ἀποτινάξουμε τό λήθαργο τῶν ὀργανώσεων, νά ρίξουμε τίς καλύτερες κομματικές δυνάμεις ἀπ' τά πάνω ὥς τά κάτω στό μέτωπο τῆς συγκέντρωσης καί νά ἐντείνουμε μέ κάθε θυσία τή συγκέντρωση, χρησιμοποιώντας ἐξαντλητικά τό μικρό χρονικό διάστημα πού ἔμενε ὥς τό κλείσιμο τῶν δρόμων ἀπ' τή λάσπη.

Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό σκοπό δέθηκαν οἱ δυό πρῶτες καθοδηγητικές ἐντολές τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν (ἡ πρώτη στίς 14—12—1927 καί ἡ δεύτερη στίς 24—12—1927). Ὡστόσο, ἐπειδή οἱ ἐντολές αὐτές δέν ἔφεραν ἀποτελέσματα, ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚ

(Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά δόσει στίς 6—1—1928 τρίτη ἐντολή ἐξαιρετικῆς σημασίας τόσο γιά τόν τόνο της, ὅσο καί γιά τίς ἀπαιτήσεις της. Ἡ ἐντολή αὐτή κλείνει μέ ἀπειλή πρός τούς καθοδηγητές τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στήν περίπτωση πού δέ θά πετύχουν στό πιό σύντομο διάστημα ἀποφασιστική στροφή στή συγκέντρωση σιτηρῶν. Ἐννοεῖται ὅτι μιά τέτια ἀπειλή μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ μόνο σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις, πολύ περισσότερο πού οἱ γραμματεῖς τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων δέ δουλεύουν χάρη τῆς ὑπηρεσίας ἀλλά γιά τήν ἐπανάσταση. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ ΚΕ θεώρησε ἐπίκαιρη τή λήψη αὐτοῦ τοῦ μέτρου ἐξαιτίας τῶν ἐξαιρετικῶν περιστατικῶν πού ἀναφέραμε παραπάνω.

Ἀπό μιά σειρά αἰτίες, πού προκάλεσαν τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, εἶναι ἀπαραίτητο νά σημειώσουμε τίς παρακάτω:

Πρῶτο. Τό χωριό ἀναπτύσσεται καί πλουτίζει. Ἀναπτύχθηκε καί πλούτισε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὁ κουλάκος. Τρεῖς χρονιές καλῆς σοδιᾶς δέν πῆγαν στά χαμένα. Τά πλεονάσματα σιτηρῶν δέν εἶναι φέτος μικρότερα ἀπό πέρυσι, ὅπως καί τά βιομηχανικά ἐμπορεύματα τῆς χώρας δέν εἶναι φέτος λιγότερα, μά περισσότερα ἀπό πέρυσι. Ὡστόσο τά εὔπορα στρώματα τοῦ χωριοῦ εἶχαν φέτος τή δυνατότητα νά τά βγάλουν πέρα, πουλώντας πρῶτες ὕλες, προϊόντα κρέατος κτλ. καί κρατώντας τά ἀρτοποιήσιμα σιτηρά γιά νά ἀνεβάσουν τίς τιμές τους. Εἶναι ἀλήθεια πώς ὁ κουλάκος δέν πρέπει νά θεωρεῖται ὁ βασικός κάτοχος ἀρτοποιήσιμων σιτηρῶν, εἶναι ὅμως οἰκονομική αὐθεντία στό χωριό, ἔχει στενή σύνδεση μέ τόν κερδοσκόπο τῆς πόλης, πού προσφέρει μεγαλύτερες τιμές γιά τά σιτηρά, καί ἔχει τή δυνατότητα νά παίρνει μέ τό μέρος του τό μεσαῖο ἀγρότη στήν ὕψωση τῆς τιμῆς τῶν σιτηρῶν,

στήν ὑπονόμευση τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς τιμῶν, ἐφόσον δέ συναντᾶ ἀντίδραση ἀπό τούς ὀργανισμούς μας συγκέντρωσης.

Δεύτερο. Οἱ ὀργανισμοί μας συγκέντρωσης δέ στάθηκαν στό ὕψος τῆς ἀποστολῆς τους. Κάνοντας κατάχρηση τῶν πριμοδοτήσεων καί τῶν κάθε λογῆς «νόμιμων» προσαυξήσεων στίς τιμές οἱ ὀργανισμοί μας συγκέντρωσης, ἀντί νά χαλιναγωγήσουν τήν κερδοσκοπία, ἔκαναν ἕνα λυσσαλέο συναγωνισμό μεταξύ τους, ὑπονόμευαν τό ἑνιαῖο μέτωπο τῶν ὀργάνων συγκέντρωσης, ἀνέβαζαν τίς τιμές τῶν σιτηρῶν καί ἄθελά τους βοηθοῦσαν τούς κερδοσκόπους καί τούς κουλάκους νά ὑπονομεύουν τή σοβιετική πολιτική τιμῶν, νά χειροτερεύουν τήν κατάσταση τῆς ἀγορᾶς, νά χτυπήσουν τή συγκέντρωση. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τό κόμμα θά μποροῦσε ἐπεμβαίνοντας νά βάλει τέρμα σ' αὐτές τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς. Μεθυσμένο ὅμως ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῆς περσινῆς συγκέντρωσης καί ἀποροφημένο ἀπό τή συζήτηση[6], δέν πρόσεξε αὐτές τίς ἐλλείψεις μέ τή σκέψη ὅτι ὅλα αὐτά θά ἐξαλειφθοῦν μόνα τους. Κάτι περισσότερο: μιά σειρά κομματικές ὀργανώσεις κράτησαν τυπική στάση ἀπέναντι στή συγκέντρωση, σά νά ἦταν ξένη ὑπόθεση, ξεχνώντας ὅτι ἡ εὐθύνη ἀπέναντι στήν ἐργατική τάξη γιά τίς ἐλλείψεις τῆς συγκέντρωσης, ὅπως καί γιά τίς ἐλλείψεις στή δουλιά τῶν κάθε λογῆς οἰκονομικῶν καί συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων πέφτει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, στό κόμμα.

Τρίτο. Σέ μιά σειρά περιφέρειες ἡ γραμμή τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό διαστρεβλώθηκε. Τό βασικό σύνθημα τοῦ κόμματος «στηρίξου στή φτωχολογιά, κλεῖνε σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, μή σταματᾶς οὔτε στιγμή τήν πάλη ἐνάντια στόν κουλάκο» συχνά ἐφαρμοζόταν λαθεμένα. Ἄν οἱ κομματικές ὀργανώσεις ἔμαθαν νά ὀργανώνουν τή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, γεγονός πού ἀποτελεῖ τεράστια κατάχτηση γιά τό κόμμα, ὅμως ἀπέχουν πολύ ἀπ' τό νά ἔχουν στρώσει ὅπως πρέπει παντοῦ τή δουλιά τους μέ τή φτωχολογιά. Ὅσο γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους καί τόν κουλάκικο κίνδυνο, στόν τομέα αὐτό οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις ἀπέχουν πολύ ἀπ' τό νά ἔχουν κάνει ὅ,τι θάπρεπε νά κάνουν. Ἔτσι, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι στίς ὀργανώσεις μας, τόσο τίς κομματικές ὅσο καί τίς ἄλλες, ἐμφανίστηκαν τόν τελευταῖο καιρό ὁρισμένα ξένα πρός τό κόμμα στοιχεῖα, πού δέ βλέπουν τάξεις στό χωριό, δέν καταλαβαίνουν τίς βάσεις τῆς ταξικῆς μας πολιτικῆς καί προσπαθοῦν νά κάνουν τή δουλιά μέ τρόπο, πού νά μήν κακοκαρδίζουν κανένα στό χωριό, νά ζοῦν ἐν εἰρήνη μέ τόν κουλάκο καί γενικά νά διατηρήσουν τή δημοτικότητά τους ἀνάμεσα σέ «ὅλα τά στρώματα» τοῦ χωριοῦ. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ παρουσία τέτιου εἴδους «κομμουνιστῶν» στό χωριό δέ μποροῦσε νά συντελέσει στήν καλυτέρευση τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό, στόν περιορισμό τῶν ἐκμεταλλευτικῶν τάσεων τῶν κουλάκων καί στή συσπείρωση τῆς φτωχολογιᾶς γύρω ἀπό τό κόμμα.

Παρακάτω. Ὡς τό μήνα Γενάρη, λόγω τῆς αὔξησης τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀγροτῶν ἀπ' τά μή δημητριακά προϊόντα, ἀπ' τήν κτηνοτροφία καί τίς ἐξωγεωργικές δουλιές, αὐξήθηκε σημαντικά σέ σύγκριση μέ τόν περασμένο χρόνο ἡ ἀγοραστική δύναμη τῆς ἀγροτιᾶς. Ἔτσι παρά τήν αὔξηση τοῦ ὄγκου τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων, πού στάλθηκαν στό χωριό, παρατηρήθηκε κάποια ἐλάττωση τῆς προσφορᾶς ἐμπορευμάτων ἀπ' τήν ἄποψη τῆς ἀξίας, δηλαδή ἡ προσφορά ἐμπορευμάτων ἔμεινε πίσω ἀπό τήν αὔξηση τῆς ἀγοραστικῆς δύναμης.

Ὅλα αὐτά, συνδυασμένα μέ τέτια λάθη στή δουλιά

μας, ὅπως ἡ καθυστέρηση τῆς μεταφορᾶς βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων στό χωριό, τό γεγονός ὅτι ὁ ἀγροτικός φόρος ἦταν μικρός, ἡ ἀνικανότητά μας νά ἀντλήσουμε τά χρηματικά πλεονάσματα ἀπ' τό χωριό κτλ. δημιούργησαν τούς ὅρους πού ὁδήγησαν στήν κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ εὐθύνη γιά τά λάθη αὐτά βαρύνει πρῶτ' ἀπ' ὅλα τήν ΚΕ καί ὄχι μόνο τίς τοπικές ὀργανώσεις τοῦ κόμματος.

Γιά νά ξεπεράσουμε τήν κρίση, ἔπρεπε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά κινητοποιήσουμε τίς κομματικές ὀργανώσεις καί νά τούς δείξουμε ὅτι ἡ ὑπόθεση τῆς συγκέντρωσης εἶναι ὑπόθεση ὁλόκληρου τοῦ κόμματος.

Ἔπρεπε, δεύτερο, νά βάλουμε χαλινάρι στήν κερδοσκοπία καί νά ἐξυγιάνουμε τήν ἀγορά, χτυπώντας τόν κερδοσκόπο καί τά κερδοσκοπικά κουλάκικα στοιχεῖα, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τούς σοβιετικούς νόμους ἐνάντια στήν κερδοσκοπία στά ἐμπορεύματα μαζικῆς κατανάλωσης.

Ἔπρεπε, τρίτο, νά ἀντλήσουμε ἀπ' τό χωριό τά χρηματικά πλεονάσματα, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τό σκοπό τούς νόμους τῆς αὐτοφορολογίας, τοῦ ἀγροτικοῦ δάνειου καί τῆς καταπολέμησης τῆς παράνομης παραγωγῆς ρακιοῦ.

Ἔπρεπε, τέταρτο, νά ὑπαγάγουμε στόν ἔλεγχο τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τούς ὀργανισμούς μας συγκέντρωσης, ἀναγκάζοντάς τους νά σταματήσουν τόν ἀμοιβαῖο συναγωνισμό καί ὑποχρεώνοντάς τους νά ἐφαρμόζουν τή σοβιετική πολιτική τιμῶν.

Ἔπρεπε, τέλος, νά βάλουμε τέρμα στή διαστρέβλωση τῆς κομματικῆς γραμμῆς στόν τομέα τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς στό χωριό δίνοντας ἰδιαίτερη προσοχή στό καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στόν κουλάκικο κίνδυνο καί ὑποχρεώνοντας τίς κομματικές μας ὀργανώσεις «νά ἀναπτύξουν

παραπέρα τήν ἐπίθεση ἐνάντια στούς κουλάκους» (βλ. ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος «Γιά τή δουλιά στό χωριό»)[7].

Ἀπ' τίς καθοδηγητικές ἐντολές τῆς ΚΕ εἶναι γνωστό ὅτι τό κόμμα στήν πάλη του γιά τήν ἔνταση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν κατέφυγε ἀκριβῶς σ' αὐτά τά μέτρα, ἐγκαινιάζοντας σχετική καμπάνια σ' ὅλη τή χώρα.

Σέ ἄλλες συνθῆκες καί μέ ἄλλη κατάσταση τό κόμμα θά μποροῦσε νά χρησιμοποιήσει καί ἄλλες μορφές πάλης, νά ρίξει λχ. στήν ἀγορά δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά ἐξαναγκάζοντας ἔτσι σέ συνθηκολόγηση τά εὐκατάστατα στρώματα τοῦ χωριοῦ, πού δέν ἔβγαζαν σιτηρά στήν ἀγορά. Ἀλλά γι' αὐτό ἔπρεπε νά ὑπάρχουν ἤ ἀρκετά ἀποθέματα σιτηρῶν στά χέρια τοῦ κράτους, ἤ σοβαρά συναλλαγματικά ἀποθέματα γιά νά εἰσαχθοῦν δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά ἀπό τό ἐξωτερικό. Ὅμως τό κράτος, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν εἶχε τέτια ἀποθέματα. Καί ἀκριβῶς ἐπειδή δέν διέθετε τέτια ἀποθέματα, μπροστά στό κόμμα πρόβαλε ἡ ἀνάγκη τῆς λήψης τῶν ἔκτακτων μέτρων, πού βρῆκαν τήν ἀντανάκλασή τους στίς καθοδηγητικές ἐντολές τῆς ΚΕ, οἱ ὁποῖες βρῆκαν τήν ἔκφρασή τους στήν ἀνάπτυξη τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης καί πού τό μεγαλύτερο μέρος τους μπορεῖ νά διατηρήσει τήν ἰσχή του μόνο στή φετεινή περίοδο συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Οἱ συζητήσεις ὅτι τάχα καταργοῦμε τή ΝΕΠ, εἰσάγουμε τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων, ἐφαρμόζουμε τή διάλυση τῶν κουλάκων σάν τάξης εἶναι ἀντεπαναστατική φλυαρία, πού πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε ἀποφασιστικά. Ἡ ΝΕΠ εἶναι ἡ βάση τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς καί σάν τέτια θά παραμείνει γιά μιά μακρόχρονη ἱστορική περίοδο. ΝΕΠ σημαίνει κυκλοφορία

ἐμπορευμάτων καί ἀνοχή τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τόν ὅρο ὅτι τό κράτος διατηρεῖ τό δικαίωμα καί τή δυνατότητα νά ρυθμίζει τό ἐμπόριο ἀπό τήν ἄποψη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Δίχως αὐτό ἡ νέα οἰκονομική πολιτική θά σήμαινε ἁπλή παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ, πράγμα πού δέ θέλουν νά καταλάβουν οἱ ἀντεπαναστάτες φαφλατάδες πού φλυαροῦν γιά κατάργηση τῆς ΝΕΠ.

Σήμερα μποροῦμε ὁλότελα βάσιμα νά διαπιστώσουμε ὅτι τά μέτρα πού πάρθηκαν καί ἡ καμπάνια συγκέντρωσης σιτηρῶν πού ἀναπτύχθηκε στέφθηκαν κιόλας μέ τήν πρώτη ἀποφασιστική νίκη τοῦ κόμματος. Παντοῦ ἀνέβηκε ἀποφασιστικά ὁ ρυθμός τῆς συγκέντρωσης. Ἡ συγκέντρωση τοῦ Γενάρη ξεπέρασε δυό φορές τή συγκέντρωση τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ ρυθμός συγκέντρωσης παρουσιάζει τό Φλεβάρη μεγαλύτερη ἄνοδο. Ἡ καμπάνια τῆς συγκέντρωσης στάθηκε ἕνας ἔλεγχος γιά ὅλες τίς ὀργανώσεις μας, τόσο τίς κομματικές ὅσο καί τίς σοβιετικές καί συνεταιριστικές, διευκόλυνε τό ξεκαθάρισμά τους ἀπό τά ἐκφυλισμένα στοιχεῖα, ἀνάδειξε καινούργια ἐπαναστατικά στελέχη. Βγαίνουν στό φῶς οἱ ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς τῶν ὀργανισμῶν συγκέντρωσης καί διαγράφονται μέσα στήν πορεία τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης οἱ τρόποι γιά τή διόρθωσή τους. Καλυτερεύει καί φρεσκάρεται ἡ κομματική δουλιά στό χωριό, ἐξαλείφονται οἱ διαστρεβλώσεις τῆς κομματικῆς γραμμῆς. Ἐξασθενίζει ἡ ἐπιρροή τοῦ κουλάκου στό χωριό, ζωντανεύει ἡ δουλιά ἀνάμεσα στή φτωχολογιά, δυναμώνει ἡ σοβιετική κοινωνική ζωή στό χωριό, ἀνεβαίνει τό κύρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στίς βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, μαζί καί στούς μεσαίους ἀγρότες.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι βγαίνουμε ἀπ' τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Ὡστόσο, παράλληλα μέ τίς παραπάνω ἐπιτυχίες στήν πραχτική δουλιά γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἐντολῶν τοῦ κόμματος ὑπάρχουν μιά σειρά διαστρεβλώσεις καί ὑπερβασίες, πού ἄν δέν ἐξαλειφθοῦν μποροῦν νά δημιουργήσουν νέες δυσκολίες. Μ' αὐτές τίς διαστρεβλώσεις καί ὑπερβασίες ἔχουν σχέση οἱ ἀπόπειρες πού ἔγιναν σέ μερικές περιφέρειες νά περάσουν στήν ἄμεση ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, στήν ὑποχρεωτική ἐγγραφή στό ἀγροτικό δάνειο, στήν ὀργάνωση ὑποκατάστατων ἀποσπασμάτων γιά τήν παρεμπόδιση τῆς κερδοσκοπίας ἀπό περιφέρεια σέ περιφέρεια, τέλος, ἡ κατάχρηση τοῦ δικαιώματος τῶν συλλήψεων, τῆς κατάσχεσης τῶν πλεονασμάτων σιτηρῶν κτλ.

Ὅλα αὐτά τά φαινόμενα πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν μέ ἀποφασιστικότητα. Παράλληλα μέ τό παραπέρα δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς ὅλων τῶν ὀργάνων γιά τήν πλήρη ἐκπλήρωση τοῦ σχεδίου τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, ἡ ΚΕ ὑποχρεώνει ὅλες τίς τοπικές κομματικές καί σοβιετικές ὀργανώσεις ν' ἀρχίσουν ἀμέσως τή δουλιά γιά μιά τέτια προετοιμασία τῆς καμπάνιας γιά τήν ἀνοιξιάτικη σπορά πού νά ἐξασφαλίσει τήν αὔξηση τῆς καλλιεργούμενης ἔκτασης τῶν ἀνοιξιάτικων καλλιεργειῶν.

Στή ζύμωση πού κάνουν ὁρισμένα κερδοσκοπικά-κουλάκικα στοιχεῖα γιά τόν περιορισμό τῶν καλλιεργούμενων ἐκτάσεων πρέπει νά ἀντιπαρατίθεται ἡ ἑνωμένη, ὁμόθυμη, ὀργανωμένη καμπάνια γιά τήν αὔξηση τῶν καλλιεργούμενων ἐκτάσεων τῶν φτωχῶν στρωμάτων τοῦ χωριοῦ καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν καί ἡ ξεχωριστή ὑποστήριξη σ' αὐτό τό ζήτημα τῶν κολεχτιβίστικων νοικοκυριῶν.

Ξεκινώντας ἀπό τά παραπάνω ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ προτείνει:

1. Νά συνεχιστεῖ μέ τήν ἴδια ἔνταση ἡ καμπάνια γιά τό δυνάμωμα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν καί νά ἐπιτευχθεῖ

μέ κάθε θυσία ή ἐκπλήρωση τοῦ χρονιάτικου σχεδίου συγκέντρωσης σιτηρῶν.

2. Νά δυναμώσει ἡ πάλη ἐνάντια στούς κάθε λογῆς ἄμεσους καί ἔμμεσους τρόπους ὕψωσης τῶν τιμῶν, πού εἶναι καθορισμένες μέ σύμβαση.

3. Νά μπεῖ ἀποφασιστικά τέρμα στό συναγωνισμό ἀνάμεσα στά κρατικά καί τά συνεταιριστικά ὄργανα συγκέντρωσης μέ τήν ἔμπραχτη ἐξασφάλιση τοῦ ἑνιαίου μετώπου πάλης ἐνάντια στόν προαγοραστή ἔμπορο καί τόν κουλάκο, πού κερδοσκοποῦν μέ τήν ὕψωση τῶν τιμῶν.

4. Νά συνεχιστεῖ ἡ πίεση στούς κουλάκους, τούς πραγματικούς κατόχους μεγάλων ἐμπορεύσιμων πλεονασμάτων σιτηρῶν, ἀσκώντας αὐτή τήν πίεση ἀποκλειστικά μέ βάση τή σοβιετική νομοθεσία (ἐφαρμόζοντας ἰδιαίτερα γιά ὁρισμένα κακόβουλα στοιχεῖα, ἀπ᾽ αὐτά πού κατέχουν πάνω ἀπό δυό χιλιάδες πούτια πλεονάσματα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν, τό ἄρθρο 107 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τῆς ΣΟΣΔΡ καί τό ἀντίστοιχο ἄρθρο τοῦ οὐκρανικοῦ κώδικα), χωρίς ὅμως νά θιγεῖ σέ καμιά περίπτωση, μέ αὐτά ή μέ ἄλλα παρόμοια μέτρα, ἡ μεσαία ἀγροτιά.

5. Ἀπ᾽ τά πλεονάσματα σιτηρῶν, πού θά κατάσχονται μέ βάση τό νόμο ἀπ᾽ τούς κερδοσκόπους καί τά κουλάκικα κερδοσκοπικά στοιχεῖα, τά 25% νά παραδίνονται στή φτωχολογιά μέ μορφή μακροπρόθεσμων δανείων γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν της σέ σπόρο καί, σέ περίπτωση ἀνάγκης, καί τῶν καταναλωτικῶν της ἀναγκῶν.

6. Νά ἐξαλειφθοῦν ἀποφασιστικά οἱ ὑπερβασίες καί οἱ διαστρεβλώσεις στήν πραχτική διεξαγωγή τῆς καμπάνιας γιά τήν ἔνταση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, πού σέ ὁρισμένες περιπτώσεις πῆραν τή μορφή ἐφαρμογῆς μεθόδων ὑποχρεωτικῆς παράδοσης κάθε πλεονάσματος, ὅπως: κατανομή κατά νοικοκυριό τῶν παραδοτέων σιτηρῶν, αποσπάσματα παρεμπόδισης τῆς κερδοσκοπίας ἀνάμεσα στίς διάφορες περιφέρειες κτλ.

7. Κατά τήν εἴσπραξη τῶν καθυστερούμενων ὀφειλῶν τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό κράτος (καθυστερούμενοι ἀγροτικοί φόροι, ἀσφάλιστρα, δάνεια κλπ.) ἐνῶ θά συνεχίζεται ἡ πίεση ἐνάντια στά εὔπορα, ἰδιαίτερα στά κουλάκικα στρώματα τοῦ χωριοῦ, πρέπει νά γίνουν διευκολύνσεις καί ἀτέλειες στή φτωχολογιά καί σέ περίπτωση ἀνάγκης καί στούς πιό ἀδύνατους ἀπ᾽ τούς μεσαίους ἀγρότες.

8. Σχετικά μέ τήν αὐτοφορολογία νά ἐφαρμόζεται γιά τά κουλάκικα καί τά εὔπορα στρώματα τοῦ χωριοῦ προοδευτική κλίμακα ἐπιβάρυνσης σέ σύγκριση ἀνώτερη ἀπό τόν ἀγροτικό φόρο. Νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀπαλλαγή ἀπ᾽ τήν αὐτοφορολογία τῶν πιό φτωχῶν στρωμάτων τοῦ χωριοῦ καί νά γίνουν διευκολύνσεις στούς πιό ἀδύνατους ἀπ᾽ τούς μεσαίους ἀγρότες, καθώς καί στίς οἰκογένειες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν. Ἀναπτύσσοντας παντοῦ τήν καμπάνια γιά τήν αὐτοφορολογία, ν᾽ ἀνεβάσουμε τήν κοινωνική πρωτοβουλία, προσελκύοντας πλατιά σ᾽ αὐτή τή δουλιά τή φτωχολογιά, τήν Κομσομόλ, τίς γυναῖκες ἀντιπρόσωπες καί τή διανόηση τοῦ χωριοῦ.

Τά ποσά πού θά συγκεντρώνονται ἀπ᾽ τήν αὐτοφορολογία νά χρησιμοποιοῦνται αὐστηρά γιά τούς σκοπούς πού προορίζονται καί νά μή ἐπιτρέπεται ἡ κατανάλωσή τους γιά συντήρηση τοῦ μηχανισμοῦ· ὁ προορισμός τῶν ἐπενδύσεων, οἱ λογαριασμοί ἐξόδων κλπ. πρέπει νά συζητοῦνται καί νά ἐγκρίνονται συγκεκριμένα στίς συνελεύσεις τῶν ἀγροτῶν κλπ. καί ἡ διαχείριση τῶν ποσῶν πρέπει νά γίνεται κάτω ἀπό ἕναν πλατύ κοινωνικό ἔλεγχο.

9. Νά μπεῖ ἀποφασιστικά τέρμα στήν ἐφαρμογή διοικητικῶν μέτρων στήν κατανομή τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἀγροτικοῦ δανείου (πληρωμή τῶν σιτηρῶν τῆς ἀγροτιᾶς

μέ ὁμολογίες τοῦ δανείου, ἀναγκαστική κατανομή τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ δανείου κατά νοικοκυριό κλπ.), νά συγκεντρωθεῖ ἡ προσοχή στήν ἐξήγηση στούς ἀγρότες ὅλης τῆς ὠφέλειας πού θά προκύψει γι' αὐτούς ἀπό τό ἀγροτικό δάνειο, καί νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ ἐπιρροή καί ἡ δύναμη τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων τοῦ χωριοῦ γιά τή διάθεση ὁμολογιῶν τοῦ ἀγροτικοῦ δανείου καί ἀνάμεσα στά πλούσια στρώματα τοῦ χωριοῦ.

10. Νά μή χαλαρωθεῖ ἡ προσοχή γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς ζήτησης βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων ἀπομέρους τῶν περιφερειῶν ὅπου γίνεται ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν. Νά μπεῖ τέρμα στίς ἄμεσες καί ἔμμεσες μορφές ἀνταλλαγῆς σιτηρῶν μέ βιομηχανικά ἐμπορεύματα πού ἔχουν ἐμφανιστεῖ, παράλληλα ὅμως νά ἐπιτραπεῖ, σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις γιά τά ἐμπορεύματα ὅπου ὑπάρχει μεγάλη ἔλλειψη, νά ἐπεκταθοῦν οἱ διευκολύνσεις πού παρέχονται στά μέλη τῶν συνεταιρισμῶν καί στούς μή συνεταιρισμένους ἀγρότες, γιά τήν πούληση τῶν σιτηρῶν τους.

11. Στήν πορεία τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης, ἐνῶ θά συνεχίζεται ὁ ἔλεγχος καί τό ἀποφασιστικό ξεκαθάρισμα τῶν κομματικῶν, σοβιετικῶν καί συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, πρέπει νά διώχνονται ἀπ' αὐτές τά ξένα καί τά παρείσακτα σ' αὐτές στοιχεῖα καί νά ἀντικατασταίνονται μέ σταθερά κομματικά στελέχη καί μέ δοκιμασμένα ἐξωκομματικά.

Μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ *Ι. Στάλιν*

13 τοῦ Φλεβάρη 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΡΑΤΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΚΑΧΡΟΝΑ ΤΟΥ

Χαιρετίζω τόν Κόκκινο Στρατό πού σέ μεγάλες μάχες ὑπεράσπισε τίς καταχτήσεις τοῦ 'Οχτώβρη!

Δόξα στούς μαχητές πού ἔπεσαν γιά τήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου!

Δόξα στούς μαχητές πού φρουροῦν τό μεγάλο ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης!

Ι. Στάλιν

«Κράσναγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλλου 46, 23 τοῦ Φλεβάρη 1928.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Λόγος στήν πανηγυρική Ὁλομέλεια τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, τήν ἀφιερωμένη στή δέκατη ἐπέτειο τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ 25 τοῦ Φλεβάρη 1928

Σύντροφοι! Ἐπιτρέψτε μου νά χαιρετίσω ἐξ ὀνόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματός μας τούς μαχητές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας, τούς μαχητές τοῦ Κόκκινου Στόλου μας, τούς μαχητές τῆς Κόκκινης Ἀεροπορίας μας, τέλος τούς προκληρωτούς, τούς ἔνοπλους ἐργάτες τῆς ΕΣΣΔ.

Τό κόμμα εἶναι περήφανο, γιατί μέ τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν κατόρθωσε νά δημιουργήσει τόν πρῶτο στόν κόσμο Κόκκινο Στρατό, πού σέ μεγαλειώδικες μάχες ὑπεράσπισε καί περιφρούρησε τήν ἐλευθερία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Τό κόμμα εἶναι περήφανο, γιατί ὁ Κόκκινος Στρατός κατόρθωσε νά περάσει μέ τιμή τό δύσκολο δρόμο τῶν σκληρότατων μαχῶν ἐνάντια στούς ἐσωτερικούς κι ἐξωτερικούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς τῆς χώρας μας, κατόρθωσε νά διαμορφωθεῖ σέ μεγαλειώδικη μαχητική ἐπαναστατική δύναμη γιά νά τρέμουν οἱ ἐχθροί τῆς ἐργατικῆς τάξης καί νά χαίρονται ὅλοι οἱ καταπιεζόμενοι καί ὑποδουλωμένοι.

Τό κόμμα εἶναι περήφανο, γιατί ὁ Κόκκινος Στρατός, ἀφοῦ πέρασε τόν μακρύ δρόμο τῆς ἀπελευθέρωσης

τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀπ' τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, κατάχτησε τέλος τό δικαίωμα νά γιορτάζει τό ἰωβιλαῖο του στή δέκατη ἐπέτειο τῆς γέννησής του.

Σύντροφοι, ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμη, ποιά εἶναι ἡ πηγή τῆς δύναμης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας;

Ποιές εἶναι οἱ ἰδιομορφίες πού κάνουν τόν Κόκκινο Στρατό μας νά διαφέρει ριζικά ἀπ' ὅλους τούς στρατούς, πού ὑπῆρξαν ποτέ στόν κόσμο;

Ποιές εἶναι οἱ ἰδιομορφίες πού ἀποτελοῦν τήν πηγή τῆς δύναμης καί τῆς ἰσχῆς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας;

Ἡ πρώτη καί βασική ἰδιομορφία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας συνίσταται στό ὅτι εἶναι στρατός τῶν ἀπελευθερωμένων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, εἶναι στρατός τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, στρατός τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ὅλοι οἱ στρατοί πού ὑπῆρξαν ὡς τά σήμερα στό κεφαλαιοκρατικό καθεστώς, ὅποια κι ἄν ἦταν ἡ σύνθεσή τους, ἦταν στρατοί στερέωσης τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου. Ἦταν καί παραμένουν στρατοί τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου. Οἱ ἀστοί ὅλων τῶν χωρῶν ψεύδονται ὅταν λένε ὅτι ὁ στρατός εἶναι πολιτικά οὐδέτερος. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Στά ἀστικά κράτη ὁ στρατός δέν ἔχει πολιτικά δικαιώματα, εἶναι παραμερισμένος ἀπό τόν πολιτικό στίβο. Αὐτό εἶναι σωστό. Ὅμως αὐτό δέ σημαίνει καθόλου ὅτι εἶναι πολιτικά οὐδέτερος. Ἀντίθετα παντοῦ καί πάντοτε, σ' ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ὁ στρατός τραβιόταν καί τραβιέται στόν πολιτικό ἀγώνα, χρησιμεύοντας σάν ὄργανο καταπίεσης τῶν ἐργαζομένων. Μήπως δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐκεῖ ὁ στρατός καταπιέζει τούς ἐργάτες, ὅτι χρησιμεύει ἐκεῖ σάν στήριγμα τῶν ἀφεντικῶν;

Σέ διάκριση ἀπ' αὐτούς τούς στρατούς, ὁ Κόκκινος

Στρατός μας ἔχει τήν ἰδιομορφία ὅτι εἶναι ὄργανο στερέωσης τῆς ἐξουσίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὄργανο στερέωσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὄργανο ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν.

Ὁ στρατός μας εἶναι στρατός ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργαζομένων.

Προσέξατε, σύντροφοι, πώς τόν παλιό καιρό, μά καί τώρα ἀκόμα στίς καπιταλιστικές χῶρες ὁ λαός φοβόταν κι ἐξακολουθεῖ νά φοβᾶται τό στρατό, ὅτι ἀνάμεσα στό λαό καί τό στρατό ὑπάρχει ἕνα φράγμα πού χωρίζει τό στρατό ἀπό τό λαό; Σέ μᾶς ὅμως; Σέ μᾶς ἀντίθετα, λαός καί στρατός ἀποτελοῦν ἕνα σύνολο, μιά οἰκογένεια. Πουθενά στόν κόσμο δέν ὑπάρχουν τέτιες σχέσεις ἀγάπης καί φροντίδας ἀπομέρους τοῦ λαοῦ πρός τό στρατό, ὅπως στή χώρα μας. Στή χώρα μας τό στρατό τόν ἀγαποῦν, τόν ἐκτιμοῦν, τόν φροντίζουν. Γιατί; Ἐπειδή γιά πρώτη φορά στόν κόσμο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δημιούργησαν τό δικό τους στρατό, πού δέ βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῶν ἀφεντάδων, ἀλλά τῶν πρώην σκλάβων, τῶν ἀπελευθερωμένων σήμερα ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Νά ποιά εἶναι ἡ πηγή τῆς δύναμης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας.

Καί τί σημαίνει ἀγάπη τοῦ λαοῦ γιά τό στρατό του; Σημαίνει ὅτι ἕνας τέτιος στρατός θά ἔχει πολύ γερά μετόπισθεν, ὅτι ἕνας τέτιος στρατός εἶναι ἀκατανίκητος.

Τί εἶναι ἕνας στρατός χωρίς γερά μετόπισθεν; Τίποτε. Καί οἱ πιό μεγάλοι στρατοί, καί οἱ πιό καλά ἐξοπλισμένοι στρατοί διαλύονταν καί γίνονταν καπνός χωρίς γερά μετόπισθεν, χωρίς τήν ὑποστήριξη καί τή συμπάθεια τῶν μετόπισθεν, τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ. Ὁ στρατός μας εἶναι ὁ μοναδικός στόν κόσμο πού ἔχει τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ δύναμή του, σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ἰσχύ του.

Νά σέ τί διαφέρει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὁ Κόκκινος Στρατός μας ἀπό κάθε ἄλλο στρατό, πού ὑπῆρξε καί ὑπάρχει στόν κόσμο.

Πόθος τοῦ κόμματος, καθῆκον του εἶναι ἡ ἰδιομορφία αὐτή τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, αὐτή ἡ οἰκειότητα, ὁ ἀδελφικός δεσμός μέ τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, νά διατηρηθεῖ καί νά στερεωθεῖ πρός ὄφελός του.

Ἡ δεύτερη ἰδιομορφία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας συνίσταται στό ὅτι εἶναι στρατός ἀδελφότητας ἀνάμεσα στά ἔθνη τῆς χώρας μας, στρατός ἀπελευθέρωσης τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν τῆς χώρας μας, στρατός ὑπεράσπισης τῆς λευτεριᾶς καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐθνῶν τῆς χώρας μας.

Τόν παλιό καιρό οἱ στρατοί διαπαιδαγωγοῦνταν συνήθως μέ τό πνεῦμα τοῦ μεγαλοδυναμισμοῦ, μέ τό πνεῦμα τῶν καταχτήσεων, μέ τό πνεῦμα τῆς ἀναγκαιότητας νά ὑποδουλώνουν τά ἀδύνατα ἔθνη. Ἔτσι κυρίως ἐξηγεῖται καί τό γεγονός, ὅτι οἱ στρατοί παλιοῦ τύπου, οἱ καπιταλιστικοί στρατοί, ἦταν ταυτόχρονα καί στρατοί ἐθνικῆς καί ἀποικιακῆς καταπίεσης. Ἐδῶ βρισκόταν μιά ἀπ' τίς βασικές ἀδυναμίες τῶν παλιῶν στρατῶν. Ὁ δικός μας στρατός διαφέρει ριζικά ἀπό τούς στρατούς τῆς ἀποικιακῆς καταπίεσης. Ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξή του, ὁλόκληρη ἡ συγκρότησή του βασίζεται στό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν φιλίας ἀνάμεσα στά ἔθνη τῆς χώρας μας, στήν ἰδέα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν καταπιεζόμενων λαῶν, στήν ἰδέα τῆς ὑπεράσπισης τῆς λευτεριᾶς καί τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν, πού ἀποτελοῦν τή Σοβιετική Ἕνωση.

Αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη καί βασική πηγή τῆς δύναμης καί τῆς ἰσχῆς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας. Αὐτό ἀποτελεῖ τήν ἐγγύηση ὅτι στήν κρίσιμη στιγμή ὁ στρατός μας θά βρεῖ τήν πιό μεγάλη ὑποστήριξη ἀπό μέρους τῶν ἑκατομμυρίων τῶν μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν καί ἐθνοτήτων πού κατοικοῦν τήν ἀπέραντη χώρα μας.

Πάθος τοῦ κόμματος, καθῆκον του εἶναι νά διατηρηθεῖ καί νά στερεωθεῖ καί αὐτή ἡ ἰδιομορφία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας.

Τέλος, τρίτη ἰδιομορφία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Ἡ ἰδιομορφία αὐτή συνίσταται στήν καλλιέργεια καί τήν ἐνίσχυση τοῦ διεθνιστικοῦ πνεύματος στό στρατό μας, ἡ ὕπαρξη τοῦ διεθνιστικοῦ πνεύματος πού διαποτίζει ὁλόκληρο τόν Κόκκινο Στρατό μας.

Στίς καπιταλιστικές χῶρες οἱ στρατοί διαπαιδαγωγοῦνται συνήθως μέ τό πνεῦμα τοῦ μίσους ἐνάντια στούς λαούς τῶν ἄλλων χωρῶν, μέ τό πνεῦμα τοῦ μίσους ἐνάντια στά ἄλλα κράτη, μέ τό πνεῦμα τοῦ μίσους ἐνάντια στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν ἄλλων χωρῶν. Γιατί γίνεται αὐτό; Αὐτό γίνεται γιά νά μετατραπεῖ ὁ στρατός σέ ὑπάκουο κοπάδι σέ περίπτωση πολεμικῶν συγκρούσεων ἀνάμεσα στά κράτη, ἀνάμεσα στίς δυνάμεις, ἀνάμεσα στίς χῶρες. Αὐτή εἶναι ἡ πηγή τῆς ἀδυναμίας ὅλων τῶν καπιταλιστικῶν στρατῶν.

Ὁ στρατός μας εἶναι ὀργανωμένος πάνω σέ ὁλότελα διαφορετικές βάσεις. Ἡ δύναμη τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἀπ' τήν πρώτη κιόλας μέρα τῆς γέννησής του διαπαιδαγωγεῖται μέ τό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ, μέ τό πνεῦμα τοῦ σεβασμοῦ πρός τούς λαούς τῶν ἄλλων χωρῶν, μέ τό πνεῦμα τῆς ἀγάπης καί τοῦ σεβασμοῦ πρός τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν, μέ τό πνεῦμα τῆς διαφύλαξης καί τῆς ἐξασφάλισης τῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στίς χῶρες. Κι ἀκριβῶς ἐπειδή ὁ στρατός μας διαπαιδαγωγεῖται μέ τό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ, μέ τό πνεῦμα τῆς ἑνότητας τῶν συμφερόντων τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ στρατός μας εἶναι στρατός τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν.

Κι ὅτι τό γεγονός αὐτό εἶναι πηγή δύναμης καί ἰσχῆς τοῦ στρατοῦ μας, θά τό μάθουν κάποτε οἱ ἀστοί ὅλων τῶν χωρῶν, ἄν τολμήσουν νά ἐπιτεθοῦν ἐνάντια στή χώρα μας, γιατί θά δοῦν τότε, πώς ὁ Κόκκινος Στρατός μας πού διαπαιδαγωγήθηκε μέ τό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ, ἔχει ἀμέτρητους φίλους καί συμμάχους σέ ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου, ἀπ' τή Σαγκάη ὥς τή Νέα Ὑόρκη, ἀπ' τό Λονδίνο ὥς τήν Καλκούτα.

Νά, σύντροφοι, ἡ τρίτη καί βασική ἰδιομορφία, ἀπ' τήν ὁποία εἶναι διαποτισμένο τό πνεῦμα τοῦ στρατοῦ μας καί πού ἀποτελεῖ πηγή τῆς δύναμης καί τῆς ἰσχῆς του.

Πάθος τοῦ κόμματος, καθῆκον του εἶναι νά διατηρηθεῖ καί νά στερεωθεῖ καί αὐτή ἡ ἰδιομορφία τοῦ στρατοῦ μας.

Σ' αὐτές τίς τρεῖς ἰδιομορφίες χρωστᾶ ὁ στρατός μας τή δύναμη καί τήν ἰσχή του.

Ἔτσι ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι ὁ στρατός μας ξέρει ποῦ βαδίζει, γιατί δέν ἀποτελεῖται ἀπό μολυβένιους στρατιῶτες, ἀλλά ἀπό ἀνθρώπους συνειδητούς, πού καταλαβαίνουν ποῦ θά βαδίσουν καί γιά τί θά πολεμήσουν.

Κι ἕνας στρατός πού ξέρει γιά τί ἀγωνίζεται εἶναι ἀκατανίκητος, σύντροφοι.

Νά γιατί ὁ Κόκκινος Στρατός μας ἔχει ὅλες τίς προϋποθέσεις νά γίνει ὁ καλύτερος στρατός τοῦ κόσμου.

Ζήτω ὁ Κόκκινος Στρατός μας!

Ζήτω οἱ μαχητές του!

Ζήτω οἱ καθοδηγητές του!

Ζήτω ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού γέννησε τόν Κόκκινο Στρατό, πού τοῦ ἔδοσε τή νίκη καί τόν στεφάνωσε μέ δόξα! (Θυελώδικα παρατεταμένα χειροκροτήματα).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 50,
23 τοῦ Φλεβάρη 1928.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ ΤΗΣ ΚΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΕ

Εἰσήγηση στή συγκέντρωση τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ
*13 τοῦ Ἀπρίλη 1928**

Σύντροφοι! Ἡ κοινή Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ[8], πού μόλις τέλειωσε, ἔχει μιά ἰδιομορφία πού τήν ξεχωρίζει ἀπό μιά σειρά ὁλομέλειες πού ἔγιναν τά τελευταῖα δυό χρόνια. Ἡ ἰδιομορφία αὐτή βρίσκεται στό ὅτι ἦταν μιά ὁλομέλεια μέ καθαρά πραχτικό χαρακτήρα, χωρίς ἐσωκομματικές διαμάχες, χωρίς ἐσωκομματικές ὀξύτητες.

Ἡ ἡμερήσια διάταξη περιλάβαινε τά πιό φλέγοντα ζητήματα: τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, τό ζήτημα τῆς ὑπόθεσης Σάχτι[9], τέλος τό ζήτημα τοῦ προγράμματος δουλιᾶς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ. Ζητήματα, ὅπως βλέπετε, ἀρκετά σοβαρά. Καί ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, οἱ συζητήσεις στήν Ὁλομέλεια εἶχαν καθαρά πραχτικό χαρακτήρα καί οἱ ἀποφάσεις πάρθηκαν ὁμόφωνα.

Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι στήν Ὁλομέλεια δέν ὑπῆρχε ἀντιπολίτευση. Ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἀντιμετώπιζαν τά ζητήματα μέ αὐστηρά πραχτικό τρόπο, χωρίς φραξιονιστικά τεχνάσματα, χωρίς φραξιονιστική δημαγωγία. Ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι

* Στήν εἰσήγηση ξαναμπῆκαν μερικές παράγραφες πού τότε δέν εἶχαν δημοσιευτεῖ στόν τύπο. Σύντ.

τό κόμμα απόχτησε τή δυνατότητα νά καταπιαστεί σοβαρά καί άμεσα μέ τά πραχτικά ζητήματα, μόνον έπειτα από τό 15ο Συνέδριο, μόνον έπειτα απ' τή διάλυση τής αντιπολίτευσης.

Αυτού βρίσκεται ή θετική πλευρά, καί άν θέλετε, τό ανεκτίμητο πλεονέκτημα τής φάσης εξέλιξης πού άρχισε γιά μάς μετά τό 15ο Συνέδριο τού κόμματός μας, μετά τή διάλυση τής αντιπολίτευσης.

I

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τών εργασιών τής Όλομέλειας, τών συζητήσεων τής Όλομέλειας καί τών αποφάσεων τής Όλομέλειας, αποτελεί τό γεγονός ότι από τήν αρχή ώς τό τέλος οί εργασίες τής Όλομέλειας διεξήχθηκαν κάτω απ' τό σύνθημα τής πιό αυστηρής αυτοκριτικής. Κάτι περισσότερο: ούτε ένα ζήτημα, ούτε μιά ομιλία δέν πέρασε απ' τήν Όλομέλεια χωρίς κριτική τών ελλείψεων στή δουλιά μας, χωρίς αυτοκριτική τών οργανώσεών μας. Κριτική τών ελλείψεών μας, τίμια καί μπολσεβίκικη αυτοκριτική από μέρους τών κομματικών, σοβιετικών, οικονομικών οργανώσεων—αυτός ήταν ό γενικός τόνος τών εργασιών τής Όλομέλειας.

Ξέρω πώς στίς γραμμές τού κόμματος υπάρχουν άνθρωποι πού δέν πολυαγαπούν τήν κριτική γενικά καί τήν αυτοκριτική ιδιαίτερα. Οί άνθρωποι αυτοί πού θά μπορούσα νά τούς πώ «λουστραρισμένους» κομμουνιστές (γέλια), όλο γκρινιάζουν αποφεύγοντας τήν αυτοκριτική: πάλι, λέει, αυτή ή καταραμένη αυτοκριτική, πάλι ανασκάλεμα τών ελλείψεών μας, δέ μάς αφήνουν νά ζήσουμε ήσυχοι; Είναι φανερό πώς αυτοί οί «λουστραρισμένοι» κομμουνιστές

δέν έχουν τίποτε τό κοινό μέ τό πνεύμα τού κόμματός μας, μέ τό πνεύμα τού μπολσεβικισμού. Καί μιά καί υπάρχουν τέτιες διαθέσεις στούς ανθρώπους πού βλέπουν τήν αυτοκριτική κάθε άλλο παρά μέ ενθουσιασμό, άς μάς επιτραπεί νά ρωτήσουμε: μάς χρειάζεται άραγε ή αυτοκριτική, από πού ξεφύτρωσε καί ποιό είναι τό όφελός της;

Νομίζω, σύντροφοι, ότι ή αυτοκριτική μάς χρειάζεται σάν τόν αέρα, σάν τό νερό. Νομίζω πώς χωρίς αυτή, χωρίς τήν αυτοκριτική τό κόμμα μας δέ θά μπορούσε νά βαδίσει μπροστά, δέ θά μπορούσε νά ξεσκεπάζει τίς πληγές μας, δέ θά μπορούσε νά εξαλείφει τίς ελλείψεις μας. Κι ελλείψεις έχουμε πολλές. Πρέπει νά τ' αναγνωρίσουμε ανοιχτά καί τίμια.

Τό σύνθημα τής αυτοκριτικής δέν πρέπει νά τό θεωρούμε σύνθημα καινούργιο. Βρίσκεται στά ίδια τά θεμέλια τού μπολσεβίκικου κόμματος. Βρίσκεται στά ίδια τά θεμέλια τού συστήματος τής διχτατορίας τού προλεταριάτου. Έφόσον ή χώρα μας είναι ή χώρα τής διχτατορίας τού προλεταριάτου καί τή διχτατορία τήν καθοδηγεί ένα κόμμα, τό κόμμα τών κομμουνιστών, πού δέ μοιράζεται κι ούτε μπορεί νά μοιραστεί τήν εξουσία μέ άλλα κόμματα, δέν είναι μήπως φανερό ότι οί ίδιοι πρέπει νά ξεσκεπάζουμε καί νά διορθώνουμε τά λάθη μας, άν θέλουμε νά βαδίζουμε μπρός, μήπως δέν είναι φανερό πώς δέν υπάρχει κανένας άλλος γιά νά τά αποκαλύπτει καί νά τά διορθώνει; Μήπως δέν είναι φανερό, σύντροφοι, ότι ή αυτοκριτική πρέπει νά είναι μιά από τίς πιό σοβαρές δυνάμεις πού κινούν πρός τά μπρός τήν ανάπτυξή μας;

Τό σύνθημα τής αυτοκριτικής πήρε ιδιαίτερα μεγάλη ανάπτυξη μετά τό 15ο Συνέδριο τού κόμματός μας. Γιατί; Έπειδή μετά τό 15ο Συνέδριο, πού διάλυσε τήν αντι-

πολίτευση, δημιουργήθηκε μιά νέα κατάσταση στό κόμμα, πού δέν μποροῦσε νά μήν τήν πάρουμε ὑπόψη μας.

Ποιό εἶναι τό καινούργιο στήν κατάσταση; Εἶναι τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει ἤ σχεδόν δέν ὑπάρχει πιά σέ μᾶς ἀντιπολίτευση, τό γεγονός ὅτι σά συνέπεια τῆς εὔκολης νίκης ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση, πού ἡ ἴδια (δηλαδή ἡ νίκη) αὐτή καθαυτή ἀποτελεῖ ἕνα σοβαρότατο κέρδος γιά τό κόμμα, μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ στό κόμμα ὁ κίνδυνος νά ξαπλώσει πάνω στίς δάφνες του, νά ἐπαναπαυτεῖ καί νά κλείσει τά μάτια στίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας.

Ἡ εὔκολη νίκη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση εἶναι ἕνα τεράστιο κέρδος γιά τό κόμμα μας. Ὅμως ἡ νίκη αὐτή κρύβει μέσα της τά ἰδιαίτερά της μειονεκτήματα, πού βρίσκονται στό γεγονός ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά διαποτιστεῖ μέ τό αἴσθημα τῆς αὐτοϊκανοποίησης, μέ τό αἴσθημα τοῦ αὐτοθαυμασμοῦ καί νά ἐπαναπαυθεῖ στίς δάφνες. Καί τί θά πεῖ νά ἐπαναπαύεσαι στίς δάφνες; Θά πεῖ νά βάλεις τελεία καί παύλα στήν κίνησή μας πρός τά μπρός. Καί γιά νά μή συμβεῖ αὐτό, μᾶς χρειάζεται ἡ αὐτοκριτική—ὄχι ἐκείνη ἡ κριτική, ἡ κακόβουλη καί στήν οὐσία ἀντεπαναστατική, πού ἔκανε ἡ ἀντιπολίτευση—μά ἡ κριτική ἡ τίμια, ἡ ἀνοιχτή, ἡ μπολσεβίκικη αὐτοκριτική.

Τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας ρίχνοντας τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς εἶχε πάρει ὑπόψη του αὐτό τό περιστατικό. Ἀπό τότε τό κύμα τῆς αὐτοκριτικῆς μεγαλώνει, βάζοντας τή σφραγίδα του καί στίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ.

Θά ἦταν παράξενο νά φοβόμαστε ὅτι οἱ ἐχθροί μας, οἱ ἐσωτερικοί ἐχθροί, καθώς καί οἱ ἐξωτερικοί ἐχθροί μας, θά ἐκμεταλλευτοῦν τήν κριτική τῶν ἐλλείψεών μας, ξεση-

κώνοντας θόρυβο: ἀ-χά! σ' αὐτούς τούς μπολσεβίκους δέν πᾶνε ὅλα καλά. Θά ἦταν παράξενο νά τά φοβόμασταν ὅλα αὐτά ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι. Ἡ δύναμη τοῦ μπολσεβικισμοῦ βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι δέ φοβᾶται ν' ἀναγνωρίσει τά λάθη του. Τό κόμμα, οἱ μπολσεβίκοι, ὅλοι οἱ τίμιοι ἐργάτες καί τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τῆς χώρας μας ἄς ἀποκαλύπτουν τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας, τίς ἐλλείψεις τῆς οἰκοδόμησής μας, ἄς ὑποδείχνουν τούς δρόμους γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ἐλλείψεών μας, γιά νά μήν ὑπάρχει στή δουλιά μας καί στήν οἰκοδόμησή μας στασιμότητα, βάλτος, σαπίλα, γιά νά καλυτερεύει ἀπό μέρα σέ μέρα ὅλη ἡ δουλιά μας, ὁλόκληρη ἡ οἰκοδόμησή μας καί νά βαδίζει ἀπό ἐπιτυχία σέ ἐπιτυχία. Αὐτό εἶναι τώρα τό κύριο. Κι ἄστε τούς ἐχθρούς μας νά φλυαροῦν γιά τίς ἐλλείψεις μας, τέτια ψιλοπράγματα δέν μποροῦν, δέν πρέπει νά συγχύζουν τούς μπολσεβίκους.

Τέλος, ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα περιστατικό πού μᾶς σπρώχνει πρός τήν αὐτοκριτική. Ἐννοῶ τό ζήτημα τῆς μάζας καί τῶν ἡγετῶν. Τόν τελευταῖο καιρό ἄρχισαν νά δημιουργοῦνται στή χώρα μας κάποιες ἰδιόμορφες σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἡγέτες καί τίς μάζες. Ἀπ' τή μιά πλευρά, ξεχώρισε, δημιουργήθηκε ἱστορικά στή χώρα μας μιά ὁμάδα καθοδηγητῶν, πού τό κύρος τους ἀνεβαίνει ὅλο καί πιό ψηλά, καί πού γίνεται σχεδόν ἀπρόσιτη γιά τίς μάζες. Ἀπ' τήν ἄλλη πλευρά, οἱ μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης πρῶτ' ἀπ' ὅλα, οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων γενικά, ἀνεβαίνουν ἐξαιρετικά ἀργά, ἀρχίζουν νά βλέπουν τούς ἡγέτες ἀπ' τά κάτω πρός τά πάνω μισοκλείνοντας τά μάτια καί συχνά φοβοῦνται νά κάνουν κριτική στούς ἡγέτες τους.

Βέβαια, τό γεγονός ὅτι στή χώρα μας δημιουργήθηκε μιά ὁμάδα καθοδηγητῶν πού ἀνέβηκαν πολύ ψηλά καί

έχουν μεγάλο κύρος, τό γεγονός αὐτό εἶναι αὐτό καθαυτό μιά μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ κόμματός μας. Εἶναι φανερό πώς ὅταν δέν ὑπάρχει μιά τέτια ὁμάδα καθοδηγητῶν μέ κύρος, δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ καθοδήγηση μιᾶς μεγάλης χώρας. Ὅμως τό γεγονός ὅτι οἱ ἡγέτες τραβώντας πρός τά πάνω ἀπομακρύνονται ἀπό τίς μάζες, καί οἱ μάζες ἀρχίζουν νά τούς βλέπουν ἀπ' τά κάτω πρός τά πάνω, μή τολμώντας νά τούς κάνουν κριτική, τό γεγονός αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά δημιουργεῖ ἕνα κάποιο κίνδυνο ἀπόσπασης τῶν ἡγετῶν ἀπό τίς μάζες καί ἀπομάκρυνσης τῶν μαζῶν ἀπ' τούς ἡγέτες.

Ὁ κίνδυνος αὐτός μπορεῖ νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα οἱ ἡγέτες νά ξιπαστοῦν καί νά θεωρήσουν τόν ἑαυτό τους ἀλάθητο. Καί τί καλό μπορεῖ νά βγεῖ ἄν οἱ καθοδηγητικές κορυφές ξιπαστοῦν κι ἀρχίσουν νά βλέπουν τίς μάζες ἀφ' ὑψηλοῦ; Εἶναι φανερό πώς ἀπό δῶ δέν μπορεῖ νά βγεῖ τίποτ' ἄλλο ἐκτός ἀπό τό χαμό τοῦ κόμματος. Ὅμως ἐμεῖς θέλουμε νά πᾶμε μπρός καί νά καλυτερεύουμε τή δουλιά μας καί ὄχι νά καταστρέψουμε τό κόμμα. Καί ἀκριβῶς γι' αὐτό, γιά νά πᾶμε μπρός καί νά καλυτερεύουμε τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς μάζες καί τούς ἡγέτες, πρέπει νά κρατᾶμε διαρκῶς ἀνοιχτή τή δικλείδα τῆς αὐτοκριτικῆς, πρέπει νά δίνουμε στούς σοβιετικούς ἀνθρώπους τή δυνατότητα νά τά λένε στούς ἡγέτες «ἀπ' τήν καλή», νά κάνουν κριτική στά λάθη τους, γιά νά μήν τό παίρνουν ἀπάνω τους, καί οἱ μάζες νά μήν ξεμακραίνουν ἀπό τούς ἡγέτες.

Κάποτε μπερδεύουν τό ζήτημα τῶν μαζῶν καί τῶν ἡγετῶν μέ τό ζήτημα τῆς ἀνάδειξης. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τήν ἀνάδειξη νέων ἡγετῶν, ἄν καί τό ζήτημα αὐτό ἀξίζει τήν πιό σοβαρή προσοχή ἀπό μέρους τοῦ κόμματος. Πρόκειται γιά τή διαφύλαξη τῶν ἡγετῶν πού ἔχουν ἤδη ἀναδειχτεῖ καί ἔχουν μεγάλο κύρος, ὀργανώνοντας μιά μόνιμη καί ἀκατάλυτη ἐπαφή ἀνάμεσα σ' αὐτούς καί τίς μάζες. Πρόκειται γιά τήν ὀργάνωση, μέ τήν αὐτοκριτική καί τήν κριτική τῶν ἐλλείψεών μας, τῆς πλατιᾶς κοινῆς γνώμης τοῦ κόμματος, τῆς πλατιᾶς κοινῆς γνώμης τῆς ἐργατικῆς τάξης, σάν ἕνα ζωντανό καί ἄγρυπνο ἠθικό ἔλεγχο, πού τή φωνή του πρέπει νά ἀφουγκράζονται προσεχτικά καί οἱ ἡγέτες μέ τό μεγαλύτερο κύρος, ἄν θέλουν νά διατηρήσουν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόμματος, τήν ἐμπιστοσύνη τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Μέ τήν ἔννοια αὐτή ἡ σημασία τοῦ τύπου, τοῦ κομματικοῦ-σοβιετικοῦ μας τύπου, εἶναι ἀληθινά ἀνεκτίμητη. Μέ τήν ἔννοια αὐτή δέν μποροῦμε παρά νά χαιρετίσουμε τήν πρωτοβουλία τῆς «Πράβντα» γιά τήν ὀργάνωση τοῦ «Δελτίου τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης»[10], πού διεξάγει συστηματική κριτική τῶν ἐλλείψεων τῆς δουλιᾶς μας. Εἶναι ἀπαραίτητο μόνο νά φροντίζουμε ἡ κριτική νά εἶναι σοβαρή καί βαθιά καί νά μήν εἶναι ἐπιφανειακή. Μ' αὐτή τήν ἔννοια πρέπει ἐπίσης νά χαιρετίσουμε τήν πρωτοβουλία τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα»[11], πού μέ ὁρμή καί τόλμη χτυπᾶ τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας.

Κάποτε κατηγοροῦν αὐτούς πού κάνουν κριτική γιά τή μή ὁλοκληρωμένη κριτική τους, γιατί κάποτε ἀποδείχνεται πώς ἡ κριτική τους δέν εἶναι ἑκατό τά ἑκατό σωστή. Συχνά ἀπαιτοῦν ἡ κριτική νά εἶναι σωστή σέ ὅλα τά σημεῖα, κι ὅταν δέν εἶναι πέρα γιά πέρα σωστή, ἀρχίζουν νά τή διασύρουν, νά τήν κακολογοῦν.

Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Εἶναι μιά ἐπικίνδυνη πλάνη. Δοκιμάστε μονάχα νά προβάλετε μιά τέτια ἀπαίτηση καί θά κλείσετε τό στόμα ἑκατοντάδων καί χιλιάδων ἐργατῶν, ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν, πού ποθοῦν νά διορθώσουν τίς ἐλλείψεις μας, μά πού κάποτε

δέν ξέρουν νά διατυπώσουν σωστά τίς σκέψεις τους. Αὐτό θά ἦταν τάφος καί ὄχι αὐτοκριτική.

Πρέπει νά ξέρετε πώς κάποτε οἱ ἐργάτες δέν τολμοῦν νά ποῦν τήν ἀλήθεια γιά τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας. Δέν τολμοῦν, ὄχι μόνο γιατί μπορεῖ νά τούς βρεῖ «κανένας μπελάς», μά καί γιατί μπορεῖ νά «τούς εἰρωνευτοῦν» γιά τήν ἀτέλεια τῆς κριτικῆς τους. Ἀπό ποῦ κι ὥς ποῦ μπορεῖ ὁ ἁπλός ἐργάτης ἤ ὁ ἁπλός ἀγρότης, πού τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας καί τῆς σχεδιοποίησής μας τίς νιώθει στήν πλάτη του, ἀπό ποῦ κι' ὥς ποῦ μποροῦν νά κάνουν τήν κριτική τους σύμφωνα μέ ὅλους τούς κανόνες τῆς τέχνης; Ἄν ἀπαιτεῖστε ἀπ' αὐτούς μιά ἑκατό τά ἑκατό σωστή κριτική, θά ἐκμηδενίσετε ἔτσι κάθε δυνατότητα κριτικῆς ἀπ' τά κάτω, κάθε δυνατότητα αὐτοκριτικῆς. Νά γιατί νομίζω πώς ἄν ἡ κριτική περιέχει ἔστω κι ἕνα 5—10% ἀλήθεια, πρέπει κι αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν κριτική νά τή χαιρετοῦμε, νά τήν ἀκοῦμε προσεχτικά, καί νά πάρουμε ὑπόψη μας τόν ὑγιῆ πυρήνα της. Σέ ἀντίθετη περίπτωση, τό ξαναλέω, θά κλείσετε τό στόμα τῶν ἑκατοντάδων καί χιλιάδων ἐκείνων ἀνθρώπων πού εἶναι ἀφοσιωμένοι στήν ὑπόθεση τῶν Σοβιέτ, πού δέν ἔχουν ἀκόμα ἀρκετή πεῖρα τῆς κριτικῆς, μά πού μέ τό στόμα τους μιλάει ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια.

Καί ἀκριβῶς γι' αὐτό, γιά νά μή πνίγουμε τήν αὐτοκριτική, μά νά τήν ἀναπτύσσουμε, ἀκριβῶς γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκοῦμε προσεχτικά κάθε κριτική τῶν σοβιετικῶν ἀνθρώπων, ἀκόμα κι ὅταν καμιά φορά δέν εἶναι πέρα γιά πέρα καί σ' ὅλα τά σημεῖα της σωστή. Μόνο μ' αὐτούς τούς ὅρους οἱ μάζες μποροῦν ν' ἀποχτήσουν τήν πεποίθηση, πώς δέ θά τίς βρεῖ «κανένας μπελάς» γιά τήν ἀτέλεια τῆς κριτικῆς τους καί ὅτι δέ θά τίς «εἰρωνευτοῦν» γιά μερικά λάθη τῆς κριτικῆς τους. Μόνο μέ

τόν ὅρο αὐτό ἡ αὐτοκριτική μπορεῖ νά πάρει πραγματικά μαζικό χαρακτήρα καί νάχει πραγματικά μαζική ἀπήχηση.

Εἶναι αὐτονόητο πώς ἐδῶ δέν γίνεται λόγος γιά «κάθε λογῆς» κριτική. Ἡ κριτική τοῦ ἀντεπαναστάτη εἶναι κι αὐτή κριτική. Ὅμως βάζει σάν σκοπό της τή δυσφήμηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τήν ὑπονόμευση τῆς βιομηχανίας μας, τό ξεχαρβάλωμα τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς. Εἶναι φανερό πώς ἐδῶ δέν πρόκειται γι' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν κριτική. Ἐγώ δέ μιλάω γιά αὐτοῦ τοῦ εἴδους τήν κριτική, μά γιά τήν κριτική πού προέρχεται ἀπό σοβιετικούς ἀνθρώπους, τήν κριτική πού βάζει σάν σκοπό της τήν καλυτέρεψη τῶν ὀργάνων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τήν καλυτέρεψη τῆς βιομηχανίας μας, τήν καλυτέρεψη τῆς κομματικῆς καί συνδικαλιστικῆς μας δουλιᾶς. Ἡ κριτική μᾶς χρειάζεται γιά τή στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ὄχι γιά τήν ἐξασθένισή της. Κι ἀκριβῶς γιά νά στερεώσουμε καί νά καλυτερέψουμε τό ἔργο μας, ἀκριβῶς γι' αὐτό τό κόμμα ρίχνει τό σύνθημα τῆς κριτικῆς καί τῆς αὐτοκριτικῆς.

Τί περιμένουμε πρίν ἀπ' ὅλα ἀπό τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς, τί ἀποτελέσματα μπορεῖ νά μᾶς δώσει, ἄν ἐφαρμοστεῖ σωστά καί τίμια; Πρέπει νά μᾶς δώσει τουλάχιστο δυό ἀποτελέσματα. Πρέπει, πρῶτο, ν' ἀνεβάσει τήν ἐπαγρύπνηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά ὀξύνει τήν προσοχή της γιά τίς ἐλλείψεις μας, νά διευκολύνει τή διόρθωση αὐτῶν τῶν ἐλλείψεων καί νά κάνει ἀδύνατο κάθε λογῆς «ἀπρόοπτο» στήν οἰκοδομητική μας δουλιά. Πρέπει, δεύτερο, ν' ἀνεβάσει τό πολιτικό ἐπίπεδο τῆς ἐργατικῆς τάξης, ν' ἀναπτύξει μέσα της τό αἴσθημα τοῦ νοικοκύρη τῆς χώρας καί νά διευκολύνει τήν ἐργατική τάξη νά μάθει νά κυβερνᾶ τή χώρα.

Προσέξατε ὅτι ὄχι μόνο ἡ ὑπόθεση Σάχτι, μά καί ἡ

κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν κατά τό Γενάρη τοῦ 1928 ἦταν γιά πολλούς ἀπό μᾶς κάτι τό «ἀπρόοπτο»; Ἀπ' τήν ἄποψη αὐτή, ἰδιαίτερα χαρακτηριστική εἶναι ἡ ὑπόθεση Σάχτι. Πέντε χρόνια δούλευε ἡ ἀντεπαναστατική ὁμάδα τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, παίρνοντας ἐντολές ἀπ' τίς ἀντισοβιετικές ὀργανώσεις τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου. Πέντε χρόνια ἔγραφαν κι ἔστελναν οἱ ὀργανώσεις μας κάθε λογῆς ψηφίσματα καί ἀποφάσεις. Βέβαια, ἡ ἀνθρακοβιομηχανία μας παρ' ὅλα αὐτά ἀναπτυσσόταν γιατί τό σοβιετικό οἰκονομικό σύστημα ἔχει τέτια ζωτικότητα κι εἶναι τόσο ἰσχυρό, πού τά ἔβγαζε πάντα πέρα παρά τήν ἀμέλειά μας καί τά λάθη μας, παρά τήν ὑπονομευτική δουλιά τῶν εἰδικῶν. Πέντε χρόνια αὐτή ἡ ἀντεπαναστατική ὁμάδα τῶν εἰδικῶν ἔκανε σαμποτάζ στή βιομηχανία μας, ἀνατινάζοντας λέβητες, καταστρέφοντας τουρμπίνες κλπ. Καί μεῖς καθόμασταν σά νά μή συνέβαινε τίποτε. Καί «ξαφνικά» μᾶς ἦρθε σάν κεραμίδα στό κεφάλι ἡ ὑπόθεση Σάχτι.

Εἶναι ἄραγε φυσιολογικό αὐτό, σύντροφοι; Ἐγώ νομίζω πώς εἶναι κάτι περισσότερο ἀπό μή φυσιολογικό. Νά κάθεται κανείς στό τιμόνι καί νά παρατηρεῖ χωρίς νά βλέπει τίποτα, ὥσπου τά γεγονότα τόν σπρώξουν νά κουτουλήσει σέ κάποια συμφορά, αὐτό δέ θά πεῖ ὅτι καθοδηγεῖ. Ὁ μπολσεβικισμός δέν τήν καταλαβαίνει ἔτσι τήν καθοδήγηση. Γιά νά καθοδηγεῖς πρέπει νά προβλέπεις. Καί νά προβλέπεις, σύντροφοι, δέν εἶναι πάντα εὔκολο.

Ἄλλο εἶναι ὅταν μιά-δυό δεκάδες σύντροφοι, πού καθοδηγοῦν, κοιτάζουν καί παρατηροῦν τίς ἐλλείψεις στή δουλιά μας, ἐνῶ οἱ ἐργατικές μάζες δέ θέλουν ἤ δέν μποροῦν οὔτε νά βλέπουν οὔτε νά παρατηροῦν τίς ἐλλείψεις. Ἐδῶ ὑπάρχουν ὅλες οἱ πιθανότητες νά σοῦ ξεφύγει στά σίγουρα κάτι, νά μήν τά παρατηρήσεις ὅλα, κι ἄλλο εἶναι ὅταν μαζί μέ μιά-δυό δεκάδες συντρόφους πού καθοδηγοῦν, νά κοιτάζουν καί νά παρατηροῦν τίς ἐλλείψεις στή δουλιά μας ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ἐργάτες ἀποκαλύπτοντας τά λάθη μας, παίρνοντας ὁλόψυχα μέρος στό κοινό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης καί χαράζοντας τούς δρόμους γιά τήν καλυτέρεψη τῆς δουλιᾶς. Ἐδῶ θά εἶναι πιό μεγάλη ἡ ἐγγύηση πώς δέ θά παρουσιαστοῦν ἀπρόοπτα, πώς τά ἀρνητικά φαινόμενα ἔγκαιρα θά προσεχτοῦν καί ἔγκαιρα θά παρθοῦν τά μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη αὐτῶν τῶν φαινομένων.

Πρέπει νά ὀργανώσουμε τή δουλιά ἔτσι, πού ἡ ἐπαγρύπνηση τῆς ἐργατικῆς τάξης νά ὀξύνεται καί ὄχι νά ἀμβλύνεται, ἔτσι πού ἑκατοντάδες χιλιάδες κι ἑκατομμύρια ἐργάτες νά μετέχουν ὁλόψυχα στό κοινό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔτσι πού ἑκατοντάδες χιλιάδες κι ἑκατομμύρια ἐργάτες κι ἀγρότες, καί ὄχι μόνο μιά δεκάδα καθοδηγητές, νάχουν τά μάτια τους τέσσερα πάνω στήν πορεία τῆς οἰκοδόμησής μας, νά σημειώνουν τά λάθη καί νά τά βγάζουν στό φῶς τῆς ἡμέρας. Μόνο μ' αὐτό τόν ὅρο δέ θάχουμε «ἀπρόοπτα». Ὅμως γιά νά τό κατορθώσουμε αὐτό, πρέπει νά ἀναπτύξουμε τήν κριτική τῶν ἐλλείψεών μας ἀπ' τά κάτω, πρέπει νά κάνουμε τήν κριτική μαζική, πρέπει τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς νά τό κάνουμε χτῆμα μας καί νά τό μετατρέψουμε σέ πράξη.

Τέλος, σχετικά μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν δυνάμεων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τήν καλλιέργεια σ' αὐτή τῆς συνήθειας τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας, σέ συνδυασμό μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς. Ὁ Λένιν ἔλεγε:

«Τό κύριο πού μᾶς λείπει εἶναι ὁ πολιτισμός, ἡ γνώση τῆς διοίκησης... Ἡ ΝΕΠ μᾶς ἐξασφαλίζει πέρα γιά πέρα οἰκονομικά καί πολιτικά τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τῶν θεμελίων

τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Τό ζήτημα ἐξαρτᾶται „μόνο" ἀπό τίς πολιτιστικές δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου καί τῆς πρωτοπορίας του» [12].

Τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησής μας εἶναι ἡ καλλιέργεια στήν ἐργατική τάξη τῆς συνήθειας καί τῆς ἱκανότητας τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας, τῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας, τῆς διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας.

Μποροῦν ὅμως νά καλλιεργηθοῦν στήν ἐργατική τάξη αὐτές οἱ συνήθειες κι αὐτή ἡ ἱκανότητα, χωρίς ν' ἀφήσουμε ἐλεύθερες τίς δυνάμεις καί τίς ἱκανότητες τῶν ἐργατῶν, τίς δυνάμεις καί τίς ἱκανότητες τῶν καλύτερων ἀνθρώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης νά κριτικάρουν τά λάθη μας, νά σημειώνουν τίς ἐλλείψεις μας καί νά κινοῦν πρός τά μπρός τή δουλιά μας; Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε.

Καί τί χρειάζεται γιά νά ἐλευθερωθοῦν οἱ δυνάμεις καί οἱ ἱκανότητες τῆς ἐργατικῆς τάξης καί γενικά τῶν ἐργαζομένων καί νά τούς δέσουμε τή δυνατότητα ν' ἀποχτήσουν τίς συνήθειες διακυβέρνησης τῆς χώρας; Χρειάζεται, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἡ τίμια καί μπολσεβίκικη ἐφαρμογή τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς, ἡ τίμια καί μπολσεβίκικη ἐφαρμογή τοῦ συνθήματος τῆς κριτικῆς ἀπ' τά κάτω τῶν ἐλλείψεων καί τῶν λαθῶν τῆς δουλιᾶς μας. Ἄν οἱ ἐργάτες χρησιμοποιοῦν τή δυνατότητα νά κριτικάρουν τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς ἀνοιχτά καί ἄμεσα, νά καλυτερεύουν τή δουλιά μας καί νά τήν κινοῦν πρός τά μπρός, τότε τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ἐργάτες ἀρχίζουν νά παίρνουν μέρος δραστήρια στήν καθοδήγηση τῆς χώρας, τῆς οἰκονομίας, τῆς βιομηχανίας. Κι αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά ἀνεβάσει στούς ἐργάτες τό αἴσθημα τοῦ νοικοκύρη τῆς χώρας, τή δραστηριότητά τους, τήν ἐπαγρύπνησή τους, τόν πολιτισμό τους.

Τό ζήτημα τῶν πολιτιστικῶν δυνάμεων τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι ἕνα ἀπό τά ἀποφασιστικά ζητήματα. Γιατί; Ἐπειδή ἀπ' ὅλες τίς κυρίαρχες τάξεις, πού ὑπῆρξαν μέχρι σήμερα, ἡ ἐργατική τάξη, σάν κυρίαρχη τάξη, κατέχει στήν ἱστορία μιά θέση κάπως ἰδιαίτερη καί ὄχι ὁλότερα εὐνοϊκή. Ὅλες οἱ τάξεις πού κυριάρχησαν ὥς τώρα—δουλοχτῆτες, τσιφλικάδες, καπιταλιστές—ἦσαν ταυτόχρονα καί πλούσιες τάξεις. Εἶχαν τή δυνατότητα νά δίνουν στά παιδιά τους γνώσεις καί συνήθειες ἀπαραίτητες γιά τή διακυβέρνηση. Ἡ ἐργατική τάξη διαφέρει ἀπ' αὐτές τίς τάξεις, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιατί δέν εἶναι πλούσια τάξη, δέν εἶχε πρίν τή δυνατότητα νά δίνει στά παιδιά της γνώσεις καί συνήθειες διακυβέρνησης κι ἀπόχτησε τή δυνατότητα αὐτή μόλις τώρα, μετά τόν ἐρχομό της στήν ἐξουσία.

Γι' αὐτό, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καί τόσο ὀξύ τό ζήτημα τῆς πολιτιστικῆς ἐπανάστασης στή χώρα μας. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ ἐργατική τάξη τῆς ΕΣΣΔ στά δέκα χρόνια τῆς κυριαρχίας της πέτυχε ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές σέ ἑκατοντάδες χρόνια. Ὅμως ἡ διεθνής καί ἡ ἐσωτερική κατάσταση εἶναι τέτια πού τά ἀποτελέσματα πού πετύχαμε εἶναι κάθε ἄλλο παρά ἱκανοποιητικά. Γι' αὐτό κάθε μέσο πού μπορεῖ ν' ἀνεβάσει τό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τῶν πολιτιστικῶν δυνάμεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, κάθε μέσο πού μπορεῖ νά διευκολύνει τήν καλλιέργεια μέσα στήν ἐργατική τάξη συνηθειῶν καί ἱκανότητας διακυβέρνησης τῆς χώρας καί διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας, κάθε τέτιο μέσο πρέπει νά τό ἀξιοποιήσουμε ἐξαντλητικά.

Ἀπ' ὅσα εἴπαμε λοιπόν βγαίνει ὅτι τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα μέσα γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν πολιτιστικῶν δυνάμεων τοῦ προλετα-

ριάτου γιά τήν καλλιέργεια στήν έργατική τάξη συνηθειών διακυβέρνησης. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἀκόμα ἕνας λόγος πού συνηγορεῖ γιά τό ὅτι ἡ ἐφαρμογή τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς στή ζωή εἶναι ζωτικό μας καθῆκον.

Αὐτοί εἶναι γενικά οἱ λόγοι πού μᾶς ὑπαγορεύουν τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς σά σύνθημα τῆς ἡμέρας.

Γι' αὐτό δέν εἶναι ἐκπληκτικό ὅτι οἱ ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ διεξήχθηκαν κάτω ἀπ' τή σημαία τῆς αὐτοκριτικῆς.

Ἂς περάσουμε τώρα στό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

II

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΙΤΗΡΩΝ

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα μερικά λόγια γιά τήν οὐσία τῆς κρίσης στή συγκέντρωση σιτηρῶν πού σημειώθηκε στή χώρα μας φέτος τό Γενάρη. Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι ἀπό τόν περσινό Ὀχτώβρη ἡ συγκέντρωση στή χώρα μας ἄρχισε νά πέφτει, τό Δεκέμβρη ἔφτασε στό κατώτερο σημεῖο καί πρός τό Γενάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου εἴχαμε ἔλλειμμα στή συγκέντρωση σιτηρῶν 130 ἑκατομμύρια πούτια. Ἡ φετεινή σοδιά μας μποροῦμε νά ποῦμε πώς δέν ἦταν χειρότερη ἀπ' τήν περσινή, ἴσως νά ἦταν λιγάκι κατώτερη ἀπό τήν περσινή. Φέτος εἴχαμε περισσότερα ἀποθέματα σιτηρῶν ἀπ' τίς παλιές σοδιές, παρά πέρυσι, καί γενικά ὑπολογίζονταν πώς φέτος τά ἐμπορεύσιμα σιτηρά στή χώρα δέν εἶναι λιγότερα μά περισσότερα ἀπό πέρυσι.

Σύμφωνα μ' αὐτά καταρτίσαμε τό χρονιάτικο σχέδιο συγκέντρωσης μέ κάποια αὔξηση σέ σχέση μέ τό περσινό σχέδιο. Ὡστόσο, παρά τό γεγονός αὐτό ἡ συγκέντρωση πῆρε τόν κατήφορο καί πρός τό Γενάρη τοῦ 1928 εἴχαμε ἔλλειμμα 130 ἑκατομμύρια πούτια. Δημιουργήθηκε μιά «ἰδιόμορφη» κατάσταση νά ὑπάρχουν δηλαδή στή χώρα πολλά σιτηρά καί ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν νά πέφτει δημιουργώντας γιά τίς πόλεις καί τόν Κόκκινο Στρατό ἀπειλή πείνας.

Πῶς ἐξηγεῖται αὐτή ἡ «ἰδιομορφία» τῆς κατάστασης; Μήπως ὑπάρχει ἐδῶ κάτι τό τυχαῖο; Πολλοί ἔχουν τήν τάση νά τήν ἐξηγοῦν μέ τό ὅτι ἀφήσαμε νά μᾶς διαφύγει τό ζήτημα, εἴμασταν ἀπασχολημένοι μέ τήν ἀντιπολίτευση καί μερικά πράγματα μᾶς ξέφυγαν. Ὅτι ξέφυγε ἀπ' τήν προσοχή μας πραγματικά, εἶναι φυσικά σωστό. Ὅμως τό νά τά ἐξηγᾶς ὅλα ἐδῶ μέ τήν ἀπροσεξία, σημαίνει ὅτι πέφτεις σέ πολύ χοντρό λάθος. Πολύ περισσότερο δέν ἐπιτρέπεται νά ἐξηγᾶς μέ τό τυχαῖο τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης. Τέτια πράγματα δέ γίνονται τυχαῖα. Αὐτό θά ἦταν μιά πολύ φτηνή ἐξήγηση.

Τότε ποιοί ἦσαν, λοιπόν, οἱ ὅροι πού καθόρισαν τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης;

Νομίζω πώς αὐτοί οἱ ὅροι ἦταν τουλάχιστο τρεῖς.

Πρῶτο. Οἱ δυσκολίες τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης στίς συνθῆκες τῆς διεθνοῦς μας θέσης καί τῆς ἐσωτερικῆς μας κατάστασης. Ἔχω ὑπόψη μου, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τίς δυσκολίες ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας τῶν πόλεων. Θάπρεπε νά πλημμυρίσουμε τό χωριό μέ κάθε λογῆς ἐμπορεύματα, ἔτσι πού νά μποροῦμε νά ἀντλήσουμε ἀπ' τό χωριό ὅσο τό δυνατόν περισσότερα ἀγροτικά προϊόντα. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη, πιό γρήγορη ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας ἀπ' τή σημερινή. Ὅμως γιά νά αναπτύξουμε πιό ἐντατικά τή βιομηχανία μας, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐπιταχυνθεῖ ὁ ρυθμός τῆς σοσιαλιστικῆς συσσώρευσης. Μά νά πετύχουμε ἕναν τέτιον ρυθμό συσσώρευσης

δέν εἶναι καί τόσο εὔκολο, σύντροφοι. Ἀπό δῶ προέρχεται ἡ ἔλλειψη ἐμπορευμάτων γιά τό χωριό.

Ἔχω ὑπόψη μου ἀκόμα τίς δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησής μας στό χωριό. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία, σύντροφοι, ἀναπτύσσεται ἀργά. Θάπρεπε ἡ ἀγροτική οἰκονομία νά ἀναπτυσσόταν μέ γιγάντια βήματα, τό ψωμί νά φτηναίνει, ἡ σοδιά νά αὐξαίνει, τά λιπάσματα νά χρησιμοποιοῦνται στόν ἀνώτατο βαθμό, ἡ μηχανοποιημένη καλλιέργεια σιτηρῶν νά ἀναπτύσσεται μέ ἐπιταχυμένους ρυθμούς. Ὅμως αὐτά σύντροφοι δέ γίνονται στή χώρα μας κι οὔτε θά γίνουν γρήγορα.

Γιατί;

Γιατί ἡ ἀγροτική μας οἰκονομία εἶναι οἰκονομία μικροαγροτική πού δύσκολα ἐπιδέχεται σοβαρές βελτιώσεις. Ἡ στατιστική λέει πώς πρίν ἀπό τόν πόλεμο εἴχαμε σέ ὁλόκληρη τή χώρα 16 ἑκατομμύρια ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά. Σήμερα ἔχουμε περίπου 25 ἑκατομμύρια ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά. Αὐτό σημαίνει πώς εἴμαστε ἡ χώρα τῆς πιό μικροαγροτικῆς οἰκονομίας πού μπορεῖ νά ὑπάρξει. Καί τί εἶναι τό μικροαγροτικό νοικοκυριό; Εἶναι τό λιγότερο ἐξασφαλισμένο ἀπό ὑλική ἄποψη νοικοκυριό, τό πιό πρωτόγονο, τό λιγότερο ἀναπτυγμένο, καί τό λιγότερο ἐμπορευματικό. Ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία, σύντροφοι. Τά λιπάσματα, οἱ μηχανές, οἱ γεωπονικές γνώσεις καί οἱ ὑπόλοιπες τελειοποιήσεις εἶναι τέτια πράγματα πού μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν μ' ἐπιτυχία στά μεγάλα νοικοκυριά, μά πού δέν μποροῦν ἤ σχεδόν δέν μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν στό μικροαγροτικό νοικοκυριό. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ ἀδυναμία τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ καί νά γιατί δέν ἀντέχει στό συναγωνισμό μέ τά μεγάλα κουλάκικα νοικοκυριά.

Ἔχουμε γενικά στό χωριό μεγάλα νοικοκυριά πού νά χρησιμοποιοῦν μηχανές, λιπάσματα, γεωπονικές γνώσεις κλπ.; Μάλιστα, ἔχουμε. Εἶναι, πρῶτο, τά κολχόζ καί τά σοβχόζ. Ἀλλά εἶναι λίγα, σύντροφοι. Εἶναι, δεύτερο, τά μεγάλα κουλάκικα (καπιταλιστικά) νοικοκυριά. Αὐτά δέν εἶναι καί λίγα στή χώρα μας καί ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά παίζουν σημαντικό ρόλο στήν ἀγροτική οἰκονομία.

Μποροῦμε μήπως νά ἀκολουθήσουμε τό δρόμο τῆς ἐνθάρρυνσης τῶν μεγάλων ἰδιωτικῶν καπιταλιστικῶν νοικοκυριῶν στό χωριό; Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε. Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα: νά ἐντείνουμε, ὅσο μποροῦμε, τήν ἀνάπτυξη τῶν μεγάλων νοικοκυριῶν στό χωριό, τύπου κολχόζ καί σοβχόζ, προσπαθώντας νά τά μετατρέψουμε σέ ἐργοστάσια σιτηρῶν γιά τή χώρα, ὀργανωμένα πάνω στή βάση τῆς σύγχρονης ἐπιστήμης. Ἔτσι κατά κύριο λόγο ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας ἔριξε τό σύνθημα νά ἀναπτυχθεῖ μέ ὅλα τά μέσα ἡ κολχόζνικη καί σοβχόζνικη οἰκοδόμηση.

Θά ἦταν λάθος νά νομίζουμε ὅτι τά κολχόζ πρέπει νά ἀποτελοῦνται μόνον ἀπ' τά στρώματα τῆς φτωχολογιᾶς. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Τά κολχόζ μας πρέπει νά εἶναι κολχόζ τῆς φτωχῆς καί μεσαίας ἀγροτιᾶς, πού ν' ἀγκαλιάζουν ὄχι μόνο μεμονωμένες ὁμάδες καί ὁμαδοῦλες μά καί ὁλόκληρα χωριά. Πρέπει νά δόσουμε στό μεσαῖο ἀγρότη προοπτική καί νά τοῦ δείξουμε ὅτι τό νοικοκυριό του μπορεῖ νά τό ἀναπτύξει καλύτερα καί γρηγορότερα μέσω τοῦ κολχόζ. Ἄν ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέν μπορεῖ ν' ἀνέβει ὥς τήν ὁμάδα τῶν κουλάκων, μά νά κατέβει δέ θἆταν λογικό, τότε πρέπει νά τοῦ δοθεῖ ἡ προοπτική ὅτι θά μποροῦσε νά καλυτερέψει τό νοικοκυριό του μέσω τῆς ὀργάνωσης κολχόζ.

Ὅμως στή χώρα μας τά κολχόζ καί τά σοβχόζ γιά τήν ὥρα εἶναι λίγα, πάρα πολύ λίγα. Ἀπό δῶ ἀπορέουν

οἱ δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησής μας στό χωριό. Ἀπό δῶ πηγάζει ἡ ἀνεπάρκεια παραγωγῆς σιτηρῶν.

Δεύτερο. Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι οἱ δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησής μας στήν πόλη καί στό χωριό ἀποτελοῦν τή βάση πού πάνω της μπορεῖ νά ξεσπάσει κρίση στή συγκέντρωση. Ὅμως αὐτό δέ θά πεῖ καί ὅτι ἡ κρίση στή συγκέντρωση θάπρεπε νά ξεσπάσει ἀκριβῶς φέτος. Εἶναι γνωστό πώς οἱ δυσκολίες αὐτές δέν ὑπῆρχαν μόνο φέτος, μά καί πέρυσι—γιατί λοιπόν ξέσπασε ἡ κρίση τῆς συγκέντρωσης ἀκριβῶς φέτος; Ποιό εἶναι τό μυστικό;

Τό μυστικό εἶναι ὅτι φέτος ὁ κουλάκος ἀπόχτησε τή δυνατότητα νά ἐκμεταλλευτεῖ τίς δυσκολίες αὐτές, γιά νά ἀνεβάσει τίς τιμές στά σιτηρά, νά κάνει ἐπίθεση ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική τιμῶν καί νά φρενάρει ἔτσι τή δουλιά μας γιά τή συγκέντρωση. Καί τίς δυσκολίες αὐτές ὁ κουλάκος κατόρθωσε νά τίς ἐκμεταλλευτεῖ γιά δυό τουλάχιστο αἰτίες.

Πρῶτο, γιατί τρία χρόνια καλῆς σοδιᾶς δέν πῆγαν τοῦ κάκου, στό διάστημα αὐτό ὁ κουλάκος δυνάμωσε, στό διάστημα αὐτό συσσωρεύθηκαν ἀποθέματα σιτηρῶν στό χωριό γενικά, καί στόν κουλάκο ἰδιαίτερα, καί ὁ κουλάκος ἀπόχτησε τή δυνατότητα νά ἐπιχειρήσει νά ὑπαγορεύσει τίς τιμές.

Δεύτερο, γιατί ὁ κουλάκος εἶχε τήν ὑποστήριξη τῶν κερδοσκόπων τῆς πόλης πού παίζουν πάνω στήν ὕψωση τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν καί ἔτσι ἀνεβάζουν τίς τιμές.

Αὐτό δέ θά πεῖ βέβαια ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ὁ κυριότερος κάτοχος σιτηρῶν. Ἡ κύρια καί βασική μάζα πού κρατάει τό μεγαλύτερο μέρος τῶν σιτηρῶν εἶναι οἱ μεσαῖοι ἀγρότες. Ὅμως ὁ κουλάκος ἀπολαβαίνει στό χωριό ἕνα ὁρισμένο κύρος στό οἰκονομικό ζήτημα καί στό ζήτημα τῶν τιμῶν μπορεῖ καμιά φορά νά παρασέρνει

τό μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό εἶνει στά κουλάκικα στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ τή δυνατότητα νά ἐκμεταλλεύονται τίς δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησής μας γιά κερδοσκοπική ὕψωση τῶν τιμῶν στά σιτηρά.

Καί τί θά πεῖ νά ἀνεβάζεις τίς τιμές στά σιτηρά, ἄς ποῦμε, 40—50%, ὅπως ἔκαναν λχ. τά κουλάκικα-κερδοσκοπικά στοιχεῖα; Θά πεῖ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὅτι ὑπονομεύεις τό πραγματικό μεροκάματο τῶν ἐργατῶν. Ἄς δεχτοῦμε ὅτι ἐμεῖς ἀνεβάζαμε τότε τό μεροκάματο τῶν ἐργατῶν. Μά στήν περίπτωση αὐτή θ' ἀναγκαζόμασταν ν' ἀνεβάσουμε καί τίς τιμές στά βιομηχανικά ἐμπορεύματα χτυπώντας τήν ὑλική κατάσταση τόσο τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὅσο καί τῆς φτωχολογιᾶς καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Καί τί θά σήμαινε αὐτό; Θά σήμαινε ἄμεση, ἀναμφισβήτητη ὑπονόμευση ὁλόκληρης τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς.

Ἀλλά μ' αὐτό δέν τελειώνει τό ζήτημα. Ἄς δεχτοῦμε ὅτι φέτος τό Γενάρη ἤ τήν ἄνοιξη μπροστά ἀπό τήν προετοιμασία τῆς σπορᾶς, ἀνεβάζαμε τίς τιμές στά σιτηρά 40—50%. Ποῦ θά ὁδηγοῦσε αὐτό τό πράγμα; Θ' ἀποδιοργανώναμε τότε τή βάση τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς βιομηχανίας μας. Οἱ παραγωγοί βαμπακιοῦ θά παρατοῦσαν τό βαμπάκι καί θά περνοῦσαν στήν καλλιέργεια σιτηρῶν σάν δουλιά πού συμφέρει πιό πολύ. Οἱ παραγωγοί λιναριοῦ θά παρατοῦσαν τό λινάρι καί θά περνοῦσαν κι αὐτοί στήν καλλιέργεια σιτηρῶν. Οἱ παραγωγοί ζαχαρότευτλων θά κάναν τό ἴδιο, κλπ. κλπ. Μέ δυό λόγια: ἐξαιτίας τῶν κερδοσκοπικῶν ὀρέξεων τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ θά ὑπονομεύαμε τή βάση τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς βιομηχανίας μας.

Μά κι αὐτό δέν εἶναι ὅλο. Ἄν ἀνεβάζαμε τίς τιμές τῶν σιτηρῶν, ἄς ποῦμε, φέτος τήν ἄνοιξη, σίγουρα θά

χαντακώναμε τή φτωχολογιά πού τήν άνοιξη άγοράζει σιτηρά τόσο γιά τίς ἀνάγκες τῆς διατροφῆς της ὅσο καί γιά τή σπορά. Ἡ φτωχολογιά καί τά κατώτερα στρώματα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς θά εἶχαν ὅλο τό δικαίωμα νά μᾶς ποῦν: μᾶς ἐξαπατήσατε γιατί ἐνῶ ἐμεῖς τό περασμένο φθινόπωρο σᾶς πουλήσαμε τά σιτηρά μας σέ χαμηλές τιμές, σήμερα μᾶς ἀναγκάζετε ν' ἀγοράζουμε σιτηρά σέ ὑψηλές τιμές—ποιούς λοιπόν ὑποστηρίζετε, κύριοι σοβιετικοί ἄνθρωποι, τούς ἄπορους ἤ τούς κουλάκους;

Νά γιατί στό κερδοσκοπικό χτύπημα τῶν κουλάκων μέ τήν ὕψωση τῶν τιμῶν στά σιτηρά, τό κόμμα ἦταν ὑποχρεωμένο ν' ἀπαντήσει μέ ἕνα τέτιο ἀντιχτύπημα πού θάκοβε ἀπ' τούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους τήν ὄρεξη νά ἀπειλοῦν τήν ἐργατική τάξη καί τόν Κόκκινο Στρατό μας μέ τήν πείνα.

Τ ρ ί τ ο. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ δέ θά μποροῦσαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τίς δυσκολίες τῆς οἰκοδόμησής μας στό βαθμό πού πραγματικά τίς ἐκμεταλλεύτηκαν, καί ἡ κρίση τῆς συγκέντρωσης δέ θά ἔπαιρνε τόσο ἀπειλητικό χαρακτήρα ἄν δέν τούς βοηθοῦσε σ' αὐτό τό ζήτημα ἀκόμα ἕνα περιστατικό. Ποιό εἶναι αὐτό τό περιστατικό;

Εἶναι ἡ ἀνοργανωσιά τῶν ὀργάνων μας συγκέντρωσης, ἡ ἔλλειψη ἑνιαίου μετώπου ἀνάμεσά τους, ὁ συναγωνισμός μεταξύ τους, ἡ ἀπροθυμία τους νά διεξάγουν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό παιχνίδι τῆς ὕψωσης τῶν τιμῶν στά σιτηρά.

Εἶναι, τέλος, ἡ ἀδράνεια τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων στίς περιφέρειες πού γίνεται ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν, ἡ ἀπροθυμία τους νά ἐπεμβοῦν ὅπως πρέπει στήν καμπάνια τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, ἡ ἀπροθυμία τους νά ἐπεμβοῦν στή δουλιά αὐτή καί νά βάλουν τέρμα στή γενική ἀνοργανωσιά τοῦ μετώπου τῆς συγκέντρωσης.

Μεθυσμένοι ἀπό τίς ἐπιτυχίες τῆς περσινῆς καμπάνιας συγκέντρωσης καί νομίζοντας ὅτι φέτος ἡ συγκέντρωση θά πραγματοποιηθεῖ μόνη της, οἱ ὀργανισμοί μας συγκέντρωσης καί οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις τά παράτησαν ὅλα στό «θέλημα τοῦ θεοῦ», ἀφήνοντας ἐλεύθερο τό πεδίο στά κουλάκικα-κερδοσκοπικά στοιχεῖα. Μά αὐτό ἀκριβῶς περίμεναν καί οἱ κουλάκοι. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς χωρίς αὐτό τό περιστατικό ἡ κρίση τῆς συγκέντρωσης δέ θά μποροῦσε νά πάρει τέτιο ἀπειλητικό χαρακτήρα.

Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἐμεῖς, δηλαδή οἱ ὀργανώσεις μας, τόσο αὐτές πού ἀσχολοῦνται μέ τή συγκέντρωση ὅσο καί οἱ ἄλλες, κρατᾶμε στά χέρια μας σχεδόν τά 80% τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ χωριοῦ σέ βιομηχανικά ἐμπορεύματα καί σχεδόν τά 90% ὅλης τῆς συγκέντρωσης στό χωριό. Εἶναι περιττό νά ποῦμε πώς τό περιστατικό αὐτό μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά ὑπαγορεύουμε τή θέλησή μας στόν κουλάκο στό χωριό, μέ τόν ὅρο, ὅτι οἱ ὀργανώσεις μας θά κατορθώσουν νά ἀξιοποιήσουν αὐτή τήν εὐνοϊκή κατάσταση. Ὅμως ἐμεῖς, ἀντί νά ἐκμεταλλευτοῦμε αὐτή τήν εὐνοϊκή κατάσταση, τά παρατήσαμε ὅλα στό αὐθόρμητο καί διευκολύναμε ἔτσι—βέβαια παρά τή θέλησή μας—τήν πάλη τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Αὐτοί εἶναι, σύντροφοι, οἱ ὅροι πού καθόρισαν στά τέλη τοῦ περσινοῦ χρόνου τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης.

Ὅπως βλέπετε λοιπόν, τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης δέν μποροῦμε νά τή θεωροῦμε τυχαία.

Ὅπως βλέπετε, ἡ κρίση τῆς συγκέντρωσης ἐκφράζει τήν πρώτη, μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, σοβαρή ἐξόρμη-

ση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία πάνω σ' ἕνα ἀπ' τά πιό σπουδαῖα ζητήματα τῆς οἰκοδόμησής μας, τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν.

Νά ποιό εἶναι, σύντροφοι, τό ταξικό ὑπόβαθρο τῆς κρίσης στή συγκέντρωση.

Ξέρετε πώς γιά τό ξεπέρασμα τῆς κρίσης στή συγκέντρωση καί γιά τή χαλιναγώγηση τῶν κερδοσκοπικῶν ὀρέξεων τῶν κουλάκων τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀναγκάστηκαν νά πάρουν μιά σειρά πραχτικά μέτρα.

Γιά τά μέτρα αὐτά ὁ τύπος μας ἔγραψε ἀρκετά. Γιά τά μέτρα αὐτά μιλάει ἀρκετά λεπτομερειακά ἡ ἀπόφαση τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ. Γι' αὐτό νομίζω πώς δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά τά ἐπαναλάβουμε ἐδῶ.

Θάθελα μόνο νά μιλήσω γιά μερικά ἔκτακτα μέτρα, πού πάρθηκαν ἐξαιτίας τῶν ἐξαιρετικῶν περιστάσεων καί πού θά ἀτονίσουν βέβαια ὅταν θά λείψουν αὐτές οἱ ἐξαιρετικές περιστάσεις. Ἐννοῶ τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 107 τοῦ νόμου ἐνάντια στήν κερδοσκοπία. Τό ἄρθρο αὐτό ψηφίστηκε τό 1926 ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή. Πέρυσι τό ἄρθρο αὐτό δέν τό ἐφαρμόσαμε. Γιατί; Ἐπειδή, ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν πήγαινε, ὅπως λένε, κανονικά καί δέν ὑπῆρχε λόγος νά ἐφαρμόσουμε αὐτό τό ἄρθρο. Τό ἄρθρο αὐτό τό θυμηθήκαμε μόνο φέτος στίς ἀρχές τοῦ 1928. Καί τό θυμηθήκαμε, γιατί εἴχαμε μιά σειρά ἐξαιρετικά περιστατικά πού τά δημιούργησαν οἱ κερδοσκοπικές μηχανοραφίες τῶν κουλάκων καί πού ἀπειλοῦσαν τή χώρα μέ πείνα. Εἶναι φανερό πώς ἄν τοῦ χρόνου στή συγκέντρωση σιτηρῶν δέν ἔχουμε ἐξαιρετικά περιστατικά καί ἡ συγκέντρωση προχωρήσει κανονικά, τό ἄρθρο 107 δέ θά ἐφαρμοστεῖ. Ἀντίθετα, ἄν παρουσιαστοῦν ἐξαιρετικά περιστατικά καί τά καπιταλιστικά στοιχεῖα ἀρχίσουν ξανά «τίς πονηριές», τότε τό ἄρθρο 107 θά ἐμφανιστεῖ ξανά ἐπί σκηνῆς.

Θἄταν ἠλίθιο νά μιλᾶμε μέ βάση τά παραπάνω, γιά «κατάργηση» τῆς ΝΕΠ, γιά «ἐπιστροφή» στήν ἀναγκαστική παράδοση τῶν πλεονασμάτων κλπ. Σήμερα μόνο οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μποροῦν νά σκέφτονται γιά κατάργηση τῆς ΝΕΠ. Ἡ νέα οἰκονομική πολιτική σέ κανέναν ἄλλον δέ συμφέρει τόσο ὅσο στή Σοβιετική ἐξουσία. Ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν πώς ΝΕΠ δέ θά πεῖ ἔνταση τῆς πάλης ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα, μαζί καί τούς κουλάκους, μέ σκοπό τήν κατανίκησή τους, ἀλλά σταμάτημα τῆς πάλης ἐνάντια στούς κουλάκους καί τά ἄλλα καπιταλιστικά στοιχεῖα. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι τέτιοι ἄνθρωποι δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τό λενινισμό, ἐπειδή γιά τέτιους ἀνθρώπους δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει θέση στό κόμμα μας.

Σᾶς εἶναι γνωστά, ἐπίσης, τ' ἀποτελέσματα τῶν μέτρων πού πῆρε τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία γιά τό ξεπέρασμα τῆς κρίσης ἐπισιτισμοῦ. Σέ συντομία εἶναι τά ἀκόλουθα.

Πρῶτο, ἀνακτήσαμε τά χαμένα καί συγκεντρώσαμε σιτηρά, φτάνοντας, καί σέ μερικά μέρη μάλιστα ξεπερνώντας τόν περσινό ρυθμό τῆς συγκέντρωσης. Εἶναι γνωστό πώς σέ τρεῖς μῆνες, ἀπό τό Γενάρη ὥς τό Μάρτη, κατορθώσαμε νά συγκεντρώσουμε πάνω ἀπό 270 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Δέν εἶναι βέβαια ὅλα ὅσα μᾶς χρειάζονται. Πρέπει ἀκόμα νά συγκεντρώσουμε πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια. Εἶναι παρ' ὅλα αὐτά ἡ ἀπαραίτητη ἐκείνη κατάχτηση, πού μᾶς ἔδοσε τή δυνατότητα νά ἐ ξ α λ ε ί ψ ο υ μ ε τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης. Σήμερα ἔχουμε

κάθε δικαίωμα νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία κέρδισαν στό μέτωπο αὐτό πολύ μεγάλες ἐπιτυχίες.

Δεύτερο, ἐξυγιάναμε λίγο-πολύ τίς τοπικές μας ὀργανώσεις συγκέντρωσης καί τίς κομματικές τοπικές ὀργανώσεις, ἐλέγχοντας στήν πράξη τήν μαχητική τους ἑτοιμότητα καί καθαρίζοντάς τες ἀπ' τά ὁλοφάνερα σάπια στοιχεῖα, πού δέν ἀναγνωρίζουν τήν ὕπαρξη τάξεων στό χωριό καί δέν θέλουν νά «τά χαλάσουν» μέ τόν κουλάκο.

Τρίτο, καλυτερέψαμε τή δουλειά στό χωριό, φέραμε πιό κοντά μας τή φτωχολογιά καί τραβήξαμε μέ τό μέρος μας τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, ἀπομονώνοντας τούς κουλάκους καί κακοκαρδίζοντας λιγάκι τίς εὔπορες κορυφές τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Ἔτσι κάναμε πράξη καί τό παλιό μας μπολσεβίκικο σύνθημα, πού ὁ Λένιν τό ἔριξε ἀκόμα ἀπό τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας[13]: στηρίξου στή φτωχολογιά, κλεῖνε σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη καί μή σταματᾶς οὔτε στιγμή τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους.

Ξέρω πώς μερικοί σύντροφοι δέ θά δεχτοῦν μέ πολύ προθυμία αὐτό τό σύνθημα. Θἆταν παράξενο νά νομίζουμε ὅτι μέσα στίς συνθῆκες τῆς σταθεροποιημένης διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν θά πεῖ συμμαχία τῶν ἐργατῶν μέ ὁλόκληρη τήν ἀγροτιά, μαζί καί τούς κουλάκους. Ὄχι, σύντροφοι, τέτια συμμαχία οὔτε τή διακηρύχνουμε, οὔτε καί μποροῦμε νά τή διακηρύξουμε. Στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στίς συνθῆκες τῆς στερέωσης τῆς ἐξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά θά πεῖ στήριξη στή φτωχολογιά, συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, πάλη ἐνάντια στόν κουλάκο. Ὅποιος νομίζει ὅτι στίς δικές μας συνθῆκες συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά θά πεῖ συμμαχία μέ τόν κουλάκο, αὐτός δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τό λενινισμό. Ὅποιος σκοπεύει νά ἐφαρμόσει στό χωριό τέτια πολιτική, πού ν' ἀρέσει σ' ὅλους, καί στούς πλούσιους καί στούς φτωχούς, αὐτός δέν εἶναι μαρξιστής, μά ἠλίθιος, γιατί τέτια πολιτική δέν ὑπάρχει στόν κόσμο, σύντροφοι. (Γέλια, χειροκροτήματα). Ἡ πολιτική μας εἶναι πολιτική ταξική.

Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τ' ἀποτελέσματα τῶν μέτρων πού πήραμε γιά τήν ἔνταση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς στήν πραχτική ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων εἴχαμε ὁλόκληρη σειρά ὑπερβασίες καί διαστρεβλώσεις τῆς κομματικῆς μας γραμμῆς. Ὁλόκληρη σειρά περιπτώσεις διαστρέβλωσης τῆς πολιτικῆς μας ἐξαιτίας τῆς ἀμέλειάς μας πού χτυποῦν, πρίν ἀπ' ὅλα, τή φτωχολογιά καί τή μεσαία ἀγροτιά, λαθεμένη ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 107 κλπ.—περιπτώσεις πού εἶναι γνωστές σέ ὅλους. Τιμωροῦμε καί θά τιμωροῦμε μέ ὅλη τήν ἀπαιτούμενη αὐστηρότητα τούς ὑπεύθυνους αὐτῶν τῶν διαστρεβλώσεων. Ὅμως θἆταν παράξενο, ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν διαστρεβλώσεων, νά μή βλέπουμε τά καλά καί ἀληθινά σοβαρά ἀποτελέσματα πού ἔφεραν τά μέτρα πού πῆρε τό κόμμα καί πού χωρίς αὐτά δέ θά μπορούσαμε νά βγοῦμε ἀπ' τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης. Μιά τέτια στάση σημαίνει νά κλείνεις τά μάτια μπροστά στό κύριο προωθώντας στήν πρώτη γραμμή τό μερικό καί τό τυχαῖο. Μιά τέτια στάση σημαίνει νά πνίγεις τίς σοβαρότατες ἐπιτυχίες τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης σέ μιά κουταλιά νερό, δηλαδή σέ μεμονωμένες περιπτώσεις διαστρέβλωσης τῆς γραμμῆς μας, πού δέν ἀπορέουν καθόλου ἀπ' τά μέτρα πού πῆρε τό κόμμα.

Εἴχαμε ἄραγε περιστατικά πού διευκόλυναν τίς ἐπιτυχίες μας τῆς συγκέντρωσης καί τήν πάλη μας ἐνάντια στήν ἐπίθεση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ;

Μάλιστα, εἴχαμε. Θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε τουλάχιστο δυό τέτια περιστατικά.

Εἶναι, πρῶτο, τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς ἀναλάβαμε τήν ἐπέμβαση τοῦ κόμματος στήν καμπάνια τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν καί τό χτύπημα τῶν κουλάκικων κερδοσκοπικῶν στοιχείων μετά τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας, μετά τή διάλυση τῆς ἀντιπολίτευσης, ἀφοῦ τό κόμμα πέτυχε τόν ἀνώτατο βαθμό ἑνότητας, τσακίζοντας τούς ἐσωτερικούς του ἐχθρούς. Τήν πάλη μέ τούς κουλάκους δέν ἐπιτρέπεται νά τή θεωροῦμε τιποτένια ὑπόθεση. Γιά νά τσακίσουμε τίς σκευωρίες τῶν κουλάκικων κερδοσκοπικῶν στοιχείων, χωρίς περιπλοκές γιά τή χώρα, πρέπει νάχουμε ἀπόλυτα συσπειρωμένο κόμμα, ἀπόλυτα γερά μετόπισθεν, καί πολύ γερή ἐξουσία. Δέν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὕπαρξη αὐτῶν τῶν ὅρων ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στό ν' ἀναγκαστοῦν οἱ κουλάκοι νά ὑποχωρήσουν ἀμέσως.

Εἶναι, δεύτερο, τό γενονός ὅτι κατορθώσαμε νά συνδυάσουμε τά πραχτικά μέτρα πού πήραμε γιά τή χαλιναγώγηση τῶν κουλάκικων-κερδοσκοπικῶν στοιχείων μέ τά ζωτικά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀπόρων στρωμάτων τοῦ χωριοῦ. Τό περιστατικό, ὅτι τά κουλάκικα-κερδοσκοπικά στοιχεῖα ἀπείλησαν τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ μέ τό φάσμα τῆς πείνας, παραβιάζοντας ἐπιπλέον τούς νόμους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας (ἄρθρο 107), τό περιστατικό αὐτό δέν μποροῦσε παρά νά ἔχει σάν ἀποτελέσματα ὅτι, στήν πάλη μέ τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ, εἴχαμε στό πλευρό μας τήν πλειοψηφία τοῦ χωριοῦ. Ὁ κουλάκος κερδοσκοποῦσε μέ τά σιτηρά ἀναίσχυντα, δημιουργοῦσε ἔτσι τεράστιες δυσκολίες τόσο στήν πόλη ὅσο καί στό χωριό, παραβίαζε ἐπιπλέον τούς νόμους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, δηλαδή τή

θέληση τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν,—δέν εἶναι, λοιπόν, φανερό πώς τό περιστατικό αὐτό δέν μποροῦσε παρά νά διευκολύνει τό ἔργο τῆς ἀπομόνωσης τῶν κουλάκων;

Δημιουργήθηκε, ὥς ἕνα βαθμό, τέτια κατάσταση, σάν αὐτή (μέ ὁρισμένες φυσικά ἐπιφυλάξεις) πού ὑπῆρχε τό 1921, ὅταν τό κόμμα μέ ἐπικεφαλῆς τό Λένιν, ἐξαιτίας τῆς πείνας πού ὑπῆρχε στή χώρα, ἔβαλε ζήτημα ν' ἀφαιρεθοῦν ἀπ' τίς ἐκκλησίες τά πολύτιμα ἀντικείμενα μέ σκοπό τήν προμήθεια σιτηρῶν γιά τίς περιφέρειες πού πεινοῦσαν, ὀργανώνοντας πάνω σ' αὐτήν τή βάση μιά πλατύτατη ἀντιθρησκευτική καμπάνια, καί ὅταν οἱ παπάδες γαντζώθηκαν ἀπ' τά ἀντικείμενα καί τάχθηκαν στήν πραγματικότητα ἐνάντια στίς πεινασμένες μάζες, προκάλεσαν τό μίσος τῶν μαζῶν ἐνάντια στήν ἐκκλησία γενικά, ἐνάντια στίς θρησκευτικές προλήψεις εἰδικά, καί ἰδιαίτερα ἐνάντια στούς παπάδες καί τούς καθοδηγητές τους. Βρέθηκαν τότε στό κόμμα μας κάτι ἀλλέκοτοι τύποι, πού νόμισαν πώς ὁ Λένιν, τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐκκλησία, τήν κατάλαβε μόλις τό 1921 (γέλια), καί πώς ὥς τότε, τάχα, δέν καταλάβαινε αὐτό τό πράγμα. Αὐτό εἶναι, βέβαια, ἠλιθιότητα, σύντροφοι. Ὁ Λένιν καταλάβαινε, φυσικά, τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐκκλησία καί πρίν ἀπ' τό 1921. Τό ζήτημα ὅμως δέν εἶναι καθόλου αὐτό. Τό ζήτημα εἶναι νά συνδυάσεις τήν πλατιά μαζική ἀντιθρησκευτική καμπάνια μέ τήν πάλη γιά τά ζωτικά συμφέροντα τῶν λαϊκῶν μαζῶν καί νά τήν διεξάγεις μέ τέτιον τρόπο πού νά τήν καταλαβαίνουν οἱ μάζες, πού νά τήν ὑποστηρίζουν οἱ μάζες.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τόν ἑλιγμό πού ἀνέλαβε τό κόμμα στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου σέ σχέ-

ση μέ τήν καμπάνια τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι τό κόμμα μόλις τώρα κατάλαβε τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντια στόν κίνδυνο τοῦ κουλάκου. Αὐτό εἶναι, βέβαια, ἠλιθιότητα, σύντροφοι. Τό κόμμα πάντοτε καταλάβαινε τήν ἀνάγκη μιᾶς τέτιας πάλης καί διεξῆγαγε αὐτή τήν πάλη, ὄχι μέ λόγια, μά μέ ἔργα. Ἡ ἰδιομορφία τοῦ ἑλιγμοῦ πού ἀνέλαβε τό κόμμα στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου βρίσκεται στό ὅτι τό κόμμα ἀπόχτησε φέτος τή δυνατότητα νά συνδυάσει τήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στά κουλάκικα-κερδοσκοπικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ μέ τήν πάλη γιά τά ζωτικά συμφέροντα τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων καί, μέ τό συνδυασμό αὐτό, κατόρθωσε νά πάρει μαζί του τήν πλειοψηφία τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τοῦ χωριοῦ ἀπομονώνοντας τόν κουλάκο.

Ἡ τέχνη τῆς μπολσεβίκικης πολιτικῆς δέ συνίσταται καθόλου στό νά βάζουμε χωρίς διάκριση μέ ὅλα τά κανόνια σέ ὅλα τά μέτωπα, χωρίς νά παίρνουμε ὑπόψη μας τόπο καί χρόνο, χωρίς νά λογαριάζουμε ἄν οἱ μάζες εἶναι πρόθυμες νά ὑποστηρίξουν αὐτές ἤ ἐκεῖνες τίς ἐνέργειες τῆς καθοδήγησης. Ἡ τέχνη τῆς μπολσεβίκικης πολιτικῆς βρίσκεται στό νά ξέρει κανείς νά διαλέγει τό χρόνο καί τόν τόπο καί νά ὑπολογίζει ὅλους τούς παράγοντες, γιά νά συγκεντρώσει τά πυρά σ' ἐκεῖνο τό μέτωπο ὅπου στό πιό γρήγορο χρονικό διάστημα εἶναι δυνατό νά πετύχουμε τά μέγιστα ἀποτελέσματα.

Καί πραγματικά, ποιά θά ἦταν τά ἀποτελέσματα πού θάχαμε σήμερα, ἄν ἐπιχειρούσαμε ἕνα σοβαρότατο χτύπημα ἐνάντια στούς κουλάκους πρίν ἀπό τρία χρόνια, ὅταν δέν εἴχαμε πάρει ἀκόμα σταθερά μέ τό μέρος μας τούς μεσαίους ἀγρότες, ὅταν ὁ μεσαῖος ἀγρότης ἦταν ἐξαγριωμένος καί χτυποῦσε τούς προέδρους μας τῶν ἐκτελεστικῶν

ἐπιτροπῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ὅταν ἡ φτωχολογιά ἦταν ἀναστατωμένη ἀπ' τά ἀποτελέσματα τῆς ΝΕΠ, ὅταν εἴχαμε ὅλο-ὅλο μόλις τά 75% τῆς προπολεμικῆς καλλιεργούμενης ἔκτασης, ὅταν ἔμπαινε μπροστά μας τό βασικό ζήτημα τῆς διεύρυνσης τῆς παραγωγῆς προϊόντων διατροφῆς καί πρώτων ὑλῶν στό χωριό, ὅταν δέν εἴχαμε ἀκόμα γιά τή βιομηχανία μιά σοβαρή βάση τροφίμων καί πρώτων ὑλῶν;

Δέν ἀμφιβάλλω, πώς τότε θά χάναμε τόν ἀγώνα, δέ θά κατορθώναμε νά αὐξήσουμε τήν καλλιεργούμενη ἔκταση ὥς τό σημεῖο πού κατορθώσαμε σήμερα, θά ὑπονομεύαμε τή δυνατότητα τῆς δημιουργίας μιᾶς βάσης τροφίμων καί πρώτων ὑλῶν γιά τή βιομηχανία, θά διευκολύναμε τό δυνάμωμα τῶν κουλάκων, θά ἀπομακρύναμε ἀπό κοντά μας τό μεσαῖο ἀγρότη καί πιθανό νά εἴχαμε σήμερα στή χώρα σοβαρότατες πολιτικές περιπλοκές.

Τί εἴχαμε στό χωριό στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου; Καλλιεργούμενη ἔκταση αὐξημένη ὥς τό προπολεμικό ἐπίπεδο, πιό ἰσχυρή βάση πρώτων ὑλῶν καί τροφίμων γιά τή βιομηχανία, τήν πλειοψηφία τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, φτωχολογιά λίγο-πολύ ὀργανωμένη, κομματικές καί σοβιετικές ὀργανώσεις στό χωριό πιό καλές καί πιό δυνατές. Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι μόνο κάτω ἀπό τέτιους ὅρους μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε σέ σοβαρή ἐπιτυχία στήν ὀργάνωση τοῦ χτυπήματος ἐνάντια στά κουλάκικα-κερδοσκοπικά στοιχεῖα; Μήπως δέν εἶναι φανερό πώς μόνο τρελλοί δέν μποροῦν νά καταλάβουν ὅλη τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές καταστάσεις, στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης μιᾶς πλατιᾶς μαζικῆς πάλης ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ;

Νά λοιπόν ἕνα παράδειγμα γιά τό πόσο παράλογο εἶναι νά βάζει κανείς χωρίς διάκριση μέ ὅλα τά κανόνια σέ ὅλα τά μέτωπα χωρίς νά λογαριάζει τίς συνθῆκες χρόνου

καί τόπου, χωρίς νά λογαριάζει τό συσχετισμό τῶν μαχομένων δυνάμεων.

Ἔτσι ἔχει ἡ ὑπόθεση, σύντροφοι, μέ τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν.

Ἄς περάσουμε τώρα στήν ὑπόθεση Σάχτι.

III

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΑΧΤΙ

Ποιό εἶναι τό ταξικό ὑπόβαθρο τῆς ὑπόθεσης Σάχτι, ποῦ βρίσκονται οἱ ρίζες τῆς ὑπόθεσης Σάχτι καί πάνω σέ ποιά βάση ταξικοῦ χαρακτήρα μπόρεσε νά γεννηθεῖ αὐτή ἡ οἰκονομική ἀντεπανάσταση;

Ὑπάρχουν σύντροφοι πού θεωροῦν τήν ὑπόθεση Σάχτι τυχαῖο γεγονός. Αὐτοί συνήθως λένε: ἐδῶ τόν πήραμε βαριά, δέν προσέξαμε· ἄν ὅμως δέν εἴχαμε ἀποκοιμηθεῖ δέν θά ὑπῆρχε καμιά ὑπόθεση Σάχτι στή χώρα μας. Ὅτι ὑπάρχει ἐδῶ ἀπροσεξία καί μάλιστα ἀπροσεξία μεγάλη δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία. Ὡστόσο, τό νά τά ἐξηγεῖ κανείς ὅλα μέ τήν ἀπροσεξία θά πεῖ ὅτι δέν καταλαβαίνει τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Τί λένε τά γεγονότα, τά ὑλικά τῆς ὑπόθεσης Σάχτι;

Τά γεγονότα λένε ὅτι ἡ ὑπόθεση Σάχτι εἶναι οἰκονομική ἀντεπανάσταση πού τήν ὀργάνωσε ἕνα μέρος ἀπ' τούς ἀστούς εἰδικούς πού ἦταν πρίν ἰδιοχτῆτες τῆς βιομηχανίας κάρβουνου.

Τά γεγονότα λένε ἀκόμα πώς οἱ εἰδικοί αὐτοί ὄντας ὀργανωμένοι σέ μυστική ὁμάδα ἔπαιρναν λεφτά γιά σαμποτάζ ἀπ' τά πρώην ἀφεντικά πού βρίσκονται τώρα ἐμιγκρέδες στό ἐξωτερικό καί ἀπό ἀντεπαναστατικές ἀντισοβιετικές καπιταλιστικές ὀργανώσεις τῆς Δύσης.

Τά γεγονότα, τέλος, λένε ὅτι ἡ ὁμάδα αὐτή τῶν ἀστῶν

εἰδικῶν δροῦσε καί κατάστρεφε τή βιομηχανία μας σύμφωνα μέ ὑποδείξεις καπιταλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς Δύσης.

Τί δείχνουν ὅλα αὐτά;

Δείχνουν ὅτι ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά οἰκονομική ἐπέμβαση τῶν δυτικο-ευρωπαϊκῶν ἀντισοβιετικῶν καπιταλιστικῶν ὀργανώσεων στή βιομηχανία μας. Ἕναν καιρό εἴχαμε ἐπέμβαση στρατιωτικο-πολιτική πού κατορθώσαμε νά τήν ἐκμηδενίσουμε μέ τό νικηφόρο ἐμφύλιο πόλεμο. Τώρα ἔχουμε ἀπόπειρα οἰκονομικῆς ἐπέμβασης πού γιά τήν ἐκμηδένισή της δέν ἀπαιτεῖται ἐμφύλιος πόλεμος, μά πού παρ' ὅλα αὐτά πρέπει νά τήν ἐκμηδενίσουμε καί θά τήν ἐκμηδενίσουμε μέ ὅλα τά μέσα πού διαθέτουμε.

Θἆταν ἀνόητο νά ὑποθέτουμε ὅτι τό διεθνές κεφάλαιο θά μᾶς ἀφήσει ἥσυχους. Ὄχι, σύντροφοι, αὐτό δέν εἶναι σωστό. Οἱ τάξεις ὑπάρχουν, τό διεθνές κεφάλαιο ὑπάρχει, κι αὐτό δέν μπορεῖ νά βλέπει ἀδιάφορα τήν ἀνάπτυξη τῆς χώρας ὅπου οἰκοδομεῖται ὁ σοσιαλισμός. Πρίν, τό διεθνές κεφάλαιο λογάριαζε ν' ἀνατρέψει τή Σοβιετική ἐξουσία μέ τήν ἄμεση στρατιωτική ἐπέμβαση. Ἡ ἀπόπειρα δέν πέτυχε. Τώρα προσπαθεῖ, καί θά προσπαθεῖ καί στό ἑξῆς, νά ἐξασθενίσει τήν οἰκονομική μας ἰσχύ μέ τήν ἀόρατη οἰκονομική ἐπέμβαση πού δέ φαίνεται πάντοτε, μά πού εἶναι ἀρκετά σοβαρή, ὀργανώνοντας σαμποτάζ, προετοιμάζοντας κάθε λογῆς «κρίσεις» σ' αὐτούς ἤ ἐκείνους τούς κλάδους τῆς βιομηχανίας καί διευκολύνοντας ἔτσι τή δυνατότητα μιᾶς μελλοντικῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης. Ἐδῶ τά πάντα εἶναι δεμένα στόν κόμπο τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, καί δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά κανενός εἴδους τυχαῖο.

Ἕνα ἀπό τά δυό:

ε ἴ τ ε θά ἐφαρμόζουμε καί μελλοντικά ἐπαναστατική

πολιτική συσπειρώνοντας γύρω ἀπ' τήν ἐργατική τάξη τῆς ΕΣΣΔ τούς προλετάριους καί τούς καταπιεζόμενους ὅλων τῶν χωρῶν—καί τότε τό διεθνές κεφάλαιο θά μᾶς βάζει κάθε λογῆς ἐμπόδια στήν πορεία μας πρός τά μπρός·

εἴτε θ' ἀπαρνηθοῦμε τήν ἐπαναστατική πολιτική μας, θά κάνουμε μιά σειρά παραχωρήσεις ἀρχῶν στό διεθνές κεφάλαιο—καί τότε ἴσως τό διεθνές κεφάλαιο νά μήν ἔχει ἀντίρηση νά μᾶς «βοηθήσει» στό ἔργο τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς σοσιαλιστικῆς μας χώρας σέ μιά «καλή» ἀστική δημοκρατία.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι μποροῦμε νά ἐφαρμόζουμε ἀπελευθερωτική ἐξωτερική πολιτική καί ταυτόχρονα νά πετυχαίνουμε ὥστε νά μᾶς ἐκθειάζουν γι' αὐτό οἱ καπιταλιστές τῆς Εὐρώπης καί τῆς 'Αμερικῆς. Δέν πρόκειται ν' ἀποδείξω ὅτι τέτιοι ἀφελεῖς ἄνθρωποι δέν ἔχουν καί δέν μποροῦν νάχουν τίποτε τό κοινό μέ τό κόμμα μας.

Ἡ 'Αγγλία λχ. ζητάει ἀπό μᾶς νά καθορίσουμε μαζί της σφαῖρες ἐπιροῆς, μέ σκοπό τήν κατάχτηση, ἄς ποῦμε, κάπου, στήν Περσία, τό 'Αφγανιστάν, ἤ τήν Τουρκία, καί μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἄν κάνουμε αὐτή τήν παραχώρηση, εἶναι ἕτοιμη νά ἀποκαταστήσει μέ τή χώρα μας «φιλία». Τί λέτε, σύντροφοι, μήπως μποροῦμε νά κάνουμε αὐτή τήν παραχώρηση;

Ὅλοι μέ μιά φωνή. Ὄχι!

Στάλιν. Ἡ 'Αμερική ζητάει ν' ἀπαρνηθοῦμε ἀπό ἄποψη ἀρχῆς τήν πολιτική τῆς ὑποστήριξης τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν ἄλλων χωρῶν κι ὅλα θά πήγαιναν καλά, ἄν κάναμε μιά τέτια παραχώρηση. Τί λέτε, σύντροφοι, μήπως μποροῦμε νά κάνουμε αὐτή τήν παραχώρηση;

Ὅλοι μέ μιά φωνή. Ὄχι!

Στάλιν. Θά μπορούσαμε ν' ἀποκαταστήσουμε «φιλικές» σχέσεις μέ τήν 'Ιαπωνία, ἄν συμφωνούσαμε νά μοιραστοῦμε μαζί της τή Ματζουρία. Μποροῦμε νά κάνουμε αὐτή τήν παραχώρηση;

Ὅλοι μέ μιά φωνή. Ὄχι!

Στάλιν. Ἤ μᾶς ζητοῦν λχ., νά «χαλαρώσουμε» τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί νά συγκατατεθοῦμε νά πληρώσουμε ὅλα τά πολεμικά καί τά προπολεμικά χρέη. Μήπως μποροῦμε νά κάνουμε αὐτή τήν παραχώρηση, σύντροφοι;

Ὅλοι μέ μιά φωνή. Ὄχι!

Στάλιν. Μά ἀκριβῶς ἐπειδή δέν μποροῦμε νά κάνουμε αὐτές ἤ ἄλλες παρόμοιες παραχωρήσεις, χωρίς ν' ἀπαρνηθοῦμε τόν ἑαυτό μας, ἀκριβῶς γι' αὐτό πρέπει νά εἴμαστε προετοιμασμένοι ὅτι τό διεθνές κεφάλαιο θά μᾶς σκαρώνει καί στό μέλλον κάθε λογῆς ἀτιμίες, ἀδιάφορο ἄν αὐτό θά εἶναι ὑπόθεση Σάχτι ἤ κάτι ἄλλο παρόμοιο μ' αὐτή.

Νά ποιές εἶναι οἱ ταξικές ρίζες τῆς ὑπόθεσης Σάχτι.

Πῶς κατορθώθηκε νά γίνει ἡ στρατιωτική ἐπέμβαση τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου στή χώρα μας; 'Επειδή στή χώρα μας ὑπῆρχαν ὁλόκληρες ὁμάδες στρατιωτικοί εἰδικοί, στρατηγοί καί ἀξιωματικοί, γόνοι τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, πού ἦταν πάντοτε ἕτοιμοι νά ὑποσκάψουν τά ἴδια τά βάθρα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Μποροῦσαν ἄραγε αὐτοί οἱ ἀξιωματικοί καί οἱ στρατηγοί νά ὀργανώσουν ἕνα σοβαρό πόλεμο ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία χωρίς τήν οἰκονομική, τή στρατιωτική καί κάθε ἄλλη ὑποστήριξη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου; Φυσικά δέν μποροῦσαν. Μποροῦσε ἄραγε τό διεθνές κεφάλαιο χωρίς τή βοήθεια τῆς ὁμάδας αὐτῆς τῶν λευκοφρουρῶν ἀξιωματικῶν

καί στρατηγῶν νά ὀργανώσει μιά σοβαρή ἐπέμβαση; Νομίζω πώς δέ θά μποροῦσε.

Ὑπῆρχαν τότε σέ μᾶς σύντροφοι πού νόμιζαν ὅτι ἡ στρατιωτική ἐπέμβαση ἦταν κάτι τυχαῖο, πώς ἄν δέν ἀποφυλακίζαμε τόν Κρασνόφ, τόν Μάμοντοφ κλπ., δέ θά εἴχαμε ἐπέμβαση. Αὐτό, φυσικά, δέν εἶναι σωστό. Ὅτι ἡ ἀποφυλάκιση τοῦ Μάμοντοφ, τοῦ Κρασνόφ καί τῶν ἄλλων λευκοφρουρῶν στρατηγῶν ἔπαιξε τό ρόλο της στήν ἐξέλιξη τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, γι' αὐτό δέ χωράει ἀμφιβολία. Ὅμως, ὅτι οἱ ρίζες τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης δέ βρίσκονται σ' αὐτό, ἀλλά στίς ταξικές ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στή Σοβιετική ἐξουσία ἀπ' τή μιά μεριά, καί τό διεθνές κεφάλαιο μέ τούς λακέδες του στρατηγούς στή Ρωσία, ἀπ' τήν ἄλλη, γι' αὐτό δέ χωράει ἐπίσης καμιά ἀμφιβολία.

Θά μποροῦσαν ἄραγε νά ὀργανώσουν στή χώρα μας τήν ὑπόθεση Σάχτι μερικοί ἀστοί εἰδικοί, πρώην ἰδιοχτῆτες ὀρυχείων, χωρίς τήν οἰκονομική καί ἠθική ὑποστήριξη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, χωρίς τήν προοπτική ὅτι τό διεθνές κεφάλαιο μπορεῖ νά τούς βοηθήσει γιά τήν ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας; Φυσικά δέ θά μποροῦσαν. Θά μποροῦσε ἄραγε τό διεθνές κεφάλαιο νά ὀργανώσει στή χώρα μας οἰκονομική ἐπέμβαση, σάν τήν ὑπόθεση Σάχτι, ἄν δέν ὑπῆρχε στή χώρα μας ἀστική τάξη, συμπεριλαβαίνοντας σ' αὐτήν καί μιά ὁρισμένη ὁμάδα ἀστῶν εἰδικῶν τῆς χώρας μας, πού ἦταν πρόθυμοι νά πνίξουν τή Σοβιετική ἐξουσία σέ μιά κουταλιά νερό; Εἶναι φανερό πώς δέ θά μποροῦσε. Ὑπάρχουν ἄραγε στή χώρα μας γενικά τέτιες ὁμάδες ἀστῶν εἰδικῶν πού εἶναι πρόθυμοι νά κάνουν οἰκονομική ἐπέμβαση, ὑπονόμευση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας; Νομίζω πώς ὑπάρχουν. Δέ νομίζω ὅτι μποροῦν νά εἶναι πολλές. Ὅμως, ὅτι ὑπάρχουν στή χώρα μας μερικές ἀσήμαντες ὁμάδες ἀστῶν εἰδικῶν ἀντεπαναστα-

τῶν πολύ πιό ὀλιγάριθμες ἀπ' ὅ,τι ἦταν στήν περίοδο τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης, γι' αὐτό δέ χωράει ἀμφιβολία.

Ἡ συνένωση αὐτῶν τῶν δυό δυνάμεων δημιουργεῖ ἀκριβῶς τό ἔδαφος γιά οἰκονομική ἐπέμβαση στήν ΕΣΣΔ.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό ταξικό ὑπόβαθρο τῆς ὑπόθεσης Σάχτι.

Τώρα γιά τά πραχτικά συμπεράσματα πού βγαίνουν ἀπ' τήν ὑπόθεση Σάχτι.

Θάθελα νά σταθῶ σέ τέσσερα πραχτικά συμπεράσματα πού γι' αὐτά μᾶς δίνει σινιάλα ἡ ὑπόθεση Σάχτι.

Ὁ Λένιν ἔλεγε πώς τό ζήτημα τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἕνα ἀπ' τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ ὑπόθεση Σάχτι δείχνει ὅτι κάναμε κακή ἐπιλογή τῶν οἰκονομικῶν στελεχῶν μας, κι ὄχι μόνο κάναμε κακή ἐπιλογή, μά καί τά βάλαμε νά δουλέψουν σέ τέτιες συνθῆκες πού δυσκολεύουν τήν ἀνάπτυξή τους. Γίνεται λόγος γιά τή διαταγή ἀριθ. 33 καί ἰδιαίτερα γιά τόν «Κανονισμό-ὑπόδειγμα» πού συνόδευε αὐτή τή διαταγή[14]. Ἡ χαραχτηριστική ἰδιομορφία αὐτοῦ τοῦ κανονισμοῦ-ὑποδείγματος εἶναι ὅτι δίνει στόν τεχνικό διευθυντή σχεδόν ὅλα τά δικαιώματα, ἀφήνοντας στό γενικό διευθυντή τό δικαίωμα νά ἐξομαλύνει τίς προστριβές, «νά ἐκπροσωπεῖ» καί νά παίζει μπαλαλάικα. Εἶναι φανερό πώς μέσα σέ τέτιες συνθῆκες τά οἰκονομικά μας στελέχη δέν μποροῦσαν ν' ἀναπτύσσονται ἱκανοποιητικά.

Ἐκεῖνο τόν καιρό ἡ διαταγή αὐτή ἦταν ἀπόλυτα ἀναγκαία, γιατί δόθηκε σέ στιγμή πού δέν εἴχαμε καθόλου δικά μας οἰκονομικά στελέχη, πού δέν ξέραμε νά διευθύνουμε τή βιομηχανία καί θέλοντας μή θέλοντας ἀναγκαζόμασταν νά μεταβιβάζουμε τά βασικά δικαιώματα στόν τεχνικό διευθυντή. Σήμερα ὅμως ἡ διαταγή αὐτή μετατράπηκε σέ δεσμά. Σήμερα ἔχουμε τά δικά μας οἰκο-

νομικά στελέχη, πού ἔχουν πείρα καί μποροῦν νά ἐξελιχθοῦν σέ πραγματικούς καθοδηγητές τῆς βιομηχανίας μας. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι καιρός πιά νά καταργήσουμε τόν κανονισμό-ὑπόδειγμα πού πάλιωσε, ἀντικαθιστώντας τον μέ νέο.

Λένε, πώς οἱ κομμουνιστές, καί ἰδιαίτερα οἱ ἐργάτες κομμουνιστές οἰκονομικά στελέχη, δέν μποροῦν νά ἀφομοιώσουν τούς χημικούς τύπους καί γενικά τίς τεχνικές γνώσεις. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Δέν ὑπάρχουν στόν κόσμο τέτια κάστρα πού νά μή μποροῦν νά τά καταχτήσουν οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ μπολσεβίκοι. (Χειροκροτήματα). Στήν πάλη μας ἐνάντια στήν ἀστική τάξη καταχτήσαμε κάστρα ἀκόμα πιό γερά. Ὅλη ἡ οὐσία εἶναι νά ὑπάρχει θέληση νά καταχτήσουμε τίς τεχνικές γνώσεις καί νά ὁπλιστοῦμε μέ ἐπιμονή καί μπολσεβίκικη ὑπομονή. Ὅμως γιά ν' ἀλλάξουμε τούς ὅρους δουλιᾶς τῶν οἰκονομικῶν στελεχῶν μας καί νά τά βοηθήσουμε νά γίνουν πραγματικοί κύριοι καί μέ πλήρη δικαιώματα στή δουλιά, εἶναι ἀπαραίτητο νά καταργήσουμε τόν παλιό κανονισμό-ὑπόδειγμα ἀντικαθιστώντας τον μέ νέο. Σ' ἀντίθετη περίπτωση διατρέχουμε τόν κίνδυνο νά σακατέψουμε τούς ἀνθρώπους μας.

Μήπως μερικά ἀπ' τά οἰκονομικά μας στελέχη πού χρεωκόπησαν, ἦταν χειρότερα ἀπ' ὁποιονδήποτε ἀπό μᾶς; Πῶς νά ἐξηγήσει κανείς ὅτι αὐτοί καί ἄλλοι παρόμοιοι σύντροφοι ἄρχισαν νά ξεπέφτουν καί νά χαλοῦνε, νά μήν ξεχωρίζουν στόν τρόπο τῆς ζωῆς τους ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς; Αὐτό ἐξηγεῖται ἀπό τίς λαθεμένες μέθοδες τῆς οἰκονομικῆς μας δουλιᾶς, ἐξηγεῖται ἀπό τίς συνθῆκες ἐπιλογῆς καί δουλιᾶς τῶν οἰκονομικῶν μας στελεχῶν πού δυσκολεύουν τήν ἀνάπτυξή τους, πού τούς μετατρέπουν

σέ ἐξάρτημα τῶν ἀστῶν εἰδικῶν. Στίς μέθοδες αὐτές πρέπει νά βάλουμε τέρμα, σύντροφοι.

Τό δεύτερο συμπέρασμα, γιά τό ὁποῖο μᾶς δίνει σινιάλα ἡ ὑπόθεση Σάχτι, εἶναι ὅτι στίς ἀνώτατες τεχνικές σχολές μας δέν καταρτίζουμε καλά τά στελέχη μας, προετοιμάζουμε ἄσχημα τούς κόκκινους εἰδικούς μας. Εἶναι ἕνα συμπέρασμα πού δέν μποροῦμε νά τό ἀποφύγουμε μέ κανένα τρόπο. Γιατί λχ., πολλοί νεαροί εἰδικοί μας δέν πᾶνε στήν παραγωγή, ἀποδείχτηκαν ἀκατάλληλοι γιά τή βιομηχανία; Ἐπειδή σπούδασαν ἀπ' τό βιβλίο, εἶναι εἰδικοί τοῦ βιβλίου, δέν ἔχουν πραχτική πείρα, εἶναι ἀποσπασμένοι ἀπ' τήν παραγωγή, καί φυσικά ἀποτυχαίνουν. Μά τάχα τέτιοι εἰδικοί μᾶς χρειάζονται; Ὄχι, δέ μᾶς χρειάζονται τέτιοι εἰδικοί, κι ἄς εἶναι τρισνεότατοι εἰδικοί. Μᾶς χρειάζονται εἰδικοί, ἀνεξάρτητα ἄν εἶναι κομμουνιστές ἤ ὄχι, πού νά εἶναι δυνατοί ὄχι μόνο στή θεωρία, μά καί στήν πραχτική πείρα, καί νά ἔχουν δεσμούς μέ τήν παραγωγή.

Ὁ νεαρός εἰδικός πού δέν εἶδε ὀρυχεῖο καί δέ θέλει νά κατεβεῖ σέ ὀρυχεῖο, ὁ νεαρός εἰδικός πού δέν εἶδε ἐργοστάσιο καί ἀποφεύγει τίς μουντζοῦρες τοῦ ἐργοστασίου, ἕνας τέτιος εἰδικός δέν πρόκειται ποτέ νά βάλει κάτω τούς παλιούς εἰδικούς, πού ἀτσαλώθηκαν στήν πραχτική δουλιά κι ἀπόχτησαν πείρα, μά πού εἶναι ἐχθροί τῆς ὑπόθεσής μας. Γι' αὐτό εἶν' εὔκολο νά ἐξηγήσουμε τό γεγονός πώς ὄχι μόνο οἱ παλιοί εἰδικοί, ὄχι μόνο τά οἰκονομικά μας στελέχη, μά συχνά καί ἐργάτες κάνουν ἐχθρική ὑποδοχή σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τούς νεαρούς εἰδικούς. Γιά νά μήν ἔχουμε, ὅμως, τέτιες ἐκπλήξεις μέ τούς νεαρούς εἰδικούς, εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀλλάξουμε τό σύστημα τῆς ἐκπαίδευσής τους καί νά τό ἀλλάξουμε ἔτσι πού οἱ νεαροί εἰδικοί ἀπ' τά πρῶτα κιόλας χρόνια τῆς ἐκπαίδευσής

τους στίς ανώτατες τεχνικές σχολές νά έχουν αδιάρηχτους δεσμούς μέ τήν παραγωγή, τή φάμπρικα, τό ορυχείο κτλ.

Τό τρίτο συμπέρασμα αφορᾶ τό ζήτημα τῆς προσέλκυσης τῶν πλατιῶν εργατικῶν μαζῶν στό έργο τῆς διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας. Πῶς πᾶνε τά πράγματα άπ' αὐτή τήν άποψη σύμφωνα μέ τά δεδομένα τῆς υπόθεσης Σάχτι; Πολύ άσχημα. Μέχρι αηδίας άσχημα, σύντροφοι. Αποδείχτηκε ότι παραβιάζεται ο κώδικας τῆς εργατικῆς νομοθεσίας, ότι δέν τηρεῖται πάντοτε ἡ εξάωρη εργάσιμη μέρα στίς υπόγειες εργασίες, ότι καταπατοῦνται τά μέτρα προστασίας τῆς δουλιᾶς. Οἱ εργάτες υπομένουν. Τά συνδικάτα σιωποῦν. Οἱ κομματικές οργανώσεις δέν παίρνουν μέτρα γιά νά εξαλείψουν αυτή τήν ασχημία.

Ένας σύντροφος πού εἶχε πάει τελευταῖα στό Ντονμπάς κατέβηκε στά ορυχεῖα καί μίλησε μέ τούς εργάτες τῶν ορυχείων γιά τίς συνθῆκες τῆς δουλιᾶς τους. Εἶναι αξιοσημείωτο, πώς οὔτε ένας εργάτης ορυχείου δέ θεώρησε αναγκαῖο νά παραπονεθεῖ γιά τίς συνθῆκες τῆς δουλιᾶς. «Πῶς τά περνᾶτε σύντροφοι;»—τούς ρωτᾶ αὐτός ὁ σύντροφος. «Εντάξει, σύντροφε, δέν τά περνᾶμε κι άσχημα» —τοῦ απαντοῦν οἱ εργάτες τῶν ορυχείων. «Πάω στή Μόσχα, πέστε μου, τί νά τούς πῶ στό κέντρο;»—τούς ρωτᾶ. «Πέστε τους ἐκεῖ, πώς δέν τά περνᾶμε άσχημα»—τοῦ απαντοῦν οἱ εργάτες τῶν ορυχείων. «Γιά ακοῦστε, σύντροφοι, εγώ δέν εἶμαι ξένος, εἶμαι ρῶσος, κι ἦρθα δῶ γιά νά μάθω από σᾶς τήν αλήθεια»—τούς λέει ὁ σύντροφος. «Τό ίδιο μᾶς κάνει, σύντροφε, ἐμεῖς λέμε μόνο τήν αλήθεια καί στούς ξένους καί στούς δικούς μας»—τοῦ απαντοῦν οἱ εργάτες τῶν ορυχείων.

Νά ἡ φυσιογνωμία τῶν εργατῶν τῶν ορυχείων μας. Αὐτοί δέν εἶναι απλῶς εργάτες, μά ἥρωες. Εδῶ ακριβῶς βρίσκεται καί ὁ πλοῦτος τοῦ ηθικοῦ ἐκείνου κεφαλαίου

πού κατορθώσαμε νά συσσωρευθεῖ στίς καρδιές τῶν εργατῶν. Καί νά σκέφτεται κανείς πώς σπαταλοῦμε αὐτό τό ανεκτίμητο ηθικό κεφάλαιο τόσο ασυνείδητα καί εγκληματικά σάν κακοί καί ανάξιοι κληρονόμοι τῆς μεγαλειώδικης κληρονομιᾶς τῆς Οχτωβριανῆς Επανάστασης! Όμως, σύντροφοι, δέν μποροῦμε νά στηριζόμαστε γιά πολύν καιρό στό παλιό ηθικό κεφάλαιο καί νά τό σπαταλοῦμε τόσο απερίσκεφτα. Εἶναι καιρός νά τελειώνουμε μ' αὐτά. Εἶναι πρό πολλοῦ πιά καιρός!

Τέλος, τό τέταρτο συμπέρασμα, αφορᾶ τό ζήτημα τοῦ ελέγχου τῆς εκτέλεσης. Ἡ υπόθεση Σάχτι έδειξε πώς τό ζήτημα τοῦ ελέγχου τῆς εκτέλεσης βρίσκεται σέ κακά χάλια σέ όλους τούς τομεῖς τῆς καθοδήγησης καί στόν κομματικό τομέα, καί στόν βιομηχανικό, καί στόν συνδικαλιστικό τομέα. Γράφονται αποφάσεις, στέλνονται οδηγίες, μά κανένας δέ θέλει νά κάνει τόν κόπο, νά διερωτηθεῖ: τί γίνεται μέ τήν εκτέλεση αὐτῶν τῶν αποφάσεων καί τῶν οδηγιῶν, εκτελοῦνται άραγε στήν πραγματικότητα ἤ τίς βάζουν στό χρονοντούλαπο;

Ὁ Ιλίτς έλεγε πώς ένα άπ' τά πιό σοβαρά ζητήματα στήν υπόθεση τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας εἶναι τό ζήτημα τοῦ ελέγχου τῆς εκτέλεσης. Κι ακριβῶς σ' αὐτό τό ζήτημα ἡ δουλιά μας βρίσκεται σέ κακά χάλια. Καθοδηγῶ δέ θά πεῖ μόνο νά γράφω αποφάσεις καί νά στέλνω οδηγίες. Καθοδηγῶ θά πεῖ ελέγχω τήν εκτέλεση τῶν οδηγιῶν, καί όχι μόνον τήν εκτέλεση τῶν οδηγιῶν, μά καί τίς ίδιες τίς οδηγίες, άν εἶναι σωστές ἤ λαθεμένες άπ' τήν άποψη τῆς ζωντανῆς πραχτικῆς δουλιᾶς. Θᾶταν αστεῖο νά νομίζουμε πώς όλες οἱ οδηγίες μας εἶναι σωστές 100%. Τέτιο πράγμα, σύντροφοι, δέ γίνεται κι οὔτε μπορεῖ νά γίνει. Ὁ έλεγχος τῆς εκτέλεσης συνίσταται ακριβῶς στό νά ελέγχουν τά στελέχη μας στή φω-

τιά τῆς πρακτικῆς πείρας ὄχι μόνο τήν ἐκτέλεση τῶν ὁδηγιῶν μας, μά καί τήν ὀρθότητα τῶν ἴδιων τῶν ὁδηγιῶν. Γι' αὐτό τά κενά πού ὑπάρχουν στόν τομέα αὐτόν σημαίνουν καί κενά σ' ὁλόκληρη τήν καθοδηγητική μας δουλιά.

Ἂς πάρουμε λχ. τόν ἔλεγχο τῆς ἐκτέλεσης στόν καθαρά κομματικό τομέα. Συνήθως καλοῦμε τούς γραμματεῖς τῶν Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν καί τῶν Ἐπιτροπῶν Κυβερνείων γιά ἔκθεση στήν ΚΕ, καί ἐλέγχουμε τήν ἐκτέλεση τῶν ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ. Οἱ γραμματεῖς κάνουν ἔκθεση, ἀναγνωρίζουν τίς ἐλλείψεις στή δουλιά τους. Ἡ ΚΕ τούς κάνει κριτική καί βγάζει τυποποιημένες ἀποφάσεις μέ ὑποδείξεις—νά βαθύνει καί νά πλατύνει ἡ δουλιά, νά ὑπογραμμιστεῖ τό τάδε καί τό τάδε, νά δοθεῖ σοβαρή προσοχή στό τάδε καί στό τάδε κτλ. Οἱ γραμματεῖς φεύγουν γιά τή δουλιά τους μ' αὐτές τίς ἀποφάσεις. Ὕστερα τούς ξαναχαλοῦμε καί πάλι τά ἴδια σχετικά μέ τό βάθαιμα, τό πλάταιμα κτλ., κτλ. Δέ λέω πώς ὅλη αὐτή ἡ δουλιά μένει δίχως ὄφελος. Ὄχι, σύντροφοι, ἡ δουλιά αὐτή ἔχει τίς καλές πλευρές της ἀπ' τήν ἄποψη τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς βελτίωσης τῆς δουλιᾶς τῶν ὀργανώσεων. Ὅμως πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε πώς ἡ μέθοδος αὐτή τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐκτέλεσης εἶναι ἀνεπαρκής πιά. Πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι ἡ μέθοδος αὐτή εἶν' ἀνάγκη νά συμπληρωθεῖ μέ μιά ἄλλη μέθοδο, καί συγκεκριμένα μέ τή μέθοδο τῆς ἀποστολῆς τῶν μελῶν τῆς κομματικῆς-σοβιετικῆς μας κορυφῆς γιά δουλιά στίς τοπικές ὀργανώσεις. (Φωνή: «Αὐτή εἶναι καλή δουλιά!»). Μιλάω γιά ἀποστολή συντρόφων μας καθοδηγητικῶν στελεχῶν γιά προσωρινή δουλιά, στίς τοπικές ὀργανώσεις ὄχι σέ διοικητικές θέσεις, ἀλλά μέ τήν ἰδιότητα ἁπλῶν στελεχῶν, πού μπαίνουν στή διάθεση τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Νομίζω πώς ἡ μέθοδος αὐτή ἔχει μεγάλο μέλλον καί μπορεῖ νά

καλυτερέψει τόν ἔλεγχο τῆς ἐκτέλεσης, ἄν τήν ἐφαρμόζουμε τίμια καί εὐσυνείδητα.

Ἂν τά μέλη τῆς ΚΕ, τά μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ, οἱ ἐπίτροποι τοῦ λαοῦ καί οἱ ἀναπληρωτές τους, τά μέλη τοῦ Προεδρείου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τῆς ΕΣΣΔ, τά μέλη τῶν προεδρείων τῶν ΚΕ τῶν συνδικάτων, ἄν οἱ σύντροφοι αὐτοί πηγαίνουν συστηματικά ἐπί τόπου καί δουλεύουν ἐκεῖ γιά νά παρακολουθήσουν ἀπό κοντά τή δουλιά, νά μελετήσουν ὅλες τίς δυσκολίες, ὅλα τά θετικά καί τά ἀρνητικά—τότε σᾶς βεβαιώνω πώς αὐτός θά εἶναι ὁ πιό οὐσιαστικός καί ὁ πιό ἀποτελεσματικός ἔλεγχος τῆς ἐκτέλεσης. Θά εἶναι τό καλύτερο μέσο γιά τόν πλουτισμό τῆς πείρας τῶν ἀξιότιμων καθοδηγητῶν μας. Καί ἄν αὐτό γίνει σύστημα—καί πρέπει ὁπωσδήποτε νά γίνει σύστημα—τότε σᾶς βεβαιώνω πώς οἱ νόμοι πού γράφουμε ἐδῶ, καί οἱ ὁδηγίες πού ἐπεξεργαζόμαστε θά εἶναι πολύ πιό βιώσιμοι καί σωστοί ἀπ' ὅ,τι εἶναι σήμερα.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα, σύντροφοι, μέ τήν ὑπόθεση Σάχτι.

IV

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἔχουμε ἐχθρούς ἐσωτερικούς. Ἔχουμε ἐχθρούς ἐξωτερικούς. Αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε, σύντροφοι, οὔτε στιγμή.

Εἴχαμε κρίση στή συγκέντρωση πού ἔχει πιά ξεπεραστεῖ. Ἡ κρίση στή συγκέντρωση σήμαινε τήν πρώτη σοβαρή ἐπίθεση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ.

Ἔχουμε τήν ὑπόθεση Σάχτι, πού ἤδη ξεκαθαρίζεται.

καί ἀναμφισβήτητα θά ξεκαθαριστεῖ. Ἡ ὑπόθεση Σάχτι σημαίνει καινούργια σοβαρή ἐπίθεση τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου καί τῶν πραχτόρων του στή χώρα μας ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Αὐτό εἶναι μιά οἰκονομική ἐπέμβαση στίς ἐσωτερικές μας ὑποθέσεις.

Περιττό νά ποῦμε ὅτι αὐτές καί οἱ παρόμοιες μ' αὐτές ἐπιθέσεις, τόσο στόν ἐσωτερικό τομέα, ὅσο καί στόν ἐξωτερικό, μποροῦν νά ἐπαναληφτοῦν καί, κατά πάσα πιθανότητα, θά ἐπαναληφτοῦν. Τό καθῆκον μας εἶναι νά ἐπαγρυπνοῦμε στόν ἀνώτατο βαθμό καί νά βρισκόμαστε σ' ἐπιφυλακή. Κι ἐφόσον, σύντροφοι, θά ἐπαγρυπνοῦμε, σίγουρα θά τσακίσουμε τούς ἐχθρούς μας καί στό μέλλον ἔτσι ὅπως τούς τσακίζουμε σήμερα, κι ὅπως τούς τσακίσαμε καί στό παρελθόν. (Θ υ ε λ ώ δ ι κ α π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 90,
18 τοῦ Ἀπρίλη 1928.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΚΟΣΤΡΟΜΑ

Στέλνω ἀδελφικό χαιρετισμό στούς ἐργάτες τῆς Κοστρομά μέ τήν εὐκαιρία τῆς Πρωτομαγιᾶς, μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου τοῦ Λένιν στήν Κοστρομά, τοῦ θεμελιωτῆ τοῦ κόμματός μας!

Ζήτω οἱ ἐργάτες τῆς Κοστρομά!

Ζήτω ἡ Πρωτομαγιά!

Νά ζεῖ αἰώνια ἡ μνήμη τοῦ Λένιν στίς καρδιές τῆς ἐργατικῆς τάξης!

Ι. Στάλιν

30 τοῦ Ἀπρίλη 1928

Ἐφημερίδα «Σέβερναγια Πράβντα»
(Κοστρομά), ἀρ. φύλλου 102,
4 τοῦ Μάη 1928.

ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ 8ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΑΚΟΝ[15]

16 τοῦ Μάη 1928

Σύντροφοι! Συνηθίζεται στά συνέδρια νά μιλᾶνε γιά τίς ἐπιτυχίες. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἔχουμε ἐπιτυχίες. Αὐτές οἱ ἐπιτυχίες δέν εἶναι, βέβαια, μικρές καί δέν ὑπάρχει λόγος νά τίς κρύβουμε. Ὅμως, τόν τελευταῖο καιρό, σύντροφοι, στή χώρα μας ἄρχισαν νά μιλᾶν τόσο πολύ γιά τίς ἐπιτυχίες καί κάποτε τόσο ἄνοστα πού χάνεις κάθε ὄρεξη νά ἐπαναλάβεις αὐτά πού εἰπώθηκαν. Γι' αὐτό ἐπιτρέψτε μου νά παραβῶ τό γενικό κανόνα καί νά σᾶς πῶ λίγα λόγια ὄχι γιά τίς ἐπιτυχίες μας, ἀλλά γιά τίς ἀδυναμίες μας καί γιά τά καθήκοντά μας σχετικά μέ τίς ἀδυναμίες αὐτές.

Ἐννοῶ, σύντροφοι, τά καθήκοντα πού περιλαβαίνουν τά ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς μας οἰκοδόμησης.

Τά καθήκοντα αὐτά ἀφοροῦν τρία ζητήματα: τό ζήτημα τῆς γραμμῆς τῆς πολιτικῆς μας δουλιᾶς, τό ζήτημα τοῦ ἀνεβάσματος τῆς δραστηριότητας τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν γενικά, τῆς ἐργατικῆς τάξης ἰδιαίτερα, καί τῆς πάλης ἐνάντια στή γραφειοκρατία καί τέλος, τό ζήτημα τῆς κατάρτισης νέων στελεχῶν γιά τήν οἰκονομική μας οἰκοδόμηση.

I

ΔΥΝΑΜΩΝΕΤΕ ΤΗ ΜΑΧΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπ' τό πρῶτο ζήτημα. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῶν στιγμῶν πού ζοῦμε εἶναι ὅτι οἰκοδομοῦμε πέντε χρόνια τώρα σέ συνθῆκες εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης. Μιλῶ γιά εἰρηνική ἀνάπτυξη ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν εἴχαμε πόλεμο μέ ἐξωτερικούς ἐχθρούς, μά καί μέ τήν ἔννοια ὅτι καί στό ἐσωτερικό τῆς χώρας δέν εἴχαμε στοιχεῖα ἐμφύλιου πολέμου. Αὐτό ἀκριβῶς ὀνομάζουμε συνθῆκες εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης τῆς οἰκοδόμησής μας.

Ξέρετε πώς γιά νά καταχτήσουμε αὐτές τίς συνθῆκες εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης πολεμήσαμε τρία χρόνια μέ τούς καπιταλιστές ὅλου τοῦ κόσμου. Ξέρετε ὅτι τίς συνθῆκες αὐτές τίς καταχτήσαμε, καί αὐτό τό θεωροῦμε μιά ἀπ' τίς πιό μεγάλες μας ἐπιτεύξεις. Ὅμως, κάθε κατάχτηση, σύντροφοι, μαζί κι αὐτή ἡ κατάχτηση, ἔχει καί τίς ἀρνητικές πλευρές της. Οἱ συνθῆκες τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης δέν ἔμειναν χωρίς ἀποτέλεσμα γιά μᾶς. Βάλανε τή σφραγίδα τους στή δουλιά μας, στά στελέχη μας, στήν ψυχολογία τους. Στά πέντε αὐτά χρόνια προχωρούσαμε ὁμαλά, σάν πάνω σέ ράγες. Αὐτό δημιούργησε σέ μιά σειρά στελέχη μας τήν ἀντίληψη ὅτι ὅλα θά πᾶνε μέλι-γάλα, σάν νά καθόμαστε στήν ταχεία καί προχωροῦμε πάνω στίς ράγες, χωρίς ἀλλαγή τραίνου, κατευθείαν γιά τό σοσιαλισμό.

Πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος φύτρωσε ἡ θεωρία τοῦ «αὐθόρμητου», ἡ θεωρία τοῦ «ὅσα πᾶνε κι ὅσα ἔρθουνε», ἡ θεωρία τοῦ «ὅλα θά γίνουν» μόνα τους, ὅτι στή χώρα μας δέν ὑπάρχουν τάξεις, οἱ ἐχθροί μας ἡσύχασαν κι ὅλα σέ μᾶς θά πᾶνε πρίμα. Ἀπό δῶ καί ἡ κάποια τάση πρός

τήν ἀδράνεια, πρός τό λήθαργο. Νά, αὐτή ἡ ψυχολογία τοῦ λήθαργου, αὐτή ἡ ψυχολογία τοῦ «αὐθόρμητου» στή δουλιά, αὐτή ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τήν ἀρνητική πλευρά τῆς περιόδου τῆς εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης.

Ποῦ βρίσκεται ὁ κίνδυνος αὐτῆς τῆς διάθεσης; Στό ὅτι ρίχνει στάχτη στά μάτια τῆς ἐργατικῆς τάξης, δέν τήν ἀφήνει νά δεῖ τούς ἐχθρούς της, τήν ἀποκοιμίζει μέ καυχησιολογίες γι' ἀδυναμία τῶν ἐχθρῶν μας καί ὑπονομεύει τή μαχητική της ἱκανότητα.

Δέν πρέπει νά ἐφησυχάζουμε μέ τό γεγονός ὅτι τό κόμμα ἔχει ἕνα ἑκατομμύριο μέλη, ἡ κομσομόλ δυό ἑκαμμύρια καί τά συνδικάτα δέκα ἑκατομμύρια, ὅτι μέ αὐτά ἐξασφαλίστηκαν ὅλα ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν τελική νίκη ἐνάντια στούς ἐχθρούς. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἡ ἱστορία διδάσκει, πώς καί οἱ πιό μεγάλοι στρατοί χάνονταν ὅταν τό παίρναν ἀπάνω τους, ὅταν εἶχαν ὑπερβολική πεποίθηση στίς δυνάμεις τους, ὅταν λογάριαζαν πολύ λίγο τίς δυνάμεις τῶν ἐχθρῶν, ὅταν ἔπεφταν στό λήθαργο, ὅταν ἔχαναν τή μαχητική τους ἱκανότητα καί στήν κρίσιμη στιγμή αἰφνιδιάζονταν.

Καί τό πιό μεγάλο κόμμα μπορεῖ νά αἰφνιδιαστεῖ, καί τό πιό μεγάλο κόμμα μπορεῖ νά χαθεῖ, ἄν δέν πάρει ὑπόψη του τά διδάγματα τῆς ἱστορίας, ἄν δέ σφυρηλατεῖ μέρα μέ τή μέρα τή μαχητική ἱκανότητα τῆς τάξης του. Τό νά αἰφνιδιαστεῖ κανείς εἶναι ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνο πράγμα, σύντροφοι. Τό νά αἰφνιδιαστεῖ κανείς, σημαίνει νά πέσει θύμα «ἀπροόπτων», θύμα πανικοῦ μπροστά στόν ἐχθρό. Καί ὁ πανικός ὁδηγεῖ στή διάλυση, στήν ἥττα, στό χαμό.

Θά μποροῦσα νά σᾶς διηγηθῶ πολλά παραδείγματα ἀπ' τή ζωή τῶν στρατιῶν μας στή διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, τότε πού μικρά τμήματα σύντριβαν μεγάλες στρατιωτικές μονάδες, ὅταν αὐτές οἱ στρατιωτικές μονάδες δέν ἦταν ἀρκετά ἑτοιμοπόλεμες. Θά μποροῦσα νά σᾶς διηγηθῶ πῶς τό 1920, τρεῖς μεραρχίες ἱππικοῦ, πού διέθεταν ὄχι λιγότερο ἀπό 5 χιλιάδες σπάθες, συντρίφτηκαν καί τράπηκαν σέ ἄτακτη φυγή ἀπό ἕνα τάγμα πεζικοῦ, μόνο καί μόνο γιατί οἱ μεραρχίες ἱππικοῦ αἰφνιδιάστηκαν καί πανικοβλήθηκαν μπροστά στόν ἐχθρό, πού δέν τόν ἤξεραν, πού ἦταν ἐξαιρετικά ὀλιγάριθμος καί πού μ' ἕνα χτύπημα θά μποροῦσαν νά τόν κάνουν σκόνη, ἄν οἱ μεραρχίες αὐτές δέ βρίσκονταν σέ λήθαργο καί σέ συνέχεια δέν πανικοβάλλονταν καί δέν τάχαναν.

Τά ἴδια πρέπει νά ποῦμε καί γιά τό κόμμα μας, γιά τήν κομσομόλ μας, γιά τά συνδικάτα μας, γιά τίς δυνάμεις μας γενικά. Δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι στή χώρα μας δέν ὑπάρχουν πιά ταξικοί ἐχθροί, ὅτι τσακίστηκαν κι ἐκμηδενίστηκαν. Ὄχι, σύντροφοι, οἱ ταξικοί μας ἐχθροί ὑπάρχουν. Καί ὄχι μόνον ὑπάρχουν, μά καί ἀναπτύσσονται, προσπαθώντας νά ἐπιτεθοῦν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Αὐτό μαρτυροῦν οἱ δυσκολίες μας τῆς συγκέντρωσης τό φετεινό χειμώνα, τότε πού τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ ἀποπειράθηκαν νά ὑποσκάψουν τήν πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Αὐτό μαρτυρεῖ ἡ ὑπόθεση Σάχτι πού εἶναι ἔκφραση τῆς κοινῆς ἐπίθεσης τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου καί τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς χώρας μας ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Αὐτό μαρτυροῦν πολυάριθμα γεγονότα στόν τομέα τῆς ἐσωτερικῆς καί τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πού σᾶς εἶναι γνωστά καί γιά τά ὁποῖα δέν ἀξίζει ἐδῶ νά ἐπεκταθοῦμε.

Δέν ἐπιτρέπεται νά σιωπᾶ κανείς γιά τούς ἐχθρούς αὐτούς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Εἶναι ἐγκληματικό νά ὑποτιμάει κανείς τίς δυνάμεις τῶν ταξικῶν ἐχθρῶν τῆς ἐρ-

γατικῆς τάξης. Δέν ἐπιτρέπεται νά κρατᾶμε σιωπή γιά ὅλα αὐτά, ἰδιαίτερα τώρα, στήν περίοδο τῆς εἰρηνικῆς μας ἀνάπτυξης, ὅπου ἡ θεωρία τοῦ λήθαργου καί τοῦ «αὐθόρμητου», πού ὑπονομεύει τή μαχητική ἱκανότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης, βρίσκει κάποιο εὐνοϊκό ἔδαφος.

Ἡ τεράστια διαπαιδαγωγητική σημασία τῆς κρίσης στή συγκέντρωση καί τῆς ὑπόθεσης Σάχτι βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἀνατάραξαν ὅλες τίς ὀργανώσεις μας, ἔκαναν συντρίμμια τή θεωρία τοῦ «αὐθόρμητου» καί γιά μιά ἀκόμα φορά ὑπογράμμισαν τήν παρουσία τῶν ταξικῶν ἐχθρῶν πού ὑπάρχουν, πού δέν κοιμοῦνται καί πού γιά τήν ἀντιμετώπισή τους πρέπει νά ἐνισχύσουμε τίς δυνάμεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, τήν ἐπαγρύπνησή της, τήν ἐπαναστατικότητά της, τή μαχητική της ἱκανότητα.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος, ἡ πολιτική γραμμή τῆς καθημερινῆς του δουλιᾶς: ν' ἀνεβάζει τή μαχητική ἱκανότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στούς ταξικούς ἐχθρούς της.

Δέν μποροῦμε νά μήν ἀναφέρουμε ὅτι, τό σημερινό συνέδριο τῆς Κομσομόλ, καί ἰδιαίτερα ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», πλησίασαν τώρα σ' αὐτό τό καθῆκον πιό πολύ, ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Ξέρετε ὅτι στούς λόγους τῶν ὁμιλητῶν, καθώς καί στά ἄρθρα τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», τονίζεται ἡ σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Αὐτό εἶναι πολύ καλό, σύντροφοι. Μόνο πού εἶναι ἀναγκαῖο τό καθῆκον αὐτό νά μήν τό θεωροῦμε προσωρινό καί παροδικό καθῆκον, γιατί τό καθῆκον νά δυναμώνει ἡ μαχητική ἱκανότητα τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἐκεῖνο ἀπ' τό ὁποῖο πρέπει νά διαπνέεται ὅλη ἡ δουλιά μας, ὅσο θά ὑπάρχουν τάξεις στή χώρα μας καί ὅσο θά ἔχουμε καπιταλιστική περικύκλωση.

II

ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΕ ΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠ' ΤΑ ΚΑΤΩ

Τό δεύτερο ζήτημα ἀφορᾶ τά καθήκοντα τῆς πάλης ἐνάντια στή γραφειοκρατία, τά καθήκοντα τῆς ὀργάνωσης τῆς μαζικῆς κριτικῆς τῶν ἐλλείψεών μας, τά καθήκοντα τῆς ὀργάνωσης τοῦ μαζικοῦ ἐλέγχου ἀπ' τά κάτω.

Ἕνας ἀπ' τούς πιό σκληρούς ἐχθρούς τῆς πορείας μας πρός τά μπρός εἶναι ἡ γραφειοκρατία. Ὁ ἐχθρός αὐτός ζεῖ σ' ὅλες τίς ὀργανώσεις μας, καί στίς κομματικές, καί στίς κομσομόλικες, καί στίς συνδικαλιστικές, καί στίς οἰκονομικές. Ὅταν μιλᾶνε γιά γραφειοκράτες, δείχνουν συνήθως μέ τό δάχτυλο τούς παλιούς ἐξωκομματικούς ὑπαλλήλους, πού στίς γελοιογραφίες μας τούς παριστάνουν συνήθως μέ γυαλιά. (Γέλια). Αὐτό δέν εἶναι πέρα γιά πέρα σωστό, σύντροφοι. Ἄν τό ζήτημα ἦταν μόνο γιά τούς παλιούς γραφειοκράτες, ἡ πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία θἆταν ἡ πιό εὔκολη δουλιά. Τό κακό εἶναι ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τούς παλιούς γραφειοκράτες. Ἐδῶ, σύντροφοι, πρόκειται γιά τούς νέους γραφειοκράτες, πρόκειται γιά τούς γραφειοκράτες πού συμπαθοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία, τέλος, πρόκειται γιά τούς κομμουνιστές γραφειοκράτες. Ὁ κομμουνιστής γραφειοκράτης εἶναι ὁ πιό ἐπικίνδυνος τύπος γραφειοκράτη. Γιατί; Γιατί καμουφλάρει τή γραφειοκρατία του μέ τόν τίτλο τοῦ κομματικοῦ μέλους. Καί τέτιους κομμουνιστές γραφειοκράτες, δυστυχῶς, δέν ἔχουμε λίγους.

Πάρτε τίς κομματικές μας ὀργανώσεις. Θά διαβάσατε, φαντάζομαι, γιά τήν ὑπόθεση Σμολένσκ, γιά τήν ὑπόθεση Ἀρτιόμοφσκ κτλ. Τί λέτε, τυχαῖα εἶναι αὐτά; Πῶς ἐξηγοῦνται αὐτές οἱ ἐπαίσχυντες περιπτώσεις ἀποσύνθεσης

καί ἠθικῆς κατάπτωσης σέ μερικούς κρίκους τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων; Ἐξηγοῦνται μέ τό γεγονός ὅτι ἐκεῖ ἔφτασαν τό μονοπώλιο τοῦ κόμματος ὥς τόν παραλογισμό, ἔπνιξαν τή φωνή τῆς βάσης, ἐκμηδένισαν τήν ἐσωκομματική δημοκρατία καί ἐγκαθίδρυσαν τή γραφειοκρατία. Πῶς νά παλαίψουμε ἐνάντια σ' αὐτό τό κακό; Νομίζω πώς ἐνάντια σ' αὐτό τό κακό δέν ὑπάρχουν καί δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν ἄλλα μέσα ἐκτός ἀπ' τήν ὀργάνωση τοῦ ἐλέγχου ἀπ' τά κάτω ἀπό μέρους τῶν κομματικῶν μαζῶν, ἐκτός ἀπ' τήν καλλιέργεια τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Τί ἀντίρηση μπορεῖ νά φέρει κανείς στό νά ξεσηκώσουμε τήν ὀργή τῶν κομματικῶν μαζῶν ἐνάντια σ' αὐτά τά σάπια στοιχεῖα καί νά τούς δόσουμε τή δυνατότητα νά κυνηγήσουν αὐτά τά στοιχεῖα μέ τό κοντέξυλο; Νομίζω πώς σ' αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ἀντίρηση.

Ἤ, ἄς πάρουμε, λχ. τήν Κομσομόλ. Δέ θ' ἀρνηθεῖτε, βέβαια, ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ στήν Κομσομόλ ὁλότελα σάπια στοιχεῖα, πού ἡ ἀνελέητη πάλη ἐνάντιά τους εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία. Ἀλλά ἄς ἀφήσουμε στήν ἄκρη τά σάπια στοιχεῖα. Ἄς πάρουμε τό τελευταῖο γεγονός τῆς χωρίς ἀρχές πάλης τῶν ὁμάδων μέσα στήν Κομσομόλ, γύρω ἀπό πρόσωπα, πού δηλητηριάζει τήν ἀτμόσφαιρα τῆς Κομσομόλ. Πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι στήν Κομσομόλ ὑπάρχουν ὅσοι θές «κοσαρεφικοί» καί «σομπολεφικοί», ἐνῶ τούς μαρξιστές πρέπει νά τούς γυρεύεις μέ τό κερί; (Χειροκροτήματα.) Τί ἄλλο δείχνει αὐτό τό γεγονός ἄν ὄχι ὅτι σέ μερικούς κρίκους τῶν κορυφῶν τῆς Κομσομόλ συντελεῖται ἕνα προτσές γραφειοκρατικῆς ἀποστέωσης;

Καί τά συνδικάτα; Ποιός θ' ἀρνηθεῖ ὅτι στά συνδικάτα ἔχουμε ὅση θέλεις γραφειοκρατία; Ἔχουμε τίς παραγωγικές συσκέψεις στίς ἐπιχειρήσεις. Ἔχουμε τίς προσωρινές ἐπιτροπές ἐλέγχου στά συνδικάτα. Καθῆκον

αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων εἶναι νά ξυπνοῦν τίς μάζες, νά ἀποκαλύπτουν τίς ἐλλείψεις μας καί νά δείχνουν τούς δρόμους γιά τήν καλυτέρευση τῆς οἰκοδόμησής μας. Γιατί οἱ ὀργανώσεις αὐτές δέν ἀναπτύσσονται; Γιατί δέ σφύζει μέσα τους ἡ ζωή; Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι ἡ γραφειοκρατία στά συνδικάτα μαζί μέ τή γραφειοκρατία στίς κομματικές ὀργανώσεις, δέν ἀφήνουν τίς σπουδαιότατες αὐτές ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης ν' ἀναπτυχθοῦν;

Τέλος, οἱ οἰκονομικές μας ὀργανώσεις. Ποιός μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ ὅτι τά οἰκονομικά μας ὄργανα πάσχουν ἀπό γραφειοκρατία; Πάρτε ἔστω καί μόνο τήν ὑπόθεση Σάχτι. Μήπως ἡ ὑπόθεση Σάχτι δέ δείχνει ὅτι τά οἰκονομικά μας ὄργανα δέν προχωροῦν ἀλλά ἕρπουν, σέρνονται;

Πῶς θά βάλουμε τέρμα στή γραφειοκρατία σ' ὅλες αὐτές τίς ὀργανώσεις;

Γιά νά γίνει αὐτό ὑπάρχει ἕνας καί μοναδικός δρόμος: νά ὀργανωθεῖ ὁ ἔλεγχος ἀπ' τά κάτω, νά ὀργανωθεῖ ἡ κριτική τῶν μαζῶν τῶν ἑκατομμυρίων τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στή γραφειοκρατία τῶν ἱδρυμάτων μας, ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τους, ἐνάντια στά λάθη τους.

Ξέρω, πώς ξεσηκώνοντας τήν ὀργή τῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἐνάντια στίς γραφειοκρατικές διαστρεβλώσεις τῶν ὀργανώσεών μας, καμιά φορά ἀναγκαζόμαστε νά θίξουμε καί μερικούς συντρόφους μας πού στό παρελθόν πρόσφεραν ὑπηρεσίες, μά πού σήμερα πάσχουν ἀπ' τήν ἀρρώστια τῆς γραφειοκρατίας. Μά μπορεῖ ποτέ αὐτό νά σταματήσει τή δουλιά μας γιά τήν ὀργάνωση τοῦ ἐλέγχου ἀπ' τά κάτω; Νομίζω πώς δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει. Γιά τίς παλιές ὑπηρεσίες πρέπει νά ὑποκλινόμαστε βαθιά μπροστά τους, μά γιά τά τωρινά λάθη καί τή γραφειοκρατία θά ἔπρεπε νά τούς δόσουμε μιά στό σβέρκο. (Γέλια, χειροκροτήματα). Μπορεῖ νά γίνει κι ἀλλιῶς; Για-

τί νά μή τό κάνουμε αὐτό, ἄν τό ἀπαιτεῖ τό συμφέρον τῆς ὑπόθεσης;

Μιλᾶνε γιά κριτική ἀπ' τά πάνω, γιά κριτική ἀπό μέρους τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, ἀπό μέρους τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας κλπ. Ὅλα αὐτά εἶναι, βέβαια, καλά. Ὅμως ἀπέχουν ἀκόμα πολύ ἀπ' τό νά εἶναι ἀρκετά. Κάτι περισσότερο, αὐτό δέν εἶναι καθόλου τό κύριο σήμερα. Τό κύριο σήμερα εἶναι νά ξεσηκώσουμε ἕνα πλατύτατο κύμα κριτικῆς ἀπ' τά κάτω ἐνάντια στή γραφειοκρατία γενικά, ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας ἰδιαίτερα. Μόνο ὀργανώνοντας αὐτή τή διπλή πίεση, κι ἀπ' τά πάνω κι ἀπ' τά κάτω, μόνο μετατοπίζοντας τό κέντρο τοῦ βάρους στήν κριτική ἀπ' τά κάτω, μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι ἡ πάλη μας θά πετύχει καί ἡ γραφειοκρατία θά ξεριζωθεῖ.

Θἆταν λάθος νά νομίζουμε ὅτι τήν πείρα τῆς οἰκοδόμησης τήν ἔχουν μόνο οἱ καθοδηγητές. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Οἱ μάζες τῶν ἑκατομμυρίων ἐργατῶν, πού οἰκοδομοῦν τή βιομηχανία μας, συσσωρεύουν μέρα μέ τήν ἡμέρα μιά τεράστια οἰκοδομητική πείρα, πού δέν εἶναι καθόλου λιγότερο πολύτιμη γιά μᾶς ἀπό τήν πείρα τῶν καθοδηγητῶν. Ἡ μαζική κριτική ἀπ' τά κάτω, ὁ ἔλεγχος ἀπ' τά κάτω μᾶς χρειάζεται, κοντά στ' ἄλλα, γιά νά μή πηγαίνει χαμένη ἡ πείρα αὐτή τῆς μάζας τῶν ἑκατομμυρίων, γιά νά παίρνεται ὑπόψη καί νά μετουσιώνεται σέ πράξη.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος: ἀνελέητη πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ὀργάνωση τῆς μαζικῆς κριτικῆς ἀπ' τά κάτω, ὑπολογισμός αὐτῆς τῆς κριτικῆς στίς πρακτικές ἀποφάσεις γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ἐλλείψεών μας.

Δέν μποροῦμε νά ποῦμε πώς ἡ Κομσομόλ, καί ἰδιαίτερα ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», δέν ἔπαιρναν ὑπόψη τους τή σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Ἡ ἀδυναμία ἐδῶ εἶναι ὅτι συχνά δέν ἐκπληρώνουμε αὐτό τό καθῆκον ὁλοκληρωτικά. Καί γιά νά τό ἐκπληρώσουμε ὁλοκληρωτικά δέν πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη μας μόνο τήν κριτική, μά καί τ' ἀποτελέσματα τῆς κριτικῆς, καθώς καί τίς βελτιώσεις πού ἐφαρμόζονται στή ζωή, σάν ἀποτέλεσμα τῆς κριτικῆς.

III

Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΧΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τό τρίτο καθῆκον ἀφορᾶ τό ζήτημα τῆς κατάρτισης νέων στελεχῶν τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Μπροστά μας, σύντροφοι, στέκουν τά μεγαλειώδη καθήκοντα τῆς ἀναδιοργάνωσης ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας μας. Στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πρέπει νά βάλουμε τά θεμέλια μιᾶς μεγάλης ἑνωμένης κοινωνικῆς οἰκονομίας. Ἀπ' τό σημερινό μήνυμα τοῦ σ. Μόλοτοφ[16] θά πρέπει νά σᾶς εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία βάζει τό δυσκολότατο καθῆκον τῆς συνένωσης τῶν μικρῶν, κατατεμαχισμένων ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ κολεχτίβες, καί τῆς δημιουργίας νέων μεγάλων σοβιετικῶν νοικοκυριῶν γιά τήν παραγωγή σιτηρῶν. Τά καθήκοντα αὐτά εἶναι τέτια πού χωρίς τή λύση τους εἶναι ἀδύνατη μιά σοβαρή καί γρήγορη προώθηση πρός τά μπρός.

Ἄν στή βιομηχανία ἡ Σοβιετική ἐξουσία στηρίζεται στήν πιό μεγάλη καί συγκεντρωμένη παραγωγή, στήν ἀγροτική οἰκονομία ὅμως στηρίζεται στά πιό μικρά καί τά πιό κατατεμαχισμένα ἀγροτικά νοικοκυριά, πού εἶναι μισο-

εμπορευματικά καί πού δίνουν πολύ λιγότερη εμπορεύσιμη παραγωγή σιτηρών άπ' δ,τι ή προπολεμική οικονομία, παρά τό γεγονός δτι φθάσαμε τά προπολεμικά δρια τής καλλιεργούμενης έκτασης. Αύτοΰ βρίσκεται ή βάση των κάθε λογής πιθανών δυσκολιών στόν τομέα τής συγκέντρωσης σιτηρών στό μέλλον. Γιά νά βγοϋμε άπ' αυτή τήν κατάσταση, πρέπει νά καταπιαστούμε στά γερά μέ τήν όργάνωση τής μεγάλης κοινωνικής παραγωγής στήν άγροτική οικονομία. Γιά νά οργανώσεις, δμως, μεγάλα νοικοκυριά πρέπει νά ξέρεις τήν επιστήμη τής άγροτικής οικονομίας. Καί γιά νά ξέρεις, πρέπει νά μάθεις. Κι ανθρώπους πού νά ξέρουν τήν επιστήμη τής αγροτικής οικονομίας έχουμε πάρα πολύ λίγους. 'Από δώ βγαίνει τό καθήκον τής δημιουργίας καινούργιων, νεαρών στελεχών γιά τήν οικοδόμηση τής νέας, τής κοινωνικής άγροτικής οικονομίας.

Ή κατάσταση στόν τομέα τής βιομηχανίας είναι πολύ καλύτερη. "Ομως κι εδώ ή άνεπάρκεια νέων στελεχών γιά τήν οικοδόμηση φρενάρει τήν κίνησή μας πρός τά μπρός. Φτάνει νά θυμηθοϋμε τήν υπόθεση Σάχτι γιά νά καταλάβουμε πόσο οξύ είναι τό ζήτημα των νέων στελεχών οικοδόμησης τής σοσιαλιστικής βιομηχανίας. "Εχουμε, βέβαια, τούς παλιούς ειδικούς γιά τήν οικοδόμηση τής βιομηχανίας. "Ομως, πρώτο, αύτοί είναι λίγοι, δεύτερο, δέ θέλουν δλοι τους νά οικοδομήσουν τή νέα βιομηχανία, τρίτο, πολλοί άπ' αυτούς δέν καταλαβαίνουν τά νέα καθήκοντα τής οικοδόμησης, τέταρτο, ένα σημαντικό μέρος τους γέρασε πιά καί περνάει στό περιθώριο. Γιά νά προωθήσουμε τήν υπόθεση αυτή, πρέπει νά δημιουργήσουμε μέ γρήγορο ρυθμό νέα ειδικευμένα στελέχη άπό τήν εργατική τάξη, τούς κομμουνιστές, τούς κομσομόλους.

'Ανθρώπους πρόθυμους νά οικοδομήσουν καί νά καθοδηγήσουν τήν οικοδόμηση έχουμε δσους θέλεις, τόσο στόν τομέα τής άγροτικής οικονομίας, δσο καί στόν τομέα τής βιομηχανίας. 'Αλλά ανθρώπους πού νά ξέρουν νά οικοδομούν καί νά καθοδηγούν έχουμε πάρα πολύ λίγους. Κι' αντίθετα, ή άγνοιά μας σ' αυτόν τόν τομέα είναι απροσμέτρητη. Κάτι περισσότερο: έχουμε ανθρώπους πού είναι πρόθυμοι νά εξυμνήσουν τήν πολιτιστική μας καθυστέρηση. "Αν είσαι αγράμματος ή γράφοντας κάνεις λάθη καί κοκορεύεσαι γιά τήν καθυστέρησή σου, τότε είσαι εργάτης «άπό τή μηχανή» κι έχεις υπόληψη κι εκτίμηση. "Αν δμως βγήκες άπ' τήν καθυστέρηση, έμαθες γράμματα, κατάχτησες τήν επιστήμη, τότε είσαι ξένος, «άποσπάστηκες» άπ' τίς μάζες, έπαψες νά είσαι εργάτης.

Νομίζω πώς δέ θά κάνουμε ούτ' ένα βήμα μπρός, ώσότου δέν ξεριζώσουμε αυτή τή βαρβαρότητα καί τήν άγριότητα, αυτή τή βάρβαρη στάση απέναντι στήν επιστήμη καί τούς πολιτισμένους ανθρώπους. Ή εργατική τάξη δέν μπορεί νά γίνει πραγματικός νοικοκύρης τής χώρας άν δέν κατορθώσει νά βγεί άπ' τήν πολιτιστική καθυστέρηση, άν δέν κατορθώσει νά δημιουργήσει τή δική της διανόηση, άν δέν καταχτήσει τήν επιστήμη καί δέ μάθει νά διευθύνει τήν οικονομία μέ βάση τήν επιστήμη.

Πρέπει νά τό καταλάβουμε, σύντροφοι, δτι οί συνθήκες τής πάλης είναι σήμερα διαφορετικές άπ' δ,τι ήταν στήν περίοδο τοΰ εμφύλιου πολέμου. Στήν περίοδο τοΰ εμφύλιου πολέμου μπορούσαμε νά καταλάβουμε τίς θέσεις τοΰ έχθροΰ μέ τήν επίθεση, τή γενναιότητα, τήν παλικαριά, μέ επελάσεις ιππικοΰ. Σήμερα, στίς συνθήκες τής ειρηνικής οικονομικής οικοδόμησης μέ επελάσεις ιππικοΰ τό μόνο πού μπορείς νά κάνεις είναι νά χαλάσεις τή δουλειά. Ή γενναιότητα καί ή παλικαριά χρειάζονται καί σήμερα, δπως καί πρίν. "Ομως, μόνο μέ τή γενναιότητα καί τήν

παλικαριά δέν μπορεῖς νά πᾶς μακριά. Γιά νά ἐξοντώσουμε σήμερα τόν ἐχθρό πρέπει νά ξέρουμε νά οἰκοδομοῦμε τή βιομηχανία, τήν ἀγροτική οἰκονομία, τίς μεταφορές, τό ἐμπόριο, πρέπει νά παρατήσουμε τήν ἀρχοντική καί ὑπεροπτική στάση ἀπέναντι στό ἐμπόριο.

Γιά νά οἰκοδομοῦμε πρέπει νά ξέρουμε, πρέπει νά καταχτήσουμε τήν ἐπιστήμη. Καί γιά νά ξέρουμε, πρέπει νά μαθαίνουμε. Νά μαθαίνουμε ἐπίμονα, ὑπομονητικά. Νά μαθαίνουμε ἀπό ὅλους, καί ἀπό τούς ἐχθρούς καί ἀπό τούς φίλους, ἰδιαίτερα ἀπό τούς ἐχθρούς. Νά μαθαίνουμε, σφίγγοντας τά δόντια, χωρίς νά φοβόμαστε ὅτι οἱ ἐχθροί θά γελᾶνε σέ βάρος μας, μέ τήν ἄγνοιά μας, μέ τήν καθυστέρησή μας.

Μπροστά μας στέκεται ἕνα κάστρο. Τό κάστρο αὐτό λέγεται ἐπιστήμη μέ τούς πολυάριθμους κλάδους τῆς γνώσης. Τό κάστρο αὐτό πρέπει νά τό κυριεύσουμε μέ κάθε θυσία. Τό κάστρο αὐτό πρέπει νά τό κυριεύσει ἡ νεολαία, ἄν θέλει νά εἶναι οἰκοδόμος τῆς νέας ζωῆς, ἄν θέλει νά γίνει ὁ πραγματικός ἀντικαταστάτης τῆς παλιᾶς φρουρᾶς.

Σήμερα δέν μποροῦμε νά περιοριζόμαστε στήν κατάρτιση κομμουνιστικῶν στελεχῶν γενικά, μπολσεβίκικων στελεχῶν γενικά, πού νά ξέρουν νά φλυαροῦν γιά ὅλα κι ἀπό λίγο. Ὁ ἐρασιτεχνισμός καί ἡ παντογνωσία εἶναι σήμερα γιά μᾶς ἁλυσίδες. Σήμερα μᾶς χρειάζονται μπολσεβίκοι-ειδικοί γιά τά μέταλλα, γιά τήν ὑφαντουργία, γιά τά καύσιμα, τή χημεία, τήν ἀγροτική οἰκονομία, τίς μεταφορές, τό ἐμπόριο, τή λογιστική κτλ. κτλ. Σήμερα μᾶς χρειάζονται ὁλόκληρες ὁμάδες, ἑκατοντάδες καί χιλιάδες νέα στελέχη ἀπό μπολσεβίκους πού νἆναι μαστόροι στή δουλιά τους, στούς πιό διαφορετικούς κλάδους τῆς γνώσης. Χωρίς αὐτό οὔτε κουβέντα μπορεῖ νά γίνει γιά γρήγορο ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα μας. Χωρίς αὐτό οὔτε κουβέντα μπορεῖ νά γίνει ὅτι θά κατορθώσουμε νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τίς προχωρημένες καπιταλιστικές χῶρες.

Νά καταχτήσουμε τήν ἐπιστήμη, νά σφυρηλατήσουμε νέα στελέχη, μπολσεβίκους-εἰδικούς σέ ὅλους τούς κλάδους τῆς γνώσης, νά μαθαίνουμε, νά μαθαίνουμε, νά μαθαίνουμε μέ τόν πιό ἐπίμονο τρόπο—αὐτό εἶναι σήμερα τό καθῆκον μας.

Μαζική ἐκστρατεία τῆς ἐπαναστατικῆς νεολαίας γιά τήν κατάχτηση τῆς ἐπιστήμης—νά τί μᾶς χρειάζεται σήμερα, σύντροφοι. (Θυελλώδικα χειροκροτήματα. Φωνές: «Ζήτω!», «Μπράβο!». Ὅλοι σηκώνονται ὄρθιοι).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 113,
17 τοῦ Μάη 1928.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΚΟΜΣΟΜΟΛΣΚΑΓΙΑ ΠΡΑΒΝΤΑ»

Στήν τρίτη ἐπέτειό της

Στέλνω φιλικό χαιρετισμό στήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», μαχητικό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας!

Τῆς εὔχομαι ἐπιτυχία στό δύσκολο μέτωπο τῆς διαπαιδαγώγησης τῆς νεολαίας στό πνεῦμα τῆς ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης, στό πνεῦμα τῆς πάλης γιά τήν πλέρια νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ σέ ὅλο τόν κόσμο!

Ἄς γίνει ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» τό προσκλητήριο σάλπισμα πού ξυπνάει τούς κοιμισμένους, δίνει κουράγιο στούς κουρασμένους, παροτρύνει τούς καθυστερημένους, μαστιγώνει τή γραφειοκρατία τῶν ἱδρυμάτων μας, ἀποκαλύπτει τίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς μας, φέρνει στό φῶς τίς ἐπιτυχίες τῆς οἰκοδόμησής μας, καί διευκολύνει ἔτσι τή διαμόρφωση νέων ἀνθρώπων, νέων οἰκοδόμων τοῦ σοσιαλισμοῦ, καινούργιας γενιᾶς ἀπό νέους καί νέες, ἱκανούς ν' ἀντικαταστήσουν τήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων!

Ἡ δύναμη τῆς ἐπανάστασής μας βρίσκεται στό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει διάσταση ἀνάμεσα στήν παλιά καί τή νέα γενιά τῶν ἐπαναστατῶν. Νικοῦμε γιατί ἡ παλιά

καί νέα φρουρά στή χώρα μας βαδίζουν μαζί, σέ ἕνα ἑνιαῖο μέτωπο, σέ μιά γραμμή τόσο ἐνάντια στούς ἐσωτερικούς ἐχθρούς, ὅσο κι ἐνάντια στούς ἐξωτερικούς.

Τό καθῆκον μας εἶναι νά διαφυλάξουμε καί νά στερεώσουμε αὐτή τήν ἑνότητα.

Ἄς γίνει ἡ «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» ὁ ἀκούραστος κήρυκας τῆς ἰδέας τῆς ἑνότητας τῆς παλιᾶς καί τῆς νέας φρουρᾶς τῶν μπολσεβίκων!

Ι. Στάλιν

26 τοῦ Μάη 1928

«Κομσομόλσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 122, 27 τοῦ Μάη 1928.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ

Στα δεκάχρονά του

Τά δέκα χρόνια ὕπαρξης τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ[17] ἀποτελοῦν μιά τεράστια κατάχτηση τοῦ κόμματος στό μέτωπο τῆς πάλης γιά τήν κατάρτιση νέων λενινιστικῶν στελεχῶν.

Μέσα στά 10 χρόνια τό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ ἔδοσε στό κόμμα ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἀφοσιωμένα στήν ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ νεαρά στελέχη, πού πῆραν τή θέση τῆς παλιᾶς φρουρᾶς τῶν μπολσεβίκων.

Στά 10 χρόνια τῆς ὕπαρξής του τό Πανεπιστήμιο δικαίωσε πλέρια τήν ἀποστολή του, δείχνοντας ὅτι δέ φέρει τοῦ κάκου τό ὄνομα τοῦ θεμελιωτῆ του Γ. Μ. Σβερντλόφ, πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ γιά τόν κομμουνισμό.

Νά μάθει τούς ἐργάτες-κομματικά μέλη νά καταχτήσουν τήν ἐπιστημονική μέθοδο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Λένιν καί νά τήν ἐφαρμόζουν σωστά στό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης—νά τό καθῆκον πού ἐκπλήρωσε, ἐκπληρώνει, καί θά ἐκπληρώνει μέ τιμή τό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ.

Χαιρετίζω τούς παλιούς καί τούς σημερινούς σπου-

δαστές τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ μέ τήν εὐκαιρία τῶν δεκάχρονων τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου πού φέρνει τό ὄνομα τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ!

Χαιρετίζω τή σειρά τῶν σπουδαστῶν πού ἀποφοιτᾶ ἀπό τό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ στή δέκατη ἐπέτειό του, καινούργιο ἀπόσπασμα οἰκοδόμων τοῦ σοσιαλισμοῦ!

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 122,
27 τοῦ Μάη 1928.

ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ

'Από συνομιλία μέ τούς σπουδαστές τοῦ 'Ινστιτούτου τῶν κόκκινων καθηγητῶν, τῆς Κομμουνιστικῆς 'Ακαδημίας καί τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ

28 τοῦ Μάη 1928

'Ε ρ ώ τ η σ η. Ποιό πρέπει νά θεωρεῖται βασικό στίς δυσκολίες μας στό ζήτημα τῶν σιτηρῶν; Ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτές τίς δυσκολίες; Ποιά συμπεράσματα πρέπει νά βγοῦν σέ σχέση μ' αὐτές τίς δυσκολίες γιά τούς ρυθμούς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας γενικά, καί ἰδιαίτερα ἀπ' τήν ἄποψη τῆς σχέσης ἀνάμεσα στήν ἐλαφριά καί στή βαριά βιομηχανία;

'Α π ά ν τ η σ η. Μέ τήν πρώτη ματιά μπορεῖ νά φανεῖ ὅτι οἱ δυσκολίες μας στό ζήτημα τῶν σιτηρῶν εἶναι τυχαῖες, ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα μονάχα κακῆς σχεδιοποίησης, ἀποτέλεσμα μονάχα σειρᾶς λαθῶν στήν οἰκονομική ἰσοζύγιση.

Ὅμως ἔτσι μπορεῖ νά φανεῖ μόνο μέ τήν πρώτη ματιά. Στήν πραγματικότητα οἱ αἰτίες τῶν δυσκολιῶν ἐδῶ, βρίσκονται πολύ πιό βαθιά. Δέν χωρεῖ καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ κακή σχεδιοποίηση καί τά λάθη στήν οἰκονομική ἰσοζύγιση ἔπαιξαν ἐδῶ σημαντικό ρόλο. Τό νά τά ἐξηγοῦμε ὅμως ὅλα μέ τήν κακή σχεδιοποίηση καί τά τυχαῖα λάθη, σημαίνει ὅτι πέφτουμε σέ ἕνα πολύ χοντροκομμένο λάθος. Θἆταν λάθος νά μειώνουμε τό ρόλο καί τή σημασία τῆς σχεδιοποίησης. Μά θά ἦταν ἀκόμα μεγαλύτερο

λάθος νά μεγαλοποιοῦμε τό ρόλο τῆς ἀρχῆς τῆς σχεδιοποίησης, νομίζοντας ὅτι φτάσαμε κιόλας σ' ἐκεῖνο τό βαθμό ἀνάπτυξης, ὅπου ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά σχεδιάζουμε καί νά ρυθμίζουμε τά πάντα.

Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἐκτός ἀπ' τά στοιχεῖα πού ὑπόκεινται στή σχεδιασμένη ἐπίδρασή μας, ὑπάρχουν στή λαϊκή μας οἰκονομία κι ἄλλα στοιχεῖα πού δέν ὑπόκεινται γιά τήν ὥρα στή σχεδιοποίηση, ὑπάρχουν, τέλος, ἐχθρικές σέ μᾶς τάξεις πού δέν μποροῦν νά κατανικηθοῦν μόνο μέ τή σχεδιοποίηση τῆς Κρατικῆς 'Επιτροπῆς Σχεδίου.

Νά γιατί νομίζω πώς δέν πρέπει νά τά ἀνάγουμε ὅλα σέ ἁπλή σύμπτωση, σέ λάθη σχεδιοποίησης κλπ.

Ποιά εἶναι, λοιπόν, ἡ βασική αἰτία τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν;

Ἡ βασική αἰτία τῶν δυσκολιῶν μας στά σιτηρά εἶναι ὅτι στή χώρα μας ἡ αὔξηση τῆς ἐμπορεύσιμης παραγωγῆς σιτηρῶν προχωρεῖ πιό ἀργά ἀπό τήν αὔξηση τῶν ἀναγκῶν σέ σιτηρά.

'Αναπτύσσεται ἡ βιομηχανία. Αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν ἐργατῶν. Μεγαλώνουν οἱ πόλεις. Πληθαίνουν τέλος οἱ περιοχές καλλιέργειας βιομηχανικῶν φυτῶν (βαμπάκι, λινάρι, ζαχαρότευτλα κλπ.) πού δημιουργοῦν ζήτηση ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν στή γρήγορη αὔξηση τῆς ζήτησης σιτηρῶν, ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Ὅμως ἡ παραγωγή ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν ἀναπτύσσεται μέ τρομερά ἀργό ρυθμό.

Δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι τά συγκεντρωμένα σιτηρά, πού τό κράτος εἶχε φέτος στή διάθεσή του, ἦταν λιγότερα ἀπό πέρσι ἤ πρόπερσι. 'Αντίθετα, φέτος τό κράτος μας εἶχε στά χέρια του πολύ περισσότερα σιτηρά ἀπ' τά προηγούμενα χρόνια. Καί παρ' ὅλα αὐτά ἀντιμετωπίζουμε δυσκολίες στά σιτηρά.

Νά μερικοί ἀριθμοί. Στά 1925—26 κατορθώσαμε νά συγκεντρώσουμε ὥς τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 434 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ἀπ' αὐτά, κάναμε ἐξαγωγή στό ἐξωτερικό 123 ἑκατομμύρια πούτια. Ἔμειναν, συνεπῶς, στή χώρα 311 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά τῆς συγκέντρωσης. Στά 1926—27 εἴχαμε συγκεντρώσει ὥς τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 596 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ἀπ' αὐτά κάναμε ἐξαγωγή στό ἐξωτερικό 153 ἑκατομμύρια πούτια. Ἔμειναν στή χώρα 443 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά τῆς συγκέντρωσης. Στά 1927—28 εἴχαμε συγκεντρώσει ὥς τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 576 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ἀπ' αὐτά κάναμε ἐξαγωγή στό ἐξωτερικό 27 ἑκατομμύρια πούτια. Ἔμειναν στή χώρα 549 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά τῆς συγκέντρωσης.

Μ' ἄλλα λόγια φέτος ὥς τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη εἴχαμε συγκεντρωμένα σιτηρά γιά τίς ἀνάγκες τῆς χώρας μας 100 ἑκατομμύρια πούτια περισσότερα ἀπό πέρσι καί 230 ἑκατομμύρια πούτια περισσότερα ἀπό πρόπερσι. Καί παρ' ὅλα αὐτά ἔχουμε φέτος δυσκολίες στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Ἔχω πεῖ κιόλας σέ μιά εἰσήγησή μου ὅτι τίς δυσκολίες αὐτές τίς ἐκμεταλλεύτηκαν τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα οἱ κουλάκοι, γιά νά ὑπονομεύσουν τή σοβιετική οἰκονομική πολιτική. Ξέρετε ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία πῆρε μιά σειρά μέτρα πού ἔχουν σκοπό νά βάλουν τέρμα στήν ἀντισοβιετική ἐπίθεση τῶν κουλάκων. Γι' αὐτό δέ θά ἐπεκταθῶ ἐδῶ σ' αὐτό τό ζήτημα. Στήν προκειμένη περίπτωση μ' ἐνδιαφέρει ἕνα ἄλλο ζήτημα. Ἐννοῶ τό ζήτημα τῶν αἰτίων τῆς ἀργῆς ἀνάπτυξης τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν, τό ζήτημα ὅτι ἡ αὔξηση τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν προχωρεῖ στή χώρα μας πιό ἀργά ἀπ' τήν αὔξηση τῶν ἀναγκῶν σέ σιτηρά, παρ' ὅλο πού ἔχουμε κιόλας φτάσει τά προπολεμικά ὅρια τῆς καλλιεργούμενης μέ σιτηρά ἔκτασης καί τῆς συνολικῆς παραγωγῆς σιτηρῶν.

Πραγματικά, μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι φτάσαμε κιόλας τά προπολεμικά ὅρια τῆς καλλιεργούμενης ἔκτασης; Μάλιστα, εἶναι γεγονός. Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι ἡ συνολική παραγωγή σιτηρῶν εἶχε κιόλας φτάσει πέρσι τό προπολεμικό ἐπίπεδο παραγωγῆς, δηλαδή εἶχε φτάσει τά 5 δισεκατομμύρια πούτια σιτηρά; Μάλιστα, εἶναι γεγονός. Πῶς ἐξηγεῖται τότε τό γεγονός ὅτι παρ' ὅλα αὐτά τά περιστατικά παράγουμε δυό φορές λιγότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά κι ἐξάγουμε στό ἐξωτερικό εἴκοσι φορές λιγότερα σιτηρά, ἀπ' ὅ,τι προπολεμικά;

Ἐξηγεῖται πρίν ἀπ' ὅλα καί κυρίως, μέ τήν ἀλλαγή πού ἔγινε στή συγκρότηση τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας σάν ἀποτέλεσμα τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, μέ τό πέρασμα ἀπ' τό μεγάλο τσιφλικάδικο κι ἀπ' τό μεγάλο κουλάκικο νοικοκυριό, πού ἔδιναν τή μεγαλύτερη ποσότητα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν, στό μικρό καί μεσαῖο ἀγροτικό νοικοκυριό πού δίνουν τή μικρότερη ποσότητα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι πρίν ἀπ' τόν πόλεμο εἴχαμε 15—16 ἑκατομμύρια ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά, ἐνῶ τώρα ἔχουμε 24—25 ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά, καί μονάχα αὐτό δείχνει ὅτι ἡ κύρια βάση τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας εἶναι τώρα τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό πού δίνει ἕνα ἐλάχιστο ὅριο ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν.

Ἡ δύναμη τοῦ μεγάλου νοικοκυριοῦ στή γεωργία, ἀνεξάρτητα ἄν εἶναι τσιφλικάδικο, κουλάκικο ἤ συλλογικό νοικοκυριό, εἶναι ὅτι τό μεγάλο νοικοκυριό ἔχει τή δυ-

νατότητα νά χρησιμοποιεῖ μηχανές, νά ἐφαρμόζει τίς κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης, νά χρησιμοποιεῖ λιπάσματα, ν' ἀνεβάζει τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας κι ἔτσι νά δίνει τή μεγαλύτερη ποσότητα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Κι ἀντίθετα, ἡ ἀδυναμία τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ εἶναι ὅτι δέν ἔχει ἤ σχεδόν δέν ἔχει αὐτές τίς δυνατότητες καί γι' αὐτό εἶναι ἕνα νοικοκυριό μισοκαταναλωτικό, μικροεμπορευματικό.

Ἄς πάρουμε λχ. τά κολχόζ καί τά σοβχόζ. Μᾶς δίνουν ἐμπορεύσιμα σιτηρά τά 47,2% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς τους. Μ' ἄλλα λόγια, δίνουν ἐμπορεύσιμα σιτηρά σχετικά περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ἔδιναν τά τσιφλικάδικα νοικοκυριά προπολεμικά. Καί τά μικρά καί τά μεσαῖα ἀγροτικά νοικοκυριά; Δίνουν ἐμπορεύσιμα σιτηρά μόλις τά 11,2% τῆς συνολικῆς παραγωγῆς τους. Ἡ διαφορά, ὅπως βλέπετε, εἶναι ἀρκετά εὔγλωττη.

Νά μερικοί ἀριθμοί πού δίνουν τήν εἰκόνα τῆς διάρθρωσης τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν στό παρελθόν, στήν προπολεμική περίοδο, καί σήμερα, στή μεταοχτωβριανή περίοδο. Τούς ἀριθμούς αὐτούς τούς ἔδοσε ὁ σ. Νεμτσίνοφ, μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς. Οἱ ἀριθμοί αὐτοί, σύμφωνα μέ τήν παρατήρηση πού κάνει στό σημείωμά του ὁ σ. Νεμτσίνοφ, δέν ἔχουν ἀξιώσεις ἀκριβείας καί μᾶς δίνουν τή δυνατότητα νά κάνουμε ὑπολογισμούς μονάχα κατά προσέγγιση. Εἶναι ὅμως πέρα γιά πέρα ἀρκετοί γιά νά καταλάβουμε τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν προπολεμική περίοδο καί τή μεταοχτωβριανή περίοδο, ἀπ' τήν ἄποψη τῆς διάρθρωσης τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν γενικά, καί τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν ἰδιαίτερα.

Προπολεμικά	*Συνολική παραγ. σιτηρῶν*		*Ἐμπορεύσιμα σιτηρά (πού δέν πουλιοῦνται στό χωριό)*		% ἐμπορευματικότητας
	Ἑκατομ. πούτια	%	Ἑκατομ. πούτια	%	
1. Τσιφλικάδες	600	12,0	281,6	21,6	47,0
2. Κουλάκοι	1 900	38,0	650,0	50,0	34,0
3. Μεσαῖοι καί φτωχοί	2 500	50,0	369,0	28,4	14,7
Σύνολο	5000	100	1 300,6	100	26,0
Μεταπολεμικά (Στά 1926—1927):					
1. Σοβχόζ καί κολχόζ	80,0	1,7	37,8	6,0	47,2
2. Κουλάκοι	617,0	13,0	126,0	20,0	20,0
3. Μεσαῖοι καί φτωχοί	4 052,0	85,3	466,2	74,0	11,2
Σύνολο	4 749,0	100	630,0	100	13,3

Τί λέει αὐτός ὁ πίνακας;

Λέει, πρῶτο, ὅτι ἡ παραγωγή τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν σιτηρῶν πέρασε ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς κουλάκους στούς μικρούς καί μεσαίους ἀγρότες. Αὐτό θά πεῖ πώς οἱ μικροί καί οἱ μεσαῖοι ἀγρότες ἀφοῦ ἀπελευθερώθηκαν τελείως ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί ὑπόσκαψαν βασικά τή δύναμη τῶν κουλάκων, ἀπόκτησαν τή δυνατότητα νά καλυτερέψουν σέ πολύ σοβαρό βαθμό τήν ὑλική τους κατάσταση. Αὐτό εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Σ' αὐτό ἐκφράζεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα τό ἀποφασιστικό κέρδος πού ἀποκόμισαν οἱ βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη.

Λέει, δεύτερο, πώς οἱ βασικοί κάτοχοι τῶν ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν στή χώρα μας εἶναι οἱ μικροί καί προπαν-

τός οἱ μεσαῖοι ἀγρότες. Αὐτό σημαίνει πώς ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς συνολικῆς παραγωγῆς σιτηρῶν, μά κι ἀπ' τήν ἄποψη τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν ἡ ΕΣΣΔ, σάν ἀποτέλεσμα τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, ἔγινε χώρα μικροαγροτικῆς οἰκονομίας, καί ὁ μεσαῖος ἀγρότης «κεντρική φυσιογνωμία» τῆς γεωργίας.

Λέει, τρίτο, ὅτι ἡ ἐξάλειψη τοῦ τσιφλικάδικου (μεγάλου) νοικοκυριοῦ, ὁ περιορισμός τοῦ κουλάκικου (μεγάλου) νοικοκυριοῦ σέ λιγότερο ἀπ' τό ἕνα τρίτο, καί τό πέρασμα στό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό πού δίνει μόνο 11% ἐμπορεύσιμα σιτηρά, μέ τήν ἔλλειψη κάπως ἀναπτυγμένου μεγάλου κοινωνικοῦ νοικοκυριοῦ στόν τομέα τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν (κολχόζ, σοβχόζ), δέν μποροῦσαν παρά νά ὁδηγήσουν καί πραγματικά ὁδήγησαν στήν ἀπότομη ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν, σέ σύγκριση μέ τήν προπολεμική περίοδο. Εἶναι γεγονός ὅτι σήμερα ἔχουμε δυό φορές λιγότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά, παρ' ὅλο πού ἡ συνολική παραγωγή σιτηρῶν ἔχει φτάσει τό προπολεμικό ἐπίπεδο.

Νά ποιά εἶναι ἡ βασική αἰτία τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Νά γιατί δέν πρέπει νά θεωροῦμε τίς δυσκολίες μας στή συγκέντρωση σιτηρῶν σάν ἁπλή σύμπτωση.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἐδῶ ἔπαιξε κάποιον ἀρνητικό ρόλο καί τό γεγονός ὅτι οἱ ἐμπορικοί μας ὀργανισμοί ἀνάλαβαν τήν ἀνώφελη ὑποχρέωση νά ἐφοδιάσουν μέ σιτηρά μιά σειρά μικρές καί μεσαῖες πόλεις, πράγμα πού δέν μποροῦσε παρά νά ἐλαττώσει, ὡς ἕνα βαθμό, τά κρατικά ἀποθέματα σιτηρῶν. Ὅμως δέν ἔχουμε κανένα λόγο ν' ἀμφιβάλουμε ὅτι ἡ βασική αἰτία τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν δέν εἶναι τό γεγονός αὐτό, ἀλλά τό γεγονός τῆς ἀργῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐμπορευματι-

κότητας τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας, ἐνῶ οἱ ἀνάγκες σέ ἐμπορεύσιμα σιτηρά ἀναπτύσσονται ἐντατικά.

Ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση;

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού βλέπουν σά διέξοδο ἀπ' τήν κατάσταση αὐτή τήν ἐπιστροφή στό κουλάκικο νοικοκυριό, τήν ἀνάπτυξη καί τήν ἐπέκταση τοῦ κουλάκικου νοικοκυριοῦ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν τολμοῦν νά μιλήσουν γιά ἐπιστροφή στό τσιφλικάδικο νοικοκυριό, καταλαβαίνοντας, ὅπως φαίνεται, πώς θἆταν ἐπικίνδυνο νά φλυαροῦν στίς μέρες μας γιά τέτια πράγματα. Ὅμως αὐτό τούς κάνει νά μιλοῦν μέ ἀκόμα μεγαλύτερη ὄρεξη γιά τήν ἀνάγκη ν' ἀναπτυχθεῖ μέ ὅλα τά μέσα τό κουλάκικο νοικοκυριό πρός τό συμφέρον... τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἔχουν τή γνώμη πώς ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά μποροῦσε νά στηριχτεῖ ταυτόχρονα σέ δυό ἀντιτιθέμενες τάξεις: στήν τάξη τῶν κουλάκων, πού οἰκονομική ἀρχή τους εἶναι ἡ ἐκμετάλλευση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί στήν τάξη τῶν ἐργατῶν, πού οἰκονομική ἀρχή τους εἶναι ἡ ἐξάλειψη κάθε ἐκμετάλλευσης. Ταχυδακτυλουργία ἀντάξια ἀντιδραστικῶν.

Δέν ἀξίζει τόν κόπο ν' ἀποδείξουμε, ὅτι τ' ἀντιδραστικά αὐτά «σχέδια» δέν ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τίς ἀρχές τοῦ μαρξισμοῦ, μέ τά καθήκοντα τοῦ λενινισμοῦ. Οἱ κουβέντες ὅτι ὁ κουλάκος «δέν εἶναι χειρότερος» ἀπ' τόν καπιταλιστή τῆς πόλης, ὅτι ὁ κουλάκος δέν ἀποτελεῖ καθόλου μεγαλύτερο κίνδυνο ἀπ' τόν νέπμαν τῆς πόλης καί ὅτι γι' αὐτό δέν ὑπάρχει λόγος νά «φοβόμαστε» τώρα τούς κουλάκους, οἱ κουβέντες αὐτές ἀποτελοῦν κούφια φιλελεύθερη φλυαρία, πού ἀποκοιμίζει τήν ἐπαγρύπνηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς. Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι ἄν στή βιομηχανία μποροῦμε

ν' ἀντιπαρατάξουμε στό μικρό καπιταλιστή τῆς πόλης τή μεγάλη σοσιαλιστική βιομηχανία, πού δίνει τά $^9/_{10}$ τοῦ συνολικοῦ ὄγκου τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων, στή μεγάλη κουλάκικη παραγωγή τοῦ χωριοῦ δέν μποροῦμε ν' ἀντιπαρατάξουμε, ἀπ' τήν ἄποψη τῆς παραγωγῆς, παρά μόνο τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, πού δέ δυνάμωσαν ἀκόμα καί πού παράγουν 8 φορές λιγότερα σιτηρά ἀπ' τά κουλάκικα νοικοκυριά. Τό νά μήν καταλαβαίνει κανείς τή σημασία τοῦ μεγάλου κουλάκικου νοικοκυριοῦ στό χωριό, τό νά μήν καταλαβαίνει, ὅτι τό εἰδικό βάρος τῶν κουλάκων στό χωριό εἶναι ἑκατό φορές πιό μεγάλο ἀπ' τό εἰδικό βάρος τῶν μικρῶν καπιταλιστῶν στή βιομηχανία τῆς πόλης, σημαίνει ὅτι ἔχασε τά λογικά του, ὅτι ξεκόβει ἀπ' τό λενινισμό, ὅτι αὐτομολεῖ στό στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ποῦ βρίσκεται, λοιπόν, ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση;

1) Ἡ διέξοδος βρίσκεται, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, στό πέρασμα ἀπ' τά μικρά, καθυστερημένα καί κατατεμαχισμένα ἀγροτικά νοικοκυριά, στά ἑνωμένα, μεγάλα, κοινωνικά νοικοκυριά, πού εἶναι ἐφοδιασμένα μέ μηχανές, ἐξοπλισμένα μέ τίς καταχτήσεις τῆς ἐπιστήμης καί εἶναι ἱκανά νά παράγουν τήν πιό μεγάλη ποσότητα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Ἡ διέξοδος βρίσκεται στό πέρασμα ἀπ' τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό στό συλλογικό, στό κοινωνικό νοικοκυριό στή γεωργία.

Ὁ Λένιν καλοῦσε τό κόμμα νά ὀργανώνει κολχόζ, ἀπ' τίς πρῶτες ἀκόμα μέρες τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Ἀπό τότε στό κόμμα μας δέ σταμάτησε ἡ προπαγάνδα τῆς ἰδέας τῶν κολχόζ. Ὡστόσο ἡ ἔκκληση γιά τήν ὀργάνωση κολχόζ βρῆκε μαζική ἀπήχηση μονάχα τόν τελευταῖο καιρό. Αὐτό ἐξηγεῖται πρῶτ' ἀπ' ὅλα μέ τό γεγονός ὅτι ἡ πλατιά ἀνάπτυξη τοῦ συνεταιριστικοῦ κινήματος στό χωριό προετοίμασε τή στροφή στίς διαθέσεις τῆς ἀγροτιᾶς ὑπέρ τῶν κολχόζ καί ἡ ὕπαρξη μιᾶς σειρᾶς κολχόζ πού ἀπό τώρα κιόλας δίνουν σοδιά 150—200 πούτια στή ντεσιατίνα, μέ ποσοστό ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν 30—40%, δημιούργησε στή φτωχολογιά καί στά κατώτερα στρώματα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς μιά σοβαρή ἕλξη πρός τά κολχόζ.

Ἐπίσης, δέν εἶναι μικρή ἡ σημασία πού ἔχει ἐδῶ τό γεγονός ὅτι τό κράτος μόλις τόν τελευταῖο καιρό εἶχε τή δυνατότητα νά χρηματοδοτήσει σοβαρά τό κολχόζνικο κίνημα. Εἶναι γνωστό ὅτι τό κράτος διέθεσε φέτος γιά τήν ἐνίσχυση τῶν κολχόζ διπλάσιο ποσό ἀπό πέρσι (πάνω ἀπό 60 ἑκατομμύρια ρούβλια). Τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος εἶχε ἀπόλυτα δίκιο ὅταν διαπίστωνε, ὅτι ἔχουν πιά ὡριμάσει οἱ ὅροι γιά ἕνα μαζικό κολχόζνικο κίνημα, ὅτι τό δυνάμωμα τοῦ κολχόζνικου κινήματος ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά πιό σοβαρά μέσα γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἐμπορευματικότητας τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν στή χώρα.

Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς ΚΔΣ ἡ συνολική παραγωγή σιτηρῶν στά κολχόζ, ἦταν στά 1927 ὄχι μικρότερη ἀπό 55 ἑκατομμύρια πούτια, μέ μέσο ποσοστό ἐμπορευματικότητας 30%. Τό μεγάλο κύμα τῆς δημιουργίας νέων κολχόζ καί ἡ διεύρυνση τῶν παλιῶν, στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου, δέν μποροῦσαν παρά νά φέρουν στό τέλος τοῦ χρόνου σημαντική αὔξηση τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν στά κολχόζ. Τό καθῆκον μας εἶναι νά διατηρήσουμε τούς σημερινούς ρυθμούς ἀνάπτυξης τοῦ κολχόζνικου κινήματος, νά μεγαλώσουμε τά κολχόζ, νά ἐγκαταλείψουμε τά ψευτοκολχόζ ἀντικαθιστώντας τα μέ πραγματικά κολχόζ καί νά καθιερώσουμε ἕνα τέτιο σύστημα πού νά ὑποχρεώνει τά κολχόζ νά παραδίνουν στίς κρατικές καί συ-

νεταιριστικές όργανώσεις όλα τά έμπορεύσιμα σιτηρά τους, μέ άπειλή διακοπής τών κρατικών έπιχορηγήσεων καί πιστώσεων. Νομίζω πώς άν τηρήσουμε αύτούς τούς όρους θά μπορέσουμε μέσα σέ 3—4 χρόνια νά πετύχουμε νά πάρουμε άπό τά κολχόζ ώς έκατό έκατομμύρια πούτια έμπορεύσιμα σιτηρά.

Κάποτε άντιπαραθέτουν τό κολχόζνικο κίνημα στό συνεταιριστικό, ύποθέτοντας, όπως φαίνεται, ότι άλλο πράγμα είναι τά κολχόζ καί άλλο οί συνεταιρισμοί. Αύτό, βέβαια, δέν είναι σωστό. Μερικοί φτάνουν μάλιστα στό σημείο ν' άντιπαραθέτουν τά κολχόζ στό συνεταιριστικό σχέδιο τού Λένιν. Είναι περιττό νά πούμε πώς μιά τέτια άντιπαράθεση δέν έχει τίποτα τό κοινό μέ τήν άλήθεια. Στήν πραγματικότητα τά κολχόζ είναι μιά μορφή συνεταιρισμού, ή πιό χαρακτηριστική μορφή παραγωγικού συνεταιρισμού. Ύπάρχουν καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, ύπάρχουν προμηθευτικοί, ύπάρχουν καί παραγωγικοί. Τά κολχόζ άποτελούν άναπόσπαστο συστατικό μέρος τού συνεταιριστικού κινήματος γενικά, καί ίδιαίτερα τού συνεταιριστικού σχεδίου τού Λένιν. Έφαρμογή τού συνεταιριστικού σχεδίου τού Λένιν, θά πεί άνέβασμα τής άγροτιάς άπ' τόν καταναλωτικό καί τόν προμηθευτικό συνεταιρισμό στόν παραγωγικό συνεταιρισμό, στόν κολχόζνικο, άς πούμε, συνεταιρισμό. Έτσι, άνάμεσα στ' άλλα, έξηγείται καί τό γεγονός ότι τά κολχόζ στή χώρα μας άρχισαν νά έμφανίζονται καί ν' άναπτύσσονται μόνον σάν άποτέλεσμα τής άνάπτυξης καί τού δυναμώματος τών καταναλωτικών καί τών προμηθευτικών συνεταιρισμών.

2) Ή διέξοδος βρίσκεται, δεύτερο, στή διεύρυνση καί τό δυνάμωμα τών παλιών σοβχόζ, στήν όργάνωση καί τήν άνάπτυξη νέων μεγάλων σοβχόζ. Ή συνολική παραγωγή σιτηρών στά σημερινά σοβχόζ ήταν στά 1927, σύμφωνα μέ τά στοιχεία τής ΚΔΣ, όχι μικρότερη άπό 45 έκατομμύρια πούτια, μέ ποσοστό έμπορεύσιμων σιτηρών 65%. Δέν ύπάρχει άμφιβολία πώς μέ όρισμένη ύποστήριξη άπ' τήν πλευρά τού κράτους, τά σοβχόζ θά μπορούσαν ν' άνεβάσουν σημαντικά τήν παραγωγή σιτηρών.

Τό καθήκον μας όμως δέν περιορίζεται μονάχα σ' αύτό. Ύπάρχει άπόφαση τής Σοβιετικής έξουσίας, πού σύμφωνα μ' αύτή στίς περιοχές όπου δέν ύπάρχουν άγροτικοί κλήροι, όργανώνονται νέα μεγάλα σοβχόζ (άπό 10 ώς 30 χιλιάδες ντεσιατίνες τό καθένα) πού ύστερα άπό 5—6 χρόνια περίπου πρέπει νά δίνουν 100 έκατομμύρια πούτια έμπορεύσιμα σιτηρά. Ή όργάνωση αύτών τών σοβχόζ άρχισε κιόλας. Τό καθήκον μας είναι νά κάνουμε πράξη μέ κάθε θυσία αύτή τήν άπόφαση τής Σοβιετικής έξουσίας. Νομίζω πώς άν έκπληρώσουμε αύτά τά καθήκοντα, θά μπορέσουμε ύστερα άπό 3—4 χρόνια περίπου νά πετύχουμε νάχουμε άπ' τά παλιά καί τά καινούργια σοβχόζ 80—100 έκατομμύρια πούτια έμπορεύσιμα σιτηρά.

3) Ή διέξοδος, τέλος, βρίσκεται στό συστηματικό άνέβασμα τής άποδοτικότητας τών μικρών καί μεσαίων άτομικών άγροτικών νοικοκυριών. Δέν μπορούμε καί δέν πρέπει νά ύποστηρίζουμε τό μεγάλο άτομικό κουλάκικο νοικοκυριό. Μπορούμε όμως καί πρέπει νά ύποστηρίζουμε τό μικρό καί μεσαίο άτομικό άγροτικό νοικοκυριό, άνεβάζοντας τήν άποδοτικότητά του καί τραβώντας το στό δρόμο τής συνεταιριστικής όργάνωσης. Τό καθήκον αύτό είναι παλιό καί είχε διακηρυχθεί στή χώρα μας μέ ίδιαίτερη δύναμη άπό τό 1921 άκόμα, όταν άντικαταστάθηκε ή ύποχρεωτική παράδοση τών πλεονασμάτων μέ τό φόρο σέ είδος. Τό καθήκον αύτό έπικυρώθηκε άπ' τό κόμμα μας στό 14ο[18] καί στό 15ο Συνέδριο. Ή σπουδαιότητα αύτού τού καθήκοντος προβάλλει ίδιαίτερα σήμερα μέ τίς δυσκο-

λίες στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν. Γι' αὐτό καί τό καθῆκον αὐτό πρέπει νά ἐκπληρώνεται μέ τήν ἴδια ἐπιμονή, πού θά ἐκπληρώνονται καί τά δυό πρῶτα καθήκοντα: τό καθῆκον γιά τά κολχόζ καί τό καθῆκον γιά τά σοβχόζ.

Ὅλα τά στοιχεῖα μαρτυροῦν πώς μέσα σέ λίγα χρόνια θά μπορούσαμε ν' ἀνεβάσουμε τήν ἀποδοτικότητα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ κατά 15—20%. Σήμερα στή χώρα μας χρησιμοποιοῦνται τουλάχιστο 5 ἑκατομμύρια ξύλινα ἀλέτρια. Καί μόνο ἡ ἀντικατάστασή τους μέ σιδερένια ἀλέτρια θά μποροῦσε ν' αὐξήσει σέ πολύ σοβαρό βαθμό τήν παραγωγή σιτηρῶν στή χώρα μας. Ἀφήνω πιά τόν ἐφοδιασμό τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν μέ ἕνα ἐλάχιστο ποσοστό λιπασμάτων, καθαρισμένο σπόρο, μικρές μηχανές κλπ. Ἡ μέθοδος τῶν συμβολαίων, ἡ μέθοδος τῆς σύναψης συμφωνητικῶν μέ ὁλόκληρα χωριά καί κεφαλοχώρια γιά τόν ἐφοδιασμό τους μέ σπόρους κλπ. μέ τόν ὑποχρεωτικό ὅρο ὅτι θά παραδόσουν μιά ἀνάλογη ποσότητα σιτηρῶν—ἡ μέθοδος αὐτή εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἀποδοτικότητας τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν καί γιά τήν προσέλκυση τῶν ἀγροτῶν στούς συνεταιρισμούς. Νομίζω πώς κάνοντας σοβαρή δουλιά πρός αὐτή τήν κατεύθυνση θά μπορέσουμε μέσα σέ 3—4 χρόνια νάχουμε ἐπιπλέον ἀπ' τά μικρά καί τά μεσαῖα ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά ὄχι λιγότερο ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια πρόσθετα ἐμπορεύσιμα σιτηρά.

Ἔτσι, μέ τόν ὅρο ὅτι θά ἐκπληρώσουμε ὅλ' αὐτά τά καθήκοντα, θά μπορέσουμε μέσα σέ 3—4 χρόνια νάχουμε ἐπιπλέον στή διάθεση τοῦ κράτους 250—300 ἑκατομμύρια πούτια ἐμπορεύσιμα σιτηρά, πού λίγο-πολύ θά εἶναι ἀρκετά γιά νά ἑλισσόμαστε ὅπως μᾶς ἔρχεται βολικά τόσο στό ἐσωτερικό τῆς χώρας, ὅσο καί στό ἐξωτερικό.

Αὐτά εἶναι βασικά τά μέτρα τά ἀπαραίτητα γιά νά βγοῦμε ἀπό τίς δυσκολίες στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Τό καθῆκον μας τώρα εἶναι νά συνδέσουμε αὐτά τά βασικά μέτρα μέ τά τρέχοντα μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς σχεδιοποίησης στόν τομέα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ χωριοῦ μ' ἐμπορεύματα, ἀπαλλάσσοντας τούς ἐμπορικούς μας ὀργανισμούς ἀπ' τήν ὑποχρέωση νά ἐφοδιάζουν μέ σιτηρά μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό μικρές καί μεσαῖες πόλεις.

Δέν πρέπει ἄραγε παράλληλα μ' αὐτά τά μέτρα νά παρθοῦν ἀκόμα μιά σειρά ἄλλα μέτρα, ἄς ποῦμε, μέτρα ἐπιβράδυνσης τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, πού ἡ ἀνάπτυξή της δημιουργεῖ ἐντεινόμενη αὔξηση στή ζήτηση σιτηρῶν, πού γιά τήν ὥρα ξεπερνᾶ τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν; Ὄχι, δέν πρέπει. Σέ καμιά περίπτωση! Τό νά ἐπιβραδύνουμε τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας σημαίνει νά ἐξασθενίσουμε τήν ἐργατική τάξη, γιατί κάθε βῆμα πρός τά μπρός στό ἔργο τῆς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, κάθε καινούργια φάμπρικα, κάθε καινούργιο ἐργοστάσιο, ἀποτελοῦν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, «καινούργιο φρούριο» τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού δυναμώνει τίς θέσεις της στόν ἀγώνα ἐνάντια στίς μικροαστικές στοιχειακές δυνάμεις, στόν ἀγώνα ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας μας. Ἀντίθετα, πρέπει νά διατηρήσουμε τό σημερινό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, πρέπει μέ τήν πρώτη δυνατότητα νά τόν ἐντείνουμε ἀκόμα περισσότερο γιά νά πλημμυρίσουμε τό χωριό μέ ἐμπορεύματα καί νά ἀντλήσουμε ἀπ' ἐκεῖ ὅσο τό δυνατό περισσότερα σιτηρά, γιά νά ἐφοδιάζουμε μέ μηχανές τήν ἀγροτική οἰκονομία καί, πρίν ἀπ' ὅλα, τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, γιά νά ἐκβιομηχανίσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία καί ν' ἀνεβάσουμε τήν ἐμπορευματικότητα τῆς παραγωγῆς της.

Μήπως θάπρεπε άπό λόγους μεγαλύτερης «σύνεσης» νά συγκρατήσουμε τήν ἀνάπτυξη τῆς βαριᾶς βιομηχανίας γιά νά κάνουμε βάση τῆς βιομηχανίας μας τήν ἐλαφριά βιομηχανία πού δουλεύει κυρίως γιά τήν ἀγροτική ἀγορά; Σέ καμιά περίπτωση! Αὐτό θἄταν αὐτοκτονία, ὑπονόμευση ὁλόκληρης τῆς βιομηχανίας μας, μαζί καί τῆς ἐλαφριᾶς. Θά σήμαινε ἀπομάκρυνση ἀπ' τό σύνθημα τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας μας, μετατροπή τῆς χώρας μας σέ ἐξάρτημα τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος.

Ξεκινᾶμε ἐδῶ ἀπ' τίς γνωστές καθοδηγητικές θέσεις τοῦ Λένιν, πού τίς ἀνέπτυξε στό 4ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[19] καί πού εἶναι ἀπόλυτα ὑποχρεωτικές γιά ὅλο τό κόμμα μας. Νά τί ἔλεγε ὁ Λένιν σχετικά μ' αὐτό στό 4ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς:

«Ἡ σωτηρία γιά τή Ρωσία δέ βρίσκεται μονάχα στήν καλή σοδιά τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν—αὐτό εἶναι ἀκόμα λίγο—κι οὔτε μονάχα στήν καλή κατάσταση τῆς ἐλαφριᾶς βιομηχανίας, πού ἐφοδιάζει τήν ἀγροτιά μέ εἴδη κατανάλωσης—αὐτό ἐπίσης εἶναι ἀκόμα λίγο—ἐμᾶς μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη ἐπίσης καί ἡ β α ρ ι ά βιομηχανία».

Ἤ τό ἄλλο:

«Κάνουμε οἰκονομία παντοῦ, ἀκόμα καί στά σχολειά. Κι αὐτό πρέπει νά γίνεται, γιατί ξέρουμε πώς χωρίς τή σωτηρία τῆς βαριᾶς βιομηχανίας, χωρίς τήν ἀνόρθωσή της δέ θά μπορέσουμε νά οἰκοδομήσουμε καμιά βιομηχανία, καί χωρίς αὐτήν θά χαθοῦμε γενικά σάν αὐτοτελής χώρα» (ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 349).

Αὐτές τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν δέν πρέπει νά τίς ξεχνᾶμε.

Καί τί θά γίνει ἡ ὑπόθεση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν σέ συνδυασμό μέ τά μέτρα πού ἀναφέραμε; Νομίζω πώς τό μόνο ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν μέτρων θά εἶναι νά διευκολύνουν τή στερέωση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Καί πραγματικά· ἄν τά κολχόζ καί τά σοβχόζ θ' ἀναπτύσσονται μέ ἐπιταχυνόμενους ρυθμούς, ἄν σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἄμεσης βοήθειας πρός τούς μικρούς καί μεσαίους ἀγρότες θ' ἀνεβαίνει ἡ ἀποδοτικότητα τῶν νοικοκυριῶν τους καί οἱ συνεταιρισμοί θ' ἀγκαλιάζουν ὅλο καί πιό πλατιές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, ἄν τό κράτος πάρει νέες ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια πούτια ἐμπορεύσιμα σιτηρά, ἀπαραίτητα γιά νά ἑλίσσεται, ἄν οἱ κουλάκοι χάρη σ' αὐτά καί σέ ἄλλα παρόμοια μέτρα θά χαλιναγωγοῦνται καί θά καταβάλλονται βαθμιαῖα—τότε δέν εἶναι μήπως φανερό, ὅτι οἱ ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν μέσα στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά θά ἐξομαλύνονται ὁλοένα καί περισσότερο, ὅτι θά πάψει νά ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη ἔκτακτων μέτρων γιά τή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν, ὅτι οἱ πλατιές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς θά στρέφονται ὅλο καί περισσότερο πρός τίς συλλογικές μορφές νοικοκυριῶν καί ὅτι ἡ πάλη γιά τήν κατανίκηση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων στό χωριό θά παίρνει ὅλο καί πιό μαζικό κι ὀργανωμένο χαρακτήρα;

Μήπως δέν εἶναι φανερό, ὅτι ἡ ὑπόθεση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν μόνο κέρδος μπορεῖ νά ἔχει ἀπ' αὐτά τά μέτρα;

Πρέπει μόνο νάχουμε ὑπόψη μας πώς στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν πρέπει νά βλέπουμε τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν σάν ἁπλή συμμαχία. Ἡ συμμαχία αὐτή εἶναι ἰδιαίτερη μορφή ταξικῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζο-

μένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς πού σά σκοπό της βάζει: α) τήν ἐνίσχυση τῶν θέσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, β) τήν ἐξασφάλιση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης μέσα σ' αὐτή τή συμμαχία καί γ) τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων καί τῆς ταξικῆς κοινωνίας. Κάθε ἄλλη ἀντίληψη τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν εἶναι ὀπορτουνισμός, μενσεβικισμός, σοσιαλ-επαναστατισμός, εἶναι ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἐκτός ἀπό μαρξισμός, ἐκτός ἀπό λενινισμός.

Πῶς συμβιβάζεται ἡ ἰδέα τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν μέ τή γνωστή θέση τοῦ Λένιν ὅτι ἡ ἀγροτιά ἀποτελεῖ τήν «τελευταία καπιταλιστική τάξη»; Δέν ὑπάρχει ἄραγε ἐδῶ ἀντίφαση; Ἡ ἀντίφαση ἐδῶ εἶναι μονάχα φαινομενική, φανταστική. Στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει καμιά ἀντίφαση. Στήν ἴδια τήν εἰσήγησή του στό 3ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[20], ὅπου ὁ Λένιν χαρακτηρίζει τήν ἀγροτιά «τελευταία καπιταλιστική τάξη», σ' αὐτή τήν ἴδια εἰσήγηση ὁ Λένιν ἀποδείχνει γιά μιά ἀκόμα φορά τήν ἀνάγκη τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δηλώνοντας ὅτι ἡ «ἀνώτατη ἀρχή τῆς διχτατορίας εἶναι ἡ ὑποστήριξη τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, γιά νά μπορεῖ τό προλεταριάτο νά κρατήσει τόν καθοδηγητικό ρόλο καί τήν κρατική ἐξουσία». Πάντως εἶναι φανερό ὅτι ὁ Λένιν δέ βλέπει ἐδῶ καμιά ἀντίφαση.

Πῶς πρέπει νά καταλαβαίνουμε τή θέση τοῦ Λένιν ὅτι ἡ ἀγροτιά εἶναι ἡ «τελευταία καπιταλιστική τάξη»; Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἀγροτιά ἀποτελεῖται ἀπό καπιταλιστές; Ὄχι, δέ σημαίνει.

Αὐτό σημαίνει, πρῶτο, ὅτι ἡ ἀγροτιά τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ εἶναι ἰδιαίτερη τάξη, πού οἰκοδομεῖ τό νοικοκυριό της μέ βάση τήν ἀτομική ἰδιοχτησία στά ἐργαλεῖα καί τά μέσα παραγωγῆς καί πού γι' αὐτό διαφέρει ἀπ' τήν τάξη τῶν προλεταρίων πού οἰκοδομοῦν τήν οἰκονομία μέ βάση τή συλλογική ἰδιοχτησία στά ἐργαλεῖα καί τά μέσα παραγωγῆς.

Αὐτό σημαίνει, δεύτερο, ὅτι ἡ ἀγροτιά τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ εἶναι μιά τέτια τάξη πού ἀπ' τούς κόλπους της βγάζει, γεννᾶ καί τρέφει καπιταλιστές, κουλάκους καί γενικά κάθε λογῆς ἐκμεταλλευτές.

Μήπως τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ ἀνυπέρβλητο ἐμπόδιο γιά τήν ὀργάνωση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν; Ὄχι, δέν ἀποτελεῖ. Στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, δέν πρέπει νά τήν βλέπουμε σάν συμμαχία μέ ὅλη τήν ἀγροτιά. Ἡ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά εἶναι συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς. Μιά τέτια συμμαχία δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς πάλη ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς, χωρίς πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους. Μιά τέτια συμμαχία δέν μπορεῖ νά εἶναι σταθερή χωρίς νά ὀργανωθεῖ ἡ φτωχολογιά σάν στήριγμα τῆς ἐργατικῆς τάξης στό χωριό. Γι' αὐτό ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν στίς σημερινές συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο κάτω ἀπ' τό γνωστό σύνθημα τοῦ Λένιν: στηρίξου στή φτωχολογιά, κλεῖνε σταθερή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, μή σταματᾶς οὔτε στιγμή τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους. Γιατί μονάχα μέ τήν ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ συνθήματος μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ προσέλκυση τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς στό δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Βλέπετε λοιπόν ὅτι ἡ ἀντίφαση ἀνάμεσα στίς δυό διατυπώσεις τοῦ Λένιν εἶναι μονάχα φανταστική, φαινομενική ἀντίφαση. Στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει ἀνάμεσά τους καμιά ἀντίφαση.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 127,
2 τοῦ Ἰούνη 1928.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Πῆρα σήμερα τίς θέσεις τοῦ Σλεπκόφ γιά τήν αὐτοκριτική. Οἱ θέσεις αὐτές, ὅπως φαίνεται, συζητήθηκαν στόν κύκλο σας. Μέλη τοῦ κύκλου μοῦ εἶπαν πώς οἱ θέσεις αὐτές κυκλοφόρησαν σάν ντοκουμέντο πού δέν εἶχε σάν σκοπό του τήν κριτική τῆς γραμμῆς τῆς ΚΕ, μά τήν αἰτιολόγησή της.

Δέ θἄταν σωστό ν' ἀρνηθοῦμε στά μέλη τοῦ κόμματος τό δικαίωμα νά κάνουν κριτική στή γραμμή τῆς ΚΕ. Κάτι περισσότερο: δέχομαι ὅτι τά μέλη τοῦ κύκλου σας ἔχουν ἀκόμα καί τό δικαίωμα στό στενό τους κύκλο ν' ἀντιπαραθέτουν στίς θέσεις τῆς ΚΕ τίς δικές τους ἰδιαίτερες θέσεις. Ὡστόσο, εἶναι φανερό ὅτι οἱ θέσεις τοῦ Σλεπκόφ δέν ἐπιδιώκουν νά κάνουν κριτική στή γραμμή τῆς ΚΕ ἤ ν' ἀντιπαραθέσουν σ' αὐτή κάτι τό καινούργιο, ἀλλά νά ἐξηγήσουν καί νά αἰτιολογήσουν τίς θέσεις τῆς ΚΕ. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἴσως καί τό γεγονός ὅτι οἱ θέσεις τοῦ Σλεπκόφ εἶχαν κάποια διάδοση στούς κομματικούς κύκλους τῆς Μόσχας.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἤ ἀκριβῶς γι' αὐτό, θεωρῶ καθῆκον μου νά δηλώσω ὅτι οἱ θέσεις τοῦ Σλεπκόφ

α) δέ συμπίπτουν μέ τή θέση τῆς ΚΕ στό ζήτημα τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς,

β) τή «διορθώνουν», τή «συμπληρώνουν» καί, φυσικά, τήν ἀλλάζουν πρός τό χειρότερο πρός ὄφελος τῶν γραφειοκρατικῶν στοιχείων τῶν ἱδρυμάτων καί τῶν ὀργανώσεών μας.

1) Εἶναι λαθεμένη, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἡ γραμμή τῶν θέσεων τοῦ Σλεπκόφ. Οἱ θέσεις τοῦ Σλεπκόφ μόνο φαινομενικά θυμίζουν θέσεις γιά τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς. Στήν πραγματικότητα εἶναι θέσεις γιά τούς κ ι ν δ ύ ν ο υ ς τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς. Κάθε ἐπαναστατικό σύνθημα κρύβει μέσα του, ἀναμφισβήτητα, ὁρισμένες δυνατότητες διαστρέβλωσής του στήν πράξη. Τέτιες δυνατότητες ἰσχύουν, βέβαια, καί γιά τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς. Ὅμως τό νά παρουσιάζει κανείς αὐτές τίς δυνατότητες σάν κέντρο τοῦ ζητήματος, σάν τή βάση τῶν θέσεων γιά τήν αὐτοκριτική, σημαίνει ν' ἀναποδογυρίζει τά πάντα, νά ὑπονομεύει τήν ἐπαναστατική σημασία τῆς αὐτοκριτικῆς, νά βοηθᾶ τούς γραφειοκράτες πού προσπαθοῦν ν' ἀποφύγουν τήν αὐτοκριτική λόγω τῶν «κινδύνων» πού συνδέονται μ' αὐτήν. Δέν ἀμφιβάλλω πώς τά γραφειοκρατικά στοιχεῖα τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν μας ὀργανώσεων θά διαβάσουν τίς θέσεις τοῦ Σλεπκόφ ὄχι χωρίς ἕνα αἴσθημα ἱκανοποίησης.

Ἔχει ἄραγε μιά τέτια θέση τίποτε τό κοινό μέ τή θέση τῆς ΚΕ στό ζήτημα τῆς αὐτοκριτικῆς μέ τήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ πάνω στήν ὑπόθεση Σάχτι, μέ τήν ἔκκληση τοῦ Ἰούνη τῆς ΚΕ γιά τό ζήτημα τῆς αὐτοκριτικῆς[21];

Νομίζω ὅτι δέν ἔχει.

2) Οἱ θέσεις τοῦ Σλεπκόφ εἶναι λαθεμένες καί ἀπό τήν ἄποψη τοῦ περιεχομένου τους. Ἕνας ἀπό τούς σοβαρότερους παράγοντες, πού κάνουν τήν αὐτοκριτική ἀναπόφευχτη, καί ταυτόχρονα ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ἀντικείμενα τῆς αὐτοκριτικῆς, εἶναι ἡ γραφειοκρατία τῶν ὀργανώσεών μας.

Μποροῦμε ἄραγε νά προχωροῦμε μπρός, χωρίς νά παλαίβουμε ἐνάντια στή γραφειοκρατία τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ μας μηχανισμοῦ;

Δέν μποροῦμε!

Μποροῦμε νά ὀργανώσουμε τόν ἔλεγχο ἀπό μέρους τῶν μαζῶν, ν' ἀνεβάσουμε τήν πρωτοβουλία καί τήν αὐτενέργεια τῶν μαζῶν, νά τραβήξουμε στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν, χωρίς νά κάνουμε ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία τῶν ὀργανώσεών μας;

Δέν μποροῦμε!

Μποροῦμε νά ὑποσκάψουμε, νά ἐξασθενίσουμε, νά ἐξευτελίσουμε τή γραφειοκρατία χωρίς νά κάνουμε πράξη τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς;

Δέν μποροῦμε!

Μποροῦμε σέ θέσεις πού εἶναι ἀφιερωμένες στό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς, νά ἀγνοήσουμε τό ζήτημα τῆς γραφειοκρατίας σάν ἀρνητικοῦ παράγοντα τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης καί σάν ἕνα ἀπ' τά πιό σπουδαῖα ἀντικείμενα τῆς αὐτοκριτικῆς;

Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε.

Πῶς ἐξηγεῖται τότε τό γεγονός ὅτι ὁ Σλεπκόφ στίς θέσεις του τά κατάφερε ν' ἀποσιωπήσει αὐτό τό φλέγον ζήτημα; Πῶς εἶναι δυνατό σέ θέσεις γιά τήν αὐτοκριτική, πού σάν σκοπό τους βάζουν τήν αἰτιολόγηση τῆς θέσης τῆς ΚΕ, νά ξεχνάει κανείς τό πιό σπουδαῖο καθῆκον τῆς αὐτοκριτικῆς, τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία; Καί ὅμως εἶναι γεγονός, ὅτι στίς θέσεις τοῦ Σλεπκόφ δέν ὑπάρχει

οὔτε λέξη (κυριολεκτικά οὔτε μιά λέξη!) γιά τή γραφειοκρατία τῶν ὀργανώσεών μας, γιά τά γραφειοκρατικά στοιχεῖα πού ὑπάρχουν μέσα στίς ὀργανώσεις αὐτές, γιά τίς γραφειοκρατικές διαστρεβλώσεις στή δουλιά τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ μας μηχανισμοῦ.

Συμβιβάζεται ἄραγε αὐτή ἡ περισσότερο κι ἀπό ἐπιπόλαιη στάση ἀπέναντι στό σπουδαιότατο ζήτημα τῆς πάλης ἐνάντια στή γραφειοκρατία, μέ τή θέση τῆς ΚΕ στό ζήτημα τῆς αὐτοκριτικῆς, μέ τέτια ντοκουμέντα τοῦ κόμματος ὅπως ἡ ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τήν ὑπόθεση Σάχτι ἤ ἡ ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ Ἰούνη γιά τήν αὐτοκριτική;

Νομίζω πώς δέ συμβιβάζεται.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς *Ι. Στάλιν*

8 τοῦ Ἰούνη 1928

«Κομσομόλσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 90, 19 τοῦ Ἀπρίλη 1929.

Ο ΛΕΝΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΜΕΣΑΙΟ ΑΓΡΟΤΗ*

Ἀπάντηση στό σ. Σ.

Σύντροφε Σ.!

Δέν εἶναι σωστό, ὅτι τό σύνθημα τοῦ Λένιν: «νά ξέρουμε νά πετυχαίνουμε συμφωνία μέ τή μεσαία ἀγροτιά, χωρίς οὔτε στιγμή νά παραιτούμαστε ἀπ᾽ τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο καί νά στηριζόμαστε σταθερά μονάχα στή φτωχολογιά», πού τό ἔριξε ὁ Λένιν στό γνωστό ἄρθρο του γιά τόν Πιτιρίμ Σορόκιν[22], εἶναι τάχα σύνθημα «τῆς περιόδου τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς», σύνθημα «τοῦ τέλους τῆς περιόδου τῆς λεγόμενης οὐδετεροποίησης τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς». Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό.

Οἱ ἐπιτροπές τῆς φτωχολογιᾶς συγκροτήθηκαν τόν Ἰούνη τοῦ 1918. Πρός τό τέλος τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1918 εἴχαμε κιόλας στό χωριό ὑπεροχή δυνάμεων ἀπέναντι στούς κουλάκους καί στροφή τοῦ μεσαίου ἀγρότη πρός τή Σοβιετική ἐξουσία. Καί ἀκριβῶς πάνω στή βάση αὐτῆς τῆς στροφῆς γεννήθηκε ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἐξάλειψη τῆς δυαδικῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ καί τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς, γιά καινούργιες ἐκλογές τῶν Σοβιέτ τῶν ἐπαρ-

* Δημοσιεύεται μέ ὁρισμένες συντομεύσεις. Ι. Στ.

χιῶν καί τῶν χωριῶν, γιά τή συγχώνευση τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς μέσα στά ξαναεκλεγμένα Σοβιέτ καί συνεπῶς, γιά τή διάλυση τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς. Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ἀπόφαση αὐτή ψηφίστηκε σάν σοβιετικός νόμος, στίς 9 τοῦ Νοέμβρη 1918 στό 6ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Ἐννοῶ τήν ἀπόφαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, τῆς 9 τοῦ Νοέμβρη 1918, γιά καινούργιες ἐκλογές· τῶν Σοβιέτ τῶν χωριῶν καί τῶν ἐπαρχιῶν καί γιά τή συγχώνευση τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς στά Σοβιέτ.

Πότε ὅμως δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ πολύτιμες ὁμολογίες τοῦ Πιτιρίμ Σορόκιν», ὅπου στή θέση τοῦ συνθήματος τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη κηρύχνει τό σύνθημα τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη; Δημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Νοέμβρη 1918, δηλ. σχεδόν δυό βδομάδες ὕ σ τ ε ρ α ἀπ' αὐτήν τήν ἀπόφαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ. Στό ἄρθρο αὐτό ὁ Λένιν λέει ξεκάθαρα ὅτι ἡ πολιτική τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη ὑπαγορεύεται ἀπ' τή σ τ ρ ο φ ή τοῦ μεσαίου ἀγρότη πρός τό μέρος μας. Νά τά λόγια τοῦ Λένιν:

«Τό καθῆκον μας στό χωριό εἶναι νά ἐκμηδενίσουμε τόν τσιφλικά, νά τσακίσουμε τήν ἀντίσταση τοῦ ἐκμεταλλευτῆ καί κερδοσκόπου κουλάκου· γι' αὐτό μποροῦμε νά στηριχτοῦμε σταθερά μ ο ν ά χ α στούς μισοπρολετάριους, στή „φτωχολογιά". Ὁ μεσαῖος ἀγρότης ὅμως δέν εἶναι ἐχθρός μας. Αὐτός ταλαντευόταν, ταλαντεύεται καί θά ταλαντεύεται: τό καθῆκον τῆς ἐπίδρασης στούς ταλαντευόμενους δ έ ν ε ἶ ν α ι τ ό ἴ δ ι ο μέ τό καθῆκον τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ἐκμεταλλευτῆ καί τῆς νίκης ἐνάντια στό δραστήριο ἐχθρό. Νά ξέρουμε νά πετυχαίνουμε συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, χωρίς οὔτε στιγμή νά παραιτούμαστε ἀπ' τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο καί νά στηριζόμαστε σταθερά μονάχα στή φτωχολογιά—αὐτό εἶναι τό καθῆκον τῆς στιγμῆς, γιατί τώρα ἀκριβῶς εἶ ν α ι ἀ ν α π ό φ ε υ χ τ η ἡ σ τ ρ ο φ ή τ ῆ ς μ ε σ α ί α ς ἀ γ ρ ο τ ι ᾶ ς π ρ ό ς τ ό μ έ ρ ο ς μ α ς*, γιά τούς λόγους πού ἐκθέσαμε πιό πάνω» (ἔκδ 3η, τόμ. 23ος, σέλ. 294).

Τί βγαίνει λοιπόν ἀπό δῶ;

Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι τό σύνθημα τοῦ Λένιν δέν ἀφορᾶ τήν π α λ ι ά περίοδο, τήν περίοδο τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς καί τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ μεσαίου ἀγρότη, μά τήν κ α ι ν ο ύ ρ γ ι α περίοδο, τήν περίοδο τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Ἔτσι, δέν καθρεφτίζει τό τ έ λ ο ς τῆς παλιᾶς περιόδου, μά τήν ἀ ρ χ ή τῆς καινούργιας περιόδου.

Ὁ ἰσχυρισμός Σας ὅμως γιά τό σύνθημα τοῦ Λένιν δέν εἶναι σωστός, ὄχι μονάχα ἀπό τυπική ἄποψη, ὄχι μονάχα, ἄς ποῦμε, ἀπό χρονολογική ἄποψη, μά δέν εἶναι σωστός καί στήν οὐσία.

Εἶναι γνωστό, ὅτι τό σύνθημα τοῦ Λένιν γιά συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, σάν καινούργιο σύνθημα, ἔγινε ἀποδεχτό ἀπ' ὅλο τό κόμμα στό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας (Μάρτης τοῦ 1919). Εἶναι γνωστό, ὅτι τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος εἶναι ἀκριβῶς τό συνέδριο, πού ἔβαλε τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς τῆς σταθερῆς συμμαχίας μας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Εἶναι γνωστό ὅτι τό πρόγραμμά μας, τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ψηφίστηκε ἐπίσης στό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. Εἶναι γνωστό ὅτι στό πρόγραμμα αὐτό ὑπάρχουν εἰδικά σημεῖα γιά τή στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντι στίς διάφορες ὁμάδες τοῦ χωριοῦ: πρός τή φτωχολογιά, τό μεσαῖο ἀγρότη, τόν κουλάκο. Καί τί λένε τά σημεῖα αὐτά τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ γιά τίς κοινωνικές ὁμάδες τοῦ χωριοῦ καί γιά τή στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντί τους; Ἀκοῦστε:

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Σ τ.

«Σ' ὅλη τή δουλιά του στό χωριό, τό ΚΚΡ στηρίζεται ὅπως καί πρῶτα στά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στρώματα τοῦ χωριοῦ, τά ὀργανώνει, πρίν ἀπ' ὅλα, σέ αὐτοτελῆ δύναμη, δημιουργώντας στό χωριό κομματικούς πυρῆνες, ὀργανώσεις τῆς φτωχολογιᾶς, ἰδιαίτερου τύπου συνδικάτα τῶν προλετάριων καί τῶν μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ κλπ. καί μέ κάθε μέσο τά φέρνει κοντά στό προλεταριάτο τῆς πόλης, ἀποσπώντας τα ἀπ' τήν ἐπιρροή τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ κι ἀπ' τά συμφέροντα τῶν μικροϊδιοχτητῶν.

Ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ ἀπέναντι στούς κουλάκους, ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ, συνίσταται στόν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στίς ἐκμεταλλευτικές προθέσεις τους καί στήν κατάπνιξη τῆς ἀντίστασής τους ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική.

Ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά συνίσταται στή βαθμιαία καί σχεδιασμένη προσέλκυσή της στό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Τό κόμμα βάζει σάν καθῆκον του νά ἀποσπάσει τή μεσαία ἀγροτιά ἀπ' τούς κουλάκους, νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης, προσέχοντας τίς ἀνάγκες της, παλαίβοντας ἐνάντια στήν καθυστέρησή της μέ μέτρα ἰδεολογικῆς ἐπίδρασης καί καθόλου μέ καταπιεστικά μέτρα, ἐπιδιώκοντας σ' ὅλες τίς περιπτώσεις πού θίγονται τά ζωτικά της συμφέροντα νά κλείνει πραχτικές συμφωνίες μαζί της, κάνοντας παραχωρήσεις στόν καθορισμό τῶν τρόπων πραγματοποίησης τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν»* («Τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», στενογραφημένα πραχτικά, σελ. 351[23]).

Γιά δοκιμάστε νά βρεῖτε ἔστω καί τήν ἐλάχιστη, ἔστω καί λεχτική διαφορά ἀνάμεσα σ' αὐτά τά σημεῖα τοῦ προγράμματος καί τό σύνθημα τοῦ Λένιν! Δέ θά βρεῖτε τέτια διαφορά, γιατί δέν ὑπάρχει. Κάτι περισσότερο. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία, ὅτι τό σύνθημα τοῦ Λένιν, ὄχι μονάχα δέν ἀντιφάσκει στίς ἀποφάσεις τοῦ 8ου Συνεδρίου γιά τό μεσαῖο ἀγρότη ἀλλά ἀντίθετα, εἶναι ἡ πιό ἀκριβής κι ἡ πιό πετυχημένη διατύπωση τῶν ἀποφά-

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ δικές μου. Ι. Στ.

σεων αὐτῶν. Κι ὅμως εἶναι γεγονός, ὅτι τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ψηφίστηκε τό Μάρτη τοῦ 1919 στό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος, πού συζήτησε εἰδικά τό ζήτημα τοῦ μεσαίου ἀγρότη, ἐνῶ τό ἄρθρο τοῦ Λένιν ἐνάντια στόν Πιτιρίμ Σορόκιν, ὅπου διακηρύχτηκε τό σύνθημα τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, δημοσιεύτηκε στόν τύπο τό Νοέμβρη τοῦ 1918, τέσσερις μῆνες πρίν ἀπ' τό 8ο Συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ἐπικύρωσε πέρα γιά πέρα τό σύνθημα πού ἔριξε ὁ Λένιν μέ τό ἄρθρο του ἐνάντια στόν Πιτιρίμ Σορόκιν, σά σύνθημα ἀπό τό ὁποῖο τό κόμμα ὀφείλει νά καθοδηγεῖται στή δουλιά του στό χωριό σ' ὅλη τήν τωρινή περίοδο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης;

Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τοῦ συνθήματος τοῦ Λένιν;

Ἡ οὐσία τοῦ συνθήματος τοῦ Λένιν εἶναι ὅτι πιάνει μέ θαυμαστή εὐστοχία, τό τριπλό καί ἀδιαίρετο καθῆκον τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό χωριό, πού τό ἐκφράζει σέ μιά συμπυκνωμένη διατύπωση: α) στηρίξου στή φτωχολογιά, β) κλεῖνε συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, γ) μή σταματᾶς οὔτε στιγμή τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο. Δοκιμάστε νά πάρετε σά βάση τῆς δουλιᾶς στό χωριό στίς σημερινές στιγμές, τό ἕνα ἀπ' τά μέρη αὐτῆς τῆς διατύπωσης, ξεχνώντας τά ὑπόλοιπα μέρη της καί θά βρεθεῖτε ὁπωσδήποτε σέ ἀδιέξοδο.

Μήπως μποροῦμε μέσα στίς συνθῆκες τῆς σημερινῆς φάσης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης νά κλείνουμε πραγματική καί σταθερή συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, χωρίς νά στηριζόμαστε στή φτωχολογιά καί χωρίς νά διεξάγουμε ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο;

Δέν μποροῦμε.

Μήπως μποροῦμε μέσα στίς συνθῆκες τῆς σημερινῆς ἀνάπτυξης νά διεξάγουμε μέ ἐπιτυχία τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο, χωρίς νά στηριζόμαστε στή φτωχολογιά καί χωρίς νά ἔχουμε συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη;

Δέν μποροῦμε.

Πῶς μπορεῖ πιό πετυχημένα νά ἐκφραστεῖ σ' ἕνα συνοπτικό σύνθημα τό τριπλό καί ἀδιαίρετο αὐτό καθῆκον τῆς κομματικῆς δουλειᾶς στό χωριό; Νομίζω, πώς τό σύνθημα τοῦ Λένιν εἶναι ἡ πιό πετυχημένη ἔκφραση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς δέν μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ κανείς πιό πετυχημένα ἀπ' τό Λένιν...

Γιατί ἴσα-ἴσα *τώρα*, ἴσα-ἴσα *μέσα στίς σημερινές συνθῆκες* τῆς δουλειᾶς στό χωριό, εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπογραμμίσουμε τή σκοπιμότητα τοῦ συνθήματος τοῦ Λένιν;

Ἐπειδή τώρα ἀκριβῶς παρατηρεῖται ἡ τάση ὁρισμένων συντρόφων νά κομματιάσουν τό *τριπλό καί ἀδιαίρετο* καθῆκον τῆς κομματικῆς δουλειᾶς στό χωριό καί νά ἀποσπάσουν τό ἕνα μέρος του ἀπ' τά ἄλλα. Αὐτό ἐπιβεβαιώθηκε ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν πεῖρα τῆς καμπάνιας μας γιά τή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν φέτος τό Γενάρη—Φλεβάρη.

Ὅτι πρέπει νά κλείσουμε συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, αὐτό τό ξέρουν ὅλοι οἱ μπολσεβίκοι. Τό πῶς ὅμως θά κλείσουμε τή συμφωνία αὐτή, αὐτό δέν τό καταλαβαίνει ὁ καθένας. Μερικοί σκέφτονται νά κλείσουν συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, παρατώντας τόν ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους, ἤ ἐξασθενίζοντας αὐτόν τόν ἀγώνα. Ὁ ἀγώνας ἐνάντια στούς κουλάκους μπορεῖ, λένε, νά τρομάξει καί νά διώξει ἀπό μᾶς μιά μερίδα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, τήν εὐκατάστατη μερίδα της.

Ἄλλοι σκέφτονται νά κλείσουν συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, παρατώντας τή δουλειά τῆς ὀργάνωσης τῆς φτωχολογιᾶς ἤ ἐξασθενίζοντας αὐτή τή δουλειά· ἡ ὀργάνωση τῆς φτωχολογιᾶς ὁδηγεῖ, λένε, στήν ἀπομόνωση τῆς φτωχολογιᾶς κι ἡ ἀπομόνωση αὐτή μπορεῖ νά τρομάξει καί νά διώξει ἀπό μᾶς τούς μεσαίους ἀγρότες.

Σάν ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν παρεκκλίσεων ἀπ' τή σωστή γραμμή εἶναι νά ξεχαστεῖ ἡ μαρξιστική θέση, ὅτι ἡ μεσαία ἀγροτιά εἶναι τάξη πού ταλαντεύεται, ὅτι μποροῦμε νά κάνουμε σταθερή τή συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη μονάχα μέ τόν ὅρο ὅτι θά διεξάγουμε ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους καί θά δυναμώσουμε τή δουλειά στή φτωχολογιά, ὅτι χωρίς αὐτούς τούς ὅρους ὁ μεσαῖος μπορεῖ νά κλίνει πρός τούς κουλάκους, σάν πρός μιά δύναμη.

Θυμηθεῖτε τά λόγια τοῦ Λένιν στό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος:

«Εἶναι ἀνάγκη νά καθορίσουμε τή στάση ἀπέναντι στήν τάξη πού *δέν ἔχει καθορισμένη σταθερή θέση**. Τό προλεταριάτο στή μάζα του εἶναι ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ ἀστική τάξη στή μάζα της εἶναι ἐνάντια στό σοσιαλισμό. Εἶναι εὔκολο νά καθορίσει κανείς τή σχέση ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές τάξεις. Ὅταν ὅμως περνᾶμε σ' ἕνα τέτιο στρῶμα, ὅπως εἶναι ἡ μεσαία ἀγροτιά, βλέπουμε *ὅτι ἐδῶ πρόκειται γιά τάξη πού ταλαντεύεται*. Ὁ μεσαῖος εἶναι ἐν μέρει ἰδιοχτήτης καί ἐν μέρει δουλευτής. Δέν ἐκμεταλλεύεται ἄλλους ἐργαζόμενους. Δεκάδες χρόνια βρισκόταν στήν ἀνάγκη νά ὑπερασπίζει μέ τίς πιό μεγάλες προσπάθειες τή θέση του, δοκίμασε στήν πλάτη του τήν ἐκμετάλλευση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ὑπόφερε τό πᾶν, ταυτόχρονα ὅμως εἶναι καί ἰδιοχτήτης. Γι' αὐτό ἡ στάση μας ἀπέναντι στήν ταλαντευόμενη αὐτή τάξη παρουσιάζει τεράστιες δυσκολίες» («Τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)» στενογραφημένα πρακτικά, σελ. 300[24]).

---

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Ὑπάρχουν ὅμως κι ἄλλες παρεκκλίσεις ἀπ' τή σωστή γραμμή, ὄχι λιγότερο ἐπικίνδυνες ἀπ' τίς προηγούμενες. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού διεξάγουν ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους, μά τόν διεξάγουν τόσο ἄγαρμπα κι ἀπερίσκεφτα, πού τά χτυπήματα πέφτουν στό μεσαῖο καί στό φτωχό ἀγρότη. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ κουλάκος νά μένει ἄθιχτος, νά ραγίζει ἡ συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, κι ἕνα μέρος τῆς φτωχολογιᾶς νά πέφτει προσωρινά στά νύχια τοῦ κουλάκου, πού κάνει ὑπονομευτικό ἀγώνα ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική.

Ὑπάρχουν καί τέτιες περιπτώσεις, πού προσπαθοῦν νά μετατρέψουν τόν ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους σέ ἀπαλλοτρίωση τῶν κουλάκων καί τή δουλιά τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν σέ ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων τῶν σιτηρῶν, ξεχνώντας πώς στίς δικές μας συνθῆκες ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν κουλάκων εἶναι κουταμάρα καί ἡ ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων τῶν σιτηρῶν δέ σημαίνει συμμαχία, μά ἀγώνα ἐνάντια στό μεσαῖο ἀγρότη.

Ἀπό ποῦ πηγάζουν αὐτές οἱ παρεκκλίσεις ἀπ' τήν κομματική γραμμή;

Ἀπ' τή μή κατανόηση τοῦ γεγονότος, ὅτι τό τριπλό καθῆκον τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό χωριό εἶναι ἑ ν ι α ῖ ο καί ἀ δ ι α ί ρ ε τ ο καθῆκον. Ἀπ' τή μή κατανόηση τοῦ γεγονότος, ὅτι δ έ ν π ρ έ π ε ι νά ἀ π ο σ π ο ῦ μ ε τό καθῆκον τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους ἀπ' τό καθῆκον τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, καί τά δυό αὐτά καθήκοντα ἀπ' τό καθῆκον τῆς μετατροπῆς τῆς φτωχολογιᾶς σέ στήριγμα τοῦ κόμματος στό χωριό*.

* Ἀπό δῶ βγαίνει, ὅτι οἱ παρεκκλίσεις ἀπ' τή σωστή γραμμή δημιουργοῦν δυό εἰδῶν κινδύνους γιά τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν: κίνδυνο ἀπό μέρους ἐκείνων, πού σκέφτονται νά μετατρέψουν, ἄς ποῦμε, τά προσωρινά ἔκτακτα μέτρα γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν σέ μόνιμη ἤ μακρόχρονη γραμμή τοῦ κόμματος καί κίνδυνο ἀπό μέρους ἐκείνων, πού σκέφτονται νά ἐπωφεληθοῦν ἀπ' τήν ἄρση τῶν ἔκτακτων μέτρων γιά νά λύσουν τά χέρια τοῦ κουλάκου καί νά διακηρύξουν τήν πλέρια ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, χωρίς τή ρύθμιση τοῦ ἐμπορίου ἀπ' τά κρατικά ὄργανα. Γι' αὐτό γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς σωστῆς γραμμῆς, εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἀγώνας σέ δυό μέτωπα.

Ἐπωφελοῦμαι ἀπ' τήν εὐκαιρία νά σημειώσω, ὅτι ὁ τύπος μας δέν τηρεῖ πάντοτε αὐτόν τόν κανόνα, ἐκδηλώνοντας πότε-πότε κάποια μονόπλευρη στάση. Συμβαίνει, λογουχάρη, νά ξεσκεπάζουν ἐκείνους πού θέλουν νά μετατρέψουν τά ἔκτακτα μέτρα στή συγκέντρωση σιτηρῶν, μέτρα πού ἔχουν προσωρινό χαρακτήρα, σέ μόνιμη γραμμή τῆς πολιτικῆς μας, δημιουργώντας ἀπειλή γιά τή συμμαχία. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Δέν εἶναι ὅμως οὔτε καλό, οὔτε σωστό, ὅταν παράλληλα μ' αὐτό δέν προσέχουν ἀρκετά καί δέν ξεσκεπάζουν ὅπως πρέπει ἐκείνους, πού ἀπειλοῦν τή συμμαχία ἀπ' τήν ἄλλη πλευρά, ὅταν δέν ξεσκεπάζουν ἐκείνους, πού ἐνδίδουν στό μικροαστικό στοιχεῖο, ἀπαιτοῦν τή χαλά-

Τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά μήν ἀποσποῦνται τά καθήκοντα αὐτά τό ἕνα ἀπ' τό ἄλλο στήν πορεία τῆς τρέχουσας δουλιᾶς μας στό χωριό;

Γι' αὐτό πρέπει, τουλάχιστο, νά δοθεῖ ἕνα τέτιο καθοδηγητικό σύνθημα πού νά συνενώνει ὅλα αὐτά τά καθήκοντα σέ μιά γενική διατύπωση καί, συνεπῶς, νά μήν ἐπιτρέπει νά ἀποσπαστοῦν τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο.

Ἔχουμε μήπως στό κομματικό μας ὁπλοστάσιο τέτια διατύπωση, τέτιο σύνθημα;

Μάλιστα, ἔχουμε. Τέτια διατύπωση εἶναι τό σύνθημα τοῦ Λένιν: «νά ξέρουμε νά πετυχαίνουμε συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, χωρίς οὔτε στιγμή νά παραιτούμαστε ἀπ' τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν κουλάκο καί νά στηριζόμαστε σταθερά μονάχα στή φτωχολογιά».

Νά γιατί νομίζω, ὅτι τό σύνθημα αὐτό εἶναι τό πιό

εὔστοχο καί τό πιό καθολικό, ὅτι πρέπει νά τό προωθοῦμε στήν πρώτη γραμμή *ἀκριβῶς τώρα*, *ἀκριβῶς στίς σημερινές συνθῆκες* τῆς δουλιᾶς στό χωριό.

Ἐσεῖς θεωρεῖτε τό σύνθημα τοῦ Λένιν «ἀντιπολιτευτικό» καί ρωτᾶτε στό γράμμα Σας: «*Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ ὥστε... τό ἀντιπολιτευτικό αὐτό σύνθημα νά δημοσιευτεῖ τήν 1η τοῦ Μάη 1928 στήν „Πράβντα“... πῶς μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ ἡ ἐμφάνιση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος στίς σελίδες τῆς „Πράβντα“, ὀργάνου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ τῆς ΕΣΣΔ; Εἶναι τάχα, μονάχα τεχνικό, τυπογραφικό λάθος ἤ συμβιβασμός μέ τήν ἀντιπολίτευση πάνω στό ζήτημα τοῦ μεσαίου ἀγρότη*»;

ρωση τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ καί τήν ἀποκατάσταση πλέριας ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, χωρίς τό ρυθμιστικό ρόλο τοῦ κράτους, καί ἔτσι ὑπονομεύουν τή συμμαχία ἀπ' τήν ἄλλη πλευρά. Αὐτό πιά δέν εἶναι καλό. Εἶναι μονόπλευρη στάση.

Συμβαίνει καί νά ξεσκεπάζουν ἐκείνους, πού ἀρνοῦνται λχ. τή δυνατότητα καί τή σκοπιμότητα τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀτομικῶν μικρῶν καί μεσαίων ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, πού στό δοσμένο στάδιο ἀποτελοῦν τή βάση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Δέν εἶναι ὅμως οὔτε καλό, οὔτε σωστό, ὅταν παράλληλα μ' αὐτό δέν ξεσκεπάζουν ἐκείνους, πού μειώνουν τή σημασία τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ καί δέν βλέπουν ὅτι τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀτομικοῦ μικροῦ καί μεσαίου ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ πρέπει νά συμπληρωθεῖ πραχτικά μέ τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῆς οἰκοδόμησης τῶν κολχόζ καί σοβχόζ. Αὐτό πιά εἶναι μονόπλευρη στάση.

Γιά νά ἐξασφαλίσουμε τή σωστή γραμμή πρέπει νά διεξάγουμε ἀγώνα *σέ δυό μέτωπα* καί νά ἀπορίψουμε καθετί τό μονόπλευρο.

Μεγάλη κουβέντα—ἀντίρηση δέ χωρεῖ! Πάντως, προσεχτικότερα «στίς στροφές» σ. Σ., γιά νά μήν ἀναγκαστεῖτε, μέ τή φόρα πού πήρατε, νά φτάσετε στό συμπέρασμα πώς πρέπει ν' *ἀπαγορευτεῖ* ἡ δημοσίευση τοῦ προγράμματός μας πού ἐπιβεβαιώνει ὁλοκληρωτικά τό σύνθημα τοῦ Λένιν (γεγονός!) πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ βασικά ὁ Λένιν (καθόλου ἀντιπολιτευόμενος!), καί πού ψηφίστηκε ἀπό τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος (ἐπίσης μή ἀντιπολιτευόμενο!). Περισσότερο σεβασμό στά γνωστά σημεῖα τοῦ προγράμματός μας γιά τίς κοινωνικές ὁμάδες τοῦ χωριοῦ! Περισσότερο σεβασμό στίς ἀποφάσεις τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος γιά τή μεσαία ἀγροτιά!...

Ὅσον ἀφορᾶ τή φράση Σας γιά τό «συμβιβασμό μέ τήν ἀντιπολίτευση πάνω στό ζήτημα τοῦ μεσαίου ἀγρότη», νομίζω πώς ἡ φράση αὐτή δέν ἀξίζει νά ἀναιρεθεῖ: θά τήν εἴπατε, σίγουρα, πάνω στήν ἔξαψή Σας.

Ὅπως φαίνεται, Σᾶς ξαφνιάζει τό γεγονός, ὅτι στό σύνθημα τοῦ Λένιν καί στό πρόγραμμα τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, πού ψηφίστηκε στό 8ο Συνέδριο, γίνεται λόγος γιά *συμφωνία* μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἐνῶ στόν ἐναρκτήριο λόγο του στό 8ο Συνέδριο ὁ Λένιν μιλάει γιά *σταθερή συμμαχία* μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Ἐσεῖς βλέπετε, λοιπόν, σ' αὐτό κάτι σάν ἀντίφαση. Πιθανό Ἐσεῖς νάχετε τή διάθεση ἀκόμα νά δεχτεῖτε, ὅτι ἡ πολιτική τῆς *συμφωνίας* μέ τό μεσαῖο ἀγρότη εἶναι ἕνα εἶδος ἀπομάκρυνση ἀπ' τήν πολιτική τῆς *συμμαχίας* μ' αὐτόν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό σ. Σ. Εἶναι μεγάλη πλάνη. Ἔτσι μποροῦν νά σκέφτονται μονάχα ἄνθρωποι πού ξέρουν νά διαβάζουν τό γράμμα τοῦ συνθήματος μά δέν ξέρουν νά μπαίνουν στό νόημα τοῦ συνθήματος. Ἔτσι μποροῦν νά σκέφτονται μονάχα ἄνθρωποι πού δέν ξέρουν τήν ἱστορία τοῦ συνθήματος τῆς συμμαχίας, τῆς συμφωνίας μέ τό με-

σαῖο ἀγρότη. Ἔτσι μποροῦν νά σκέφτονται μονάχα ἄνθρωποι, πού εἶναι ἱκανοί νά δεχθοῦν ὅτι ὁ Λένιν, ὁ ὁποῖος στόν ἐναρκτήριο λόγο του στό 8ο Συνέδριο κήρυξε τήν πολιτική τῆς «σταθερῆς συμμαχίας» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἀπομακρύνθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του, λέγοντας σέ ἄλλο λόγο του, στό ἴδιο Συνέδριο καί στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό 8ο Συνέδριο, ὅτι τώρα μᾶς χρειάζεται πολιτική «συμφωνίας» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη.

Γιά ποιό πράγμα πρόκειται λοιπόν ἐδῶ; Πρόκειται γιά τό ὅτι ὁ Λένιν καί τό κόμμα, μέ τό 8ο Συνέδριό του δέ βλέπουν καμιά διαφορά ἀνάμεσα στήν ἔννοια «συμφωνία» καί στήν ἔννοια «συμμαχία». Πρόκειται γιά τό ὅτι ὁ Λένιν παντοῦ, σ' ὅλους τούς λόγους του στό 8ο Συνέδριο, βάζει τό σημεῖο τῆς ἐξίσωσης ἀνάμεσα στήν ἔννοια «συμμαχία» καί τήν ἔννοια «συμφωνία». Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου «Γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά», ὅπου ἀνάμεσα στήν ἔννοια «συμφωνία» καί τήν ἔννοια «συμμαχία» μπαίνει τό σημεῖο τῆς ἐξίσωσης. Καί μιά πού ὁ Λένιν καί τό κόμμα δέ θεωροῦν τυχαία καί παροδική τήν πολιτική τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἀλλά μακρόχρονη πολιτική, εἶχαν καί ἔχουν κάθε λόγο νά ὀνομάζουν τήν πολιτική τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη πολιτική σταθερῆς συμμαχίας μαζί του κι ἀντίστροφα τήν πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη πολιτική συμφωνίας μαζί του. Ἀρκεῖ νά γνωριστεῖ κανείς μέ τά στενογραφημένα πρακτικά τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος καί μέ τήν ἀπόφαση τοῦ ἴδιου Συνεδρίου γιά τό μεσαῖο ἀγρότη, γιά νά πειστεῖ γι' αὐτό.

Νά μιά περικοπή ἀπ' τό λόγο τοῦ Λένιν στό 8ο Συνέδριο:

«Ἐξαιτίας τῆς ἀπειρίας τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν, ἐξαιτίας τῆς δυσκολίας τοῦ ζητήματος, τά χτυπήματα πού προορίζονταν γιά τούς κουλάκους ἔπεφταν συνήθως στή μεσαία ἀγροτιά. Ἐδῶ ἁμαρτήσαμε πάρα πολύ. Ἡ πείρα πού συγκεντρώσαμε στό ζήτημα αὐτό θά μᾶς βοηθήσει νά κάνουμε τό πᾶν, γιά νά τό ἀποφύγουμε στό μέλλον. Νά τό καθῆκον πού μπαίνει μπροστά μας, ὄχι θεωρητικά, μά πραχτικά. Ξέρετε θαυμάσια, πώς τό καθῆκον αὐτό εἶναι δύσκολο. Δέν ἔχουμε τέτια ἀγαθά, πού θά μπορούσαμε νά δόσουμε στό μεσαῖο ἀγρότη, κι αὐτός εἶναι ὑλιστής, πραχτικός, καί ἀπαιτεῖ συγκεκριμένα ὑλικά ἀγαθά, πού ἐμεῖς δέν μποροῦμε αὐτή τή στιγμή νά τοῦ δόσουμε καί πού χωρίς αὐτά ἡ χώρα μας θά πρέπει νά τά βγάλει πέρα, ἴσως πολλούς ἀκόμα μῆνες σκληρῆς πάλης, πάλης πού μᾶς ὑπόσχεται τώρα τήν πλήρη νίκη. Μποροῦμε ὅμως νά κάνουμε πολλά στό σύστημα τῆς διοικητικῆς μας δουλιᾶς: νά βελτιώσουμε τό μηχανισμό μας, νά διορθώσουμε ἕνα σωρό ὑπερβασίες. Μποροῦμε τή γραμμή τοῦ κόμματός μας, πού δέν ἀκολουθοῦσε ἀρκετά τήν κατεύθυνση τοῦ συνασπισμοῦ, τῆς συμμαχίας, τῆς συμφωνίας* μέ τή μεσαία ἀγροτιά, τή γραμμή αὐτή μποροῦμε καί πρέπει νά τήν ἰσιώσουμε καί νά τή διορθώσουμε» («Τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», στενογραφημένα πραχτικά, σελ. 20[25]).

Βλέπετε ὅτι ὁ Λένιν δέν κάνει διάκριση ἀνάμεσα στή «συμφωνία» καί τή «συμμαχία».

Νά καί περικοπές ἀπ' τήν ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου «Γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά»:

«Τό νά συγχέουμε τούς μεσαίους ἀγρότες μέ τούς κουλάκους, τό νά ἐπεχτείνουμε καί σ' αὐτούς, στόν ἄλφα ἤ βῆτα βαθμό τά μέτρα πού κατευθύνονται ἐνάντια στούς κουλάκους, σημαίνει ὅτι παραβαίνουμε μέ τόν πιό χοντροκομμένο τρόπο, ὄχι μονάχα ὅλα τά διατάγματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας κι ὅλη τήν πολιτική της, μά κι ὅλες τίς βασικές ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ, πού ὑποδείχνουν ὅτι ἡ συμφωνία τοῦ προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά στήν περίοδο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι ἕνας ἀπ' τούς

---

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

ὅρους γιά τό ἀνώδυνο πέρασμα στήν ἐξάλειψη κάθε ἐκμετάλλευσης.

Ἡ μεσαία ἀγροτιά, πού ἔχει σχετικά γερές οἰκονομικές ρίζες, λόγω τῆς καθυστέρησης τῆς ἀγροτικῆς τεχνικῆς σέ σύγκριση μέ τή βιομηχανική ἀκόμα καί στίς προχωρημένες καπιταλιστικές χῶρες, χωρίς νά γίνει κάν λόγος γιά τή Ρωσία, θά διατηρηθεῖ γιά ἕνα ἀρκετά μακρόχρονο διάστημα ὕστερα ἀπό τήν ἔναρξη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Γι' αὐτό ἡ ταχτική τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν στό χωριό, καθώς καί τῶν κομματικῶν στελεχῶν, πρέπει νά στηρίζεται σέ μιά μακρόχρονη περίοδο συνεργασίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά...

...Ἡ πέρα γιά πέρα σωστή πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό ἐξασφαλίζει ἔτσι τή συμμαχία καί τή συμφωνία τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά...

...Ἡ πολιτική τῆς ἐργατο-αγροτικῆς κυβέρνησης καί τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος πρέπει νά διεξάγεται καί στό μέλλον μ' αὐτό τό πνεῦμα τῆς συμφωνίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς, μέ τή μεσαία ἀγροτιά»* («Τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», στενογραφημένα πραχτικά, σελ. 370—372[26]).

Ὅπως βλέπετε κι ἡ ἀπόφαση δέν κάνει ἐπίσης διάκριση ἀνάμεσα στή «συμφωνία» καί στή «συμμαχία».

Δέ θἆταν περιττό νά σημειώσουμε, ὅτι στήν ἀπόφαση αὐτή τοῦ 8ου Συνεδρίου δέν ἀναφέρεται οὔτε λέξη γιά «σταθερή συμμαχία» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἀπόφαση ἀπομακρύνεται ἔτσι ἀπ' τήν πολιτική τῆς «σταθερῆς συμμαχίας» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη; Ὄχι, δέ σημαίνει. Αὐτό σημαίνει μονάχα, ὅτι ἡ ἀπόφαση βάζει τό σημεῖο τῆς ἐξίσωσης ἀνάμεσα στήν ἔννοια «συμφωνία», «συνεργασία» καί τήν ἔννοια «σταθερή συμμαχία». Κι αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει «συμμαχία» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη χωρίς νά ὑπάρχει «συμφωνία» μ' αὐτόν, κι ἡ συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη δέν μπορεῖ νἆναι «σταθερή», ἄν δέν ὑπάρχει «μακρόχρονη» συμφωνία καί συνεργασία μαζί του.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις παντοῦ δικές μου. Ι. Στ.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Ἕνα ἀπό τά δυό: εἴτε ὁ Λένιν καί τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπομακρύνθηκαν ἀπ' τή δήλωση τοῦ Λένιν γιά «σταθερή συμμαχία» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, εἴτε πρέπει ν' ἀπορριφθεῖ αὐτή ἡ ὄχι σοβαρή ὑπόθεση καί ν' ἀναγνωριστεῖ, ὅτι ὁ Λένιν καί τό 8ο Συνέδριο τοῦ κόμματος δέν κάνουν καμιά διάκριση ἀνάμεσα στήν ἔννοια «συμφωνία» καί τήν ἔννοια «σταθερή συμμαχία».

Ἔτσι λοιπόν, ὅποιος δέ θέλει νά γίνει θύμα τοῦ κούφιου σχολαστικισμοῦ, ὅποιος θέλει νά μπεῖ στό νόημα τοῦ λενινιστικοῦ συνθήματος, πού λέει νά στηρίζεσαι στή φτωχολογιά, νά κλείνεις συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη καί νά παλαίβεις ἐνάντια στόν κουλάκο, αὐτός δέν μπορεῖ νά μή καταλάβει ὅτι ἡ πολιτική τῆς συμφωνίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη εἶναι ἡ πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας μαζί του.

Τό λάθος Σας εἶναι ὅτι δέν καταλάβατε τό ἀπατεωνίστικο κόλπο τῆς ἀντιπολίτευσης, πέσατε στήν προβοκάτσια της, καί πιαστήκατε μόνος σας στήν παγίδα πού Σᾶς ἔστησε ὁ ἀντίπαλος. Οἱ ἀπατεῶνες τῆς ἀντιπολίτευσης φωνάζουν καί θορυβοῦν βεβαιώνοντας ὅτι εἶναι ὑπέρ τοῦ συνθήματος τοῦ Λένιν γιά συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, καί παράλληλα κάνουν τόν προβοκατόρικο ὑπαινιγμό ὅτι ἡ «συμφωνία» μέ τό μεσαῖο ἀγρότη εἶναι ἕνα, ἐνῶ ἡ «σταθερή συμμαχία» μαζί του εἶναι ἄλλο. Μ' αὐτό θέλουν νά πετύχουν μ' ἕνα σμπάρο δυό τρυγόνια: πρῶτο, νά κρύψουν τήν πραγματική θέση τους ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, πού συνίσταται ὄχι στή συμφωνία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, ἀλλά στή «διάσταση μέ τό μεσαῖο ἀγρότη» (βλ. τό γνωστό λόγο τοῦ ἀντιπολιτευόμενου Σμιρνόφ, πού

περικοπές του ἀνάφερα στή 16η Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας[27])· καί δεύτερο νά πιάσουν στήν παγίδα τῆς φανταστικῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στή «συμφωνία» καί στή «συμμαχία» τούς ἀφελεῖς μπολσεβίκους καί νά τούς μπερδέψουν ὁριστικά, ἀφοῦ τούς ἀπομακρύνουν ἀπ' τό Λένιν.

Καί πῶς ἀπαντοῦν σ' αὐτό μερικοί σύντροφοί μας; 'Αντί νά ἀποσπάσουν τή μάσκα ἀπ' τούς κατεργάρηδες τῆς ἀντιπολίτευσης, ἀντί νά τούς καταγγείλουν σάν ἔνοχους γιά ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος σχετικά μέ τήν πραγματική θέση τους, πιάνονται οἱ ἴδιοι στή φάκα, πέφτουν στήν παγίδα κι ἀφήνονται νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπ' τό Λένιν. Ἡ ἀντιπολίτευση κάνει θόρυβο γύρω ἀπό τό σύνθημα τοῦ Λένιν, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι παριστάνουν τούς ὀπαδούς τοῦ λενινιστικοῦ συνθήματος, συνεπῶς ἐγώ πρέπει νά πάψω νά ὑποστηρίζω αὐτό τό σύνθημα γιά νά μή μέ ἀνακατεύουν μέ τήν ἀντιπολίτευση, διαφορετικά μποροῦν νά μέ κατηγορήσουν γιά «συμβιβασμό μέ τήν ἀντιπολίτευση». Αὐτή εἶναι ἡ λογική αὐτῶν τῶν συντρόφων!

Κι αὐτό δέν εἶναι τό μοναδικό παράδειγμα τῶν ἀπατεωνίστικων μεθόδων τῆς ἀντιπολίτευσης. Πάρτε, λογουχάρη, τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς. Οἱ μπολσεβίκοι δέν μποροῦν νά μήν ξέρουν, ὅτι τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς εἶναι ἡ βάση τῆς κομματικῆς μας δράσης, τό μέσο γιά τή στερέωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἡ ψυχή τῆς μπολσεβίκικης μεθόδου διαπαιδαγώγησης στελεχῶν. Ἡ ἀντιπολίτευση ξεσηκώνει θόρυβο, βεβαιώνοντας πώς τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς τό ἐπινόησε αὐτή, δηλ. ἡ ἀντιπολίτευση, ὅτι τό κόμμα τό ἅρπαξε ἀπ' αὐτήν αὐτό τό σύνθημα, καί ἔτσι συνθηκολόγησε μπροστά στήν ἀντιπολίτευση. Ἡ ἀντιπολίτευση ἐνεργώντας ἔτσι πάει νά πετύχει τουλάχιστο δυό πράγματα:

πρῶτο, νά ξεγελάσει τήν ἐργατική τάξη καί νά κρύψει ἀπ' αὐτήν ὅτι ὑπάρχει ἄβυσσος ἀνάμεσα στήν «αὐτοκριτική» τῆς ἀντιπολίτευσης πού σκοπό της ἔχει τήν καταστροφή τῆς κομματικότητας, καί τή μπολσεβίκικη αὐτοκριτική, πού σκοπό της βάζει τή στερέωση τῆς κομματικότητας·

δεύτερο, νά πιάσει στή φάκα μερικούς ἀφελεῖς καί νά τούς ἀναγκάσει νά ἐγκαταλείψουν τό κομματικό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς.

Καί πῶς ἀντιδροῦν σ' αὐτό μερικοί σύντροφοί μας; 'Αντί νά ἀποσπάσουν τή μάσκα ἀπό τούς κατεργάρηδες τῆς ἀντιπολίτευσης καί νά ὑπερασπίσουν τό σύνθημα τῆς μπολσεβίκικης αὐτοκριτικῆς, πέφτουν στήν παγίδα, ἀπομακρύνονται ἀπό τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς, χορεύουν στό σκοπό πού παίζει ἡ ἀντιπολίτευση καί... συνθηκολογοῦν μπροστά της, ὑποθέτοντας λαθεμένα ὅτι διαχωρίζουν τίς εὐθύνες τους ἀπό τήν ἀντιπολίτευση.

Τέτια παραδείγματα, θά μπορούσαμε νά φέρουμε ἕνα σωρό.

Ὅμως ἐμεῖς στή δουλιά μας δέν μποροῦμε νά χορεύουμε στό σκοπό ὁποιουδήποτε. 'Ακόμα περισσότερο στή δουλιά μας δέν μποροῦμε νά καθοδηγούμαστε ἀπ' αὐτά πού λένε γιά μᾶς οἱ ἀντιπολιτευόμενοι. Πρέπει νά τραβοῦμε τό δρόμο μας, σαρώνοντας καί τά ἀπατεωνίστικα κόλπα τῆς ἀντιπολίτευσης καί τά λάθη μερικῶν μπολσεβίκων μας, πού πέφτουν στήν προβοκάτσια τῶν ἀντιπολιτευόμενων. Θυμηθεῖτε τά λόγια τοῦ Μάρξ: «Τράβα τό δρόμο σου κι ἄσε τόν κόσμο νά λέει ὅ,τι θέλει!»[28].

Γράφτηκε στίς 12 τοῦ 'Ιούνη 1928.
Δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 152, τῆς 3 τοῦ 'Ιούλη 1928.
'Υπογραφή: Ι. Στάλιν

ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΦΡΟΥΜΚΙΝ

(Ἀπ᾽ ἀφορμή τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν τῆς 15 τοῦ Ἰούνη 1928)

Τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν τῆς 15 τοῦ Ἰούνη 1928 ἀξίζει νά ἐξεταστεῖ μέ προσοχή.

Ἄς τό ἀναλύσουμε σημεῖο πρός σημεῖο.

1. Εἶναι λαθεμένη, πρίν ἀπ᾽ ὅλα, ἡ ἐκτίμηση τοῦ Φρούμκιν γιά τή διεθνῆ θέση τῆς ΕΣΣΔ. Στό κόμμα ὑπάρχει ἡ γενικά ἀναγνωρισμένη γνώμη ὅτι αἰτία τῆς ὄξυνσης τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στήν ΕΣΣΔ καί τήν καπιταλιστική περικύκλωση, αἰτία τῆς ἐπίθεσης τῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων στήν ΕΣΣΔ, τό δυνάμωμα τῆς ἐπιροῆς τῆς ΕΣΣΔ πάνω στήν ἐργατική τάξη ὅλων τῶν χωρῶν, δηλαδή, ὁ κίνδυνος πού παρουσιάζει γιά τόν καπιταλισμό μιά ἀναπτυσσόμενη ΕΣΣΔ. Ἔτσι, ἀκριβῶς, ἀντιλαμβάνεται τό ζήτημα τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας, ὅταν λέει στήν ἀπόφασή του πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ: «Ὀξύνθηκαν οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς χῶρες τῆς ἀστικῆς περικύκλωσης καί τήν ΕΣΣΔ, πού μέ τή νικηφόρα ἀνάπτυξή της ὑποσκάπτει τά βάθρα τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ. Ἡ ἀ ν ά π τ υ ξ η τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων στήν ΕΣΣΔ, ἡ δ ι ά ψ ε υ σ η τ ῶ ν ἀ σ τ ι κ ῶ ν ἐ λ π ί δ ω ν γ ι ά ἐ κ φ υ λ ι σ μ ό τ ῆ ς π ρ ο λ ε τ α-

ρ ι α κ ῆ ς δ ι χ τ α τ ο ρ ί α ς παράλληλα μέ τό δ υ ν ά μ ω-μ α τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς ἐπιροῆς τῆς ΕΣΣΔ εἶναι οἱ κυριότεροι παράγοντες αὐτῆς τῆς ὄξυνσης»*[29].

Εἶναι γνωστό, πώς τό κόμμα δέ διατύπωσε αὐτή τή θέση του συμπτωματικά, τυχαῖα, μά σέ ἀπεγνωσμένο ἀγώνα μέ τήν ἀντιπολίτευση, πού ἰσχυριζόταν ἀνοιχτά ὅτι αἰτία τῆς ἐπίθεσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ εἶναι ἡ ἐ ξ α σ θ έ ν ι σ η τῆς ΕΣΣΔ, πού ἐξηγεῖται μέ τό προτσές τοῦ ἐ κ φ υ λ ι σ μ ο ῦ της.

Ὁ Φρούμκιν, ὡστόσο, διαφωνεῖ ριζικά, μ᾽ αὐτή τή θέση τοῦ κόμματος. Ὁ Φρούμκιν ἰσχυρίζεται, ἀντίθετα, ὅτι «ὁ βασικός καί ἀποφασιστικός παράγοντας τῆς ἐπίθεσης τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ εἶναι ἡ πολιτική καί οἰκονομική ἐ ξ α σ θ έ ν ι σ η τῶν δυνάμεών μας».

Τί τό κοινό μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀνάμεσα σ᾽ αὐτές τίς δυό ἀντίθετες ἐκτιμήσεις, πού ἡ μιά προέρχεται ἀπό τό Φρούμκιν καί ἡ ἄλλη ἀπό τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας;

2. Ἀκόμα πιό λαθεμένη εἶναι ἡ ἐκτίμηση τοῦ Φρούμκιν γιά τήν ἐσωτερική μας κατάσταση. Διαβάζοντας τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν μπορεῖ κανείς νά νομίσει ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία ζεῖ τίς τελευταῖες μέρες της, ὅτι ἡ χώρα βρίσκεται μπροστά σέ βάραθρο καί ὁ χαμός τῆς ΕΣΣΔ εἶναι ὑπόθεση μερικῶν μηνῶν, ἄν ὄχι μερικῶν ἡμερῶν. Δέν μένει παρά νά προστεθεῖ ὅτι «ἡ κουκουβάγια λάλησε κιόλας».

Συνηθίσαμε πιά ν᾽ ἀκοῦμε ἀπ᾽ τό στόμα τῶν ἀντιπολιτευομένων τούς διανοουμενίστικους θρήνους γιά τό

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

«χαμό» τῆς ΕΣΣΔ. Ταιριάζει ὅμως στό Φρούμκιν νά παίρνει παράδειγμα ἀπ' τήν ἀντιπολίτευση;

Βέβαια, δέ θᾶταν σωστό νά ὑποτιμοῦμε τή σημασία τῶν δυσκολιῶν μας. Μά θᾶταν ἀκόμα πιό μεγάλο λάθος νά μεγαλοποιοῦμε τή σημασία τους, νά χάσουμε τήν ψυχραιμία καί νά πανικοβληθοῦμε. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ἐξαγριωμένος ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία: θᾶταν παράξενο ν' ἀπαιτοῦμε ἀπ' τόν κουλάκο φιλική στάση ἀπέναντι στή Σοβιετική ἐξουσία. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κουλάκος ἔχει ἐπιρροή σέ ἕνα ὁρισμένο τμῆμα τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν. Τό νά βγάζεις ὅμως ἀπ' αὐτό τό συμπέρασμα ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν εἶναι διατεθειμένη ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, ὅτι «οἱ διαθέσεις αὐτές ἀρχίζουν κιόλας νά διεισδύουν στά ἐργατικά κέντρα»—σημαίνει ὅτι τά χάνεις καί πανικοβάλλεσαι. Δέ λέν τοῦ κάκου ὅτι «ὁ φόβος ἔχει μεγάλα μάτια».

Μποροῦμε νά φανταστοῦμε τί θά γινόταν μέ τό Φρούμκιν, ἄν σήμερα δέν εἴχαμε τίς τωρινές δυσκολίες, μά πιό σοβαρές δυσκολίες, ἄς ποῦμε, ἕναν πόλεμο, πού ἀνοίγει εὐρύ «πεδίο δράσης» γιά κάθε λογῆς ταλαντεύσεις.

3. Ὁ Φρούμκιν ἔχει ὁλότελα ἄδικο ὅταν δηλώνει πώς «ἡ χειροτέρευση τῆς οἰκονομικῆς μας κατάστασης ὀξύνθηκε ἐξαιτίας τῆς νέας πολιτικῆς γραμμῆς ἀπέναντι στό χωριό, πού ἀκολουθήθηκε μετά τό 15ο Συνέδριο». Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἐδῶ πρόκειται γιά τά μέτρα ἐκεῖνα πού πῆρε τό κόμμα στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου γιά τήν καλυτέρεψη τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν. Ὁ Φρούμκιν θεωρεῖ τά μέτρα αὐτά ἐπιζήμια, πιστεύει ὅτι αὐτά «χειροτέρεψαν» τήν κατάστασή μας.

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ εἶχε ἄδικο, ὅταν διακήρυχνε ὅτι

α) «οἱ δυσκολίες τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν συνδέονται μέ τίς δυσκολίες τοῦ γρήγορου ρυθμοῦ ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας, πού τόν ὑπαγορεύει στό προλεταριακό κράτος ὁλόκληρη ἡ διεθνής καί ἐσωτερική κατάσταση, καί μέ τά λάθη τῆς σχεδιασμένης οἰκονομικῆς καθοδήγησης», ὅτι

β) «ἡ ὄξυνση τῆς δυσαναλογίας στίς σχέσεις τῆς ἀγορᾶς (ἀγοραστική ἱκανότητα τοῦ χωριοῦ ἀπ' τή μιά πλευρά, καί προσφορά βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων ἀπ' τήν ἄλλη) ἐξηγεῖται μέ τήν αὔξηση τῶν εἰσοδημάτων τοῦ χωριοῦ καί ἰδιαίτερα τῶν εὔπορων καί τῶν κουλάκικων στρωμάτων του» (καί ὄχι μέ τά μέτρα τοῦ κόμματος. Ι. Στ.), ὅτι

γ) «οἱ δυσκολίες μεγάλωσαν καί περιπλέχθηκαν ἐξαιτίας τῆς προσπάθειας τῆς κουλάκικης μερίδας τοῦ χωριοῦ καί τῶν κερδοσκόπων νά τίς ἐκμεταλλευτοῦν, νά ἀνεβάσουν τίς τιμές τῶν σιτηρῶν καί νά τορπιλίσουν τή σοβιετική πολιτική τιμῶν»* (καί ὄχι μέ τά μέτρα τοῦ κόμματος. Ι. Στ.).

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ εἶχε ἄδικο, ὅταν δήλωσε στήν ἀπόφασή της γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν, ὅτι «τά παραπάνω μέτρα τοῦ κόμματος, πού ὁρισμένο μέρος τους εἶχε ἔκτακτο χαρακτήρα, ἐξασφάλισαν πολύ μεγάλες ἐπιτυχίες στήν ἔνταση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν»*[30].

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν ὅτι ὁ Φρούμκιν ἔχει δίκιο

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

«χαμό» τῆς ΕΣΣΔ. Ταιριάζει ὅμως στό Φρούμκιν νά παίρνει παράδειγμα ἀπ' τήν ἀντιπολίτευση;

Βέβαια, δέ θᾶταν σωστό νά ὑποτιμοῦμε τή σημασία τῶν δυσκολιῶν μας. Μά θᾶταν ἀκόμα πιό μεγάλο λάθος νά μεγαλοποιοῦμε τή σημασία τους, νά χάσουμε τήν ψυχραιμία καί νά πανικοβληθοῦμε. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ἐξαγριωμένος ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία: θᾶταν παράξενο ν' ἀπαιτοῦμε ἀπ' τόν κουλάκο φιλική στάση ἀπέναντι στή Σοβιετική ἐξουσία. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κουλάκος ἔχει ἐπιρροή σέ ἕνα ὁρισμένο τμῆμα τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν. Τό νά βγάζεις ὅμως ἀπ' αὐτό τό συμπέρασμα ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν εἶναι διατεθειμένη ἐ ν ά ν τ ι α στή Σοβιετική ἐξουσία, ὅτι «οἱ διαθέσεις αὐτές ἀρχίζουν κιόλας νά διεισδύουν στά ἐ ρ γ α τ ι κ ά κ έ ν τ ρ α»—σημαίνει ὅτι τά χάνεις καί πανικοβάλλεσαι. Δέ λέν τοῦ κάκου ὅτι «ὁ φόβος ἔχει μεγάλα μάτια».

Μποροῦμε νά φανταστοῦμε τί θά γινόταν μέ τό Φρούμκιν, ἄν σήμερα δέν εἴχαμε τίς τωρινές δυσκολίες, μά πιό σοβαρές δυσκολίες, ἄς ποῦμε, ἕναν πόλεμο, πού ἀνοίγει εὐρύ «πεδίο δράσης» γιά κάθε λογῆς ταλαντεύσεις.

3. Ὁ Φρούμκιν ἔχει ὁλότελα ἄδικο ὅταν δηλώνει πώς «ἡ χειροτέρευση τῆς οἰκονομικῆς μας κατάστασης ὀ ξ ύ ν θ η κ ε ἐξαιτίας τῆς νέας πολιτικῆς γραμμῆς ἀπέναντι στό χωριό, πού ἀκολουθήθηκε μετά τό 15ο Συνέδριο». Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἐδῶ πρόκειται γιά τά μέτρα ἐκεῖνα πού πῆρε τό κόμμα στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ χρόνου γιά τήν καλυτέρεψη τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν. Ὁ Φρούμκιν θεωρεῖ τά μέτρα αὐτά ἐ π ι ζ ή μ ι α, πιστεύει ὅτι αὐτά «χειροτέρεψαν» τήν κατάστασή μας.

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ εἶχε ἄ δ ι κ ο, ὅταν διακήρυχνε ὅτι

α) «οἱ δυσκολίες τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν συνδέονται μ έ τ ί ς δ υ σ κ ο λ ί ε ς τ ο ῦ γ ρ ή γ ο ρ ο υ ρ υ θ μ ο ῦ ἐ κ β ι ο μ η χ ά ν ι σ η ς τῆς χώρας, πού τόν ὑπαγορεύει στό προλεταριακό κράτος ὁλόκληρη ἡ διεθνής καί ἐσωτερική κατάσταση, καί μ έ τ ά λ ά θ η τ ῆ ς σ χ ε δ ι α σ μ έ ν η ς ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ς κ α θ ο δ ή γ η σ η ς», ὅτι

β) «ἡ ὄ ξ υ ν σ η τῆς δυσαναλογίας στίς σχέσεις τῆς ἀγορᾶς (ἀγοραστική ἱκανότητα τοῦ χωριοῦ ἀπ' τή μιά πλευρά, καί προσφορά βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων ἀπ' τήν ἄλλη) ἐξηγεῖται μέ τ ή ν α ὔ ξ η σ η τ ῶ ν ε ἰ σ ο δ η μ ά τ ω ν τοῦ χωριοῦ καί ἰδιαίτερα τῶν ε ὔ π ο ρ ω ν κ α ί τ ῶ ν κ ο υ λ ά κ ι κ ω ν στρωμάτων του» (καί ὄχι μέ τά μέτρα τοῦ κόμματος. Ι. Στ.), ὅτι

γ) «οἱ δυσκολίες μ ε γ ά λ ω σ α ν καί π ε ρ ι π λ έ χ θ η κ α ν ἐξαιτίας τῆς προσπάθειας τῆς κ ο υ λ ά κ ι κ η ς μερίδας τοῦ χωριοῦ καί τῶν κ ε ρ δ ο σ κ ό π ω ν νά τίς ἐκμεταλλευτοῦν, νά ἀνεβάσουν τίς τιμές τῶν σιτηρῶν καί νά τορπιλίσουν τή σοβιετική πολιτική τιμῶν»* (καί ὄχι μέ τά μέτρα τοῦ κόμματος. Ι. Στ.).

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ εἶχε ἄ δ ι κ ο, ὅταν δήλωσε στήν ἀπόφασή της γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν, ὅτι «τά παραπάνω μ έ τ ρ α τ ο ῦ κ ό μ μ α τ ο ς, πού ὁρισμένο μέρος τους εἶχε ἔ κ τ α κ τ ο χαρακτήρα, ἐ ξ α σ φ ά λ ι σ α ν π ο λ ύ μ ε γ ά λ ε ς ἐ π ι τ υ χ ί ε ς στήν ἔνταση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν»*[30].

Ἀπό δῶ βγαίνει λοιπόν ὅτι ὁ Φρούμκιν ἔχει δ ί κ ι ο

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

ἐνῶ ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ ἔχει ἄδικο!

Ποιός, τέλος πάντων, ἔχει ἐδῶ δίκιο, ὁ Φρούμκιν ἤ ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ;

Ἄς δοῦμε τί λένε τά γεγονότα.

Τί εἴχαμε φέτος στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη; Σέ σύγκριση μέ τόν περσινό χρόνο εἴχαμε ἔλλειμμα 128 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά.

Πῶς γινόταν τότε ἡ συγκέντρωση; Αὐθόρμητα, χωρίς κανένα ἔκτακτο μέτρο ἀπό μέρους τοῦ κόμματος, χωρίς τήν δραστήρια ἐπέμβαση τοῦ κόμματος στή συγκέντρωση.

Τί μᾶς ἔδοσε τότε τό αὐθόρμητο καί ἡ ἔλλειψη κάθε πίεσης; Ἔλλειμμα 128 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά.

Τί ἀποτελέσματα θά εἴχαμε τώρα ἄν τό κόμμα ἀκολουθοῦσε τή συμβουλή τοῦ Φρούμκιν καί δέν ἐπενέβαινε τότε στήν ὑπόθεση, ἄν δέν ἐξαλειφόταν τό ἔλλειμμα τῶν 128 ἑκατομμυρίων πουτιῶν σιτηρῶν πρίν ἀπό τήν ἄνοιξη ἀκόμα, πρίν ἀπό τήν ἀνοιξιάτικη σπορά; Θάχαμε τώρα πείνα στούς ἐργάτες, πείνα στά βιομηχανικά κέντρα, ματαίωση τῆς οἰκοδόμησής μας, πείνα στόν Κόκκινο Στρατό.

Μποροῦσε ἄραγε τό κόμμα νά μήν ἐπεμβεῖ στήν ὑπόθεση, χωρίς νά διστάσει νά ἐφαρμόσει ἀκόμα καί ἔκτακτα μέτρα; Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦσε νά ἐνεργήσει διαφορετικά.

Καί τί βγαίνει ἀπό δῶ; Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι, ἄν δέν ἐπεμβαίναμε ἔγκαιρα στό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, θά εἴχαμε τώρα μιά πολύ ἐπικίνδυνη κρίση ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας.

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: ὁ Φρούμκιν, παίρνοντας θέση ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ καί ἀπαιτώντας τήν ἀναθεώρησή τους, ἔχει ἀπόλυτα ἄδικο.

4. Ὁ Φρούμκιν ἔχει ἀπόλυτα ἄδικο ὅταν λέει ὅτι: «Πρέπει νά γυρίσουμε στό 14ο καί στό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος». Δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά ξαναγυρίσουμε στό 15ο Συνέδριο, γιατί τό κόμμα στέκεται ὁλοκληρωτικά κι ἀπόλυτα πάνω στή βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ 15ου Συνεδρίου. Ὅμως ὁ Φρούμκιν ζητᾶ τήν ἐπιστροφή στό 14ο Συνέδριο. Τί σημαίνει αὐτό; Δέ σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι πρέπει νά σβήσουμε ὅλο τό δρόμο πού περάσαμε καί νά βαδίσουμε πίσω καί ὄχι ἐμπρός;

Τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος στήν ἀπόφασή του «Γιά τή δουλιά στό χωριό» λέει ὅτι γιά τό συμφέρον τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνάπτυξης τοῦ χωριοῦ εἶναι ἀπαραίτητο νά διεξάγουμε «πιό ἀποφασιστική ἐπίθεση ἐνάντια στόν κουλάκο»[31]. Τό 14ο Συνέδριο δέν τό εἶπε αὐτό κι οὔτε μποροῦσε νά τό πεῖ ἐξαιτίας τῶν συνθηκῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Τί μπορεῖ νά σημαίνει, λοιπόν, ἡ ἀπαίτηση τοῦ Φρούμκιν «νά γυρίσουμε στό 14ο Συνέδριο»; Μπορεῖ νά σημαίνει ἕνα μονάχα: νά παραιτηθοῦμε ἀπ' τήν πολιτική τῆς «πιό ἀποφασιστικῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στόν κουλάκο».

Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀπαίτηση τοῦ Φρούμκιν γιά ἐπιστροφή στό 14ο Συνέδριο ὁδηγεῖ στήν ἀπάρνηση τῶν ἀποφάσεων τοῦ 15ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος στήν ἀπόφασή του «Γιά τή δουλιά στό χωριό» λέει ὅτι «στή σημερινή περίοδο, τό καθῆκον τῆς συνένωσης καί τοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν μικρῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλες κολεχτίβες πρέπει νά μπεῖ σάν τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος στό χωριό»[32]. Τό 14ο Συνέδριο τοῦ

κόμματος δέν τό είπε αυτό καί ούτε μπορούσε νά τό πεί εξαιτίας τών συνθηκών εκείνης της εποχής. Αυτό μπορούσε νά ειπωθεί μόνο όταν συνερχόταν τό 15ο Συνέδριο, όταν, παράλληλα μέ τό παλιό καί αναμφισβήτητα υποχρεωτικό γιά μάς καθήκον της ανάπτυξης του ατομικού, μικρού καί μεσαίου αγροτικού νοικοκυριού, μπήκε μπροστά μας τό νέο πρακτικό καθήκον της ανάπτυξης των κολχόζ, σάν μεγάλων εμπορευματικών νοικοκυριών.

Τί μπορεί νά σημαίνει, λοιπόν, ή απαίτηση του Φρούμκιν «νά γυρίσουμε στό 14ο Συνέδριο»; Αυτό μπορεί νά σημαίνει ένα μονάχα: νά παραιτηθούμε απ' τό νέο πρακτικό καθήκον της ανάπτυξης των κολχόζ. Έτσι, κυρίως εξηγείται τό γεγονός ότι ό Φρούμκιν υποκαθιστά τό πρακτικό καθήκον της ανάπτυξης των κολχόζ μέ τό σοφιστικό καθήκον της παροχής «της ανώτατης δυνατής βοήθειας στή φτωχολογιά πού μπαίνει στά κολχόζ».

Κατά συνέπεια, βγαίνει τό συμπέρασμα ότι ή απαίτηση του Φρούμκιν γιά επιστροφή στό 14ο Συνέδριο οδηγεί στήν άπάρνηση των αποφάσεων του 15ου Συνεδρίου.

Τό 15ο Συνέδριο του κόμματος στήν απόφασή του «Οδηγίες γιά τήν κατάρτιση του πεντάχρονου σχεδίου της λαϊκής οικονομίας» λέει ότι «σήμερα είναι απαραίτητο νά δίνουμε μεγαλύτερη υποστήριξη σέ όλες τίς βιώσιμες μορφές του παραγωγικού συνεταιρισμού (κομμούνες, κολχόζ, αρτέλ, παραγωγικές συντροφιές, συνεταιριστικά εργοστάσια κλπ.) καθώς καί στά σοβιετικά νοικοκυριά πού πρέπει νά τά ανεβάσουμε σέ πιό ψηλό σκαλοπάτι»*[33]. Τό 14ο Συνέδριο του κόμματος δέν τό είπε αυτό καί ούτε μπορούσε νά τό πεί εξαιτίας των συνθηκών εκείνης της εποχής. Αυτό μπορούσαμε νά τό πούμε μόνο τόν καιρό του 15ου Συνεδρίου, όταν παράλληλα μέ τά καθήκοντα της ανάπτυξης του ατομικού μικρού καί μεσαίου αγροτικού νοικοκυριού απ' τή μιά μεριά καί της ανάπτυξης των κολχόζ απ' τήν άλλη, μπήκε μπροστά μας ακόμα ένα νέο πρακτικό καθήκον, τό καθήκον της ανάπτυξης των σοβιετικών νοικοκυριών σάν των πιό εμπορευματικών μονάδων.

* Ή υπογράμμιση δική μου. Ι Στ.

Τί μπορεί νά σημαίνει, λοιπόν, ή απαίτηση του Φρούμκιν «νά γυρίσουμε στό 14ο Συνέδριο»; Αυτή μπορεί νά σημαίνει ένα μονάχα: νά παραιτηθούμε απ' τήν πολιτική του «ανεβάσματος των σοβιετικών νοικοκυριών σέ πιό ψηλό σκαλοπάτι». Έτσι κυρίως εξηγείται τό γεγονός ότι ό Φρούμκιν υποκαθιστά τό θετικό καθήκον της ανάπτυξης των σοβχόζ πού μπήκε απ' τό 15ο Συνέδριο, μέ τό αρνητικό καθήκον «νά μήν ευρύνουμε τά σοβχόζ μέ εντατικούς καί υπερεντατικούς ρυθμούς», παρ' όλο πού ό Φρούμκιν δέν μπορεί νά μή ξέρει, ότι τό κόμμα δέν έχει κι ούτε μπορεί νάχει καθήκον του τήν «υπερένταση», γιατί μόλις αρχίζουμε νά καταπιανόμαστε σοβαρά μέ τό ζήτημα της οργάνωσης νέων σοβχόζ.

Από δώ βγαίνει καί πάλι τό συμπέρασμα ότι ή απαίτηση του Φρούμκιν γιά επιστροφή στό 14ο Συνέδριο οδηγεί στήν άπάρνηση των αποφάσεων του 15ου Συνεδρίου.

Ύστερα απ' όλα όσα αναφέραμε, τί αξία έχει ή δήλωση του Φρούμκιν ότι ή ΚΕ «απομακρύνθηκε» απ' τίς αποφάσεις του 15ου Συνεδρίου; Δέ θάταν πιό σωστό νά πούμε ότι ολόκληρο τό γράμμα του Φρούμκιν αποτελεί μιά άσχημα καμουφλαρισμένη απόπειρα νά ανατρέψει τίς αποφάσεις του 15ου Συνεδρίου πάνω σέ μιά σειρά σπουδαιότατα ζητήματα;

Μήπως αυτό δέν εξηγεί καί τόν ισχυρισμό του Φρούμκιν ότι ή απόφαση της Ολομέλειας του Απρίλη της ΚΕ

καί τῆς ΚΕΕ γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν εἶναι τάχα «μεσοβέζικη καί διφορούμενη»; Δέ θᾶταν πιό σωστό νά ποῦμε ὅτι ἡ ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας εἶναι σωστή καί ὅτι ὁ Φρούμκιν ἀρχίζει πραγματικά νά «τά βλέπει διπλά», ἐπειδή ἡ θέση του εἶναι κάπως «μεσοβέζικη»;

Τό βασικό λάθος τοῦ Φρούμκιν εἶναι ὅτι βλέπει μπροστά του μόνο ἕνα καθῆκον, τό καθῆκον τοῦ ἀνεβάσματος τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, νομίζοντας, ὅτι σ' αὐτό βασικά περιορίζεται ἡ σχέση μας πρός τήν ἀγροτική οἰκονομία.

Τό λάθος του εἶναι ὅτι δέν καταλαβαίνει τό καινούργιο πού μᾶς ἔδοσε τό κόμμα στό 15ο Συνέδριό του, δέν καταλαβαίνει ὅτι τώρα τό ζήτημα δέν μπορεῖ νά περιορίζεται μόνο στό καθῆκον τοῦ ἀνεβάσματος τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ὅτι στό καθῆκον αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά προστεθοῦν δυό νέα πραχτικά καθήκοντα: τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν σοβχόζ καί τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ.

Ὁ Φρούμκιν δέν καταλαβαίνει, πώς χωρίς τό συνδυασμό τοῦ πρώτου καθήκοντος μέ τά δυό τελευταῖα καθήκοντα δέν μποροῦμε νά βγοῦμε ἀπ' τή σημερινή κατάσταση, οὔτε ὅσον ἀφορᾶ τόν ἐφοδιασμό τοῦ κράτους μέ ἐμπορεύσιμα σιτηρά, οὔτε ὅσον ἀφορᾶ τήν ὀργάνωση ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Μήπως αὐτό σημαίνει ὅτι ἀπό τώρα κιόλας μεταθέτουμε τό κέντρο βάρους στά σοβχόζ καί τά κολχόζ; Ὄχι, δέ σημαίνει. Στό σημερινό στάδιο, τό κέντρο βάρους παραμένει στόν τομέα τοῦ παραπέρα ἀνεβάσματος τοῦ ἀτομικοῦ μικροῦ καί μεσαίου ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Αὐτό, ὅμως, σημαίνει πώς σήμερα δέν εἶναι πιά ἀρκετό μόνο του αὐτό τό καθῆκον. Σημαίνει πώς ἦρθε ὁ καιρός

πού πρέπει τό καθῆκον αὐτό νά τό συμπληρώσουμε πραχτικά μέ δυό νέα καθήκοντα, τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ καί τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν σοβχόζ.

5. Εἶναι ὁλότελα λαθεμένη ἡ παρατήρηση τοῦ Φρούμκιν ὅτι «ἡ κήρυξη τοῦ κουλάκου ἐκτός νόμου, ὁδήγησε σέ παράνομες πράξεις σέ βάρος ὁλόκληρης τῆς ἀγροτιᾶς».

Πρῶτο, δέν εἶναι σωστό ὅτι ὁ κουλάκος κηρύχτηκε «ἐκτός νόμου».

Δεύτερο, ἄν στά λόγια αὐτά τοῦ Φρούμκιν ὑπάρχει κάποιο νόημα, αὐτό δέν μπορεῖ νἆναι ἄλλο ἀπ' τό ὅτι ὁ Φρούμκιν ἀπαιτεῖ ἀπό τό κόμμα νά ξαναδόσει στούς κουλάκους τά «δικαιώματα τοῦ πολίτη», νά ξαναδόσει στούς κουλάκους τά πολιτικά δικαιώματα (λογουχάρη, τό δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς στίς ἐκλογές τῶν Σοβιέτ κλπ.).

Μήπως ὁ Φρούμκιν νομίζει ὅτι τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά κέρδιζαν ἄν καταργοῦσαν τούς γνωστούς περιορισμούς γιά τούς κουλάκους; Πῶς συμβιβάζεται αὐτή ἡ «νοοτροπία» τοῦ Φρούμκιν μέ τήν ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου γιά «πιό ἀποφασιστική ἐπίθεση ἐνάντια στόν κουλάκο»;

Μήπως ὁ Φρούμκιν νομίζει ὅτι ἡ ἐξασθένιση τῆς πάλης ἐνάντια στόν κουλάκο θά στεριώσει τή συμμαχία μας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη; Δέν καταλαβαίνει ἄραγε ὁ Φρούμκιν ὅτι τό ξαναδόσιμο δικαιωμάτων στούς κουλάκους δέν μπορεῖ παρά νά διευκολύνει τή δουλιά τῶν κουλάκων γιά τήν ἀπόσπαση τοῦ μεσαίου ἀγρότη ἀπό μᾶς;

Τί ἀξία ἔχουν ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά οἱ κουβέντες τοῦ Φρούμκιν γιά συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη;

Δέ θᾶταν φυσικά σωστό ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι, ὁρισμένα στελέχη μας στό χωριό παραβίασαν τούς νόμους. Πολύ περισσότερο δέ θᾶταν σωστό ν' ἀρνηθοῦμε τό γεγονός ὅτι

ἐξαιτίας τῆς ἀδέξιας διεξαγωγῆς τῆς πάλης ὁρισμένης μερίδας στελεχῶν μας ἐνάντια στόν κουλάκο, τά χτυπήματα πού προορίζονται γιά τούς κουλάκους πέφτουν κάποτε στά κεφάλια τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, εἴτε ἀκόμα καί τῶν φτωχῶν. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι χρειάζεται νά κάνουμε τήν πιό ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στίς διαστρεβλώσεις αὐτές τῆς κομματικῆς γραμμῆς. Ὅμως πῶς εἶναι δυνατό πάνω σ' αὐτή τή βάση νά βγάζει κανείς τό συμπέρασμα ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξασθενίσουμε τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους, νά παραιτηθοῦμε ἀπ' τόν περιορισμό τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν κουλάκων κλπ.;

6. Ὁ Φρούμκιν ἔχει δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει πώς δέν μπορεῖς νά παλαίψεις ἐνάντια στούς κουλάκους μέ τήν ἀπαλλοτρίωσή τους ὅπως κάνουν καμιά φορά μερικά τοπικά στελέχη μας. Ὅμως κάνει λάθος, ὅταν νομίζει πώς μ' αὐτό εἶπε τίποτε τό καινούργιο. Τό νά κατηγορεῖς γιά τέτιες διαστρεβλώσεις τό σ. Μόλοτοφ ἤ τό σ. Κουμπιάκ, ὅπως κάνει ὁ Φρούμκιν, καί νά ἰσχυρίζεσαι ὅτι τό κόμμα δέν διεξάγει πάλη ἐνάντια στίς διαστρεβλώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, σημαίνει ὅτι κάνεις τήν πιό μεγάλη ἀδικία καί δείχνεις ἀπαράδεχτη ἐμπάθεια.

7. Ὁ Φρούμκιν ἔχει δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει ν' ἀνοίξουμε λαϊκές ἀγορές κι ἀγορές σιτηρῶν. Κάνει ὅμως λάθος ἄν νομίζει, ὅτι μ' αὐτό εἶπε τίποτε τό καινούργιο. Πρῶτο, τό κόμμα ποτέ δέν ἦταν ὑπέρ τοῦ κλεισίματος τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν. Δεύτερο, ὁ Φρούμκιν δέν μπορεῖ νά μήν ξέρει ὅτι ἐπειδή παρουσιάστηκαν περιπτώσεις νά κλειστοῦν λαϊκές ἀγορές σέ μερικές περιφέρειες, τό κέντρο ἔδοσε χωρίς ἀργοπορία στίς τοπικές ὀργανώσεις τήν ἐντολή ν' ἀνοίξουν ἀμέσως τίς λαϊκές ἀγορές καί νά βάλουν τέρμα σέ παρόμοιες διαστρεβλώσεις. Εἶναι γνωστό πώς ἡ ἀπόφαση αὐτή τοῦ κέντρου στάλθηκε στίς τοπικές ὀργανώσεις ἀκόμα ἀπ' τά τέλη τοῦ Μάη (26 τοῦ Μάη) δηλαδή δυό βδομάδες πρίν ἀπό τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν. Ὁ Φρούμκιν δέν μποροῦσε νά μή τό ξέρει αὐτό. Ἄξιζε, λοιπόν, τόν κόπο, ὕστερα ἀπ' αὐτό «νά παραβιάζει ὀρθάνοιχτες πόρτες»;

8. Ὁ Φρούμκιν ἔχει δίκιο, ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει ν' ἀνεβάσουμε τίς τιμές στά σιτηρά καί νά δυναμώσουμε τήν πάλη ἐνάντια στήν παράνομη ἀπόσταξη ρακιοῦ. Μά θἆταν πάλι περίεργο νά νομίζει κανείς πώς μ' αὐτό ὁ Φρούμκιν ἀνακάλυψε τήν Ἀμερική. Ἡ πάλη ἐνάντια στήν παράνομη ἀπόσταξη ρακιοῦ διεξάγεται στή χώρα μας ἀπ' τό Γενάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου. Τήν πάλη αὐτή πρέπει νά τή δυναμώσουμε καί θά τή δυναμώσουμε, ἄν καί ὁ Φρούμκιν δέν μπορεῖ νά μή ξέρει πώς αὐτό θά δυσαρεστήσει τό χωριό. Ὅσο γιά τήν ὕψωση τῶν τιμῶν στά σιτηρά, ὁ Φρούμκιν δέν μπορεῖ νά μή ξέρει ὅτι, ἀπ' τό Φλεβάρη κιόλας τοῦ φετεινοῦ χρόνου, δηλαδή τέσσερις μῆνες πρίν τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν, στό Πολιτικό Γραφεῖο εἴχαμε ἀποφασίσει τό ἀνέβασμα τῶν τιμῶν, γιά τίς ἀρχές τῆς νέας χρονιᾶς συγκέντρωσης. Ἀκόμα μιά φορά: ἄξιζε ἄραγε τόν κόπο «νά παραβιάζει ὀρθάνοιχτες πόρτες» στό ζήτημα τῆς ὕψωσης τῶν τιμῶν;

9. Μέ τήν πρώτη ματιά μπορεῖ νά φανεῖ, πώς τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν γράφτηκε κάτω ἀπ' τή σημαία τῆς ὑπεράσπισης τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό ὅμως εἶναι μόνο φαινομενικό. Στήν πραγματικότητα τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν εἶναι μιά μεσολάβηση γιά ἀ ν α κ ο ύ φ ι σ η τοῦ κουλάκου, μιά μεσολάβηση γιά κ α τ ά ρ γ η σ η τ ῶ ν π ε ρ ι ο ρ ι σ μ ῶ ν γιά τόν κουλάκο. Ὅποιος θέλει νά στεριώσει τή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, δέν μπορεῖ νά ζητάει τήν ἐξασθένιση τῆς πάλης ἐνάντια στόν κουλάκο.

Ἡ ἐξασφάλιση τῆς σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη εἶναι σπουδαιότατο καθῆκον τοῦ κόμματός μας. Ὅμως τή συμμαχία αὐτή μποροῦμε νά τήν ἐξασφαλίσουμε μόνο μέ τόν ὅρο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης ἐνάντια στούς κουλάκους, μόνο μέ τόν ὅρο τῆς μετατροπῆς τῆς φτωχολογιᾶς σέ στήριγμα τοῦ προλεταριάτου στό χωριό, τέλος, ἄν δείξουμε ἀπόφαση καί ἱκανότητα νά κλείσουμε μέ τό μεσαῖο ἀγρότη μακρόχρονη συμφωνία, πού νά μπορεῖ νά στερεώσει τή συμμαχία μαζί του καί νά δυναμώσει τίς θέσεις τοῦ προλεταριάτου στήν πάλη γιά τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

Ἡ πολιτική μας στόν τομέα αὐτόν δέν πρέπει ν' ἀποβλέπει στήν ἐξασθένιση τῆς πάλης ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ, ἀλλά στή «συμφωνία τοῦ προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά», στή «μακρόχρονη περίοδο συνεργασίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά», στή «συμμαχία καί τή συμφωνία τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά» (βλ. ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος «Γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά»)[34].

Ι. Στάλιν

20 τοῦ Ἰούνη 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΕΚΧΥΔΑΪΣΜΟ ΤΟΥ ΣΥΝΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗΣ

Τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς δέν ἐπιτρέπεται νά τό βλέπουμε σάν κάτι τό ἐφήμερο καί τό παροδικό. Ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἰδιαίτερη μέθοδος, μπολσεβίκικη μέθοδος διαπαιδαγώγησης τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης γενικά μέ τό πνεῦμα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνάπτυξης. Καί ὁ Μάρξ ἔχει μιλήσει γιά τήν αὐτοκριτική σάν γιά μιά μέθοδο στερέωσης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης[35]. Ὅσο γιά τήν αὐτοκριτική στό κόμμα μας, ἡ ἀρχή της ἀνάγεται στήν ἀρχή τῆς ἐμφάνισης τοῦ μπολσεβικισμοῦ στή χώρα μας, στίς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς γέννησής του, σάν ἰδιαίτερου ἐπαναστατικοῦ ρεύματος στό ἐργατικό κίνημα.

Εἶναι γνωστό πώς ὁ Λένιν, ἀπό τήν ἄνοιξη ἀκόμα τοῦ 1904, τότε πού ὁ μπολσεβικισμός δέν ἦταν ἀκόμα αὐτοτελές πολιτικό κόμμα, μά συνεργαζόταν μέ τούς μενσεβίκους σ' ἕνα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα— εἶναι γνωστό πώς ἀπό τότε κιόλας ὁ Λένιν καλοῦσε τό κόμμα σέ «αὐτοκριτική καί ἀνελέητο ξεσκέπασμα τῶν ἐλλείψεών του». Νά, τί ἔγραφε τότε ὁ Λένιν στή μπροσούρα του «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω»:

«Αὐτοί (δηλαδή οἱ ἀντίπαλοι τῶν μαρξιστῶν. Ι. Στ.) χαιρεκακοῦν καί μορφάζουν, ὅταν βλέπουν τίς διαφωνίες μας. Θά προσπαθήσουν, φυσικά, νά διαλέξουν γιά τούς σκοπούς τους ὁρισμένα μέρη τῆς μπροσούρας μου πού μιλοῦν γιά τίς ἀδυναμίες καί τίς ἐλλείψεις τοῦ κόμματός μας. Μά οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες εἶναι πιά ἀρκετά μπαρουτοκαπνισμένοι στίς μάχες, ἔτσι πού δέν ταράζονται ἀπό τέτια ψιλοτσιμπήματα καί συνεχίζουν παρ' ὅλα αὐτά νά κάνουν αὐτοκριτική καί νά ξεσκεπάζουν ἀνελέητα τίς ἴδιες τους τίς ἐλλείψεις*, πού θά ξεπεραστοῦν σίγουρα κι ἀναπόφευχτα μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Καί οἱ κύριοι ἀντίπαλοί μας ἄς δοκιμάσουν νά μᾶς δόσουν μιάν εἰκόνα τῆς πραγματικῆς κατάστασης μέσα στά „κόμματά" τους πού ἔστω καί ἀπό μακριά νά πλησιάζει τήν εἰκόνα πού δίνουν τά πραχτικά τοῦ δεύτερου συνεδρίου μας!» (ἔκδ. 3η, τόμ. 6ος, σελ. 161[36]).

Γι' αὐτό ἔχουν ὁλότελα ἄδικο οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι πού νομίζουν, ὅτι ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἕνα ἐφήμερο φαινόμενο, μιά μόδα, πού θά πρέπει νά περάσει γρήγορα, ὅπως γρήγορα περνάει κάθε μόδα. Στήν πραγματικότητα ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἕνα ὅπλο ἀναπόσπαστο ἀπ' τό ὁπλοστάσιο τοῦ μπολσεβικισμοῦ, πού βρίσκεται διαρκῶς σέ δράση καί συνδέεται ἀδιάρρηχτα μέ τήν ἴδια τή φύση τοῦ μπολσεβικισμοῦ, μέ τό ἐπαναστατικό του πνεῦμα.

Λένε καμιά φορά πώς ἡ αὐτοκριτική εἶναι καλή γιά ἕνα κόμμα πού δέν ἦρθε ἀκόμα στήν ἐξουσία καί δέν ἔχει «νά χάσει τίποτε», μά πώς εἶναι ἐπικίνδυνη καί ἐπιζήμια γιά ἕνα κόμμα πού ἔχει ἔρθει στήν ἐξουσία, πού στόν περίγυρό του ὑπάρχουν ἐχθρικές δυνάμεις καί πού οἱ ἐχθροί μποροῦν νά ἐκμεταλλευτοῦν ἐνάντιά του τό ξεσκέπασμα τῶν ἀδυναμιῶν του.

Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Δέν εἶναι καθόλου σωστό! Ἀντίθετα, ἀκριβῶς ἐπειδή ὁ μπολσεβικισμός ἦρθε στήν

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

ἐξουσία, ἀκριβῶς ἐπειδή οἱ μπολσεβίκοι μποροῦν νά τό πάρουν πάνω τους χάρη στίς ἐπιτυχίες τῆς οἰκοδόμησής μας, ἀκριβῶς ἐπειδή οἱ μπολσεβίκοι μποροῦν νά μήν προσέξουν τίς ἀδυναμίες τους κι ἔτσι νά διευκολύνουν τό ἔργο τῶν ἐχθρῶν τους—ἀκριβῶς γι' αὐτό χρειάζεται ἡ αὐτοκριτική ἰδιαίτερα τώρα, ἰδιαίτερα μετά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

Ἡ αὐτοκριτική ἔχει σάν σκοπό της τήν ἀποκάλυψη καί τήν ἐξάλειψη τῶν λαθῶν μας, τῶν ἀδυναμιῶν μας. Δέν εἶναι, λοιπόν, φανερό ὅτι ἡ αὐτοκριτική στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, μπορεῖ μόνο νά διευκολύνει τήν πάλη τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης; Ὁ Λένιν ἔπαιρνε ὑπόψη του αὐτές τίς ἰδιομορφίες τῆς κατάστασης, ὕστερα ἀπ' τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τούς μπολσεβίκους, ὅταν τόν Ἀπρίλη—Μάη τοῦ 1920, στή μπροσούρα του «Ὁ „ἀριστερισμός", παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ» ἔγραφε:

«Ἡ στάση τοῦ πολιτικοῦ κόμματος ἀπέναντι στά λάθη του εἶναι ἕνα ἀπ' τά πιό σπουδαῖα καί πιό σίγουρα κριτήρια γιά τή σοβαρότητα τοῦ κόμματος καί τήν ἐκπλήρωση ἀπ' αὐτό στήν πράξη τῶν ὑποχρεώσεών του ἀπέναντι στήν τάξη του καί στίς ἐργαζόμενες μάζες. Ν' ἀναγνωρίσει ἀνοιχτά τό λάθος*, νά ἀποκαλύψει τίς αἰτίες του, ν' ἀναλύσει τήν κατάσταση πού τό γέννησε, νά ἐξετάσει προσεχτικά τά μέσα γιά τή διόρθωση τοῦ λάθους—νά, αὐτό εἶναι τό γνώρισμα ἑνός σοβαροῦ κόμματος, νά αὐτό θά πεῖ ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών του, νά αὐτό θά πεῖ διαπαιδαγώγηση καί διδαχή τῆς τάξης, καί σέ συνέχεια καί τῆς μάζας» (ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 200).

Ὁ Λένιν εἶχε χίλιες φορές δίκιο ὅταν ἔλεγε τό Μάρτη τοῦ 1922, στό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματος:

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

«Τό προλεταριάτο δέ φοβᾶται ν' ἀναγνωρίσει ὅτι τό τάδε πράγμα στήν ἐπανάσταση τό πέτυχε περίφημα, ἐνῶ τό τάδε δέν τό πέτυχε. Ὅλα τά ἐπαναστατικά κόμματα πού χάθηκαν ὥς τώρα, χάθηκαν γιατί τό πῆραν ἀπάνω τους καί δέν ἤξεραν νά δοῦν ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμή τους, καί φοβόνταν νά μιλᾶνε γιά τίς ἀδυναμίες τους*. Ἐνῶ ἐμεῖς δέ θά χαθοῦμε γιατί δέ θά φοβόμαστε νά μιλᾶμε γιά τίς ἀδυναμίες μας, καί θά μάθουμε νά ὑπερνικοῦμε αὐτές τίς ἀδυναμίες» (ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 260—261).

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: χωρίς αὐτοκριτική δέν ὑπάρχει σωστή διαπαιδαγώγηση τοῦ κόμματος, τῆς τάξης, τῶν μαζῶν· χωρίς σωστή διαπαιδαγώγηση τοῦ κόμματος, τῆς τάξης, τῶν μαζῶν—δέν ὑπάρχει μπολσεβικισμός.

Γιατί τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς ἀπόκτησε ἰδιαίτερα ἐπίκαιρη σημασία ἀκριβῶς τώρα, ἀκριβῶς στή δοσμένη ἱστορική στιγμή, ἀκριβῶς τό 1928;

Ἐπειδή τώρα φάνηκε πιό χτυπητά ἀπ' ὅ,τι ἕνα ἤ δυό χρόνια πρίν ἡ ὄξυνση τῶν ταξικῶν σχέσεων τόσο στόν ἐσωτερικό, ὅσο καί στόν ἐξωτερικό τομέα.

Ἐπειδή τώρα φάνηκε πιό χτυπητά ἀπ' ὅ,τι ἕνα ἤ δυό χρόνια πρίν, ἡ ὕπαρξη ὑπονομευτικῆς δουλιᾶς τῶν ταξικῶν ἐχθρῶν τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού ἐκμεταλλεύονται τά λάθη μας καί τίς ἀδυναμίες μας ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη τῆς χώρας μας.

Ἐπειδή τά διδάγματα τῆς ὑπόθεσης Σάχτι καί «οἱ μανοῦβρες στή συγκέντρωση» τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ σύν τά λάθη μας στή σχεδιοποίηση δέν μποροῦν καί δέν πρέπει νά περάσουν γιά μᾶς χωρίς ἀποτέλεσμα.

Πρέπει τό γρηγορότερο νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τά λάθη καί τίς ἀδυναμίες μας πού ἀποκαλύφτηκαν μέ τήν ὑπόθεση Σάχτι καί μέ τίς δυσκολίες τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, ἄν θέλουμε νά στεριώσουμε τήν ἐπανάσταση καί νά προϋπαντήσουμε τούς ἐχθρούς πάνοπλοι.

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Πρέπει τό γρηγορότερο νά ἀποκαλύψουμε τίς ἀδυναμίες καί τά λάθη μας πού ἀκόμα δέν ἀποκαλύφτηκαν, μά πού ἀναμφισβήτητα ὑπάρχουν, ἄν δέ θέλουμε νά αἰφνιδιαστοῦμε ἀπό κάθε λογῆς «ἀπρόοπτα» καί «τυχαῖα» πρός χαρά τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ ἀργοπορία ἐδῶ σημαίνει διευκόλυνση τοῦ ἔργου τῶν ἐχθρῶν μας, χειροτέρευση τῶν ἀδυναμιῶν καί τῶν λαθῶν μας. Ὅμως ὅλα αὐτά εἶναι ἀδύνατο νά τά κάνουμε χωρίς ν' ἀναπτύξουμε τήν αὐτοκριτική, χωρίς νά δυναμώσουμε τήν αὐτοκριτική, χωρίς νά τραβήξουμε τίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς στό ἔργο τῆς ἀποκάλυψης καί τῆς ἐξάλειψης τῶν ἀδυναμιῶν μας, τῶν λαθῶν μας.

Γι' αὐτό ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ εἶχε ἀπόλυτο δίκιο, ὅταν στήν ἀπόφασή της γιά τήν ὑπόθεση Σάχτι εἶπε ὅτι:

«Ὁ κυριότερος ὅρος γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς πετυχημένης ἐφαρμογῆς ὅλων τῶν μέτρων πού προβλέπονται πρέπει νᾶναι ἡ πραγματική ἐφαρμογή στήν πράξη τοῦ συνθήματος τοῦ 15ου Συνεδρίου γιά τήν αὐτοκριτική»* 37.

Γιά ν' ἀναπτύξουμε ὅμως τήν αὐτοκριτική πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά ὑπερνικήσουμε μιά σειρά ἐμπόδια πού στέκουν μπροστά στό κόμμα. Σ' αὐτά συγκαταλέγονται ἡ πολιτιστική καθυστέρηση τῶν μαζῶν, ἡ ἀνεπάρκεια πολιτιστικῶν δυνάμεων τῆς προλεταριακῆς πρωτοπορίας, ἡ ρουτίνα μας, ἡ «κομμουνιστική μας ξιπασιά» κλπ. Ὡστόσο ἕνα ἀπ' τά πιό σοβαρά ἐμπόδια, ἄν ὄχι τό πιό σοβαρό, εἶναι ἡ γραφειοκρατία τῶν μηχανισμῶν μας. Πρόκειται γιά

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

τήν ὕπαρξη γραφειοκρατικῶν στοιχείων μέσα στίς κομματικές, κρατικές, συνδικαλιστικές, συνεταιριστικές καί κάθε λογῆς ἄλλες ὀργανώσεις μας. Πρόκειται γιά τά γραφειοκρατικά στοιχεῖα πού ζοῦν ἀπ' τίς ἀδυναμίες καί τά λάθη μας, πού φοβοῦνται σάν τή φωτιά τήν κριτική τῶν μαζῶν, τόν ἔλεγχο τῶν μαζῶν καί πού μᾶς ἐμποδίζουν ν' ἀναπτύξουμε τήν αὐτοκριτική, μᾶς ἐμποδίζουν ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' τίς ἀδυναμίες μας, ἀπ' τά λάθη μας. Τή γραφειοκρατία πού ὑπάρχει στίς ὀργανώσεις μας δέν ἐπιτρέπεται νά τή βλέπουμε μόνο σάν ἀναβλητικότητα καί τυπικότητα. Ἡ γραφειοκρατία εἶναι ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς ἐπιροῆς στίς ὀργανώσεις μας. Ὁ Λένιν εἶχε δίκιο ὅταν ἔλεγε:

«... πρέπει νά τό καταλάβουμε, ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία εἶναι πάλη ἀ π ό λ υ τ α ἀ ν α γ κ α ί α, καί ὅτι εἶναι τόσο πολύπλοκη, ὅσο καί τό καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στό μικροαστικό στοιχεῖο. Ἡ γραφειοκρατία στό κρατικό μας σύστημα ἔγινε μιά τέτια πληγή πού γι' αὐτή μιλάει καί τό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας, κι αὐτό γιατί ἡ γ ρ α φ ε ι ο κ ρ α τ ί α σ υ ν δ έ ε τ α ι μ' α ὐ τ ό τ ό μ ι κ ρ ο α σ τ ι κ ό σ τ ο ι χ ε ῖ ο κ α ί τ ή δ ι α σ π ο ρ ά π ο ύ τ ό χ α ρ α κ τ η ρ ί ζ ε ι»* (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 220).

Γι' αὐτό καί ἡ πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία τῶν ὀργανώσεών μας πρέπει νά διεξάγεται μέ ἀκόμα μεγαλύτερη ἐπιμονή ἄν θέλουμε πραγματικά ν' ἀναπτύξουμε τήν αὐτοκριτική καί ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' τίς πληγές τῆς οἰκοδόμησής μας.

Γι' αὐτό καί πρέπει μέ ἀκόμα μεγαλύτερη ἐπιμονή νά ξεσηκώνουμε τίς μάζες, τά ἑκατομμύρια ἐργάτες καί ἀγρότες γιά κριτική ἀ π' τ ά κ ά τ ω, γιά ἔλεγχο ἀ π' τ ά κ ά τ ω, σάν τό βασικό ἀντίδοτο ἐνάντια στή γραφειοκρατία.

Ὁ Λένιν εἶχε δίκιο, ὅταν ἔλεγε:

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

«Ἄν θέλουμε νά παλαίψουμε ἐνάντια στή γραφειοκρατία, τότε πρέπει νά τ ρ α β ή ξ ο υ μ ε σ' α ὐ τ ή τ ή δ ο υ λ ι ά τ ά κ ά τ ω σ τ ρ ώ μ α τ α»... γιατί «μέ ποιόν ἄλλο τρόπο μποροῦμε νά βάλουμε τέρμα στή γραφειοκρατία, ἄν ὄχι μέ τ ό τ ρ ά β η γ μ α τ ῶ ν ἐ ρ γ α τ ῶ ν κ α ί τ ῶ ν ἀ γ ρ ο τ ῶ ν;»* (ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 496, 495).

Γιά νά «τραβήξουμε» ὅμως τά ἑκατομμύρια τίς μάζες, πρέπει ν' ἀναπτύξουμε τήν προλεταριακή δημοκρατία σ' ὅλες τίς μαζικές ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πρῶτα ἀπ' ὅλα μέσα στό ἴδιο τό κόμμα. Χωρίς αὐτό τόν ὅρο ἡ αὐτοκριτική εἶναι μηδέν, κούφια λέξη, ἀερολογία.

Δέ μᾶς χρειάζεται κ ά θ ε λ ο γ ῆ ς αὐτοκριτική. Μᾶς χρειάζεται τέτια αὐτοκριτική πού νά ἀνεβάζει τό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά ἀναπτύσσει τό μαχητικό της πνεῦμα, νά δυναμώνει τήν πίστη της στή νίκη, νά πολλαπλασιάζει τίς δυνάμεις της καί νά τή βοηθάει νά γίνει πραγματικός νοικοκύρης τῆς χώρας.

Μερικοί λένε πώς ἐφόσον ὑπάρχει αὐτοκριτική δέ χρειάζεται ἐ ρ γ α τ ι κ ή π ε ι θ α ρ χ ί α, μποροῦμε νά παρατήσουμε τή δουλειά καί ν' ἀσχοληθοῦμε μέ τή φλυαρία γιά ὅλα κι ἀπό λίγο. Αὐτό δέν εἶναι αὐτοκριτική, μά ἐμπαιγμός τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ αὐτοκριτική δέ χρειάζεται γιά τό σμπαράλιασμα τῆς ἐργατικῆς πειθαρχίας, μά γιά τό δ υ ν ά μ ω μ ά της, γιά νά γίνει ἡ ἐργατική πειθαρχία σ υ ν ε ι δ η τ ή, ἱκανή ν' ἀνθέξει στή μικροαστική ἀποδιοργάνωση.

Ἄλλοι πάλι λένε ὅτι ἐφόσον ὑπάρχει αὐτοκριτική, δέ χρειάζεται πιά κ α θ ο δ ή γ η σ η, μποροῦμε νά ἐγκαταλείψουμε τό τιμόνι καί νά τ' ἀφήσουμε ὅλα «στή φυσική πορεία τῶν πραγμάτων». Αὐτό δέν εἶναι αὐτοκριτική ἀλλά αἶσχος. Ἡ αὐτοκριτική δέ χρειάζεται γιά τήν ἐξασθένιση τῆς

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

καθοδήγησης, μά γιά τό δυνάμωμά της, γιά τή μετατροπή της άπό χάρτινη καί μέ μικρό κύρος καθοδήγηση, σέ καθοδήγηση ζωντανή καί μέ πραγματικό κύρος.

Ύπάρχει, όμως, κι άλλου είδους «αύτοκριτική», πού όδηγεῖ στό σμπαράλιασμα τῆς κομματικότητας, στή δυσφήμηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, στήν ἐξασθένιση τῆς οἰκοδόμησής μας, στήν ἀποσύνθεση τῶν οἰκονομικῶν μας στελεχῶν, στόν ἀφοπλισμό τῆς ἐργατικῆς τάξης, στή φλυαρία γιά ἐκφυλισμό. Σέ μιά τέτια ἀκριβῶς «αὐτοκριτική» μᾶς καλοῦσε χθές ἡ τροτσκιστική ἀντιπολίτευση. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ μιά τέτια «αὐτοκριτική». Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα θά παλαίψει μέ ὅλες τίς δυνάμεις του, μέ ὅλα τά μέσα ἐνάντια στήν «αὐτοκριτική» αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Πρέπει νά κάνουμε αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα σ' αὐτή τήν ξένη γιά μᾶς, καταστροφική, ἀντιμπολσεβίκικη «αὐτοκριτική» καί τή δική μας, τή μπολσεβίκικη αὐτοκριτική πού ἔχει γιά σκοπό της τήν καλλιέργεια τῆς κομματικότητας, τή στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τήν καλυτέρεψη τῆς οἰκοδόμησής μας, τό δυνάμωμα τῶν οἰκονομικῶν στελεχῶν μας, τόν ἐξοπλισμό τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ καμπάνια γιά τό δυνάμωμα τῆς αὐτοκριτικῆς ἄρχισε στή χώρα μας μόλις πρίν λίγους μῆνες. Δέν διαθέτουμε ἀκόμα τά ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιά νά βγάλουμε τά πρῶτα συμπεράσματα τῆς καμπάνιας. Μποροῦμε ὅμως νά ποῦμε ἀπό τώρα κιόλας ὅτι ἡ καμπάνια ἀρχίζει νά δίνει τά καλά της ἀποτελέσματα.

Δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι τό κύμα τῆς αὐτοκριτικῆς ἀρχίζει νά ἀνεβαίνει καί νά πλαταίνει, ἀγκαλιάζοντας ὅλο καί πιό πλατιά στρώματα τῆς ἐργατικῆς τά-

ξης καί τραβώντας τα στό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Αὐτό τό δείχνουν λχ. γεγονότα σάν τήν ἀναβίωση τῶν παραγωγικῶν συσκέψεων καί τῶν προσωρινῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου.

Εἶν' ἀλήθεια πώς ὑπάρχουν ἀκόμα ἀπόπειρες νά μποῦν στό χρονοντούλαπο οἱ βάσιμες καί ἐλεγμένες ὑποδείξεις τῶν παραγωγικῶν συσκέψεων καί τῶν προσωρινῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου, γι' αὐτό ἐνάντιά τους χρειάζεται ἡ πιό ἀποφασιστική πάλη, γιατί οἱ ἀπόπειρες αὐτές ἔχουν σκοπό νά κόψουν ἀπό τούς ἐργάτες κάθε ὄρεξη γιά αὐτοκριτική. Μά δέν ὑπάρχει λόγος ν' ἀμφιβάλλουμε πώς οἱ παρόμοιες γραφειοκρατικές ἀπόπειρες θά σαρωθοῦν πέρα γιά πέρα, ἀπό τό ἀνερχόμενο κύμα τῆς αὐτοκριτικῆς.

Δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ κανείς καί τό ὅτι σάν ἀποτέλεσμα τῆς αὐτοκριτικῆς τά οἰκονομικά μας στελέχη ἀρχίζουν νά καλυτερεύουν τή δουλιά τους, ἐντείνουν πιό πολύ τήν ἐπαγρύπνησή τους, ἀρχίζουν νά ἀντικρύζουν πιό σοβαρά τά καθήκοντα τῆς καθοδήγησης τῆς οἰκονομίας, καί τά κομματικά, σοβιετικά, συνδικαλιστικά καί κάθε άλλου είδους στελέχη μας γίνονται πιό εὐαίσθητα, δείχνουν μεγαλύτερη φροντίδα στίς ἀνάγκες τῶν μαζῶν.

Εἶν' ἀλήθεια πώς δέν μπορεῖ νά νομίζει κανείς, ὅτι ἡ ἐσωκομματική καί γενικά ἡ ἐργατική δημοκρατία πραγματοποιήθηκε πιά ὁλοκληρωτικά στίς μαζικές ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δέν ὑπάρχει ὅμως λόγος ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι τό ζήτημα αὐτό θά προωθηθεῖ μέ τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς καμπάνιας.

Δέν μπορεῖ, ἐπίσης, νά ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι σάν ἀποτέλεσμα τῆς αὐτοκριτικῆς ὁ τύπος μας ἔγινε πιό ζωντανός καί συνδέθηκε πιό στενά μέ τή ζωή, καί τέτια τμήματα συνεργατῶν τῶν ἐφημερίδων μας, ὅπως οἱ ὀργανώσεις τῶν

ἐργατῶν κι ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν, ἀρχίζουν κιόλας νά μετατρέπονται σέ σοβαρότατη πολιτική δύναμη.

Εἶν' ἀλήθεια πώς ὁ τύπος μας ἐξακολουθεῖ ἀκόμα ἀπό καιρό σέ καιρό νά στέκεται στήν ἐπιφάνεια τῶν γεγονότων, ἀκόμα δέν ἔμαθε νά περνᾶ ἀπ' τίς ξεχωριστές κριτικές παρατηρήσεις σέ πιό βαθιά κριτική, κι ἀπ' τή βαθιά κριτική στή γενίκευση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κριτικῆς, στήν ἐμφάνιση τῶν ἐ π ι τ υ χ ι ῶ ν πού πραγματοποιήθηκαν στήν οἰκοδόμησή μας σάν ἀποτέλεσμα τῆς κριτικῆς. Δέν πρέπει ὅμως ν' ἀμφιβάλλουμε ὅτι τό ζήτημα αὐτό θά προωθηθεῖ στήν παραπέρα πορεία τῆς καμπάνιας.

Ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο, παράλληλα μ' αὐτά τά θετικά νά σημειώσουμε καί τά ἀρνητικά τῆς καμπάνιας μας. Πρόκειται γιά τίς διαστρεβλώσεις ἐκεῖνες τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς πού γίνονται ἀπό τώρα κιόλας, ἀπ' τήν ἀρχή τῆς καμπάνιας καί πού δημιουργοῦν τόν κίνδυνο τοῦ ἐκχυδαϊσμοῦ τῆς αὐτοκριτικῆς, ἄν δέν τίς καταπολεμήσουμε ἀμέσως τώρα.

1) Εἶναι ἀπαραίτητο, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά σημειώσουμε ὅτι σέ μιά σειρά ὄργανα τοῦ τύπου παρουσιάστηκε ἡ τάση νά μετατοπιστεῖ ἡ καμπάνια ἀπ' τή βάση τῆς πρακτικῆς κριτικῆς τῶν ἐλλείψεων τῆς σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῆ ς μ α ς ο ἰ κ ο δ ό μ η σ η ς στή βάση τῶν ἐντυπωσιακῶν κραυγῶν ἐνάντια στίς ὑπερβολές στήν ἀ τ ο μ ι κ ή ζ ω ή. Αὐτό ἴσως φανεῖ ἀπίθανο. Μά, δυστυχῶς, εἶναι γεγονός.

Πάρτε λχ. τήν ἐφημερίδα «Βλάστ Τρουντά», ὄργανο τῆς περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος καί τῆς περιφερειακῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰρκούτσκ (ἀρ. φύλλου 128). Θά βρεῖτε ἐκεῖ ὁλόκληρη σελίδα γεμάτη ἐντυπωσιακά «συνθήματα»: «Ἡ ἔλλειψη ἐγκράτειας στή σεξουαλική ζωή εἶναι ἀστικό ἁμάρτημα», «Τό ἕνα ποτηράκι φέρνει τ' ἄλλο», «Τό ἰδιόκτητο σπιτάκι ζητάει καί ἰδιόκτητη γελαδίτσα», «Οἱ ληστές τοῦ διπλοῦ κρεβατιοῦ», «Ὁ πυροβολισμός πού δέν ἀκούστηκε» κτλ. κτλ. Καί μπαίνει τό ἐρώτημα: τί τό κοινό μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς «κριτικές» κραυγές πού εἶναι ἀντάξιες τῆς «Μπιρζόφκα»[38] καί τή μπολσεβίκικη αὐτοκριτική πού σκοπό ἔχει τήν καλυτέρεψη τῆς σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῆ ς μ α ς ο ἰ κ ο δ ό μ η σ η ς; Πολύ πιθανό ὁ συγγραφέας αὐτῶν τῶν ἐντυπωσιακῶν σχολίων νά εἶναι κομμουνιστής. Πιθανό νά φλογίζεται ἀπ' τήν ἔχθρα ἐνάντια στούς «ταξικούς ἐχθρούς» τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Δέ χωρᾶ ὅμως ἀμφιβολία πώς στό σημεῖο αὐτό ξεστρατίζει ἀπ' τό σωστό δρόμο, ἐκχυδαΐζει τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς καί μιλάει μέ φωνή ὄ χ ι τ ῆ ς δ ι κ ῆ ς μ α ς τ ά ξ η ς.

2) Εἶναι ἀπαραίτητο, σέ συνέχεια, νά σημειώσουμε, ὅτι ἀκόμα κι ἐκεῖνα τά ὄργανα τοῦ τύπου πού, μιλώντας γενικά, δέν τούς λείπει ἡ ἱκανότητα νά κάνουν σωστή κριτική, ἀκόμα κι αὐτά ξεστρατίζουν καμιά φορά καί πέφτουν στήν κριτική γ ι ά τ ή ν κ ρ ι τ ι κ ή, μεταβάλλοντας τήν κριτική σέ σ π ό ρ, πού ἐπιδιώκει τήν ἐ ν τ ύ π ω σ η. Ἄς πάρουμε λχ. τήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα». Σ' ὅλους εἶναι γνωστές οἱ ὑπηρεσίες τῆς «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» στό ἔργο τῆς ἀνάπτυξης τῆς αὐτοκριτικῆς. Πάρτε ὅμως τά τελευταῖα φύλλα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας καί ρίξτε μιά ματιά στήν «κριτική» γιά τούς καθοδηγητές τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων τῆς ΕΣΣΔ, ἰδέστε μιά σειρά ἀπαράδεχτες γελοιογραφίες πάνω σ' αὐτό τό θέμα. Καί μπαίνει τό ἐρώτημα: σέ ποιόν χρειάζεται μιά τέτια κριτική καί τί μπορεῖ νά δόσει αὐτή ἡ κριτική, ἐκτός ἀπό τή δυσφήμηση τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς; Ποιά ἡ ἀνάγκη μιᾶς τέτιας «κριτικῆς», ἄν φυσικά ἀποβλέπουμε στά συμφέροντα τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης, καί δέν ἐπιδιώκουμε τή φτηνή ἐντύπωση, πού ἀποσκοπεῖ

στό νά προκαλέσει τό χαχανητό τοῦ μικροαστοῦ; Γιά τήν αὐτοκριτική χρειάζονται, βέβαια, ὅλα τά εἴδη τῶν ὅπλων, μαζί καί τό «ἐλαφρό ἱππικό». Μήπως, ὅμως, ἀπ' αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τό ἐλαφρό ἱππικό πρέπει νά γίνει καί ἐλαφρόμυαλο ἱππικό;

3) Εἶναι ἀπαραίτητο, τέλος, νά σημειώσουμε ὅτι μιά σειρά ὀργανώσεις μας ἔχουν μιά ὁρισμένη τάση νά μετατρέπουν τήν αὐτοκριτική σέ ἐκστρατεία ἐνάντια στά οἰκονομικά μας στελέχη, σέ δυσφήμησή τους στά μάτια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Εἶναι γεγονός ὅτι μερικές τοπικές ὀργανώσεις στήν Οὐκρανία καί στήν Κεντρική Ρωσία ξεσήκωσαν ἀνοιχτή ἐκστρατεία ἐνάντια στά καλύτερα οἰκονομικά μας στελέχη, πού τό μόνο σφάλμα τους εἶναι ὅτι δέν εἶναι ἀπαλλαγμένα ἑκατό τά ἑκατό ἀπό λάθη. Ποιά ἄλλη ἐξήγηση νά δόσουμε στίς ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων γιά καθαίρεση αὐτῶν τῶν οἰκονομικῶν στελεχῶν ἀπ' τά πόστα τους, ἀποφάσεις πού δέν ἔχουν καμιά ὑποχρεωτική ἰσχή μά πού ἐξόφθαλμα ἐπιδιώκουν νά ρίξουν τό κύρος τους; Ποιά ἄλλη ἐξήγηση νά δόσουμε στό γεγονός ὅτι γιά νά κριτικάρουν, κριτικάρουν, ὅμως δέν ἀφήνουν καί τά οἰκονομικά στελέχη ν' ἀπαντήσουν στήν κριτική; Ἀπό πότε ἄρχισαν νά μᾶς παρουσιάζουν τό «δικαστήριο τοῦ Σεμιάκα» γιά αὐτοκριτική;

Δέν μποροῦμε, φυσικά, νάχουμε τήν ἀπαίτηση ἡ κριτική νἆναι ἑκατό τά ἑκατό σωστή. Ἄν ἡ κριτική ἔρχεται ἀπ' τά κάτω, δέν πρέπει νά τήν περιφρονοῦμε ἔστω κι ἄν εἶναι σωστή μόνο 5—10 τά ἑκατό. Ὅλα αὐτά εἶναι σωστά. Μήπως, ὅμως, ἀπ' αὐτό βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει νάχουμε τήν ἀπαίτηση ἀπ' τά οἰκονομικά μας στελέχη νά εἶναι ἑκατό τά ἑκατό ἀπαλλαγμένα ἀπό λάθη; Μήπως ὑπάρχουν στόν κόσμο ἄνθρωποι πού νά εἶναι ἑκατό τά ἑκατό ἀπαλλαγμένοι ἀπό λάθη; Μήπως εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι γιά τή διαμόρφωση οἰκονομικῶν στελεχῶν χρειάζονται χρόνια καί χρόνια, ὅτι πρέπει νά δείχνουμε τήν πιό μεγάλη φροντίδα καί στοργή γιά τά οἰκονομικά στελέχη; Μήπως εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι ἡ αὐτοκριτική δέ μᾶς χρειάζεται γιά νά κάνουμε ἐκστρατεία ἐνάντια στά οἰκονομικά μας στελέχη, ἀλλά γιά νά τά βελτιώνουμε καί νά τά ἐνισχύουμε;

Κριτικάρετε τίς ἐλλείψεις τῆς οἰκοδόμησής μας, ἀλλά μήν ἐκχυδαΐζετε τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς καί μή τό μετατρέπετε σέ μέσο διαφημιστικῆς ἄσκησης πάνω στό θέμα: «Οἱ ληστές τοῦ διπλοῦ κρεβατιοῦ», «Ὁ πυροβολισμός πού δέν ἀκούστηκε» κλπ.

Κριτικάρετε τίς ἐλλείψεις τῆς οἰκοδόμησής μας, ἀλλά μή δυσφημεῖτε τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς καί μή τό μετατρέπετε σέ κουζίνα γιά παρασκευή φτηνῶν ἐντυπωσιακῶν σχολίων.

Κριτικάρετε τίς ἐλλείψεις τῆς οἰκοδόμησής μας, ἀλλά μή διαστρεβλώνετε τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς καί μή τό μετατρέπετε σέ μέσο ἐκστρατείας ἐνάντια στά οἰκονομικά καί τά κάθε ἄλλου εἴδους στελέχη μας.

Καί τό κυριότερο: μήν ὑποκαθιστᾶτε τή μαζική κριτική ἀπ' τά κάτω, μέ τή φλύαρη «κριτική» ἀπ' τά πάνω, ἀφῆστε τίς μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης νά ἐξοικειωθοῦν μ' αὐτή τή δουλιά καί νά ἐκδηλώσουν τή δημιουργική τους πρωτοβουλία στό ἔργο τῆς διόρθωσης τῶν ἐλλείψεών μας, στό ἔργο τῆς καλυτέρεψης τῆς οἰκοδόμησής μας.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 146,
26 τοῦ Ἰούνη 1928.

Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ) ΤΗΣ ΕΣΣΔ[39]

4—12 τοῦ Ἰούλη 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Λόγος τῆς 5 τοῦ Ἰούλη 1928.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, σύντροφοι, πρέπει νά ἐξετάσουμε τίς διαστάσεις τοῦ σχεδίου τοῦ προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[40].

Λένε ὅτι τό σχέδιο τοῦ προγράμματος εἶναι πολύ μεγάλο, ὀγκῶδες. Ζητοῦν νά τό συμπτύξουμε στό μισό, στό τρίτο. Ζητοῦν νά δόσουμε στό πρόγραμμα μερικές γενικές διατυπώσεις καί νά περιοριστοῦμε σ' αὐτό, ὀνομάζοντας αὐτές τίς διατυπώσεις πρόγραμμα.

Νομίζω πώς οἱ ἀπαιτήσεις αὐτές δέν εἶναι δικαιολογημένες. Ἐκεῖνοι πού ζητοῦν νά συμπτυχθεῖ τό πρόγραμμα στό μισό ἤ ἀκόμα καί στό τρίτο, δέν καταλαβαίνουν τά καθήκοντα πού ἔμπαιναν μπροστά στούς συντάχτες τοῦ σχεδίου τοῦ προγράμματος. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς δέν μπορεῖ νἆναι πρόγραμμα ἑνός ὁποιουδήποτε ἐθνικοῦ κόμματος, ἤ, ἄς ποῦμε, ἕνα πρόγραμμα μόνο γιά τά «πολιτισμένα» ἔθνη. Τό πρόγραμμα πρέπει ν' ἀγκαλιάζει ὅλα τά κομμουνιστικά κόμματα τοῦ κόσμου, ὅλα τά ἔθνη, ὅλους τούς λαούς, τόσο τούς λευκούς, ὅσο καί τούς μαύρους. Αὐτοῦ βρίσκεται τό βασικό καί τό πιό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ σχεδίου τοῦ προγράμματος. Μά πῶς ν' ἀγκαλιάσουμε τίς

βασικές ἀνάγκες καί τούς βασικούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς ὅλων τῶν τμημάτων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, καί τῶν ἀνατολικῶν καί τῶν δυτικῶν, συμπτύσσοντας τό πρόγραμμα στό μισό ἤ στό τρίτο; Ἄς δοκιμάσουν οἱ σύντροφοι νά λύσουν αὐτό τό ἄλυτο πρόβλημα. Νά γιατί νομίζω πώς ἄν συμπτύξουμε τό πρόγραμμα στό μισό ἤ στό τρίτο θά εἶναι σά νά τό μετατρέπουμε ἀπό πρόγραμμα σέ ἕναν ἁπλό κατάλογο ἀφηρημένων διατυπώσεων, πού δέ δίνουν τίποτε στά τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Μπροστά στούς συντάχτες τοῦ προγράμματος ἔμπαινε τό διπλό καθῆκον: ἀπ' τή μιά μεριά, νά περιλάβουν τό κύριο καί τό βασικό γιά ὅλα τά κομμουνιστικά κόμματα τοῦ κόσμου, κι ἀπ' τήν ἄλλη, νά περιλάβουν αὐτό τό κύριο καί τό βασικό μέ τέτιο τρόπο πού οἱ ξεχωριστές θέσεις τοῦ προγράμματος νά μήν ἀποτελοῦν κενές διατυπώσεις, ἀλλά νά δίνουν πραχτικές καθοδηγητικές ἀρχές γιά τίς πιό διαφορετικές χῶρες καί λαούς, γιά τά πιό διαφορετικά κομμουνιστικά κόμματα καί κομμουνιστικές ὁμάδες. Θά συμφωνήσετε ὅτι ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ διπλοῦ καθήκοντος εἶναι τελείως ἀκατανόητη σέ ἕνα σύντομο καί συνοπτικό σχέδιο προγράμματος.

Μά τό πιό παράξενο ἀπ' ὅλα εἶναι ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ σύντροφοι πού προτείνουν νά συμπτυχθεῖ τό πρόγραμμα στό μισό ἤ ἀκόμα καί στό τρίτο κάνουν τέτιες προτάσεις πού τείνουν νά εὐρύνουν τό σημερινό σχέδιο προγράμματος στό διπλάσιο, ἄν ὄχι στό τριπλάσιο. Καί πραγματικά, ἄν δόσουμε στό σχέδιο προγράμματος ἐκτενεῖς διατυπώσεις γιά τά συνδικάτα, τούς συνεταιρισμούς, τόν πολιτισμό, τίς ἐθνικές μειονότητες τῆς Εὐρώπης κλπ., μήπως δέν εἶναι φανερό πώς ἀπ' αὐτό δέν πρόκειται νά προκύψει κανενός εἴδους σύμπτυξη τοῦ προγράμματος; Θ' ἀναγκαζόμασταν νά εὐρύνουμε τό σημερινό σχέδιο προγράμματος στό διπλάσιο, ἄν ὄχι στό τριπλάσιο.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τούς συντρόφους ἐκείνους πού ζητοῦν τό πρόγραμμα ἤ νά ἀποτελεῖται ἀπό συγκεκριμένες ὁδηγίες γιά τά κομμουνιστικά κόμματα, ἤ νά ἐξηγεῖ τά πάντα, μέχρι καί τίς ξεχωριστές θέσεις. Πρῶτο, δέν ἐπιτρέπεται νά λέμε ὅτι τό πρόγραμμα πρέπει νά ἀποτελεῖται μόνο ἀπό ὁδηγίες ἤ, κατά κύριο λόγο, ἀπό ὁδηγίες. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Δέν ἐπιτρέπεται νά προβάλλουμε μιά τέτια ἀπαίτηση ἀπό τό πρόγραμμα καί εἶναι περιττό νά ποῦμε, ὅτι ἡ ἐκπλήρωση μιᾶς τέτιας ἀπαίτησης θά μεγάλωνε σέ ἀπίστευτο βαθμό τόν ὄγκο τοῦ προγράμματος. Δεύτερο, τό πρόγραμμα δέν μπορεῖ νά ἐξηγεῖ τά πάντα, μέχρι καί τίς ξεχωριστές διακηρύξεις ἤ τίς θεωρητικές του θέσεις. Γι' αὐτό ὑπάρχουν τά σχόλια πάνω στό πρόγραμμα. Δέν ἐπιτρέπεται νά συγχέουμε τό πρόγραμμα μέ τά σχόλια.

Τό δεύτερο ζήτημα ἀφορᾶ τή διάρθρωση τοῦ προγράμματος καί τήν κατάταξη τῶν διάφορων κεφαλαίων στό σχέδιο τοῦ προγράμματος.

Μερικοί σύντροφοι ζητοῦν νά μετατοπιστεῖ τό κεφάλαιο γιά τόν τελικό σκοπό τοῦ κινήματος, γιά τόν κομμουνισμό, στό τέλος τοῦ προγράμματος. Νομίζω πώς κι αὐτό δέν ἔχει βάση. Ἀνάμεσα στό κεφάλαιο γιά τήν κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό κεφάλαιο γιά τή μεταβατική περίοδο στό σχέδιο τοῦ προγράμματος μεσολαβεῖ τό κεφάλαιο γιά τόν κομμουνισμό, γιά τό κομμουνιστικό οἰκονομικό σύστημα. Εἶναι ἄραγε σωστή αὐτή ἡ κατάταξη τῶν κεφαλαίων; Νομίζω πώς εἶναι ἀπόλυτα σωστή. Δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά μεταβατική περίοδο, χωρίς νά μιλήσουμε προηγούμενα γιά τό οἰκονομικό σύστημα, στή συγκεκριμένη περίπτωση γιά τό κομμουνιστικό οἰκονομικό

σύστημα, στό ὁποῖο προτείνεται ἀπ' τό πρόγραμμα νά γίνει τό πέρασμα. Μιλᾶνε γιά μεταβατική περίοδο, γιά πέρασμα ἀπ' τόν καπιταλισμό σέ ἄλλο οἰκονομικό σύστημα. Ὅμως πέρασμα σέ τί, σέ ποιό ἀκριβῶς σύστημα — νά τί πρέπει νά εἰπωθεῖ πρίν ἀκόμα χαρακτηρίσουμε τήν ἴδια τή μεταβατική περίοδο. Τό πρόγραμμα πρέπει νά ὁδηγεῖ ἀπ' τό ἄγνωστο στό γνωστό, ἀπ' τό λιγότερο γνωστό στό περισσότερο γνωστό. Τό νά μιλήσει κανείς γιά τήν κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ καί κατόπιν γιά τή μεταβατική περίοδο, χωρίς νά μιλήσει προηγούμενα σέ ποιό σύστημα πρέπει νά γίνει τό πέρασμα, θά πεῖ ὅτι μπερδεύει τόν ἀναγνώστη καί παραβιάζει μιά στοιχειώδικη ἀπαίτηση τῆς παιδαγωγικῆς, πού εἶναι ταυτόχρονα καί ἀπαίτηση τῆς διάρθρωσης τοῦ προγράμματος. Κι ὅμως, τό πρόγραμμα πρέπει νά διευκολύνει τή θέση τοῦ ἀναγνώστη, ὁδηγώντας τον ἀπ' τό λιγότερο στό περισσότερο γνωστό κι' ὄχι νά τόν δυσκολεύει.

Ἄλλοι σύντροφοι ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἡ παράγραφος γιά τή σοσιαλδημοκρατία δέν πρέπει νά μπεῖ στό δεύτερο κεφάλαιο τοῦ σχεδίου τοῦ προγράμματος ὅπου γίνεται λόγος γιά τήν πρώτη φάση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί γιά τή μερική σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ. Καί νομίζουν πώς ἔτσι βάζουν ζήτημα διάρθρωσης τοῦ προγράμματος. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Στήν πραγματικότητα ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ ζήτημα πολιτικό. Τό νά βγάλει κανείς ἀπ' τό δεύτερο κεφάλαιο τήν παράγραφο γιά τή σοσιαλδημοκρατία θά πεῖ νά διαπράξει πολιτικό λάθος σέ ἕνα ἀπ' τά βασικά ζητήματα τῶν αἰτίων τῆς μερικῆς σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τή διάρθρωση τοῦ προγράμματος, μά γιά τήν ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς κατάστασης στήν περίοδο τῆς μερικῆς σταθεροποίησης, γιά τήν ἐκτίμηση τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ ρόλου τῆς σοσιαλδημοκρατίας, σάν ἑνός ἀπ' τούς παράγοντες αὐτῆς τῆς σταθεροποίησης. Οἱ σύντροφοι αὐτοί δέν μποροῦν παρά νά ξέρουν ὅτι δέν μποροῦμε νά μή βάλουμε τήν παράγραφο γιά τή σοσιαλδημοκρατία στό κεφάλαιο γιά τή μερική σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐπειδή καί τήν ἴδια τή σταθεροποίηση δέν μποροῦμε νά τήν ἐξηγήσουμε χωρίς νά χαρακτηρίσουμε τό ρόλο τῆς σοσιαλδημοκρατίας σάν ἕναν ἀπ' τούς πιό σπουδαίους παράγοντες τῆς σταθεροποίησης. Σ' ἀντίθετη περίπτωση θ' ἀναγκαζόμασταν νά βγάλουμε ἐπίσης ἀπ' τό κεφάλαιο αὐτό καί τήν παράγραφο γιά τό φασισμό, μεταφέροντας τήν παράγραφο αὐτή, ὅπως καί τήν παράγραφο γιά τή σοσιαλδημοκρατία στό κεφάλαιο γιά τά κόμματα. Τό νά βγάλεις ὅμως καί τίς δυό αὐτές παραγράφους, γιά τό φασισμό καί τή σοσιαλδημοκρατία, ἀπ' τό κεφάλαιο πού πραγματεύεται τή μερική σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ, θά πεῖ ὅτι ἀφοπλίζεις τόν ἑαυτό σου καί τοῦ στερεῖς κάθε δυνατότητα ἐξήγησης τῆς καπιταλιστικῆς σταθεροποίησης. Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό.

Τό ζήτημα τῆς ΝΕΠ καί τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ. Ἡ ΝΕΠ εἶναι πολιτική τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας πού ἀποβλέπει στήν ὑπερνίκηση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων καί τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας μέ τή χρησιμοποίηση τῆς ἀγορᾶς, μέσω τῆς ἀγορᾶς, καί ὄχι μέ τήν ἄμεση ἀνταλλαγή προϊόντων, χωρίς τήν ἀγορά καί ἔξω ἀπό τήν ἀγορά. Μποροῦν νά ἀποφύγουν τή ΝΕΠ οἱ καπιταλιστικές χῶρες, ἔστω καί οἱ πιό ἀναπτυγμένες ἀπ' αὐτές, στήν περίοδο τοῦ περάσματος ἀπ' τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό; Νομίζω πώς δέν μποροῦν. Ἡ νέα οἰκονομική πολιτική μέ τίς σχέσεις ἀγορᾶς πού τή χαρακτηρίζουν καί τή χρησιμοποίηση αὐτῶν τῶν σχέσεων, εἶναι στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθ-

μό άπόλυτα άπαραίτητη γιά κάθε καπιταλιστική χώρα στήν περίοδο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ὑπάρχουν σύντροφοι πού άρνοῦνται αὐτή τή θέση. Μά τί θά πεῖ ν' ἀρνεῖσαι αὐτή τή θέση;

Αὐτό θά πεῖ, πρῶτο, ὅτι ξεκινᾶς ἀπ' τήν προϋπόθεση πώς εὐθύς ἀμέσως μετά τόν ἐρχομό τοῦ προλεταριάτου στήν ἐξουσία θάχουμε κιόλας ἕτοιμους ἑκατό τά ἑκατό τούς μηχανισμούς κατανομῆς κι ἐφοδιασμοῦ ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό, ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τή μικρή παραγωγή, πού θά δίνουν τή δυνατότητα νά καθιερώσουμε μέ μιᾶς τήν ἄμεση ἀνταλλαγή προϊόντων, χωρίς ἀγορά, χωρίς κυκλοφορία ἐμπορευμάτων, χωρίς χρήματα. Φτάνει νά θέσουμε αὐτό τό ζήτημα γιά νά καταλάβουμε ὅλο τόν παραλογισμό μιᾶς τέτιας ὑπόθεσης.

Αὐτό θά πεῖ, δεύτερο, ὅτι ξεκινᾶς ἀπ' τήν προϋπόθεση πώς ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση πρέπει, ὕστερα ἀπ' τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τό προλεταριάτο, ν' ἀκολουθήσει τό δρόμο τῆς ἀπαλλοτρίωσης τῶν μεσαίων ἀστῶν καί τῶν μικροαστῶν, σηκώνοντας στίς πλάτες της τό ἀπίστευτα βαρύ φορτίο τῆς ἐξεύρεσης ἐργασίας καί τῆς ἐξασφάλισης τῶν μέσων τῆς ζωῆς σέ ἑκατομμύρια καινούργιους ἀνέργους πού θάχουν δημιουργηθεῖ τεχνητά. Φτάνει νά θέσουμε αὐτό τό ζήτημα γιά νά καταλάβουμε πόσο ἀσυνάρτητη καί ἀνόητη θᾶταν μιά τέτια πολιτική τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ΝΕΠ ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἔχει κι αὐτό τό καλό, ὅτι ἀπαλλάσσει τήν προλεταριακή διχτατορία ἀπό κάτι τέτιες καί παρόμοιες μ' αὐτές δυσκολίες.

Ἀπό δῶ ὅμως βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ΝΕΠ εἶναι ἀναπόφευχτη φάση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης σέ ὅλες τίς χῶρες.

Μποροῦμε ἄραγε νά ποῦμε τό ἴδιο καί γιά τόν πολεμικό κομμουνισμό; Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι αὐτός, δηλ. ὁ πολεμικός κομμουνισμός, εἶναι ἀναπόφευχτη φάση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης; Ὄχι, δέν μποροῦμε. Ὁ πολεμικός κομμουνισμός εἶναι ἡ πολιτική τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας πού ἐπιβλήθηκε ἀπ' τήν κατάσταση τοῦ πολέμου καί τῆς ἐπέμβασης, πολιτική πού ἀποσκοποῦσε στήν καθιέρωση τῆς ἄμεσης ἀνταλλαγῆς προϊόντων ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ὄχι μέσω τῆς ἀγορᾶς, μά ἔξω ἀπό τήν ἀγορά, μέ μέτρα κυρίως ἐξωοικονομικά κι ὥς ἕνα σημεῖο στρατιωτικοῦ χαρακτήρα, καί πού σκοπός της ἦταν νά ὀργανώσει ἔτσι τήν κατανομή τῶν προϊόντων πού νά μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τόν ἐφοδιασμό τῶν στρατιῶν τῆς ἐπανάστασης στό μέτωπο καί τῶν ἐργατῶν στά μετόπισθεν. Εἶναι φανερό, πώς ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ κατάσταση τοῦ πολέμου καί τῆς ἐπέμβασης, δέ θά ὑπῆρχε καί ὁ πολεμικός κομμουνισμός. Γι' αὐτό δέν μποροῦμε νά ἰσχυριζόμαστε ὅτι ὁ πολεμικός κομμουνισμός εἶναι οἰκονομικά ἀναπόφευχτη φάση τῆς ἀνάπτυξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Δέ θᾶταν σωστό νά νομίζουμε ὅτι ἡ προλεταριακή διχτατορία στήν ΕΣΣΔ ἄρχισε τήν οἰκονομική δουλιά της μέ τόν πολεμικό κομμουνισμό. Στή θέση αὐτή ξεγλιστροῦν μερικοί σύντροφοι. Ἡ θέση αὐτή, ὅμως, δέν εἶναι σωστή. Ἀντίθετα, ἡ προλεταριακή διχτατορία στή χώρα μας δέν ἄρχισε τήν οἰκοδομητική δουλιά της ἀπ' τόν πολεμικό κομμουνισμό, ἀλλά ἀπό τή διακήρυξη τῶν βάσεων τῆς λεγόμενης νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Εἶναι γνωστή σ' ὅλους ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν γιά «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας»[41], πού εἶδε τό φῶς τῆς δημοσιότητας στίς ἀρχές τοῦ 1918 καί στήν ὁποία ὁ Λένιν θεμελίωσε γιά πρώτη φορά τίς ἀρχές τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Εἶν' ἀλήθεια πώς ἡ πολιτική αὐτή διακόπηκε

προσωρινά ἀπ' τήν κατάσταση πού δημιούργησε ἡ ἐπέμβαση, καί μπορέσαμε νά ξαναγυρίσουμε σ' αὐτή μόνο ὕστερα ἀπό τρία χρόνια, ὅταν πιά βάλαμε τέρμα στόν πόλεμο καί στήν ἐπέμβαση. Ὅμως τό γεγονός ὅτι ἡ προλεταριακή διχτατορία στήν ΕΣΣΔ μπόρεσε νά ξαναγυρίσει στίς ἀρχές τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πού διακηρύχτηκαν ἀπ' τήν ἀρχή ἀκόμα τοῦ 1918, τό γεγονός αὐτό δείχνει ὁλοφάνερα ἀπό ποῦ πρέπει ν' ἀρχίσει ἡ προλεταριακή διχτατορία τήν οἰκοδομητική της δουλιά, τήν ἑπομένη τῆς ἐπανάστασης, καί ποῦ πρέπει νά βασίζει τήν οἰκοδομητική της δουλιά, ἐφόσον, βέβαια, ξεκινᾶμε ἀπό συλλογισμούς *οἰκονομικοῦ* χαρακτήρα.

Κάποτε μπερδεύουν τόν πολεμικό κομμουνισμό μέ τόν ἐμφύλιο πόλεμο, ταυτίζουν τόν πρῶτο μέ τόν δεύτερο. Αὐτό, βέβαια, δέν εἶναι σωστό. Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τό προλεταριάτο τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἦταν ἀναντίρρητα μιά μορφή ἐμφυλίου πολέμου. Ὡστόσο δέ θἆταν σωστό νά ποῦμε ὅτι ἡ ἐφαρμογή τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ στή χώρα μας ἄρχισε ἀπ' τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Εἶναι πέρα γιά πέρα νοητή μιά κατάσταση ἐμφυλίου πολέμου, χωρίς τήν ἐφαρμογή μεθόδων πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ καί χωρίς τήν ἐγκατάλειψη τῶν βάσεων τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ὅπως ἔγινε στή χώρα μας στίς ἀρχές τοῦ 1918, πρίν ἀπ' τήν ἐπέμβαση.

Λένε πώς οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις θά ἐξελίσσονται σέ συνθῆκες ἀπομόνωσης καί γι' αὐτό οὔτε μιά προλεταριακή ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά ἀποφύγει τήν ἐπέμβαση, καί κατά συνέπεια καί τόν πολεμικό κομμουνισμό. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἀπό τή στιγμή πού πετύχαμε τή σταθεροποίηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν ΕΣΣΔ, τήν ἀνάπτυξη τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στίς βασικές χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ καί τή στερέωση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, δέν μποροῦν καί δέν πρέπει πιά νά ὑπάρξουν ἀπομονωμένες προλεταριακές ἐπαναστάσεις. Δέν ἐπιτρέπεται νά παραβλέπουμε τέτιους παράγοντες, ὅπως ἡ ὀξυνόμενη κρίση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κομμουνισμοῦ σ' ὅλες τίς χῶρες. (*Μιά φωνή*: «Ὡστόσο στήν Οὑγγαρία ἡ ἐπανάσταση ἦταν ἀπομονωμένη»). Αὐτό ἔγινε τό 1919[42]. Τώρα ὅμως ἔχουμε 1928. Φτάνει νά θυμηθοῦμε τήν ἐπανάσταση τῆς Γερμανίας τό 1923[43], τότε πού ἡ προλεταριακή διχτατορία τῆς ΕΣΣΔ ἑτοιμαζόταν νά βοηθήσει ἄμεσα τή γερμανική ἐπανάσταση, γιά νά καταλάβουμε ὅλη τή σχετικότητα καί τή συμβατικότητα τῆς ἐπιχειρηματολογίας μερικῶν συντρόφων. (*Μιά φωνή*: «Ἀπομονωμένη ἐπανάσταση στή Γερμανία, ἀπομόνωση ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τή Γερμανία»). Συγχέετε τήν ἐδαφική ἀπόσταση μέ τήν πολιτική ἀπομόνωση. Ἡ ἐδαφική ἀπόσταση ἔχει, βέβαια, σημασία. Ὡστόσο δέν ἐπιτρέπεται νά τή συγχέουμε μέ τήν πολιτική ἀπομόνωση.

Καί οἱ ἐργάτες στίς χῶρες τῶν ἐπεμβατιστῶν; Μήπως ἔχετε τή γνώμη ὅτι θά κρατήσουν σιωπή σέ περίπτωση, ἄς ποῦμε, ἐπέμβασης στίς ὑποθέσεις τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης καί δέ θά χτυπήσουν τούς ἐπεμβατιστές στά νῶτα;

Καί ἡ ΕΣΣΔ καί τό προλεταριάτο της; Μήπως ἔχετε τή γνώμη ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στήν ΕΣΣΔ θά βλέπει ἀδιάφορα τά αἴσχη τῶν ἐπεμβατιστῶν;

Γιά νά βλάψουμε τούς ἐπεμβατιστές, δέν εἶναι καθόλου ἀνάγκη νά συνδεθοῦμε ἐδαφικά μέ τή χώρα τῆς ἐπανάστασης. Γιά τό σκοπό αὐτό φτάνει νά δαγκώσουμε τούς ἐπεμβατιστές σ' ἐκεῖνα τά σημεῖα τοῦ ἐδάφους τους πού εἶναι τά πιό τρωτά, γιά νά νιώσουν τόν κίνδυνο καί νά καταλάβουν ὅτι ἡ προλεταριακή ἀλληλεγγύη ἀποτελεῖ

ολοζώντανη πραγματικότητα. Ἂς ὑποθέσουμε ὅτι θίξαμε τήν ἀστική Ἀγγλία στήν περιφέρεια τοῦ Λένινγκραντ, προξενώντας της σοβαρή ζημιά. Μήπως ἀπ' αὐτό βγαίνει ὅτι ἡ Ἀγγλία πρέπει νά μᾶς ἐκδικηθεῖ στήν περιφέρεια, σώνει καί καλά, τοῦ Λένινγκραντ; Ὄχι, δέ βγαίνει. Θά μποροῦσε νά μᾶς ἐκδικηθεῖ κάπου στό Βατούμ, στήν Ὀδησσό, στό Μπακοῦ ἤ, ἄς ποῦμε, στό Βλαντιβοστόκ. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε γιά τίς μορφές βοήθειας καί ὑποστήριξης ἀπό μέρους τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας στήν προλεταριακή ἐπανάσταση μιᾶς ἀπό τίς χῶρες, ἄς ποῦμε, τῆς Εὐρώπης, ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές ἐπεμβατιστές.

Μά ἄν δέν μποροῦμε ὅμως νά παραδεχτοῦμε τήν ἐπέμβαση, καί κατά συνέπεια, καί τόν πολεμικό κομμουνισμό σάν ὑποχρεωτικά φαινόμενα γιά ὅλες τίς χῶρες, μποροῦμε ὡστόσο καί πρέπει νά τά παραδεχτοῦμε, λίγο-πολύ, πιθανά. Γι' αὐτό, παρ' ὅλο πού δέ συμφωνῶ μέ τήν ἐπιχειρηματολογία αὐτῶν τῶν συντρόφων, εἶμαι σύμφωνος μέ τό συμπέρασμά τους ὅτι θά μποροῦσε ν' ἀντικατασταθεῖ στό σχέδιο τοῦ προγράμματος ἡ διατύπωση πού μιλάει γιά τή δυνατότητα πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ στίς χῶρες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, κάτω ἀπό ορισμένες διεθνεῖς συνθῆκες, μέ τή διατύπωση γιά περισσότερες ἤ λιγότερες πιθανότητες ἐπέμβασης καί πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ.

Τό ζήτημα τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς. Δέ συμφωνῶ μέ τούς συντρόφους πού προτείνουν νά ἀλλάξουμε τή διατύπωση γιά τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς στίς καπιταλιστικά ἀναπτυγμένες χῶρες καί ζητοῦν νά διακηρύξουμε τήν ἐθνικοποποίηση ὅλης τῆς γῆς ἀπό τήν πρώτη κιόλας μέρα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σ' αὐτές τίς χῶρες.

Δέ συμφωνῶ ἐπίσης καί μέ τούς συντρόφους πού προτείνουν νά ἀποσιωπήσουμε ολότελα τήν ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς στίς καπιταλιστικά ἀναπτυγμένες χῶρες. Κατά τή γνώμη μου θἆταν καλύτερα νά ποῦμε ὅτι ἡ ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς θά ἐπακολουθήσει ὅπως ἀκριβῶς ἀναφέρεται στό σχέδιο τοῦ προγράμματος, μέ τήν προσθήκη ὅτι θά ἐξασφαλιστεῖ τό δικαίωμα τῆς γαιοχρησίας στούς μικρούς καί μεσαίους ἀγρότες.

Δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι πού νομίζουν πώς ὅσο πιό ἀναπτυγμένη καπιταλιστικά εἶναι μιά χώρα, τόσο εὐκολότερο εἶναι νά ἐφαρμοστεῖ ἐκεῖ ἡ ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς. Ἀπεναντίας ὅσο πιό ἀναπτυγμένη καπιταλιστικά εἶναι μιά χώρα, τόσο πιό δύσκολο εἶναι νά ἐφαρμοστεῖ ἡ ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς, γιατί τόσο πιό ἰσχυρές εἶναι ἐκεῖ οἱ παραδόσεις τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας πάνω στή γῆ, καί κατά συνέπεια, τόσο πιό δύσκολη εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς παραδόσεις.

Διαβάστε τίς θέσεις τοῦ Λένιν γιά τό ἀγροτικό ζήτημα στό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[44], ὅπου ἀνοιχτά μᾶς προειδοποιεῖ νά φυλαγόμαστε ἀπό ἀπερίσκεφτες κι ἀπρόσεχτες ἐνέργειες πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, καί θά καταλάβετε πόσο εἶναι λαθεμένος ὁ ἰσχυρισμός αὐτῶν τῶν συντρόφων. Στίς καπιταλιστικά ἀναπτυγμένες χῶρες ἡ ἀτομική ἰδιοχτησία πάνω στή γῆ ὑπάρχει ἀπό ἑκατοντάδες χρόνια, πράγμα πού δέν μποροῦμε νά τό ποῦμε γιά τίς λιγότερο ἀναπτυγμένες καπιταλιστικά χῶρες, ὅπου ἡ ἀρχή τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας πάνω στή γῆ δέν πρόφτασε ἀκόμα νά μπεῖ στό αἷμα τῆς ἀγροτιᾶς. Στή χώρα μας, στή Ρωσία, ἕναν καιρό, οἱ ἀγρότες ἔλεγαν μάλιστα ὅτι ἡ γῆ δέν εἶναι κανενός, ὅτι ἡ γῆ εἶναι τοῦ θεοῦ. Ἔτσι ἐξηγεῖται ουσιαστικά καί τό γεγονός ὅτι ὁ Λένιν ἀπ' τό 1906 ἀκόμα, ἀναμένοντας τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, ἔριξε στή χώρα μας τό σύνθημα τῆς ἐθνικοποίησης ὅλης τῆς γῆς μέ ταυτόχρονη ἐξασφάλιση τῆς γαιο-

χρησίας στούς μικρούς καί μεσαίους άγρότες, ύπολογίζοντας ότι ή άγροτιά θά τό καταλάβει καί θά συμφωνήσει μ' αυτό.

Μήπως δέν είναι χαρακτηριστικό ότι τό 1920 στό 2ο Συνέδριο τής Κομμουνιστικής Διεθνούς, ό ίδιος πάλι ό Λένιν προειδοποιούσε τά κομμουνιστικά κόμματα τών καπιταλιστικά άναπτυγμένων χωρών νά μή προβάλλουν άμέσως τό σύνθημα τής έθνικοποίησης όλης τής γής, έπειδή ή άγροτιά αυτών τών χωρών, διαποτισμένη άπ' τό ένστικτο τής ιδιοχτησίας, δέ θά μπορέσει νά άφομοιώσει άμέσως αυτό τό σύνθημα; Μπορούμε άραγε νά μήν πάρουμε υπόψη μας αυτή τή διαφορά καί νά μή προσέξουμε τίς υποδείξεις τού Λένιν; Είναι φανερό πώς δέν μπορούμε.

Τό ζήτημα τού βαθύτερου περιεχόμενου τού σχεδίου προγράμματος. Διαπιστώθηκε πώς μερικοί σύντροφοι δέ θεωρούν τό σχέδιο τού προγράμματος ολότελα διεθνιστικό ώς πρός τό βαθύτερό του περιεχόμενο, έπειδή, όπως λένε, έχει «πολύ ρούσικο» χαρακτήρα. Δέν άκουσα έδώ τέτιες άντιρήσεις. Όμως, τέτιες άντιρήσεις, όπως φαίνεται, υπάρχουν σέ μερικούς κύκλους πού βρίσκονται κοντά στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Τί είναι έκείνο πού θά μπορούσε νά δόσει άφορμή γιά νά έκφραστούν παρόμοιες γνώμες;

Μήπως τό γεγονός ότι στό σχέδιο προγράμματος υπάρχει ειδικό κεφάλαιο γιά τήν ΕΣΣΔ; Καί τί τό κακό μπορεί νά υπάρχει σ' αυτό; Μήπως ή έπανάστασή μας ώς πρός τό χαρακτήρα της είναι έθνική καί μόνο έθνική έπανάσταση, καί δέν είναι κατά κύριο λόγο έπανάσταση διεθνής; Καί γιατί, τότε, τήν ονομάζουμε βάση τού παγκόσμιου έπαναστατικού κινήματος, μοχλό τής έπαναστατικής άνάπτυξης όλων τών χωρών, πατρίδα τού παγκόσμιου προλεταριάτου;

Στή χώρα μας υπήρχαν άνθρωποι, λχ. οί άντιπολιτευόμενοί μας, πού θεωρούσαν τήν έπανάσταση στήν ΕΣΣΔ άποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο έθνική έπανάσταση. Οί άνθρωποι αυτοί έσπασαν τά μούτρα τους σ' αυτό τό ζήτημα. Είναι παράξενο ότι υπάρχουν, όπως διαπιστώνεται, στό περιβάλλον τής Κομμουνιστικής Διεθνούς, άνθρωποι πού είναι πρόθυμοι ν' άκολουθήσουν τά ίχνη τών άντιπολιτευόμενων.

Μήπως ή έπανάστασή μας ώς πρός τόν τύπο της είναι έθνική καί μόνον έθνική έπανάσταση; Μά ή έπανάστασή μας είναι έπανάσταση σοβιετική καί ή σοβιετική μορφή τού προλεταριακού κράτους είναι περισσότερο ή λιγότερο υποχρεωτική μορφή γιά τή διχτατορία τού προλεταριάτου στίς άλλες χώρες. Ό Λένιν δέν έλεγε τού κάκου, ότι ή έπανάσταση στήν ΕΣΣΔ έγκαινίασε μιά νέα έποχή στήν ιστορία τής έξέλιξης, τήν έποχή τών Σοβιέτ. Μήπως άπό δώ δέ βγαίνει τό συμπέρασμα πώς, όχι μόνον άπ' τήν άποψη τού χαρακτήρα της, μά κι άπ' τήν άποψη τού τύπου έπανάστασης, ή έπανάστασή μας είναι, κατά κύριο λόγο, έπανάσταση διεθνής, πού δίνει μιάν εικόνα τί λογής πρέπει νάναι βασικά ή προλεταριακή έπανάσταση σέ κάθε χώρα;

Είναι άναμφισβήτητο, ότι ό διεθνής χαρακτήρας τής έπανάστασής μας έπιβάλλει στήν προλεταριακή διχτατορία τής ΕΣΣΔ ορισμένες υποχρεώσεις άπέναντι στούς προλετάριους καί τίς καταπιεζόμενες μάζες όλου τού κόσμου. Ό Λένιν άπ' αυτή τή θέση ξεκινούσε, όταν έλεγε ότι τό νόημα τής ύπαρξης τής προλεταριακής διχτατορίας στήν ΕΣΣΔ βρίσκεται στό νά κάνει καθετί τό δυνατό γιά τήν άνάπτυξη καί τή νίκη τής προλεταριακής έπανάστασης στίς άλλες χώρες. Όμως τί συμπέρασμα βγαίνει άπ' αυτό; Άπ' αυτό βγαίνει, τό λιγότερο, τούτο τό συμπέρασμα,

ότι ή επανάστασή μας είναι μέρος τής παγκόσμιας επανάστασης, βάση καί όργανο τοϋ παγκόσμιου επαναστατικοϋ κινήματος.

Είναι αναμφισβήτητο επίσης, πώς όχι μόνο ή επανάσταση στήν ΕΣΣΔ έχει καί εκπληρώνει τίς υποχρεώσεις της απέναντι στούς προλετάριους όλων τών χωρών, μά καί οί προλετάριοι όλων τών χωρών έχουν ορισμένες αρκετά σοβαρές υποχρεώσεις απέναντι στήν προλεταριακή διχτατορία τής ΕΣΣΔ. Οί υποχρεώσεις αυτές συνίστανται στήν υποστήριξη τοϋ προλεταριάτου τής ΕΣΣΔ στήν πάλη του ενάντια στούς εσωτερικούς καί εξωτερικούς εχθρούς, στόν πόλεμο ενάντια στόν πόλεμο πού σκοπό έχει τήν κατάπνιξη τής προλεταριακής διχτατορίας στήν ΕΣΣΔ, στό κάλεσμα γιά άμεσο πέρασμα τών στρατών τοϋ ιμπεριαλισμοϋ στό πλευρό τής προλεταριακής διχτατορίας τής ΕΣΣΔ σέ περίπτωση επίθεσης ενάντια στήν ΕΣΣΔ. Δέ βγαίνει μήπως απ' αυτό ότι ή επανάσταση στήν ΕΣΣΔ είναι αναπόσπαστη απ' τό επαναστατικό κίνημα τών άλλων χωρών, ότι ό θρίαμβος τής επανάστασης στήν ΕΣΣΔ είναι θρίαμβος τής επανάστασης σέ όλο τόν κόσμο;

Μήπως μπορούμε ύστερα απ' όλα αυτά νά μιλάμε γιά τήν επανάσταση στήν ΕΣΣΔ σάν γιά επανάσταση μόνο εθνική, απομονωμένη, χωρίς σύνδεση μέ τό επαναστατικό κίνημα όλου τοϋ κόσμου;

Κι αντίθετα, μήπως μπορούμε ύστερα απ' όλα αυτά νά καταλάβουμε τίποτε απ' τό παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα άν τό δούμε έξω απ' τή σύνδεσή του μέ τήν προλεταριακή επανάσταση στήν ΕΣΣΔ;

Τί αξία θά είχε τό πρόγραμμα τής Κομμουνιστικής Διεθνούς πού πραγματεύεται τήν παγκόσμια προλεταριακή επανάσταση, άν π α ρ έ κ α μ π τ ε τό βασικό ζήτημα, τοϋ χ α ρ α κ τ ή ρ α κ α ί τ ώ ν κ α θ η κ ό ν τ ω ν τής προλεταριακής επανάστασης στήν ΕΣΣΔ, τ ώ ν υ π ο χ ρ ε ώ σ ε ώ ν τ η ς απέναντι στούς προλετάριους όλων τών χωρών, τ ώ ν υ π ο χ ρ ε ώ σ ε ω ν τ ώ ν π ρ ο λ ε τ ά ρ ι ω ν ό λ ω ν τ ώ ν χ ω ρ ώ ν απέναντι στήν προλεταριακή διχτατορία τής ΕΣΣΔ;

Νά γιατί νομίζω ότι οί αντιρήσεις σχετικά μέ τό «ρωσικό χαραχτήρα» τοϋ σχεδίου προγράμματος τής Κομμουνιστικής Διεθνούς φέρνουν τή σφραγίδα, πώς νά τό πώ πιό λεπτά,... τή σφραγίδα μιάς άσχημης, δυσάρεστης γεύσης.

Άς περάσουμε σέ ξεχωριστές παρατηρήσεις.

Φρονώ πώς έχουν δίκιο οί σύντροφοι εκείνοι πού προτείνουν νά αλλάξει στή σελίδα 55 τοϋ σχεδίου τοϋ προγράμματος ή φράση γιά τά εργαζόμενα στρώματα τοϋ χωριοϋ, «πού ακολουθοϋν τή διχτατορία τοϋ προλεταριάτου». Ή φράση αυτή είναι ολοφάνερη παρανόηση ή, πιθανό, καί λάθος τοϋ διορθωτή. Πρέπει νά τήν αλλάξουμε.

Όμως οί σύντροφοι αυτοί έχουν ολότελα άδικο όταν προτείνουν νά περιλάβουμε στό σχέδιο τοϋ προγράμματος όλους τούς ορισμούς τής διχτατορίας τοϋ προλεταριάτου, πού δόθηκαν απ' τό Λένιν. (Γ έ λ ι α). Στή σελίδα 52 υπάρχει ό παρακάτω ορισμός τής διχτατορίας τοϋ προλεταριάτου, πού βασικά πάρθηκε απ' τό Λένιν:

«Ή διχτατορία τοϋ προλεταριάτου είναι ή συνέχιση τής ταξικής του πάλης σέ νέες συνθήκες. Ή διχτατορία τοϋ προλεταριάτου είναι μιά πεισματική πάλη, αιματηρή κι αναίμαχτη, βίαιη καί ειρηνική, στρατιωτική καί οικονομική, παιδαγωγική καί διοικητική, ενάντια στίς δυνάμεις καί τίς παραδόσεις τής παλιάς κοινωνίας, ενάντια στούς εξωτερικούς καπιταλιστικούς εχθρούς, ενάντια στά υπολείμματα τών εκμεταλλευτριών τάξεων στό εσωτερικό τής χώρας, ενάντια στά φύτρα τής νέας αστικής τάξης, πού γεννιούνται πάνω στή βάση τής εμπορευματικής παραγωγής πού ακόμα δέν έχει εξαλειφτεί»[45].

Στό σχέδιο τοῦ προγράμματος ὑπάρχουν ἀκόμα μιά σειρά ἄλλοι ὁρισμοί τῆς διχτατορίας, ἀνάλογα μέ τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά καθήκοντα τῆς διχτατορίας στά διάφορα στάδια τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Νομίζω ὅτι αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα ἀρκετό. (Φωνή: «Παραλείφτηκε μιά ἀπ' τίς διατυπώσεις τοῦ Λένιν»). Ὁ Λένιν ἔχει ὁλόκληρες σελίδες γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Φοβοῦμαι, πώς ἄν τίς περιλάβουμε ὅλες αὐτές στό σχέδιο τοῦ προγράμματος, τότε οἱ διαστάσεις του τουλάχιστο θά τριπλασιαστοῦν.

Δέν εἶναι σωστή, ἐπίσης, ἡ ἀντίρηση μερικῶν συντρόφων σχετικά μέ τή θέση γιά τήν οὐδετεροποίηση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Στίς θέσεις του στό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ὁ Λένιν λέει ξεκάθαρα, πώς στίς παραμονές τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας καί στό πρῶτο στάδιο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου στίς καπιταλιστικές χῶρες, τά κομμουνιστικά κόμματα δέν μποροῦν νά ὑπολογίζουν σέ τίποτε περισσότερο ἀπό τήν οὐδετεροποίηση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Ὁ Λένιν λέει ξεκάθαρα, πώς μόνο ὕστερα ἀπό τή στερέωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου τά κομμουνιστικά κόμματα μποροῦν νά ὑπολογίζουν στήν ὀργάνωση σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Εἶναι φανερό, πώς συντάσσοντας τό σχέδιο τοῦ προγράμματος, δέν μπορούσαμε νά μήν πάρουμε ὑπόψη αὐτή τήν ὑπόδειξη τοῦ Λένιν, πού θεωρῶ περιττό νά πῶ, ὅτι ἀνταποκρίνεται μέ ἀκρίβεια στήν πεῖρα τῆς ἐπανάστασής μας.

Δέν εἶναι σωστή ἐπίσης ἡ παρατήρηση μιᾶς σειρᾶς συντρόφων γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Οἱ σύντροφοι αὐτοί δέν ἔχουν καμιά βάση νά ἰσχυρίζονται ὅτι τό σχέδιο τοῦ προγράμματος δέν παίρνει ὑπόψη του τούς ἐθνικούς παράγοντες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Τό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν εἶναι βασικά ζήτημα ἐθνικό. Τό σχέδιο τοῦ προγράμματος μιλάει πολύ καθαρά γιά τόν ἰμπεριαλιστικό ζυγό, γιά τήν καταπίεση στίς ἀποικίες, γιά τήν ἐθνική αὐτοδιάθεση, γιά τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἀποικιῶν γιά ἀποχωρισμό κλπ.

Ἄν οἱ σύντροφοι αὐτοί ἐννοοῦν τίς ἐθνικές μειονότητες τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, μποροῦμε νά κάνουμε μνεία γι' αὐτές στό σχέδιο τοῦ προγράμματος, ὅμως εἶμαι ἐνάντια στό νά πραγματευθοῦμε εἰδικά στό σχέδιο τοῦ προγράμματος τό ἐθνικό ζήτημα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Τέλος, πάνω στίς παρατηρήσεις μιᾶς σειρᾶς συντρόφων γιά τήν Πολωνία, σάν χώρα πού ἀντιπροσωπεύει τό δεύτερο τύπο ἐξέλιξης πρός τήν προλεταριακή διχτατορία. Οἱ σύντροφοι αὐτοί ἔχουν τή γνώμη, ὅτι δέν εἶναι σωστή ἡ κατάταξη τῶν χωρῶν σέ τρεῖς τύπους, σέ χῶρες μέ ὑψηλή καπιταλιστική ἀνάπτυξη (Ἀμερική, Γερμανία, Ἀγγλία), σέ χῶρες μέ μέση καπιταλιστική ἀνάπτυξη (Πολωνία, Ρωσία πρίν ἀπ' τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη κλπ.) καί σέ ἀποικιακές χῶρες. Ἰσχυρίζονται ὅτι τήν Πολωνία πρέπει νά τήν κατατάξουμε στίς χῶρες τοῦ πρώτου τύπου, ὅτι μποροῦμε νά μιλᾶμε μόνο γιά δυό τύπους χωρῶν, τίς καπιταλιστικές καί τίς ἀποικιακές.

Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἐκτός ἀπ' τίς καπιταλιστικά ἀναπτυγμένες χῶρες, ὅπου ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης θά ὁδηγήσει κατευθείαν στήν προλεταριακή διχτατορία, ὑπάρχουν ἀκόμα καί χῶρες μέ χαμηλή καπιταλιστική ἀνάπτυξη, μέ φεουδαρχικά ὑπολείμματα, μέ εἰδικό ἀγροτικό ζήτημα ἀντιφεουδαρχικοῦ τύπου (Πολωνία, Ρουμανία κλπ.), ὅπου οἱ μικροαστοί, καί ἰδιαίτερα ἡ ἀγροτιά, θά ποῦν ὁπωσδήποτε τό λόγο τους σέ περίπτωση ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης, καί ὅπου ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης, γιά νά ὁδηγήσει στήν προλεταριακή διχτατορία, μπορεῖ καί σίγουρα θά χρειαστεῖ μερικά ἐνδιάμεσα σκαλοπάτια

μέ τή μορφή, λογουχάρη, τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Καί στή χώρα μας ὑπῆρχαν ἄνθρωποι, σάν τόν Τρότσκι, πού πρίν ἀπ' τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἔλεγαν ὅτι ἡ ἀγροτιά δέν ἔχει σοβαρή σημασία, ὅτι τό σύνθημα τῆς στιγμῆς εἶναι «χωρίς τσάρο, καί κυβέρνηση ἐργατική». Ξέρετε ὅτι ὁ Λένιν διαχώριζε κατηγορηματικά τίς εὐθύνες του ἀπό τό σύνθημα αὐτό, τασσόμενος ἐνάντια στήν ὑποτίμηση τοῦ ρόλου καί τοῦ εἰδικοῦ βάρους τῶν μικροαστῶν καί ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτιᾶς. Μερικοί νόμιζαν σέ μᾶς τότε, ὅτι μετά τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ τό προλεταριάτο θά καταλάβει ἀμέσως τήν κυρίαρχη θέση. Τί ἔγινε ὅμως στήν πραγματικότητα; Ἀμέσως μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἐμφανίστηκαν ἐπί σκηνῆς τά ἑκατομμύρια τῶν μικροαστικῶν μαζῶν, πού ἔδοσαν τήν ὑπεροχή στά μικροαστικά κόμματα, στούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πού ὥς τότε ἦταν μηδαμινά κόμματα, ἔγιναν «ξαφνικά» ἡ κυρίαρχη δύναμη στή χώρα. Χάρη σέ τί; Χάρη στό ὅτι τά ἑκατομμύρια τῶν μικροαστικῶν μαζῶν, τόν πρῶτο καιρό, ὑποστήριξαν τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους.

Ἔτσι, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐξηγεῖται καί τό γεγονός, ὅτι ἡ προλεταριακή διχτατορία ἐγκαθιδρύθηκε στή χώρα μας, ὕστερα ἀπό μιά λίγο-πολύ γρήγορη μετεξέλιξη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ ἐπανάσταση σοσιαλιστική.

Δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀμφιβάλλει κανείς ὅτι ἡ Πολωνία καί ἡ Ρουμανία ἀνήκουν στίς χῶρες ἐκεῖνες πού στό δρόμο γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἔχουν νά περάσουν, λίγο-πολύ γρήγορα, μερικά ἐνδιάμεσα σκαλοπάτια.

Νά γιατί νομίζω ὅτι οἱ σύντροφοι αὐτοί ἔχουν ἄδικο ἀρνούμενοι ὅτι στό δρόμο γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ὑπάρχουν τρεῖς τύποι ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ἡ Πολωνία καί ἡ Ρουμανία ἀντιπροσωπεύουν τό δεύτερο τύπο.

Αὐτές εἶναι οἱ παρατηρήσεις μου, σύντροφοι, πάνω στό ζήτημα τοῦ σχεδίου προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὅσο γιά τό στύλ τοῦ σχεδίου προγράμματος ἤ μερικές ξεχωριστές διατυπώσεις, δέν μπορῶ νά ὑποστηρίξω ὅτι τό σχέδιο προγράμματος ἀπ' τήν ἄποψη αὐτή εἶναι τέλειο. Ἐξυπακούεται ὅτι ἐδῶ θά χρειαστεῖ νά γίνουν βελτιώσεις, πιό ἀκριβεῖς διατυπώσεις, θά χρειαστεῖ νά ἁπλοποιηθεῖ ἴσως τό στύλ κλπ. Αὐτό ὅμως εἶναι δουλειά τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ προγράμματος τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[46].

Η ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ

Λόγος στίς 9 τοῦ 'Ιούλη 1928

Σύντροφοι! Πρίν περάσουμε στό συγκεκριμένο ζήτημα τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν, ἐπιτρέψατέ μου νά θίξω μερικά γενικά ζητήματα πού ἔχουν θεωρητικό ἐνδιαφέρον καί πού προέκυψαν ἐδῶ στή διάρκεια τῶν συζητήσεων τῆς 'Ολομέλειας.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τό γενικό ζήτημα γ ι ά τ ί ς κ ύ ρ ι ε ς π η γ έ ς ἀ ν ά π τ υ ξ η ς τ ῆ ς β ι ο μ η χ α ν ί α ς μ α ς, γιά τούς τρόπους ἐξασφάλισης τοῦ σημερινοῦ ρυθμοῦ ἐκβιομηχάνισης.

Τό ζήτημα αὐτό τό ἔθιξαν, ἴσως χωρίς νά τό καταλάβουν καί οἱ ἴδιοι, ὁ 'Οσίνσκι καί ὕστερα ἀπ' αὐτόν ὁ Σοκόλνικοφ. Τό ζήτημα αὐτό εἶναι ζήτημα πρωταρχικῆς σπουδαιότητας.

Νομίζω πώς κύριες πηγές πού τροφοδοτοῦν στή χώρα μας τή βιομηχανία μας ἔχουμε δυό: πρῶτο, τήν ἐργατική τάξη καί, δεύτερο, τήν ἀγροτιά.

Στίς καπιταλιστικές χῶρες συνήθως ἡ ἐκβιομηχάνιση γινόταν κυρίως μέ τήν καταλήστεψη τῶν ξένων χωρῶν, μέ τήν καταλήστεψη τῶν ἀποικιῶν ἤ τῶν ἡττημένων χωρῶν, ἤ μέ σοβαρά λίγο-πολύ ὑποδουλωτικά ἐξωτερικά δάνεια.

Ξέρετε ὅτι ἡ 'Αγγλία ἑκατοντάδες χρόνια συγκέντρωνε κεφάλαια ἀπ' ὅλες τίς ἀποικίες, ἀπ' ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου κι ἔτσι ἔκανε συμπληρωματικές ἐπενδύσεις κεφαλαίων στή βιομηχανία της. Ἔτσι, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι ἡ 'Αγγλία ἕναν καιρό εἶχε μετατραπεῖ σέ «φάμπρικα τοῦ κόσμου».

Ξέρετε ἐπίσης ὅτι ἡ Γερμανία ἀνάπτυξε τή βιομηχανία της, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μέ τά πέντε δισεκατομμύρια πού πῆρε ἀπ' τή Γαλλία σάν ἀποζημιώσεις ὕστερα ἀπ' τό γαλλο-πρωσικό πόλεμο.

Ἡ χώρα μας διαφέρει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἀπ' τίς καπιταλιστικές χῶρες καί κατά τοῦτο, ὅτι δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά ἐπιδίδεται στήν καταλήστεψη ἀποικιῶν καί γενικά στήν καταλήστεψη ξένων χωρῶν. Ὥστε ὁ δρόμος αὐτός εἶναι γιά μᾶς κλειστός.

Ἡ χώρα μας δέν κάνει ἐπίσης καί δέ θέλει νά κάνει ὑποδουλωτικά ἐξωτερικά δάνεια. Κατά συνέπεια κι αὐτός ὁ δρόμος εἶναι γιά μᾶς κλειστός.

Τί μᾶς μένει λοιπόν σ' αὐτή τήν περίπτωση; Μᾶς μένει ἕνα: ν' ἀναπτύσσουμε τή βιομηχανία, νά ἐκβιομηχανίζουμε τή χώρα μέ τήν ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ή συσσώρευση.

Στήν περίοδο τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος στή χώρα μας ἡ βιομηχανία, οἱ μεταφορές κτλ. ἀναπτύσσονταν συνήθως μέ δάνεια. Εἴτε πάρετε τήν οἰκοδόμηση νέων ἐργοστασίων ἤ τόν ἐπανεξοπλισμό τῶν παλιῶν, εἴτε πάρετε τήν κατασκευή νέων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἤ τήν οἰκοδόμηση μεγάλων ἠλεκτρικῶν σταθμῶν—καμιά ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις αὐτές δέν μποροῦσε νά κάνει χωρίς ἐξωτερικά δάνεια. Τά δάνεια αὐτά ὅμως ἦταν ὑποδουλωτικά.

Ὁλότελα διαφορετικά παρουσιάζεται τό ζήτημα στή χώρα μας στήν περίοδο τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Κατασκευάζουμε τή σιδηροδρομική γραμμή τοῦ Τουρκεστάν,

μῆκος 1400 βέρστια, πού ἀπαιτεῖ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια. Οἰκοδομοῦμε τό Ντνιεπροστρόι πού ἀπαιτεῖ ἐπίσης ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια. Μήπως κάναμε γι' αὐτό κανένα ὑποδουλωτικό δάνειο; Ὄχι, δέν κάναμε. Ὅλ' αὐτά γίνονται στή χώρα μας μέ τήν ἐσωτερική συσσώρευση.

Καί ποιές εἶναι οἱ κύριες πηγές αὐτῆς τῆς συσσώρευσης; Οἱ πηγές αὐτές, ὅπως εἶπα κιόλας εἶναι δυό: πρῶτο, ἡ ἐργατική τάξη πού δημιουργεῖ τίς ἀξίες καί κινεῖ πρός τά μπρός τή βιομηχανία καί δεύτερο, ἡ ἀγροτιά.

Μέ τήν ἀγροτιά τό ζήτημα στήν προκειμένη περίπτωση παρουσιάζεται ἔτσι: ἡ ἀγροτιά πληρώνει στό κράτος ὄχι μόνο τούς συνηθισμένους φόρους, ἄμεσους καί ἔμμεσους, μά πληρώνει ἀκόμα καί ἐπί πλέον μέ τίς σχετικά ψηλές τιμές τῶν ἐμπορευμάτων τῆς βιομηχανίας, πρῶτο αὐτό, καί δεύτερο, παίρνει λίγο-πολύ λιγότερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει γιά τά ἀγροτικά προϊόντα.

Αὐτό εἶναι μιά πρόσθετη φορολογία τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό συμφέρο τῆς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας πού ἐξυπηρετεῖ ὅλη τή χώρα, μαζί καί τήν ἀγροτιά. Εἶναι κάτι σάν «δόσιμο», κάτι σάν ὑπερφόρος, πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παίρνουμε προσωρινά, γιά νά διατηρήσουμε καί νά ἐπιταχύνουμε παραπέρα τό σημερινό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, νά ἐξασφαλίσουμε τή βιομηχανία πού ἐξυπηρετεῖ ὁλόκληρη τή χώρα, ν' ἀνεβάσουμε παραπέρα τήν εὐημερία τοῦ χωριοῦ, καί κατόπι νά καταργήσουμε ὁλότελα αὐτόν τόν πρόσθετο φόρο, αὐτή τήν «ψαλίδα» ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό.

Εἶναι ἕνα πράγμα δυσάρεστο, οὔτε κουβέντα. Δέ θάμασταν, ὅμως, μπολσεβίκοι ἄν κρύβαμε αὐτό τό γεγονός καί κλείναμε τά μάτια μπροστά στό ὅτι αὐτή τήν πρόσθετη φορολογία τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ βιομηχανία μας καί ἡ χώρα μας, δυστυχῶς, δέν μποροῦν γιά τήν ὥρα νά τήν ἀποφύγουν.

Γιατί τό λέω αὐτό; Τό λέω, γιατί μερικοί σύντροφοι, ὅπως φαίνεται, δέν καταλαβαίνουν αὐτό τό ἀδιαφιλονίκητο γεγονός. Στήριξαν τούς λόγους τους στό γεγονός ὅτι ἡ ἀγροτιά ἀκριβοπληρώνει τά ἐμπορεύματα, πράγμα πού εἶναι ἀπόλυτα σωστό, καί στό ὅτι ἡ ἀγροτιά δέν παίρνει τίς τιμές πού πρέπει γιά τά ἀγροτικά της προϊόντα, πού κι αὐτό εἶναι σωστό. Τί ζητοῦν ὅμως αὐτοί οἱ σύντροφοι; Ζητοῦν νά καθοριστοῦν τιμές ἀποκατάστασης τῆς ἰσοροπίας στά σιτηρά ὥστε νά ἐξαλειφτεῖ ἀπό τώρα κιόλας ἡ «ψαλίδα» αὐτή τῆς ὑποπληρωμῆς καί τῆς ὑπερπληρωμῆς. Τί σημαίνει, ὅμως, ἐξάλειψη τῆς «ψαλίδας», ἄς ποῦμε, φέτος ἤ τοῦ χρόνου; Αὐτό σημαίνει ὅτι βάζουμε φρένο στήν ἐκβιομηχάνιση, μαζί καί τήν ἐκβιομηχάνιση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ὑπονομεύουμε τή νεαρή μας βιομηχανία πού ἀκόμα δέ στέριωσε καί χτυπᾶμε, ἔτσι, ὁλόκληρη τή λαϊκή οἰκονομία. Μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό; Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε. Πρέπει ἄραγε νά ἐξαλείψουμε τήν «ψαλίδα» ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ὅλες αὐτές τίς ὑποπληρωμές καί τίς ὑπερπληρωμές; Μάλιστα, πρέπει δίχως ἄλλο νά τήν ἐξαλείψουμε. Μποροῦμε ἄραγε νά τήν ἐξαλείψουμε τώρα ἀμέσως, χωρίς νά ἐξασθενίσουμε τή βιομηχανία μας, καί κατά συνέπεια, καί τή λαϊκή μας οἰκονομία; Ὄχι, δέν μποροῦμε.

Ποιά, λοιπόν, τότε πρέπει νἆναι ἡ πολιτική μας; Ἡ πολιτική μας πρέπει νἆναι τό βαθμιαῖο κλείσιμο αὐτῆς τῆς «ψαλίδας», ἡ προσέγγιση τῶν σκελῶν της ἀπό χρόνο σέ χρόνο, μέ τήν ἐλάττωση τῶν τιμῶν στά βιομηχανικά ἐμπορεύματα καί μέ τό ἀνέβασμα τῆς τεχνικῆς τῆς γεωργίας, πράγμα πού δέν μπορεῖ παρά νά κάνει πιό φτηνή τήν παραγωγή σιτηρῶν, ἔτσι πού ἀργότερα, ὕστερα ἀπό μερικά χρόνια, νά ἐξαλείψουμε ἐντελῶς αὐτή τήν πρόσθετη φορολογία τῆς ἀγροτιᾶς.

Μπορεῖ ἄραγε ἡ ἀγροτιά νά κρατήσει αὐτό τό βάρος; Ἀσφαλῶς μπορεῖ: πρῶτο, γιατί τό βάρος αὐτό θά γίνεται πιό ἐλαφρό ἀπό χρόνο σέ χρόνο, καί, δεύτερο, γιατί ἡ εἴσπραξη αὐτοῦ τοῦ πρόσθετου φόρου δέ γίνεται στίς συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης, ὅπου οἱ μάζες τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι καταδικασμένες στήν ἐξαθλίωση καί τήν ἐκμετάλλευση, μά στίς συνθῆκες τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, ὅπου ἀποκλείεται ἡ ἐκμετάλλευση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό μέρους τοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους καί ὅπου ἡ πληρωμή τοῦ πρόσθετου φόρου γίνεται μέσα σέ συνθῆκες ἀδιάκοπης καλυτέρεψης τῆς ὑλικῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς.

Ἔτσι ἔχει σήμερα τό ζήτημα τῶν βασικῶν πηγῶν ἀνάπτυξης τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας μας.

Τό δεύτερο ζήτημα ἀφορᾶ τό πρόβλημα τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, τό πρόβλημα τῶν σκοπῶν καί τῶν μέσων αὐτῆς τῆς συμμαχίας.

Κατά τή γνώμη ὁρισμένων συντρόφων βγαίνει ὅτι ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τίς βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς πραγματοποιεῖται ἀποκλειστικά μέσω τῶν προϊόντων τῆς ὑφαντουργίας, μέσω τῆς ἱκανοποίησης τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγροτιᾶς. Εἶναι ἄραγε αὐτό σωστό; Δέν εἶναι καθόλου σωστό, σύντροφοι. Βέβαια, ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγροτιᾶς μέ προϊόντα τῆς ὑφαντουργίας ἔχει τεράστια σημασία. Κι ἀπό δῶ ἀρχίσαμε νά δημιουργοῦμε τή συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά στίς καινούργιες συνθῆκες. Τό νά λέει ὅμως κανείς στηριζόμενος σ᾽ αὐτό ὅτι ἡ συμμαχία μέσω τῆς ὑφαντουργίας ἐξαντλεῖ ὅλο τό ζήτημα, ὅτι ἡ συμμαχία μέσω τῆς ἱκανοποίησης τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι ἡ ἀποκλειστική ἤ ἡ κύρια βάση τῆς οἰκονομικῆς συμμαχίας τῆς

ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, θά πεῖ ὅτι πέφτει σέ σοβαρότατο λάθος. Στήν πραγματικότητα ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό δέν πραγματοποιεῖται μόνο μέσω τῆς ἱκανοποίησης τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγροτιᾶς, οὔτε μόνο μέσω τῆς ὑφαντουργίας, ἀλλά ἐπεχτείνεται καί στόν τομέα τῆς ἱκανοποίησης τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀγροτιᾶς, σάν παραγωγοῦ ἀγροτικῶν προϊόντων.

Ἐμεῖς δέν δίνουμε στήν ἀγροτιά μόνο τσίτια. Τῆς δίνουμε ἀκόμα καί μηχανές κάθε λογῆς, σπόρους, ἀλέτρια, λιπάσματα κλπ., πού ἔχουν σοβαρότατη σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη καί τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Ἔτσι, ἡ συμμαχία δέν ἔχει σά βάση της μόνο τά προϊόντα τῆς ὑφαντουργίας, μά καί τό μέταλλο. Δίχως αὐτό ἡ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά δέ θᾶταν σταθερή.

Σέ τί διαφέρει ἡ συμμαχία μέσω τῶν προϊόντων τῆς ὑφαντουργίας ἀπ᾽ τή συμμαχία μέσω τοῦ μετάλλου; Πρῶτ᾽ ἀπ᾽ ὅλα σέ τοῦτο, ὅτι ἡ συμμαχία μέσω τῶν προϊόντων τῆς ὑφαντουργίας, κατά κύριο λόγο, ἀφορᾶ τίς ἀτομικές ἀνάγκες τῆς ἀγροτιᾶς, χωρίς νά πιάνει ἤ πιάνοντας σχετικά λίγο τήν παραγωγική πλευρά τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ἐνῶ ἡ συμμαχία μέσω τοῦ μετάλλου ἀφορᾶ, κατά κύριο λόγο, τήν παραγωγική πλευρά τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, καλυτερεύει αὐτό τό νοικοκυριό, τό μηχανοποιεῖ, ἀνεβάζει τήν ἀποδοτικότητά του καί προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά τή συνένωση τῶν σκόρπιων καί μικρῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλα κοινωνικά νοικοκυριά.

Θᾶταν λάθος νά νομίζουμε ὅτι σκοπός τῆς συμμαχίας εἶναι ἡ διατήρηση τῶν τάξεων καί, εἰδικά, ἡ διατήρηση τῆς τάξης τῶν ἀγροτῶν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ὁ σκοπός τῆς συμμαχίας δέν εἶναι καθόλου αὐ-

τός. Ὁ σκοπός τῆς συμμαχίας εἶναι νά προσεγγίσει τήν ἀγροτιά στήν ἐργατική τάξη, τήν καθοδηγήτρια ὅλης τῆς ἀνάπτυξής μας, νά στερεώσει τή συμμαχία τῆς ἀγροτιᾶς μέ τήν ἐργατική τάξη, τήν καθοδηγητική δύναμη αὐτῆς τῆς συμμαχίας, νά *μεταμορφώσει* βαθμιαῖα τήν ἀγροτιά, τήν ψυχολογία της, τήν παραγωγή της *στό πνεῦμα τοῦ κολεχτιβισμοῦ* καί νά προετοιμάσει, ἔτσι, τούς ὅρους γιά τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων.

Σκοπός τῆς συμμαχίας δέν εἶναι ἡ διατήρηση τῶν τάξεων, μά ἡ ἐξάλειψή τους. Ἄν ἡ συμμαχία μέσω τῶν προϊόντων τῆς ὑφαντουργίας δέν πιάνει πολύ τήν παραγωγική πλευρά τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ καί γι' αὐτό, μιλώντας γενικά, δέν μπορεῖ νάχει σάν ἀποτέλεσμα τή μεταμόρφωση τῆς ἀγροτιᾶς στό πνεῦμα τοῦ κολεχτιβισμοῦ καί τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων, ἡ συμμαχία μέσω τοῦ μετάλλου, ἀπεναντίας, ἀφορᾶ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τήν παραγωγική πλευρά τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, τή μηχανοποίησή του, τήν κολεχτιβοποίησή του, καί γι' αὐτό ἀκριβῶς δέν μπορεῖ παρά νάχει σάν ἀποτέλεσμά της τή βαθμιαία μεταμόρφωση τῆς ἀγροτιᾶς, τή βαθμιαία ἐξάλειψη τῶν τάξεων, μαζί καί τῆς τάξης τῶν ἀγροτῶν.

Γενικά, πῶς μποροῦμε νά μεταπλάσουμε, νά μεταμορφώσουμε τόν ἀγρότη, τήν ψυχολογία του, τήν παραγωγή του στό πνεῦμα τῆς προσέγγισης μέ τήν ψυχολογία τῆς ἐργατικῆς τάξης, στό πνεῦμα τῆς σοσιαλιστικῆς ἀρχῆς τῆς παραγωγῆς; Τί ἀπαιτεῖται γι' αὐτό;

Γι' αὐτό ἀπαιτεῖται, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, μιά πλατύτατη ζύμωση στίς ἀγροτικές μάζες στό πνεῦμα τοῦ κολεχτιβισμοῦ.

Γι' αὐτό ἀπαιτεῖται, δεύτερο, ἀνάπτυξη τοῦ συνεταιριστικοῦ κινήματος καί ἕνα ὅλο καί πλατύτερο ἀγκάλιασμα τῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν ἀπό τίς

προμηθευτικο-καταναλωτικές συνεταιριστικές ὀργανώσεις μας. Δέ χωράει ἀμφιβολία, πώς χωρίς τήν πλατιά ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν μας δέ θά εἴχαμε μέσα στούς ἀγρότες ἐκείνη τή στροφή ὑπέρ τοῦ κολχόζνικου κινήματος πού παρατηροῦμε σήμερα, γιατί ἡ ἀνάπτυξη τῶν προμηθευτικο-καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν στίς δικές μας συνθῆκες εἶναι ἡ προετοιμασία γιά τό πέρασμα τῆς ἀγροτιᾶς στήν κολεχτιβοποίηση.

Ὅμως, ὅλα αὐτά δέν εἶναι ἀκόμα καθόλου ἀρκετά γιά τή μεταμόρφωση τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ βασική δύναμη γιά τή μεταμόρφωση τοῦ ἀγρότη στό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἡ νέα τεχνική τῆς γεωργίας, ἡ μηχανοποίηση τῆς γεωργίας, ἡ κολεχτιβιστική δουλιά τῶν ἀγροτῶν, ὁ ἐξηλεκτρισμός τῆς χώρας.

Ἐδῶ ἐπικαλοῦνται τό Λένιν, ἀναφέροντας ἀπ' τά ἔργα του ἕνα γνωστό σημεῖο πού μιλᾶ γιά τή συμμαχία μέ τό ἀγροτικό νοικοκυριό. Τό νά παίρνεις, ὅμως, ἕνα σημεῖο τοῦ Λένιν, μή θέλοντας νά τόν πάρεις στό σύνολό του, σημαίνει ὅτι διαστρεβλώνεις τό Λένιν. Ὁ Λένιν καταλάβαινε πολύ καλά ὅτι ἡ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά μέσω τῶν προϊόντων τῆς ὑφαντουργίας εἶναι πολύ σοβαρό πράγμα. Δέ σταματοῦσε ὅμως ἐδῶ, γιατί παράλληλα μ' αὐτό ἐπέμενε νά ἐφαρμόζεται ἡ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά καί μέσω τοῦ μετάλλου, μέσω τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς ἀγροτιᾶς μέ μηχανές, μέσω τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας, δηλαδή μέ ὅλους τούς δρόμους πού εὐνοοῦν τή μεταμόρφωση καί τή μετάπλαση τοῦ ἀγροτικοῦ *νοικοκυριοῦ* στό πνεῦμα τοῦ κολεχτιβισμοῦ.

Ἀκοῦστε πχ. τό παρακάτω ἀπόσπασμα ἀπ' τό Λένιν:

«Τό ζήτημα τῆς μετάπλασης τοῦ μικροῦ γεωργοῦ, τῆς μετάπλασης ὁλόκληρης τῆς ψυχολογίας του καί τῶν συνηθειῶν του εἶναι ὑπόθεση πού ἀπαιτεῖ γενεές. Μόνον ἡ ὑλική βάση, ἡ τεχνική,

ἡ χρησιμοποίηση σέ μαζική κλίμακα τραχτέρ καί μηχανῶν στή γεωργία, ὁ ἐξηλεκτρισμός σέ μεγάλη ἔκταση μποροῦν νά λύσουν αὐτό τό ζήτημα σχετικά μέ τό μικρό γεωργό, νά ἐξυγιάνουν, ἄς ποῦμε, ὅλη τήν ψυχολογία του. Νά τί εἶναι ἐκεῖνο πού θά μεταμόρφωνε ριζικά καί μέ τεράστια ταχύτητα τό μικρό γεωργό» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 239).

Τό ζήτημα εἶναι ξεκάθαρο: ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς δέν μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καί μακρόχρονη, ἡ σύνδεσή τους δέν μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καί μακρόχρονη καί δέν μπορεῖ νά πετύχει τό σκοπό της, τή βαθμιαία μεταμόρφωση τοῦ ἀγρότη, τήν προσέγγισή του στήν ἐργατική τάξη καί τό πέρασμά του στήν τροχιά τοῦ κολεχτιβισμοῦ, ἄν ἡ συμμαχία μέσω τῆς ὑφαντουργίας δέ συμπληρωθεῖ μέ τή συμμαχία μέσω τῆς μεταλλουργίας.

Νά πῶς ἐννοοῦσε τή συμμαχία ὁ σύντροφος Λένιν.

Τό τρίτο ζήτημα ἀφορᾶ τ ή ν έ α ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ή π ο λ ι τ ι κ ή (ΝΕΠ) κ α ί τ ή ν τ α ξ ι κ ή π ά λ η σ τ ί ς σ υ ν θ ῆ κ ε ς τ ῆ ς ΝΕΠ.

Εἶναι ἀπαραίτητο, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά ξεκαθαριστεῖ ὅτι οἱ βάσεις τῆς ΝΕΠ δέν τέθηκαν ἀπό τό κόμμα μας ὕστερα ἀπ' τόν πολεμικό κομμουνισμό, ὅπως κάποτε ἰσχυρίζονται μερικοί σύντροφοι, μά πρίν ἀπ' αὐτόν, ἀκόμα ἀπ' τίς ἀρχές τοῦ 1918, ὅταν γιά πρώτη φορά ἀποκτήσαμε τή δυνατότητα ν' ἀρχίσουμε νά οἰκοδομοῦμε τή νέα, τή σοσιαλιστική οἰκονομία. Θά μποροῦσα ν' ἀναφερθῶ στή γνωστή μπροσούρα τοῦ Ἰλίτς γιά «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας», πού ἐκδόθηκε στίς ἀρχές τοῦ 1918, στήν ὁποία ἐκθέτονται οἱ βάσεις τῆς ΝΕΠ. Τό κόμμα, εἰσάγοντας μετά τό τέλος τῆς ἐπέμβασης τή ΝΕΠ, τή χαρακτήρισε σά νέα οἰκονομική πολιτική, ἐπειδή αὐτή ἡ ἴδια ἡ πολιτική εἶχε διακοπεῖ ἀπ' τήν ἐπέμβαση, κι ἀπό-

κτήσαμε τή δυνατότητα νά τήν ἐφαρμόσουμε μόνο ὕστερα ἀπ' τήν ἐπέμβαση, ὕστερα ἀπ' τόν πολεμικό κομμουνισμό, πού σέ σύγκριση μ' αὐτόν ἡ ΝΕΠ ἦταν πραγματικά μιά νέα οἰκονομική πολιτική. Γιά ἐπιβεβαίωση θεωρῶ ἀναγκαῖο νά ἐπικαλεστῶ τή γνωστή ἀπόφαση πού πάρθηκε στό 9ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, ὅπου ἀναφέρεται καθαρά καί ξάστερα, ὅτι οἱ βάσεις τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶχαν ἐκτεθεῖ ἀκόμα πρίν ἀπό τόν πολεμικό κομμουνισμό. Ἡ ἀπόφαση αὐτή «Γιά τά προκαταρχτικά ἀποτελέσματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς» λέει τά παρακάτω:

«Ἡ λεγόμενη νέα οἰκονομική πολιτική πού οἱ βασικές ἀρχές της εἶχαν καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια ἀ κ ό μ α ἀ π ό τ ό ν κ α ι ρ ό τ ῆ ς π ρ ώ τ η ς ἀ ν ά π α υ λ α ς, τ ή ν ἄ ν ο ι ξ η τ ο ῦ 1918* βασίζεται στόν αὐστηρό ὑπολογισμό τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Ἡ πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς πολιτικῆς, πού διακόπηκε ἀπ' τή συνδυασμένη ἐπίθεση τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων τῶν ρώσων τσιφλικάδων καί ἀστῶν καί τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἐνάντια στό ἐργατο-αγροτικό κράτος, ἔγινε δυνατή μόνο στίς ἀρχές τοῦ 1921, ὕστερα ἀπό τή στρατιωτική ἐκμηδένιση τῶν ἀποπειρῶν τῆς ἀντεπανάστασης» (βλ. «Ἀποφάσεις τοῦ 9ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ», σελ. 16[47]).

Βλέπετε, λοιπόν, πόσο ἄδικο ἔχουν μερικοί σύντροφοι πού ἰσχυρίζονται ὅτι τάχα τό κόμμα μόνο ὕστερα ἀπ' τόν πολεμικό κομμουνισμό κατάλαβε τήν ἀνάγκη τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς καί τῶν χρημάτων, δηλαδή στίς συνθῆκες τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Καί τί συμπέρασμα βγαίνει ἀπό δῶ;

Ἀπό δῶ βγαίνει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ὅτι δέν πρέπει νά βλέπει κανείς τή ΝΕΠ μόνο σάν ὑποχώρηση.

Ἀπό δῶ βγαίνει, ἀκόμα, ὅτι ἡ ΝΕΠ προϋποθέτει νι-

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

κηφόρα καί συστηματική ἐπίθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας μας.

Ἡ ἀντιπολίτευση, στό πρόσωπο τοῦ Τρότσκι, ἔχει τή γνώμη, πώς μιά καί ἐφαρμόστηκε ἡ ΝΕΠ, δέ μᾶς μένει παρά ἕνα μόνο—νά ὑποχωροῦμε βῆμα πρός βῆμα, ὅπως ὑποχωρούσαμε στίς ἀρχές τῆς ΝΕΠ, «διευρύνοντας» τή ΝΕΠ καί παραδίνοντας τίς θέσεις μας. Σ' αὐτή τή λαθεμένη ἀντίληψη γιά τή ΝΕΠ βασίζεται καί ὁ ἰσχυρισμός τοῦ Τρότσκι ὅτι τό κόμμα «διεύρυνε» τάχα τή ΝΕΠ καί ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τή θέση τοῦ Λένιν, ἐπιτρέποντας τή μίσθωση τῆς γῆς καί τή μισθωτή ἐργασία στό χωριό Ἀκοῦστε, παρακαλῶ, τά λόγια τοῦ Τρότσκι:

«Καί τί σημαίνουν τά τελευταῖα μέτρα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό—ἡ ἄδεια νά νοικιάζεται ἡ γῆ, νά μισθώνεται ἡ ἐργατική δύναμη—ὅλα ἐκεῖνα πού ἐμεῖς ὀνομάζουμε διεύρυνση τῆς ΝΕΠ στό χωριό... Ἦταν, ὅμως, δυνατό νά μήν διευρύνουμε τή ΝΕΠ στό χωριό; Ὄχι, γιατί τότε θά μαράζωνε τό ἀγροτικό νοικοκυριό, θά στένευε ἡ ἀγορά, θάμπαινε φρένο στή βιομηχανία» (Τρότσκι, «8 χρόνια», σελ. 16—17).

Νά τί μπορεῖ νά καταντήσει κανείς νά λέει, ὅταν καρφωθεῖ στό κεφάλι του ἡ λαθεμένη σκέψη ὅτι ἡ ΝΕΠ εἶναι ὑποχώρηση καί μόνον ὑποχώρηση.

Μποροῦμε νά ἰσχυριζόμαστε ὅτι τό κόμμα, ἐπιτρέποντας στό χωριό τή μισθωτή ἐργασία καί τή μίσθωση τῆς γῆς, «διεύρυνε» τή ΝΕΠ, «ἀπομακρύνθηκε» ἀπό τό Λένιν κτλ.; Καί βέβαια, δέν μποροῦμε! Οἱ ἄνθρωποι πού ὑποστηρίζουν μιά τέτια ἀνοησία δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τό Λένιν καί τό λενινισμό.

Θά μποροῦσα ἐδῶ ν' ἀναφερθῶ στό γνωστό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τόν Ὀσίνσκι τῆς 1ης τοῦ Ἀπρίλη 1922, ὅπου μιλᾶ ἀνοιχτά γιά τήν ἀνάγκη τῆς χρησιμοποίησης τῆς μισθωτῆς ἐργασίας καί τῆς μίσθωσης τῆς γῆς στό χωριό. Αὐτό ἔγινε στό τέλος τοῦ 11ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος ὅπου συζητήθηκε πλατιά ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό, τῆς ΝΕΠ καί τῶν συνεπειῶν της.

Νά ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ' αὐτό τό γράμμα πού ἀποτέλεσε σχέδιο ἀπόφασης γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος:

«Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ὅρων γιά τή χρησιμοποίηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας στήν ἀγροτική οἰκονομία καί τή μίσθωση τῆς γῆς, τό συνέδριο τοῦ κόμματος κάνει τή σύσταση σέ ὅλα τά στελέχη αὐτοῦ τοῦ τομέα νά μήν ἐμποδίζουν μέ περιττές τυπικότητες οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο φαινόμενο καί νά περιοριστοῦν στήν ἐφαρμογή τῆς ἀπόφασης τοῦ τελευταίου συνεδρίου τῶν Σοβιέτ καθώς καί στή μελέτη ποιά ἀκριβῶς πρακτικά μέτρα θἆταν κατάλληλα γιά νά περιοριστοῦν οἱ ἀκρότητες καί οἱ ἐπιζήμιες ὑπερβασίες στίς παραπάνω σχέσεις» (βλ. Λενινιστική συλλογή, τόμ. 4ος, σελ. 396 [48]).

Βλέπετε, λοιπόν, πόσο ἀνόητες καί χωρίς περιεχόμενο εἶναι οἱ κουβέντες γιά «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ, γιά «ἀπομάκρυνση» ἀπό τό Λένιν μέ τήν ἐφαρμογή τῆς μίσθωσης τῆς γῆς καί τῆς μισθωτῆς ἐργασίας στό χωριό κτλ.

Γιατί τά λέω αὐτά;

Ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι πού φλυαροῦν γιά «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ, γυρεύουν σ' αὐτή τή φλυαρία δικαίωση γιά τίς ὑποχωρήσεις τους μπρός στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ.

Ἐπειδή ξεφύτρωσαν μέσα στό κόμμα μας καί γύρω ἀπ' τό κόμμα ἄνθρωποι πού βλέπουν στή «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ τή «σωτηρία» τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, ἄνθρωποι πού, ἐξαιτίας τῆς κατάργησης τῶν ἔκτακτων μέτρων, ἀπαιτοῦν ν' ἀπαρνηθοῦμε τήν πολιτική τοῦ περιορισμοῦ τῶν κουλάκων, ἀπαιτοῦν νά λύσουμε τά χέ-

ρια τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ... πρός τό συμφέρον τῆς συμμαχίας.

Ἐπειδή εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀσφαλίσουμε τό κόμμα ἀπό τέτιου εἴδους ἀντιπρολεταριακές διαθέσεις μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις, μέ ὅλα τά μέσα.

Γιά νά μήν πᾶμε μακριά, θ' ἀναφερθῶ στό σχόλιο ἑνός συντρόφου, συνεργάτη τῆς ἐφημερίδας «Μπεντνοτά»[49], τοῦ Ὄσιπ Τσερνόφ, μέ τό ὁποῖο ζητάει μιά σειρά διευκολύνσεις γιά τούς κουλάκους, πού δέ σημαίνουν τίποτε ἄλλο ἀπό μιά πραγματική καί ἀπροκάλυπτη «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ. Δέν ξέρω ἄν αὐτός εἶναι κομμουνιστής ἤ ἐξωκομματικός. Μά νά πού αὐτός ὁ σύντροφος, ὁ Ὄσιπ Τσερνόφ, πού εἶναι ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀγροτιά, ἔπαθε τέτια σύγχυση στό ἀγροτικό ζήτημα, πού εἶναι δύσκολο νά τόν ξεχωρίσεις ἀπό ἕναν ἰδεολόγο τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ. Ποῦ βλέπει αὐτός τίς αἰτίες τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν; «Ἡ πρώτη αἰτία—λέει—εἶναι ἀσφαλῶς τό σύστημα τῆς προοδευτικῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος... Ἡ δεύτερη αἰτία εἶναι οἱ νομικές τροποποιήσεις τῶν ὁδηγιῶν γιά τίς ἐκλογές, οἱ ἀσάφειες τῶν ὁδηγιῶν στό ζήτημα ποιόν πρέπει νά θεωροῦμε κουλάκο».

Τί πρέπει νά γίνει γιά νά ἐκλείψουν οἱ δυσκολίες; «Εἶναι ἀπαραίτητο—λέει—πρῶτ' ἀπ' ὅλα, *νά καταργήσουμε τό σύστημα τῆς προοδευτικῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος*, ὅπως εἶναι σήμερα, καί νά τό ἀντικαταστήσουμε μέ ἕνα σύστημα φορολογίας ἀνάλογα μέ τή γῆ, νά ἐπιβάλουμε ἐλαφριά φορολογία στά ζῶα τῆς δουλιᾶς καί τά μεγάλα γεωργικά ἐργαλεῖα... Τό δεύτερο μέτρο, πού δέν εἶναι λιγότερο σπουδαῖο—εἶναι ν' *αναθεωρήσουμε τίς ὁδηγίες γιά τίς ἐκλογές*, καθορίζοντας πιό καθαρά τά κριτήρια σύμφωνα μέ τά ὁποῖα μπορεῖ νά θεωρεῖται ἕνα νοικοκυριό ἐκμεταλλευτικό, κουλάκικο νοικοκυριό».

Νά λοιπόν ἡ «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ. Ὅπως βλέπετε, ὁ σπόρος πού ἔριξε ὁ Τρότσκι δέν πῆγε χαμένος. Ἡ λαθεμένη ἀντίληψη γιά τή ΝΕΠ γεννᾶ τή φλυαρία γιά «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ, καί ἡ φλυαρία γιά «διεύρυνση» τῆς ΝΕΠ δημιουργεῖ τά κάθε λογῆς σχόλια, ἄρθρα, γράμματα καί προτάσεις γιά νά δοθεῖ ἐλευθερία στόν κουλάκο, νά ἀπαλλάξουμε τόν κουλάκο ἀπ' τούς περιορισμούς καί νά τοῦ δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά πλουτίζει ἐλεύθερα.

Στόν ἴδιο τομέα, στόν τομέα τοῦ προβλήματος τῆς ΝΕΠ καί τῆς ταξικῆς πάλης στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, θάθελα νά σημειώσω ἀκόμα ἕνα γεγονός. Ἐννοῶ τή δήλωση ἑνός συντρόφου ὅτι ἡ ταξική πάλη στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ σχετικά μέ τή συγκέντρωση σιτηρῶν, ἔχει τάχα μόνο τριτεύουσα σημασία, ὅτι τάχα ἡ ἴδια ἡ ταξική πάλη δέν ἔχει καί δέν μπορεῖ νάχει μιά κάπως σοβαρή σημασία στό ζήτημα τῶν δυσκολιῶν μας στή συγκέντρωση σιτηρῶν.

Πρέπει νά πῶ, σύντροφοι, ὅτι μέ κανένα τρόπο δέν μπορῶ νά συμφωνήσω μ' αὐτή τή δήλωση. Νομίζω ὅτι στή χώρα μας μέσα στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει οὔτε ἕνα λίγο-πολύ σοβαρό πολιτικό ἤ οἰκονομικό γεγονός πού νά μήν ἀντικαθρεφτίζει τήν ὕπαρξη τῆς ταξικῆς πάλης στήν πόλη ἤ στό χωριό. Μήπως ἡ ΝΕΠ καταργεῖ τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου; Ὄχι, βέβαια! Ἡ ΝΕΠ, ἀντίθετα, εἶναι μιά ἰδιόμορφη ἔκφραση κι ἕνα ὅπλο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Καί μήπως ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι συνέχιση τῆς ταξικῆς πάλης; (*Φωνές*: «Σωστά!»). Πῶς εἶναι, λοιπόν, δυνατό νά λέμε

ὕστερα ἀπ' αὐτό ὅτι ἡ ταξική πάλη παίζει τριτεύοντα ρόλο σέ τόσο σπουδαῖα πολιτικά καί οἰκονομικά γεγονότα, ὅπως οἱ ἐνέργειες τῶν κουλάκων ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική στή διάρκεια τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν, τά ἀντίμετρα καί οἱ ἐπιθετικές ἐνέργειες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐνάντια στούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους σέ σχέση μέ τή συγκέντρωση σιτηρῶν;

Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι τόν καιρό τῆς κρίσης στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν εἴχαμε τήν πρώτη, μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, σοβαρή ἐκδήλωση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τοῦ χωριοῦ ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική;

Μήπως στό χωριό δέν ὑπάρχουν πιά τάξεις καί ταξική πάλη;

Μήπως δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι τό σύνθημα τοῦ Λένιν γιά *στήριξη* στή φτωχολογιά, γιά *συμμαχία* μέ τό μεσαῖο ἀγρότη καί γιά *πάλη* ἐνάντια στούς κουλάκους, ἀποτελεῖ στίς σημερινές συνθῆκες, τό βασικό σύνθημα τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό; Καί τί ἄλλο εἶναι τό σύνθημα αὐτό, ἄν ὄχι ἔκφραση τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό;

Τήν πολιτική μας, βέβαια, δέν ἐπιτρέπεται καθόλου νά τή θεωροῦμε πολιτική συνδαύλισης τῆς ταξικῆς πάλης. Γιατί; Ἐπειδή τό ἄναμμα τῆς ταξικῆς πάλης ὁδηγεῖ στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Ἐπειδή ἀπό τή στιγμή πού βρισκόμαστε στήν ἐξουσία, ἀπό τή στιγμή πού στεριώσαμε αὐτή τήν ἐξουσία καί οἱ δεσπόζουσες θέσεις ἔχουν συγκεντρωθεῖ στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐμεῖς δέν ἔχουμε κανένα συμφέρο νά πάρει ἡ ταξική πάλη μορφές ἐμφυλίου πολέμου. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καθόλου ὅτι μ' αὐτό τόν τρόπο καταργήθηκε ἡ ταξική πάλη ἤ ὅτι δέ θά ὀξύνεται. Καί πολύ περισσότερο αὐτό δέ σημαίνει ὅτι ἡ ταξική πάλη δέν εἶναι, τάχα, ἡ ἀποφασιστική δύναμη τῆς κίνησής μας πρός τά μπρός. Ὄχι, δέ σημαίνει.

Λέμε συχνά ὅτι ἀναπτύσσουμε τίς σοσιαλιστικές μορφές οἰκονομίας στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου. Μά τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει πώς ἔτσι ἐκτοπίζουμε ἀπ' τό ἐμπόριο χιλιάδες καί χιλιάδες μικρούς καί μεσαίους ἐμπόρους. Εἶναι δυνατό νά νομίζουμε πώς αὐτοί οἱ ἔμποροι οἱ ἐκτοπισμένοι ἀπ' τή σφαίρα τοῦ ἐμπορίου θά κάθονται μέ σταυρωμένα τά χέρια, χωρίς νά προσπαθοῦν νά ὀργανώσουν κάποιαν ἀντίσταση; Εἶναι φανερό πώς δέν εἶναι δυνατό.

Λέμε συχνά ὅτι ἀναπτύσσουμε τίς σοσιαλιστικές μορφές οἰκονομίας στόν τομέα τῆς βιομηχανίας. Μά τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι μέ τήν κίνησή μας πρός τά μπρός πρός τό σοσιαλισμό ἐκτοπίζουμε καί καταστρέφουμε, χωρίς ἴσως νά τό παρατηροῦμε καί οἱ ἴδιοι, χιλιάδες καί χιλιάδες μικρούς καί μεσαίους καπιταλιστές-βιομήχανους. Εἶναι δυνατό νά νομίζουμε ὅτι αὐτοί οἱ καταστραμμένοι ἄνθρωποι θά κάθονται μέ τά χέρια σταυρωμένα χωρίς νά προσπαθοῦν νά ὀργανώσουν κάποιαν ἀντίσταση; Φυσικά δέν εἶναι δυνατό.

Λέμε συχνά, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά περιορίσουμε τίς ἐκμεταλλευτικές τάσεις τῶν κουλάκων στό χωριό, ὅτι πρέπει νά ἐπιβάλουμε στούς κουλάκους μεγάλους φόρους, ὅτι πρέπει νά περιορίσουμε τό δικαίωμα τῆς μίσθωσης, νά μή δίνουμε στούς κουλάκους τό δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς στίς ἐκλογές γιά τά Σοβιέτ κτλ. κτλ. Μά τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι πιέζουμε καί στριμώχνουμε βαθμιαῖα τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ, φέρνοντάς τα μερικές φορές ὥς τήν καταστροφή. Μποροῦμε νά φανταστοῦμε ὅτι οἱ κουλάκοι θά μᾶς εὐγνωμονοῦν γι' αὐτό καί ὅτι δέ θά δοκιμάσουν νά ὀργανώσουν ἕνα μέρος τῆς φτωχολογιᾶς ἤ τῶν μεσαίων ἀγροτῶν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία; Φυσικά δέν εἶναι δυνατό.

Δέν εἶναι φανερό, λοιπόν, πώς ὅλη ἡ κίνησή μας πρός

τά μπρός, κάθε λίγο-πολύ σοβαρή έπιτυχία μας στόν τομέα τῆς σοσιαλιστικῆς οίκοδόμησης είναι έκφραση κι άποτέλεσμα τῆς ταξικῆς πάλης στή χώρα μας;

'Απ' όλα αύτά όμως προκύπτει ότι στό βαθμό τῆς κίνησής μας πρός τά μπρός, θά μεγαλώνει ή άντίσταση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων, θά όξύνεται ή ταξική πάλη, καί ή Σοβιετική έξουσία, πού οί δυνάμεις της θά μεγαλώνουν όλοένα καί περισσότερο, θά έφαρμόζει πολιτική άπομόνωσης αύτῶν τῶν στοιχείων, πολιτική άποσύνθεσης τῶν έχθρῶν τῆς έργατικῆς τάξης, τέλος, πολιτική κατάπνιξης τῆς άντίστασης τῶν έκμεταλλευτῶν, δημιουργώντας τή βάση γιά τήν παραπέρα προοδευτική κίνηση τῆς έργατικῆς τάξης καί τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς άγροτιᾶς.

Δέν πρέπει νά φανταζόμαστε τό πράγμα έτσι ότι δῆλ. οί σοσιαλιστικές μορφές θά άναπτύσσονται, έκτοπίζοντας τούς έχθρούς τῆς έργατικῆς τάξης, καί οί έχθροί θά υποχωροῦν σιωπηλά, άφήνοντας έλεύθερο τό δρόμο στήν προχώρησή μας, ότι κατόπιν έμεῖς θά ξαναπροχωροῦμε μπροστά κι αύτοί θά ξαναϋποχωροῦν καί ύστερα «άναπάντεχα», όλες χωρίς έξαίρεση οί κοινωνικές όμάδες, τόσο οί κουλάκοι όσο καί ή φτωχολογιά, τόσο οί έργάτες όσο καί οί καπιταλιστές, θά βρεθοῦν «ξαφνικά», «άπαρατήρητα», χωρίς πάλη καί άναταραχές, στούς κόλπους τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τέτια παραμύθια δέ συμβαίνουν κι ούτε μποροῦν νά συμβοῦν γενικά, καί πολύ περισσότερο στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου!

Δέ συνέβηκε κι ούτε θά συμβεῖ, οί τάξεις πού πεθαίνουν νά παραδόσουν τίς θέσεις τους θεληματικά, χωρίς νά προσπαθήσουν νά όργανώσουν άντίσταση. Δέ συνέβηκε κι ούτε θά συμβεῖ στήν ταξική κοινωνία ή προώθηση τῆς έργατικῆς τάξης πρός τό σοσιαλισμό νά γίνεται χωρίς πάλη καί άναταραχές. 'Αντίθετα, ή προώθηση πρός τό σοσιαλισμό δέν μπορεῖ παρά νά όδηγήσει στήν άντίσταση τῶν έκμεταλλευτικῶν στοιχείων σ' αύτή τήν προώθηση, καί ή άντίσταση τῶν έκμεταλλευτῶν δέν μπορεῖ παρά νά όδηγήσει στήν άναπόφευχτη όξυνση τῆς ταξικῆς πάλης.

Νά γιατί δέν πρέπει ν' άποκοιμίζουμε τήν έργατική τάξη μέ κουβέντες γιά δευτερεύοντα ρόλο τῆς ταξικῆς πάλης.

Τό τέταρτο ζήτημα άφορᾶ τό πρόβλημα τῶν έ κ τ α κ τ ω ν μ έ τ ρ ω ν γιά τούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους.

Δέν πρέπει νά βλέπουμε τά έκτακτα μέτρα σάν κάτι τό άπόλυτο καί τό δοσμένο μιά γιά πάντα. Τά έκτακτα μέτρα είναι άπαραίτητα καί χρήσιμα κάτω άπό όρισμένες, έκτακτες συνθῆκες, όταν δέν έχουμε στή διάθεσή μας άλλα μέτρα γιά νά έλιχθοῦμε. Τά έκτακτα μέτρα δέ χρειάζονται καί είναι έπιζήμια κάτω άπό άλλες συνθῆκες, όταν έχουμε στή διάθεσή μας άλλα, εύλύγιστα μέτρα γιά νά έλιχθοῦμε στήν άγορά. Δέν έχουν δίκιο έκεῖνοι πού νομίζουν πώς τά έκτακτα μέτρα είναι άσχημα κάτω άπό όποιεσδήποτε συνθῆκες. 'Ενάντια σ' αύτούς τούς άνθρώπους πρέπει νά κάνουμε συστηματική πάλη. Δέν έχουν όμως δίκιο κι έκεῖνοι πού νομίζουν ότι τά έκτακτα μέτρα είναι πάντοτε άπαραίτητα καί χρήσιμα. 'Ενάντια σ' αύτούς τούς άνθρώπους είναι άναγκαία άποφασιστική πάλη.

Ἦταν άραγε λάθος ή έφαρμογή τῶν έκτακτων μέτρων στίς συνθῆκες τῆς κρίσης στή συγκέντρωση σιτηρῶν; Σήμερα όλοι άναγνωρίζουν πώς δέν ἦταν λάθος, ότι, άντίθετα, τά έκτακτα μέτρα έσωσαν τή χώρα άπό μιά γενική οίκονομική κρίση. Τί μᾶς άνάγκασε νά έφαρμόσουμε αύτά τά μέτρα; Τό έλλειμμα τῶν 128 έκατομμυρίων πουτιῶν σιτηρῶν πού παρουσιάστηκε τό φετεινό Γενάρη καί

πού ἔπρεπε νά τό καλύψουμε πρίν κλείσουν οἱ δρόμοι ἀπ' τή λάσπη, ἐξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ἕναν κανονικό ρυθμό στή συγκέντρωση σιτηρῶν. Μπορούσαμε νά μήν καταφύγουμε στά ἔκτακτα μέτρα τή στιγμή πού δέν εἴχαμε τά ἀπαραίτητα ἀποθέματα σιτηρῶν, ἄς ποῦμε καμιά εκατοστή ἑκατομμύρια πούτια, γιά νά περιμένουμε καί νά ἐπεμβοῦμε στήν ἀγορά μέ σκοπό τήν ἐλάττωση τῶν τιμῶν στά σιτηρά, ἤ μιά πού δέν εἴχαμε ἀρκετά ἀποθέματα συναλλάγματος, ἀπαραίτητα γιά νά φέρουμε ἀπ' τό ἐξωτερικό μεγάλες ποσότητες σιτηρῶν; Εἶναι φανερό πώς δέν μπορούσαμε. Καί τί θά γινόταν ἄν δέν καλύπταμε αὐτό τό ἔλλειμμα; Θά εἴχαμε τώρα σοβαρότατη κρίση σέ ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία μας, πείνα στίς πόλεις, πείνα στό στρατό.

Ἄν διαθέταμε ἕνα ἀπόθεμα σιτηρῶν ἀπό καμιά εκατοστή ἑκατομμύρια πούτια γιά νά περιμένουμε καί νά ἀναγκάσουμε ὕστερα τόν κουλάκο νά συνθηκολογήσει ἐπεμβαίνοντας στήν ἀγορά μέ σκοπό νά κατεβάσουμε τίς τιμές τῶν σιτηρῶν, τότε βέβαια, δέ θά καταφεύγαμε στά ἔκτακτα μέτρα. Ξέρετε ὅμως καλά, ὅτι τέτιο ἀπόθεμα δέν εἴχαμε.

Ἄν διαθέταμε τότε ἕνα ἀπόθεμα συναλλάγματος ἀπό καμιά 100—150 ἑκατομμύρια ρούβλια, γιά νά εἰσάγουμε σιτηρά ἀπ' τό ἐξωτερικό, τότε, ἴσως, δέ θά καταφεύγαμε στά ἔκτακτα μέτρα. Ξέρετε ὅμως καλά, ὅτι δέν εἴχαμε ἕνα τέτιο ἀπόθεμα.

Σημαίνει μήπως αὐτό ὅτι πρέπει καί στό μέλλον νά μείνουμε χωρίς ἀπόθεμα καί νά καταφύγουμε ξανά στή βοήθεια τῶν ἔκτακτων μέτρων; Ὄχι, δέ σημαίνει. Ἀντίθετα, πρέπει νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα πού ἐξαρτῶνται ἀπό μᾶς, γιά νά συγκεντρώσουμε ἀποθέματα καί ν' ἀποκλείσουμε τήν ἀνάγκη τῆς ἐφαρμογῆς ὁποιωνδήποτε ἔκτακτων μέτρων. Οἱ ἄνθρωποι πού σκέφτονται νά μετατρέψουν τά ἔκτακτα μέτρα σέ μόνιμη ἤ μακρόχρονη πολιτική τοῦ κόμματός μας, εἶναι ἐπικίνδυνοι ἄνθρωποι, γιατί παίζουν μέ τή φωτιά καί δημιουργοῦν ἀπειλή γιά τή συμμαχία.

Προκύπτει μήπως ἀπ' αὐτό ὅτι πρέπει μιά γιά πάντα νά παραιτηθοῦμε ἀπό τήν ἐφαρμογή ἔκτακτων μέτρων; Ὄχι, δέν προκύπτει. Δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά ὑποστηρίζουμε ὅτι δέν μποροῦν κάποτε νά ξαναεμφανιστοῦν ἔκτακτες συνθῆκες, πού ἀπαιτοῦν τήν ἐφαρμογή ἔκτακτων μέτρων. Ἕνας τέτιος ἰσχυρισμός θά ἦταν καθαρός κομπογιαννιτισμός.

Ὁ Λένιν, πού θεμελίωσε τή νέα οἰκονομική πολιτική, δέ θεωροῦσε, ὡστόσο, πώς ἦταν δυνατό νά παραιτηθοῦμε μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, ἀπό τήν ἐφαρμογή ἀκόμα καί τῶν μεθόδων τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς, κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους και μέσα σέ ὁρισμένες συνθῆκες. Ἀκόμα περισσότερο δέν μποροῦμε ἐμεῖς νά παραιτηθοῦμε μιά γιά πάντα ἀπό τήν ἐφαρμογή ἔκτακτων μέτρων πού τό κάτω-κάτω δέν μποροῦν νά μποῦν στήν ἴδια μοίρα μέ ἕνα τόσο ὀξύ μέτρο πάλης ἐνάντια στούς κουλάκους, ὅπως εἶναι οἱ μέθοδες τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς.

Δέ θἆταν, ἴσως, περιττό νά ξαναφέρουμε στή μνήμη μας ἕνα ἐπεισόδιο μέ τόν Πρεομπραζένσκι, στό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας, πού ἔχει ἄμεση σχέση μ' αὐτό τό ζήτημα. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Πρεομπραζένσκι στίς θέσεις του γιά τή δουλιά στό χωριό προσπάθησε στό 11ο Συνέδριο ν' ἀπορίψει «μιά γιά πάντα» τήν πολιτική τῶν μεθόδων πάλης τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς ἐνάντια στούς κουλάκους γιά τίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ. Ὁ Πρεομπραζένσκι στίς θέσεις του ἔγραφε: «Μιά πολιτική μή ἀνοχῆς

αὐτοῦ τοῦ στρώματος (τῶν κουλάκων καί τῆς εὔπορης ἀγροτιᾶς) καί βάναυσης ἐξωοικονομικῆς καταπίεσής του μέ τίς μέθοδες τῶν ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς τοῦ 1918 θά ἦταν ἕνα πολύ ἐπιζήμιο λάθος» (§ 2).

Εἶναι γνωστό ὅτι σ' αὐτό ὁ Λένιν ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Ἡ δεύτερη φράση τῆς δεύτερης παραγράφου (ἐνάντια στίς „μέθοδες τῶν ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς") εἶναι ἐπιζήμια καί λαθεμένη, γιατί ὁ πόλεμος, λχ., μπορεῖ νά μᾶς ἐξαναγκάσει νά καταφύγουμε στίς μέθοδες τῶν ἐπιτροπῶν τῆς φτωχολογιᾶς. Αὐτό πρέπει νά τό διατυπώσουμε ἐντελῶς διαφορετικά, λχ., ἔτσι: λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητας τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τῆς αὔξησης τῶν προϊόντων της, ἡ πολιτική τοῦ προλεταριάτου, στή δοσμένη στιγμή* ἀπέναντι στούς κουλάκους καί τήν εὔπορη ἀγροτιά πρέπει νά κατευθύνεται, κατά κύριο λόγο, στόν *περιορισμό* τῶν ἐκμεταλλευτικῶν τους τάσεων κτλ. Πῶς μπορεῖ καί πρέπει τό κράτος μας νά περιορίζει αὐτές τίς τάσεις, καί νά ὑπερασπίζει τή φτωχολογιά, σ' αὐτό βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία. Αὐτό πρέπει νά μελετιέται καί πρέπει νά μελετιέται πρακτικά, ἐνῶ οἱ γενικές φράσεις εἶναι *κούφια λόγια*» (βλ. Λενινιστική συλλογή IV, σελ. 391[50]).

Εἶναι φανερό ὅτι τά ἔκτακτα μέτρα πρέπει νά τά βλέπει κανείς διαλεχτικά, γιατί τό πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπό τόπο καί χρόνο.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, σύντροφοι, μέ τά ζητήματα γενικοῦ χαρακτήρα, πού προέκυψαν στή διάρκεια τῶν συζητήσεων.

Ἐπιτρέψτε μου τώρα νά περάσω στό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν καί τίς αἰτίες τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Νομίζω πώς μιά σειρά σύντροφοι ἔκαναν λάθος, βάζοντας στό ἴδιο τσουβάλι τίς διαφορετικές αἰτίες τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν, συγχέοντας τίς

---

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

προσωρινές καί συγκυριακές (εἰδικές) αἰτίες μέ τίς μακρόχρονες καί βασικές. Ὑπάρχουν δυό εἰδῶν αἰτίες τῶν δυσκολιῶν στά σιτηρά: αἰτίες μακρόχρονες, βασικές, πού γιά τήν ἐξάλειψή τους χρειάζονται πολλά χρόνια καί αἰτίες εἰδικές, συγκυριακές, πού μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν τώρα ἀμέσως, ἄν παρθοῦν καί ἐφαρμοστοῦν μιά σειρά ἀναγκαῖα μέτρα. Τό νά βάζει κανείς στό ἴδιο τσουβάλι ὅλες αὐτές τίς αἰτίες σημαίνει ὅτι μπερδεύει ὁλόκληρο τό ζήτημα.

Σέ τί συνίσταται τό βασικό νόημα καί ἡ βασική σημασία τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν; Συνίσταται στό ὅτι οἱ δυσκολίες βάζουν μπροστά μας σέ ὅλο τους τό μέγεθος τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν, τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν, τό πρόβλημα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας γενικά, τό πρόβλημα τῆς παραγωγῆς δημητριακῶν ἰδιαίτερα.

Ὑπάρχει ἄραγε στή χώρα μας γενικά πρόβλημα δημητριακῶν σάν ἐπίκαιρο πρόβλημα; Ἀσφαλῶς ὑπάρχει. Μόνο τυφλοί μποροῦν ν' ἀμφιβάλλουν ὅτι τό πρόβλημα τῶν δημητριακῶν ξεπηδάει σήμερα ἀπό κάθε πόρο τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας. Δέν μποροῦμε νά ζοῦμε σάν τσιγγάνοι, χωρίς ἀποθέματα σιτηρῶν, χωρίς ὁρισμένα ἀποθέματα γιά περίπτωση κακῆς σοδιᾶς, χωρίς ἀποθέματα γιά ἑλιγμούς στήν ἀγορά, χωρίς ἀποθέματα γιά περίπτωση πολέμου, τέλος, χωρίς ὁρισμένα ἀποθέματα γιά ἐξαγωγές. Ἀκόμα καί ὁ μικρονοικοκύρης ἀγρότης, παρ' ὅλη τή φτώχια τοῦ νοικοκυριοῦ του, δέν μπορεῖ νά κάνει χωρίς ἐφεδρεῖες, χωρίς κάποια ἀποθέματα. Μήπως δέν εἶναι φανερό, ὅτι ἕνα μεγάλο κράτος, πού κατέχει τό ἕνα ἕκτο τῆς γῆς, δέν μπορεῖ νά κάνει χωρίς ἀποθέματα σιτηρῶν γιά τίς ἐσωτερικές καί ἐξωτερικές του ἀνάγκες;

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι δέν εἴχαμε τήν καταστροφή τῶν φθινοπωριάτικων καλλιεργειῶν μας στήν Οὐκρανία καί τε-

λειώναμε τή φετεινή συγκέντρωση σιτηρῶν, φέρνοντάς τα «ἴσα-ἴσα». Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι αὐτό θἆταν ἀρκετό γιά μᾶς; Ὄχι, δέν μποροῦμε. Δέν μποροῦμε νά ζοῦμε στό ἑξῆς φέρνοντάς τα «ἴσα-ἴσα». Πρέπει νάχουμε στή διάθεσή μας ἕνα ὁρισμένο ἐλάχιστο ὅριο ἀποθεμάτων, ἄν θέλουμε νά κρατήσουμε τίς θέσεις τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τόσο στόν ἐσωτερικό, ὅσο καί στόν ἐξωτερικό τομέα.

Πρῶτο, δέν εἴμαστε ἀσφαλισμένοι ἀπό μιά στρατιωτική ἐπίθεση. Μήπως νομίζετε ὅτι εἶναι δυνατό νά ὑπερασπίσουμε τή χώρα, χωρίς νά ἔχουμε καθόλου ἀποθέματα σιτηρῶν γιά τό στρατό; Οἱ σύντροφοι πού μίλησαν εἶχαν ἀπόλυτα δίκιο, ὅταν εἶπαν πώς ὁ σημερινός ἀγρότης δέν εἶναι πιά ἐκεῖνος πού ἦταν πρίν ἀπό ἕξι χρόνια, ὅταν φοβόταν μή χάσει τή γῆ, πρός ὄφελος τοῦ τσιφλικᾶ. Ὁ ἀγρότης ἄρχισε πιά νά ξεχνᾶ τόν τσιφλικά. Τώρα ζητάει καινούργιες, πιό καλές συνθῆκες ζωῆς. Μποροῦμε σέ περίπτωση ἐπίθεσης τοῦ ἐχθροῦ νά κάνουμε πόλεμο, κι ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ἐχθρό στό μέτωπο, κι ἐνάντια στό χωρικό στά μετόπισθεν γιά νά τοῦ πάρουμε ἐπειγόντως σιτηρά γιά τό στρατό; Ὄχι, δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει. Γιά νά ὑπερασπίσουμε τή χώρα, πρέπει νάχουμε ὁρισμένα ἀποθέματα γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ, ἔστω καί γιά τούς πρώτους ἕξι μῆνες. Γιατί μᾶς χρειάζονται οἱ ἕξι αὐτοί μῆνες ἀνάπαυλας; Γιά νά δόσουμε καιρό στόν ἀγρότη νά συνέλθει, νά συνηθίσει στόν κίνδυνο τοῦ πολέμου, νά προσανατολιστεῖ στά γεγονότα καί νά σφιχτεῖ γιά χάρη τῆς κοινῆς ὑπόθεσης τῆς ἄμυνας τῆς χώρας. Ἄν μένουμε ἱκανοποιημένοι μέ τό νά τά φέρνουμε «ἴσα-ἴσα», τότε δέ θάχουμε ποτέ κανένα ἀπόθεμα γιά περίπτωση πολέμου.

Δεύτερο, δέν εἴμαστε ἀσφαλισμένοι ἀπό περιπλοκές στήν ἀγορά σιτηρῶν. Μᾶς χρειάζεται ἀναντίρρητα ἕνα ὁρισμένο ἀπόθεμα γιά νά μποροῦμε νά ἐπεμβαίνουμε στήν

ἀγορά σιτηρῶν, γιά νά ἐφαρμόζουμε τή δική μας πολιτική τιμῶν. Ἐπειδή δέν μποροῦμε καί οὔτε πρέπει νά καταφεύγουμε κάθε φορά στά ἔκτακτα μέτρα. Ὅμως δέ θάχουμε ποτέ αὐτά τ' ἀποθέματα, ἄν κάθε φορά περπατᾶμε στό χεῖλος τοῦ γκρεμνοῦ, ἱκανοποιημένοι ἀπ' τό ὅτι ἔχουμε τή δυνατότητα νά τελειώσουμε τή χρονιάτικη συγκέντρωση, φέρνοντάς τα «ἴσα-ἴσα».

Τρίτο, δέν εἴμαστε ἀσφαλισμένοι ἀπό τίς κακές σοδιές. Μᾶς εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο ἕνα ὁρισμένο ἀπόθεμα σιτηρῶν γιά νά ἐξασφαλίζουμε σέ περίπτωση κακῆς σοδιᾶς, ἔστω καί ὥς ἕνα βαθμό, ἔστω καί γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα, τίς περιοχές πού ὑποφέρουν ἀπό πείνα. Δέ θάχουμε, ὅμως, ἕνα τέτιο ἀπόθεμα, ἄν δέν αὐξήσουμε τήν ἐμπορευματική παραγωγή σιτηρῶν καί δέν ξεκόψουμε ἀπότομα καί ἀποφασιστικά ἀπό τήν παλιά μας συνήθεια νά ζοῦμε χωρίς ἀποθέματα.

Τέλος, μᾶς εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο ἕνα ἀπόθεμα γιά τήν ἐξαγωγή σιτηρῶν. Ἔχουμε ἀνάγκη νά εἰσάγουμε τεχνικό ἐξοπλισμό γιά τή βιομηχανία. Ἔχουμε ἀνάγκη νά εἰσάγουμε γεωργικές μηχανές, τρακτέρ καί ἀνταλλακτικά γι' αὐτά. Δέν ἔχουμε, ὅμως, τή δυνατότητα νά τό κάνουμε, χωρίς τήν ἐξαγωγή σιτηρῶν, χωρίς τή συσσώρευση ὁρισμένων ἀποθεμάτων συναλλάγματος μέ τήν ἐξαγωγή σιτηρῶν. Προπολεμικά ἐξάγαμε ἀπό 500 ὥς 600 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά τό χρόνο. Ἐξάγαμε τόσο πολλά γιατί οἱ ἴδιοι ὑποσιτιζόμασταν. Αὐτό εἶν' ἀλήθεια. Πρέπει ὅμως νά καταλάβουμε ὅτι παρ' ὅλα αὐτά προπολεμικά εἴχαμε δυό φορές περισσότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά ἀπό σήμερα. Κι ἀκριβῶς ἐπειδή σήμερα ἔχουμε δυό φορές λιγότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά—ἀκριβῶς γι' αὐτό δέν κάνουμε σήμερα ἐξαγωγή σιτηρῶν. Καί τί σημαίνει νά μήν κάνουμε ἐξαγωγή σιτηρῶν; Αὐτό σημαίνει ἀπώλεια ἐκείνων τῶν πό-

ρων πού μέ τή βοήθειά τους εἰσάγονταν στή χώρα μας καί πρέπει νά εἰσάγονται, τεχνικός ἐξοπλισμός γιά τή βιομηχανία, τραχτέρ καί μηχανές γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία. Μποροῦμε νά ζοῦμε ἀπό δῶ καί μπρός ἔτσι χωρίς νά συσσωρεύουμε ἀποθέματα σιτηρῶν γιά ἐξαγωγή; Ὄχι, δέν μποροῦμε.

Νά ὥς ποιό σημεῖο εἶναι ἀνεξασφάλιστη καί ἀσταθής ἡ κατάσταση τῶν ἀποθεμάτων μας σέ σιτηρά.

Εἶναι περιττό νά πῶ ὅτι ὄχι μόνο δέν ἔχουμε ἀποθέματα σιτηρῶν σέ καθέναν ἀπ' αὐτούς τούς τέσσερις τομεῖς, μά μᾶς λείπει ἀκόμα καί ὁρισμένο ἐλάχιστο ὅριο ἀποθεμάτων γιά νά περνᾶμε ἀνώδυνα ἀπ' τή μιά χρονιάτικη συγκέντρωση στήν ἄλλη καί νά ἐφοδιάζουμε κανονικά τίς πόλεις στούς δύσκολους μῆνες, ὅπως εἶναι ὁ Ἰούνης καί ὁ Ἰούλης.

Μποροῦμε λοιπόν, ὕστερα ἀπ' αὐτά, ν' ἀρνούμαστε τήν ὀξύτητα τοῦ προβλήματος τῶν δημητριακῶν καί τή σοβαρότητα τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν;

Ἀπ' τίς δυσκολίες ὅμως στά σιτηρά προέκυψαν στή χώρα μας καί δυσκολίες πολιτικοῦ χαρακτήρα. Δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά τό ξεχνᾶμε αὐτό, σύντροφοι. Ἐννοῶ τή δυσαρέσκεια πού ὑπῆρχε σέ ἕνα ὁρισμένο τμῆμα τῆς ἀγροτιᾶς, σέ ἕνα ὁρισμένο τμῆμα τῆς φτωχολογιᾶς, ὅπως καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, καί ἡ ὁποία δημιούργησε ὁρισμένη ἀπειλή γιά τή συμμαχία.

Θἆταν ὁλότελα λαθεμένο, βέβαια, νά ποῦμε ὅτι ἔχουμε κιόλας διάσπαση τῆς συμμαχίας, ὅπως λέει στό γράμμα του ὁ Φρούμκιν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἡ διάσπαση τῆς συμμαχίας εἶναι ζήτημα σοβαρό. Ἡ διάσπαση τῆς συμμαχίας εἶναι ἀρχή ἐμφυλίου πολέμου, ἄν δέν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Δέν πρέπει νά φοβίζουμε τόν ἑαυτό μας μέ «τρομερές» λέξεις. Δέν πρέπει νά πανικοβαλλόμαστε. Αὐτό εἶναι ἀνάξιο γιά μπολσεβίκους. Διάσπαση τῆς συμμαχίας θά πεῖ ρήξη ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά καί τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἄν ὅμως ὁ ἀγρότης τά χάλασε πραγματικά μέ τή Σοβιετική ἐξουσία, πού *εἶναι ὁ βασικός συγκεντρωτής τῶν σιτηρῶν τῆς ἀγροτιᾶς*, τότε δέ θά μεγάλωνε τίς καλλιεργούμενες ἐκτάσεις. Ἐνῶ ἐμεῖς βλέπουμε ὅτι φέτος, σέ *ὅλες χωρίς ἐξαίρεση* τίς σιτηροπαραγωγικές περιοχές αὐξήθηκε ἡ ἔκταση τῶν ἀνοιξιάτικων καλλιεργειῶν. Τί εἴδους λοιπόν διάσπαση τῆς συμμαχίας εἶναι αὐτή; Μήπως μπορεῖ νά ὀνομάσει κανείς τήν κατάσταση αὐτή «ἔλλειψη προοπτικῆς», τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ὅπως κάνει λχ. ὁ Φρούμκιν; Τί λογῆς «ἔλλειψη προοπτικῆς» εἶν' αὐτή;

Ποιά εἶναι ἡ *βάση* τῶν δυσκολιῶν μας στά σιτηρά, ἄν μ' αὐτό ἐννοοῦμε τίς *μακρόχρονες* καί *βασικές* αἰτίες τῶν δυσκολιῶν κι ὄχι τίς προσωρινές, τίς συγκυριακές αἰτίες;

Ἡ *βασική αἰτία τῶν δυσκολιῶν μας στά σιτηρά βρίσκεται στόν αὐξανόμενο κατατεμαχισμό καί διασκορπισμό τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας*. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἀγροτική οἰκονομία, ἰδιαίτερα ἡ σιτηροπαραγωγή, κατατεμαχίζεται, γίνεται ὁλοένα καί λιγότερο προσοδοφόρα καί ἐμπορευματική. Ἐνῶ πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση εἴχαμε πάνω-κάτω 15—16 ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά, τώρα ἔχουμε ὥς 24—25 ἑκατομμύρια. Καί τό προτσές τοῦ κατατεμαχισμοῦ ἔχει τάση νά δυναμώσει ἀκόμα.

Εἶναι ἀλήθεια πώς οἱ καλλιεργούμενες σήμερα ἐκτάσεις ὑστεροῦν λίγο ἀπ' τίς προπολεμικές καί ἡ *συνολική* παραγωγή σιτηρῶν δέ θέλει παρά ἕνα 5% γιά νά φτάσει τήν προπολεμική παραγωγή. Τό κακό ὅμως εἶναι ὅτι

παρ' ὅλα αὐτά ἡ παραγωγή ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν στή χώρα μας εἶναι δυό φορές μικρότερη ἀπ' τήν προπολεμική, δηλαδή εἶναι τά 50% τῆς προπολεμικῆς. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ ρίζα τοῦ ζητήματος.

Γιά ποιό πράγμα πρόκειται λοιπόν; Πρόκειται γιά τό ὅτι τό μικρό νοικοκυριό εἶναι λιγότερο προσοδοφόρο, λιγότερο ἐμπορευματικό καί λιγότερο σταθερό ἀπ' τό μεγάλο νοικοκυριό. Ἡ γνωστή θέση τοῦ μαρξισμοῦ ὅτι ἡ μικρή παραγωγή εἶναι λιγότερο ἀποδοτική ἀπ' τή μεγάλη ἰσχύει ἀπόλυτα καί γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία. Γι' αὐτό, τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό δίνει στήν ἴδια ἐπιφάνεια ἐδάφους πολύ λιγότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά, ἀπ' ὅ,τι τό μεγάλο.

Ποιά εἶναι ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση;

Ὅπως λέει καί ἡ ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἔχουμε τρεῖς διέξοδες.

1. Ἡ διέξοδος βρίσκεται στό νά ἀνεβάσουμε ὅσο εἶναι δυνατό τήν παραγωγικότητα τοῦ μικροῦ καί μεσαίου ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ν' ἀντικαταστήσουμε τό ξύλινο ἀλέτρι μέ τό σιδερένιο, νά τούς δόσουμε μηχανές μικροῦ καί μεσαίου τύπου, νά τούς δόσουμε λιπάσματα, νά τά ἐφοδιάσουμε μέ σπόρο, νά τούς δόσουμε γεωπονική βοήθεια, νά ὀργανώσουμε τήν ἀγροτιά σέ συνεταιρισμούς, νά κλείνουμε συμβόλαια μέ ὁλόκληρα χωριά, δίνοντάς τους μέ πίστωση τόν καλύτερο σπόρο κι ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τή συλλογική πίστωση τῆς ἀγροτιᾶς καί τέλος νά τούς δόσουμε μέ νοίκι μεγάλες μηχανές μέσω τῶν κέντρων ἐνοικίασης μηχανῶν.

Δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι πού ἰσχυρίζονται ὅτι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό ἐξάντλησε τίς δυνατότητες τῆς παραπέρα ἀνάπτυξής του καί ὅτι, συνεπῶς, δέν ἀξίζει τόν κόπο νά συνεχίσουμε νά τό βοηθᾶμε. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό ἔχει ἀκόμα ὄχι καί λίγες δυνατότητες ἀνάπτυξης. Μόνο πού πρέπει νά ξέρουμε νά τό βοηθᾶμε γιά νά ἀξιοποιήσει αὐτές τίς δυνατότητες.

Δέν ἔχει δίκιο ἐπίσης καί ἡ «Κράσναγια Γκαζέτα»[51] πού ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ πολιτική τῆς συνεταιριστικοποίησης τῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν μέσω τῆς κατανάλωσης καί τῆς προμήθειας δέν δικαιώθηκε. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό, σύντροφοι. Ἀντίθετα, ἡ πολιτική τῆς συνεταιριστικοποίησης μέσω τῆς προμήθειας καί τῆς κατανάλωσης δικαιώθηκε ὁλοκληρωτικά καί δημιούργησε μιά πραγματική βάση γιά τή στροφή τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό κολχόζνικο κίνημα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι χωρίς τήν ἀνάπτυξη τοῦ προμηθευτικοῦ-καταναλωτικοῦ συνεταιρισμοῦ δέ θά εἴχαμε ἐκείνη τή στροφή στή στάση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπέναντι στά κολχόζ πού ἔχουμε σήμερα καί πού μᾶς βοηθάει νά προωθήσουμε τήν κολχόζνικη οἰκοδόμηση.

2. Ἡ διέξοδος βρίσκεται ἀκόμα στό νά βοηθήσουμε τή φτωχολογιά καί τούς μεσαίους ἀγρότες νά ἑνώσουν βαθμιαῖα πάνω στή βάση τῆς νέας τεχνικῆς καί τῆς συλλογικῆς ἐργασίας τά σκόρπια μικρά νοικοκυριά τους σέ μεγάλα συλλογικά νοικοκυριά, πού εἶναι πιό ἀποδοτικά καί ἐμπορευματικά. Ἐννοῶ ὅλες τίς μορφές συνένωσης τῶν μικρῶν νοικοκυριῶν σέ μεγάλα, κοινωνικά νοικοκυριά, ἀπ' τίς ἁπλές συντροφιές ὥς τά ἀρτέλ πού εἶναι ἀσύγκριτα πιό ἐμπορευματικά καί παραγωγικά, ἀπ' τά σκόρπια μικρά ἀγροτικά νοικοκυριά.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ βάση γιά τή λύση τοῦ προβλήματος.

Δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι, ὅταν, ὑποστηρίζοντας τά κολχόζ, μᾶς κατηγοροῦν γιά «ἀποκατάσταση» τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Ὅπως φαίνεται οἱ σύντροφοι αὐτοί ἔχουν τή γνώμη πώς οἱ σχέσεις μας μέ τό ἀτομικό

ἀγροτικό νοικοκυριό πρέπει νἆναι σχέσεις πάλης καί ἐκμηδένισης, καί ὄχι σχέσεις βοήθειας καί προσέλκυσης πρός τό μέρος μας. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό, σύντροφοι. Τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό δέν ἔχει καθόλου ἀνάγκη «ἀποκατάστασης». Τό ὅτι εἶναι λίγο ἀποδοτικό εἶναι σωστό. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει κιόλας ὅτι εἶναι τελείως ἀσύμφορο. Θά καταστρέφαμε τή συμμαχία, ἄν τασσόμαστακαν μέ τήν ἄποψη τῆς πάλης καί τῆς ἐκμηδένισης τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ξεφεύγοντας ἀπ' τή λενινιστική θέση τῆς καθημερινῆς βοήθειας καί ὑποστήριξης τῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν ἀπό μέρους τῶν κολχόζ.

Ἀκόμα πιό ἄδικο ἔχουν ἐκεῖνοι πού, ἐξυμνώντας τά κολχόζ, λένε ὅτι τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι ἡ «κατάρα» μας. Αὐτό μυρίζει πιά ἀνοιχτό πόλεμο ἐνάντια στό ἀγροτικό νοικοκυριό. Ποῦ τό βρῆκαν αὐτό; Ἄν τό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι «κατάρα», τότε πῶς ἐξηγεῖται ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς; Συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν «κατάρα»—μποροῦν λοιπόν νά ὑπάρξουν στόν κόσμο τέτιοι παραλογισμοί; Πῶς μπορεῖ νά λέει κανείς τέτια πράγματα καί ταυτόχρονα νά εἶναι ὑπέρ τῆς συμμαχίας; Ὑπενθυμίζουν τά λόγια τοῦ Λένιν ὅτι πρέπει νά περάσουμε βαθμιαῖα ἀπό τό χωριάτικο ψωράλογο στό ἀτσαλένιο ἄλογο τῆς βιομηχανίας. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Μά ἔτσι ἄραγε περνοῦν ἀπό τό ἕνα ἄλογο στό ἄλλο; Τό νά ἀνακηρύχνεις τό ἀγροτικό νοικοκυριό «κατάρα» πρίν ἀκόμα δημιουργήσεις μιά πλατιά καί ἰσχυρή βάση μέ τή μορφή ἑνός πολύκλαδου διχτιοῦ κολχόζ, δέ σημαίνει μήπως αὐτό ὅτι μένεις χωρίς κανένα ἄλογο, χωρίς καμιά βάση; (Φωνές: «Σωστά, σωστά!»). Τό λάθος αὐτῶν τῶν συντρόφων εἶναι ὅτι ἀντιπαραθέτουν τά κολχόζ στά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά. Ἐμεῖς ὅμως δέ θέλουμε νά ἀντιπαραθέτονται αὐτές οἱ δυό μορφές νοικοκυριοῦ, μά νά συνδέονται στενά ἡ μιά μέ τήν ἄλλη, θέλουμε μ' αὐτή τή στενή σύνδεση τό κολχόζ νά παρέχει βοήθεια στόν ἀγρότη μέ τό ἀτομικό νοικοκυριό καί νά τόν βοηθάει νά περάσει σιγά-σιγά στό δρόμο τοῦ κολεχτιβισμοῦ. Ναί, ἐμεῖς θέλουμε ἡ ἀγροτιά νά μή βλέπει τά κολχόζ σάν ἐχθρό της, μά σάν φίλο της, πού τήν βοηθάει καί θά τήν βοηθήσει νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπ' τήν ἀθλιότητα. (Φωνές: «Σωστά!»). Ἄν αὐτό εἶναι σωστό, τότε δέν πρέπει νά μιλᾶμε γιά «ἀποκατάσταση» τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ ἤ νά λέμε ὅτι τό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι γιά μᾶς «κατάρα».

Θάπρεπε νά ποῦμε, ὅτι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι λιγότερο ἀποδοτικό ἤ καλύτερα τό λιγότερο ἀποδοτικό σέ σύγκριση μέ τό μεγάλο συλλογικό νοικοκυριό, παρ' ὅλα αὐτά ὅμως δέν τοῦ λείπει μιά κάποια ὄχι καί ἀσήμαντη ἀποδοτικότητα. Ἐνῶ, ὅπως τά λέτε ἐσεῖς, βγαίνει ὅτι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι γενικά ἀσύμφορο καί ἴσως, ἀκόμα καί ἐπιζήμιο.

Ὁ Λένιν ὅμως δέν ἔβλεπε ἔτσι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό. Νά τί λέει σχετικά μ' αὐτό στό λόγο του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος»:

«Ἐφόσον τό ἀγροτικό νοικοκυριό μπορεῖ ν' ἀναπτύσσεται παραπέρα, εἶναι ἀπαραίτητο νά τοῦ ἐξασφαλίσουμε σταθερά καί τό παραπέρα πέρασμα· καί τό παραπέρα πέρασμα συνίσταται ἀναπότρεπτα σέ τοῦτο: τό λιγότερο συμφερτικό καί τό περισσότερο καθυστερημένο, μικρό, ἀπομονωμένο ἀγροτικό νοικοκυριό, ἑνωνόμενο βαθμιαῖα νά ὀργανώσει τό κοινωνικό, μεγάλο ἀγροτικό νοικοκυριό. Ἔτσι τά φαντάζονταν πάντα ὅλα αὐτά οἱ σοσιαλιστές. Ἀκριβῶς ἔτσι τά βλέπει καί τό κομμουνιστικό μας κόμμα» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 299).

Ἀπό δῶ βγαίνει συνεπῶς τό συμπέρασμα, ὅτι τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό ἔχει παρ' ὅλα αὐτά μιά ὁρισμένη ἀποδοτικότητα.

Ἕνα πράγμα εἶναι ὅταν ἡ ἀνώτερη μορφή νοικοκυριοῦ, τό μεγάλο νοικοκυριό, παλαίβει ἐνάντια στήν κατώτερη καί τήν καταστρέφει, τήν ἐξοντώνει. Ἔτσι γίνεται στόν καπιταλισμό. Κι ἐντελῶς ἄλλο, ὅταν ἡ ἀνώτερη μορφή νοικοκυριοῦ δέν καταστρέφει, μά βοηθάει τήν κατώτερη ν' ἀνέβει, νά περάσει στό δρόμο τοῦ κολεχτιβισμοῦ. Ἔτσι γίνεται στό Σοβιετικό καθεστώς.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στά κολχόζ καί τά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά:

«Ἰδιαίτερα πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά πραγματοποιηθεῖ στή ζωή καί μάλιστα ὁλοκληρωτικά ὁ νόμος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας (γιά τά κολχόζ καί τά σοβχόζ. Ι. Στ.), πού ἀπαιτεῖ ἀπ' τά σοβιετικά νοικοκυριά, τίς ἀγροτικές κομμοῦνες καί ὅλες τίς παρόμοιες ἑνώσεις νά δίνουν ἄμεση καί ὁλόπλευρη βοήθεια στούς γειτονικούς καί στούς μεσαίους ἀγρότες. Μόνο πάνω στή βάση μιᾶς τέτιας πραγματικά παρεχόμενης βοήθειας εἶναι πραγματοποιήσιμη ἡ συμφωνία μέ τή μεσαία ἀγροτιά*. Μόνο ἔτσι μποροῦμε καί πρέπει νά κατακτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη της» (ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 175).

Ἀπό δῶ βγαίνει συνεπῶς ὅτι τά κολχόζ καί τά σοβχόζ πρέπει νά βοηθᾶνε τά ἀγροτικά νοικοκυριά ἀκριβῶς σάν ἀτομικά νοικοκυριά.

Τέλος, ἕνα τρίτο ἀπόσπασμα ἀπό τό Λένιν:

«Μόνο, στήν περίπτωση πού θά κατορθώσουμε νά δείξουμε στούς ἀγρότες στήν πράξη τά πλεονεχτήματα τῆς κοινωνικῆς, συλλογικῆς, συντροφικῆς, συνεργατικῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, μόνον ἄν κατορθώσουμε νά βοηθήσουμε τόν ἀγρότη, μέσω τοῦ νοικοκυριοῦ τῆς συντροφιᾶς καί τοῦ ἀρτέλ, μόνο τότε ἡ ἐργατική τάξη πού κρατᾶ στά χέρια της τήν κρατική ἐξουσία, θά ἀποδείξει πραγματικά στόν ἀγρότη τό δίκιο της, θά τραβήξει ἀληθινά μέ τό μέρος της, σταθερά καί πραγματικά, τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν» (ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 579).

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Νά πόσο ἐκτιμοῦσε ὁ Λένιν τή σημασία τοῦ κολχόζνικου κινήματος στό ἔργο τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς χώρας μας.

Εἶναι ἐξαιρετικά παράξενο τό γεγονός ὅτι μερικοί σύντροφοι στούς μεγάλους λόγους τους συγκέντρωσαν ὅλη τήν προσοχή τους στό ζήτημα τῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, χωρίς νά ποῦν οὔτε λέξη, κυριολεχτικά οὔτε λέξη, γιά τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ σάν καθῆκον ἐπίκαιρο καί ἀποφασιστικό τοῦ κόμματός μας.

3. Ἡ διέξοδος, τέλος, βρίσκεται στό νά δυναμώσουμε τά παλιά σοβχόζ καί νά δημιουργήσουμε νέα, μεγάλα σοβχόζ, σάν τίς πιό προσοδοφόρες καί ἐμπορευματικές οἰκονομικές μονάδες.

Αὐτά εἶναι τά τρία βασικά καθήκοντα, πού ἡ ἐκπλήρωσή τους μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά λύσουμε τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν καί νά ἐξαλείψουμε ἔτσι τήν ἴδια τή βάση τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Ἡ ἰδιομορφία τῆς τρέχουσας στιγμῆς εἶναι ὅτι τό πρῶτο καθῆκον, δηλ. τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ, πού ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἀκόμα τό κύριο καθῆκον τῆς δουλιᾶς μας, δέν εἶναι πιά ἀρκετό γιά τή λύση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν.

Ἡ ἰδιομορφία τῆς τρέχουσας στιγμῆς εἶναι ὅτι πρέπει νά συμπληρώσουμε πραχτικά τό πρῶτο καθῆκον μέ δυό νέα καθήκοντα, δηλ. μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ καί τήν ἀνάπτυξη τῶν σοβχόζ.

Χωρίς τό συνδυασμό αὐτῶν τῶν καθηκόντων, χωρίς τήν ἐπίμονη δουλιά καί στά τρία αὐτά κανάλια δέν εἶναι δυνατό νά λύσουμε τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν οὔτε μέ

τήν ἔννοια τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς χώρας μέ ἐμπορεύσιμα σιτηρά, οὔτε μέ τήν ἔννοια τοῦ μετασχηματισμοῦ ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας μας σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πῶς ἔβλεπε αὐτό τό ζήτημα ὁ Λένιν; Ἔχουμε τό γνωστό ντοκουμέντο πού δείχνει ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου πού ὑποβάλλεται στήν κρίση τῆς Ὁλομέλειας, συμπίπτει ἀπόλυτα μέ τό πρακτικό σχέδιο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, πού χάραξε μ' αὐτό τό ντοκουμέντο ὁ Λένιν. Ἐννοῶ τίς «Ὁδηγίες στό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας» (ΣΕΑ), πού εἶναι γραμμένες μέ τό χέρι τοῦ Λένιν καί ἐκδόθηκαν τό Μάη τοῦ 1921. Στό ντοκουμέντο αὐτό ὁ Λένιν ἐξετάζει τρεῖς κύκλους πρακτικῶν ζητημάτων: ὁ πρῶτος κύκλος ἀφορᾶ τά ζητήματα τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων καί τῆς βιομηχανίας, ὁ δεύτερος κύκλος ἀφορᾶ τά ζητήματα τῆς ἀνόδου τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί ὁ τρίτος κύκλος τίς κάθε λογῆς οἰκονομικές συσκέψεις[52] καί περιοχικές συσκέψεις γιά τή ρύθμιση τῆς οἰκονομίας.

Τί λέει αὐτό τό ντοκουμέντο γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία; Νά ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ' τίς «Ὁδηγίες στό ΣΕΑ»:

«Δεύτερος κύκλος ζητημάτων. Ἀνέβασμα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας: α) ἀγροτικό νοικοκυριό, β) σοβχόζ, γ) κομμοῦνες, δ) ἀρτέλ, ε) συντροφιές, στ) ἄλλα εἴδη κοινωνικοῦ νοικοκυριοῦ» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 374).

Βλέπετε, ὅτι τά πρακτικά συμπεράσματα τῆς ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά τή λύση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν καί γενικά τοῦ προβλήματος τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας συμπέφτουν ὁλοκληρωτικά μέ τό σχέδιο πού ἀνέπτυξε ὁ Λένιν τό 1921 στίς «Ὁδηγίες στό ΣΕΑ».

Εἶναι πολύ ἐνδιαφέρον νά τονίσουμε μέ πόση ἀληθινά νεανική χαρά ὁ Λένιν, αὐτός ὁ γίγαντας, πού μετακινοῦσε τά βουνά καί τά χτυποῦσε τό ἕνα μέ τ' ἄλλο, ὑποδεχόταν κάθε εἰδησούλα γιά τήν ὀργάνωση ἑνός—δυό κολχόζ ἤ γιά τήν ἀποστολή τραχτέρ στό ἄλφα ἤ βῆτα σοβχόζ. Νά λχ. ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό γράμμα του στό «Σύνδεσμο τεχνικῆς βοήθειας στή Σοβιετική Ρωσία»:

«Ἀγαπητοί σύντροφοι! Στίς ἐφημερίδες μας δημοσιεύτηκαν ἐξαιρετικά εὐχάριστες πληροφορίες γιά τίς ἐργασίες τῶν μελῶν τοῦ συνδέσμου σας στά σοβιετικά νοικοκυριά τῆς ἐπαρχίας Κιρσάνοφ τοῦ κυβερνείου τοῦ Ταμπόφ, καί στό σταθμό Μίτινο τοῦ κυβερνείου τῆς Ὀδησσοῦ, καθώς καί γιά τή δουλιά μιᾶς ὁμάδας ἐργατῶν ὀρυχείων τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντονέτς... Θά συνηγορήσω στό Προεδρεῖο τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τά πιό καλά νοικοκυριά νά ὀνομαστοῦν ὑποδειγματικά καί νά δοθεῖ σ' αὐτά εἰδική καί ἔκτακτη βοήθεια, ἀπαραίτητη γιά τήν εὐνοϊκή ἀνάπτυξη τῆς δουλιᾶς τους. Σᾶς ἐκφράζω ἀκόμα μιά φορά ἐξονόματος τῆς Δημοκρατίας μας τή βαθιά μας εὐγνωμοσύνη καί παρακαλῶ νάχετε ὑπόψη ὅτι ἡ βοήθειά σας στήν καλλιέργεια τῆς γῆς μέ τραχτέρ εἶναι γιά μᾶς ἰδιαίτερα ἐπίκαιρη καί σπουδαία. Μοῦ προξενεῖ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση ἡ δυνατότητα νά σᾶς συγχαρῶ γιά τίς 200 ἀγροτικές κομμοῦνες πού σχεδιάζετε νά ὀργανώσετε» (ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 309).

Νά ἀκόμα ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό γράμμα στό «Σύνδεσμο τῶν φίλων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας» στήν Ἀμερική:

«Ἀγαπητοί σύντροφοι! Μόλις ἐξακρίβωσα, ὕστερα ἀπό πληροφορίες πού ζήτησα εἰδικά ἀπό τήν ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου τοῦ Πέρμ, τίς ἐξαιρετικά εὐχάριστες εἰδήσεις πού δημοσιεύτηκαν στίς ἐφημερίδες μας γιά τή δουλιά μελῶν τοῦ συνδέσμου σας, μ' ἐπικεφαλῆς τό Χάρολντ Γουέρ, στό τμῆμα τραχτέρ τοῦ κυβερνείου τοῦ Πέρμ στό σοβχόζ* (σοβιετικό νοικοκυριό) „Τόικινο"... Θά συνηγορήσω στό Προεδρεῖο τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς γιά νά ὀνομαστεῖ ὑποδειγματικό αὐτό τό σοβιετικό νοικοκυριό καί γιά νά τοῦ δοθεῖ εἰδική καί ἔκτακτη βοήθεια τόσο γιά τίς οἰκοδομικές δουλιές, ὅσο καί γιά τόν ἐφοδιασμό του μέ βενζίνα, μέταλλα καί ἄλλα ὑλικά πού εἶναι

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

ἀπαραίτητα γιά τήν ὀργάνωση ἐργαστηρίου ἐπισκευῶν. Σᾶς ἐκφράζω ἀκόμα μιά φορά ἐξονόματος τῆς Δημοκρατίας μας τή βαθιά εὐγνωμοσύνη καί παρακαλῶ νάχετε ὑπόψη, ὅτι καμιά μορφή βοήθειας δέν εἶναι γιά μᾶς τόσο ἐπίκαιρη καί τόσο σπουδαία ὅπως αὐτή πού μᾶς δόθηκε ἀπό σᾶς» (ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 308).

Νά μέ τί χαρά ὑποδεχόταν ὁ Λένιν καί τήν παραμικρή εἰδησούλα γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ

Εἴθε νά χρησιμεύσει αὐτό σά δίδαγμα γιά κείνους πού σκέφτονται νά ἐξαπατήσουν τήν ἱστορία καί νά τά καταφέρουν στό ἔργο τῆς νικηφόρας οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας χωρίς κολχόζ καί σοβχόζ.

Τελειώνω, σύντροφοι! Νομίζω πώς οἱ δυσκολίες στά σιτηρά δέ θά περάσουν γιά μᾶς χωρίς ὄφελος. Τό κόμμα μας διδασκόταν καί τραβοῦσε πρός τά μπρός κατανικώντας τίς δυσκολίες καί τίς κάθε λογῆς κρίσεις. Νομίζω πώς οἱ σημερινές δυσκολίες θ' ἀτσαλώσουν τίς μπολσεβίκικες γραμμές μας καί θά μᾶς ὑποχρεώσουν νά καταπιαστοῦμε στά γερά μέ τή λύση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν. Καί λύνω αὐτό τό πρόβλημα, σημαίνει βγάζω ἀπ' τή μέση μιά ἀπό τίς πιό μεγάλες δυσκολίες πού ὀρθώνονται στό δρόμο γιά τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς χώρας μας.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΣΟΒΧΟΖ

Ἀπ' τό λόγο τῆς 11 τοῦ Ἰούλη 1928

Μερικοί σύντροφοι στίς ὁμιλίες τους γιά τά σοβχόζ ξαναγύρισαν στίς χθεσινές συζητήσεις πάνω στό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν. Τί νά γίνει, ἄς ξαναγυρίσουμε λοιπόν στίς χθεσινές συζητήσεις.

Γιά ποιό πράγμα γινόταν ἡ συζήτηση χθές; Πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιά τήν «ψαλίδα» ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό. Συζητούσαμε γιά τό ὅτι ὁ ἀγρότης ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά πληρώνει περισσότερα γιά τά βιομηχανικά ἐμπορεύματα καί νά εἰσπράττει λιγότερα ἀπ' τό κανονικό γιά τά προϊόντα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Συζητούσαμε γιά τό ὅτι αὐτές οἱ ὑπερπληρωμές καί οἱ ὑποπληρωμές ἀποτελοῦν τόν ὑπερφόρο τῆς ἀγροτιᾶς, κάτι σά «δόσιμο», σάν πρόσθετο φόρο ὑπέρ τῆς ἐκβιομηχάνισης, πού ὁπωσδήποτε πρέπει νά τόν καταργήσουμε μά δέν μποροῦμε νά τόν καταργήσουμε τ ώ ρ α ἀ μ έ σ ω ς, ἄν δέ θέλουμε νά ὑπονομεύσουμε τή βιομηχανία μας, νά ὑπονομεύσουμε τό γνωστό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, πού δουλεύει γιά ὅλη τή χώρα καί κινεῖ τή λαϊκή οἰκονομία μας πρός τό σοσιαλισμό.

Αὐτό δέν ἄρεσε σέ μερικούς. Οἱ σύντροφοι αὐτοί, ὅπως φαίνεται, φοβοῦνται ν' ἀναγνωρίσουν τήν ἀλήθεια.

Τί νά γίνει, αὐτό εἶναι ζήτημα γούστου. Μερικοί νομίζουν πώς δέν πρέπει νά λέμε ὅλη τήν ἀλήθεια στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Ἐγώ ὅμως νομίζω πώς στήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά λέμε ὅλη τήν ἀλήθεια. Ἄς μήν ξεχνᾶμε ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά βλέπουμε τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ σάν μαζική συγκέντρωση. Φυσικά, οἱ λέξεις «ὑπερφόρος», «πρόσθετος φόρος», εἶναι λέξεις δυσάρεστες, γιατί χτυπᾶνε ἄσχημα. Ὅμως, πρῶτα-πρῶτα, τό ζήτημα δέ βρίσκεται στίς λέξεις. Δεύτερο, οἱ λέξεις ἀνταποκρίνονται πλέρια στήν πραγματικότητα. Τρίτο, αὐτές οἱ δυσάρεστες λέξεις, ἔχουν αὐτόν ἀκριβῶς τόν προορισμό, νά χτυπᾶνε ἄσχημα καί ν' ἀναγκάζουν τούς μπολσεβίκους νά καταπιαστοῦν πολύ σοβαρά μέ τή δουλιά τῆς κατάργησης αὐτοῦ τοῦ «ὑπερφόρου», τῆς ἐξάλειψης τῆς «ψαλίδας».

Καί πῶς μποροῦμε νά ἐξαλείψουμε αὐτά τά δυσάρεστα πράγματα; Μέ τή συστηματική ὀρθολογιστική ὀργάνωση τῆς βιομηχανίας μας καί τήν ἐλάττωση τῶν τιμῶν στά βιομηχανικά ἐμπορεύματα. Μέ τό συστηματικό ἀνέβασμα τῆς τεχνικῆς καί τῆς ἀπόδοσης στήν ἀγροτική οἰκονομία καί μέ τό βαθμιαῖο φτήναιμα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Μέ τή συστηματική ὀρθολογιστική ὀργάνωση τῶν ἐμπορικῶν μας μηχανισμῶν καί τῶν μηχανισμῶν συγκέντρωσης. Κτλ., κτλ.

Ὅλα αὐτά, βέβαια, δέν μπορεῖ νά τά κάνεις μέσα σέ ἕνα—δυό χρόνια. Αὐτό ὅμως πρέπει νά τό κάνουμε ἀναγκαστικά μέσα σέ μερικά χρόνια, ἄν θέλουμε ν' ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' τά κάθε λογῆς δυσάρεστα πράγματα καί ἀπ' τά φαινόμενα ποῦ χτυπᾶνε ἄσχημα.

Μερικοί σύντροφοι ἐπιμέναν χτές νά ἐξαλειφθεῖ τώρα ἀμέσως ἡ «ψαλίδα», ζητώντας στήν οὐσία νά ὁριστοῦν τιμές ἀποκατάστασης γιά τά ἀγροτικά προϊόντα.

Ἐγώ μαζί μέ ἄλλους συντρόφους ἀντιτάχτηκα σ' αὐτό, λέγοντας, πώς ἡ ἀπαίτηση αὐτή ἔρχεται στή δοσμένη στιγμή σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας καί, κατά συνέπεια, σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τοῦ κράτους μας.

Νά γιά ποιό πράγμα συζητούσαμε χθές, σύντροφοι.

Σήμερα οἱ σύντροφοι αὐτοί δηλώνουν ὅτι παραιτοῦνται ἀπ' τήν πολιτική τῆς ἀποκατάστασης τῶν τιμῶν. Μάλιστα, αὐτό εἶναι πολύ καλό. Θά πεῖ πώς ἡ χθεσινή κριτική δέν πῆγε τοῦ κάκου γι' αὐτούς τούς συντρόφους.

Τό δεύτερο ζήτημα ἀφορᾶ τά κολχόζ καί τά σοβχόζ. Στό λόγο μου τόνισα ὅτι εἶναι ἀφύσικο καί παράδοξο τό γεγονός ὅτι μερικοί σύντροφοι στίς ὁμιλίες τους γιά τούς τρόπους ἀνεβάσματος τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας σέ σχέση μέ τή συγκέντρωση σιτηρῶν δέν εἶπαν οὔτε λέξη πάνω σέ τόσο σοβαρά μέτρα, ὅπως εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ. Πῶς μποροῦμε «νά ξεχνᾶμε» τέτια σοβαρά πράγματα, σάν τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ στήν ἀγροτική οἰκονομία; Μήπως δέν εἶναι γνωστό ὅτι τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, παρ' ὅλη τή σπουδαιότητά του στή δοσμένη στιγμή, ἔγινε πιά ἀνεπαρκές, ὅτι ἄν τό καθῆκον αὐτό δέν τό συμπληρώσουμε πραχτικά μέ τά νέα καθήκοντα τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ, δέ θά λύσουμε τό πρόβλημα τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν καί δέ θά ξεφύγουμε ἀπ' τίς δυσκολίες οὔτε μέ τήν ἔννοια τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας (κατά συνέπεια καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας), οὔτε μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξασφάλισης τῆς χώρας μέ ὁρισμένα ἀποθέματα ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν.

Πῶς μποροῦμε ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά «νά ξεχνᾶμε», νά παρακάμπτουμε καί νά ἀποσιωποῦμε τό ζήτημα τῆς ἀνάπτυξης τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ;

Ἄς περάσουμε τώρα στό ζήτημα τῶν μεγάλων σοβχόζ. Δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι, πού ἰσχυρίζονται ὅτι στή Βόρεια Ἀμερική δέν ὑπάρχουν μεγάλα σιτηροπαραγωγικά νοικοκυριά. Στήν πραγματικότητα ὑπάρχουν τέτια νοικοκυριά καί στή Βόρεια καί στή Νότια Ἀμερική. Θά μποροῦσα νά ἐπικαλεστῶ ἐδῶ τή μαρτυρία τοῦ καθηγητῆ Τουλάικοφ, πού δημοσίεψε στό περιοδικό «Νίζνεε Ποβόλζιε»[53] (τεῦχος 9) τά ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνάς του γιά τήν ἀμερικάνικη ἀγροτική οἰκονομία.

Ἐπιτρέψτε μου νά παραθέσω ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ' τό ἄρθρο τοῦ Τουλάικοφ.

«Στή Μοντάνα τό σιτηροπαραγωγικό νοικοκυριό ἀνήκει στήν ἑταιρία „Κάμπελ Φάρμινγκ Κορπορέισον". Ἡ ἐπιφάνειά του εἶναι 95.000 ἄκρ, δηλαδή περίπου 32.000 ντεσιατίνες. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νοικοκυριοῦ εἶναι συνεχόμενη καί μοιράζεται γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἐργασιῶν σέ 4 τμήματα, σάν αὐτά πού ἐμεῖς τά λέμε χοῦτορ καί πού καθένα τους διευθύνεται ἀπό ἕναν ἐπιστάτη, ἐνῶ ὁλόκληρο τό νοικοκυριό διευθύνεται ἀπό ἕνα πρόσωπο, τό διευθυντή αὐτῆς τῆς ἑταιρίας τόν Τόμας Κάμπελ.

Φέτος σύμφωνα μέ πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων, πού τούς ἀνακοινώθηκαν βέβαια ἀπ' τό ἴδιο τό νοικοκυριό, ἀπ' ὅλη τήν ἔκταση καλλιεργήθηκε περίπου ἡ μισή, καί ἡ συγκομιδή ὑπολογίζεται περίπου 410.000 μποῦσελ στάρι (περίπου 800.000 πούτια), 20.000 μποῦσελ βρώμη καί 70.000 μποῦσελ λιναρόσπορο. Τά συνολικά ἔσοδα τῆς ἐπιχείρησης ὑπολογίζεται ὅτι θά εἶναι 500.000 δολάρια.

Τά ἄλογα καί τά μουλάρια στό νοικοκυριό αὐτό ἀντικαταστάθηκαν σχεδόν ὁλοκληρωτικά ἀπό τραχτέρ καί φορτηγά καί ἐπιβατικά αὐτοκίνητα. Τό ὄργωμα, ἡ σπορά καί γενικά ὅλες οἱ δουλιές στά χωράφια καί ἰδιαίτερα ἡ συγκομιδή τῶν σιτηρῶν, γίνονται μέρα καί νύχτα. Τή νύχτα οἱ μηχανές δουλεύουν στά χωράφια κάτω ἀπ' τό φῶς προβολέων. Ἡ τεράστια ἐπιφάνεια τῶν

σπαρμένων ἐκτάσεων ἐπιτρέπει στίς μηχανές νά δουλεύουν σέ μεγάλες ἀποστάσεις χωρίς στροφές. Ἔτσι οἱ θεριστικές-ἁλωνιστικές μηχανές, ὅταν ἡ κατάσταση τῶν σπαρτῶν ἐπιτρέπει τή χρησιμοποίησή τους, διατρέχουν μιά ζώνη 24 ποδιῶν σέ ἀπόσταση 20 μιλίων, δηλαδή λίγο παραπάνω ἀπό 30 βέρστια. Γι' αὐτή τή δουλιά χρειάζονταν πρίν 40 ἄλογα καί ἄνδρες. Οἱ δετικές μηχανές συρόμενες κάθε 4 ἀπό ἕνα τραχτέρ πιάνουν ταυτόχρονα μιά ζώνη 40 ποδιῶν πλάτος καί διατρέχουν 28 μίλια μάκρος, δηλαδή μιά ἀπόσταση 42 περίπου βέρστια. Ἡ συγκομιδή μέ δετικές μηχανές ἐφαρμόζεται στήν περίπτωση πού τά σιτηρά δέν εἶναι ἀρκετά ξερά, ἔτσι πού νά εἶναι δυνατό νά θερίζονται καί νά ἁλωνίζονται ταυτόχρονα. Τότε ἀφαιροῦν ἀπ' τή δετική μηχανή τό δετικό μηχάνημα καί μέ τή βοήθεια εἰδικῆς κινητῆς ταινίας τά θερισμένα στάρια τοποθετοῦνται σέ σειρές. Τό ἁπλωμένο μ' αὐτό τόν τρόπο στάρι μένει ἔτσι 24—48 ὧρες καί στό διάστημα αὐτό ξεραίνεται, ἐνῶ οἱ σπόροι ἀπ' τ' ἀγριόχορτα πού θερίστηκαν μαζί μέ τό στάρι τινάζονται στή γῆ. Κατόπι μπαίνει μπρός ἡ θεριστική-ἁλωνιστική μηχανή πού στή θέση τῶν μαχαιριῶν ἔχει αὐτόματο ταϊστή πού ἀνεβάζει ἀπ' τή γῆ καί ρίχνει ἀπ' εὐθείας στό τύμπανο τά στεγνωμένα στάχια. Στή δουλιά αὐτή, ἡ μηχανή ἐξυπηρετεῖται μόνο ἀπό ἕνα τραχτερίστα καί ἕναν ἄνθρωπο τῆς ἁλωνιστικῆς μηχανῆς. Κανένας ἄλλος δέ βρίσκεται στή μηχανή. Ὁ καρπός ἀπ' τήν ἁλωνιστική μηχανή χύνεται αὐτόματα σέ ρυμοῦλκες χωρητικότητας 6 τόννων πού σχηματίζοντας ἁμαξοστοιχία ἀνά 10 τέτιες ρυμοῦλκες σέρνονται ἀπό ἕνα τραχτέρ στίς ἀποθῆκες. Τό ἄρθρο ἀναφέρει ὅτι μ' αὐτή τή μέθοδο δουλιᾶς ἁλωνίζονται καθημερινά 16—20 χιλιάδες μποῦσελ σιτηρά» (βλ. «Νίζνεε Ποβόλζιε», τεῦχος 9, Σεπτέμβρης 1927, σελ. 38—39).

Νά λοιπόν μιά περιγραφή ἑνός σιτηροπαραγωγικοῦ νοικοκυριοῦ-γίγαντα καπιταλιστικοῦ τύπου. Τέτια νοικοκυριά-γίγαντες ὑπάρχουν καί στή Βόρεια καί στή Νότια Ἀμερική.

Μερικοί σύντροφοι εἶπαν ἐδῶ πώς οἱ συνθῆκες γιά τήν ἀνάπτυξη τέτιων γιγαντιαίων νοικοκυριῶν στίς καπιταλιστικές χῶρες δέν εἶναι πάντοτε εὐνοϊκές ἤ δέν εἶναι ὁλότελα εὐνοϊκές καί γι' αὐτό τά νοικοκυριά αὐτά χωρί-

ζονται κάποτε σέ μικρότερες μονάδες άπό χίλιες ώς 5 χιλιάδες ντεσιατίνες ή καθεμιά. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό.

Στηριζόμενοι σ' αὐτό οἱ σύντροφοι αὐτοί νομίζουν πώς τά μεγάλα σιτηροπαραγωγικά νοικοκυριά δέν ἔχουν μέλλον καί στίς σοβιετικές συνθῆκες. Αὐτό πιά εἶναι πέρα γιά πέρα λαθεμένο.

Οἱ σύντροφοι αὐτοί, ὅπως φαίνεται, δέν καταλαβαίνουν ἤ δέ βλέπουν τή διαφορά τῶν συνθηκῶν ἀνάμεσα στό καπιταλιστικό καί τό σοβιετικό σύστημα. Στόν καπιταλισμό ὑπάρχει ἡ ἀτομική ἰδιοχτησία στή γῆ καί συνεπῶς καί ἡ ἀπόλυτη γαιοπρόσοδος, πράγμα πού ἀκριβαίνει τό κόστος τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καί βάζει ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια γιά μιά σοβαρή πρόοδό της. Ἐνῶ στό σοβιετικό σύστημα δέν ὑπάρχει οὔτε ἀτομική ἰδιοχτησία στή γῆ, οὔτε ἀπόλυτη γαιοπρόσοδος, πράγμα πού δέν μπορεῖ παρά νά φτηναίνει τήν παραγωγή τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, καί, συνεπῶς, δέν μπορεῖ παρά νά διευκολύνει τήν ἀνοδική πορεία τοῦ μεγάλου ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ στό δρόμο τῆς τεχνικῆς προόδου ὅπως καί κάθε ἄλλης προόδου.

Στόν καπιταλισμό, ἔπειτα, σκοπός τῶν μεγάλων σιτηροπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν εἶναι ἡ ἀποκόμιση τοῦ ἀνώτατου κέρδους ἤ τουλάχιστο τέτιου κέρδους τοῦ κεφαλαίου, πού ν' ἀντιστοιχεῖ στό λεγόμενο μέσο ποσοστό κέρδους, γιατί ἀλλιῶς, μιλώντας γενικά, τά νοικοκυριά αὐτά δέν μποροῦν νά διατηρηθοῦν καί νά ὑπάρξουν. Τό γεγονός αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά κάνει πιό ἀκριβή τήν παραγωγή, καί νά δημιουργεῖ ἔτσι σοβαρότατα ἐμπόδια στό δρόμο τῆς ἀνάπτυξης τῶν μεγάλων σιτηροπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν. Στό σοβιετικό σύστημα, ὅμως, τά μεγάλα σιτηροπαραγωγικά νοικοκυριά, πού εἶναι ταυτόχρονα καί κρατικά νοικοκυριά, δέν ἔχουν καθόλου ἀνάγκη γιά τήν ἀνά-

πτυξή τους οὔτε ἀπό ἀνώτατο κέρδος, οὔτε ἀπό μέσο κέρδος, ἀλλά μποροῦν νά περιοριστοῦν μονάχα στό ἐλάχιστο κέρδος (καί κάποτε προσωρινά μποροῦν νά κάνουν καί χωρίς καθόλου κέρδος), πράγμα πού παράλληλα μέ τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει σέ μᾶς ἀπόλυτη γαιοπρόσοδος, δημιουργεῖ ἐξαιρετικά εὐνοϊκούς ὅρους γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν μεγάλων σιτηροπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν.

Τέλος, στόν καπιταλισμό δέν ὑπάρχουν γιά τά μεγάλα σιτηροπαραγωγικά νοικοκυριά οὔτε προνομιακές πιστώσεις, οὔτε προνομιακοί φόροι, ἐνῶ στό σοβιετικό καθεστώς πού ἐπιδιώκει μέ κάθε τρόπο τήν ὑποστήριξη τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, τέτια προνόμια ὑπάρχουν καί θά ἐξακολουθήσουν νά ὑπάρχουν.

Ὅλοι αὐτοί οἱ ὅροι καί ἄλλοι παρόμοιοι δημιουργοῦν στό σοβιετικό καθεστώς (σέ διάκριση ἀπ' τό καπιταλιστικό καθεστώς) μιά πάρα πολύ εὐνοϊκή κατάσταση, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά προωθηθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῶν σοβχόζ, σάν μεγάλων σιτηροπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν.

Τέλος, τό ζήτημα τῶν σοβχόζ καί τῶν κολχόζ σάν σημείων στήριξης γιά τή στερέωση τῆς συμμαχίας, σάν σημείων στήριξης γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τά κολχόζ καί τά σοβχόζ δέ μᾶς χρειάζονται μόνο γιά νά ἐξασφαλίσουμε τήν πραγματοποίηση τῶν ἀπώτερων σκοπῶν τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ χωριοῦ. Τά κολχόζ καί τά σοβχόζ μᾶς χρειάζονται ἀκόμα γιά νάχουμε στό χωριό ἀπό τώρα κιόλας τά σοσιαλιστικά οἰκονομικά σημεῖα στήριξης πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τή στερέωση τῆς συμμαχίας, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης στή συμμαχία. Μποροῦμε ἄραγε νά ὑπολογίζουμε ἀπό τώρα κιόλας στή δημιουργία καί στήν ἀνάπτυξη τέτιων σημείων στήριξης; Ἐγώ δέν ἀμφι-

βάλλω ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά ὑπολογίζουμε. Τό Χλεμποτσέντρ[54] μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἔχει κλείσει συμβόλαια μέ κολχόζ, ἀρτέλ καί συντροφιές σύμφωνα μέ τά ὁποῖα ἔχει νά παίρνει ἀπ' αὐτά 40—50 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ὅσο γιά τά σοβχόζ τά στοιχεῖα λένε πώς τά παλιά καί τά νέα μας σοβχόζ πρέπει κι αὐτά νά δόσουν φέτος 25—30 ἑκατομμύρια πούτια ἐμπορεύσιμα σιτηρά.

Ἄν σ' αὐτά προσθέσουμε 30—35 ἑκατομμύρια πούτια πού πρέπει νά παραλάβουν οἱ ἀγροτικοί συνεταιρισμοί ἀπ' τά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά πού συνδέονται μαζί τους μέ συμβόλαια, τότε θάχουμε ἀπόλυτα ἐξασφαλισμένα πάνω ἀπό 100 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, πού μποροῦν νά χρησιμέψουν σάν ἕνα ὁρισμένο ἀπόθεμα, τουλάχιστο, γιά τήν ἐσωτερική ἀγορά. Κι αὐτό κάτι εἶναι.

Νά λοιπόν τά πρῶτα ἀποτελέσματα τῶν σοσιαλιστικῶν οἰκονομικῶν μας σημείων στήριξης στό χωριό.

Καί τί συμπέρασμα βγαίνει ἀπό δῶ; Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι δέν ἔχουν δίκιο οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι πού νομίζουν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἀνίσχυρη νά ὑπερασπιστεῖ τίς σοσιαλιστικές της θέσεις στό χωριό, ὅτι τάχα τῆς ἀπομένει μόνο ἕνα πράγμα: νά ὑποχωρεῖ συνεχῶς καί νά παραδίνει ἀδιάκοπα τίς θέσεις της στά καπιταλιστικά στοιχεῖα. Ὄχι, σύντροφοι, αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἡ ἐργατική τάξη δέν εἶναι δά καί τόσο ἀδύνατη στό χωριό, ὅπως θά μποροῦσε νά φανεῖ σ' ἕναν ἐπιπόλαιο παρατηρητή. Αὐτή ἡ θλιβερή φιλοσοφία δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τό μπολσεβικισμό. Ἡ ἐργατική τάξη ἔχει στό χωριό μιά σειρά *οἰκονομικά* σημεῖα στήριξης, ὅπως εἶναι τά σοβχόζ, τά κολχόζ καί οἱ προμηθευτικο-καταναλωτικοί συνεταιρισμοί καί μπορεῖ, στηριζόμενη σ' αὐτά, νά στερεώνει τή σύνδεσή της μέ τό χωριό, νά ἀπομονώνει τόν κουλάκο καί νά ἐξασφαλίζει τόν καθοδηγητικό της ρόλο. Ἡ ἐργατική τάξη, τέλος, ἔχει στό χωριό μιά σειρά *πολιτικά* σημεῖα στήριξης, ὅπως εἶναι τά Σοβιέτ, ἡ ὀργανωμένη φτωχολογιά κτλ. καί στηριζόμενη σ' αὐτά μπορεῖ νά δυναμώνει τίς θέσεις της στό χωριό.

Στηριζόμενα σ' αὐτές τίς οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις στό χωριό καί χρησιμοποιώντας ὅλα τά μέσα καί τίς δυνάμεις (διευθυντικά πόστα κλπ.) πού ὑπάρχουν στή διάθεση τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, τό κόμμα καί ἡ Σοβιετική ἐξουσία μποροῦν νά πραγματοποιοῦν μέ σιγουριά τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τοῦ χωριοῦ, στερεώνοντας βῆμα πρός βῆμα τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, στερεώνοντας βῆμα πρός βῆμα τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης σ' αὐτή τή συμμαχία.

Ἐδῶ πρέπει νά στρέψουμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή μας στή δουλιά στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. Πρέπει νά ἔχουμε σάν κανόνα ὅτι ὅσο πιό καλύτερα καί πιό ἐπιτυχημένα πάει ἡ δουλιά μας μέσα στή φτωχολογιά, τόσο πιό ψηλά βρίσκεται τό κύρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό, κι ἀντίθετα, ὅσο χειρότερα πάει ἡ δουλιά μέ τή φτωχολογιά, τόσο πιό χαμηλό εἶναι τό κύρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Μιλᾶμε συχνά γιά τή συμμαχία μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Γιά νά στερεώσουμε ὅμως μέσα στίς δικές μας συνθῆκες αὐτή τή συμμαχία, πρέπει νά διεξάγουμε ἀποφασιστικά ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους, ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτό τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας εἶχε ἀπόλυτα δίκιο, ὅταν ἔριξε τό σύνθημα νά δυναμώσει ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στούς κουλάκους. Μποροῦμε ὅμως νά διεξάγουμε ἐπιτυχῆ ἀγώνα ἐνάντια στούς κουλάκους, ἄν δέν κάνουμε ἐντατική δουλιά μέσα στή φτωχολογιά, ἄν δέν ξεσηκώνουμε τή φτωχολο-

γιά ἐνάντια στούς κουλάκους, ἄν δέν δόσουμε συστηματική βοήθεια στή φτωχολογιά; Εἶναι φανερό, πώς δέν μποροῦμε! Ὁ μεσαῖος ἀγρότης εἶναι τάξη ταλαντευόμενη. Ἄν ἡ δουλιά μας μέ τή φτωχολογιά δέν πάει καλά, ἄν ἡ φτωχολογιά δέν ἀποτελεῖ ἀκόμα ἕνα ὀργανωμένο στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας—ὁ κουλάκος νιώθει τόν ἑαυτό του δυνατό κι ὁ μεσαῖος ἀγρότης κλίνει πρός τό μέρος τοῦ κουλάκου. Καί ἀντίθετα: ἄν ἡ δουλιά μας μέ τή φτωχολογιά πάει καλά, ἄν ἡ φτωχολογιά ἀποτελεῖ ἕνα ὀργανωμένο στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας—ὁ κουλάκος νιώθει τόν ἑαυτό του πολιορκημένο κι ὁ μεσαῖος ἀγρότης κλίνει πρός τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Νά γιατί νομίζω, πώς τό δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς μέσα στή φτωχολογιά, ἡ ὀργάνωση συστηματικῆς βοήθειας στή φτωχολογιά, τέλος, ἡ μετατροπή τῆς ἴδιας τῆς φτωχολογιᾶς σέ ὀργανωμένο στήριγμα τῆς ἐργατικῆς τάξης στό χωριό εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό οὐσιαστικά καί ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματός μας.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Εἰσήγηση στή συγκέντρωση τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης Λένινγκραντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ 13 τοῦ Ἰούλη 1928

Σύντροφοι! Ἡ Ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού μόλις τέλειωσε ἀσχολήθηκε μέ δυό κύκλους ζητημάτων.

Τόν πρῶτο κύκλο ζητημάτων τόν ἀποτελοῦν τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τά βασικά προβλήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς σέ συνδυασμό μέ τό ἀναμενόμενο 6ο Συνέδριο.

Τό δεύτερο κύκλο τόν ἀποτελοῦν τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν οἰκοδόμησή μας στήν ΕΣΣΔ, στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας—τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν καί ἡ συγκέντρωση σιτηρῶν—καί στόν τομέα τῆς ἐξασφάλισης τῆς βιομηχανίας μας μέ τεχνικούς, μέ στελέχη τῆς διανόησης προερχόμενα ἀπ' τήν ἐργατική τάξη.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τόν πρῶτο κύκλο ζητημάτων.

I

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

1. ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ 6ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Ποιά εἶναι τά βασικά προβλήματα πού μπαίνουν στή δοσμένη στιγμή μπροστά στό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς;

Ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τό στάδιο πού περάσαμε ἀνάμεσα στό πέμπτο καί τό ἕκτο Συνέδριο, πρέπει, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά σταθοῦμε στίς ἀντιθέσεις πού ὡρίμασαν σ' αὐτό τό διάστημα στό στρατόπεδο τῶν ἰμπεριαλιστῶν.

Ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις;

Τότε, τόν καιρό τοῦ πέμπτου Συνεδρίου, στή χώρα μας δέ γινόταν καί πολύς λόγος γιά τίς ἀγγλο-αμερικανικές ἀντιθέσεις σάν βασικές ἀντιθέσεις. Τότε μάλιστα ὑπῆρχε ἡ συνήθεια νά μιλᾶνε ἀκόμα καί γιά ἀγγλο-αμερικανική συμμαχία. Ἀντίθετα ὅμως μιλοῦσαν εὐχαρίστως γιά ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἰαπωνία, ἀνάμεσα στούς νικητές καί τούς ἡττημένους. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα σ' ἐκείνη τήν περίοδο καί τή σημερινή εἶναι ὅτι ἀπό μιά σειρά ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν στό στρατόπεδο τῶν καπιταλιστῶν, βασική ἀντίθεση ἔγινε ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν ἀμερικανικό καπιταλισμό καί τόν ἀγγλικό καπιταλισμό. Εἴτε πάρετε τό ζήτημα τῶν πετρελαίων, πού ἔχει ἀποφασιστική σημασία τόσο γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, ὅσο καί γιά τόν πόλεμο· εἴτε πάρετε τό ζήτημα τῶν ἀγορῶν κατανάλωσης τῶν ἐμπορευμάτων, πού ἔχουν σοβαρότατη σημασία γιά τή ζωή καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, γιατί δέν εἶναι δυνατό νά παράγονται ἐμπορεύματα, ὅταν δέν εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ κατανάλωση αὐτῶν τῶν ἐμπορευμάτων· εἴτε πάρετε τό ζήτημα τῶν ἀγορῶν ἐξαγωγῆς κεφαλαίων, πού ἀποτελεῖ χαρακτηριστικότατο γνώρισμα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ σταδίου· εἴτε πάρετε, τέλος, τό ζήτημα τῶν δρόμων πού ὁδηγοῦν στίς ἀγορές κατανάλωσης ἤ στίς ἀγορές πρώτων ὑλῶν—ὅλα αὐτά τά βασικά ζητήματα ὁδηγοῦν σέ ἕνα θεμελιακό πρόβλημα, στό πρόβλημα τῆς πάλης ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερική γιά τήν παγκόσμια

ἡγεμονία. Ὅπου κι ἄν πάει νά χωθεῖ ἡ Ἀμερική, αὐτή ἡ χώρα μέ τό γιγάντια ἀναπτυσσόμενο καπιταλισμό, εἴτε Κίνα εἶναι αὐτή, εἴτε ἀποικίες, εἴτε Νότια Ἀμερική, εἴτε Ἀφρική—παντοῦ προσκρούει σέ τεράστια ἐμπόδια, δηλαδή στίς ἀπ' τά πρίν στερεωμένες θέσεις τῆς Ἀγγλίας.

Μ' αὐτό, φυσικά, δέν σβήνουν οἱ ὑπόλοιπες ἀντιθέσεις στό στρατόπεδο τοῦ καπιταλισμοῦ: ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἰαπωνία, τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία, τή Γαλλία καί τήν Ἰταλία, τή Γερμανία καί τή Γαλλία κτλ. Αὐτό, ὅμως, σημαίνει ὅτι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις συνδέονται μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη πλευρά μέ τή βασική ἀντίθεση, ἀνάμεσα στήν καπιταλιστική Ἀγγλία πού τό ἄστρο της δύει, καί τήν καπιταλιστική Ἀμερική, πού τό ἄστρο της ἀνατέλλει.

Τί ἐγκυμονεῖ ἡ βασική αὐτή ἀντίθεση; Πιθανά ἐγκυμονεῖ πόλεμο. Ὅταν δυό γίγαντες συγκρούονται μεταξύ τους, ὅταν ἡ γήινη σφαίρα εἶναι στενή γι' αὐτούς τότε προσπαθοῦν νά ἀναμετρήσουν τίς δυνάμεις τους, γιά νά λύσουν μέ τόν πόλεμο τό ἐπίμαχο ζήτημα τῆς παγκόσμιας ἡγεμονίας.

Αὐτό εἶναι τό πρῶτο πού πρέπει νάχουμε ὑπόψη μας.

Ἡ δεύτερη ἀντίθεση, εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλισμό καί τίς ἀποικίες. Ἡ ἀντίθεση αὐτή ὑπῆρχε καί στήν περίοδο τοῦ 5ου Συνεδρίου. Ὅμως μόνον τώρα πῆρε ὀξύ χαρακτήρα. Τότε δέν ὑπῆρχε μιά τέτια ἰσχυρή ἀνάπτυξη τοῦ κινέζικου ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἕνα τέτιο ἰσχυρό ἀνατάραγμα στίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων κινέζων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού ὑπῆρχε πρίν ἕνα χρόνο καί πού ὑπάρχει καί σήμερα. Κι ὄχι μονάχα αὐτό. Τότε, τήν περίοδο τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, δέν ὑπῆρχε ἐπίσης ἐκείνη ἡ ἰσχυρή ἀναζωογόνηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερωτι-

κῆς πάλης στίς Ἰνδίες, πού ὑπάρχει σήμερα. Τά δυό αὐτά βασικά γεγονότα βάζουν ὠμά τό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν μισοαποικιῶν.

Τί ἐγκυμονεῖ ἡ ὄξυνση αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης; Ἐγκυμονεῖ ἀπελευθερωτικούς ἐθνικούς πολέμους στίς ἀποικίες καί ἐπεμβάσεις ἀπό μέρους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Αὐτό τό περιστατικό πρέπει νά τόχουμε ἐπίσης ὑπόψη μας.

Τέλος, ἡ τρίτη ἀντίθεση, εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν καπιταλιστικό κόσμο καί τήν ΕΣΣΔ, ἀντίθεση, πού δέν ἐξασθενίζει, ἀλλά δυναμώνει. Ἄν στήν περίοδο τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μπορούσαμε νά λέμε ὅτι δημιουργήθηκε κάποια, ἀσταθής εἶναι ἀλήθεια, μά λίγο-πολύ μακρόχρονη ἰσοροπία ἀνάμεσα στούς δυό κόσμους, ἀνάμεσα στούς δυό ἀντίποδες, ἀνάμεσα στόν κόσμο τῶν Σοβιέτ καί τόν κόσμο τοῦ καπιταλισμοῦ, τώρα ἔχουμε κάθε λόγο νά ὑποστηρίζουμε ὅτι ἡ περίοδος αὐτῆς τῆς ἰσοροπίας πλησιάζει στό τέλος της.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι ἡ ὄξυνση αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης δέν μπορεῖ παρά νά ἐγκυμονεῖ κινδύνους στρατιωτικῆς ἐπέμβασης.

Ἐξυπακούεται ὅτι τό 6ο Συνέδριο θά πάρει ὑπόψη του κι αὐτό τό περιστατικό.

Ἔτσι, ὅλες αὐτές οἱ ἀντιθέσεις ὁδηγοῦν ἀναπόφευχτα σέ ἕναν βασικό κίνδυνο, στόν κίνδυνο νέων ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων καί ἐπεμβάσεων.

Γι' αὐτό ὁ κίνδυνος νέων ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων καί ἐπεμβάσεων ἀποτελεῖ τό βασικό ζήτημα τῆς σημερινῆς στιγμῆς.

Ἡ πιό διαδομένη μορφή ἀποκοίμησης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἀπόσπασής της ἀπ' τήν πάλη ἐνάντια στόν κίνδυνο τοῦ πολέμου εἶναι ὁ σημερινός ἀστικός πασιφισμός μέ τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν του, μέ τό κήρυγμά του γιά «εἰρήνη», μέ τήν «ἀπαγόρευση» τοῦ πολέμου, μέ τή φλυαρία γιά «ἀφοπλισμό» κτλ.

Πολλοί νομίζουν ὅτι ὁ ἰμπεριαλιστικός πασιφισμός εἶναι ὄργανο εἰρήνης. Αὐτό εἶναι ριζικά λαθεμένο. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πασιφισμός εἶναι ὄργανο προετοιμασίας τοῦ πολέμου καί κάλυψης αὐτῆς τῆς προετοιμασίας μέ φαρισαϊκές φράσεις γιά εἰρήνη. Δίχως αὐτόν τόν πασιφισμό καί τό ὄργανό του, τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, δέν εἶναι δυνατή στίς σημερινές συνθῆκες ἡ προετοιμασία πολέμων.

Ὑπάρχουν ἀφελεῖς πού νομίζουν πώς ἐφόσον ὑπάρχει ἰμπεριαλιστικός πασιφισμός, αὐτό σημαίνει ὅτι δέ θά γίνει πόλεμος. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Ἀπεναντίας, ὅποιος θέλει νά βρεῖ τήν ἀλήθεια, πρέπει νά ἀναποδογυρίσει αὐτή τή θέση καί νά πεῖ: μιά καί ἀνθίζει ὁ ἰμπεριαλιστικός πασιφισμός μέ τήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν του, σίγουρα θά γίνουν νέοι ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι καί ἐπεμβάσεις.

Καί τό πιό σπουδαῖο σέ ὅλ' αὐτά εἶναι ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία ἀποτελεῖ τόν κυριότερο φορέα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πασιφισμοῦ στήν ἐργατική τάξη—συνεπῶς εἶναι τό βασικό στήριγμα τοῦ καπιταλισμοῦ στήν ἐργατική τάξη γιά τήν προετοιμασία νέων πολέμων καί ἐπεμβάσεων.

Ὅμως γιά τήν προετοιμασία νέων πολέμων ὁ πασιφισμός μόνος του δέν ἀρκεῖ, ἀκόμα κι ὅταν ὑποστηρίζεται ἀπό μιά τόσο σοβαρή δύναμη ὅπως εἶναι ἡ σοσιαλδημοκρατία. Γι' αὐτό χρειάζονται ἀκόμα καί ὁρισμένα μέσα καταπίεσης τῶν μαζῶν στά κέντρα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Δέν μπορεῖ νά πολεμάει κανείς γιά τόν ἰμπεριαλισμό, χωρίς νά δυναμώνει τά ἰμπεριαλιστικά μετόπισθεν. Δέν μπορεῖ νά δυναμώνει κανείς τά ἰμπεριαλιστικά μετόπισθεν, χωρίς νά καταπιέζει τούς ἐργάτες. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὑπάρχει ὁ φασισμός.

Ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ ὄξυνση τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεων στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ, τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στήν ἐργασία καί τό κεφάλαιο.

Ἀπ' τή μιά πλευρά κηρύχνουν μέ τό στόμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τόν πασιφισμό γιά νά προετοιμαστοῦν ἔτσι καλύτερα γιά νέους πολέμους· ἀπ' τήν ἄλλη πλευρά, μέ τήν ἐφαρμογή φασιστικῶν μεθόδων, καταπιέζουν τήν ἐργατική τάξη στά μετόπισθεν, τά κομμουνιστικά κόμματα στά μετόπισθεν, γιά νά διεξάγουν ἔτσι μέ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τόν πόλεμο, τήν ἐπέμβαση—αὐτός εἶναι ὁ δρόμος τῆς προετοιμασίας νέων πολέμων.

Ἀπό δῶ ἀπορέουν τά καθήκοντα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων:

Πρῶτο, ἀκούραστη πάλη ἐνάντια στό σοσιαλδημοκρατισμό σέ ὅλους τούς τομεῖς, καί στόν οἰκονομικό τομέα, καί στόν πολιτικό τομέα, συμπεριλαβαίνοντας ἐδῶ καί τό ξεσκέπασμα τοῦ ἀστικοῦ πασιφισμοῦ μαζί μέ τό καθῆκον τῆς κατάχτησης τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τόν κομμουνισμό.

Δεύτερο, δημιουργία ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργατῶν τῶν προχωρημένων χωρῶν καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν ἀποικιῶν γιά τήν ἀποτροπή τῆς ἀπειλῆς τοῦ πολέμου, ἤ, ὅταν ὁ πόλεμος ἀρχίσει, γιά τή μετατροπή τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο πόλεμο, γιά τή συντριβή τοῦ φασισμοῦ, γιά τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ, γιά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀποικιῶν ἀπ' τή σκλαβιά, γιά τήν ὀργάνωση, μέ ὅλα τά μέσα, τῆς ὑπεράσπισης τῆς πρώτης στόν κόσμο Σοβιετικῆς δημοκρατίας.

Αὐτά εἶναι τά βασικά προβλήματα καί καθήκοντα πού μπαίνουν μπρός στό 6ο Συνέδριο.

Αὐτά τά προβλήματα καί τά καθήκοντα τά παίρνει ὑπόψη της ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, καί θά πεισθεῖτε εὔκολα γι' αὐτό, ἄν ρίξετε μιά ματιά στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

2. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

Τό ζήτημα τοῦ προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνδέεται στενά μέ τά βασικά προβλήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος.

Ἡ σπουδαιότατη σημασία τοῦ προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς βρίσκεται στό ὅτι διατυπώνει ἐπιστημονικά τά θεμελιακά καθήκοντα τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, χαράζει τούς βασικούς δρόμους ἐκπλήρωσης αὐτῶν τῶν καθηκόντων, δημιουργώντας ἔτσι γιά τά τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τέτια σαφήνεια σκοπῶν καί μέσων πού χωρίς αὐτή εἶναι ἀδύνατη ἡ σίγουρη κίνηση πρός τά μπρός.

Λίγα λόγια γιά τίς ἰδιομορφίες τοῦ σχεδίου προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού παρουσίασε ἡ ἐπιτροπή προγράμματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε, τουλάχιστο, ἑφτά τέτιες ἰδιομορφίες.

1) Τό σχέδιο δέ δίνει πρόγραμμα γι' αὐτά ἤ ἐκεῖνα τά ξεχωριστά ἐθνικά κομμουνιστικά κόμματα, μά γιά ὅλα τά κομμουνιστικά κόμματα παρμένα μαζί, περιλαβαίνοντας τό κοινό καί τό βασικό γι' αὐτά. Ἀπό δῶ ἀπορέει ὁ θεμελιακά-θεωρητικός χαραχτήρας του.

2) Προηγούμενα δινόταν συνήθως πρόγραμμα γιά τά «πολιτισμένα» ἔθνη. Σέ διάκριση ἀπ' αὐτό, τό σχέδιο προγράμματος παίρνει ὑπόψη του ὅλα τά ἔθνη τοῦ κόσμου, καί τούς ἄσπρους καί τούς μαύρους, καί τίς μητροπόλεις

καί τίς ἀποικίες. Ἀπό δῶ ἀπορέει ὁ καθολικός, ὁ βαθιά διεθνιστικός χαρακτήρας του.

3) Τό σχέδιο δέν παίρνει σάν ἀφετηρία αὐτόν ἤ ἐκεῖνον τόν καπιταλισμό αὐτῆς ἤ ἐκείνης τῆς χώρας ἤ ἑνός μέρους τοῦ κόσμου, μά ὁλόκληρο τό παγκόσμιο σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀντιπαραθέτοντας σ' αὐτό τό παγκόσμιο σύστημα σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ἀπό δῶ ἀπορέει ἡ διαφορά του ἀπό ὅλα τά προγράμματα πού ὑπῆρξαν μέχρι σήμερα.

4) Τό σχέδιο ξεκινᾶ ἀπ' τήν ἀνισομετρία τῆς ἀνάπτυξης τῶν χωρῶν τοῦ καπιταλισμοῦ καί βγάζει τό συμπέρασμα γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ξεχωριστές χῶρες, καταλήγοντας στήν προοπτική τῆς διαμόρφωσης δύο παράλληλων κέντρων ἕλξης—τοῦ κέντρου τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ καί τοῦ κέντρου τοῦ παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ.

5) Στή θέση τοῦ συνθήματος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης τό σχέδιο διατυπώνει τό σύνθημα τῆς ὁμοσπονδίας τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν, πού ἀποσπάστηκαν καί ἀποσποῦνται ἀπ' τό ἰμπεριαλιστικό σύστημα, ὁμοσπονδίας πού ἀντιπαρατάσσεται μέ τήν πάλη της γιά τόν παγκόσμιο σοσιαλισμό, στό παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα.

6) Τό σχέδιο στρέφει ἰδιαίτερα τήν αἰχμή του ἐνάντια στή σοσιαλδημοκρατία σάν τό βασικό στήριγμα τοῦ καπιταλισμοῦ στήν ἐργατική τάξη καί τόν κύριο ἀντίπαλο τοῦ κομμουνισμοῦ, θεωρώντας ὅτι ὅλα τά ὑπόλοιπα ρεύματα μέσα στήν ἐργατική τάξη (ἀναρχισμός, ἀναρχο-συνδικαλισμός, συντεχνιακός σοσιαλισμός[55] κτλ.) στήν οὐσία εἶναι ποικιλίες τοῦ ἴδιου τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ.

7) Τό σχέδιο προωθεῖ σέ πρώτη μοίρα τή στερέωση τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τόσο στή Δύση, ὅσο καί

στήν Ἀνατολή, σάν προκαταρκτικό ὅρο τῆς ἐξασφάλισης τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου καί κατόπι καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ ἐνέκρινε, βασικά, τό σχέδιο προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ὑποχρέωσε τούς συντρόφους πού ἔχουν νά προτείνουν μεμονωμένες τροποποιήσεις στό σχέδιο, νά τίς ὑποβάλουν στήν ἐπιτροπή προγράμματος τοῦ 6ου Συνεδρίου.

Ἔτσι ἔχει ἡ ὑπόθεση μέ τά ζητήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ἄς περάσουμε τώρα στά ζητήματα τῆς ἐσωτερικῆς μας οἰκοδόμησης.

II

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

1. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΣΙΤΗΡΩΝ

Ἐπιτρέψτε μου νά κάνω μιά σύντομη ἱστορική ἀναδρομή.

Τί κατάσταση εἴχαμε τήν 1η τοῦ Γενάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου; Ξέρετε ἀπ' τά κομματικά ντοκουμέντα ὅτι τήν 1η τοῦ Γενάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου εἴχαμε ἔλλειμμα 128 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, σέ σύγκριση μέ τήν ποσότητα πού εἴχαμε πέρυσι. Δέν θά ἐπεκταθῶ στίς αἰτίες αὐτοῦ τοῦ φαινομένου: ἔχουν ἐκτεθεῖ σέ γνωστά κομματικά ντοκουμέντα πού δημοσιεύτηκαν στόν τύπο. Τώρα τό σπουδαῖο γιά μᾶς εἶναι ὅτι εἴχαμε ἔλλειμμα 128 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Κι ἐν τῷ μεταξύ ὥς τό κλείσιμο τῶν δρόμων ἀπ' τίς λάσπες μᾶς ἔμεναν μόνο 2—3 μῆνες. Βρισκόμασταν, ἔτσι, μπρός στό δίλημμα: ἤ νά ἀνακτήσουμε τά

χαμένα καί νά σταθεροποιήσουμε γιά τό μέλλον έναν κανονικό ρυθμό στή συγκέντρωση σιτηρῶν ἤ νά βρεθοῦμε μπρός στό ἀναπόφευχτο μιᾶς σοβαρῆς κρίσης ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας μας.

Τί ἔπρεπε νά κάνουμε γιά νά ἀνακτήσουμε τά χαμένα; Ἔπρεπε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά χτυπήσουμε τούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους, πού ἀνέβαζαν τίς τιμές στά σιτηρά καί ἀπειλοῦσαν τή χώρα μέ πείνα. Ἔπρεπε, δεύτερο, νά μεταφέρουμε ὅσο τό δυνατό περισσότερα ἐμπορεύματα στίς σιτηροπαραγωγικές περιοχές. Ἔπρεπε, τέλος, νά κινητοποιήσουμε ὅλες τίς κομματικές μας ὀργανώσεις καί νά πετύχουμε στροφή σέ ὅλη τή δουλιά μας γύρω ἀπ' τή συγκέντρωση σιτηρῶν, ἐξοστρακίζοντας ἀπ' τήν πραχτική μας τόν αὐθορμητισμό. Ἀναγκαστήκαμε, ἔτσι, νά ἐφαρμόσουμε ἔκτακτα μέτρα. Τά μέτρα πού πάρθηκαν εἶχαν τήν ἐπίδρασή τους, στά τέλη τοῦ Μάρτη κατορθώσαμε νά συγκεντρώσουμε 275 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ὄχι μόνο ἀνακτήσαμε τά χαμένα, ὄχι μόνο προλάβαμε τή γενική οἰκονομική κρίση, ὄχι μόνο φτάσαμε τόν περσινό ρυθμό συγκέντρωσης σιτηρῶν, ἀλλά εἴχαμε καί κάθε δυνατότητα νά βγοῦμε ἀνώδυνα ἀπ' τήν κρίση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν, ἄν στούς κατοπινούς μῆνες (Ἀπρίλη, Μάη, Ἰούνη) διατηρούσαμε έναν κάπως κανονικό ρυθμό στή συγκέντρωση σιτηρῶν.

Ὅμως ὕστερα ἀπ' τήν καταστροφή τῶν φθινοπωριάτικων καλλιεργειῶν στή Νότια Οὐκρανία καί ὥς ἕνα βαθμό στό Βόρειο Καύκασο, ἡ Οὐκρανία ὁλοκληρωτικά καί ὁ Βόρειος Καύκασος ἐν μέρει, ἔπαυσαν νά ὑπολογίζονται σάν περιοχές ἐφοδιασμοῦ, στερώντας ἔτσι τή Δημοκρατία ἀπό 2—3 δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Τό περιστατικό αὐτό συνδυασμένο μέ τό γεγονός ὅτι ξοδέψαμε περισσότερα σιτηρά ἀπ' ὅ,τι προβλεπόταν μᾶς ἔφερε μπροστά στήν ἀναπόφευχτη ἀνάγκη νά πιέσουμε περισσότερο τίς ὑπόλοιπες περιοχές, κι ἔτσι, νά θίξουμε τά ἀποθέματα ἀσφαλείας τῆς ἀγροτιᾶς, πράγμα πού δέν μποροῦσε παρά νά χειροτερέψει τήν κατάσταση.

Ἄν τό Γενάρη—Μάρτη κατορθώσαμε νά συγκεντρώσουμε σχεδόν 300 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, ἔχοντας νά κάνουμε μέ τά ἀποθέματα ἐ λ ι γ μ ῶ ν τῆς ἀγροτιᾶς, τόν Ἀπρίλη—Ἰούνη δέν κατορθώσαμε νά συγκεντρώσουμε οὔτε ἑκατό ἑκατομμύρια πούτια, ἐπειδή, ἐδῶ, ἀναγκαστήκαμε νά θίξουμε τά ἀποθέματα ἀ σ φ α λ ε ί α ς τῆς ἀγροτιᾶς, σέ στιγμές πού τά σημάδια τί λογῆς θἆναι ἡ σοδιά δέν εἶχαν φανεῖ ἀκόμα καθαρά. Μά τά σιτηρά ἔπρεπε παρ' ὅλα αὐτά νά συγκεντρωθοῦν. Ἀπό δῶ προέκυψαν οἱ ἐπανειλημμένες ὑποτροπές τῶν ἔκτακτων μέτρων, οἱ διοικητικές αὐθαιρεσίες, οἱ παραβάσεις τῆς ἐπαναστατικῆς νομιμότητας, τό γύρισμα ἀπό σπίτι σέ σπίτι, οἱ παράνομες ἔρευνες κτλ. πού χειροτέρεψαν τήν πολιτική κατάσταση τῆς χώρας καί δημιούργησαν ἀπειλή γιά τή συμμαχία.

Ἦταν ἄραγε αὐτό διάσπαση τῆς συμμαχίας; Ὄχι, δέν ἦταν διάσπαση. Μήπως ἦταν κάτι τό ἀσήμαντο; Ὄχι, δέν ἦταν κάτι τό ἀσήμαντο. Ἦταν μιά ἀπειλή γιά τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Ἔτσι, οὐσιαστικά ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι μερικά στελέχη τοῦ κόμματός μας δέν ἔδειξαν ἀρκετή ἠρεμία καί σταθερότητα γιά νά ἐκτιμήσουν νηφάλια καί χωρίς ὑπερβολές τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε.

Ἀργότερα, τά σημάδια τῆς καλῆς σοδιᾶς καί ἡ μερική ἄρση τῶν ἔκτακτων μέτρων ἔφεραν τή γαλήνη καί καλυτέρεψαν τήν κατάσταση.

Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν; Ποῦ βρίσκεται ἡ βάση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν; Δέν εἶναι μήπως γεγονός ὅτι ἔχουμε καλλιεργούμε-

νη μέ σιτηρά έκταση σχεδόν ἴση μέ τήν προπολεμική (μόλις 5% μικρότερη); Δέν εἶναι μήπως γεγονός ὅτι τώρα παράγουμε σχεδόν τόσα σιτηρά, ὅσα καί προπολεμικά (περίπου 5 δισεκατομμύρια, δηλαδή μόλις 200—300 έκατομμύρια λιγότερα); Πῶς νά ἐξηγήσει κανείς ὅτι, παρά τό γεγονός αὐτό, παράγουμε δυό φορές λιγότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά, ἀπ' ὅ,τι προπολεμικά;

Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τόν κατατεμαχισμό τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας. Ἄν πρίν τόν πόλεμο εἴχαμε περίπου 16 ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά, τώρα δέν ἔχουμε λιγότερα ἀπό 24 ἑκατομμύρια, καί ὁ παραπέρα κατατεμαχισμός τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν καί τῶν γεωργικῶν κλήρων ἔχει τάση νά συνεχιστεῖ. Καί τί εἶναι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό; Εἶναι τό λιγότερο ἐμπορευματικό, τό λιγότερο ἀποδοτικό καί τό περισσότερο φυσικό, καταναλωτικό νοικοκυριό, πού ἡ ἐμπορευματικότητά του δέν ξεπερνᾶ τά 12—15%.

Καί στό μεταξύ οἱ πόλεις καί ἡ βιομηχανία στή χώρα μας ἀναπτύσσονται ὁλοταχῶς, ἡ οἰκοδόμηση ἀναπτύσσεται καί ἡ ζήτηση ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν αὐξάνει μέ ἀπίστευτη ταχύτητα. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ βάση τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Νά τί λέει σχετικά μ' αὐτό ὁ Λένιν στό λόγο του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος»:

«Ἐφόσον τό ἀγροτικό νοικοκυριό μπορεῖ ν' ἀναπτύσσεται παραπέρα, εἶναι ἀπαραίτητο νά τοῦ ἐξασφαλίσουμε σταθερά καί τό παραπέρα πέρασμα· καί τό παραπέρα πέρασμα συνίσταται ἀναπότρεπτα σέ τοῦτο: τό λιγότερο συμφερτικό καί τό περισσότερο καθυστερημένο, μικρό, ἀπομονωμένο ἀγροτικό νοικοκυριό, ἑνωνόμενο βαθμιαῖα, νά ὀργανώσει τό κοινωνικό, μεγάλο ἀγροτικό νοικοκυριό. Ἔτσι τά φαντάζονταν πάντα ὅλα αὐτά οἱ σοσιαλιστές. Ἀκριβῶς ἔτσι τά βλέπει καί τό κομμουνιστικό μας κόμμα» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 299).

Νά λοιπόν, ποιά εἶναι ἡ βάση τῶν δυσκολιῶν μας στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

Ποῦ βρίσκεται ἡ διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση;

Ἡ διέξοδος βρίσκεται, πρῶτο, στό νά ἀναπτύξουμε τό μικρό καί τό μεσαῖο ἀγροτικό νοικοκυριό, δίνοντάς του κάθε λογῆς ἐνίσχυση γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἀπόδοσής του, τῆς παραγωγικότητάς του. Νά ἀντικαταστήσουμε τό ξύλινο ἀλέτρι μέ τό σιδερένιο ἀλέτρι, νά τούς δόσουμε ἐκλεκτό σπόρο, νά τά ἐφοδιάσουμε μέ λιπάσματα, νά τά ἐφοδιάσουμε μέ μικρές μηχανές, ν' ἀγκαλιάσουμε τά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά μέ ἕνα πλατύ δίχτυ συνεταιρισμῶν, κλείνοντας συμφωνίες (συμβόλαια) μέ ὁλόκληρα χωριά — αὐτό εἶναι τό καθῆκον. Ὑπάρχει ἕνας τρόπος σύναψης συμφωνιῶν ἀνάμεσα στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς καί ὁλόκληρα χωριά, πού σκοπός του εἶναι νά ἐφοδιάζει τούς ἀγρότες μέ σπόρο, πετυχαίνοντας ἔτσι καλύτερα ἀποτελέσματα στήν ἀπόδοση, νά ἐξασφαλίζει στό κράτος τήν ἔγκαιρη παράδοση τῶν σιτηρῶν ἀπό μέρους τῶν ἀγροτῶν, νά τούς δίνει γι' αὐτό ἕνα βραβεῖο μέ τή μορφή μιᾶς κάποιας πρόσθετης πληρωμῆς πάνω ἀπ' τήν τιμή τῆς σύμβασης καί νά δημιουργεῖ σταθερές σχέσεις ἀνάμεσα στό κράτος καί τήν ἀγροτιά. Ἡ πεῖρα λέει πώς ἡ μέθοδος αὐτή δίνει χειροπιαστά ἀποτελέσματα.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό ξόφλησε πιά καί δέν ἀξίζει τόν κόπο νά τό ὑποστηρίζουμε. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τή γραμμή τοῦ κόμματός μας.

Ὑπάρχουν κι ἀπ' τό ἄλλο μέρος ἄνθρωποι πού νομίζουν ὅτι τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶναι τό ἄλφα καί τό ὠμέγα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας γενικά. Κι αὐτό ἐπίσης δέν εἶναι σωστό. Κάτι περισσότερο: οἱ ἄνθρωποι

αὐτοί ἁμαρτάνουν ὁλοφάνερα ἀπέναντι στίς βάσεις τοῦ λενινισμοῦ.

Δέ μᾶς χρειάζονται οὔτε δυσφημιστές, οὔτε ὑμνητές τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Μᾶς χρειάζονται νηφάλιοι πολιτικοί πού ξέρουν νά πάρουν ἀπ' τό ἀτομικό ἀγροτικό νοικοκυριό τό ἀνώτατο ὅριο ἐκείνου πού μπορεῖ νά παρθεῖ καί ταυτόχρονα ξέρουν πῶς νά μεταφέρουν βαθμιαῖα τό ἀτομικό νοικοκυριό στήν τροχιά τοῦ κολεχτιβισμοῦ.

Ἡ διέξοδος βρίσκεται, δεύτερο, στό νά ἑνώνουμε βαθμιαῖα τά ἀπομονωμένα μικρά καί μεσαῖα ἀγροτικά νοικοκυριά σέ μεγάλες κολεχτίβες καί συντροφιές, σάν ὁλότελα ἐθελοντικές ἑνώσεις, πού δουλεύουν μέ βάση τή νέα τεχνική, μέ βάση τά τραχτέρ καί τίς ἄλλες γεωργικές μηχανές.

Ποιό εἶναι τό πλεονέχτημα τῶν κολχόζ ἀπέναντι στά μικρά νοικοκυριά; Ὅτι εἶναι μεγάλα νοικοκυριά καί ἔχουν γι' αὐτό τή δυνατότητα νά χρησιμοποιήσουν ὅλα τά δεδομένα τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς, ὅτι εἶναι πιό ἀποδοτικά καί σταθερά, ὅτι εἶναι πιό παραγωγικά καί ἐμπορευματικά. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι τά κολχόζ ἔχουν 30—35% ἐμπορευματικότητα, καί ἡ ἀπόδοσή τους κατά ντεσιατίνα φτάνει κάποτε τά 200 πούτια καί περισσότερο.

Ἡ διέξοδος βρίσκεται, τέλος, στό νά καλυτερέψουμε τά παλιά σοβχόζ καί νά δημιουργήσουμε νέα μεγάλα σοβχόζ. Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι τά σοβχόζ εἶναι οἱ πιό ἐμπορευματικές οἰκονομικές μονάδες. Ὑπάρχουν σοβχόζ πού ἔχουν τό λιγότερο 60% ἐμπορευματικότητα.

Τό καθῆκον μας εἶναι νά συνδυάσουμε σωστά καί τά τρία αὐτά καθήκοντα καί νά δουλέψουμε ἐντατικά καί πρός τίς τρεῖς αὐτές κατευθύνσεις.

Τό ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό τῶν στιγμῶν πού ζοῦμε εἶναι ὅτι ἡ ἐκπλήρωση τοῦ πρώτου καθήκοντος—δηλ. τό ἀνέβασμα τοῦ μικροῦ καί τοῦ μεσαίου ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ—πού ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ ἀκόμα τό κύριο καθῆκον τῆς δουλιᾶς μας στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, δέν ἀρκεῖ πιά γιά τήν ἐπίλυση τοῦ γενικοῦ καθήκοντος στό σύνολό του.

Τό ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό τῶν στιγμῶν πού ζοῦμε εἶναι ὅτι πρέπει νά συμπληρώσουμε τό πρῶτο καθῆκον μέ δύο καινούργια πραχτικά καθήκοντα: τήν ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ καί τήν καλυτέρεψη τῶν σοβχόζ.

Ἐκτός ὅμως ἀπ' τίς βασικές αἰτίες, ὑπάρχουν ἀκόμα καί ειδικές αἰτίες, αἰτίες προσωρινές πού μετάτρεψαν τίς δυσκολίες μας στή συγκέντρωση σέ κρίση τῆς συγκέντρωσης. Ποιές εἶναι αὐτές οἱ αἰτίες; Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ σάν τέτιες αἰτίες θεωρεῖ:

α) τή διατάραξη τῆς ἰσορροπίας τῆς ἀγορᾶς καί τήν ἐπιδείνωση αὐτῆς τῆς διατάραξης ἐξαιτίας τῆς πιό γρήγορης αὔξησης τῆς ἀγοραστικῆς ἱκανότητας τῆς ἀγροτιᾶς σέ σύγκριση μέ τήν προσφορά βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων, πού προκλήθηκε ἀπ' τήν αὔξηση τῶν ἐσόδων τοῦ χωριοῦ χάρη σέ μιά σειρά καλές σοδιές καί ἰδιαίτερα ἀπ' τήν αὔξηση τῶν ἐσόδων τῶν εὐπόρων καί τῶν κουλάκικων στρωμάτων του·

β) τή δυσμενῆ θέση τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν σέ σύγκριση μέ τίς τιμές τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, πού ἐξασθένισε τό κίνητρο γιά ἐκποίηση τῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν καί πού τό κόμμα, ὡστόσο, δέν μποροῦσε νά τήν ἀλλάξει φέτος τήν ἄνοιξη, χωρίς νά βλάψει τά συμφέροντα τῶν ἀδύνατων στρωμάτων τοῦ χωριοῦ·

γ) τά λάθη στήν καθοδήγηση τῆς σχεδιοποίησης, κατά κύριο λόγο σχετικά μέ τήν ἔγκαιρη μεταφορά ἐμπο-

ρευμάτων καί τή φορολογική ἐπιβάρυνση (χαμηλός φόρος στά εὔπορα στρώματα τοῦ χωριοῦ), καθώς καί σχετικά μέ τήν ὄχι σωστή διάθεση τῶν σιτηρῶν·

δ) τίς ἀδυναμίες τῶν ὀργανισμῶν συγκέντρωσης, τῶν κομματικῶν καί τῶν σοβιετικῶν ὀργανώσεων (ἔλλειψη ἑνιαίου μετώπου, ἔλλειψη δραστηριότητας, ποντάρισμα στό αὐθόρμητο)·

ε) τίς παραβάσεις τῆς ἐπαναστατικῆς νομιμότητας, τίς διοικητικές αὐθαιρεσίες, τό γύρισμα ἀπό σπίτι σέ σπίτι, τό κλείσιμο ἐνμέρει τῶν τοπικῶν ἀγορῶν κτλ.·

στ) τήν ἐκμετάλλευση ὅλων αὐτῶν τῶν ἀδυναμιῶν ἀπό τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ (κουλάκοι, κερδοσκόποι) γιά τήν ὑπονόμευση τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν καί τή χειροτέρεψη τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς χώρας.

Ἄν τά αἴτια γενικοῦ χαρακτήρα ἀπαιτοῦν γιά τήν ἐξάλειψή τους ὁλόκληρα χρόνια, τά αἴτια εἰδικοῦ, προσωρινοῦ χαρακτήρα εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατό νά τά ἐξαλείψουμε τώρα κιόλας, ὥστε νά προλάβουμε τή δυνατότητα ἐπανάληψης τῆς κρίσης στή συγκέντρωση σιτηρῶν.

Τί χρειάζεται γιά νά ἐξαλείψουμε αὐτά τά εἰδικά αἴτια;

Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη:

α) ἡ ἄμεση κατάργηση τῆς μεθόδου τοῦ γυρίσματος ἀπό σπίτι σέ σπίτι, τῆς παράνομης ἔρευνας καί κάθε λογῆς παράβασης τῆς ἐπαναστατικῆς νομιμότητας·

β) ἡ ἄμεση ἐξάλειψη κάθε λογῆς ἀπόπειρας ἐπανεφαρμογῆς τοῦ συστήματος τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων καί κάθε ἀπόπειρας κλεισίματος τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν, μέ τήν ἐξασφάλιση εὐλύγιστων μορφῶν ρύθμισης τοῦ ἐμπορίου ἀπό μέρους τοῦ κράτους·

γ) μιά κάποια ὕψωση τῶν τιμῶν στά σιτηρά, πού νά ποικίλει κατά περιφέρειες καί εἶδος σιτηρῶν·

δ) ἡ καλή ὀργάνωση τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων στίς περιφέρειες συγκέντρωσης σιτηρῶν·

ε) ἡ σωστή ὀργάνωση τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ σιτηρά, πού νά ἀποκλείει κάθε σπατάλη·

στ) ἡ ὑποχρεωτική δημιουργία κρατικῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν.

Ἡ τίμια καί συστηματική ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων στίς συνθῆκες τῆς τωρινῆς καλῆς σοδιᾶς θά πρέπει νά δημιουργήσει μιά τέτια κατάσταση πού ν' ἀποκλείει τήν ἀνάγκη τῆς ἐφαρμογῆς ὁποιωνδήποτε ἔκτακτων μέτρων στήν ἐρχόμενη καμπάνια συγκέντρωσης σιτηρῶν.

Τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά παρακολουθεῖ τήν ἀκριβῆ ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων.

Σέ σύνδεση μέ τίς δυσκολίες στά σιτηρά ὀρθώθηκε μπροστά μας τό ζήτημα τῆς συμμαχίας, τῆς μελλοντικῆς τύχης τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, τῶν μέσων τῆς στερέωσης αὐτῆς τῆς συμμαχίας. Λένε πώς δέν ἔχουμε πιά συμμαχία, ὅτι τή συμμαχία τήν ἀντικατάστησε ἡ διάσπαση τῆς συμμαχίας. Αὐτό, βέβαια, εἶναι ἀνοησία, ἄξια πανικόβλητων. Ὅταν δέν ὑπάρχει συμμαχία, ὁ ἀγρότης χάνει τήν πίστη του γιά τό αὔριο, κλείνεται στόν ἑαυτό του, παύει νά πιστεύει στή σταθερότητα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού εἶναι ὁ βασικός συγκεντρωτής τῶν σιτηρῶν τῆς ἀγροτιᾶς, ἀρχίζει νά ἐλαττώνει τήν ἔκταση πού σπέρνει ἤ ἐν πάση περιπτώσει δέ ριψοκινδυνεύει νά τή μεγαλώσει, ἀπό τό φόβο ὅτι θ' ἀρχίσει πάλι τό γύρισμα ἀπό σπίτι σέ σπίτι, οἱ ἔρευνες κτλ. καί θά τοῦ πάρουν τά σιτηρά.

Ποιά εἶναι ὅμως ἡ κατάσταση στήν πραγματικότητα; Ἔχουμε αὔξηση τῆς ἐπιφάνειας τῶν ἀνοιξιάτικων καλλιεργειῶν σ' ὅλες τίς περιφέρειες. Εἶναι γεγονός ὅτι στίς βασικές σιτηροπαραγωγικές περιφέρειες ὁ ἀγρότης αὔξησε

τή σπαρμένη μέ ὄψιμα ἔκταση ἀπό 2% ὥς 15% καί 20%. Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι ὁ ἀγρότης δέν πιστεύει στήν αἰωνιότητα τῶν ἔκτακτων μέτρων, καί ἔχει κάθε λόγο νά ὑπολογίζει σέ αὔξηση τῶν τιμῶν στά σιτηρά; Τί λογῆς, λοιπόν, διάσπαση τῆς συμμαχίας εἶναι αὐτή; Αὐτό, βέβαια, δέ σημαίνει ὅτι δέν ὑπῆρξε καί δέν ὑπάρχει ἀπειλή γιά τή συμμαχία. Τό νά βγάζεις ὅμως ἀπό δῶ τό συμπέρασμα γιά διάσπαση τῆς συμμαχίας, θά πεῖ ὅτι τάχασες καί γίνεσαι δοῦλος τῶν στοιχειακῶν δυνάμεων.

Μερικοί σύντροφοι ἔχουν τή γνώμη ὅτι γιά νά στερεώσουμε τή συμμαχία εἶναι ἀπαραίτητο νά μεταφέρουμε τό κέντρο βάρους ἀπ' τή βαριά βιομηχανία στήν ἐλαφριά βιομηχανία (ὑφαντουργία) νομίζοντας ὅτι ἡ ὑφαντουργία εἶναι ἡ κύρια καί ἀποκλειστική «συμμαχιακή» βιομηχανία. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Δέν εἶναι καθόλου σωστό!

Ἡ ὑφαντουργική βιομηχανία, βέβαια, ἔχει τεράστια σημασία γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων ἀνάμεσα στή σοσιαλιστική βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία. Τό νά νομίζει ὅμως κανείς γι' αὐτό τό λόγο, ὅτι ἡ ὑφαντουργία εἶναι ἡ ἀποκλειστική βάση γιά τή συμμαχία, σημαίνει ὅτι πέφτει σ' ἕνα πολύ χοντρό λάθος. Στήν πραγματικότητα ἡ συμμαχία ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία δέν πραγματοποιεῖται μόνο μέσω τοῦ τσιτιοῦ πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά τίς ἀτομικές ἀνάγκες τοῦ ἀγρότη, ἀλλά καί μέσω τοῦ μετάλλου, τοῦ σπόρου, τῶν λιπασμάτων, τῶν κάθε λογῆς γεωργικῶν μηχανῶν, πού εἶναι ἀπαραίτητα στόν ἀγρότη σάν παραγωγό σιτηρῶν. Ἀφήνω πιά ὅτι καί ἡ ἴδια ἡ ὑφαντουργική βιομηχανία δέν μπορεῖ νά ἀναπτύσσεται καί νά ὑπάρχει χωρίς τήν ἀνάπτυξη τῆς βαριᾶς βιομηχανίας, τῆς βιομηχανίας κατασκευῆς μηχανῶν.

Ἡ συμμαχία δέ μᾶς χρειάζεται γιά νά διατηρήσουμε καί νά διαιωνίσουμε τίς τάξεις. Ἡ συμμαχία μᾶς χρειάζεται γιά νά προσεγγίσουμε τήν ἀγροτιά στήν ἐργατική τάξη, γιά νά ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε τήν ἀγροτιά, νά μεταπλάσουμε τήν ἀτομικιστική ψυχολογία της, νά τήν ἀναμορφώσουμε στό πνεῦμα τοῦ κολεχτιβισμοῦ καί νά προετοιμάσουμε ἔτσι τήν ἐξάλειψη, τήν ἐκμηδένιση τῶν τάξεων πάνω στή βάση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό ἤ δέ θέλει νά τό παραδεχτεῖ, αὐτός δέν εἶναι μαρξιστής, δέν εἶναι λενινιστής, μά «ἀγροτικός φιλόσοφος» πού κοιτάει πίσω καί ὄχι μπρός.

Μά πῶς μποροῦμε ν' ἀναμορφώσουμε, νά μεταπλάσουμε τόν ἀγρότη; Μποροῦμε νά τόν μεταπλάσουμε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα καί κατά κύριο λόγο, μόνο πάνω στή βάση τῆς νέας τεχνικῆς, πάνω στή βάση τῆς συλλογικῆς ἐργασίας.

Νά τί λέει σχετικά μ' αὐτό ὁ Λένιν:

«Τό ζήτημα τῆς μετάπλασης τοῦ μικροῦ γεωργοῦ, τῆς μετάπλασης ὁλόκληρης τῆς ψυχολογίας του καί τῶν συνηθειῶν του εἶναι ὑπόθεση πού ἀπαιτεῖ γενεές. Μόνο ἡ ὑλική βάση, ἡ τεχνική, ἡ χρησιμοποίηση σέ μαζική κλίμακα τραχτέρ καί μηχανῶν στή γεωργία, ὁ ἐξηλεκτρισμός σέ μεγάλη ἔκταση μποροῦν νά λύσουν αὐτό τό ζήτημα σχετικά μέ τό μικρό γεωργό, νά ἐξυγιάνουν, ἄς ποῦμε, ὅλη τήν ψυχολογία του. Νά τί εἶναι ἐκεῖνο πού θά μεταμόρφωνε ριζικά καί μέ τεράστια ταχύτητα τό μικρό γεωργό» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 239).

Τό ζήτημα εἶναι ξεκάθαρο: ὅποιος σκοπεύει νά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία μόνο μέσω τῆς ὑφαντουργίας, ξεχνώντας τό μέταλλο καί τίς μηχανές πού μετασχηματίζουν τό ἀγροτικό νοικοκυριό πάνω στή βάση τῆς συλλογικῆς ἐργασίας, αὐτός διαιωνίζει τίς τάξεις, αὐτός δέν εἶναι προλετάριος ἐπαναστάτης, μά «ἀγροτικός φιλόσοφος».

Νά τί λέει ἀκόμα ὁ Λένιν σ' ἕνα ἄλλο σημεῖο:

«Μόνο ἄν κατορθώσουμε νά δείξουμε στήν πράξη στούς ἀγρότες τά πλεονεχτήματα τῆς κοινωνικῆς, συλλογικῆς, συντροφικῆς, συνεργατικῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, μόνο ἄν κατορθώσουμε νά βοηθήσουμε τόν ἀγρότη μέσω τοῦ νοικοκυριοῦ τῆς συντροφιᾶς καί τοῦ ἀρτέλ, μόνον τότε ἡ ἐργατική τάξη πού κρατᾶ στά χέρια της τήν κρατική ἐξουσία θ' ἀποδείξει πραγματικά στόν ἀγρότη τό δίκιο της, θά τραβήξει ἀληθινά μέ τό μέρος της σταθερά καί πραγματικά τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν» (ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 579).

Νά πῶς ἐξασφαλίζεται ἡ πραγματική καί σταθερή προσέλκυση τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρός τό μέρος τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Κάποτε λένε πώς γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς συμμαχίας διαθέτουμε μόνο μιά ἐφεδρεία, τήν ἐφεδρεία τῶν παραχωρήσεων στήν ἀγροτιά. Ξεκινώντας ἀπ' αὐτό, δημιουργοῦν καμιά φορά τή θεωρία τῶν συνεχῶν παραχωρήσεων, νομίζοντας ὅτι μέ τίς συνεχεῖς παραχωρήσεις ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά δυναμώσει. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Δέν εἶναι καθόλου σωστό! Μιά τέτια θεωρία μπορεῖ μονάχα νά χαντακώσει ὅλη τήν ὑπόθεση. Αὐτή εἶναι θεωρία τῆς ἀπελπισίας.

Γιά νά στερεώσουμε τή συμμαχία πρέπει νάχουμε στή διάθεσή μας, ἐκτός ἀπ' τήν ἐφεδρεία τῶν παραχωρήσεων, μιά σειρά ἄλλες ἐφεδρεῖες μέ τή μορφή οἰκονομικῶν σημείων στήριξης στό χωριό (ἀναπτυγμένοι συνεταιρισμοί, κολχόζ, σοβχόζ), ὅπως ἐπίσης καί μέ τή μορφή πολιτικῶν σημείων στήριξης (ἐντατική δουλιά μέσα στή φτωχολογιά καί ἐξασφαλισμένη ὑποστήριξη ἀπό μέρους τῆς φτωχολογιᾶς).

Ὁ μεσαῖος ἀγρότης εἶναι τάξη πού ταλαντεύεται. Ἄν δέν ἔχουμε τήν ὑποστήριξη τῆς φτωχολογιᾶς, ἄν ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἀδύνατη στό χωριό, ὁ μεσαῖος ἀγρότης μπορεῖ νά κλίνει πρός τό μέρος τοῦ κουλάκου. Κι ἀντίθετα, ἄν ἡ ὑποστήριξη τῆς φτωχολογιᾶς εἶναι ἐξασφαλισμένη, μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ὅτι ὁ μεσαῖος ἀγρότης θά κλίνει πρός τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Γι' αὐτό ἡ συστηματική δουλιά μέσα στή φτωχολογιά καί ἡ ἐξασφάλιση τῆς φτωχολογιᾶς τόσο μέ σπόρο, ὅσο καί μέ φτηνά σιτηρά εἶναι ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος.

2. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ἄς περάσουμε τώρα στό ζήτημα τῆς ἐξασφάλισης τῆς βιομηχανίας μας μέ νέα στελέχη τῆς τεχνικῆς διανόησης.

Πρόκειται γιά τίς δυσκολίες μας στόν τομέα τῆς βιομηχανίας, γιά τίς δυσκολίες πού ἀποκαλύφτηκαν μέ τήν ὑπόθεση Σάχτι.

Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης Σάχτι ἀπ' τήν ἄποψη τῆς καλυτέρεψης τῆς βιομηχανίας; Ἡ οὐσία καί τό νόημα τῆς ὑπόθεσης Σάχτι εἶναι ὅτι βρεθήκαμε σχεδόν ἄοπλοι κι ὁλότελα καθυστερημένοι, σκανδαλώδικα καθυστερημένοι στό ζήτημα τῆς ἐξασφάλισης τῆς βιομηχανίας μας μέ ἕνα κάποιο ἐλάχιστο ἀριθμό εἰδικῶν ἀφοσιωμένων στήν ὑπόθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό δίδαγμα πού βγαίνει ἀπ' τήν ὑπόθεση Σάχτι εἶναι ὅτι πρέπει νά ἐπιταχύνουμε τό ρυθμό τῆς διαμόρφωσης, τῆς δημιουργίας μιᾶς νέας τεχνικῆς διανόησης ἀπό ἀνθρώπους τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀφοσιωμένους στήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἱκανούς νά καθοδηγοῦν τεχνικά τή σοσιαλιστική μας βιομηχανία.

Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι ἐμεῖς παραμερίζουμε ἐκείνους τούς εἰδικούς πού δέ σκέφτονται σοβιετικά ἤ δέν εἶναι κομμουνιστές, μά δέχονται νά συνεργαστοῦν μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Ὄχι, δέ σημαίνει. Ἐμεῖς καί στό μέλλον θά

προσελκύουμε μέ ὅλα τά μέσα καί μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις τούς ἐξωκομματικούς εἰδικούς, τούς ἐξωκομματικούς τεχνικούς πού εἶναι διατεθειμένοι νά βαδίσουν χέρι μέ χέρι μέ τή Σοβιετική ἐξουσία στήν οἰκοδόμηση τῆς βιομηχανίας μας. Δέν ἀπαιτοῦμε καθόλου νά ἀπαρνηθοῦν τώρα κιόλας τίς κοινωνικο-πολιτικές τους ἀντιλήψεις ἤ νά τίς ἀλλάξουν ἀμέσως. Ἀπαιτοῦμε ἕνα μόνο—νά συνεργάζονται τίμια μέ τή Σοβιετική ἐξουσία, μιά καί συμφώνησαν γι' αὐτό ἐθελοντικά.

Τό ζήτημα ὅμως εἶναι ὅτι ἀπ' τούς παλιούς εἰδικούς οἱ ἄνθρωποι πού εἶναι διατεθειμένοι νά βαδίσουν χέρι μέ χέρι μέ τή Σοβιετική ἐξουσία γίνονται σχετικά ὅλο καί λιγότεροι. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀπό μιά νέα βάρδια νεαρῶν εἰδικῶν πού θά ἀντικαταστήσουν τούς παλιούς. Καί νά, τό κόμμα θεωρεῖ πώς ἡ νέα αὐτή βάρδια πρέπει νά δημιουργηθεῖ μέ ἐπιταχυμένους ρυθμούς ἄν δέ θέλουμε νά βρεθοῦμε μπροστά σέ καινούργια ἀπρόοπτα, καί πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἀπό ἀνθρώπους τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀπό τούς ἐργαζόμενους. Αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει νά δημιουργήσουμε μιά νέα τεχνική διανόηση, πού νά εἶναι σέ θέση νά ἱκανοποιεῖ τίς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας μας.

Τά γεγονότα ἔδειξαν ὅτι τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῆς Παιδείας δέν ἀνταποκρίθηκε σ' αὐτό τό σπουδαῖο καθῆκον. Δέν ἔχουμε λόγους νά ὑποθέτουμε ὅτι τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῆς Παιδείας, ἀφημένο νά τά βγάλει πέρα μόνο του καί ἐπιπλέον ὄντας ἀδύνατα συνδεμένο μέ τήν παραγωγή, μαζί μέ τήν ἀδράνεια καί τή συντηρητικότητά του, θά ἀνταποκριθεῖ στό καθῆκον αὐτό στό κοντινό μέλλον. Γι' αὐτό τό κόμμα κατέληξε στό συμπέρασμα ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο, ἡ δουλιά τῆς γοργῆς δημιουργίας τῆς νέας τεχνικῆς διανόησης, νά κατανεμηθεῖ σέ τρία Λαϊκά Ἐπι-

τροπάτα—στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῆς Παιδείας, τό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας (ΑΣΛΟ) καί τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν (ΛΕΣ). Τό κόμμα πιστεύει ὅτι ὁ δρόμος αὐτός εἶναι ὁ πιό ἀποτελεσματικός δρόμος πού μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τούς ἀπαραίτητους ρυθμούς δουλιᾶς σ' αὐτό τό σπουδαῖο ζήτημα. Γι' αὐτό ἔγινε καί ἡ μεταβίβαση μερικῶν ἀνώτερων τεχνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων στήν ἁρμοδιότητα τοῦ ΑΣΛΟ καί τοῦ ΛΕΣ.

Αὐτό δέ θά πεῖ, βέβαια, ὅτι, μέ τή μεταβίβαση τῶν ἀνώτερων τεχνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, ἐξαντλεῖται τό καθῆκον τῆς γοργῆς διαμόρφωσης νέων στελεχῶν τῆς τεχνικῆς διανόησης. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ ἐξασφάλιση τῶν σπουδαστῶν ἀπό οἰκονομική ἄποψη θά παίξει ἐδῶ σπουδαιότατο ρόλο. Γι' αὐτό ἡ Σοβιετική ἐξουσία θεώρησε καλό νά ἐξισώσει, ὡς πρός τό εἰδικό τους βάρος, τά ἔξοδα γιά τήν κατάρτιση τῶν νέων στελεχῶν μέ τά ἔξοδα γιά τά βασικά ἔργα οἰκοδόμησης τῆς βιομηχανίας κι ἀποφάσισε νά διαθέτει συμπληρωματικά γι' αὐτή τή δουλιά πάνω ἀπό 40 ἑκατομμύρια ρούβλια τό χρόνο.

III

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε, σύντροφοι, ὅτι ἐμεῖς πάντοτε διδασκόμασταν ἀπό τίς δυσκολίες καί τά λάθη μας. Μέχρι σήμερα, τουλάχιστο, τά πράγματα πήγαιναν ἔτσι: ἡ ἱστορία μᾶς δίδασκε κι ἀτσάλωνε τό κόμμα μας μέ τίς δυσκολίες, μέ τοῦτες ἤ κεῖνες τίς κρίσεις, μέ τοῦτα ἤ κεῖνα τά λάθη μας.

Ἔτσι συνέβηκε τό 1918, ὅταν οἱ δυσκολίες στό Ἀνατολικό μέτωπο, οἱ ἀποτυχίες στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν Κολτσάκ μᾶς ἔκαναν νά καταλάβουμε, ἐπιτέλους, τήν

ἀνάγκη τῆς δημιουργίας ταχτικοῦ πεζικοῦ καί πραγματικά τό δημιουργήσαμε.

Ἔτσι συνέβηκε καί τό 1919, ὅταν οἱ δυσκολίες στό μέτωπο τοῦ Ντενίκιν, τῆς διείσδυσης τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Μάμοντοφ στά νῶτα τῶν στρατιῶν μας μᾶς ἔκαναν νά καταλάβουμε, ἐπιτέλους, τήν ἀνάγκη ἑνός ἰσχυροῦ ταχτικοῦ ἱππικοῦ καί πραγματικά τό δημιουργήσαμε.

Νομίζω πώς ἔτσι περίπου μπαίνει γιά μᾶς τό ζήτημα καί τώρα. Οἱ δυσκολίες στό ζήτημα τῶν σιτηρῶν δέ θά περάσουν γιά μᾶς στά χαμένα. Θά ἀναταράξουν τούς μπολσεβίκους καί θά τούς ἀναγκάσουν νά καταπιαστοῦν στά γερά μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί ἰδιαίτερα μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν. Δίχως αὐτές τίς δυσκολίες ζήτημα εἶναι ἄν οἱ μπολσεβίκοι θά καταπιάνονταν στά σοβαρά μέ τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε γιά τήν ὑπόθεση Σάχτι καί τίς δυσκολίες πού συνδέονται μ' αὐτήν. Τά διδάγματα ἀπ' τήν ὑπόθεση Σάχτι δέ θά περάσουν καί δέν μποροῦν νά περάσουν στά χαμένα γιά τό κόμμα μας. Ἔχω τή γνώμη πώς τά διδάγματα αὐτά θά μᾶς ἀναγκάσουν νά βάλουμε ὠμά τό ζήτημα τῆς δημιουργίας μιᾶς νέας τεχνικῆς διανόησης, ἱκανῆς νά ἐξυπηρετήσει τή σοσιαλιστική μας βιομηχανία.

Ἐξάλλου, ὅπως βλέπετε, κάναμε κιόλας τό πρῶτο σοβαρό βῆμα γιά τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος τῆς δημιουργίας νέας τεχνικῆς διανόησης. Ἄς ἐλπίσουμε πώς τό βῆμα αὐτό δέ θἆναι τό τελευταῖο. (Θυελλώδικα παρατεταμένα χειροκροτήματα).

«Λενινγκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 162, 14 τοῦ Ἰούλη 1928.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΣΟΑΒΙΑΧΗΜ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΝΤ[56]

Ἡ ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τῆς Σοβιετικῆς χώρας εἶναι ὑπόθεση ὅλων τῶν ἐργαζομένων.

Οἱ προλετάριοι τοῦ Λένινγκραντ ἦταν πρῶτοι στίς μάχες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Οἱ προλετάριοι τοῦ Λένινγκραντ πρέπει καί τώρα νά δόσουν τό παράδειγμα τῆς ὀργανωτικότητας, τῆς πειθαρχίας καί τῆς συσπείρωσης στήν προετοιμασία τῆς ἄμυνας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ Ὀσοαβιαχήμ τοῦ Λένινγκραντ πού εἶναι μαζική ὀργάνωση τῶν προλετάριων τοῦ Λένινγκραντ, θά ἐκπληρώσει τό χρέος της ἀπέναντι στή χώρα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας.

Ι. Στάλιν

«Κράσναγια Γκαζέτα» (Λένινγκραντ), ἀρ. φύλλου 163, 15 τοῦ Ἰούλη 1928.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ σ. ΚΟΥΪΜΠΙΣΕΦ

Γειά σου, σ. Κούιμπισεφ!

Ὁ Κοῦπερ ἔφτασε σήμερα. Ἡ συνομιλία θά γίνει αὔριο. Νά δοῦμε τί θά πεῖ γιά τά ἀμερικάνικα σχέδια.

Διάβασα τήν 6η ἔκθεση τοῦ Κοῦπερ γιά τό Ντνιεπροστρόι. Πρέπει, βέβαια, ν' ἀκούσουμε καί τήν ἄλλη πλευρά. Μοῦ φαίνεται, ὡστόσο (αὐτή εἶναι ἡ πρώτη μου ἐντύπωση), ὅτι ὁ Κοῦπερ ἔχει δίκιο, ἐνῶ ὁ Βίντερ ἔχει ἄδικο. Καί μόνο τό πανθομολογούμενο γεγονός, ὅτι τό περίφραγμα τύπου Κοῦπερ (πού ἐνάντιά του εἶχε ἀντιρρήσεις ὁ Βίντερ) ἀποδείχτηκε τό μοναδικά κατάλληλο, καί μόνο αὐτό τό γεγονός μαρτυρεῖ ὅτι πρέπει ὁπωσδήποτε νά στήσουμε αὐτί στή φωνή τοῦ Κοῦπερ. Καλά θἆταν νά συζητήσουμε, ὅπου πρέπει, τήν 6η ἔκθεση τοῦ Κοῦπερ καί νά τήν ἀποδεχτοῦμε στίς βασικές της γραμμές.

Τί γίνεσαι; Ἄκουσα ὅτι ὁ Τόμσκι ἑτοιμάζεται νά σοῦ δημιουργήσει ἱστορίες. Εἶναι κακός ἄνθρωπος καί ὄχι πάντα παστρικός. Μοῦ φαίνεται πώς δέν ἔχει δίκιο. Διάβασα τήν ἔκθεσή σου γιά τήν ὀρθολογιστική ὀργάνωση. Εἶναι καλή ἔκθεση. Τί ἄλλο ἀκόμα θέλει ὁ Τόμσκι ἀπό σένα;

Πῶς πάει ἡ δουλιά μέ τό ἐργοστάσιο τραχτέρ τοῦ Τσαρίτσιν καί τά ἐργαστήρια τραχτέρ τῆς Πετρούπολης; Μποροῦμε νά ἐλπίζουμε σέ ἐπιτυχία;

Σοῦ σφίγγω τό χέρι

Στάλιν

31 τοῦ Αὐγούστου 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ σ. Ι. Ι. ΣΚΒΟΡΤΣΟΦ - ΣΤΕΠΑΝΟΦ

Ὁ θάνατος ἀπόσπασε ἀπ' τίς γραμμές μας τό σ. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, σταθερό καί ἀλύγιστο λενινιστή, μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας.

Δεκάδες χρόνια ἀγωνίστηκε ὁ σ. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ στίς γραμμές μας καί δοκίμασε ὅλες τίς ἀναποδιές τῆς ζωῆς τοῦ ἐπαγγελματία ἐπαναστάτη. Πολλές χιλιάδες σύντροφοι τόν ξέρουν σάν ἕνα ἀπ' τούς πιό παλιούς καί τούς πιό λαοφιλεῖς μαρξιστές δημοσιολόγους. Τόν ξέρουν καί σάν ἕνα ἀπό τούς πιό δραστήριους συντρόφους πού πῆραν μέρος στήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη. Τόν ξέρουν, τέλος, καί σάν ἕναν ἀπό τούς πιό ἀφοσιωμένους ἀγωνιστές γιά τή λενινιστική ἑνότητα τοῦ κόμματος καί τή σιδερένια του συσπείρωση.

Ὁ σ. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τή φωτεινή δημιουργική ζωή του στήν ὑπόθεση τῆς νίκης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἄς ζεῖ στίς καρδιές τῆς ἐργατικῆς τάξης ἡ μνήμη τοῦ σ. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ.

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 235,
9 τοῦ Ὀχτώβρη 1928.

Ο ΔΕΞΙΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΟ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Λόγος στήν 'Ολομέλεια τῆς 'Επιτροπῆς τῆς Μόσχας καί τῆς 'Επιτροπῆς 'Ελέγχου τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

19 τοῦ 'Οχτώβρη 1928

Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι γιά νά λύσουμε τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, πού μᾶς ἐνδιαφέρει, πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά κάνουμε ἀφαίρεση τῶν λεπτομερειῶν, τῶν προσωπικῶν παραγόντων κλπ.

Ὑπάρχει στό κόμμα μας δεξιός, ὀπορτουνιστικός κίνδυνος; Ὑπάρχουν ἀντικειμενικές συνθῆκες πού εὐνοοῦν ἕναν τέτιο κίνδυνο; Πῶς νά καταπολεμήσουμε αὐτόν τόν κίνδυνο; Νά τά ζητήματα πού στέκουν τώρα μπροστά μας.

Δέ θά λύσουμε ὅμως αὐτό τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, ἄν δέν τό καθαρίσουμε ἀπ' ὅλες τίς λεπτομέρειες καί τά ξένα στοιχεῖα, πού τό κάλυψαν, καί πού μᾶς ἐμποδίζουν νά καταλάβουμε τήν οὐσία τοῦ ζητήματος.

Δέν ἔχει δίκιο ὁ Ζαπόλσκι, ὅταν νομίζει ὅτι τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης εἶναι τυχαῖο ζήτημα. 'Ισχυρίζεται ὅτι ὅλο τό ζήτημα ἐδῶ δέν εἶναι ἡ δεξιά παρέκκλιση, μά οἱ διχόνοιες, οἱ προσωπικές ραδιουργίες κλπ. Ἄς δεχτοῦμε γιά μιά στιγμή, ὅτι οἱ διχόνοιες καί οἱ προσωπικές ραδιουργίες παίζουν ἐδῶ κάποιο ρόλο, ὅπως καί σέ κάθε διαμάχη. Μά νά τά ἐξηγοῦμε ὅλα μέ τίς διχόνοιες καί νά μή βλέπουμε πίσω ἀπ' τίς διχόνοιες τήν

οὐσία τοῦ ζητήματος, σημαίνει ὅτι ξεστρατίζουμε ἀπό τό σωστό, τό μαρξιστικό δρόμο.

Δέν εἶναι δυνατό μιά τόσο μεγάλη, παλιά καί σφιχτοδεμένη ὀργάνωση, ὅπως ἀναμφίβολα εἶναι ἡ ὀργάνωση τῆς Μόσχας, νά ἀναστατωθεῖ ἀπ' τά κάτω ὥς τά πάνω καί νά μπεῖ σέ κίνηση μέ τίς προσπάθειες μερικῶν μηχανοράφων καί ραδιούργων. Ὄχι, σύντροφοι, τέτια θαύματα δέ συμβαίνουν στόν κόσμο. 'Αφήνω πιά ὅτι δέν πρέπει μέ τόση ἐλαφρότητα νά ἐκτιμᾶ κανείς τή δύναμη καί τήν ἰσχή τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐδῶ ἔδρασαν πιό βαθιές αἰτίες, πού δέν ἔχουν τίποτα τό κοινό, οὔτε μέ τίς διχόνοιες, οὔτε μέ τίς ραδιουργίες.

Δέν ἔχει δίκιο οὔτε ὁ Φροῦντοφ, πού ἐνῶ παραδέχεται τήν ὕπαρξη δεξιοῦ κινδύνου, δέ νομίζει ὡστόσο ὅτι σοβαροί καί θετικοί ἄνθρωποι ἀξίζει ν' ἀσχολοῦνται μ' αὐτόν στά σοβαρά. Σύμφωνα μ' αὐτόν, τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης εἶναι ἀντικείμενο ἀπασχόλησης φωνακλάδων καί ὄχι θετικῶν ἀνθρώπων. Καταλαβαίνω πολύ καλά ὅτι ὁ Φροῦντοφ εἶναι σέ τέτιο βαθμό ἀπορροφημένος ἀπ' τήν καθημερινή πραχτική δουλιά, πού δέν τοῦ μένει καιρός νά σκεφτεῖ γιά τίς προοπτικές τῆς ἀνάπτυξής μας. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καί ὅτι ἐμεῖς πρέπει νά μετατρέψουμε τό στενό πραχτικισμό τῆς δουλιᾶς μερικῶν κομματικῶν στελεχῶν σέ δόγμα τῆς οἰκοδόμησής μας. Ὁ ὑγιής πραχτικισμός εἶναι καλό πράγμα, ἄν χάνει ὅμως τήν προοπτική του στή δουλιά καί δέν ὑποτάσσει τή δουλιά του στή βασική γραμμή τοῦ κόμματος, τότε μετατρέπεται σέ μειονέκτημα. Καί δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης εἶναι ζήτημα τῆς βασικῆς γραμμῆς τοῦ κόμματός μας, εἶναι ζήτημα γιά τό ἄν εἶναι ἤ δέν εἶναι σωστή ἡ προοπτική ἀνάπτυξης πού δόθηκε ἀπό τό κόμμα μας στό 15ο Συνέδριο

Δέν ἔχουν δίκιο καί οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι, πού ὅταν συζητοῦν τό πρόβλημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης ἀνάγουν τό ζήτημα στά πρόσωπα πού ἐκπροσωποῦν τή δεξιά παρέκκλιση. Δεῖξτε μας, λένε, τούς δεξιούς ἤ τούς συμφιλιωτές, ὀνομάστε τά πρόσωπα γιά νά μπορέσουμε νά λογαριαστοῦμε μαζί τους. Αὐτή ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος δέν εἶναι σωστή. Φυσικά, τά πρόσωπα παίζουν κάποιο ρόλο. Ἐδῶ ὅμως δέν πρόκειται γιά τά πρόσωπα, ἀλλά γιά τίς συνθῆκες ἐκεῖνες, γιά τήν κατάσταση ἐκείνη, πού γεννοῦν τό δεξιό κίνδυνο στό κόμμα. Τά πρόσωπα μποροῦμε νά τ' ἀπομακρύνουμε, αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καί ὅτι ξεριζώνουμε ἔτσι τό δεξιό κίνδυνο στό κόμμα μας. Γι' αὐτό, τό ζήτημα τῶν προσώπων δέ λύνει τό πρόβλημα, παρ' ὅλο πού παρουσιάζει ἀναμφισβήτητο ἐνδιαφέρον.

Δέν μπορεῖ κανείς σέ σχέση μ' αὐτό νά μή θυμηθεῖ ἕνα ἐπεισόδιο πού συνέβηκε στήν Ὀδησσό στά τέλη τοῦ 1919 καί στίς ἀρχές τοῦ 1920, ὅταν τά στρατεύματά μας, ἀφοῦ ἔδιωξαν τό στρατό τοῦ Ντενίκιν ἀπ' τήν Οὐκρανία, ἐξόντωναν τά τελευταῖα ὑπολείμματά του στήν περιοχή τῆς Ὀδησσοῦ. Ἕνα τμῆμα κόκκινοι στρατιῶτες ἀναζητοῦσε τότε στήν Ὀδησσό μέ μανία τήν Ἀντάντ, μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἄν τήν ἔπιανε, θά τελείωνε ὁ πόλεμος. (Γέλια σ' ὅλη τήν αἴθουσα). Μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς ὅτι οἱ κόκκινοι στρατιῶτες θά μποροῦσαν νά πιάσουν κάποιον ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἀντάντ στήν Ὀδησσό. Ὅμως μ' αὐτό, φυσικά, δέ θά λυνόταν τό πρόβλημα τῆς Ἀντάντ, γιατί οἱ ρίζες τῆς Ἀντάντ δέ βρίσκονταν στήν Ὀδησσό, ἄν καί ἡ Ὀδησσός ἦταν τότε τό τελευταῖο ἔδαφος πού κατεῖχαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ντενίκιν, μά στόν παγκόσμιο καπιταλισμό.

Τό ἴδιο μποροῦμε νά ποῦμε καί γιά μερικούς συντρόφους μας, πού ἀνάγουν τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης σέ ζήτημα προσώπων πού ἐκπροσωποῦν τή δεξιά παρέκκλιση, ξεχνώντας τίς συνθῆκες, πού γεννοῦν τήν παρέκκλιση αὐτή.

Γι' αὐτό πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά ξεκαθαρίσουμε ἐδῶ τό ζήτημα τῶν συνθηκῶν τῆς ἐμφάνισης τῆς δεξιᾶς, καθώς καί τῆς «ἀριστερῆς» (τροτσκιστικῆς) παρέκκλισης ἀπό τή λενινιστική γραμμή.

Στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ἡ δεξιά παρέκκλιση ἀπό τόν κομμουνισμό σημαίνει τάση, ροπή μιᾶς μερίδας κομμουνιστῶν, πού εἶναι ἀλήθεια ὅτι δέν ἔχει ἀκόμα διαμορφωθεῖ καί πού, ἴσως, δέν ἔχει ἀκόμα συνειδητοποιηθεῖ, πάντως ὅμως τάση ἀπομάκρυνσης ἀπό τήν ἐπαναστατική γραμμή τοῦ μαρξισμοῦ πρός τή σοσιαλδημοκρατία. Ὅταν ὁρισμένοι κύκλοι κομμουνιστῶν ἀρνοῦνται τή σκοπιμότητα τοῦ συνθήματος «τάξη ἐνάντια σέ τάξη» στόν προεκλογικό ἀγώνα (Γαλλία), ἤ τάσσονται ἐνάντια στήν ὑπόδειξη ἀνεξάρτητων ὑποψηφιοτήτων τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος (Ἀγγλία), ἤ ὅταν δέ θέλουν νά ὀξύνουν τό ζήτημα τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στήν «ἀριστερή» σοσιαλδημοκρατία (Γερμανία) κτλ. κτλ.—τότε αὐτό σημαίνει ὅτι μέσα στά κομμουνιστικά κόμματα ὑπάρχουν ἄνθρωποι, πού προσπαθοῦν νά προσαρμόσουν τόν κομμουνισμό στό σοσιαλδημοκρατισμό.

Ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στά κομμουνιστικά κόμματα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν θά σήμαινε ἰδεολογική συντριβή τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων καί τεράστια ἐνίσχυση τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ. Καί τί θά πεῖ τεράστια ἐνίσχυση τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ; Θά πεῖ ἐνίσχυση καί στερέωση τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί ἡ σοσιαλδημοκρατία ἀποτελεῖ τό κύριο στήριγμα τοῦ καπιταλισμοῦ μέσα στήν ἐργατική τάξη.

Συνεπῶς, ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στά κομμουνιστικά κόμματα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν ὁδηγεῖ στήν δημιουργία τῶν ὅρων, πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τή διατήρηση τοῦ καπιταλισμοῦ.

Στίς συνθῆκες τῆς σοβιετικῆς ἀνάπτυξης ὅπου ἔχει πιά ἀνατραπεῖ ὁ καπιταλισμός, μά ὅπου δέν ἔχουν ἀκόμα βγεῖ οἱ ρίζες του, ἡ δεξιά παρέκκλιση ἀπό τόν κομμουνισμό σημαίνει τάση, ροπή μιᾶς μερίδας κομμουνιστῶν, πού εἶναι ἀλήθεια ὅτι δέν ἔχει ἀκόμα διαμορφωθεῖ καί πού, ἴσως, δέν ἔχει ἀκόμα συνειδητοποιηθεῖ, πάντως ὅμως τάση ἀπομάκρυνσης ἀπ' τή γενική γραμμή τοῦ κόμματός μας πρός την ἀστική ἰδεολογία. Ὅταν μερικοί κύκλοι κομμουνιστῶν μας προσπαθοῦν νά τραβήξουν τό κόμμα πίσω ἀπ' τίς ἀποφάσεις τοῦ 15ου Συνεδρίου, ἀρνούμενοι τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ· ἤ ὅταν ἀπαιτοῦν τόν περιορισμό τῆς βιομηχανίας μας, θεωρώντας τούς σημερινούς ρυθμούς τῆς γοργῆς ἀνάπτυξής της ὀλέθριους γιά τή χώρα· ἤ ὅταν ἀρνοῦνται τή σκοπιμότητα τῶν ἐπιχορηγήσεων στά κολχόζ καί στά σοβχόζ, θεωρώντας τες (τίς ἐπιχορηγήσεις) χρήματα πεταγμένα στόν ἀέρα· ἤ ὅταν ἀρνοῦνται τή σκοπιμότητα τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στό γραφειοκρατισμό μέ βάση τήν αὐτοκριτική, νομίζοντας ὅτι ἡ αὐτοκριτική κλονίζει τό μηχανισμό μας· ἤ ὅταν ἀπαιτοῦν τή χαλάρωση τοῦ μονοπωλίου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κτλ. κτλ.—τότε αὐτό σημαίνει, ὅτι στίς γραμμές τοῦ κόμματός μας ὑπάρχουν ἄνθρωποι, πού προσπαθοῦν νά προσαρμόσουν, ἴσως χωρίς νά τό καταλαβαίνουν κι οἱ ἴδιοι, τό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης στά γοῦστα καί στίς ἀνάγκες τῆς «σοβιετικῆς» ἀστικῆς τάξης.

Ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στό κόμμα μας θά σήμαινε τεράστια ἐνίσχυση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων στή χώρα μας. Καί τί σημαίνει ἐνίσχυση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων στή χώρα μας; Σημαίνει ἐξασθένιση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί αὔξηση τῶν πιθανοτήτων παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Συνεπῶς, ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στό κόμμα μας θά σήμαινε δημιουργία τῶν ὅρων, τῶν ἀπαραίτητων γιά τήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ στή χώρα μας.

Ὑπάρχουν σέ μᾶς, στή Σοβιετική μας χώρα, οἱ ὅροι πού κάνουν δυνατή τήν ἀποκατάσταση (παλινόρθωση) τοῦ καπιταλισμοῦ; Ναί, ὑπάρχουν. Ἴσως αὐτό νά φανεῖ παράξενο, ὅμως εἶναι γεγονός, σύντροφοι. Ἀνατρέψαμε τόν καπιταλισμό, ἐγκαθιδρύσαμε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου κι ἀναπτύσσουμε μέ ἐπιταχυμένους ρυθμούς τή σοσιαλιστική βιομηχανία μας, συνδέοντάς τη στενά μέ τό ἀγροτικό νοικοκυριό. Δέν ξεριζώσαμε ὅμως ἀκόμα τίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ. Καί ποῦ βρίσκονται οἱ ρίζες αὐτές; Βρίσκονται στήν ἐμπορευματική παραγωγή, στή μικρή παραγωγή τῆς πόλης καί ἰδιαίτερα τοῦ χωριοῦ.

Ἡ δύναμη τοῦ καπιταλισμοῦ βρίσκεται, ὅπως λέει ὁ Λένιν, «στή δύναμη τῆς μικρῆς παραγωγῆς. Γιατί δυστυχῶς, πολλή, πάρα πολλή μικρή παραγωγή ὑπάρχει ἀκόμα στόν κόσμο, καί ἡ μικρή παραγωγή γεννᾶ τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη συνεχῶς, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, στοιχειακά καί σέ μαζική κλίμακα» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 173).

Εἶναι φανερό, πώς μιά καί ἡ μικρή παραγωγή ἔχει στή χώρα μας μαζικό καί μάλιστα ἐπικρατέστερο χαρακτήρα καί μιά πού γεννᾶ συνεχῶς καί σέ μαζική κλίμακα τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη, ἰδιαίτερα

στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, ὑπάρχουν στή χώρα μας οἱ ὅροι, πού κάνουν *δυνατή* τήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ὑπάρχουν σέ μᾶς, στή Σοβιετική μας χώρα, τά μέσα καί οἱ δυνάμεις οἱ ἀπαραίτητες γιά νά ἐκμηδενίσουμε, νά ἐξαλείψουμε τή *δυνατότητα* παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ; Ναί, ὑπάρχουν. Σ' αὐτό ἀκριβῶς στηρίζεται ἡ ὀρθότητα τῆς θέσης τοῦ Λένιν γιά τή *δυνατότητα* τῆς οἰκοδόμησης στήν ΕΣΣΔ πλέριας σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Γι' αὐτό χρειάζεται σταθεροποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στερέωση τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ἀνάπτυξη τῶν διευθυντικῶν μας θέσεων μέ τό πρίσμα τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας, γοργός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, ἐξηλεκτρισμός τῆς χώρας, πέρασμα ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας σέ νέα τεχνική βάση, μαζική ὀργάνωση τῆς ἀγροτιᾶς σέ συνεταιρισμούς καί αὔξηση τῆς ἀποδοτικότητας τοῦ νοικοκυριοῦ της, βαθμιαία συνένωση τῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν σέ κοινωνικά, συλλογικά νοικοκυριά, ἀνάπτυξη τῶν σοβχόζ, περιορισμός καί κατανίκηση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ κτλ. κτλ.

Νά τί λέει σχετικά μ' αὐτό ὁ Λένιν:

«Ὅσο θά ζοῦμε σέ μικροαγροτική χώρα, στή Ρωσία ὑπάρχει πιό σταθερή οἰκονομική βάση γιά τόν καπιταλισμό, παρά γιά τόν κομμουνισμό. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τό θυμόμαστε. Καθένας πού μελέτησε προσεχτικά τή ζωή τοῦ χωριοῦ σέ σύγκριση μέ τή ζωή τῆς πόλης, ξέρει πώς δέν ξεριζώσαμε τίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ καί δέν ὑποσκάψαμε τό θεμέλιο, τή βάση τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἐχθρός κρατιέται πάνω στό μικρό νοικοκυριό καί γιά νά ὑποσκάψουμε τά θεμέλια του ὑπάρχει ἕνα μόνο μέσο: νά μεταφέρουμε τήν οἰκονομία τῆς χώρας, μαζί καί τή γεωργία, πάνω σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς. Τέτια βάση εἶναι μόνο ὁ ἠλεκτρισμός. Κομμουνισμός ἴσον Σοβιετική ἐξουσία σύν ἐξηλεκτρισμός ὅλης τῆς χώρας. Διαφορετικά ἡ χώρα θά παραμείνει μικροαγροτική κι αὐτό πρέπει νά τό νιώσουμε καλά. Εἴμαστε πιό ἀδύνατοι ἀπ' τόν καπιταλισμό, ὄχι μονάχα σέ παγκόσμια κλίμακα, μά καί μέσα στή χώρα. Αὐτό τό ξέρουν ὅλοι. Αὐτό τό ἔχουμε νιώσει καί θά ἐνεργήσουμε ἔτσι πού ἡ οἰκονομική βάση ἀπό μικροαγροτική νά μετατραπεῖ σέ μεγαλοβιομηχανική. Μόνο ὅταν θάχει ἐξηλεκτριστεῖ ἡ χώρα, ὅταν ἡ βιομηχανία, ἡ ἀγροτική οἰκονομία καί οἱ μεταφορές θάχουν στηριχτεῖ πάνω στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης βιομηχανίας, μόνο τότε θά νικήσουμε ὁριστικά» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 46—47).

Ἀπό δῶ βγαίνει, πρῶτα, ὅτι ὅσο θά ζοῦμε σέ μικροαγροτική χώρα, ὅσο δέν ἔχουμε ξεριζώσει ἀκόμα τίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ, θά ὑπάρχει πιό σταθερή οἰκονομική βάση γιά τόν καπιταλισμό, παρά γιά τόν κομμουνισμό. Συμβαίνει καμιά φορά νάχουν κόψει ἕνα δέντρο, μά νά μήν ἔχουν ξεριζώσει τίς ρίζες του, γιατί δέν ἦταν αρκετές οἱ δυνάμεις τους. Ἀπό δῶ ἀκριβῶς ἀπορέει ἡ *δυνατότητα* τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ στή χώρα μας.

Ἀπό δῶ βγαίνει, δεύτερο, ὅτι ἐκτός ἀπ' τή δυνατότητα ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ, ὑπάρχει ἀκόμα στή χώρα μας καί ἡ *δυνατότητα νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ*, γιατί *μποροῦμε* νά ἐκμηδενίσουμε *τή δυνατότητα* τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ, μποροῦμε νά ξεριζώσουμε τίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ καί νά πετύχουμε τήν ὁριστική νίκη ἐνάντια στόν καπιταλισμό στή χώρα μας *ἄν* διεξάγουμε ἐντατική δουλιά γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας, *ἄν* μεταφέρουμε τή βιομηχανία, τήν ἀγροτική οἰκονομία καί τίς μεταφορές πάνω στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης βιομηχανίας. Ἀπό δῶ ἀκριβῶς ἀπορέει ἡ *δυνατότητα* τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Ἀπό δῶ βγαίνει, τέλος, ὅτι δέν πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τό σοσιαλισμό μονάχα στή βιομηχανία καί ν' αφή-

σουμε τήν άγροτική οίκονομία στό έλεος τῆς στοιχειακῆς ἀνάπτυξης, ξεκινώντας ἀπ' τήν ἄποψη ὅτι τό χωριό «θ' ἀκολουθήσει μόνο του» τήν πόλη. Ἡ ὕπαρξη σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας στήν πόλη ἀποτελεῖ τό βασικό παράγοντα τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ χωριοῦ. Αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καί ὅτι ὁ παράγοντας αὐτός εἶναι πέρα γιά πέρα ἀρκετός. Γιά νά μπορέσει ἡ σοσιαλιστική πόλη νά ὁδηγήσει μαζί της ἴσαμε τό τέλος τό ἀγροτικό χωριό, γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, ὅπως λέει ὁ Λένιν, «νά μεταφέρουμε τήν οἰκονομία τῆς χώρας, μαζί καί τή γεωργία*, σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς».

Μήπως ἡ περικοπή αὐτή τοῦ Λένιν ἀντιφάσκει μέ μιά ἄλλη περικοπή του, πού λέει ὅτι «ἡ ΝΕΠ μᾶς ἐξασφαλίζει ἀπόλυτα τή δυνατότητα* τῆς οἰκοδόμησης τῶν θεμελίων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας»; Ὄχι, δέν ἀντιφάσκει. Ἀντίθετα, οἱ δυό αὐτές περικοπές συμπίπτουν ὁλότελα μεταξύ τους. Ὁ Λένιν δέ λέει καθόλου ὅτι ἡ ΝΕΠ μᾶς προσφέρει τό σοσιαλισμό σ' ἕτοιμη μορφή. Ὁ Λένιν λέει μονάχα, ὅτι ἡ ΝΕΠ μᾶς ἐξασφαλίζει τή δυνατότητα οἰκοδόμησης τῶν θεμελίων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ἀνάμεσα στή δυνατότητα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ καί στήν πραγματική οἰκοδόμησή του ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Δέν πρέπει νά συγχέουμε τή δυνατότητα μέ τήν πραγματικότητα. Ἀκριβῶς γιά νά μετατρέψουμε αὐτή τή δυνατότητα σέ πραγματικότητα, ἀκριβῶς γι' αὐτό, ὁ Λένιν προτείνει τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας καί τήν εἰσαγωγή στή βιομηχανία, στήν ἀγροτική οἰκονομία καί στίς μεταφορές τῆς τεχνικῆς

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

βάσης τῆς σύγχρονης μεγάλης βιομηχανίας, σάν ὅρο γιά τήν ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Δέν μπορεῖ ὅμως νά πραγματοποιηθεῖ ὁ ὅρος αὐτός τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σ' ἕνα-δυό χρόνια. Δέν εἶναι δυνατό σ' ἕνα-δυό χρόνια νά ἐκβιομηχανίσουμε τή χώρα, νά οἰκοδομήσουμε ἰσχυρή βιομηχανία, νά συνεταιρίσουμε τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς, νά εἰσαγάγουμε στή γεωργία νέα τεχνική βάση, νά συνενώσουμε τά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά σέ μεγάλες κολεχτίβες, ν' ἀναπτύξουμε τά σοβχόζ, νά περιορίσουμε καί νά κατανικήσουμε τά καπιταλιστικά στοιχεῖα τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Γι' αὐτό χρειάζονται χρόνια καί χρόνια ἐντατικῆς οἰκοδομητικῆς δουλιᾶς τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Κι ὅσο δέ θάχει γίνει αὐτό—κι αὐτό δέ γίνεται μονομιᾶς—θά ἐξακολουθοῦμε νά παραμένουμε μικροαγροτική χώρα, ὅπου ἡ μικρή παραγωγή γεννᾶ τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη, συνεχῶς καί σέ μαζική κλίμακα, καί ὅπου παραμένει σέ ἰσχύ ὁ κίνδυνος τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Καί ἐπειδή τό προλεταριάτο μας δέ ζεῖ στά σύννεφα, μά στήν πιό πραγματική καί στήν πιό ἀληθινή ζωή, μ' ὅλη τήν πολυμορφία της, τά ἀστικά στοιχεῖα πού γεννιοῦνται πάνω στή βάση τῆς μικρῆς παραγωγῆς «περιβάλλουν τό προλεταριάτο ἀπ' ὅλες τίς μεριές μέ τό μικροαστικό στοιχεῖο, τό διαποτίζουν καί τό διαφθείρουν μ' αὐτό καί προκαλοῦν συνεχῶς μέσα στό προλεταριάτο ὑποτροπές μικροαστικῆς ἔλλειψης χαραχτήρα, διασπορᾶς, ἀτομικισμοῦ καί μεταπτώσεων ἀπό τόν ἐνθουσιασμό στήν ἀπογοήτευση» (Λένιν, ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 189) κι ἔτσι μπάζουν στό προλεταριάτο καί στό κόμμα του ὁρισμένες ταλαντεύσεις, ὁρισμένους δισταγμούς.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ ρίζα καί ἡ βάση κάθε εἴδους

ταλάντευσης καί παρέκκλισης άπ' τή λενινιστική γραμμή, στίς γραμμές τοῦ κόμματός μας.

Νά γιατί δέν πρέπει νά θεωροῦμε τιποτένιο τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς ἤ «ἀριστερῆς» παρέκκλισης στό κόμμα μας.

Σέ τί συνίσταται ὁ κίνδυνος τῆς δεξιᾶς, τῆς ἀπροκάλυπτα ὀπορτουνιστικῆς παρέκκλισης στό κόμμα μας; Στό ὅτι ὑποτιμᾶ τή δύναμη τῶν ἐχθρῶν μας, τή δύναμη τοῦ καπιταλισμοῦ, δέ βλέπει τόν κίνδυνο τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ, δέν καταλαβαίνει τό μηχανισμό τῆς ταξικῆς πάλης στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί γι' αὐτό κάνει τόσο εὔκολα παραχωρήσεις στόν καπιταλισμό, ἀπαιτώντας νά ἐπιβραδύνουμε τούς ρυθμούς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, ἀπαιτώντας νά κάνουμε διευκολύνσεις στά καπιταλιστικά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ καί τῆς πόλης, ἀπαιτώντας νά θέσουμε σέ δεύτερη μοίρα τό ζήτημα τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ, ἀπαιτώντας νά χαλαρώσουμε τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κτλ. κτλ.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στό κόμμα μας θά ἀποδέσμευε τίς δυνάμεις τοῦ καπιταλισμοῦ, θά ὑπόσκαπτε τίς ἐπαναστατικές θέσεις τοῦ προλεταριάτου καί θά αὔξαινε τίς πιθανότητες ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ στή χώρα μας.

Σέ τί συνίσταται ὁ κίνδυνος τῆς «ἀριστερῆς» (τροτσκιστικῆς) παρέκκλισης στό κόμμα μας; Στό ὅτι ὑπερτιμᾶ τή δύναμη τῶν ἐχθρῶν μας, τή δύναμη τοῦ καπιταλισμοῦ, στό ὅτι βλέπει μονάχα τή δυνατότητα ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ, μά δέ βλέπει τή δυνατότητα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τίς δυνάμεις τῆς χώρας μας, στό ὅτι πέφτει σέ ἀπόγνωση καί βρίσκεται στήν ἀνάγκη νά αὐτοπαρηγορεῖται μέ φλυαρίες γιά θερμιδορισμό τοῦ κόμματός μας.

'Απ' τά λόγια τοῦ Λένιν, ὅτι «ὅσο θά ζοῦμε σέ μικροαγροτική χώρα, στή Ρωσία θά ὑπάρχει πιό σταθερή οἰκονομική βάση γιά τόν καπιταλισμό, παρά γιά τόν κομμουνισμό», ἀπ' αὐτά τά λόγια τοῦ Λένιν, ἡ «ἀριστερή» παρέκκλιση βγάζει τό λαθεμένο συμπέρασμα, ὅτι γενικά εἶναι ἀδύνατο νά οἰκοδομηθεῖ ὁ σοσιαλισμός στήν ΕΣΣΔ, ὅτι μέ τήν ἀγροτιά δέν πρόκειται νά βγεῖ τίποτα, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι πιά ξεπερασμένη, ὅτι ἄν δέν προλάβει ἡ βοήθεια ἀπ' τή νικηφόρα ἐπανάσταση τῆς Δύσης, ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν ΕΣΣΔ θά πέσει ἤ θά ἐκφυλιστεῖ, ὅτι ἄν δέ γίνει ἀποδεχτό τό φανταστικό σχέδιο τῆς ὑπερεκβιομηχάνισης ἐφαρμοζόμενο ἔστω καί μ' ἀντίτιμο τή διάσπαση τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀγροτιά, ἡ ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ πρέπει νά θεωρεῖται χαμένη.

'Από δῶ πηγάζει ὁ τυχοδιωκτισμός στήν πολιτική τῆς «ἀριστερῆς» παρέκκλισης. 'Από δῶ πηγάζουν τά «ὑπεράνθρωπα» ἅλματα στήν πολιτική.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ νίκη τῆς «ἀριστερῆς» παρέκκλισης στό κόμμα μας θά ὁδηγοῦσε στήν ἀπόσπαση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπ' τήν ἀγροτική της βάση, στήν ἀπόσπαση τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπ' τήν ὑπόλοιπη ἐργατική μάζα, καί συνεπῶς, στήν ἧττα τοῦ προλεταριάτου καί στήν ἐνίσχυση τῶν προϋποθέσεων γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ.

"Οπως βλέπετε καί οἱ δυό αὐτοί κίνδυνοι, καί ὁ «ἀριστερός» καί ὁ δεξιός, καί οἱ δυό αὐτές παρεκκλίσεις ἀπ' τή λενινιστική γραμμή, καί ἡ δεξιά καί ἡ «ἀριστερή», ὁδηγοῦν, ἄν καί ἀπό διαφορετικούς δρόμους, σ' ἕνα καί τό ἴδιο ἀποτέλεσμα.

Ποιός ἀπ' αὐτούς τούς κινδύνους εἶναι ὁ χειρότερος; Νομίζω, πώς καί οἱ δυό εἶναι χειρότεροι.

Ἡ διαφορά ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς παρεκκλίσεις, ἀπ' τήν ἄποψη τοῦ ἐπιτυχημένου ἀγώνα ἐνάντιά τους, βρίσκεται στό ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς «ἀριστερῆς» παρέκκλισης εἶναι στή δοσμένη στιγμή πιό φανερός γιά τό κόμμα, ἀπ' ὅ,τι ὁ κίνδυνος τῆς δεξιᾶς. Τό γεγονός ὅτι ἐνάντια στήν «ἀριστερή» παρέκκλιση, ἐδῶ καί κάμποσα χρόνια τώρα διεξάγεται στό κόμμα μας ἔντονος ἀγώνας, αὐτό τό γεγονός δέν μποροῦσε, φυσικά, νά περάσει στά χαμένα γιά τό κόμμα. Εἶναι φανερό ὅτι τό κόμμα στά χρόνια τῆς πάλης ἐνάντια στήν «ἀριστερή», τροτσκιστική παρέκκλιση, διδάχτηκε πολλά καί δέν εἶναι πιά εὔκολο νά τό ξεγελάσει κανείς μέ «ἀριστερές» φράσεις.

Ὅσο γιά τό δεξιό κίνδυνο, πού ὑπῆρχε καί προηγούμενα καί πού τώρα παρουσιάζεται πιό ἀνάγλυφα λόγω τῆς ἐνίσχυσης τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου, σέ σύνδεση μέ τήν περσινή κρίση στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν, νομίζω, πώς δέν εἶναι καί τόσο φανερός γιά ὁρισμένα στρώματα τοῦ κόμματός μας. Γι' αὐτό τό καθῆκον μας εἶναι, χωρίς νά ἐξασθενίσουμε οὔτε κατά ἕνα γιῶτα τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν «ἀριστερό», τροτσκιστικό κίνδυνο, νά ρίξουμε τό βάρος στόν ἀγώνα ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση καί νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά γίνει ὁ κίνδυνος αὐτῆς τῆς παρέκκλισης τόσο φανερός γιά τό κόμμα, ὅσο φανερός εἶναι κι ὁ τροτσκιστικός κίνδυνος.

Ἴσως τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης νά μήν ἔμπαινε σέ μᾶς μέ τόση ὀξύτητα, ὅπως μπαίνει σήμερα, ἄν δέν ἦταν συνδεμένο μέ τό ζήτημα τῶν δ υ σ κ ο λ ι ῶ ν τῆς ἀνάπτυξής μας. Μά ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ὑπόθεση ὅτι ἡ ὕπαρξη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης περιπλέκει τίς δυσκολίες τῆς ἀνάπτυξής μας καί βάζει φρένο στήν κατανίκηση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν. Κι ἀκριβῶς γιατί ὁ δεξιός κίνδυνος δυσχεραίνει τόν ἀγώνα γιά τήν κατανίκηση τῶν δυσκολιῶν, ἀκριβῶς γι' αὐτό, τό ζήτημα τῆς κατανίκησης τοῦ δεξιοῦ κινδύνου ἀποχτᾶ γιά μᾶς ἰδιαίτερα σπουδαία σημασία.

Δυό λόγια γιά τό χαρακτήρα τῶν δυσκολιῶν μας. Πρέπει νάχουμε ὑπόψη μας, ὅτι τίς δυσκολίες μας σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά τίς θεωροῦμε δυσκολίες στασιμότητας ἤ κατάπτωσης. Ὑπάρχουν δυσκολίες πού συνδέονται μέ τήν κατάπτωση ἤ τή στασιμότητα μιᾶς οἰκονομίας καί οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νά κάνουν λιγότερο ὀδυνηρή τή στασιμότητα ἤ λιγότερο βαθιά τήν κατάπτωση τῆς οἰκονομίας. Οἱ δικές μας δυσκολίες δέν ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τέτιου εἴδους δυσκολίες. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῶν δυσκολιῶν μας βρίσκεται στό ὅτι εἶναι δυσκολίες ἀ ν ό δ ο υ, δυσκολίες ἀνάπτυξης. Ὅταν στή χώρα μας μιλοῦν γιά δυσκολίες, πρόκειται συνήθως γιά τό πόσα στά ἑκατό πρέπει ν' ἀ ν ε β ε ῖ ἡ βιομηχανία, πόσα στά ἑκατό πρέπει ν' α ὐ ξ η θ ο ῦ ν οἱ καλλιεργούμενες ἐκτάσεις, πόσα πούτια πρέπει ν' ἀ ν ε β ε ῖ ἡ ἀπόδοση τῆς γῆς κλπ. κλπ. Κι ἀκριβῶς γιατί οἱ δυσκολίες μας εἶναι δυσκολίες ἀνόδου καί ὄχι κατάπτωσης ἤ στασιμότητας, ἀκριβῶς γι' αὐτό, δέν μποροῦν ν' ἀποτελοῦν γιά τό κόμμα κάτι τό ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνο.

Μά οἱ δυσκολίες παρ' ὅλα αὐτά παραμένουν δυσκολίες. Καί ἐπειδή γιά τήν κατανίκηση τῶν δυσκολιῶν εἶναι ἀναγκαία ἡ ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων, εἶναι ἀναγκαία ἡ σταθερότητα καί ἡ ἀντοχή, μά σταθερότητα καί ἀντοχή δέν ἔχει ὁ καθένας—ἴσως γιατί ὑπάρχει κούραση καί ἐξάντληση ἤ γιατί προτιμοῦν νά ζοῦν ἥσυχα, χωρίς πάλη καί ἀνησυχίες—ἀπό δῶ ἀκριβῶς ἀρχίζουν οἱ ταλαντεύσεις κι οἱ δισταγμοί, οἱ στροφές πρός τήν κατεύ-

θυνση τῆς μικρότερης ἀντίστασης, οἱ κουβέντες γιά ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, γιά διευκολύνσεις στά καπιταλιστικά στοιχεῖα, γιά ἄρνηση τῆς ἀναγκαιότητας τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ καί γενικά καθετί πού βγαίνει ἔξω ἀπ' τά πλαίσια τῶν συνηθισμένων καί ἤρεμων συνθηκῶν τῆς καθημερινῆς δουλιᾶς.

Ἐμεῖς ὅμως δέν μποροῦμε νά κινηθοῦμε πρός τά μπρός χωρίς νά ὑπερνικήσουμε τίς δυσκολίες πού ὀρθώνονται μπροστά μας. Καί γιά νά ὑπερνικήσουμε τίς δυσκολίες, πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά κατανικήσουμε τό δεξιό κίνδυνο, πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα νά ὑπερνικήσουμε τή δεξιά παρέκκλιση, πού φρενάρει τόν ἀγώνα ἐνάντια στίς δυσκολίες καί προσπαθεῖ νά ὑπονομεύσει τή θέληση τοῦ κόμματός μας στόν ἀγώνα γιά τήν ὑπερνίκηση τῶν δυσκολιῶν.

Πρόκειται, φυσικά, γιά πραγματικό ἀγώνα ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση κι ὄχι γιά ἀγώνα στά λόγια καί στά χαρτιά. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι στό κόμμα μας, πού γιά νά καθησυχάσουν τή συνείδησή τους, δέν ἔχουν καμιά ἀντίρρηση νά κηρύχνουν τόν ἀγώνα ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο, ἔτσι ὅπως οἱ παπάδες ψέλνουν κάποτε τό «ἀλληλούια, ἀλληλούια», πού δέν παίρνουν ὅμως κανένα, ἀπόλυτα κανένα πραχτικό μέτρο, γιά νά τοποθετήσουν τόν ἀγώνα ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση σέ σταθερή βάση καί νά τήν κατανικήσουν στήν πράξη. Τό ρεῦμα αὐτό λέγεται στή χώρα μας ρεῦμα συμφιλιωτικό ἀπέναντι στή δεξιά, τήν ἀνοιχτά ὀπορτουνιστική παρέκκλιση. Δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς, ὅτι ὁ ἀγώνας ἐνάντια σέ ἕνα τέτιου εἴδους συμφιλιωτισμό ἀποτελεῖ συστατικό μέρος τοῦ γενικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση, ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο. Γιατί εἶναι ἀδύνατο νά κατανικήσουμε τή δεξιά, ὀπορτουνιστική παρέκκλιση, ἄν δέν διεξάγουμε συστηματικό ἀγώνα ἐνάντια στό συμφιλιωτισμό, πού καλύπτει κάτω ἀπ' τίς φτεροῦγες του τούς ὀπορτουνιστές.

Τό ζήτημα τῶν φορέων τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης παρουσιάζει ἀναμφισβήτητο ἐνδιαφέρον, παρ' ὅλο πού δέν λύνει τό πρόβλημα. Μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά συγκρουστοῦμε μέ τούς φορεῖς τοῦ δεξιοῦ κινδύνου στίς ὀργανώσεις βάσης τοῦ κόμματός μας στή διάρκεια τῆς περσινῆς κρίσης στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν, ὅταν μιά σειρά κομμουνιστές στίς ἐπαρχίες καί στά χωριά, τάσσονταν ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ κόμματος καί ἐπιδίωκαν συμμαχία μέ τά κουλάκικα στοιχεῖα. Ξέρετε ὅτι τά στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ εἴδους ξεκαθαρίστηκαν ἀπ' τό κόμμα μας φέτος τήν ἄνοιξη, πράγμα πού ἀναφέρεται εἰδικά στό γνωστό ντοκουμέντο τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας τοῦ φετεινοῦ Φλεβάρη.

Δέ θἄταν ὅμως σωστό νά ποῦμε, ὅτι τέτια στοιχεῖα δέν ἔμειναν στό κόμμα μας. Ἄν πᾶτε πιό πάνω, στίς κομματικές ὀργανώσεις τῶν ἐπαρχιῶν καί τῶν κυβερνείων καί ψάξετε ὅπως πρέπει στό σοβιετικό καί στό συνεταιριστικό μηχανισμό, θά μπορούσατε χωρίς κόπο νά βρεῖτε ἐδῶ φορεῖς τοῦ δεξιοῦ κινδύνου καί τοῦ συμφιλιωτικοῦ πνεύματος ἀπέναντί του. Εἶναι γνωστά τά «γράμματα», οἱ «δηλώσεις» καί τ' ἄλλα ντοκουμέντα μιᾶς σειρᾶς στελεχῶν τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ σοβιετικοῦ μας μηχανισμοῦ, ὅπου ἡ τάση πρός τή δεξιά παρέκκλιση ἐκδηλώθηκε μέ ὅλη της τή σαφήνεια. Ξέρετε πώς γιά τά γράμματα καί τά ντοκουμέντα αὐτά γίνεται λόγος στά στενογραφημένα πραχτικά τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Ἰούλη.

Ἄν πᾶμε ἀκόμα πιό πάνω καί θέσουμε τό ἐρώτημα τί γίνεται μέ τά μέλη τῆς ΚΕ, πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς καί μέσα στήν ΚΕ ὑπάρχουν μερικά, εἶναι ἀλήθεια πολύ ἀσήμαντα, στοιχεῖα συμφιλιωτικῆς στάσης ἀπέναντι

στό δεξιό κίνδυνο. Τά στενογραφημένα πρακτικά τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ Ἰούλη ἀποτελοῦν ἄμεση ἀπόδειξη γι' αὐτό.

Καί τί γίνεται στό Πολιτικό Γραφεῖο; Ὑπάρχουν ἄραγε τίποτε παρεκκλίσεις στό ΠΓ; Στό ΠΓ δέν ἔχουμε οὔτε δεξιούς, οὔτε «ἀριστερούς», οὔτε συμφιλιωτές ἀπέναντί τους. Αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε ἐδῶ μ' ὅλη τήν κατηγορηματικότητα. Εἶναι καιρός νά σταματήσουμε τά κουτσομπολιά, πού διαδίδουν οἱ «καλοθελητές» τοῦ κόμματος κι οἱ κάθε λογῆς ἀντιπολιτευόμενοι, γιά τήν ὕπαρξη δεξιᾶς παρέκκλισης ἤ συμφιλιωτικῆς στάσης ἀπέναντί της μέσα στό ΠΓ τῆς ΚΕ μας.

Ὑπῆρχαν ταλαντεύσεις καί δισταγμοί στήν ὀργάνωση τῆς Μόσχας ἤ στήν ἡγεσία της, στήν ἐπιτροπή τῆς Μόσχας; Ναί, ὑπῆρχαν. Θά ἦταν ἀνόητο νά ὑποστηρίζουμε τώρα ὅτι δέν ὑπῆρχαν ἐκεῖ δισταγμοί καί ταλαντεύσεις. Ὁ εἰλικρινής λόγος τοῦ Πενκόφ ἀποτελεῖ ἄμεση ἀπόδειξη γι' αὐτό. Ὁ Πενκόφ δέν εἶναι ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος στήν ὀργάνωση τῆς Μόσχας καί στήν ἐπιτροπή τῆς Μόσχας. Ἀκούσατε, πῶς ἀναγνώρισε ἀνοιχτά καί ἀπερίφραστα τά λάθη του σέ μιά σειρά σπουδαιότατα ζητήματα τῆς κομματικῆς μας πολιτικῆς. Φυσικά αὐτό δέ σημαίνει, ὅτι ἡ ἐπιτροπή τῆς Μόσχας στό σύνολό της εἶχε ταλαντεύσεις. Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Ἕνα τέτιο ντοκουμέντο, σάν τήν ἔκκληση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας πρός τά μέλη τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας τόν Ὀχτώβρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου, μαρτυρεῖ ἀναντίρρητα ὅτι ἡ ἐπιτροπή τῆς Μόσχας κατόρθωσε νά ὑπερνικήσει τίς ταλαντεύσεις μερικῶν μελῶν της. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ καθοδηγητικός πυρήνας τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας θά κατορθώσει νά διορθώσει ὁριστικά τήν κατάσταση.

Μερικοί σύντροφοι εἶναι δυσαρεστημένοι, γιατί σ' αὐτή τήν ὑπόθεση ἐπενέβηκαν οἱ ἀχτιδικές ὀργανώσεις, καί ἔβαλαν ζήτημα νά μπεῖ τέρμα στά λάθη καί τίς ταλαντεύσεις αὐτῶν ἤ ἐκείνων τῶν καθοδηγητῶν τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας. Δέν ξέρω, πῶς μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ αὐτή ἡ δυσαρέσκεια; Τί τό κακό μπορεῖ νά ὑπάρχει στό γεγονός, ὅτι τά ἀχτιδικά ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας ὕψωσαν τή φωνή τους καί ἀπαίτησαν νά μπεῖ τέρμα στά λάθη καί στίς ταλαντεύσεις; Μήπως ἡ δουλιά μας δέν διεξάγεται μέ τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς ἀπ' τά κάτω; Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι ἡ αὐτοκριτική ἀνεβάζει τή δραστηριότητα τῶν κομματικῶν καί γενικά τῶν προλεταριακῶν μαζῶν; Τότε τί τό κακό ἤ ἐπικίνδυνο ὑπάρχει στό ὅτι τά ἀχτιδικά ἀχτίφ βρέθηκαν στό ὕψος τῆς κατάστασης;

Ἐνήργησε σωστά ἡ ΚΕ, ἐπεμβαίνοντας σ' αὐτή τήν ὑπόθεση; Νομίζω ὅτι ἡ ΚΕ ἐνήργησε σωστά. Ὁ Μπερζίν νομίζει ὅτι ἡ ΚΕ ἐνεργεῖ πολύ αὐστηρά ὅταν βάζει ζήτημα ἀντικατάστασης ἑνός ἀχτιδικοῦ καθοδηγητῆ, πού ἐνάντιά του ξεσηκώθηκε ἡ ἀχτιδική ὀργάνωση. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Θά μποροῦσα νά θυμίσω στό Μπερζίν μερικά ἐπεισόδια τοῦ 1919 ἤ τοῦ 1920, τότε πού ὁρισμένα μέλη τῆς ΚΕ, πού ἔκαναν μερικά, νομίζω ὄχι πολύ σοβαρά, λάθη σχετικά μέ τήν κομματική γραμμή, τιμωρήθηκαν παραδειγματικά μέ πρόταση τοῦ Λένιν, ἕνας μάλιστα στάλθηκε στό Τουρκεστάν, ἐνῶ ἕνας ἄλλος παραλίγο νά τό πληρώσει μέ καθαίρεση ἀπ' τήν ΚΕ.

Εἶχε δίκιο ὁ Λένιν ἐνεργώντας ἔτσι; Νομίζω, πώς εἶχε ἀπόλυτα δίκιο. Ἡ κατάσταση τότε στήν ΚΕ δέν ἦταν τέτια ὅπως εἶναι τώρα. Ἡ μισή ΚΕ ἀκολουθοῦσε τότε τόν Τρότσκι καί στήν ἴδια τήν ΚΕ δέν ὑπῆρχε σταθερή κα-

τάσταση. Σήμερα ἡ ΚΕ ἐνεργεῖ ἀσύγκριτα πιό μαλακά. Γιατί; Μήπως θέλουμε νά φανοῦμε πιό καλοί ἀπ' τό Λένιν; Ὄχι. δέν πρόκειται γι' αὐτό. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι τώρα ἡ κατάσταση στήν ΚΕ εἶναι πιό σταθερή ἀπό τότε καί ἡ ΚΕ ἔχει τώρα τή δυνατότητα νά ἐνεργεῖ πιό μαλακά.

Δέν ἔχει δίκιο καί ὁ Σαχάροφ, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ ΚΕ ἄργησε νά ἐπέμβει. Δέν ἔχει δίκιο, γιατί ὅπως φαίνεται, δέν ξέρει ὅτι ἡ ἐπέμβαση τῆς ΚΕ ἄρχισε οὐσιαστικά ἀπ' τό Φλεβάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου. Ἄν ὁ Σαχάροφ ἐπιθυμεῖ μπορεῖ νά βεβαιωθεῖ γι' αὐτό. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἐπέμβαση τῆς ΚΕ δέν ἔδοσε μέ μιᾶς θετικά ἀποτελέσματα. Θᾶταν ὅμως παράξενο ἄν κατηγορούσαμε γι' αὐτό τήν ΚΕ.

Συμπεράσματα:

1) ὁ δεξιός κίνδυνος ἀποτελεῖ σοβαρό κίνδυνο μέσα στό κόμμα μας, γιατί ἔχει τίς ρίζες του στίς κοινωνικοοικονομικές συνθῆκες τῆς χώρας μας·

2) ὁ κίνδυνος τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης μεγαλώνει λόγω τῆς ὕπαρξης δυσκολιῶν, πού δέν μποροῦν νά ὑπερνικηθοῦν, ἄν δέν ὑπερνικηθεῖ ἡ δεξιά παρέκκλιση καί ὁ συμφιλιωτισμός ἀπέναντί της·

3) στήν ὀργάνωση τῆς Μόσχας ὑπῆρχαν ταλαντεύσεις καί δισταγμοί, ὑπῆρχαν στοιχεῖα ἀστάθειας·

4) ὁ πυρήνας τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας, μέ τή βοήθεια τῆς ΚΕ καί τῶν ἀχτιδικῶν ἀχτίφ πῆρε ὅλα τά μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ταλαντεύσεων·

5) δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἐπιτροπή τῆς Μόσχας θά κατορθώσει νά ὑπερνικήσει τά λάθη, πού εἶχαν παρουσιαστεῖ προηγούμενα·

6) τό καθῆκον μας εἶναι νά ἐξαλείψουμε τήν ἐσωτερική πάλη, νά συσπειρώσουμε τήν ὀργάνωση τῆς Μόσχας σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο καί νά διεξάγουμε μ' ἐπιτυχία τίς καινούργιες ἐκλογές στούς πυρῆνες μέ βάση τήν πλατιά αὐτοκριτική. (Χειροκροτήματα).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 247, 23 τοῦ Ὀχτώβρη 1928.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ σ. Σ.

Σύντροφε Σ.!

Πῆρα τό γράμμα Σας καί πρέπει νά πῶ ὅτι δέν μπορῶ νά συμφωνήσω μέ κανέναν τρόπο μαζί Σας.

1) Ἀπ' τήν περικοπή τοῦ Λένιν βγαίνει ξεκάθαρα ὅτι ὅσο θά παραμένουμε μικροαγροτική χώρα, θά ὑπάρχει γιά μᾶς καί ὁ κίνδυνος παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ. Λέτε πώς αὐτή ἡ σκέψη τοῦ Λένιν «δέν ἔχει ἐφαρμογή στή σημερινή περίοδο τῆς ΕΣΣΔ». Καί γιατί; μπορεῖ νά ρωτήσει κανείς. Μήπως δέν παραμένουμε ἀκόμα μικροαγροτική χώρα;

Βέβαια, ἐφόσον ἀναπτύσσεται στή χώρα μας ἡ σοσιαλιστική βιομηχανία καί οἱ συλλογικές μορφές οἰκονομίας ἀρχίζουν νά ριζώνουν στό χωριό, οἱ πιθανότητες παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ ἐλαττώνονται. Αὐτό εἶναι γεγονός. Σημαίνει ὅμως αὐτό, ὅτι πάψαμε κιόλας νά εἴμαστε μικροαγροτική χώρα; Σημαίνει αὐτό ὅτι οἱ σοσιαλιστικές μορφές στή χώρα μας ἀναπτύχθηκαν τόσο πολύ πού δέν πρέπει πιά νά θεωροῦμε τήν ΕΣΣΔ χώρα μικροαγροτική; Εἶναι φανερό πώς δέ σημαίνει.

Καί τί βγαίνει ἀπ' αὐτό; Ἀπ' αὐτό βγαίνει μόνο ἕνα: ὅτι ὁ κίνδυνος παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ στή χώρα μας ὑπάρχει. Πῶς μποροῦμε νά ἀμφισβητοῦμε αὐτό τό ἐξόφθαλμο γεγονός;

2) Μοῦ γράφετε στό γράμμα Σας: «Ἀπ' ὅσα εἴπατε γιά τή δεξιά καί γιά τήν „ἀριστερή" παρέκκλιση, βγαίνει ὅτι ἐμεῖς διαφωνοῦμε καί μέ τούς δεξιούς καί μέ τούς „ἀριστερούς" μόνο στό ζήτημα τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐκβιομηχάνισης. Ἐνῶ τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, στήν ἐκτίμηση τῆς τροτσκιστικῆς θέσης, τό θίγετε στά πεταχτά. Αὐτό ὁδηγεῖ σέ μιά πολύ κακή ἑρμηνεία τοῦ λόγου Σας».

Πολύ πιθανό τό λόγο μου* νά τόν ἑρμηνεύουν διαφορετικά. Αὐτό εἶναι ζήτημα γούστου. Γιά μένα, ὅμως, εἶναι ὁλοφάνερο, ὅτι οἱ σκέψεις πού ἐκθέτονται στό γράμμα Σας δέν ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα. Στό λόγο μου λέω ξεκάθαρα ὅτι ἡ δεξιά παρέκκλιση «ὑποτιμᾶ τή δύναμη τοῦ καπιταλισμοῦ» στή χώρα μας, «δέ βλέπει τόν κίνδυνο τῆς ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ», «δέν καταλαβαίνει τό μηχανισμό τῆς ταξικῆς πάλης», «καί γι' αὐτό κάνει τόσο εὔκολα παραχωρήσεις στόν καπιταλισμό». Στό λόγο μου λέω ξεκάθαρα ὅτι «ἡ νίκη τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης στό κόμμα μας» «θά μεγάλωνε τίς πιθανότητες ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ στή χώρα μας». Καταλαβαίνετε, φυσικά, ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται μόνο γιά τό ρυθμό τῆς ἐκβιομηχάνισης.

Τί πρέπει, λοιπόν, νά ποῦμε ἀκόμα γιά τή δεξιά παρέκκλιση γιά νά Σᾶς ἱκανοποιήσουμε;

Ὅσο γιά τήν «ἀριστερή», τήν τροτσκιστική παρέκκλιση, στό λόγο μου λέω ξεκάθαρα, πώς αὐτή ἀρνεῖται τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, ἀρνεῖται τήν ἰδέα τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς

* Βλ. στόν τόμο αὐτό σελ. 254—273. Σύντ.

τάξης μέ τήν ἀγροτιά καί εἶναι ἕτοιμη νά ἐφαρμόσει τό φανταστικό της σχέδιο ἐκβιομηχάνισης, ἔστω καί μ' ἀντίτιμο τή διάσπαση τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀγροτιά. Στό λόγο μου ἔχω πεῖ (ἄν τόν διαβάσατε), ὅτι «ἡ νίκη τῆς „ἀριστερῆς" παρέκκλισης στό κόμμα μας θά ὁδηγοῦσε στήν ἀπόσπαση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τήν ἀγροτική της βάση, στήν ἀπόσπαση τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπ' τήν ὑπόλοιπη ἐργατική μάζα, καί, συνεπῶς, στήν ἧττα τοῦ προλεταριάτου καί στή διευκόλυνση τῶν προϋποθέσεων ἀποκατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ». Καταλαβαίνετε, φυσικά, ὅτι ἐδῶ δέν πρόκειται μόνο γιά τό ρυθμό τῆς ἐκβιομηχάνισης.

Νομίζω, πώς ἐδῶ εἰπώθηκε τό βασικό, ἀπ' ὅ,τι ἔχει εἰπωθεῖ γενικά στή χώρα μας ἐνάντια στόν τροτσκισμό.

Βέβαια, στό λόγο μου, γιά τήν «ἀριστερή» παρέκκλιση, λέγονται λιγότερα ἀπ' ὅσα γιά τή δεξιά. Αὐτό ὅμως συμβαίνει γιατί τό θέμα τοῦ λόγου μου ἦταν τό ζήτημα τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, πράγμα πού τό αναφέρω στήν ἀρχή τοῦ λόγου μου καί πού ἀνταποκρίνεται πέρα γιά πέρα στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τῆς Μόσχας. Ὅμως ἕνα πράγμα δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ κανείς, ὅτι, παρ' ὅλα αὐτά, στό λόγο μου ἀνάφερα γιά τόν τροτσκισμό τό βασικό πού γενικά τόν ξεχωρίζει ἀπό τή μιά μεριά ἀπό τό λενινισμό καί ἀπό τήν ἄλλη, ἀπό τή δεξιά παρέκκλιση.

Τί ἔπρεπε, λοιπόν, νά ποῦμε ἀκόμα γιά τόν τροτσκισμό σέ ἕνα λόγο ἀφιερωμένο στή δεξιά παρέκκλιση, γιά νά Σᾶς ἱκανοποιήσουμε;

3) Δέν Σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ δήλωσή μου ὅτι στό Πολιτικό Γραφεῖο δέν ἔχουμε οὔτε δεξιά οὔτε «ἀριστερή» παρέκκλιση ἤ συμφιλιωτισμό ἀπέναντί τους. Εἶχα βάση γιά

νά κάνω μιά τέτια δήλωση; Μάλιστα, εἶχα. Γιατί; Ἐπειδή ὅταν στό Πολιτικό Γραφεῖο ψηφιζόταν τό κείμενο τῆς ἔκκλησης τῆς ΚΕ πρός τά μέλη τῆς ὀργάνωσης τῆς Μόσχας, ἀνάμεσα στά παρόντα μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου δέ βρέθηκε οὔτε μιά ψῆφος κατά. Καλό εἶναι αὐτό, ἤ κακό; Ἐγώ νομίζω, ὅτι εἶναι καλό. Μποροῦμε ἄραγε νά κάνουμε ἀφαίρεση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ὅταν πρόκειται νά χαρακτηρίσουμε τό Πολιτικό Γραφεῖο τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1928; Εἶναι φανερό πώς δέν μποροῦμε.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς *Ι. Στάλιν*

27 τοῦ Ὀχτώβρη 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΤΗ ΛΕΝΙΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΜΣΟΜΟΛ

Χαιρετισμός
με τήν εὐκαιρία τῆς δέκατης ἐπετείου τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ

Χαιρετίζω τή λενινιστική κομσομόλ μέ τήν εὐκαιρία τῆς 10ης ἐπετείου της!

Ἡ λενινιστική κομσομόλ ἦταν καί παραμένει ἡ νεαρή ἐφεδρεία τῆς ἐπανάστασής μας. Δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀπ' τούς καλύτερους ἐκπρόσωπους τῆς ἐργατο-αγροτικῆς νέας γενιᾶς διαπαιδαγωγήθηκαν στίς γραμμές τῆς κομσομόλ, ἀτσαλώθηκαν ἐπαναστατικά καί μπῆκαν στό κόμμα μας, στά Σοβιέτ μας, στά συνδικάτα μας, στόν Κόκκινο Στρατό μας, στόν Κόκκινο Στόλο μας, στούς συνεταιρισμούς μας, στίς πολιτιστικές ὀργανώσεις μας, γιά νά ἀντικαταστήσουν τήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων.

Ἡ κομσομόλ πέτυχε νά ἐκπληρώσει αὐτό τό δύσκολο καθῆκον, γιατί διεξήγαγε τή δουλιά της κάτω ἀπ' τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος, ἤξερε νά συνδυάζει στή δράση της τή μόρφωση γενικά, ἰδιαίτερα τή λενινιστική μόρφωση, μέ τήν καθημερινή πραχτική δουλιά, ἤξερε νά διαπαιδαγωγεῖ τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν καί ἐργατριῶν, τῶν ἀγροτῶν καί ἀγροτισσῶν στό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ, ἤξερε νά βρίσκει τήν κοινή γλώσσα ἀνάμεσα στούς παλιούς καί τούς νέους λενινιστές, ἀνάμεσα στήν παλιά καί τή νέα φρουρά, ἤξερε νά ὑποτάσσει ὅλη τή δουλιά της στά

συμφέροντα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Μόνο χάρη σ' αὐτό ἡ κομσομόλ κατόρθωσε νά κρατᾶ ψηλά τή σημαία τοῦ Λένιν.

Ἄς ἐλπίζουμε ὅτι ἡ κομσομόλ θά κατορθώσει καί στό μέλλον νά ἐκπληρώσει τό χρέος της ἀπέναντι στό δικό μας καί τό διεθνές προλεταριάτο.

Χαιρετίζω τή λενινιστική κομσομόλ πού ἀποτελεῖ ἐφεδρεία, δυό ἑκατομμυρίων μελῶν, γιά τό κόμμα μας!

Ζήτω ἡ κομσομόλικη γενιά!

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 252.
28 τοῦ Ὀχτώβρη 1928.

ΣΤΗ ΛΕΝΙΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΜΣΟΜΟΛ

Χαιρετισμός
με τήν εὐκαιρία τῆς δέκατης ἐπετείου τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ

Χαιρετίζω τή λενινιστική κομσομόλ μέ τήν εὐκαιρία τῆς 10ης ἐπετείου της!

Ἡ λενινιστική κομσομόλ ἦταν καί παραμένει ἡ νεαρή ἐφεδρεία τῆς ἐπανάστασής μας. Δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀπ' τούς καλύτερους ἐκπρόσωπους τῆς ἐργατο-αγροτικῆς νέας γενιᾶς διαπαιδαγωγήθηκαν στίς γραμμές τῆς κομσομόλ, ἀτσαλώθηκαν ἐπαναστατικά καί μπῆκαν στό κόμμα μας, στά Σοβιέτ μας, στά συνδικάτα μας, στόν Κόκκινο Στρατό μας, στόν Κόκκινο Στόλο μας, στούς συνεταιρισμούς μας, στίς πολιτιστικές ὀργανώσεις μας, γιά νά ἀντικαταστήσουν τήν παλιά φρουρά τῶν μπολσεβίκων.

Ἡ κομσομόλ πέτυχε νά ἐκπληρώσει αὐτό τό δύσκολο καθῆκον, γιατί διεξήγαγε τή δουλιά της κάτω ἀπ' τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος, ἤξερε νά συνδυάζει στή δράση της τή μόρφωση γενικά, ἰδιαίτερα τή λενινιστική μόρφωση, μέ τήν καθημερινή πρακτική δουλιά, ἤξερε νά διαπαιδαγωγεῖ τή νέα γενιά τῶν ἐργατῶν καί ἐργατριῶν, τῶν ἀγροτῶν καί ἀγροτισσῶν στό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ, ἤξερε νά βρίσκει τήν κοινή γλώσσα ἀνάμεσα στούς παλιούς καί τούς νέους λενινιστές, ἀνάμεσα στήν παλιά καί τή νέα φρουρά, ἤξερε νά ὑποτάσσει ὅλη τή δουλιά της στά

συμφέροντα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Μόνο χάρη σ' αὐτό ἡ κομσομόλ κατόρθωσε νά κρατᾶ ψηλά τή σημαία τοῦ Λένιν.

Ἄς ἐλπίζουμε ὅτι ἡ κομσομόλ θά κατορθώσει καί στό μέλλον νά ἐκπληρώσει τό χρέος της ἀπέναντι στό δικό μας καί τό διεθνές προλεταριάτο.

Χαιρετίζω τή λενινιστική κομσομόλ πού ἀποτελεῖ ἐφεδρεία, δυό ἑκατομμυρίων μελῶν, γιά τό κόμμα μας!

Ζήτω ἡ κομσομόλικη γενιά!

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 252.
28 τοῦ Ὀχτώβρη 1928.

ΣΤΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΣΣΩΝ[57]

Στέλνω ἀδελφικό χαιρετισμό στίς ἐργάτριες καί σ' ὅλες τίς ἐργαζόμενες γυναῖκες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ!

Τίς εὔχομαι ἐπιτυχία στήν πάλη γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἐκμετάλλευσης, τῆς καταπίεσης, τῆς ἀνισότητας, τοῦ σκοταδιοῦ, τῆς καθυστέρησης!

Σέ ἑνιαῖο μέτωπο μέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους, κάτω ἀπ' τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης—ἐμπρός γιά τήν ἐκμηδένιση τοῦ καπιταλισμοῦ, γιά τή στερέωση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς καινούργιας, τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας!

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 267, 17 τοῦ Νοέμβρη 1928.

Η ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ Η ΔΕΞΙΑ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΣΤΟ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Λόγος στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ[58]
19 τοῦ Νοέμβρη 1928

Θά μιλήσω, σύντροφοι, γιά τά τρία βασικά ζητήματα πού ἔχουν τεθεῖ στίς θέσεις τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου.

Γιά τό ζήτημα τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας καί γιά τό ὅτι διευθυντικός παράγοντας στήν ἐκβιομηχάνιση εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς, μέ τήν ἐξασφάλιση ὅσο τό δυνατό πιό γοργοῦ ρυθμοῦ σ' αὐτή τήν ἀνάπτυξη.

Ἔπειτα γιά τό ζήτημα ὅτι ὁ ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας μένει πάρα πολύ πίσω ἀπό τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας καί γι' αὐτό τό λόγο τό πιό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας στήν ἐσωτερική μας πολιτική εἶναι τό ζήτημα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί ἰδιαίτερα τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν, τό ζήτημα πῶς νά ἀνεβάσουμε, νά ἀναδιοργανώσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία πάνω στή βάση τῆς νέας τεχνικῆς.

Καί τέλος, γιά τό τρίτο ζήτημα, τό ζήτημα τῶν παρεκκλίσεων ἀπό τή γραμμή τοῦ κόμματος, τό ζήτημα τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα καί γιά τό ὅτι κύριος κίνδυνος γιά μᾶς στή δοσμένη στιγμή εἶναι ὁ δεξιός κίνδυνος, ἡ δεξιά παρέκκλιση.

I

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΡΥΘΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ἀφετηρία τῶν θέσεών μας εἶναι ἡ θέση ὅτι ὁ γοργός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας γενικά, καί ἰδιαίτερα τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς, ἀποτελεῖ τή βασική ἀρχή καί τό κλειδί τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας, τή βασική ἀρχή καί τό κλειδί γιά τό μετασχηματισμό ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας στή βάση τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνάπτυξης.

Τί σημαίνει ὅμως γοργός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας; Σημαίνει περισσότερες ἐπενδύσεις κεφαλαίων στή βιομηχανία. Κι αὐτό ὁδηγεῖ στήν ἔνταση ὅλων τῶν σχεδίων μας, τόσο τοῦ σχέδιου τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅσο καί τοῦ ἐκτός προϋπολογισμοῦ. Καί πραγματικά, τό χαρακτηριστικό τῶν ἀριθμῶν μας ἐλέγχου τά τελευταῖα τρία χρόνια, στήν περίοδο τῆς ἀναδιοργάνωσης, εἶναι ὅτι καταρτίζονται καί πραγματοποιοῦνται μέ τή σφραγίδα τῆς ἔντασης. Εἴτε πάρετε τούς ἀριθμούς μας ἐλέγχου, εἴτε ἐξετάσετε τά προσχέδια τοῦ προϋπολογισμοῦ μας, εἴτε συνομιλήσετε μέ τούς συντρόφους τοῦ κόμματός μας—τόσο μέ κείνους πού δουλεύουν στίς κομματικές ὀργανώσεις, ὅσο καί μέ κείνους πού καθοδηγοῦν τή σοβιετική, οἰκονομική καί συνεταιριστική μας οἰκοδόμηση—παντοῦ καί πάντα θά προβάλει ἕνα χαρακτηριστικό γνώρισμα: ἡ ἔνταση τῶν σχεδίων μας.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: μᾶς χρειάζεται γενικά αὐτή ἡ ἔνταση τῶν σχεδίων; Δέν μποροῦμε νά ἀποφύγουμε αὐτή τήν ἔνταση; Δέν μποροῦμε ἄραγε νά κάνουμε τή δουλιά μέ πιό ἀργό ρυθμό, μέσα σέ πιό «ἤρεμες» συνθῆκες; Μήπως ὁ γοργός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, πού υἱοθετήσαμε, ἐξηγεῖται μέ τόν ἀνήσυχο χαρακτήρα τῶν μελῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ;

Ὄχι, βέβαια! Στό Πολιτικό Γραφεῖο καί στό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ βρίσκονται ἄνθρωποι νηφάλιοι καί ἤρεμοι. Μιλώντας ἀφηρημένα, δηλαδή κάνοντας ἀφαίρεση τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς κατάστασης, θά μπορούσαμε, φυσικά, νά δουλεύουμε μέ πιό ἀργό ρυθμό. Τό ζήτημα ὅμως εἶναι ὅτι, πρῶτο, δέν μποροῦμε νά κάνουμε ἀφαίρεση τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς κατάστασης καί δεύτερο, ἐφόσον παίρνουμε γιά ἀφετηρία μας τήν κατάσταση πού μᾶς περιβάλλει, δέν μπορεῖ παρά νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἴσα-ἴσα αὐτή ἡ κατάσταση μᾶς ὑπαγορεύει τό γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας.

Ἐπιτρέψτε μου νά περάσω στήν ἐξέταση αὐτῆς τῆς κατάστασης, αὐτῶν τῶν συνθηκῶν ἐξωτερικοῦ καί ἐσωτερικοῦ χαρακτήρα, πού μᾶς ὑπαγορεύουν τό γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας.

Ἐξωτερικές συνθῆκες. Ἤρθαμε στήν ἐξουσία σέ μιά χώρα μέ φοβερά καθυστερημένη τεχνική. Δίπλα στίς ὀλιγάριθμες μεγάλες βιομηχανικές μονάδες πού βασίζονται λίγο-πολύ στή νέα τεχνική, ἔχουμε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες φάμπρικες καί ἐργοστάσια πού ἡ τεχνική τους δέν ἀντέχει σέ καμιά κριτική, ἀπό τήν ἄποψη τῶν καταχτήσεων τῆς σύγχρονης τεχνικῆς. Καί ταυτόχρονα ἔχουμε γύρω μας μιά σειρά κεφαλαιοκρατικές χῶρες, πού διαθέτουν μιά πολύ πιό ἀναπτυγμένη καί συγχρονισμένη βιομηχανική τεχνική ἀπό τή χώρα μας. Κοιτάξτε τίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί θά δεῖτε ὅτι ἐκεῖ ἡ τεχνική δέν προχωρεῖ ἁπλῶς, μά κυριολεχτικά τρέχει μπροστά, ἀφήνοντας πίσω τίς παλιές μορφές τῆς βιομηχανικῆς τεχνικῆς. Βγαίνει λοιπόν ὅτι ἀπό τή μιά μεριά ἔχουμε στή χώρα μας τό πιό πρω-

τοπόρο, τό Σοβιετικό καθεστώς καί τήν πιό πρωτοπόρα ἐξουσία τοῦ κόσμου, τή Σοβιετική ἐξουσία, κι ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἔχουμε μιά ὑπερβολικά καθυστερημένη τεχνική στή βιομηχανία, πού πρέπει νά ἀποτελέσει τή βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Νομίζετε πώς μποροῦμε νά πετύχουμε τήν τελική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, μέ τήν ὕπαρξη αὐτῆς τῆς ἀντίφασης;

Τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά ἐξαλείψουμε αὐτή τήν ἀντίφαση; Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει νά κατορθώσουμε νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τήν προχωρημένη τεχνική τῶν ἀναπτυγμένων κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν. Φτάσαμε καί ξεπεράσαμε τίς προχωρημένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες μέ τήν ἔννοια τῆς ἐγκαθίδρυσης ἑνός νέου πολιτικοῦ καθεστῶτος, τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Αὐτό εἶναι καλό. Εἶναι ὅμως λίγο. Γιά νά πετύχουμε τήν τελική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας χρειάζεται ἀκόμα νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε αὐτές τίς χῶρες καί ἀπό τεχνικο-οικονομική ἄποψη. Εἴτε θά τό πετύχουμε αὐτό, εἴτε θά μᾶς σβήσουν.

Αὐτό δέν εἶναι σωστό μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτό εἶναι σωστό καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ὑπεράσπισης τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας μας στίς συνθῆκες τῆς κεφαλαιοκρατικῆς περικύκλωσης. Εἶναι ἀδύνατο νά ὑπερασπίσουμε τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας μας, χωρίς νά ἔχουμε ἐπαρκῆ βιομηχανική βάση γιά τήν ἄμυνα. Εἶναι ἀδύνατο νά δημιουργήσουμε αὐτή τή βιομηχανική βάση, χωρίς νά διαθέτουμε ἀνώτερη τεχνική στή βιομηχανία.

Νά λοιπόν γιατί μᾶς χρειάζεται καί νά τί μᾶς ὑπαγορεύει τό γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας.

Ἡ τεχνικο-οικονομική καθυστέρηση τῆς χώρας μας δέν εἶναι δική μας ἐπινόηση. Ἡ καθυστέρηση αὐτή εἶναι

καθυστέρηση αἰώνων πού μᾶς τήν ἄφησε κληρονομιά ὅλη ἡ ἱστορία τῆς χώρας μας. Ἡ καθυστέρηση αὐτή ἦταν αἰσθητή σάν κακό καί πρίν, στήν προεπαναστατική περίοδο, καί κατοπινά, στή μετεπαναστατική περίοδο. Ὅταν ὁ Μεγάλος Πέτρος, ἔχοντας νά κάνει μέ τίς πιό ἀναπτυγμένες χῶρες τῆς Δύσης, ἔχτιζε πυρετώδικα ἐργοστάσια καί φάμπρικες γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ καί τήν ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τῆς χώρας, αὐτό ἦταν μιά ἰδιόμορφη προσπάθεια νά ξεφύγει ἀπό τά πλαίσια τῆς καθυστέρησης. Ὡστόσο εἶναι αὐτονόητο ὅτι καμιά ἀπό τίς παλιές τάξεις, οὔτε ἡ φεουδαρχική ἀριστοκρατία, οὔτε ἡ ἀστική τάξη, δέν μποροῦσαν νά ἐκπληρώσουν τό καθῆκον τῆς ἐξάλειψης τῆς καθυστέρησης τῆς χώρας μας. Κάτι παραπάνω: οἱ τάξεις αὐτές ὄχι μόνο δέν μποροῦσαν νά ἐκπληρώσουν αὐτό τό καθῆκον, μά ἦταν ἀνίκανες ἀκόμα καί νά τό θέσουν μέ μορφή κάπως ἱκανοποιητική. Ἡ προαιώνια καθυστέρηση τῆς χώρας μας μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ μόνο μέ βάση τήν πετυχημένη σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Καί μπορεῖ νά τήν ἐξαλείψει μόνο τό προλεταριάτο, πού ἔχει χτίσει τή διχτατορία του καί κρατᾶ στά χέρια του τήν καθοδήγηση τῆς χώρας.

Θἆταν ἀνόητο νά αὐτοπαρηγορούμαστε μέ τή σκέψη ὅτι μιά καί ἡ καθυστέρηση τῆς χώρας δέν εἶναι δική μας ἐπινόηση, ἀλλά τήν κληρονομήσαμε ἀπ' ὅλη τήν ἱστορία τῆς χώρας μας, ἐμεῖς δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει νά εὐθυνόμαστε γι' αὐτήν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Ἐφόσον ἤρθαμε στήν ἐξουσία καί ἀναλάβαμε τό καθῆκον τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς χώρας στή βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ, εὐθυνόμαστε καί πρέπει νά εὐθυνόμαστε γιά ὅλα, καί γιά τά κακά καί γιά τά καλά. Κι ἀκριβῶς γιατί εὐθυνόμαστε γιά ὅλα, πρέπει νά ἐξαλείψουμε τήν τεχνικο-οικονομική μας καθυστέρηση. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό

κάνουμε αὐτό ὁπωσδήποτε, ἄν πραγματικά θέλουμε νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τίς προχωρημένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες. Κι αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε μόνο ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι. Κι ἀκριβῶς γιά νά κάνουμε πράξη αὐτό τό καθῆκον, πρέπει νά πραγματοποιοῦμε συστηματικά ἕνα γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας. Κι ὅτι ἐμεῖς πραγματοποιοῦμε κιόλας ἕνα γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας τό βλέπει τώρα ὅλος ὁ κόσμος.

Τό πρόβλημα νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τίς προχωρημένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες ἀπό τεχνικο-οικονομική ἄποψη, τό πρόβλημα αὐτό δέν ἀποτελεῖ γιά μᾶς, τούς μπολσεβίκους, κάτι τό καινούργιο ἤ τό ἀναπάντεχο. Τό πρόβλημα αὐτό ἔμπαινε μπροστά μας ἀπό τό 1917, ἀκόμα ἀπό τήν περίοδο πρίν τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη. Τό ἔβαλε ὁ Λένιν ἀπ᾽ τό Σεπτέμβρη ἀκόμα τοῦ 1917, στίς παραμονές τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, στήν περίοδο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, στή μπροσούρα του «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς νά τήν καταπολεμήσουμε».

Νά τί ἔλεγε σχετικά ὁ Λένιν:

> «Ἡ ἐπανάσταση εἶχε σάν ἀποτέλεσμα μέσα σέ μερικούς μῆνες ἡ Ρωσία ὡς πρός τό *πολιτικό* της καθεστώς, νά φτάσει τίς προχωρημένες χῶρες. Αὐτό ὅμως εἶναι λίγο. Ὁ πόλεμος εἶναι ἀδυσώπητος, βάζει τό ζήτημα μέ ἀμείλιχτη ὀξύτητα: ἤ θά φτάσουμε τίς προχωρημένες χῶρες καί θά τίς ξεπεράσουμε *καί οἰκονομικά* ἤ θά χαθοῦμε... Ἤ θά τραβήξουμε ὁλοταχῶς μπροστά, ἤ θά χαθοῦμε. Ἔτσι βάζει τό ζήτημα ἡ ἱστορία» (ἔκδ. 3η, τόμ. 21ος, σελ. 191).

Τόσο κοφτά ἔβαζε ὁ Λένιν τό ζήτημα τῆς ἐξάλειψης τῆς τεχνικο-οικονομικῆς μας καθυστέρησης.

Ὁ Λένιν τἄγραφε ὅλ᾽ αὐτά στίς παραμονές τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, στήν περίοδο πρίν ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, ὅταν οἱ μπολσεβίκοι δέν εἶχαν ἀκόμα οὔτε ἐξουσία, οὔτε κοινωνικοποιημένη βιομηχανία, οὔτε πλατιά διακλαδωμένο δίχτυ συνεταιρισμῶν, πού νά ἀγκαλιάζει ἑκατομμύρια ἀγρότες, οὔτε κολχόζ, οὔτε σοβχόζ. Τώρα πού ἔχουμε πιά κάτι τό οὐσιαστικό γιά νά ἐξαλείψουμε σύρριζα τήν τεχνικο-οικονομική μας καθυστέρηση, θά μπορούσαμε νά παραφράσουμε τά λόγια τοῦ Λένιν ἔτσι περίπου:

«Ἔχοντας οἰκοδομήσει τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, φτάσαμε καί ξ ε π ε ρ ά σ α μ ε τίς προχωρημένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες ἀπό π ο λ ι τ ι κ ή ἄποψη. Μά αὐτό εἶναι λίγο. Πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, τήν κοινωνικοποιημένη βιομηχανία μας, τίς μεταφορές, τό πιστωτικό σύστημα κτλ., τούς συνεταιρισμούς, τά κολχόζ, τά σοβχόζ κτλ. γιά νά φτάσουμε καί νά ξ ε π ε ρ ά σ ο υ μ ε τίς προχωρημένες κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ά».

Τό ζήτημα τοῦ γοργοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας δέ θάμπαινε μπροστά μας μέ τόση ὀξύτητα, ὅπως μπαίνει σήμερα, ἄν εἴχαμε μιά τόσο ἀναπτυγμένη βιομηχανία καί τόσο ἀναπτυγμένη τεχνική ὅπως, ἄς ποῦμε, ἡ Γερμανία, ἄν τό εἰδικό βάρος τῆς βιομηχανίας μέσα σ᾽ ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία ἦταν στή χώρα μας τόσο μεγάλο, ὅσο εἶναι λογουχάρη στή Γερμανία. Μ᾽ α ὐ τ ό τ ό ν ὅ ρ ο θά μπορούσαμε ν᾽ ἀναπτύξουμε τή βιομηχανία μέ λιγότερο γοργό ρυθμό, χωρίς νά φοβόμαστε ὅτι θά μείνουμε πίσω ἀπό τίς κεφαλαιοκρατικές χῶρες καί ξέροντας ὅτι μποροῦμε νά τίς ξεπεράσουμε μέ ἕνα πήδημα. Στήν περίπτωση ὅμως αὐτή δέ θά εἴχαμε τή σοβαρή τεχνικο-οικονομική καθυστέρηση πού ἔχουμε τώρα. Μά ἐδῶ εἶναι ἀκριβῶς τό ζήτημα, ὅτι δηλ. ἀπ᾽ αὐτή τήν ἄποψη βρισκόμαστε

πίσω ἀπό τή Γερμανία καί ἀπέχουμε πολύ ἀκόμα γιά νά τή φτάσουμε ἀπό τεχνικο-οικονομική ἄποψη.

Τό ζήτημα τοῦ γοργοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας δέ θάμπαινε μέ τόση ὀξύτητα σέ περίπτωση πού δέ θά ἀποτελούσαμε τή μοναδική χώρα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά μιά ἀπό τίς χῶρες τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, σέ περίπτωση πού θά εἴχαμε διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ὄχι μόνο στή χώρα μας, μά καί σ' ἄλλες χῶρες πιό προχωρημένες, ἄς ποῦμε, στή Γερμανία καί τή Γαλλία.

Μ' αὐτό τόν ὅρο ἡ κεφαλαιοκρατική περικύκλωση δέ θά μποροῦσε νά ἀποτελεῖ τό σοβαρό κίνδυνο πού ἀποτελεῖ σήμερα γιά μᾶς, τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς αὐτοτέλειας τῆς χώρας μας θά ὑποχωροῦσε φυσιολογικά σέ δεύτερη μοίρα, θά μπορούσαμε νά συμπεριληφθοῦμε στό σύστημα τῶν πιό ἀναπτυγμένων προλεταριακῶν κρατῶν, θά μπορούσαμε νά παίρναμε ἀπ' αὐτά μηχανές γιά τήν καρποφόρηση τῆς βιομηχανίας μας καί τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας, ἐφοδιάζοντάς τες μέ πρῶτες ὕλες καί τρόφιμα, θά μπορούσαμε, συνεπῶς, νά ἀναπτύξουμε τή βιομηχανία μας μέ λιγότερο γοργό ρυθμό. Ξέρετε ὅμως καλά ὅτι δέν ὑπάρχει αὐτός ὁ ὅρος καί ὅτι εἴμαστε ἀκόμα ἡ μοναδική χώρα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, περικυκλωμένη ἀπό κεφαλαιοκρατικές χῶρες, πολλές ἀπ' τίς ὁποῖες βρίσκονται πολύ πιό μπρός ἀπό μᾶς ἀπό τεχνικοοικονομική ἄποψη.

Νά γιατί ὁ Λένιν ἔβαζε τό ζήτημα νά φτάσουμε καί νά ξεπεράσουμε τίς οἰκονομικά προχωρημένες χῶρες, σάν ζήτημα ζωῆς ἤ θανάτου γιά τήν ἀνάπτυξή μας.

Αὐτές εἶναι οἱ ἐξωτερικές συνθῆκες πού μᾶς ὑπαγορεύουν τό γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας.

Ἐσωτερικές συνθῆκες. Ἐκτός ὅμως ἀπό τίς

ἐξωτερικές συνθῆκες ὑπάρχουν ἀκόμα καί οἱ ἐσωτερικές συνθῆκες πού ὑπαγορεύουν τό γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, σάν καθοριστική ἀρχή ὅλης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας. Ἐννοῶ τήν ὑπερβολική καθυστέρηση τῆς γεωργίας μας, τῆς τεχνικῆς της, τοῦ ἀγροτεχνικοῦ της ἐπιπέδου. Ἐννοῶ τήν ὕπαρξη στή χώρα μας συντριπτικῆς πλειοψηφίας μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν μέ τήν κατατεμαχισμένη καί ὁλότελα καθυστερημένη παραγωγή τους πού σέ σύγκριση μ' αὐτή ἡ μεγάλη μας σοσιαλιστική βιομηχανία μοιάζει σά νησί στόν ὠκεανό, νησί πού ἡ βάση του κάθε μέρα καί ἁπλώνει, μά πού ὡστόσο ἐξακολουθεῖ νά παραμένει νησί στόν ὠκεανό.

Στή χώρα μας λένε συνήθως, ὅτι ἡ βιομηχανία εἶναι ἡ καθοριστική ἀρχή ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, συμπεριλαβαίνοντας καί τήν ἀγροτική οἰκονομία, ὅτι ἡ βιομηχανία εἶναι τό κλειδί, πού μέ τή βοήθεια του ἡ καθυστερημένη καί κατατεμαχισμένη γεωργία μας μπορεῖ νά ἀναδιοργανωθεῖ πάνω στή βάση τοῦ κολεχτιβισμοῦ. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Καί ἀπ' αὐτό δέν πρέπει ν' απομακρυνόμαστε οὔτε στιγμή. Πρέπει ὅμως νά θυμόμαστε καί ὅτι, ἄν ἡ βιομηχανία εἶναι ἡ καθοριστική ἀρχή, ἡ ἀγροτική οἰκονομία ἀποτελεῖ τή βάση γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, καί σάν ἀγορά πού ἀπορροφᾶ τήν παραγωγή τῆς βιομηχανίας, καί σάν προμηθευτής πρώτων ὑλῶν καί τροφίμων, καί σάν πηγή ἐξαγώγιμων ἀποθεμάτων, ἀπαραίτητων γιά νά εἰσαγάγουμε τεχνικό ἐξοπλισμό γιά τίς ἀνάγκες τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Μποροῦμε μήπως νά προωθοῦμε τή βιομηχανία, ἀφήνοντας τήν ἀγροτική οἰκονομία στίς συνθῆκες τῆς ὁλότελα καθυστερημένης τεχνικῆς, χωρίς νά ἐξασφαλίσουμε ἀγροτοοικονομική βάση γιά τή βιομηχανία, χωρίς νά ἀνασυγκροτήσουμε τήν ἀγρο-

τική οἰκονομία καί χωρίς νά τή φέρουμε κοντά στή βιομηχανία; Ὄχι, δέν μποροῦμε.

Ἀπό δῶ βγαίνει τό καθῆκον νά ἐξασφαλίσουμε στόν ἀνώτατο βαθμό τήν ἀγροτική οἰκονομία μέ τά ἐργαλεῖα καί τά μέσα παραγωγῆς πού χρειάζονται γιά νά ἐπιταχύνουμε καί νά προωθήσουμε τό ἔργο τῆς ἀνασυγκρότησής της πάνω σέ νέα τεχνική βάση. Γιά νά πετύχουμε ὅμως τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος μᾶς χρειάζεται ἀπαραίτητα ἕνας γοργός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας. Φυσικά ἡ ἀνασυγκρότηση τῆς κατατεμαχισμένης καί διασπαρμένης ἀγροτικῆς οἰκονομίας εἶναι ἔργο ἀσύγκριτα πιό δύσκολο ἀπό τήν ἀνασυγκρότηση τῆς ἑνωμένης καί συγκεντροποιημένης σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας. Τό καθῆκον ὅμως αὐτό ὀρθώνεται μπροστά μας καί πρέπει νά τό ἐκπληρώσουμε. Καί δέν μποροῦμε νά τό ἐκπληρώσουμε διαφορετικά παρά μόνο στή βάση τοῦ γοργοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας.

Δέν εἶναι δυνατό ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί ἡ σοσιαλιστική οἰκοδόμηση νά στηρίζονται ἐπάπειρο, δηλ. γιά παραπολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, σέ δυό δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ έ ς βάσεις, στή βάση τῆς πολύ μεγάλης καί ἑνωμένης σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας καί στή βάση τῆς κατατεμαχισμένης καί καθυστερημένης μικροεμπορευματικῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Πρέπει βαθμιαῖα, μά συστηματικά καί ἐπίμονα, νά μεταφέρουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία σέ νέα τεχνική βάση, στή βάση τῆς μεγάλης παραγωγῆς τραβώντας την κοντά στή σοσιαλιστική βιομηχανία. Εἴτε θά ἐκπληρώσουμε αὐτό τό καθῆκον—καί τότε εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, εἴτε θά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπ' αὐτό τό καθῆκον, δέ θά τό ἐκπληρώσουμε—καί τότε ἡ ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό μπορεῖ νά ἀποβεῖ ἀναπόφευχτη.

Νά τί λέει σχετικά ὁ Λένιν:

«Ὅσο θά ζοῦμε σέ μικροαγροτική χώρα, στή Ρωσία ὑπάρχει πιό σταθερή οἰκονομική βάση γιά τόν καπιταλισμό παρά γιά τόν κομμουνισμό. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τό θυμόμαστε. Καθένας πού μελέτησε προσεχτικά τή ζωή τοῦ χωριοῦ σέ σύγκριση μέ τή ζωή τῆς πόλης, ξέρει πώς δέν ξεριζώσαμε τίς ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ καί δέν ὑποσκάψαμε τό θεμέλιο, τή βάση τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἐχθρός κρατιέται πάνω στό μικρό νοικοκυριό καί γιά νά ὑποσκάψουμε τά θεμέλιά του ὑπάρχει ἕνα μόνο μέσο: νά μεταφέρουμε τήν οἰκονομία τῆς χώρας, μαζί καί τή γεωργία, πάνω σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς. Τέτια βάση εἶναι μόνο ὁ ἠλεκτρισμός. Κομμουνισμός ἴσον Σοβιετική ἐξουσία σύν ἐξηλεκτρισμός ὅλης τῆς χώρας» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 46).

Ὅπως βλέπετε, ὁ Λένιν λέγοντας ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας δέν ἐννοεῖ τή μεμονωμένη κατασκευή ὁρισμένων ἠλεκτρικῶν σταθμῶν, ἀλλά τή βαθμιαία «μεταφορά τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, μ α ζ ί κ α ί τ ῆ ς γ ε ω ρ γ ί α ς*, σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς», πού ἔτσι εἴτ' ἀλλιῶς, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα, συνδέεται μέ τό ἔργο τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.

Ὁ Λένιν ἐκφώνησε αὐτό τό λόγο στό 8ο συνέδριο τῶν Σοβιέτ, τό Δεκέμβρη τοῦ 1920, στίς παραμονές ἀκριβῶς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ΝΕΠ, ὅταν θεμέλιωνε τό λεγόμενο σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ, δηλαδή τό σχέδιο Γκοελρό. Ὁρισμένοι σύντροφοι στηριζόμενοι σ' αὐτό λένε ὅτι οἱ θέσεις πού εἶναι διατυπωμένες στήν περικοπή αὐτή δέν ἔχουν πιά ἐφαρμογή στή σημερινή πραγματικότητα. Γιατί; θά ρωτήσει κανείς. Ἐπειδή ἀπό τότε λένε κύλησε πολύ νερό. Βέβαια εἶναι σωστό ὅτι ἀπό τότε κύλησε πολύ νερό. Σήμερα ἔχουμε ἀναπτυγμένη σοσιαλιστική βιομηχανία, ἔχουμε τά κολχόζ σά μαζικό πιά φαινόμενο, ἔχουμε τά παλιά καί τά

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

νέα σοβχόζ, ἔχουμε πυκνό δίχτυ ἀπό ἀναπτυγμένες συνεταιριστικές ὀργανώσεις, ἔχουμε σταθμούς ἐνοικίασης μηχανῶν γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, ἐφαρμόζουμε σήμερα τή μέθοδο τῶν συμβολαίων, σά νέα μορφή τῆς συμμαχίας, καί μποροῦμε νά κινήσουμε ὅλους αὐτούς τούς μοχλούς καί πολλούς ἄλλους, γιά νά μεταφέρουμε βαθμιαῖα τήν ἀγροτική οἰκονομία στή βάση τῆς νέας τεχνικῆς. Ὅλ' αὐτά εἶναι σωστά. Εἶναι ὅμως ἐπίσης σωστό ὅτι, παρ' ὅλ' αὐτά, ἐξακολουθοῦμε νά παραμένουμε χώρα μικροαγροτική, μέ ὑπεροχή τῆς μικρῆς παραγωγῆς. Κι αὐτό εἶναι τό βασικό. Κι ὅσο αὐτό τό βασικό παραμένει, θά διατηρεῖ τήν ἰσχή της καί ἡ θέση τοῦ Λένιν ὅτι «ὅσο θά ζοῦμε σέ μικροαγροτική χώρα, στή Ρωσία ὑπάρχει πιό σταθερή οἰκονομική βάση γιά τόν καπιταλισμό, παρά γιά τόν κομμουνισμό», ὅτι, ἑπομένως, ὁ κίνδυνος παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ δέν εἶναι κούφια λόγια.

Τό ἴδιο πράγμα λέει ὁ Λένιν, μά πιό κατηγορηματικά, στό σχέδιο τῆς μπροσούρας του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος» πού τόγραφε ὕ σ τ ε ρ α ἀπό τήν εἰσαγωγή τῆς ΝΕΠ (Μάρτης—Ἀπρίλης 1921):

«*Ἄν* πραγματοποιήσουμε τόν ἐξηλεκτρισμό μέσα σέ 10—20 χρόνια, δέν πρέπει νά φοβόμαστε οὔτε στάλα τόν ἀτομικισμό τοῦ μικρογεωργοῦ καί τό ἐλεύθερο ἐμπόριό *του* στή σφαίρα τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας. *Ἄν* δέν γίνει ὁ ἐξηλεκτρισμός τ ό τ ε εἶναι αναπόφευχτη ἡ ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό».

Καί παρακάτω, στό ἴδιο:

«10—20 χρόνια σωστῶν σχέσεων μέ τήν ἀγροτιά καί εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ νίκη σέ παγκόσμια κλίμακα (ἀκόμα κι ἄν ἀργήσουν οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις πού ἀναπτύσσονται), διαφορετικά μᾶς περιμένουν 20—40 χρόνια μαρτύρια κάτω ἀπ' τήν τρομοκρατία τῶν λευκοφρουρῶν» (ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 313).

Νά πόσο κοφτά βάζει τό ζήτημα ὁ Λένιν: εἴτε ἐξηλεκτρισμός, δηλαδή «μεταφορά τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, μαζί καί τῆς γεωργίας, σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς», εἴτε ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό.

Νά πῶς ἐννοεῖ ὁ Λένιν τό ζήτημα τῶν «σωστῶν σχέσεων μέ τήν ἀγροτιά».

Τό ζήτημα ἐδῶ δέν εἶναι νά χαϊδεύουμε τόν ἀγρότη καί νά τό θεωροῦμε αὐτό ἀποκατάσταση σωστῶν σχέσεων μαζί του, γιατί μέ τό χάιδεμα δέν πᾶς μακριά, μά νά βοηθήσουμε τόν ἀγρότη νά μεταφέρει τό νοικοκυριό του «πάνω σέ νέα τεχνική βάση, στήν τεχνική βάση τῆς σύγχρονης μεγάλης παραγωγῆς», γιατί αὐτός εἶναι ὁ κύριος δρόμος ἀπολύτρωσης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἀθλιότητα.

Ὅμως δέν εἶναι δυνατό νά μεταφέρουμε τήν οἰκονομία τῆς χώρας σέ νέα τεχνική βάση χωρίς ἕνα γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας καί πρίν ἀπ' ὅλα, τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τίς ἐσωτερικές συνθῆκες πού μᾶς ὑπαγορεύουν ἕνα γοργό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας.

Νά σέ ποιές συνθῆκες ἐξωτερικοῦ καί ἐσωτερικοῦ χαρακτήρα ὀφείλεται τό παραφόρτωμα τῶν ἀριθμῶν ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας.

Νά πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι τά σχέδια τῆς οἰκονομίας μας, τόσο τό σχέδιο τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅσο καί τό ἐκτός προϋπολογισμοῦ, φέρουν στή χώρα μας τή σφραγίδα τῆς ἔντασης, τή σφραγίδα τῶν σοβαρῶν ἐπενδύσεων στά κεφαλαιώδη ἔργα, πού ἔχουν γιά σκοπό τους τή διατήρηση τοῦ γοργοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας.

Μπορεῖ νά μᾶς ρωτήσουν: καί ποῦ τό λέν αὐτό οἱ θέσεις, σέ ποιό σημεῖο τους; (Μ ι ά φ ω ν ή: «Ναί, ποῦ τό

λένε;»). Γι' αὐτό τό πράγμα μιλᾶ στίς θέσεις τό συνολικό ποσό τῶν βασικῶν ἐπενδύσεων στή βιομηχανία γιά τό 1928/29. Οἱ θέσεις αὐτές ὀνομάζονται σέ μᾶς θέσεις γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου. Ἔτσι δέν εἶναι, σύντροφοι; (Μιά φωνή: «Ναί»). Ἔ, λοιπόν, οἱ θέσεις αὐτές λένε ὅτι τό 1928/29 ἐπενδύουμε στή βιομηχανία γιά κεφαλαιώδεις ἐργασίες 1650 ἑκατομ. ρούβλια. Μ' ἄλλα λόγια, φέτος ἐπενδύουμε στή βιομηχανία 330 ἑκατομ. ρούβλια περισσότερα ἀπό πέρσι.

Ἔτσι βγαίνει ὅτι ὄχι μόνο διατηροῦμε τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, μά κάνουμε ἀκόμα ἕνα βῆμα ἐμπρός ἐπενδύοντας στή βιομηχανία περισσότερα ἀπό πέρσι, δηλαδή αὐξάνοντας τίς κεφαλαιώδεις ἐργασίες στή βιομηχανία καί ἀπόλυτα καί σχετικά.

Αὐτό εἶναι τό κεντρικό σημεῖο τῶν θέσεων γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Μά ὁρισμένοι σύντροφοι δέν εἶδαν τόν ἐλέφαντα. Ἔκαναν κριτική τῆς κακῆς ὥρας στίς λεπτομέρειες τῶν θέσεων γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου, μά τό πιό σπουδαῖο δέν τό πρόσεξαν.

II

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ

Ὥς τώρα μίλησα γιά τό πρῶτο βασικό ζήτημα τῶν θέσεων, γιά τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας. Ἄς περάσουμε τώρα στό δεύτερο βασικό ζήτημα, στό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῶν θέσεων βρίσκεται στό ὅτι τονίζουν τό πρόβλημα τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας γενικά, τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν ἰδιαίτερα. Εἶναι ἄραγε σωστή ἡ γραμμή αὐτή τῶν θέσεων; Νομίζω πώς εἶναι σωστή. Ἤδη στήν Ὁλομέλεια τοῦ Ἰούλη εἰπώθηκε ὅτι τό πιό ἀδύνατο σημεῖο στήν ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας εἶναι ἡ ὑπερβολική καθυστέρηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας γενικά, καί ἰδιαίτερα τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν.

Ἐκεῖνοι πού μιλώντας γιά τό γεγονός ὅτι ἡ ἀγροτική μας οἰκονομία μένει πίσω ἀπ' τή βιομηχανία παραπονοῦνται γι' αὐτό δείχνουν, φυσικά, ἔλλειψη σοβαρότητας. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία πάντα ἔμενε καί θά μένει πίσω ἀπό τή βιομηχανία. Αὐτό ἰσχύει ἰδιαίτερα γιά τίς δικές μας συνθῆκες, ὅπου ἡ βιομηχανία εἶναι στόν ἀνώτατο βαθμό συγκεντροποιημένη ἐνῶ ἡ ἀγροτική οἰκονομία στόν ἀνώτατο βαθμό κατατεμαχισμένη. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ ἑνωμένη βιομηχανία θά ἀναπτύσσεται πιό γρήγορα ἀπό τήν κατατεμαχισμένη ἀγροτική οἰκονομία. Ἀπό δῶ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἀπορέει καί ὁ ὁδηγητικός ρόλος τῆς βιομηχανίας ἀπέναντι στήν ἀγροτική οἰκονομία. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ συνηθισμένη καθυστέρηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας σέ σχέση μέ τή βιομηχανία δέν ἀποτελεῖ ἀκόμα αἰτία γιά τή θέση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν.

Τό πρόβλημα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί, ἰδιαίτερα, τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν, ἐμφανίζεται ἐπί σκηνῆς μόνο ὅταν ἡ συνηθισμένη καθυστέρηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας σέ σχέση μέ τή βιομηχανία, μετατρέπεται σέ ὑπερβολική καθυστέρηση τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξής της. Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς σημερινῆς κατάστασης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας εἶναι ὅτι βρισκόμαστε μπροστά στό γεγονός τῆς ὑπερβολικῆς καθυστέρησης τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν, σέ σχέση μέ τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, κι αὐτό συμβαίνει ἐνῶ ὑπάρχει μιά τεράστια αὔξηση τῆς ζήτησης ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν ἀπό τίς πόλεις καί τά ἀναπτυσσόμενα βιομηχανικά κέντρα. Καί τό καθῆκον μας δέν εἶναι νά ἐπιβραδύνουμε τούς ρυθμούς ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας ὥς τό ἐπίπεδο ἀνά-

πτυξης τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν (αὐτό θά μπέρδευε τά πάντα καί θά ἔστρεφε τήν ἀνάπτυξη πρός τά πίσω), ἀλλά νά πλησιάσουμε τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν στό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, καί νά ἐπιταχύνουμε τούς ρυθμούς ἀνάπτυξης τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν φτάνοντάς τους σ' ἕνα ἐπίπεδο πού νά ἐξασφαλίζει τή γοργή προώθηση ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, καί τῆς βιομηχανίας, καί τῆς γεωργίας.

Εἴτε θά ἐκπληρώσουμε αὐτό τό καθῆκον καί ἔτσι θά λυθεῖ καί τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν, εἴτε δέ θά τό ἐκπληρώσουμε καί τότε εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ ρήξη ἀνάμεσα στή σοσιαλιστική πόλη καί τό μικροαγροτικό χωριό.

Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα στή χώρα μας, σύντροφοι. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν.

Δέ σημαίνει μήπως αὐτό ὅτι ἀντιμετωπίζουμε τώρα μιά «στασιμότητα» στήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν ἤ ἀκόμα καί μιά «πισωδρόμησή» της; Ἔτσι ἀκριβῶς βάζει τό ζήτημα ὁ Φρούμκιν στό δεύτερο γράμμα του πού τό μοιράσαμε σήμερα στά μέλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ, ὕστερα ἀπό αἴτησή του. Σ' αὐτό τό γράμμα, λέει κατηγορηματικά ὅτι στήν ἀγροτική οἰκονομία ἔχουμε «στασιμότητα». «Δέν μποροῦμε—λέει—καί δέν πρέπει νά γράφουμε στόν τύπο γιά πισωδρόμηση, μέσα ὅμως στό κόμμα δέν πρέπει νά κρύβουμε ὅτι ἡ καθυστέρηση αὐτή ἰσοδυναμεῖ μέ πισωδρόμηση».

Εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός αὐτός τοῦ Φρούμκιν; Φυσικά, δέν εἶναι σωστός! Ἐμεῖς, τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, δέ συμφωνᾶμε καθόλου μ' αὐτόν τόν ἰσχυρισμό καί οἱ θέσεις τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου βρίσκονται σέ ριζική διάσταση μέ μιά παρόμοια ἐξήγηση τοῦ ζητήματος τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν.

Πραγματικά, τί σημαίνει πισωδρόμηση καί πῶς μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ στήν ἀγροτική οἰκονομία; Πρέπει νά ἐκφραστεῖ, προφανῶς, μέ τήν κίνηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πρός τά πίσω, πρός τά κάτω, μέ τήν κίνηση ἀπό τίς νέες μορφές διεξαγωγῆς τῆς οἰκονομίας στίς παλιές, μεσαιωνικές μορφές της. Πρέπει νά ἐκφραστεῖ στό πέρασμα τῆς ἀγροτιᾶς, ἄς ποῦμε, ἀπό τήν τριμερῆ ἀμειψισπορά στή μακρόχρονη ἀγρανάπαυση, ἀπό τό σιδερένιο ἀλέτρι καί τίς μηχανές στό ξύλινο ἀλέτρι, ἀπό τούς καθαρισμένους καί διαλεχτούς σπόρους στούς ἀκαθάριστους καί ἀδιάλεχτους σπόρους, ἀπό τό συγχρονισμένο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο τῆς γεωργίας σ' ἕνα κατώτερο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο κτλ. κτλ. Ὅμως παρατηροῦμε ἐμεῖς σήμερα παρόμοια φαινόμενα; Δέν εἶναι μήπως γνωστό σέ ὅλους ὅτι δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγροτικά νοικοκυριά περνᾶν κάθε χρόνο ἀπό τήν τριμερῆ ἀμειψισπορά στήν τετραμερῆ καί τήν πολυμερῆ ἀμειψισπορά, ἀπό τούς ἀδιάλεχτους σπόρους στούς διαλεχτούς, ἀπό τό ξύλινο ἀλέτρι στό σιδερένιο καί στίς μηχανές, ἀπό ἕνα κατώτερο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο τῆς γεωργίας σέ ἀνώτερο ἀγροτεχνικό ἐπίπεδο; Τί πισωδρόμηση λοιπόν εἶναι αὐτή;

Τοῦ Φρούμκιν τοῦ ἀρέσει νά γαντζώνεται πίσω ἀπό τό ἕνα ἤ τό ἄλλο μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά νά αἰτιολογήσει τήν ἄποψή του. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι καί στή δοσμένη περίπτωση θά προσπαθήσει νά γαντζωθεῖ πίσω ἀπό τό Μπουχάριν, γιά νά ἀποδείξει ὅτι κι ὁ Μπουχάριν λέει «τό ἴδιο πράγμα» στό ἄρθρο του «Σημειώσεις ἑνός οἰκονομολόγου». Ὁ Μπουχάριν ὅμως δέ λέει καθόλου «τό ἴδιο πράγμα». Ὁ Μπουχάριν ἔβαλε στό ἄρθρο του τό ἀφηρημένο, θεωρητικό ζήτημα τῆς πιθανότητας ἤ τοῦ κινδύνου πισωδρόμησης. Ἀφηρημένα, εἶναι ἀπόλυτα δυνατό καί φυσικό νά μπεῖ ἔτσι τό ζήτημα. Τί κάνει ὅμως ὁ Φρούμκιν; Αὐτός μετατρέπει τό ἀφηρημένο ζήτημα τῆς

πιθανότητας πισωδρόμησης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας σέ γεγονός. Κι αὐτό τό ὀνομάζει ἀνάλυση τῆς κατάστασης τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν! Δέν εἶναι γελοῖο, σύντροφοι;

Θἄταν ὡραία ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἄν στόν ἑνδέκατο χρόνο τῆς ὕπαρξής της ὁδηγοῦσε τήν ἀγροτική οἰκονομία σέ πισωδρόμηση! Μιά τέτια ἐξουσία θάπρεπε νά τήν κυνηγήσουμε κι ὄχι νά τήν ὑποστηρίζουμε. Κι οἱ ἐργάτες θἄχαν ἀπό καιρό κυνηγήσει μιά τέτια ἐξουσία, ἄν εἶχε ὁδηγήσει τήν ἀγροτική οἰκονομία σέ πισωδρόμηση. Γιά πισωδρόμηση μᾶς τραγουδοῦν οἱ κάθε λογῆς ἀστοί εἰδικοί, πού κοιμοῦνται καί ὀνειρεύονται ὅτι ἡ ἀγροτική οἰκονομία πισωδρομεῖ. Γιά πισωδρόμηση μᾶς τραγουδοῦσε κάποτε ὁ Τρότσκι. Δέν περίμενα ὅτι ὁ Φρούμκιν θ᾽ ἀκολουθοῦσε αὐτόν τόν ἀμφίβολο δρόμο.

Ποῦ στηρίζει ὁ Φρούμκιν τόν ἰσχυρισμό του γιά πισωδρόμηση; Πρῶτα-πρῶτα στό γεγονός ὅτι φέτος ἡ ἔκταση πού σπάρθηκε μέ σιτηρά ἦταν μικρότερη ἀπό τήν περσινή. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό τό γεγονός; Μήπως μέ τήν πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας; Ὄχι, βέβαια. Ἐξηγεῖται μέ τήν καταστροφή τῶν χειμωνιάτικων καλλιεργειῶν στή στεπώδη ζώνη τῆς Οὐκρανίας καί ὥς ἕνα σημεῖο στό Βόρειο Καύκασο καί μέ τήν ξηρασία πού εἴχαμε φέτος τό καλοκαίρι στήν ἴδια ζώνη τῆς Οὐκρανίας. Ἄν δέ μεσολαβοῦσαν αὐτές οἱ δυσμενεῖς κλιματολογικές συνθῆκες, ἀπό τίς ὁποῖες ἐξαρτᾶται ὁλοκληρωτικά ἡ ἀγροτική οἰκονομία, θάχαμε φέτος καλλιεργούμενη μέ σιτηρά ἔκταση τουλάχιστο κατά ἕνα ἑκατομμύριο ντεσιατίνες μεγαλύτερη ἀπό πέρσι.

Στηρίζει, ἀκόμα, τόν ἰσχυρισμό του στό γεγονός ὅτι φέτος ἔχουμε συνολική παραγωγή σιτηρῶν μόλις λίγο μεγαλύτερη ἀπό τήν περσινή (70 ἑκατ. πούτια περισσότερο), ἐνῶ ἔχουμε περίπου 200 ἑκατομμύρια πούτια λιγότερο

στάρι καί σίκαλη. Μά πῶς ἐξηγοῦνται ὅλα αὐτά; Μέ τά ἴδια φαινόμενα τῆς ξηρασίας καί τῆς καταστροφῆς τῶν χειμωνιάτικων καλλιεργειῶν ἀπό τήν πάχνη. Ἄν δέ μεσολαβοῦσαν αὐτές οἱ δυσμενεῖς κλιματολογικές συνθῆκες θά εἴχαμε φέτος συνολική παραγωγή σιτηρῶν κατά 300 περίπου ἑκατομμύρια πούτια μεγαλύτερη ἀπό τήν περσινή. Πῶς μπορεῖ νά κάνει κανείς ἀφαίρεση τέτιων παραγόντων σάν τήν ξηρασία, τίς παγωνιές κλπ. πού ἔχουν ἀποφασιστική σημασία γιά τή σοδιά σ᾽ αὐτές ἤ ἐκεῖνες τίς περιοχές;

Βάζουμε τώρα τό καθῆκον νά ἐπεχτείνουμε τήν καλλιεργούμενη ἔκταση κατά 7%, ν᾽ ἀνεβάσουμε τήν ἀποδοτικότητα κατά 3% καί νά αὐξήσουμε τή συνολική παραγωγή σιτηρῶν, θαρῶ, κατά 10%. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι θά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά πραγματοποιήσουμε αὐτά τά καθήκοντα. Δέν ἀποκλείεται ὅμως, παρ᾽ ὅλα τά μέτρα μας, νά προσκρούσουμε πάλι σέ κακές σοδιές κατά τόπους, σέ παγωνιές ἤ ξηρασία σ᾽ αὐτές ἤ ἐκεῖνες τίς περιοχές ὅπως ἐπίσης εἶναι δυνατό τά περιστατικά αὐτά νά προκαλέσουν ὁρισμένη πτώση τῆς συνολικῆς παραγωγῆς σιτηρῶν σέ σχέση μέ τά σχέδιά μας ἤ ἀκόμα καί σέ σύγκριση μέ τή φετεινή συνολική παραγωγή. Μήπως ὅμως αὐτό θά σημαίνει ὅτι ἡ ἀγροτική οἰκονομία «πισωδρομεῖ», ὅτι γιά τήν «πισωδρόμηση» αὐτή φταίει ἡ πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὅτι «στερήσαμε» τόν ἀγρότη ἀπό τό οἰκονομικό κίνητρο, ὅτι τοῦ «ἀφαιρέσαμε» τήν οἰκονομική προοπτική;

Πρίν κάμποσα χρόνια ὁ Τρότσκι ἔπεσε στό ἴδιο λάθος, βεβαιώνοντας ὅτι ἡ «βροχούλα» δέν ἔχει σημασία γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία. Ὁ Ρίκοφ τόν ἀντέκρουσε, μέ τήν ὑποστήριξη τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν μελῶν τῆς ΚΕ. Τώρα ὁ Φρούμκιν πέφτει στό ἴδιο λάθος, παραβλέποντας

τίς κλιματολογικές συνθῆκες πού ἔχουν ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία καί προσπαθώντας νά τά φορτώσει ὅλα στήν πολιτική τοῦ κόμματός μας.

Ποιοί εἶναι οἱ δρόμοι καί οἱ τρόποι πού ἀπαιτοῦντα γιά νά ἐπιταχυνθεῖ ὁ ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας γενικά, τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν ἰδιαίτερα;

Ὑπάρχουν τρεῖς τέτιοι δρόμοι ἤ κανάλια:

α) τό ἀνέβασμα τῆς ἀποδοτικότητας καί ἡ ἐπέκταση τῶν καλλιεργούμενων ἐκτάσεων τῶν ἀτομικῶν φτωχομεσαίων νοικοκυριῶν·

β) ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ·

γ) ἡ ἐπέκταση τῶν παλιῶν καί ἡ ὀργάνωση νέων σοβχόζ.

Γι' αὐτά ἔγινε λόγος ἤδη στήν ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη. Οἱ θέσεις ἐπαναλαβαίνουν ὅσα εἰπώθηκαν στήν Ὁλομέλεια τοῦ Ἰούλη, βάζουν ὅμως πιό συγκεκριμένα τό ζήτημα, τό ἐκφράζουν ἀριθμητικά, μέ τήν ἔννοια ὅτι προβλέπουν ὁρισμένες ἐπενδύσεις γι' αὐτό τό σκοπό. Ὁ Φρούμκιν βρῆκε κι ἐδῶ ἀφορμή γιά γκρίνια. Ἔχει τή γνώμη πώς μιά καί μπαίνει σέ πρώτη θέση τό ἀτομικό νοικοκυριό καί σέ δεύτερη καί τρίτη θέση τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, αὐτό δέ σημαίνει τίποτ' ἄλλο παρά νίκη τῆς ἄποψής του. Αὐτό εἶναι γελοῖο, σύντροφοι. Εἶναι εὐνόητο, πώς ἄν ἀντικρύσουμε τό ζήτημα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ εἰδικοῦ βάρους αὐτῶν ἤ ἐκείνων τῶν μορφῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τότε πρέπει νά τοποθετήσουμε στήν πρώτη θέση τό ἀτομικό νοικοκυριό, γιατί δίνει σχεδόν ἕξι φορές περισσότερα ἐμπορεύσιμα σιτηρά ἀπό τά κολχόζ καί τά σοβχόζ. Ἄν ὅμως ἀντικρύσουμε τό ζήτημα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ τύπου τῆς οἰκονομίας, ἀπό τήν ἄποψη—ποιά μορφή οἰκονομίας εἶναι ἡ πιό κοντινή σέ μᾶς, τότε πρέπει νά βάλουμε σέ πρώτη θέση τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, πού σέ σύγκριση μέ τό ἀτομικό ἀγροτικό

νοικοκυριό ἀποτελοῦν ἀνώτερο τύπο ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Μήπως χρειάζεται ἀκόμα ν' ἀποδείξει κανείς ὅτι καί οἱ δυό αὐτές ἀπόψεις εἶναι ἐξίσου παραδεχτές γιά μᾶς;

Τί ἀπαιτεῖται γιά νά προχωρεῖ ἡ δουλιά μας καί στά τρία αὐτά κανάλια, γιά νά πετύχουμε στήν πράξη τήν ἐπιτάχυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί, πρίν ἀπ' ὅλα, τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν;

Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, πρίν ἀπ' ὅλα, νά στρέψουμε τήν προσοχή τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματός μας πρός τήν πλευρά τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί νά τή συγκεντρώσουμε γύρω ἀπό τά συγκεκριμένα ζητήματα τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν. Πρέπει νά παρατήσουμε τίς γενικολογίες καί τή φλυαρία γιά τήν ἀγροτική οἰκονομία γ ε ν ι κ ά καί νά περάσουμε ἐπιτέλους στήν ἐπεξεργασία π ρ α κ τ ι κ ῶ ν μέτρων γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας σιτηρῶν ἀνάλογα μέ τίς ποικιλόμορφες συνθῆκες τῶν διάφορων περιοχῶν. Εἶναι καιρός νά περάσουμε ἀπό τά λόγια στά ἔργα καί νά ἀσχοληθοῦμε, ἐπιτέλους, μέ τό συγκεκριμένο ζήτημα π ῶ ς νά ἀνεβάσουμε τήν ἀποδοτικότητα καί νά ἐπεκτείνουμε τίς καλλιεργούμενες ἐκτάσεις τῶν φτωχομεσαίων ἀτομικῶν νοικοκυριῶν, π ῶ ς νά βελτιώσουμε καί νά ἀναπτύξουμε παραπέρα τά κολχόζ καί τά σοβχόζ, π ῶ ς νά ὀργανώσουμε τή βοήθεια τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ στούς ἀγρότες γιά τόν ἐφοδιασμό τους μέ καλύτερους σπόρους, μέ καλύτερες ράτσες ζώων, π ῶ ς νά ὀργανώσουμε τή βοήθεια στούς ἀγρότες μέ μηχανές καί ἄλλα ἐργαλεῖα μέσω τῶν σταθμῶν ἐνοικίασης, π ῶ ς νά ἐπεκτείνουμε καί νά καλυτερέψουμε τό ἔργο τῆς σύναψης συμβολαίων καί γενικά τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν κτλ. κτλ. (Φ ω ν ή: «Αὐτό εἶναι πραχτικισμός»). Αὐτός ὁ πραχτικισμός μᾶς εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητος, γιατί χωρίς αὐτόν ριψοκινδυνεύουμε νά χαντακώσουμε τό σοβαρότατο

ἔργο τῆς λύσης τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν μέσα σέ μιά κούφια φλυαρία γιά ἀγροτική οἰκονομία γενικά.

Ἡ ΚΕ ἀνέλαβε τό καθῆκον νά ἀναθέσει στά βασικά στελέχη πού δουλεύουν στίς κύριες σιτηροπαραγωγικές περιοχές νά κάνουν συγκεκριμένες ἐκθέσεις στό Συμβούλιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ καί στό Πολιτικό Γραφεῖο σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Σ' αὐτή τήν Ὁλομέλεια θά ἀκούσετε τήν ἔκθεση τοῦ σ. Ἀντρέγιεφ γιά τούς τρόπους λύσης τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν στό Βόρειο Καύκασο. Νομίζω πώς εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκούσουμε καί στό μέλλον παρόμοιες ἐκθέσεις μέ τή σειρά ἀπό τήν Οὐκρανία, τήν Κεντρική περιοχή τῆς μαύρης γῆς, τήν περιοχή τοῦ Βόλγα, τή Σιβηρία κτλ. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο γιά νά στραφεῖ ἡ προσοχή τοῦ κόμματος στό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν καί νά περάσουν, ἐπιτέλους, τά κομματικά μας στελέχη στή συγκεκριμένη τοποθέτηση τῶν ζητημάτων πού συνδέονται μέ τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν.

Δεύτερο, εἶναι ἀπαραίτητο, νά πετύχουμε ὥστε τά κομματικά μας στελέχη στό χωριό νά ξεχωρίζουν αὐστηρά στήν πραχτική τους δουλιά τούς μεσαίους ἀγρότες ἀπό τούς κουλάκους, νά μήν τούς βάζουν στό ἴδιο τσουβάλι καί νά μή χτυποῦν τό μεσαῖο ἀγρότη, ἐνῶ πρέπει νά χτυπήσουν τόν κουλάκο. Εἶναι καιρός νά ἐξαλείψουμε, ἐπιτέλους, αὐτά τά, μέ τό συμπάθιο, λάθη. Ἄς πάρουμε, λογουχάρη, τό ζήτημα τῆς ἀτομικῆς φορολογίας. Ὑπάρχει ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί ἀντίστοιχος νόμος πού ὁρίζει ὅτι δέ θά ἐπιβάλλεται ἀτομική φορολογία παρά μόνο στά 2—3% τῶν νοικοκυριῶν, δηλαδή στήν πιό πλούσια μερίδα τῶν κουλάκων. Καί τί γίνεται στήν πράξη; Ὑπάρχει μιά ὁλάκερη σειρά περιοχῶν ὅπου φορολογοῦν τά 10%, 12%, ἤ καί ἀκόμα μεγαλύτερο ποσοστό

θίγοντας ἔτσι τή μεσαία ἀγροτιά. Δέν εἶναι πιά καιρός νά μπεῖ τέρμα σ' αὐτό τό ἔγκλημα;

Καί νά πού ἀντί νά ὑποδείξουν συγκεκριμένα μέτρα γιά νά ἐξαλειφθοῦν αὐτές οἱ ἀσχημίες καί ἄλλες παρόμοιες, οἱ ἀγαπητοί «κριτικοί» μας παίζουν μέ τίς λέξεις προτείνοντας ν' ἀντικαταστήσουμε τίς λέξεις «πλουσιότερη μερίδα τῶν κουλάκων», μέ τίς λέξεις «πιό ἰσχυρή μερίδα τῶν κουλάκων» ἤ «ἀνώτερη μερίδα τῶν κουλάκων». Λές καί δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα! Εἶναι ἀποδειγμένο ὅτι ἔχουμε περίπου 5% κουλάκους. Εἶναι ἀποδειγμένο ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει ἀτομική φορολογία μόνο στά 2—3% τῶν νοικοκυριῶν, δηλαδή στήν πλουσιότερη μερίδα τῶν κουλάκων. Εἶναι ἀποδειγμένο ὅτι ὁ νόμος αὐτός σέ μιά σειρά περιφέρειες καταστρατηγεῖται στήν πράξη. Καί οἱ «κριτικοί», ἀντί νά ὑποδείξουν συγκεκριμένα μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη αὐτῶν τῶν φαινομένων ἐπιδίδονται σέ μιά ἀερολόγα κριτική καί δέ θέλουν νά καταλάβουν ὅτι ἔτσι τό πράγμα δέν ἀλλάζει οὔτε κατά ἕνα γιώτα. Γνήσιοι σχολαστικοί! (Φ ω ν ή: «Προτείνουν νά ἐπιβληθεῖ ἀτομική φορολογία σ' ὅλους τούς κουλάκους»). Τότε λοιπόν, πρέπει νά ζητήσουν τήν κατάργηση τοῦ νόμου γιά ἐπιβολή ἀτομικῆς φορολογίας στά 2—3% τῶν νοικοκυριῶν. Ὅμως ἐγώ δέν ἄκουσα νά ζητήσει κανείς τήν κατάργηση τοῦ νόμου γιά τήν ἀτομική φορολογία. Λένε ὅτι ἡ αὐθαίρετη ἐπέκταση τῆς ἀτομικῆς φορολογίας ἔχει σκοπό τή συμπλήρωση τοῦ τοπικοῦ προϋπολογισμοῦ. Δέν ἐπιτρέπεται ὅμως νά συμπληρώνεται ὁ τοπικός προϋπολογισμός μέ τήν καταστρατήγηση τοῦ νόμου, μέ τήν παράβαση τῶν ἐντολῶν τοῦ κόμματος. Τό κόμμα μας ὑπάρχει, δέν ἔχει ἀκόμα διαλυθεῖ. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ὑπάρχει, δέν ἔχει ἀκόμα διαλυθεῖ. Κι ἄν δέν ἐπαρκοῦν οἱ πόροι γιά τόν τοπικό προϋπολογισμό πρέπει νά βάλουμε ζήτημα τοπικοῦ

προϋπολογισμοῦ κι ὄχι νά καταστρατηγοῦμε τούς νόμους καί νά ἀκυρώνουμε τίς ὑποδείξεις τοῦ κόμματος.

Πρέπει, ἔπειτα, νά ἐντείνουμε πιό πολύ τήν παρόρμηση τῶν ἀτομικῶν φτωχο-μεσαίων νοικοκυριῶν. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ αὔξηση τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν, πού ἔγινε κιόλας, ἡ πραχτική ἐφαρμογή στή ζωή τῆς ἐπαναστατικῆς νομιμότητας, ἡ πραχτική βοήθεια στά φτωχο-μεσαῖα νοικοκυριά μέσω τῶν συμβολαίων κτλ. θά δυναμώσουν σημαντικά τό οἰκονομικό κίνητρο τοῦ ἀγρότη. Ὁ Φρούμκιν νομίζει ὅτι ἀφαιρώντας ἀπό τόν ἀγρότη τήν οἰκονομική προοπτική, σκοτώσαμε ἤ σχεδόν σκοτώσαμε αὐτό τό κίνητρο. Αὐτά, φυσικά, εἶναι κουταμάρες. Ἄν αὐτό εἶναι σωστό, τότε εἶναι ἀκατανόητο πάνω σέ τί στηρίζεται ὁ δεσμός, ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τίς βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς; Γιατί δέν πρέπει νά νομίζουμε ὅτι ἡ συμμαχία αὐτή εἶναι συναισθηματική συμμαχία. Πρέπει, τέλος πάντων, νά καταλάβουμε ὅτι ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά εἶναι συμμαχία βασισμένη σέ ὑπολογισμό, συμμαχία συμφερόντων δύο τάξεων, ταξική συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς, πού ἔχει σά σκοπό της τό ἀμοιβαῖο ὄφελος. Εἶναι αὐτονόητο πώς ἄν εἴχαμε σκοτώσει ἤ σχεδόν σκοτώσει τό οἰκονομικό κίνητρο τῆς ἀγροτιᾶς, στερώντας ἀπό τούς ἀγρότες τήν οἰκονομική προοπτική, τότε δέ θά ὑπῆρχε δεσμός, δέ θά ὑπῆρχε συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐδῶ μπορεῖ νά γίνει λόγος ὄχι γιά «δημιουργία» ἤ «ἀποδέσμευση» τοῦ οἰκονομικοῦ κίνητρου τῶν φτωχο-μεσαίων μαζῶν, ἀλλά γιά τό πῶς θά δυναμώσουμε αὐτό τό κίνητρο καί πῶς θά τό ἀνεβάσουμε παραπέρα, πρός ἀμοιβαῖο ὄφελος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς. Γι' αὐτό ἀκριβῶς μιλοῦν οἱ θέσεις καί οἱ ἀριθμοί ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.

Εἶναι, τέλος, ἀπαραίτητο νά ἐντείνουμε τόν ἐφοδιασμό τοῦ χωριοῦ μέ ἐμπορεύματα. Ἐννοῶ τόσο τά ἐμπορεύματα κατανάλωσης ὅσο καί, ἰδιαίτερα, τά ἐμπορεύματα παραγωγικοῦ χαρακτήρα (μηχανές, λιπάσματα κτλ.), πού μποροῦν νά ἀνεβάσουν τήν παραγωγή προϊόντων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Δέν μποροῦμε νά ποῦμε πώς ὅλα πᾶνε καλά σ' αὐτό τόν τομέα. Ξέρετε ὅτι τά φαινόμενα τῆς δίψας ἐμπορευμάτων πολύ ἀπέχουν ἀκόμα ἀπό τό νά ἔχουν ἐξαλειφθεῖ καί ἴσως δέν θά ἐξαλειφθοῦν γρήγορα. Σέ ὁρισμένους κύκλους τοῦ κόμματός μας ὑπάρχει ἡ αὐταπάτη ὅτι μποροῦμε ἀπό τώρα κιόλας νά ἐξαλείψουμε τή δίψα ἐμπορευμάτων. Δυστυχῶς, αὐτό δέν εἶναι σωστό. Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι τά φαινόμενα τῆς δίψας ἐμπορευμάτων συνδέονται πρῶτο, μέ τό ἀνέβασμα τῆς εὐημερίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί τήν κολοσσιαία αὔξηση τῆς πληρωτῆς ζήτησης ἐμπορευμάτων, πού ἡ παραγωγή τους αὐξάνει κάθε χρόνο, μά δέν καλύπτει ὅλη τή ζήτηση, καί, δεύτερο, μέ τή σημερινή περίοδο ἀνασυγκρότησης τῆς βιομηχανίας.

Ἡ ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας σημαίνει μεταφορά χρηματικῶν μέσων ἀπό τόν τομέα τῆς παραγωγῆς μέσων κατανάλωσης στόν τομέα παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς. Χωρίς αὐτό δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει σοβαρή ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας, ἰδιαίτερα στίς δικές μας, τίς σοβιετικές συνθῆκες. Καί τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι τοποθετοῦνται χρήματα στήν οἰκοδόμηση νέων ἐπιχειρήσεων, ὅτι μεγαλώνει ὁ ἀριθμός τῶν πόλεων καί τῶν νέων καταναλωτῶν, ἐνῶ οἱ νέες ἐπιχειρήσεις μποροῦν νά δόσουν νέες ποσότητες ἐμπορευμάτων μόνο ὕστερα ἀπό 3—4 χρόνια. Εἶναι εὔκολο νά καταλάβει κανείς ὅτι τό γεγονός αὐτό δέν μπορεῖ νά ἔχει εὐνοϊκή ἐπίδραση στήν ἐξάλειψη τῆς δίψας ἐμπορευμάτων.

Σημαίνει άραγε αυτό ότι πρέπει νά σταυρώσουμε τά χέρια καί νά παραδεχτοῦμε τήν ἀδυναμία μας ἀπέναντι στά φαινόμενα τῆς δίψας ἐμπορευμάτων; Ὄχι, δέ σημαίνει. Τό γεγονός εἶναι ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά πάρουμε συγκεκριμένα μέτρα γιά νά καταπραΰνουμε, νά μετριάσουμε τή δίψα ἐμπορευμάτων. Αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε καί πρέπει νά τό κάνουμε ἀμέσως κιόλας. Γι' αὐτό πρέπει νά ρίξουμε τό βάρος σέ κείνους τούς κλάδους τῆς βιομηχανίας πού συνδέονται ἄμεσα μέ τήν ἄνοδο τῆς παραγωγῆς τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας (ἐργοστάσιο τραχτέρ τοῦ Στάλινγκραντ, ἐργοστάσιο γεωργικῶν μηχανῶν τοῦ Ροστόβ, ἐργοστάσιο σιτοκαθαριστήρων τοῦ Βορόνεζ κτλ. κτλ.). Γιά νά γίνει αὐτό εἶναι, ἀκόμα, ἀπαραίτητο νά δυναμώσουμε, στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων, ἐκείνους τούς βιομηχανικούς κλάδους πού ἔχουν σχέση μέ τήν αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν ἐμπορευμάτων στά ὁποῖα ὑπάρχει ἔλλειψη (ὑφάσματα, γυαλί, καρφιά κτλ.). Κτλ. κτλ. ...

Ὁ Κουμπιάκ εἶπε ὅτι, σύμφωνα μέ τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, φέτος χορηγοῦνται λιγότερα κεφάλαια ἀπό πέρσι στά ἀτομικά ἀγροτικά νοικοκυριά. Νομίζω πώς αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὅπως φαίνεται, ὁ Κουμπιάκ δέν ὑπολογίζει ὅτι φέτος μέσω τῶν συμβολαίων χορηγοῦμε στούς ἀγρότες πιστώσεις πού φτάνουν περίπου τά 300 ἑκατ. ρούβλια (σχεδόν 100 ἑκατ. περισσότερα ἀπό πέρσι). Ἄν πάρουμε ὑπόψη μας αὐτό τό γεγονός—καί δέν μποροῦμε νά μήν τό πάρουμε—τότε βγαίνει ὅτι φέτος διαθέτουμε γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀτομικοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ περισσότερα ἀπό πέρσι. Ὅσο γιά τά παλιά καί τά νέα σοβχόζ καί κολχόζ, στόν τομέα αὐτό τοποθετοῦνται φέτος περίπου 300 ἑκατ. ρούβλια (150 περίπου ἑκατ. περισσότερα ἀπό πέρσι).

Πρέπει νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στά κολχόζ, στά σοβχόζ καί στή μέθοδο τῶν συμβολαίων. Δέν πρέπει νά τά βλέπουμε αὐτά μόνο σάν μέσο αὔξησης τῶν πόρων μας στόν τομέα τῶν ἐμπορεύσιμων σιτηρῶν. Ἀποτελοῦν ταυτόχρονα μιά *νέα μορφή συμμαχίας* τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς.

Γιά τή μέθοδο τῶν συμβολαίων ἔχουν ἤδη εἰπωθεῖ ἀρκετά στή χώρα μας καί δέ θά ἐπεκταθῶ σ' αὐτό τό ζήτημα. Ὁ καθένας καταλαβαίνει ὅτι ἡ μέθοδος τῆς μαζικῆς σύναψης συμβολαίων διευκολύνει τή συνένωση τῶν προσπαθειῶν τῶν ἀτομικῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, εἰσάγει ἕνα στοιχεῖο μονιμότητας στίς ἀμοιβαῖες σχέσεις κράτους καί ἀγροτιᾶς καί στερεώνει ἔτσι τή συμμαχία ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό.

Θάθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας στά κολχόζ καί ἰδιαίτερα στά σοβχόζ, σάν μοχλούς πού διευκολύνουν τό μετασχηματισμό τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή βάση τῆς νέας τεχνικῆς, πού προκαλοῦν ἐπανάσταση στή νοοτροπία τῶν ἀγροτῶν καί τούς βοηθοῦν νά λυτρωθοῦν ἀπό τήν ἀδράνεια καί τή ρουτίνα. Ἡ ἐμφάνιση τραχτέρ, μεγάλων γεωργικῶν μηχανῶν καί φαλάγγων ἀπό τραχτέρ στίς σιτηροπαραγωγικές περιοχές δέν μπορεῖ νά μείνει χωρίς ἀποτελέσματα γιά τά νοικοκυριά τῶν γειτονικῶν ἀγροτῶν. Ἡ βοήθεια στούς γειτονικούς ἀγρότες μέ σπόρους, μηχανές καί τραχτέρ θά ἐκτιμηθεῖ καί θά θεωρηθεῖ ἀναμφίβολα ἀπό τήν ἀγροτιά σάν ἔνδειξη δύναμης καί ἰσχῆς τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, πού προσπαθεῖ νά τή βγάλει στήν πλατιά λεωφόρο τῆς σοβαρῆς ἀνόδου τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τό γεγονός αὐτό δέν τό παίρναμε ὥς τώρα ὑπόψη μας καί, ἴσως, ἀκόμα νά μήν τό παίρνουμε ὑπόψη μας σ' ἀρκετό βαθμό. Ἐγώ ὅμως νομίζω, ὅτι αὐτό εἶναι τό κυριότερο ἀπ' ὅσα δίνουν καί θά μποροῦσαν νά δόσουν στή δοσμένη στιγμή τά κολχόζ καί τά σοβχόζ γιά τή λύ-

ση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν καί τή στερέωση τῆς συμμαχίας μέ τίς νέες μορφές της.

Αὐτοί εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ δρόμοι καί οἱ τρόποι πού πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε στή δουλιά μας γιά τή λύση τοῦ προβλήματος τῶν σιτηρῶν.

III

Η ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΦΙΛΙΩΤΙΣΜΟ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥΣ

Ἄς περάσουμε, τώρα, στό τρίτο βασικό ζήτημα τῶν θέσεών μας, στό ζήτημα τῶν παρεκκλίσεων ἀπό τή λενινιστική γραμμή.

Ἡ κοινωνική βάση τῶν παρεκκλίσεων βρίσκεται στό γεγονός τῆς ὑπεροχῆς στή χώρα μας τῆς μικρῆς παραγωγῆς, στό γεγονός τῆς γέννησης ἀπό τή μικρή παραγωγή καπιταλιστικῶν στοιχείων, στό γεγονός τῆς περικύκλωσης τοῦ κόμματός μας ἀπό τό μικροαστικό στοιχεῖο, τέλος στό γεγονός τῆς μόλυνσης μερικῶν κρίκων τοῦ κόμματός μας ἀπ' αὐτό τό στοιχεῖο.

Νά ποιά εἶναι σέ γενικές γραμμές ἡ κοινωνική βάση τῶν παρεκκλίσεων.

Ὅλες αὐτές οἱ παρεκκλίσεις ἔχουν μικροαστικό χαρακτήρα.

Σέ τί ἀνάγεται ἡ δεξιά παρέκκλιση γιά τήν ὁποία κυρίως γίνεται ἐδῶ λόγος; Ποῦ τείνει; Τείνει στήν προσαρμογή στήν ἀστική ἰδεολογία, στήν προσαρμογή τῆς πολιτικῆς μας στά γοῦστα καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς «σοβιετικῆς» ἀστικῆς τάξης.

Μέ τί μᾶς ἀπειλεῖ ἡ δεξιά παρέκκλιση, ἄν νικήσει μέσα στό κόμμα μας; Ἡ νίκη της θά σημάνει τήν ἰδεολογική συντριβή τοῦ κόμματός μας, τήν ἐξαπόλυση τῶν

καπιταλιστικῶν στοιχείων, τήν αὔξηση τῶν πιθανοτήτων παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ ἤ, ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, «ἐπιστροφῆς στόν καπιταλισμό».

Ποῦ φωλιάζουν κυρίως οἱ τάσεις πρός τή δεξιά παρέκκλιση; Στό σοβιετικό, οἰκονομικό, συνεταιριστικό καί συνδικαλιστικό μηχανισμό, καθώς ἐπίσης καί στό μηχανισμό τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα στούς κατώτερους κρίκους του στό χωριό.

Ὑπάρχουν ἄραγε ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ κόμματός μας ἄνθρωποι πού εἶναι φορεῖς τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης; Ἀσφαλῶς, ὑπάρχουν. Ὁ Ρίκοφ ἔφερε τό παράδειγμα τοῦ Σατουνόφσκι πού τάχθηκε ἐνάντια στήν οἰκοδόμηση τοῦ Ντνιεπροστρόϊ. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Σατουνόφσκι ἔκανε δεξιά παρέκκλιση, παρέκκλιση πρός τόν ἀνοιχτό ὀπορτουνισμό. Ὡστόσο ὅμως νομίζω ὅτι ὁ Σατουνόφσκι δέν ἀποτελεῖ τυπικό παράδειγμα γιά τό χαρακτηρισμό τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, γιά τό χαρακτηρισμό τῆς φυσιογνωμίας της. Νομίζω ὅτι οἱ δάφνες τῶν πρωτείων πρέπει ἐδῶ νά δοθοῦν στό Φρούμκιν. (Γέλια). Ἐννοῶ τό πρῶτο του γράμμα (Ἰούνης 1928) καί μετά τό δεύτερο γράμμα του, πού μοιράστηκε ἐδῶ στά μέλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ (Νοέμβρης 1928).

Ἄς ἐξετάσουμε καί τά δυό αὐτά γράμματα. Ἄς πάρουμε τίς «βασικές θέσεις» τοῦ πρώτου γράμματος.

1) «Τό χωριό, μέ ἐξαίρεση ἕνα μικρό μέρος τῆς φτωχολογιᾶς, εἶναι ἐναντίον μας». Εἶναι σωστό αὐτό; Εἶναι φανερό πώς δέν εἶναι σωστό. Ἄν αὐτό ἦταν σωστό τότε δέ θά εἶχε μείνει στή χώρα μας οὔτε ἀνάμνηση τῆς συμμαχίας. Μά ἀπό τόν Ἰούνη (τό γράμμα εἶναι γραμμένο τόν Ἰούνη) πέρασε κιόλας σχεδόν μισός χρόνος, κι ὅποιος δέν εἶναι στραβός βλέπει ὅτι ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν βασικῶν

μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς παραμένει καί στερεώνει. Γιατί γράφει ὁ Φρούμκιν αὐτόν τόν παραλογισμό; Γιά νά τρομάξει τό κόμμα καί νά τό κάνει ὑποχωρητικό ἀπέναντι στή δεξιά παρέκκλιση.

2) «Ὁ προσανατολισμός πού ἀκολουθοῦμε τόν τελευταῖο καιρό ὁδήγησε τίς βασικές μάζες τῶν μεσαίων ἀγροτῶν σέ ἀδιέξοδο καί τίς ἄφησε χωρίς προοπτική». Εἶναι σωστό αὐτό; Δέν εἶναι καθόλου σωστό. Εἶναι ξεκάθαρο πώς ἄν τή φετεινή ἄνοιξη οἱ βασικές μάζες τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς βρίσκονταν σέ οἰκονομικό ἀδιέξοδο καί χωρίς προοπτική, ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέ θά μεγάλωνε τίς ἐκτάσεις τῶν ἀνοιξιάτικων καλλιεργειῶν σέ ὅλες τίς βασικές σιτηροπαραγωγικές περιοχές. Οἱ ἀνοιξιάτικες καλλιέργειες στή χώρα μας γίνονται τόν Ἀπρίλη—Μάη. Λοιπόν, τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν εἶναι γραμμένο τόν Ἰούνη. Ποιός εἶναι ὁ βασικός συγκεντρωτής σιτηρῶν στή χώρα μας στίς συνθῆκες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας; Τό κράτος καί οἱ συνεταιρισμοί πού συνδέονται μαζί του. Εἶναι ξεκάθαρο πώς ἄν οἱ μάζες τῶν μεσαίων ἀγροτῶν δέν εἶχαν οἰκονομική προοπτική, ἄν βρίσκονταν σέ κατάσταση «διάσπασης τῆς συμμαχίας» μέ τή Σοβιετική ἐξουσία, δέ θά μεγάλωναν τίς ἐκτάσεις τῶν ἀνοιξιάτικων καλλιεργειῶν πρός τό συμφέρον τού κράτους σάν τό βασικό συγκεντρωτή σιτηρῶν. Ὁ Φρούμκιν λέει ἕνα ὁλοφάνερο παραλογισμό. Κι ἐδῶ ὁ Φρούμκιν προσπαθεῖ νά τρομάξει τό κόμμα μέ τή «φοβέρα» τῆς ἔλλειψης προοπτικῆς, γιά νά τό κάνει ὑποχωρητικό ἀπέναντι στίς ἀπόψεις του, δηλ. τίς ἀπόψεις τοῦ Φρούμκιν.

3) «Πρέπει νά γυρίσουμε πίσω στό 14ο καί στό 15ο Συνέδριο». Ὅτι τό 15ο Συνέδριο ἀνακατεύεται ἐδῶ χωρίς κανένα λόγο δέ χωράει καμιά ἀμφιβολία. Ἡ οὐσία ἐδῶ δέν εἶναι τό 15ο Συνέδριο, ἀλλά τό σύνθημα: πίσω στό 14ο Συνέδριο. Καί τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει νά παραιτηθοῦμε ἀπό «τήν ἔνταση τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στόν κουλάκο» (βλ. ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου). Δέν τό λέω αὐτό γιά νά κατηγορήσω τό 14ο Συνέδριο. Τό λέω αὐτό γιατί ὁ Φρούμκιν, κάνοντας ἔκκληση νά γυρίσουμε πίσω στό 14ο Συνέδριο, ἀρνεῖται τό βῆμα πού ἔκανε πρός τά μπρός τό κόμμα ἀπό τό 14ο ὡς τό 15ο Συνέδριο καί ἀρνούμενος αὐτό τό βῆμα πρός τά μπρός τραβάει τό κόμμα πρός τά πίσω. Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Ἰούλη ἀποφάνθηκε πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Δήλωσε κατηγορηματικά στήν ἀπόφασή της ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού προσπαθοῦν νά παρακάμψουν τήν ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου—«νά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στόν κουλάκο»—ἀποτελοῦν «ἔκφραση τῶν ἀστικῶν τάσεων στή χώρα μας». Θά πῶ ἀπερίφραστα στό Φρούμκιν πώς ὅταν τό Πολιτικό Γραφεῖο διατύπωνε αὐτό τό σημεῖο τῆς ἀπόφασης τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη, εἶχε ὑπόψη του τό Φρούμκιν καί τό πρῶτο γράμμα του.

4) «Μέγιστη βοήθεια στή φτωχολογιά πού μπαίνει στίς κολεχτίβες». Ἐμεῖς δίνουμε πάντα στό μέτρο τῶν δυνάμεων καί τῶν δυνατοτήτων μας ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη βοήθεια στή φτωχολογιά πού μπαίνει στίς κολεχτίβες, μά ἀκόμα καί στή φτωχολογιά πού δέν μπαίνει σ' αὐτές. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτα τό καινούργιο. Τό καινούργιο στίς ἀποφάσεις τοῦ 15ου Συνεδρίου σέ σύγκριση μέ τό 14ο Συνέδριο δέν βρίσκεται σ' αὐτό ἀλλά στό ὅτι τό 15ο Συνέδριο ἔθεσε σάν ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ἄμεσα καθήκοντα τήν ἀνάπτυξη τοῦ κολχόζνικου κινήματος μέ ὅλα τά μέσα. Ὁ Φρούμκιν μιλώντας γιά μέγιστη βοήθεια στή φτωχολογιά πού μπαί-

νει στίς κολεχτίβες, στήν οὐσία προσπαθεῖ νά ξεφύγει, νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό καθῆκον πού ἔβαλε στό κόμμα τό 15ο Συνέδριο γιά ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος τῶν κολχόζ μέ ὅλα τά μέσα. Κατά βάθος ὁ Φρούμκιν εἶναι ἐνάντια στήν ἀνάπτυξη τῆς δουλιᾶς γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ σοσιαλιστικοῦ τομέα στό χωριό μέσω τῶν κολχόζ.

5) «Ἡ ἐπέκταση τῶν σοβχόζ νά μή γίνεται μέ ἐντατικούς καί ὑπερεντατικούς ρυθμούς». Ὁ Φρούμκιν δέν μπορεῖ παρά νά ξέρει ὅτι ἐμεῖς μόλις τώρα ἀρχίζουμε νά διεξάγουμε μιά σοβαρή δουλιά γιά τήν ἐπέκταση τῶν παλιῶν σοβχόζ καί τή δημιουργία νέων. Ὁ Φρούμκιν δέν μπορεῖ παρά νά ξέρει ὅτι διαθέτουμε γι' αὐτή τή δουλιά πολύ λιγότερα χρηματικά μέσα ἀπ' ὅ,τι θάπρεπε νά διαθέσουμε ἄν εἴχαμε κάποια ἀποθέματα γι' αὐτό τό σκοπό. Ὁ Φρούμκιν χρησιμοποίησε ἐδῶ τίς λέξεις «ἐντατικούς καί ὑπερεντατικούς ρυθμούς» γιά νά «τρομάξει» τούς ἀνθρώπους καί νά καλύψει ἔτσι τήν ἀπροθυμία του γιά μιά κάπως σοβαρή ἐπέκταση τῶν σοβχόζ. Κατά βάθος ὁ Φρούμκιν τάσσεται ἐδῶ ἐνάντια στήν ἐνίσχυση τοῦ σοσιαλιστικοῦ τομέα στό χωριό μέσω τῶν σοβχόζ.

Συγκεντρῶστε τώρα ὅλες αὐτές τίς θέσεις τοῦ Φρούμκιν καί θάχετε τό μπουκέτο πού χαρακτηρίζει τή δεξιά παρέκκλιση.

Ἄς περάσουμε στό δεύτερο γράμμα τοῦ Φρούμκιν. Σέ τί διαφέρει τό δεύτερο γράμμα ἀπό τό πρῶτο; Στό ὅτι ἐπιδεινώνει τά λάθη τοῦ πρώτου γράμματος. Τό πρῶτο μιλοῦσε γιά ἔλλειψη προοπτικῆς τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Ἐνῶ τό δεύτερο μιλᾶ γιά «πισωδρόμηση» τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τό πρῶτο γράμμα ἔλεγε ὅτι πρέπει νά γυρίσουμε πίσω στό 14ο Συνέδριο μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξασθένισης τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στόν κουλάκο. Τό δεύτερο γράμμα λέει ὅτι «δέν πρέπει νά ἐμποδίζουμε τήν παραγωγή τῶν κουλάκικων νοικοκυριῶν». Τό πρῶτο γράμμα δέν λέει τίποτα γιά τή βιομηχανία. Τό δεύτερο γράμμα ἀναπτύσσει τή «νέα» θεωρία ὅτι πρέπει νά διαθέτουμε λιγότερα γιά τή βιομηχανική οἰκοδόμηση. Κατά τά ἄλλα ὑπάρχουν δυό σημεῖα ὅπου τά δυό γράμματα συμπίπτουν: τά σημεῖα πού ἀφοροῦν τά κολχόζ καί τά σοβχόζ· καί στό ἕνα καί στό ἄλλο ὁ Φρούμκιν τάσσεται ἐνάντια στήν ἀνάπτυξη τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό δεύτερο γράμμα εἶναι μιά ἐπιδείνωση τῶν λαθῶν τοῦ πρώτου γράμματος.

Γιά τή θεωρία τῆς «πισωδρόμησης» ἔχω μιλήσει ἤδη. Δέ χωρᾶ ἀμφιβολία ὅτι ἡ θεωρία αὐτή εἶναι μιά ἐπινόηση τῶν ἀστῶν εἰδικῶν πού εἶναι ἕτοιμοι νά σηκώσουν θόρυβο μιλώντας γιά χαμό τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὁ Φρούμκιν ἀφέθηκε νά φοβηθεῖ ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς πού εἶναι θρονιασμένοι γύρω ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν καί τώρα προσπαθεῖ νά φοβίσει ὁ ἴδιος τό κόμμα, θέλοντας νά τό κάνει ὑποχωρητικό ἀπέναντι στή δεξιά παρέκκλιση. Σχετικά μέ τά κολχόζ καί τά σοβχόζ μιλήσαμε ἐπίσης ἀρκετά. Γι' αὐτό δέν ἀξίζει νά ἐπαναλαβαίνουμε τά εἰπωμένα. Ἄς ἐξετάσουμε τά ὑπόλοιπα δυό σημεῖα: τό κουλάκικο νοικοκυριό καί τίς ἐπενδύσεις κεφαλαίων στή βιομηχανία.

Γιά τό νοικοκυριό τῶν κουλάκων. Ὁ Φρούμκιν λέει ὅτι «δέν πρέπει νά ἐμποδίζουμε τήν παραγωγή τῶν κουλάκικων νοικοκυριῶν». Τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει νά μήν ἐμποδίζουμε τόν κουλάκο ν' ἀναπτύσσει τό ἐκμεταλλευτικό του νοικοκυριό. Τί σημαίνει ὅμως νά μήν ἐμποδίζουμε τόν κουλάκο ν' ἀναπτύσσει τό ἐκμεταλλευτικό του νοικοκυριό; Αὐτό σημαίνει νά ἀποδεσμεύουμε τόν καπιταλισμό στό χωριό,

νά τοῦ λύσουμε τά χέρια, νά τοῦ δόσουμε λευτεριά. Φτάνουμε ἔτσι στό παλιό σύνθημα τῶν γάλλων φιλελεύθερων: «laissez faire, laissez passer», δηλαδή μήν ἐμποδίζετε τήν ἀστική τάξη νά κάνει τή δουλιά της, μήν ἐμποδίζετε τήν ἀστική τάξη νά κινεῖται ἐλεύθερα.

Τό σύνθημα αὐτό τό ἔριχναν οἱ παλιοί γάλλοι φιλελεύθεροι τόν καιρό τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, τόν καιρό τῆς πάλης ἐνάντια στή φεουδαρχική ἐξουσία πού περιόριζε τήν ἀστική τάξη καί δέν τήν ἄφηνε νά αναπτυχθεῖ. Βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι πρέπει τώρα νά περάσουμε ἀπό τό σοσιαλιστικό σύνθημα—«ὁλοένα καί ἐντεινόμενος περιορισμός τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων» (βλ. τίς θέσεις γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου) στό ἀστικο-φιλελεύθερο σύνθημα—νά μήν περιορίζουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στό χωριό. Ἔ, λοιπόν, μήπως σκεφτόμαστε νά μεταβληθοῦμε καί νά γίνουμε ἀπό μπολσεβίκοι ἀστοί φιλελεύθεροι; Τί τό κοινό μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτό τό ἀστικο-φιλελεύθερο σύνθημα τοῦ Φρούμκιν καί τή γραμμή τοῦ κόμματος;

(Φρούμκιν: «Σύντροφε Στάλιν, διαβάστε καί τά ἄλλα σημεῖα»). Διαβάζω ὁλόκληρο τό σημεῖο: «Δέν πρέπει νά ἐμποδίζουμε τήν παραγωγή καί τῶν κουλάκικων νοικοκυριῶν, παλαίβοντας ταυτόχρονα ἐνάντια στήν ὑποδουλωτική ἐκμετάλλευση πού ἀσκοῦν». Λοιπόν, ἀξιότιμε Φρούμκιν, μήπως ἔχετε τή γνώμη ὅτι τό δεύτερο μισό τῆς φράσης καλυτερεύει τό ζήτημα καί δέν τό χειροτερεύει; Τί σημαίνει πάλη ἐνάντια στήν ὑποδουλωτική ἐκμετάλλευση; Τό σύνθημα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ὑποδουλωτική ἐκμετάλλευση εἶναι σύνθημα τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στίς φεουδαρχικο-δουλοπάροικες ἤ μισοφεουδαρχικές μέθοδες ἐκμετάλλευσης. Ἐμεῖς ρίχναμε πραγματικά αὐτό τό σύνθημα, ὅταν τραβούσαμε γιά ἀστική ἐπανάσταση, κάνοντας διάκριση ἀνάμεσα στήν ὑποδουλωτική μορφή ἐκμετάλλευσης πού ἐπιδιώκαμε νά ἐξαλείψουμε καί στή μή ὑποδουλωτική, τή λεγόμενη «προοδευτική» μορφή ἐκμετάλλευσης, πού τότε δέν μπορούσαμε νά τήν περιορίσουμε καί νά τήν ἐκμηδενίσουμε ἐφόσον θά παρέμενε σέ ἰσχύ τό ἀστικό σύστημα. Τότε ὅμως τραβούσαμε γιά ἀστικοδημοκρατική δημοκρατία. Ἐνῶ τώρα, ἄν δέν κάνω λάθος, ἔχουμε σοσιαλιστική ἐπανάσταση πού ἀκολουθεῖ γραμμή πορείας καί δέν μπορεῖ παρά νά ἀκολουθεῖ γραμμή πορείας πρός τήν κατάργηση ὅλων τῶν μορφῶν ἐκμετάλλευσης, μαζί καί τῶν «προοδευτικῶν» μορφῶν ἐκμετάλλευσης. Πῶς θέλετε, λοιπόν, νά γυρίσουμε πίσω ἀπό τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πού τήν ἀναπτύσσουμε καί τήν προωθοῦμε, καί νά ἐπανέλθουμε στά συνθήματα τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης; Πῶς μπορεῖ νά καταντήσει κανείς νά λέει τέτιες κουταμάρες;

Παρακάτω. Τί σημαίνει νά μήν ἐμποδίζουμε τό κουλάκικο νοικοκυριό; Αὐτό σημαίνει νά λύσουμε τά χέρια τοῦ κουλάκου. Καί τί σημαίνει νά τοῦ λύσουμε τά χέρια; Σημαίνει νά τοῦ δόσουμε τήν ἐξουσία. Ὅταν οἱ ἀστοί φιλελεύθεροι τῆς Γαλλίας ζητοῦσαν ἀπό τή φεουδαρχική ἐξουσία νά μήν ἐμποδίζει τήν ἀστική τάξη ν' ἀναπτυχθεῖ, αὐτό ἐξέφραζε τή συγκεκριμένη διεκδίκηση νά δοθεῖ ἡ ἐξουσία στήν ἀστική τάξη. Καί εἶχαν δίκιο. Γιά ν' ἀναπτύσσεται ὅπως πρέπει ἡ ἀστική τάξη πρέπει νά ἔχει τήν ἐξουσία. Ὥστε, ἄν εἶναι κανείς συνεπής, πρέπει νά πεῖ: ἀφῆστε τόν κουλάκο ναρθεῖ στήν ἐξουσία. Γιατί πρέπει τέλος πάντων νά τό καταλάβουμε, πώς δέν μπορεῖ νά μήν ἐμποδιστεῖ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ νοικοκυριοῦ τῶν κουλάκων, ὅταν παίρνουμε τήν ἐξουσία ἀπό τούς κουλάκους καί τή συγκεντρώνουμε στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Νά

ποιά συμπεράσματα βγαίνουν μέ τό διάβασμα τοῦ δεύτερου γράμματος τοῦ Φρούμκιν.

Γιά τά κεφαλαιώδη ἔργα τῆς βιομηχανίας. Κατά τή συζήτηση τῶν ἀριθμῶν ἐλέγχου εἴχαμε τρία ποσά: τό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας ζητοῦσε 825 ἑκατ. ρούβλια, ἡ Ἐπιτροπή Κρατικοῦ Σχεδίου διέθετε 750 ἑκατ. ρούβλια, ἐνῶ τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν συμφωνοῦσε νά διατεθοῦν μόνο 650 ἑκατ. ρούβλια. Τί ἀπόφαση πῆρε ἡ ΚΕ τοῦ κόμματός μας πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα; Καθόρισε νά διατεθοῦν 800 ἑκατ. ρούβλια, δηλαδή ἀκριβῶς 150 ἑκατ. ρούβλια περισσότερα ἀπό κεῖνα πού πρότεινε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν. Στό ὅτι τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο τῶν Οἰκονομικῶν διέθετε λιγότερα δέν ὑπάρχει φυσικά τίποτε τό ἐκπληκτικό: εἶναι πασίγνωστη ἡ τσιγγουνιά τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν, πού δέν μπορεῖ νά μήν τσιγγουνεύεται. Τό ζήτημα ὅμως τώρα δέ βρίσκεται σ' αὐτό. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι ὁ Φρούμκιν ὑποστηρίζει τό ποσό 650 ἑκατ. ρούβλια ὄχι ἀπό τσιγγουνιά, ἀλλά μέ βάση τή νεοξεφουρνισμένη θεωρία τῶν «δυνατοτήτων», καί ἰσχυρίζεται στό δεύτερο γράμμα του καί σέ εἰδικό ἄρθρο του στό ἔντυπο ὄργανο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτι ἀσφαλῶς θά χειροτερέψουμε τήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας μας, ἄν χορηγήσουμε στό Ἀνώτατο Συμβούλιο τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας περισσότερα ἀπό 650 ἑκατ ρούβλια γιά κεφαλαιώδη ἔργα. Καί τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Φρούμκιν εἶναι κατά τῆς διατήρησης τοῦ σημερινοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, χωρίς νά καταλαβαίνει, ὅπως φαίνεται, ὅτι ἡ ἐπιβράδυνση αὐτοῦ τοῦ ρυθμοῦ θά χειροτέρευε πραγματικά τήν κατάσταση ὁλόκληρης τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας.

Ἑνῶστε τώρα αὐτά τά δυό σημεῖα ἀπό τό δεύτερο γράμμα τοῦ Φρούμκιν, τό σημεῖο πού μιλᾶ γιά τό νοικοκυριό τοῦ κουλάκου καί τό σημεῖο πού μιλᾶ γιά τά κεφαλαιώδη ἔργα τῆς βιομηχανίας, προσθέστε σ' αὐτά τή θεωρία τῆς «πισωδρόμησης»—καί θά ἔχετε τή φυσιογνωμία τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης.

Θέλετε νά μάθετε τί εἶναι ἡ δεξιά παρέκκλιση καί πῶς ἐμφανίζεται; Διαβάστε τά δυό γράμματα τοῦ Φρούμκιν, μελετεῖστε τα καί θά καταλάβετε.

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα μέ τή φυσιογνωμία τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης.

Οἱ θέσεις ὅμως μιλᾶν ὄχι μόνο γιά τή δεξιά παρέκκλιση. Μιλᾶν ἐπίσης καί γιά τή λεγόμενη «ἀριστερή» παρέκκλιση. Τί εἶναι ἡ «ἀριστερή» παρέκκλιση; Ὑπάρχει ἄραγε πραγματικά στό κόμμα μας ἡ λεγόμενη «ἀριστερή» παρέκκλιση; Ὑπάρχουν ἄραγε στό κόμμα μας τάσεις πού στρέφονται ἐνάντια στό μεσαῖο ἀγρότη, ὅπως ἀναγράφεται στίς θέσεις μας, τάσεις ὑπερεκβιομηχάνισης κτλ.; Ναί, ὑπάρχουν. Σέ τί ἀνάγονται; Ἀνάγονται στήν παρέκκλιση πρός τόν τροτσκισμό. Γι' αὐτό μίλησε ἀκόμα καί ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἰούλη. Ἐννοῶ τή γνωστή ἀπόφαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη γιά τήν πολιτική συγκέντρωσης σιτηρῶν, ὅπου γίνεται λόγος γιά πάλη σέ δυό μέτωπα: ἐνάντια σέ κείνους πού θέλουν νά μᾶς τραβήξουν πίσω ἀπό τό 15ο Συνέδριο—αὐτοί εἶναι οἱ δεξιοί—καί ἐνάντια σέ κείνους πού θέλουν νά μετατρέψουν τά ἔκτακτα μέτρα σέ μόνιμη γραμμή πορείας τοῦ κόμματος—αὐτοί εἶναι οἱ «ἀριστεροί», εἶναι ἡ τάση πρός τόν τροτσκισμό.

Εἶναι φανερό ὅτι στοιχεῖα τροτσκισμοῦ καί τάσης πρός τήν τροτσκιστική ἰδεολογία ὑπάρχουν μέσα στό κόμμα μας. Περίπου τέσσερις χιλιάδες ἄνθρωποι, μοῦ φαίνεται, καταψήφισαν τήν πλατφόρμα μας στό διάστημα τῆς συ-

ζήτησης πρίν ἀπό τό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. (Φωνή: «Δέκα χιλιάδες»). Νομίζω πώς ἄν δέκα χιλιάδες ψήφισαν κατά, δυό φορές δέκα χιλιάδες μέλη τοῦ κόμματος πού συμπαθοῦν τόν τροτσκισμό δέν ψήφισαν καθόλου, γιατί δέν πῆραν μέρος στίς συνελεύσεις. Εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνα τά τροτσκιστικά στοιχεῖα πού δέν ἔφυγαν ἀπό τό κόμμα καί πού, πρέπει νά ὑποθέσουμε, ὅτι δέν ἀπαλλάχτηκαν ἀκόμα ἀπό τήν τροτσκιστική ἰδεολογία. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, νομίζω ὅτι ἕνα μέρος ἀπό τούς τροτσκιστές, πού ξέκοψαν κατόπι ἀπό τήν τροτσκιστική ὀργάνωση καί ξαναγύρισαν στό κόμμα, δέν κατόρθωσαν ἀκόμα νά ἀφήσουν γειά στήν τροτσκιστική ἰδεολογία καί ἴσως νά μήν τούς λείπει ἡ διάθεση νά διαδίδουν τίς ἀπόψεις τους στά μέλη τοῦ κόμματος. Τέλος, ἔχουμε τό γεγονός κάποιας ἀναβίωσης τῆς τροτσκιστικῆς ἰδεολογίας σέ ὁρισμένες ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας. Ἑνῶστε τα ὅλα αὐτά καί θά ἔχετε ὅλα τά ἀπαραίτητα στοιχεῖα, πού μαρτυροῦν τήν ὕπαρξη μέσα στό κόμμα παρέκκλισης πρός τόν τροτσκισμό.

Κι αὐτό εἶναι εὐνόητο: δέν εἶναι δυνατό μέ τήν ὕπαρξη μικροαστικοῦ στοιχείου καί τήν πίεση αὐτοῦ τοῦ στοιχείου στό κόμμα μας, νά μήν ἔχουμε μέσα σ' αὐτό τροτσκιστικές τάσεις. Ἄλλο πράγμα εἶναι νά συλλάβουμε τά τροτσκιστικά στελέχη ἤ νά τά διαγράψουμε ἀπό τό κόμμα, κι ἄλλο νά ξεμπερδέψουμε μέ τήν ἰδεολογία τοῦ τροτσκισμοῦ. Αὐτό θἆναι πιό δύσκολο. Καί μεῖς λέμε: ὅπου ὑπάρχει δεξιά παρέκκλιση ἐκεῖ κατ' ἀνάγκη θά ὑπάρχει καί «ἀριστερή» παρέκκλιση. Ἡ «ἀριστερή» παρέκκλιση εἶναι ἡ σκιά τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης. Ὁ Λένιν ἔλεγε, ἔχοντας ὑπόψη του τούς ὀτζοβιστές, ὅτι οἱ «ἀριστεροί» εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι, μόνο ἀπ' τήν ἀνάποδη. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε γιά τούς σημερινούς «ἀριστερούς». Οἱ ἄνθρωποι πού παρεκκλίνουν πρός τόν τροτσκισμό εἶναι οὐσιαστικά οἱ ἴδιοι οἱ δεξιοί, μόνο ἀπό τήν ἀνάποδη, δηλαδή δεξιοί πού καλύπτονται μέ «ἀριστερή» φρασεολογία.

Ἀπό δῶ πηγάζει ἡ ἀνάγκη τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα, καί ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση καί ἐνάντια στήν «ἀριστερή» παρέκκλιση.

Μπορεῖ νά μᾶς ποῦν: ἄν ἡ «ἀριστερή» παρέκκλιση εἶναι οὐσιαστικά ἡ ἴδια ἡ δεξιά ὀπορτουνιστική παρέκκλιση, τότε ποιά ἡ διαφορά τους καί ποῦ εἶναι ἐδῶ τά δυό μέτωπα; Πραγματικά, ἄν ἡ νίκη τῶν δεξιῶν σημαίνει αὔξηση τῶν πιθανοτήτων παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἡ νίκη τῶν «ἀριστερῶν» ὁδηγεῖ στά ἴδια ἀποτελέσματα, τότε ποιά ἡ διαφορά μεταξύ τους καί γιατί τούτους τούς λέν δεξιούς καί τούς ἄλλους «ἀριστερούς»; Κι ἄν ὑπάρχει ἀνάμεσά τους διαφορά, σέ τί συνίσταται; Μήπως δέν εἶναι σωστό ὅτι καί οἱ δυό παρεκκλίσεις ἔχουν τήν ἴδια κοινωνική ρίζα, ὅτι καί οἱ δυό εἶναι μικροαστικές παρεκκλίσεις; Μήπως δέν εἶναι σωστό ὅτι καί οἱ δυό αὐτές παρεκκλίσεις, σέ περίπτωση νίκης τους, ὁδηγοῦν στά ἴδια ἀποτελέσματα; Ποιά λοιπόν εἶναι τότε ἡ διαφορά μεταξύ τους;

Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι οἱ πλατφόρμες τους εἶναι διαφορετικές, οἱ διεκδικήσεις τους διαφορετικές, οἱ τρόποι θέσης τοῦ ζητήματος καί οἱ μέθοδές τους διαφορετικές.

Ἄν, λογουχάρη, οἱ δεξιοί λένε: «Δέ θά πρεπε νά χτίσουμε τό Ντνιεπροστρόι», ἐνῶ οἱ «ἀριστεροί» λένε ἀντίθετα: «Τί νά μᾶς κάνει ἕνα Ντνιεπροστρόι, δίνετέ μας κάθε χρόνο κι ἀπό ἕνα Ντνιεπροστρόι» (γέλια)—πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι ὑπάρχει ἀσφαλῶς διαφορά.

Ἄν οἱ δεξιοί λένε: «Μήν ἀγγίζεις τόν κουλάκο, ἄφησέ τον νά ἀναπτυχθεῖ ἐλεύθερα»,

ἐνῶ οἱ «ἀριστεροί» λένε ἀντίθετα: «Χτύπα ὄχι μόνο τόν κουλάκο μά καί τό μεσαῖο ἀγρότη γιατί κι αὐτός εἶναι ἀτομικός ἰδιοχτήτης ὅπως καί ὁ κουλάκος»—πρέπει νά παραδεχτοῦμε, ὅτι ὑπάρχει ἀσφαλῶς διαφορά.

Ἄν οἱ δεξιοί λένε: «Ἄρχισαν οἱ δυσκολίες, δέν εἶναι καιρός νά τά διπλώσουμε;», ἐνῶ οἱ «ἀριστεροί» λένε ἀντίθετα: «Τί εἶναι γιά μᾶς οἱ δυσκολίες, δέ μᾶς καίγεται καρφί γιά τίς δυσκολίες σας—ἄς πετάξουμε ὁλοταχῶς μπροστά» (γέλια)—πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι ὑπάρχει ἀσφαλῶς διαφορά.

Νά λοιπόν ἡ εἰκόνα πού παρουσιάζει ἡ εἰδική πλατφόρμα καί οἱ εἰδικές μέθοδες τῶν «ἀριστερῶν». Ἔτσι, κυρίως, ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι οἱ «ἀριστεροί» καταφέρνουν κάποτε νά παρασύρουν μέ «ἀριστερές» ἠχηρές φράσεις μιά μερίδα ἐργατῶν καί νά παριστάνουν τούς πιό ἀποφασιστικούς ἀντίπαλους τῶν δεξιῶν, ἄν κι ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ὅτι οἱ κοινωνικές ρίζες τῶν «ἀριστερῶν» εἶναι ἴδιες μέ τίς κοινωνικές ρίζες τῶν δεξιῶν καί ὄχι σπάνια κλείνουν συμφωνία, συνασπισμό μέ τούς δεξιούς γιά νά πολεμήσουν τή λενινιστική γραμμή.

Νά γιατί γιά μᾶς, τούς λενινιστές, εἶναι ὑποχρεωτική ἡ πάλη σέ δυό μέτωπα—τόσο ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση, ὅσο καί ἐνάντια στήν «ἀριστερή» παρέκκλιση.

Ἄν ὅμως ἡ τροτσκιστική τάση ἀποτελεῖ «ἀριστερή» παρέκκλιση, αὐτό δέ σημαίνει ἄραγε ὅτι οἱ «ἀριστεροί» στέκονται πιό ἀριστερά ἀπό τό λενινισμό; Ὄχι, δέ σημαίνει. Ὁ λενινισμός εἶναι τό πιό ἀριστερό (χωρίς εἰσαγωγικά) ρεῦμα στό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα. Ἐμεῖς, οἱ λενινιστές, ὥς τήν περίοδο τῆς ἔναρξης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀνήκαμε στή 2η Διεθνῆ σάν ἡ ἄκρα ἀριστερή φράξια τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Δέν παραμείναμε στή 2η Διεθνῆ καί κηρύχναμε τή διάσπαση τῆς 2ης Διεθνοῦς γιατί ἀκριβῶς σάν ἄκρα ἀριστερή φράξια δέ θέλαμε νά ζοῦμε στό ἴδιο κόμμα μέ τούς μικροαστούς προδότες τοῦ μαρξισμοῦ, μέ τούς σοσιαλπασιφιστές καί τούς σοσιαλσωβινιστές.

Αὐτή ἡ ταχτική κι αὐτή ἡ ἰδεολογία ἀποτέλεσαν ἀργότερα τό θεμέλιο τῶν μπολσεβίκικων κομμάτων ὅλου τοῦ κόσμου. Μέσα στό κόμμα μας ἐμεῖς, οἱ λενινιστές, εἴμαστε οἱ μοναδικοί ἀριστεροί χωρίς εἰσαγωγικά. Γι' αὐτό ἐμεῖς, οἱ λενινιστές, δέν εἴμαστε οὔτε «ἀριστεροί», οὔτε δεξιοί μέσα στό ἴδιο μας τό κόμμα. Εἴμαστε κόμμα μαρξιστῶν-λενινιστῶν. Καί ἀγωνιζόμαστε μέσα στό κόμμα μας ὄχι μόνο ἐνάντια σέ κείνους πού τούς ὀνομάζουμε φορεῖς τῶν ἀνοιχτά ὀπορτουνιστικῶν παρεκκλίσεων, μά καί ἐνάντια σέ κείνους πού θέλουν νἆναι «ἀριστερότερα» ἀπό τό μαρξισμό, «ἀριστερότερα» ἀπό τό λενινισμό, καλύπτοντας μέ «ἀριστερές» ἠχηρές φράσεις τή δεξιά, ὀπορτουνιστική τους φύση.

Ὁ καθένας καταλαβαίνει πώς ὅταν ὀνομάζουν «ἀριστερούς», ἀνθρώπους πού δέν ἔχουν ἀκόμα ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς τροτσκιστικές τάσεις, αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά παρθεῖ εἰρωνικά. Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τούς «ἀριστερούς κομμουνιστές» ἀριστερούς, πότε σέ εἰσαγωγικά καί πότε χωρίς εἰσαγωγικά. Μά ὁ καθένας καταλαβαίνει ὅτι ὁ Λένιν τούς ὀνόμαζε ἀριστερούς εἰρωνικά, τονίζοντας ἔτσι ὅτι εἶναι ἀριστεροί μόνο στά λόγια, φαινομενικά, ἐνῶ στήν πράξη ἀντιπροσωπεύουν μικροαστικές δεξιές τάσεις.

Γιά ποιό ἀριστερισμό (χωρίς εἰσαγωγικά) τῶν τροτσκιστικῶν στοιχείων μπορεῖ νά γίνει λόγος, ὅταν χτές ἀκόμα συνενώθηκαν σ' ἕνα ἑνιαῖο ἀντιλενινιστικό συνασπισμό μέ τά ἀνοιχτά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα, συμμαχώντας

ἀνοιχτά καί ἄμεσα μέ τά ἀντισοβιετικά στρώματα τῆς χώρας; Μήπως δέν εἶναι γεγονός ὅτι χτές ἀκόμα εἴχαμε ἀνοιχτό συνασπισμό τῶν «ἀριστερῶν» καί τῶν δεξιῶν ἐνάντια στό λενινιστικό κόμμα μέ ἀναμφισβήτητη ὑποστήριξη αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ ἀπό μέρους τῶν ἀστικῶν στοιχείων; Καί μήπως αὐτό δέ δείχνει ὅτι οἱ «ἀριστεροί» καί οἱ δεξιοί δέ θά μποροῦσαν νά συνενωθοῦν σέ ἕνα ἑνιαῖο συνασπισμό ἄν δέν εἶχαν κοινές κοινωνικές ρίζες, ἄν δέν εἶχαν κοινή ὀπορτουνιστική φύση; Ὁ συνασπισμός τῶν τροτσκιστῶν διαλύθηκε πρίν ἕνα χρόνο. Ἕνα μέρος ἀπό τούς δεξιούς, σάν τόν Σατουνόφσκι, ἀποχώρησαν ἀπό τό συνασπισμό. Συνεπῶς, οἱ δεξιοί τοῦ συνασπισμοῦ θά παρουσιάζονται ἀπό δῶ καί μπρός ἀκριβῶς σάν δεξιοί, ἐνῶ οἱ «ἀριστεροί» θά καλύπτουν τό δεξισμό τους μέ «ἀριστερή» φρασεολογία. Μά τί ἐγγύηση ὑπάρχει ὅτι οἱ «ἀριστεροί» καί οἱ δεξιοί δέ θά ξανάβρουν πάλι ὁ ἕνας τόν ἄλλον; (Γέλια). Εἶναι ξεκάθαρο πώς ἐδῶ δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά ἐγγύηση.

Ἄν ὅμως εἴμαστε ὑπέρ τοῦ συνθήματος τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα, δέ σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι ἔτσι κηρύχνουμε τήν ἀναγκαιότητα τ ο ῦ κ ε ν τ ρ ι σ μ ο ῦ μέσα στό κόμμα μας; Τί σημαίνει πάλη σέ δυό μέτωπα; Δέν εἶναι ἄραγε αὐτό κεντρισμός; Ξέρετε ὅτι οἱ τροτσκιστές ἔτσι ἀκριβῶς παρουσιάζουν τά πράγματα: ὑπάρχουν «ἀριστεροί», αὐτοί εἴμαστε, λένε, «ἐμεῖς», οἱ τροτσκιστές, «οἱ πραγματικοί λενινιστές»· ὑπάρχουν «δεξιοί», τέτιοι εἶναι ὅλοι οἱ ἄλλοι· ὑπάρχουν, τέλος, «κεντριστές», πού ταλαντεύονται ἀνάμεσα στούς «ἀριστερούς» καί τούς δεξιούς. Μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σωστή μιά τέτια ἀντίληψη γιά τό κόμμα μας; Εἶναι φανερό πώς δέν μπορεῖ. Ἔτσι μποροῦν νά μιλᾶν μόνο ἄνθρωποι πού μπέρδεψαν ὅλες τίς ἔννοιες καί ἔχουν ἀπό καιρό πιά ξεκόψει ἀπό τό μαρξισμό. Ἔτσι μποροῦν νά μιλᾶν μόνο ἄνθρωποι πού δέ βλέπουν καί δέν καταλαβαίνουν τ ή δ ι α φ ο ρ ά ἀ ρ χ ῶ ν ἀνάμεσα στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς προπολεμικῆς περιόδου, πού ἦταν κόμμα σ υ ν α σ π ι σ μ ο ῦ τῶν προλεταριακῶν καί τῶν μικροαστικῶν συμφερόντων καί στό κομμουνιστικό κόμμα πού εἶναι τό μ ο ν ο λ ι θ ι κ ό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Τόν κεντρισμό δέν πρέπει νά τόν βλέπουμε σάν ἔννοια τόπου: στό ἕνα μέρος κάθονται, ἄς ποῦμε, οἱ δεξιοί, στό ἄλλο οἱ «ἀριστεροί» καί στή μέση οἱ κεντριστές. Ὁ κεντρισμός εἶναι ἔννοια πολιτική. Ἡ ἰδεολογία του εἶναι ἰδεολογία προσαρμογῆς, ἰδεολογία ὑποταγῆς τῶν προλεταριακῶν συμφερόντων στά συμφέροντα τῶν μικροαστῶν μ έ σ α σ τ ά π λ α ί σ ι α ἑ ν ό ς κ ο ι ν ο ῦ κ ό μ μ α τ ο ς. Ἡ ἰδεολογία αὐτή εἶναι ξένη καί ἀντίθετη πρός τό λενινισμό.

Ὁ κεντρισμός εἶναι ἕνα φαινόμενο φυσικό γιά τή 2η Διεθνῆ τῆς προπολεμικῆς περιόδου. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν δεξιοί (ἡ πλειοψηφία), ὑπῆρχαν ἀριστεροί (χωρίς εἰσαγωγικά), ὑπῆρχαν καί κεντριστές, πού ὅλη ἡ πολιτική τους ἀπόβλεπε στό νά φκιασιδώνουν μέ ἀριστερές φράσεις τόν ὀπορτουνισμό τῶν δεξιῶν καί νά ὑποτάσσουν τούς ἀριστερούς στούς δεξιούς.

Σέ τί συνίστατο τότε ἡ πολιτική τῶν ἀριστερῶν, πού τόν πυρήνα τους τόν ἀποτελοῦσαν οἱ μπολσεβίκοι; Στήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς κεντριστές, στήν πάλη γιά τή διάσπαση μέ τούς δεξιούς (ἰδιαίτερα ὅταν ἄρχισε ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος) καί στήν ὀργάνωση νέας ἐπαναστατικῆς Διεθνοῦς ἀπό πραγματικά ἀριστερά, πραγματικά προλεταριακά στοιχεῖα.

Γιατί μπόρεσε νά ἐμφανιστεῖ τότε μιά τέτια διάταξη τῶν δυνάμεων μέσα στή 2η Διεθνῆ καί μιά τέτια πολιτική τῶν μπολσεβίκων μέσα σ' αὐτήν; Γιατί ἡ 2η Διεθνής

ἦταν τότε κόμμα συνασπισμοῦ τῶν προλεταριακῶν καί τῶν μικροαστικῶν συμφερόντων πρός ὄφελος τῶν μικροαστῶν σοσιαλπασιφιστῶν καί σοσιαλσωβινιστῶν. Γιατί οἱ μπολσεβίκοι δέν μποροῦσαν τότε παρά νά συγκεντρώνουν τά πυρά τους ἐνάντια στούς κεντριστές, πού προσπαθοῦσαν νά ὑποτάξουν τά προλεταριακά στοιχεῖα στά συμφέροντα τῶν μικροαστῶν. Γιατί οἱ μπολσεβίκοι ἦταν τότε ὑποχρεωμένοι νά κηρύχνουν τήν ἰδέα τῆς διάσπασης, γιατί χωρίς αὐτήν οἱ προλετάριοι δέ θά μποροῦσαν νά ὀργανώσουν τό δικό τους μονολιθικό ἐπαναστατικό-μαρξιστικό κόμμα.

Μπορεῖ ἄραγε νά ὑποστηρίξει κανείς ὅτι μέσα στό κομμουνιστικό μας κόμμα ὑπάρχει ἡ ἴδια διάταξη δυνάμεων καί ὅτι καί μέσα σ' αὐτό πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἡ ἴδια πολιτική πού ἐφάρμοζαν οἱ μπολσεβίκοι μέσα στά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς τῆς προπολεμικῆς περιόδου; Εἶναι φανερό πώς δέν μπορεῖ. Δέν μπορεῖ γιατί αὐτό θά σήμαινε ὅτι δέν καταλαβαίνει τή διαφορά ἀρχῶν πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή σοσιαλδημοκρατία, σάν κόμμα συνασπισμοῦ τῶν προλεταριακῶν καί μικροαστικῶν στοιχείων, καί τό μονολιθικό κομμουνιστικό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ἐκεῖ (στή σοσιαλδημοκρατία) ὑπῆρχε ἕνα ὁρισμένο ταξικό ὑπόβαθρο τοῦ κόμματος. Ἐδῶ (στούς κομμουνιστές) ὑπάρχει ἕνα ἐντελῶς διαφορετικό ὑπόβαθρο τοῦ κόμματος. Ἐκεῖ (στή σοσιαλδημοκρατία) ὁ κεντρισμός ἦταν φυσικό φαινόμενο, γιατί ἕνα κόμμα συνασπισμοῦ ἑτερογενῶν συμφερόντων δέν μπορεῖ νά μήν ἔχει κεντριστές, καί οἱ μπολσεβίκοι ἦταν ὑποχρεωμένοι ν' ἀκολουθοῦν γραμμή διάσπασης. Ἐδῶ (στούς κομμουνιστές) ὁ κεντρισμός δέν ἔχει νόημα καί εἶναι ἀσυμβίβαστος μέ τή λενινιστική κομματικότητα, γιατί τό κομμουνιστικό κόμμα εἶναι τό μονολιθικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου,

καί ὄχι κόμμα συνασπισμοῦ ἑτερογενῶν ταξικῶν στοιχείων.

Καί ἐπειδή κυριαρχοῦσα δύναμη τοῦ κόμματός μας εἶναι τό πιό ἀριστερό ρεῦμα τοῦ παγκόσμιου ἐργατικοῦ κινήματος (οἱ λενινιστές), ἡ πολιτική διάσπασης δέν ἔχει καί δέν μπορεῖ νά ἔχει μέσα στό κόμμα μας καμιά δικαίωση, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ λενινισμοῦ. (Φωνή: «Εἶναι δυνατή ἡ διάσπαση στό κόμμα μας ἤ ὄχι;»). Δέν πρόκειται γιά τή δυνατότητα τῆς διάσπασης, ἀλλά γιά τό ὅτι ἡ πολιτική τῆς διάσπασης μέσα στό μονολιθικό λενινιστικό μας κόμμα δέν μπορεῖ νά δικαιωθεῖ ἀπό τήν ἄποψη τοῦ λενινισμοῦ.

Ὅποιος δέν καταλαβαίνει αὐτή τή διαφορά ἀρχῶν, ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τό λενινισμό, ξεκόβει ἀπό τό λενινισμό.

Νά γιατί νομίζω ὅτι μόνο ἄνθρωποι πού παλάβωσαν καί ἔχασαν καί τά τελευταῖα ὑπολείμματα μαρξισμοῦ μποροῦν νά ἰσχυρίζονται στά σοβαρά ὅτι ἡ πολιτική τοῦ κόμματός μας, ἡ πολιτική τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα, εἶναι πολιτική κεντρισμοῦ.

Ὁ Λένιν διεξήγαγε πάντα μέσα στό κόμμα μας ἀγώνα σέ δυό μέτωπα, τόσο ἐνάντια στίς «ἀριστερές», ὅσο καί ἐνάντια στίς ὁλοφάνερα μενσεβίκικες παρεκκλίσεις. Διαβάστε τή μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ὁ „ἀριστερισμός", παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», κοιτάξτε τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας καί θά καταλάβετε ὅτι τό κόμμα μας ἀναπτύχθηκε καί στερεώθηκε στόν ἀγώνα ἐνάντια καί στίς δυό παρεκκλίσεις—καί στή δεξιά καί στήν «ἀριστερή». Πάλη ἐνάντια στούς ὀτζοβιστές καί τούς «ἀριστερούς» κομμουνιστές, ἀπό τό ἕνα μέρος, πάλη ἐνάντια στήν ἀνοιχτή ὀπορτουνιστική παρέκκλιση πρίν ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση, στό διάστημα τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης καί ὕστερα ἀπ' αὐτήν ἀπ' τ' ἄλλο—νά ποιές φάσεις πέ-

ρασε τό κόμμα μας στήν ἀνάπτυξή του. Εἶναι γνωστά σέ ὅλους τά λόγια τοῦ Λένιν ὅτι πρέπει νά διεξάγουμε ἀγώνα τόσο ἐνάντια στόν ἀνοιχτό ὀπορτουνισμό, ὅσο καί ἐνάντια στούς «ἀριστερούς» δογματιστές.

Σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι ὁ Λένιν ἦταν κεντριστής, ὅτι ἀκολουθοῦσε πολιτική κεντρισμοῦ; Εἶναι φανερό πώς δέ σημαίνει.

Τί εἶναι τότε οἱ δικοί μας φορεῖς τῶν δεξιῶν καί «ἀριστερῶν» παρεκκλίσεων;

Σχετικά μέ τή δεξιά παρέκκλιση, αὐτή, φυσικά, δέν εἶναι τό ἴδιο μέ τόν ὀπορτουνισμό τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς προπολεμικῆς περιόδου. Ἡ παρέκκλιση πρός τόν ὀπορτουνισμό δέν εἶναι ἀκόμα ὀπορτουνισμός. Ξέρουμε πῶς ἑρμήνευε ὁ Λένιν στόν καιρό του τήν ἔννοια παρέκκλιση. Ἡ παρέκκλιση πρός τά δεξιά εἶναι κάτι πού δέν ἐξελίχτηκε ἀκόμα σέ ὀπορτουνισμό καί μπορεῖ νά διορθωθεῖ. Γι' αὐτό δέν πρέπει νά ταυτίζει κανείς τήν παρέκκλιση πρός τά δεξιά μέ τόν ὁλοκληρωμένο ὀπορτουνισμό.

Σχετικά μέ τήν «ἀριστερή» παρέκκλιση, αὐτή ἀποτελεῖ κάτι τό διαμετρικά ἀντίθετο ἀπό κεῖνο πού ἦταν οἱ ἄκροι ἀριστεροί στή 2η Διεθνῆ τῆς προπολεμικῆς περιόδου, δηλαδή οἱ μπολσεβίκοι. Οἱ φορεῖς τῆς «ἀριστερῆς» παρέκκλισης ὄχι μόνο δέν εἶναι ἀριστεροί χωρίς εἰσαγωγικά, μά εἶναι κατά βάθος οἱ ἴδιοι οἱ φορεῖς τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, μέ τή διαφορά, ὡστόσο, ὅτι ἀσυναίσθητα καλύπτουν τήν πραγματική τους φύση μέ «ἀριστερές» φράσεις. Θἆταν ἔγκλημα ἀπέναντι στό κόμμα ἄν δέ βλέπαμε ὅλο τό βάθος τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στούς φορεῖς τῆς «ἀριστερῆς» παρέκκλισης καί τούς γνήσιους λενινιστές, τούς μ ο ν α δ ι κ ο ύ ς ἀριστερούς (χωρίς εἰσαγωγικά) μέσα στό κόμμα μας. (Φ ω ν ή: «Καί ἡ νομιμοποίηση τῶν παρεκκλίσεων;»). Ἄν ἡ ἀνοιχτή καταπολέμηση τῶν παρεκκλί-

σεων εἶναι νομιμοποίηση, τότε πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι ὁ Λένιν τίς «νομιμοποίησε» ἀπό καιρό.

Οἱ φορεῖς αὐτοί τῶν παρεκκλίσεων, καί οἱ δεξιοί καί καί οἱ «ἀριστεροί», στρατολογοῦνται μέσα ἀπό τά πιό ποικίλα στοιχεῖα τῶν μή προλεταριακῶν στρωμάτων, στοιχεῖα πού ἀντανακλοῦν τήν πίεση τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου πάνω στό κόμμα καί τήν ἀποσύνθεση ὁρισμένων κρίκων τοῦ κόμματος. Μέρος ἀπό τούς προερχόμενους ἀπό ἄλλα κόμματα· ἄνθρωποι μέ τροτσκιστικές τάσεις μέσα στό κόμμα· ὑπολείμματα ἀπό τίς παλιές φράξιες μέσα στό κόμμα· γραφειοκρατικοποιούμενα (καί γραφειοκρατικοποιημένα) μέλη τοῦ κόμματος στό μηχανισμό τοῦ κράτους, τῆς οἰκονομίας, τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν συνδικάτων, πού συμμαχοῦν μέ τά ὁλοφάνερα ἀστικά στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ· εὔπορα μέλη τοῦ κόμματος στίς ὀργανώσεις μας τοῦ χωριοῦ, πού γίνονται ἕνα μέ τούς κουλάκους, κτλ., κτλ.—αὐτό εἶναι τό περιβάλλον πού τρέφει τίς παρεκκλίσεις ἀπό τή λενινιστική γραμμή. Εἶναι φανερό ὅτι αὐτά τά στοιχεῖα δέν μποροῦν νά προσλάβουν τίποτε τό γνήσια ἀριστερό καί λενινιστικό. Μποροῦν μόνο νά θρέψουν μιά ἀνοιχτά ὀπορτουνιστική παρέκκλιση ἤ τή λεγόμενη «ἀριστερή» παρέκκλιση, πού καμουφλάρει τόν ὀπορτουνισμό της μέ ἀριστερές φράσεις.

Νά γιατί ἡ πάλη σέ δυό μέτωπα εἶναι ἡ μοναδικά σωστή πολιτική τοῦ κόμματος.

Παρακάτω. Εἶναι ἄραγε σωστό αὐτό πού διατυπώνεται στίς θέσεις ὅτι ἡ β α σ ι κ ή μ έ θ ο δ ο ς πάλης ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση πρέπει νά εἶναι γιά μᾶς ἡ μέθοδος τῆς πλατιᾶς ἰδεολογικῆς πάλης; Νομίζω ὅτι εἶναι σωστό. Καλό θἆταν νά θυμηθοῦμε ἐδῶ τήν πεῖρα ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στόν τροτσκισμό. Μέ τί ἀρχίσαμε τήν πάλη ἐνάντιά του; Μήπως μέ ὀργανωτικά μέτρα; Ὄχι, βέ-

βαια! Τήν ἀρχίσαμε μέ τήν ἰδεολογική πάλη. Ἡ πάλη αὐτή κράτησε στό κόμμα μας ἀπό τό 1918 ὥς τό 1925. Ἤδη τό 1924 τό κόμμα μας καί τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πῆραν ἀπόφαση γιά τόν τροτσκισμό πού τόν χαρακτήριζε σά μικροαστική παρέκκλιση. Ὡστόσο ὁ Τρότσκι παρέμενε καί στήν ΚΕ μας καί στό Πολιτικό μας Γραφεῖο. Εἶναι γεγονός αὐτό ἤ δέν εἶναι; Εἶναι γεγονός. Συνεπῶς, «ἀνεχτήκαμε» τόν Τρότσκι καί τούς τροτσκιστές στήν ΚΕ. Γιατί ἐπιτρέψαμε τήν παραμονή τους στά καθοδηγητικά ὄργανα τοῦ κόμματος; Ἐπειδή κεῖνο τόν καιρό οἱ τροτσκιστές, παρά τίς διαφωνίες τους μέ τό κόμμα, ὑποτάσσονταν στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ καί ἐξακολουθοῦσαν νά εἶναι νομιμόφρονες. Καί πότε ἀρχίσαμε νά παίρνουμε ὀργανωτικά μέτρα σέ κάπως πλατιά κλίμακα; Μόνο ὅταν οἱ τροτσκιστές ὀργανώθηκαν σέ φράξια, δημιούργησαν δικό τους φραξιονιστικό κέντρο, μετάτρεψαν τή φράξια τους σέ νέο κόμμα κι ἄρχισαν νά καλοῦν τόν κόσμο σέ ἀντισοβιετικές διαδηλώσεις.

Νομίζω ὅτι τόν ἴδιο δρόμο πρέπει νά ἀκολουθήσουμε καί στήν πάλη ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση. Τή δεξιά παρέκκλιση, ἄν καί δυναμώνει μέσα στό κόμμα, δέν πρέπει γιά τήν ὥρα νά τή βλέπουμε σάν κάτι τό διαμορφωμένο καί ἀποκρυσταλλωμένο. Τώρα διαμορφώνεται καί ἀποκρυσταλλώνεται. Ἔχουν φράξια οἱ φορεῖς τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης; Νομίζω πώς δέν ἔχουν. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι δέν ὑποτάσσονται στίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματός μας; Νομίζω ὅτι γιά τήν ὥρα δέν ἔχουμε βάση νά τούς κατηγορήσουμε γι' αὐτό. Μποροῦμε νά ὑποστηρίξουμε ὅτι οἱ φορεῖς τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης θά ὀργανωθοῦν ὁπωσδήποτε σέ δική τους φράξια; Ἐγώ ἀμφιβάλλω γι' αὐτό τό πράγμα. Ἀπό δῶ βγαίνει τό συμπέρασμα: βασική μέθοδος πάλης ἐνάντια στή δεξιά παρέκλιση στό δοσμένο στάδιο πρέπει νά εἶναι γιά μᾶς ἡ μέθοδος τῆς πλατιᾶς ἰδεολογικῆς πάλης. Αὐτό εἶναι πολύ περισσότερο σωστό ἐπειδή ἀνάμεσα σέ ὁρισμένα μέλη τοῦ κόμματός μας ὑπάρχει ἀντίθετη τάση—ν' ἀρχίσουμε τόν ἀγώνα ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση ὄχι μέ τήν ἰδεολογική πάλη, ἀλλά μέ τά ὀργανωτικά μέτρα. Μᾶς λένε ἀνοιχτά: δόσε μας 10—20 ἀπ' αὐτούς τούς δεξιούς, θά τούς κανονίσουμε μέσα σ' ἕνα λεπτό καί θά τελειώνουμε ἔτσι μέ τή δεξιά παρέκκλιση. Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι παρόμοιες διαθέσεις εἶναι λαθεμένες καί ἐπικίνδυνες. Καί ἀκριβῶς γιά νά μήν παρασυρόμαστε ἀπό τέτιες διαθέσεις, ἀλλά νά τοποθετοῦμε τήν πάλη ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση στό σωστό δρόμο, ἀκριβῶς γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ποῦμε καθαρά καί κατηγορηματικά ὅτι βασική μέθοδος τῆς πάλης μας ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση εἶναι στό δοσμένο στάδιο ἡ ἰδεολογική πάλη.

Σημαίνει αὐτό ὅτι ἀποκλείουμε κάθε ὀργανωτικό μέτρο; Ὄχι, δέ σημαίνει. Αὐτό ὅμως σημαίνει ἀναμφισβήτητα ὅτι τά ὀργανωτικά μέτρα πρέπει νά παίζουν ἐδῶ δευτερεύοντα ρόλο, κι ἄν δέν ὑπάρχουν περιπτώσεις καταστρατήγησης τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων ἀπό τούς φορεῖς τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, δέν πρέπει νά τούς διώχνουμε ἀπό τίς διάφορες καθοδηγητικές ὀργανώσεις καί τά ἱδρύματα. (Φωνή: «Καί ἡ πεῖρα τῆς Μόσχας;»).

Νομίζω ὅτι ἀνάμεσα στούς συντρόφους τῆς καθοδήγησης τῆς Μόσχας δέν εἴχαμε δεξιούς. Ἐκεῖ ὑπῆρχε μιά λαθεμένη στάση ἀπέναντι στίς δεξιές διαθέσεις. Μᾶλλον μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε μιά συμφιλιωτική τάση. Δέν μπορῶ ὅμως νά πῶ ὅτι στήν ἐπιτροπή τῆς Μόσχας ὑπῆρχε δεξιά παρέκκλιση. (Φωνή: «Ὀργανωτική πάλη ὅμως ὑπῆρχε;»).

Ὀργανωτική πάλη ὑπῆρχε, ἄν καί κατεῖχε δευτερεύου-

σα θέση. Ὑπῆρχε, γιατί στή Μόσχα γίνονται τώρα ἐκλογές μέ βάση τήν αὐτοκριτική καί τά ἀχτιδικά ἀχτίφ ἔχουν τό δικαίωμα ν' ἀλλάζουν τούς γραμματεῖς τους. (Γέλια). (Φωνή: «Μά προκηρύχτηκαν στό κόμμα μας ἐκλογές γραμματέων;»). Κανένας δέν ἔχει ἀπαγορεύσει τίς ἐκλογές γραμματέων. Ὑπάρχει ἡ ἔκκληση τοῦ Ἰούνη τῆς ΚΕ, πού λέει κατηγορηματικά ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς αὐτοκριτικῆς μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ κούφια λόγια, ἄν δέν ἐξασφαλιστεῖ στίς κατώτερες ὀργανώσεις τό δικαίωμα νά ἀλλάζουν ὁποιονδήποτε γραμματέα κι ὁποιαδήποτε ἐπιτροπή. Τί ἀντίρηση μπορεῖτε νά προβάλετε σ' αὐτή τήν ἔκκληση; (Μιά φωνή: «Πρίν ἀπό τήν κομματική συνδιάσκεψη;»). Ναί, ἀκόμα καί πρίν ἀπό τήν κομματική συνδιάσκεψη.

Βλέπω κάποιο αἰνιγματικό μειδίαμα στά πρόσωπα ὁρισμένων συντρόφων. Αὐτό δέν εἶναι καλό, σύντροφοι. Βλέπω ὅτι ὁρισμένοι ἀπό σᾶς νιώθουν τήν ἀσυγκράτητη ἐπιθυμία νά πετάξουν τό γληγορότερο ἀπό τά πόστα τους τούς διάφορους ἐκφραστές τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης. Αὐτό ὅμως, ἀγαπητοί σύντροφοι, δέν εἶναι λύση τοῦ ζητήματος. Φυσικά, εἶναι πιό εὔκολο νά τούς πετάξουμε ἀπό τά πόστα, παρά νά κάνουμε μιά πλατιά καί μελετημένη διαφωτιστική καμπάνια γιά τή δεξιά παρέκκλιση, γιά τό δεξιό κίνδυνο καί τόν ἀγώνα ἐνάντιά του. Τό εὐκολότερο ὅμως δέν πρέπει νά θεωρεῖται καί τό καλύτερο. Γιά κοπιάστε νά ὀργανώσετε μιά πλατιά διαφωτιστική καμπάνια ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο, κοπιάστε χωρίς νά λυπηθεῖτε γι' αὐτό χρόνο, καί τότε θά δεῖτε ὅτι ὅσο πιό πλατιά καί βαθιά εἶναι ἡ καμπάνια, τόσο τό χειρότερο γιά τή δεξιά παρέκλιση. Νά γιατί νομίζω ὅτι κέντρο τοῦ ἀγώνα

μας ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση πρέπει νά εἶναι ἡ ἰδεολογική πάλη.

Ὅσο γιά τήν ἐπιτροπή τῆς Μόσχας, δέν ξέρω τί ἄλλο μπορεῖ νά προσθέσει κανείς στά ὅσα εἶπε ὁ Οὐγκλάνοφ στόν τελικό του λόγο στήν Ὁλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ὁ Οὐγκλάνοφ δήλωσε ξεκάθαρα:

«Ἄν θυμηθοῦμε λιγάκι τήν ἱστορία, ἄν θυμηθοῦμε πῶς τό 1921, στό Λένινγκραντ, πάλαιψα μέ τό Ζηνόβιεφ, θά δοῦμε ὅτι ἡ „μάχη" ἦταν τότε κάπως μεγαλύτερη. Τότε βγήκαμε νικητές, γιατί εἴχαμε δίκιο. Τώρα μᾶς νίκησαν, γιατί εἴχαμε λάθος. Θά βγεῖ σέ καλό».

Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι ὁ Οὐγκλάνοφ διεξήγαγε τώρα τόν ἀγώνα ἔτσι, ὅπως τόν διεξήγαγε τότε ἐνάντια στό Ζηνόβιεφ. Ἐνάντια σέ ποιόν ὅμως ἀκριβῶς πάλαιψε τόν τελευταῖο καιρό; Εἶναι φανερό πώς ἐνάντια στήν πολιτική τῆς ΚΕ. Ἐνάντια σέ ποιόν ἄλλον θά πάλαιβε; Πάνω σέ ποιά βάση μποροῦσε νά διεξαχθεῖ αὐτή ἡ πάλη; Ὁλοφάνερα, πάνω στή βάση τοῦ συμφιλιωτισμοῦ ἀπέναντι στή δεξιά παρέκκλιση.

Γι' αὐτό οἱ θέσεις ὑπογραμμίζουν ἀπόλυτα σωστά τήν ἀναγκαιότητα τῆς πάλης ἐνάντια στό συμφιλιωτισμό πρός τίς παρεκκλίσεις ἀπό τή λενινιστική γραμμή καί ἰδιαίτερα ἐνάντια στό συμφιλιωτισμό πρός τή δεξιά παρέκκλιση, σάν ἕνα ἀπό τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματός μας.

Τέλος, τό τελευταῖο ζήτημα. Στίς θέσεις γίνεται λόγος ὅτι πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ἰδιαίτερα γιά τή δοσμένη στιγμή τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι ὁ δεξιός κίνδυνος εἶναι στή δοσμένη στιγμή ὁ κύριος κίνδυνος στό

κόμμα μας. Πᾶνε περίπου δέκα χρόνια πού διεξάγουμε πάλη ἐνάντια στίς τροτσκιστικές τάσεις, καί μάλιστα πάλη μέ συγκεντρωτικά πυρά. Τό ἀποτέλεσμα τῆς πάλης αὐτῆς εἶναι ἡ συντριβή τῶν βασικῶν στελεχῶν τοῦ τροτσκισμοῦ. Δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀνοιχτά ὀπορτουνιστική παρέκκλιση διεξήχθηκε τόν τελευταῖο καιρό ἐξίσου ἐντατικά. Καί δέ διεξάγονταν μέ ἰδιαίτερη ἔνταση, γιατί ἡ δεξιά παρέκκλιση βρίσκεται ἀκόμα στήν περίοδο τῆς διαμόρφωσης καί τῆς ἀποκρυστάλλωσης, δυναμώνει καί ἀναπτύσσεται λόγω τῆς ἐνίσχυσης τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου πού ἀναπτύχθηκε ἐξαιτίας τῶν δυσκολιῶν μας στή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν. Γι' αὐτό, τό κύριο χτύπημα πρέπει νά κατευθύνεται ἐνάντια στή δεξιά παρέκκλιση.

Τελειώνοντας τό λόγο μου, θά ἤθελα, σύντροφοι, νά σημειώσω ἀκόμα ἕνα γεγονός, γιά τό ὁποῖο δέ μίλησαν ἐδῶ καί πού δέν ἔχει κατά τή γνώμη μου, μικρή σημασία. Ἐμεῖς, τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, σᾶς προτείναμε τίς θέσεις μας γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου. Ἐγώ στήν ὁμιλία μου ὑποστήριξα αὐτές τίς θέσεις σάν ἀπόλυτα σωστές. Δέ μιλῶ γιά ξεχωριστές τροποποιήσεις πού μποροῦν νά γίνουν σ' αὐτές τίς θέσεις. Δέν μπορεῖ ὅμως νά ὑπάρξει καμιά ἀμφιβολία ὅτι βασικά εἶναι σωστές καί μᾶς ἐξασφαλίζουν τή σωστή ἐφαρμογή τῆς λενινιστικῆς γραμμῆς. Καί ἐδῶ πρέπει νά σᾶς δηλώσω ὅτι οἱ θέσεις αὐτές ψηφίστηκαν ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο ὁμόφωνα. Νομίζω ὅτι τό γεγονός αὐτό ἔχει κάποια σημασία, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τίς φῆμες πού διαδίδουν κάθε τόσο στίς γραμμές μας οἱ κάθε λογῆς «καλοθελητές», ἀντίπαλοι καί ἐχθροί τοῦ κόμματός μας. Ἐννοῶ τίς φῆμες ὅτι στό Πολιτικό μας Γραφεῖο ὑπάρχει τάχα δεξιά παρέκκλιση, «ἀρι-

στερή» παρέκκλιση, συμφιλιωτισμός κι ὁ διάολος ξέρει τί ἄλλο ἀκόμα. Εἴθε οἱ θέσεις αὐτές νά ἀποτελέσουν μιά ἀκόμα, τήν ἑκατοστή ἤ τήν ἑκατοστή πρώτη ἀπόδειξη ὅτι στό Πολιτικό Γραφεῖο εἴμαστε ὅλοι ἑνωμένοι.

Θάθελα ἡ σημερινή Ὁλομέλεια νά ψηφίσει μέ τήν ἴδια ὁμοφωνία αὐτές τίς θέσεις σάν βάση. (Χειροκροτήματα).

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 273,
24 τοῦ Νοέμβρη 1928.

ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ «ΚΑΤΟΥΣΚΑ», ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΦΑΜΠΡΙΚΑΣ ΤΟΥ ΓΙΑΡΤΣΕΒΟ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΤΟΥ ΣΜΟΛΕΝΣΚ[59]

Χαιρετίζω τήν πρωτοβουλία σας τῆς ὀργάνωσης ἅμιλλας γιά τήν καλύτερη διεξαγωγή τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας γιά τά Σοβιέτ.

Οἱ ἐκλογές γιά τά Σοβιέτ—ὄργανα τῆς δικτατορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης—πρέπει νά γίνουν ζωτική ὑπόθεση τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν.

Ἡ συμμετοχή σας στήν ἐκλογική καμπάνια δέν ἐξαντλεῖται μέ τό νά διεξάγετε ὅπως πρέπει, μπολσεβίκικα, τίς ἐκλογές στήν πόλη σας, γιά τά Σοβιέτ τῆς πόλης.

Πιό δύσκολο, μά ὄχι λιγότερο ἀπαραίτητο καθῆκον, εἶναι τό καθῆκον τῆς ἄμεσης συμμετοχῆς σας στή διεξαγωγή τῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας στό χωριό. Ἡ ἔκβαση τῶν ἐκλογῶν τῶν Σοβιέτ θά ἐξαρτηθεῖ πολύ ἀπ' τό βαθμό πού ἡ ἐργατική τάξη τῆς πόλης, οἱ ἐργάτες γῆς, ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ θά πάρουν μέρος στήν καμπάνια, θά ἐπηρεάσουν τήν πορεία της, θά τραβήξουν μαζί τους τό μεσαῖο ἀγρότη, θά ἀπωθήσουν τούς κουλάκους σέ δεύτερη μοίρα καί θά ἐξασφαλίσουν ἔτσι γιά τήν ἐργατική τάξη τήν καθοδήγηση στό χωριό. Γι' αὐτό θά ἔχει μεγάλη σημασία ἡ συγκέντρωση-προσκλητήριο, πού ἐγκαινιάσατε καί πού ξεσηκώνει τούς ἐργάτες σέ πλατιά συμμετοχή στήν ἐκλογική καμπάνια.

Σᾶς εὔχομαι ἐπιτυχία.

Ι. Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 274, 25 τοῦ Νοέμβρη 1928.

ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ «ΚΡΑΣΝΙ ΠΡΟΦΙΝΤΕΡΝ»

τῆς πόλης Μπέζιτσα

Χαιρετίζω ἀδελφικά τούς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου «Κράσνι Προφιντέρν». Σᾶς συγχαίρω γιά τήν ἀποδοχή τῆς πρόσκλησης τῶν ἐργατῶν τῆς «Κατούσκα» καί τῆς φάμπρικας τοῦ Γιάρτσεβο. Σᾶς εὔχομαι ἐπιτυχία στή διεξαγωγή τῆς καμπάνιας γιά τίς ἐκλογές τῶν Σοβιέτ. Σᾶς ζητῶ συγγνώμη πού δέν ἔχω τή δυνατότητα νά ἔρθω στό ἐργοστάσιό σας.

Ι. Στάλιν

29 τοῦ Νοέμβρη 1928

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 278 30 τοῦ Νοέμβρη 1928.

ΣΤΑ ΔΕΚΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΠΟΛΕΜΟΥ ΦΡΟΥΝΖΕ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΟ-ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Χαιρετίζω ἐγκάρδια τήν Ἀκαδημία Πολέμου Φροῦνζε μέ τήν εὐκαιρία τῆς δέκατης ἐπετείου της.

Τῆς εὔχομαι ἐπιτυχία καί παραπέρα ἄνθιση.

Στάλιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 286, 9 τοῦ Δεκέμβρη 1928.

Ο ΔΕΞΙΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Λόγος στή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ 19 τοῦ Δεκέμβρη 1928

Σύντροφοι! Ἐπειδή ὁ σ. Μόλοτοφ ἀνέπτυξε ἤδη ἐδῶ τήν ἄποψη τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, δέ μοῦ μένει νά πῶ παρά μόνο λίγα λόγια. Σκέφτομαι νά θίξω τρία ζητήματα πού ἀνέκυψαν στήν πορεία τῶν συζητήσεων, κι αὐτά στά πεταχτά.

Τά ζητήματα αὐτά εἶναι: τό πρόβλημα τῆς καπιταλιστικῆς σταθεροποίησης, τό πρόβλημα τῶν ταξικῶν ἀγώνων τοῦ προλεταριάτου σέ συνδυασμό μέ τήν κλονιζόμενη σταθεροποίηση καί τό πρόβλημα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας.

Πρέπει νά διαπιστώσω μέ λύπη μου ὅτι καί στά τρία αὐτά ζητήματα ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα—πέσανε καί οἱ δυό τους στό βάλτο τοῦ δειλοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὥς τώρα ὁ Ἔμπερ-Ντρό ἐκδηλώθηκε μόνο σέ τυπικά ζητήματα. Ὅμως ἐγώ ἔχω ὑπόψη μου τό θεμελιακό του λόγο στή συνεδρίαση τῆς Πολιτικῆς Γραμματείας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ, ὅπου συζητήθηκε τό ζήτημα τῶν δεξιῶν καί τῶν συμφιλιωτῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Νομίζω πώς αὐτός ἀκριβῶς ὁ λόγος ἀποτελεῖ τήν ἰδεολογική βάση τῆς θέσης πού πῆρε ἡ μειοψηφία τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ σ' αὐτή τή

συνεδρίαση. Γι' αὐτό δέν μποροῦμε ν' ἀποσιωπήσουμε τό θεμελιακό λόγο τοῦ Ἔμπερ-Ντρό στή συνεδρίαση τῆς Πολιτικῆς Γραμματείας τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

Εἶπα ὅτι ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα ἔπεσαν στό βάλτο τοῦ δειλοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι, ἐκτός ἀπ' τόν ἀνοιχτό ὀπορτουνισμό, ὑπάρχει καί ὁ καμουφλαρισμένος ὀπορτουνισμός πού φοβᾶται νά δείξει τό πραγματικό του πρόσωπο. Κι ἀκριβῶς αὐτός εἶναι ὁ ὀπορτουνισμός τοῦ συμφιλιωτισμοῦ ἀπέναντι στή δεξιά παρέκκλιση. Ὁ συμφιλιωτισμός εἶναι δειλός ὀπορτουνισμός. Πρέπει, ἐπαναλαβαίνω, νά διαπιστώσω μέ λύπη μου ὅτι καί οἱ δυό αὐτοί σύντροφοί μας ἔπεσαν στό βάλτο τοῦ δειλοῦ ὀπορτουνισμοῦ.

Ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς τό ἀποδείξω αὐτό μέ μερικά γεγονότα.

I

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής ξεκινᾶ ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ σημερινή καπιταλιστική σταθεροποίηση εἶναι σταθεροποίηση προσωρινή, ἀσταθής, ἑτοιμόροπη, σάπια, πού θά κλονίζεται ὁλοένα καί περισσότερο στό βαθμό τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς καπιταλιστικῆς κρίσης.

Αὐτό δέν ἀντιφάσκει καθόλου στό πασίγνωστο γεγονός ὅτι ἡ καπιταλιστική τεχνική καί ἡ ὀρθολογιστική ὀργάνωση ἀναπτύσσονται. Κάτι περισσότερο: ἀκριβῶς πάνω στή βάση αὐτῆς τῆς ἀνάπτυξης μεγαλώνει ἡ ἐσωτερική σαπίλα καί ἡ ἀσθενικότητα τῆς σταθεροποίησης.

Τί μᾶς εἶπε, ὅμως, ὁ Ἔμπερ-Ντρό στό λόγο του στήν Πολιτική Γραμματεία τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ; Ἀρνήθηκε ἐκεῖ

ὀρθά-κοφτά τή σαθρότητα καί τήν ἀστάθεια τῆς σταθεροποίησης. Στό λόγο του δηλώνει ἀνοιχτά ὅτι «τό 6ο Παγκόσμιο Συνέδριο καταδίκασε οὐσιαστικά τή γενική πλαδαρή διατύπωση, γιά σάπια, σαθρή κτλ. σταθεροποίηση». Δηλώνει ἀνοιχτά, ὅτι στή γνωστή θέση τοῦ 6ου Συνεδρίου γιά τήν τρίτη περίοδο δέν ὑπάρχει οὔτε λέξη γιά σαθρότητα τῆς σταθεροποίησης. Μποροῦμε ἄραγε νά θεωρήσουμε σωστό αὐτό τόν ἰσχυρισμό τοῦ Ἔμπερ-Ντρό; Ὄχι, δέν μποροῦμε. Δέν μποροῦμε, γιατί τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς βεβαιώνει κάτι τό διαμετρικά ἀντίθετο ἀπό κεῖνο πού μᾶς λέει ὁ Ἔμπερ-Ντρό στό λόγο του. Τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στήν παράγραφο γιά τήν τρίτη περίοδο, λέει κατηγορηματικά ὅτι

«ἡ περίοδος αὐτή (δηλαδή ἡ τρίτη περίοδος. Ι. Στ.), ὁδηγεῖ ἀναπόφευχτα μέσω τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῶν ἀντιθέσεων τῆς καπιταλιστικῆς σταθεροποίησης στόν παραπέρα κλονισμό* τῆς καπιταλιστικῆς σταθεροποίησης καί στήν ἀπότομη ὄξυνση τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ»[60].

Προσέξτε—«παραπέρα κλονισμός τῆς σταθεροποίησης»... Τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ σταθεροποίηση ἀπό τώρα κιόλας εἶναι σαθρή καί ἀσταθής, ὅτι μέσα στίς συνθῆκες τῆς τρίτης περιόδου θά κλονίζεται ἀκόμα πιό πολύ. Καί ὁ Ἔμπερ-Ντρό τολμᾶ νά ἐμπαίζει ὅλους ἐκείνους, μαζί καί τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας, πού δηλώνουν ὅτι ἡ σταθεροποίηση εἶναι σαθρή καί σάπια, πού δηλώνουν ὅτι ἡ σημερινή πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης ὑποσκάφτει καί ἀποσυνθέτει τήν καπιταλιστική σταθεροποίηση. Ποιόν ἐμπαίζει ὁ Ἔμπερ-Ντρό; Εἶναι φανερό ὅτι ἐμπαίζει τίς ἀποφάσεις τοῦ 6ου Συνεδρίου.

Βγαίνει λοιπόν τό συμπέρασμα ὅτι ὁ Ἔμπερ-Ντρό

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

μέ τό πρόσχημα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ἀποφάσεων τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στήν πραγματικότητα ἀναθεωρεῖ αὐτές τίς ἀποφάσεις, κατρακυλώντας, ἔτσι, στήν ὀπορτουνιστική ἀντίληψη γιά τή σταθεροποίηση.

Ἔτσι ἔχει τό πράγμα ἀπ' τήν τυπική πλευρά τοῦ ζητήματος.

Ἄς περάσουμε τώρα στήν ἐξέταση τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος. Ἄν δέν μποροῦμε νά ὀνομάσουμε τή σημερινή σταθεροποίηση οὔτε σαθρή, οὔτε σάπια, οὔτε ἀσταθῆ, τότε τί λογῆς τέλος πάντων σταθεροποίηση εἶν' αὐτή; Ἕνα μένει μονάχα, νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι εἶναι σταθερή ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει σταθεροποίηση πού δυναμώνει. Ἄν ὅμως ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά καπιταλιστική σταθεροποίηση πού δυναμώνει, τότε σέ τί ἀνάγεται ἡ λεγόμενη κρίση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ πού ὀξύνεται καί βαθαίνει; Δέν εἶναι φανερό ὅτι γιά τό βάθαιμα τῆς καπιταλιστικῆς κρίσης δέν ὑπάρχει ἐδῶ θέση; Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι ὁ Ἔμπερ-Ντρό μπερδεύτηκε μέσα στίς ἴδιες του τίς ἀντιφάσεις;

Παραπέρα. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀποτελεῖ ἕνα δίπλευρο προτσές: ἀπ' τή μιά πλευρά, ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ σέ μερικές χῶρες, κι ἀπ' τήν ἄλλη πλευρά, σάπισμα τοῦ καπιταλισμοῦ σέ ἄλλες χῶρες. Εἶναι σωστή ἄραγε αὐτή ἡ θέση τοῦ Λένιν; Κι ἄν εἶναι σωστή, δέν εἶναι τότε φανερό, ὅτι ἡ καπιταλιστική σταθεροποίηση δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι σάπια;

Τέλος, λίγα λόγια γιά μιά σειρά πασίγνωστα γεγονότα.

Ἔχουμε γεγονότα, ὅπως οἱ ἀπεγνωσμένες συγκρούσεις τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ὁμάδων γιά τίς ἀγορές πούλησης ἐμπορευμάτων, γιά τίς ἀγορές ἐξαγωγῆς κεφαλαίων.

Ἔχουμε γεγονότα, ὅπως ἡ ξέφρενη ἔνταση τῶν ἐξοπλισμῶν στίς καπιταλιστικές χῶρες, ἡ δημιουργία νέων στρατιωτικῶν συμμαχιῶν καί ἡ ὁλοφάνερη προετοιμασία γιά νέους ἰμπεριαλιστικούς πολέμους.

Ἔχουμε γεγονότα, ὅπως ἡ ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στούς δυό γίγαντες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία, πού προσπαθοῦν νά τραβήξουν στήν τροχιά τους ὅλα τά ἄλλα κράτη.

Ἔχουμε, τέλος, γεγονότα, ὅπως ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, ἡ ἀνάπτυξη καί ἡ προκοπή τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησης, καί στόν οἰκονομικό, καί στόν πολιτιστικό-πολιτικό τομέα, τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, πού καί μόνο μέ τήν ὕπαρξή της, χωρίς νά ἀναφέρω τήν ἀνάπτυξή της, κλονίζει καί αποσυνθέτει τά ἴδια τά βάθρα τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ.

Πῶς μποροῦν, ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, μαρξιστές, λενινιστές, κομμουνιστές νά ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ καπιταλιστική σταθεροποίηση δέν εἶναι σαθρή καί σάπια, ὅτι δέν κλονίζεται ἀπ' τήν ἴδια τήν πορεία τῶν πραγμάτων χρόνο μέ τό χρόνο, μέρα μέ τή μέρα;

Μαντεύει ἄραγε ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί μαζί μ' αὐτόν καί ὁ Σέρρα, σέ τί βάλτο πέφτουν;

Μέ τό λάθος αὐτό συνδέονται καί τά ὑπόλοιπα λάθη τοῦ Ἔμπερ-Ντρό καί τοῦ Σέρρα.

II

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΤΑΞΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Τό ἴδιο λαθεμένη εἶναι ἡ θέση τοῦ Ἔμπερ-Ντρό στό ζήτημα τῶν ταξικῶν ἀγώνων τοῦ προλεταριάτου στίς καπιταλιστικές χῶρες, στό ζήτημα τοῦ χαρακτήρα τους, τῆς

σημασίας τους. Ἀπ' τό λόγο τοῦ Ἔμπερ-Ντρό στή συνεδρίαση τῆς Πολιτικῆς Γραμματείας προκύπτει ὅτι ἡ πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης, οἱ αὐθόρμητες συγκρούσεις της μέ τούς καπιταλιστές ἔχουν βασικά μόνο ἀμυντικό χαρακτήρα, ὅτι ἡ καθοδήγηση αὐτῆς τῆς πάλης ἀπό μέρους τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων πρέπει νά γίνεται μόνο μέσα στά πλαίσια τῶν ρεφορμιστικῶν συνδικάτων πού ὑπάρχουν.

Εἶναι σωστό αὐτό; Ὄχι, δέν εἶναι σωστό. Τό νά ὑποστηρίζεις ἕνα τέτιο πράγμα, σημαίνει ὅτι σέρνεσαι στήν οὐρά τῶν γεγονότων. Ὁ Ἔμπερ-Ντρό ξεχνᾶ πώς ἡ πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης διεξάγεται τώρα πάνω στή βάση μιᾶς σταθεροποίησης πού κλονίζεται, ὅτι οἱ ἀγῶνες τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔχουν συχνά χαρακτήρα μαχῶν ἐκ συναντήσεως, ἀντεπιθέσεων καί ἄμεσης ἐπίθεσης ἐνάντια στούς καπιταλιστές. Ὁ Ἔμπερ-Ντρό δέ βλέπει τίποτε τό καινούργιο στούς ἀγῶνες τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς τελευταίας περιόδου. Δέ βλέπει τέτια γεγονότα ὅπως εἶναι ἡ γενική ἀπεργία τοῦ Λότζ, οἱ οἰκονομικές ἀπεργίες γιά τήν καλυτέρεψη τῶν συνθηκῶν δουλιᾶς στή Γαλλία, Τσεχοσλοβακία, Γερμανία, ἡ ἰσχυρή κινητοποίηση τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων τῆς Γερμανίας στούς ἀγῶνες ἐνάντια στό λόκ-ἄουτ πού κήρυξαν οἱ βιομήχανοι κατά τῶν μεταλλουργῶν κτλ., κτλ.

Τί δείχνουν αὐτά καί ἄλλα παρόμοια γεγονότα, τί σινιάλα μᾶς δίνουν; Δείχνουν ὅτι στά σπλάχνα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν ἀναπτύσσονται οἱ προϋποθέσεις νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Κι αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό καινούργιο πού δέ βλέπουν, δέν παρατηροῦν οἱ Ἔμπερ-Ντρό καί Σέρρα καί πού γενικά δέ θά τό παρατηρήσουν ποτέ οἱ σύντροφοι πού συνήθισαν νά βλέπουν πίσω κι ὄχι μπρός.

Καί τί σημαίνει νά κοιτᾶς πίσω κι ὄχι μπρός; Σημαίνει νά σέρνεσαι στήν οὐρά τῶν γεγονότων, νά μή βλέπεις τό καινούργιο στά γεγονότα καί νά αἰφνιδιάζεσαι. Σημαίνει νά ἀρνηθεῖς τόν καθοδηγητικό ρόλο τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων στό ἐργατικό κίνημα. Καί ἐδῶ ἀκριβῶς ἀπότυχε ἡ καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1923. Γι' αὐτό ὅποιος δέ θέλει νά ἐπαναλάβει τά λάθη τοῦ 1923, πρέπει νά ξυπνάει τή σκέψη τῶν κομμουνιστῶν καί νά τούς προτρέπει νά βαδίζουν ἐμπρός, πρέπει νά ἑτοιμάζει τίς μάζες γιά τούς ἐπερχόμενους ἀγῶνες, πρέπει νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά μή βρεθοῦν τά κομμουνιστικά κόμματα στήν οὐρά τῶν γεγονότων καί ἡ ἐργατική τάξη νά μήν αἰφνιδιαστεῖ.

Εἶναι πολύ παράξενο, ὅτι ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα τό ξεχνοῦν αὐτό.

Στήν περίοδο τῶν ἀγώνων τοῦ Ρούρ, οἱ γερμανοί κομμουνιστές διαπίστωσαν τό γνωστό γεγονός ὅτι οἱ ἀνοργάνωτοι ἐργάτες ἀποδείχτηκαν πιό ἐπαναστάτες ἀπ' τούς ὀργανωμένους στά συνδικάτα. Αὐτό ἔκανε τόν Ἔμπερ-Ντρό ν' ἀγανακτήσει καί νά ἰσχυρίζεται ὅτι τέτιο πράγμα δέν μποροῦσε νά συμβεῖ. Παράξενο πράγμα! Γιατί δέν μποροῦσε νά συμβεῖ; Στό Ρούρ ὑπάρχουν περίπου ἕνα ἑκατομμύριο ἐργάτες. Ἀπ' αὐτούς εἶναι ὀργανωμένοι σέ συνδικάτα περίπου διακόσιες χιλιάδες. Τά συνδικάτα τά καθοδηγοῦν γραφειοκράτες-ρεφορμιστές, πού εἶναι συνδεμένοι μέ τήν τάξη τῶν καπιταλιστῶν μ' ὅλα τά νήματα. Τί τό ἐκπληκτικό λοιπόν, ἄν οἱ ἀνοργάνωτοι ἐργάτες ἀποδείχτηκαν πιό ἐπαναστάτες ἀπ' τούς ὀργανωμένους; Μά μήπως μποροῦσε νά γίνει καί διαφορετικά;

Θά μποροῦσα νά σᾶς διηγηθῶ ἀπ' τήν ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία γεγονότα πιό «ἐκπληκτικά». Συχνά μᾶς συνέβαινε, οἱ μάζες ν' ἀποδείχνονται

πιό έπαναστατικές άπό τούς δικούς τους (μερικούς) κομμουνιστές άρχηγούς. Αύτό τό ξέρουν πολύ καλά όλοι οί ρώσοι μπολσεβίκοι. Κι άπ' αύτό άκριβώς ξεκινούσε ό Λένιν, όταν έλεγε, ότι δέν πρέπει μόνο νά διδάσκουμε τίς μάζες, μά καί νά διδασκόμαστε άπ' τίς μάζες. Δέν πρέπει νά έκπλησσόμαστε άπ' αύτά τά γεγονότα, άλλά άπό τό γεγονός ότι ό Έμπερ-Ντρό δέν καταλαβαίνει αύτά τά άπλά πράγματα τής έπαναστατικής πραχτικής.

Τό ίδιο άκριβώς πρέπει νά πούμε καί γιά τό Σέρρα. Αύτός δέν έγκρίνει τό ότι οί γερμανοί κομμουνιστές, στήν πάλη γιά τήν όργάνωση τών μεταλλουργών πού ύποβλήθηκαν σέ λόκ-άουτ, βγήκαν έξω άπό τά πλαίσια τών συνδικάτων πού ύπήρχαν καί έσπασαν τά πλαίσια αύτά. Αύτό τό βλέπει σάν παράβαση τών άποφάσεων τού 4ου Συνεδρίου τής Συνδικαλιστικής Διεθνούς[61]. Βεβαιώνει ότι ή Συνδικαλιστική Διεθνής ύπόδειξε στούς κομμουνιστές νά δουλεύουν μόνο μέσα στά συνδικάτα. Αύτά είναι κουταμάρες, σύντροφοι! Ή Συνδικαλιστική Διεθνής δέν ύπόδειξε τίποτε τέτιο. Τό νά μιλάς έτσι, σημαίνει ότι καταδικάζεις τό κομμουνιστικό κόμμα στό ρόλο τού παθητικού θεατή τών ταξικών άγώνων τού προλεταριάτου. Τό νά μιλάς έτσι, σημαίνει ότι θάβεις τήν ίδέα τού καθοδηγητικού ρόλου τού κομμουνιστικού κόμματος στό έργατικό κίνημα.

Ή ύπηρεσία τών γερμανών κομμουνιστών βρίσκεται άκριβώς στό ότι δέν τρόμαξαν άπό τή φλυαρία γιά τά «συνδικαλιστικά πλαίσια» καί ύπερπήδησαν αύτά τά πλαίσια, όργανώνοντας τήν πάλη τών άνοργάνωτων έργατών παρά τή θέληση τών συνδικαλιστών γραφειοκρατών. Ή ύπηρεσία τών γερμανών κομμουνιστών βρίσκεται άκριβώς στό ότι άναζήτησαν καί βρήκαν νέες μορφές πάλης καί όργάνωσης τών άνοργάνωτων έργατών. Πιθανό νά έκαναν στήν περίπτωση αύτή μιά σειρά έπουσιώδη λάθη. Μά σέ μιά καινούργια δουλιά πάντοτε γίνονται λάθη. Άπό τό γεγονός ότι πρέπει νά δουλεύουμε στά ρεφορμιστικά συνδικάτα, έφόσον βέβαια τά συνδικάτα αύτά είναι μαζικές όργανώσεις, δέ βγαίνει καθόλου τό συμπέρασμα ότι πρέπει νά περιορίζουμε τή μαζική μας δουλιά στή δουλιά μέσα στά ρεφορμιστικά συνδικάτα, ότι πρέπει νά γίνουμε σκλάβοι τών κανονισμών καί τών άπαιτήσεων αύτών τών συνδικάτων. Άν ή ρεφορμιστική καθοδήγηση συγχωνεύεται μέ τόν καπιταλισμό (βλ. άποφάσεις τού 6ου Συνεδρίου τής Κομμουνιστικής Διεθνούς καί τού 4ου Συνεδρίου τής Συνδικαλιστικής Διεθνούς), καί ή έργατική τάξη παλαίβει ένάντια στόν καπιταλισμό, τότε μπορούμε άραγε νά ίσχυριζόμαστε ότι ή πάλη τής έργατικής τάξης, πού καθοδηγείται άπ' τό κομμουνιστικό κόμμα, μπορεί νά διεξαχθεί, χωρίς νά σπάσει ώς ένα βαθμό τά ύπάρχοντα ρεφορμιστικά πλαίσια τών συνδικάτων; Είναι φανερό πώς δέν μπορούμε νά ύποστηρίζουμε ένα τέτιο πράγμα χωρίς νά πέσουμε στόν όπορτουνισμό. Γι' αύτό είναι εύκολο νά φανταστεί κανείς μιά τέτια κατάσταση, στήν όποία νά είναι άναγκαία ή δημιουργία παράλληλων μαζικών ένώσεων τής έργατικής τάξης, παρά τή θέληση τών πουλημένων στούς καπιταλιστές συνδικαλιστών δαλαϊλάμηδων. Μιά τέτια κατάσταση έχουμε κιόλας στήν Άμερική. Πολύ πιθανό τό ζήτημα νά πάρει τήν ίδια τροπή καί στή Γερμανία.

III

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Θά ύπάρξει ή όχι γερμανικό κομμουνιστικό κόμμα όργανωμένο καί συσπειρωμένο, μέ σιδερένια έσωτερική πειθαρχία—έτσι μπαίνει τό ζήτημα, σύντροφοι. Δέν πρόκει-

ται μόνο γιά τούς δεξιούς ἤ τούς συμφιλιωτές, ἀλλά γιά τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Ὑπάρχει ἕνα Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Ὅμως παράλληλα καί μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ὑπάρχουν δύο δυνάμεις πού ἀποσυνθέτουν τό κόμμα ἀπ' τά μέσα καί ἀπειλοῦν τήν ἴδια τήν ὕπαρξή του. Αὐτές εἶναι, πρῶτο, ἡ φράξια τῶν δεξιῶν, πού ὀργανώνει μέσα στό κομμουνιστικό κόμμα ἕνα καινούργιο ἀντιλενινιστικό κόμμα μέ δικό του κέντρο, μέ δικά του ὄργανα τύπου καί τσακίζει ἀπό μέρα σέ μέρα τήν πειθαρχία του. Καί, δεύτερο, εἶναι ἡ ὁμάδα τῶν συμφιλιωτῶν πού ἐνισχύει μέ τίς ταλαντεύσεις της τή φράξια τῶν δεξιῶν.

Δέν πρόκειται νά ἀποδείξω ὅτι ἡ φράξια τῶν δεξιῶν ξεκόβει ἀπ' τό μαρξισμό-λενινισμό καί κάνει ἀπεγνωσμένη πάλη ἐνάντια στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ. Αὐτό ἔχει ἀποδειχτεῖ πιά ἀπό καιρό. Δέν πρόκειται ἐπίσης νά ἀποδείξω ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν συμφιλιωτῶν παραβιάζει τή γνωστή ἀπόφαση τοῦ 6ου Συνεδρίου γιά συστηματική πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς. Κι αὐτό ἐπίσης ἔχει ἀποδειχτεῖ ἀπό καιρό. Τό ζήτημα εἶναι τώρα, ὅτι δέν ἐπιτρέπεται ν' ἀνεχόμαστε πιά μιά τέτια κατάσταση μέσα στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Τό ζήτημα εἶναι, ὅτι τό ν' ἀνέχεται πιά κανείς μιά τέτια «τάξη πραγμάτων», ὅπου οἱ δεξιοί δηλητηριάζουν τήν ἀτμόσφαιρα μέ τή σοσιαλδημοκρατική ἰδεολογική σαβούρα καί παραβαίνουν συστηματικά τίς στοιχειώδικες βάσεις τῆς κομματικῆς πειθαρχίας, ἐνῶ οἱ συμφιλιωτές χύνουν νερό στό μύλο τῶν δεξιῶν—αὐτό σημαίνει ὅτι βαδίζει ἐνάντια στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ καί παραβιάζει τίς στοιχειώδεις ἀπαιτήσεις τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ.

Δημιουργήθηκε μιά τέτια κατάσταση (ἄν ὄχι χειρότερη) ἀπ' αὐτή πού ὑπῆρχε στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στήν τελευταία φάση τῆς πάλης ἐνάντια στόν τροτσκισμό, ὅταν τό κόμμα καί ἡ Κομμουνιστική Διεθνής ἀναγκάστηκαν νά πετάξουν ἔξω ἀπό τίς γραμμές τους τούς τροτσκιστές. Αὐτό τό βλέπουν τώρα ὅλοι. Αὐτό δέν τό βλέπουν ἤ κάνουν πώς δέν τό βλέπουν, ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα. Αὐτό σημαίνει πώς εἶναι ἕτοιμοι νά ὑποστηρίξουν καί τούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές, ἔστω καί ἄν αὐτό στοιχίσει τήν ὁλοκληρωτική ἀποσύνθεση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας.

Ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα, τασσόμενοι ἐνάντια στή διαγραφή τῶν δεξιῶν, ἐπικαλοῦνται τή γνωστή ἀπόφαση τοῦ 6ου Συνεδρίου ὅτι οἱ δεξιές παρεκκλίσεις πρέπει νά ὑπερνικοῦνται μέ τήν ἰδεολογική πάλη. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Οἱ σύντροφοι ὅμως αὐτοί ξεχνοῦν ὅτι οἱ ἀποφάσεις τοῦ 6ου Συνεδρίου δέν περιορίζουν καθόλου τήν πάλη τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο μόνο σέ μέτρα ἰδεολογικοῦ χαρακτήρα. Μιλώντας γιά τά μέτρα ἰδεολογικῆς πάλης ἐνάντια στίς παρεκκλίσεις ἀπ' τή λενινιστική γραμμή, τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στήν ἀπόφασή του πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Μπουχάριν δηλώνει ταυτόχρονα, ὅτι

> «αὐτό ὄχι μόνο δέν ἀποκλείει, ἀλλά καί προϋποθέτει τήν *ἐνίσχυση τῆς σιδερένιας ἐσωκομματικῆς πειθαρχίας μέ κάθε μέσο, τήν ἄνευ ὅρων ὑποταγή* τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία, τήν *ἄνευ ὅρων ὑποταγή τῶν κατώτερων ὀργάνων*, καθώς καί τῶν ἄλλων κομματικῶν ὀργανώσεων (κοινοβουλευτικές φράξιες, συνδικαλιστικές φράξιες, τύπος κτλ.) *στά καθοδηγητικά κομματικά κέντρα*»*[62].

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Εἶναι πολύ παράξενο, πῶς ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα ξεχνᾶν αὐτή τή θέση τῆς ἀπόφασης τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Εἶναι πολύ παράξενο, πῶς ὅλοι οἱ συμφιλιωτές, κι ἐκεῖνοι πού θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους συμφιλιωτές, κι ἐκεῖνοι πού ἀρνοῦνται αὐτό τόν τίτλο, ξεχνοῦν συστηματικά αὐτή τή σπουδαία θέση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὅταν ἐπικαλοῦνται τήν ἀπόφαση τοῦ 6ου Συνεδρίου.

Τί πρέπει νά κάνουμε, ὅταν στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ἀντί γιά ἐνίσχυση μέ ὅλα τά μέσα τῆς σιδερένιας ἐσωκομματικῆς πειθαρχίας, ἔχουμε ἐξοργιστικές πράξεις τῆς πιό ἀναίσχυντης καταπάτησης κάθε πειθαρχίας τόσο ἀπό μέρους τῶν δεξιῶν, ὅσο καί, ἐνμέρει, ἀπό μέρους ὁρισμένων συμφιλιωτῶν; Μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ἄλλο μιά τέτια κατάσταση;

Τί πρέπει νά κάνουμε, ὅταν, ἀντί γιά ὑποταγή ἄνευ ὅρων τῶν κατώτερων ὀργάνων, τῶν συνδικαλιστικῶν φράξιων καί ὁρισμένων ὀργάνων τοῦ κομματικοῦ τύπου στό καθοδηγητικό κομματικό κέντρο, ἔχουμε στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ἐξοργιστικές πράξεις τῆς πιό ὠμῆς παραβίασης αὐτῆς τῆς ἀπαίτησης τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τούς δεξιούς καί ἐνμέρει καί ἀπό ὁρισμένους συμφιλιωτές;

Μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ἄλλο μιά τέτια κατάσταση;

Σᾶς εἶναι γνωστοί οἱ ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ πού ψηφίστηκαν στό 2ο Συνέδριο[63]. Ἔχω ὑπόψη μου τούς 21 ὅρους. Στήν πρώτη παράγραφο αὐτῶν τῶν ὅρων ἀναφέρεται ὅτι «ὁ περιοδικός καί μή περιοδικός τύπος καί ὅλα τά κομματικά ἐκδοτικά πρέπει νά πειθαρχοῦν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος*, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν τό κόμμα στό σύνολό του εἶναι τή δοσμένη στιγμή νόμιμο ἤ παράνομο». Ξέρετε ὅτι ἡ δεξιά φράξια ἔχει στή διάθεσή της δυό ἔντυπα ὄργανα. Ξέρετε ὅτι τά ἔντυπα αὐτά ὄργανα δέ θέλουν οὔτε ν' ἀκούσουν κάν γιά ὁποιαδήποτε ὑποταγή στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Καί μπαίνει τό ἐρώτημα: μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ἄλλο μιά τέτια ἀσχημία;

Στή 12η παράγραφο τῶν 21 ὅρων ἀναφέρεται ὅτι τό κόμμα πρέπει νἆναι «ὀργανωμένο κατά τόν πιό συγκεντρωτικό τρόπο», ὅτι σ' αὐτό πρέπει «νά ἐπικρατεῖ σιδερένια πειθαρχία, πού νά συνορεύει μέ τή στρατιωτική πειθαρχία»*. Ξέρετε ὅτι στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας, οἱ δεξιοί δέ θέλουν ν' ἀναγνωρίσουν οὔτε σιδερένια οὔτε ὁποιαδήποτε ἄλλη πειθαρχία ἐκτός ἀπ' τή δική τους, τή φραξιονιστική πειθαρχία. Καί μπαίνει τό ἐρώτημα: μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ἄλλο αὐτή τήν ἀσχημία;

Ἤ, μήπως, θά πεῖτε ὅτι οἱ ὅροι πού ψήφισε τό 2ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς δέν εἶναι ὑποχρεωτικοί γιά τούς δεξιούς;

Ὁ Ἔμπερ-Ντρό καί ὁ Σέρρα φωνάζουν ἐδῶ γιά φανταστικές παραβάσεις τῶν ἀποφάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τώρα, στό πρόσωπο τῶν δεξιῶν ἔχουμε πραγματικούς (καί ὄχι φανταστικούς) παραβάτες τῶν ἴδιων τῶν βάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Γιατί, λοιπόν, σιωποῦν; Δέν εἶναι μήπως, γιατί μέ τό πρόσχημα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ἀποφάσεων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στά λόγια, θέλουν νά μᾶς σερβίρουν τήν ὑπεράσπιση τῶν δεξιῶν καί τήν ἀναθεώρηση αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων;

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ δήλωση τοῦ Σέρρα. Ὁρκίζεται σέ θεούς καί δαίμονες ὅτι εἶναι ἐνάντια στούς δεξιούς, ἐνάντια στούς συμφιλιωτές κτλ. Κι ὅμως, ποιό εἶναι τό συμπέρασμα πού βγάζει ἀπ' αὐτό; Μήπως νομίζετε ὅτι εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές; Κάθε ἄλλο! Βγάζει ἀπ' αὐτό τό πολύ παράξενο συμπέρασμα, ὅτι πρέπει, κατά τή γνώμη του, νά ἀναδιοργανωθεῖ τό σημερινό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας.

Γιά σκεφτεῖτε το μονάχα: τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ παλαίβει ἀποφασιστικά ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο καί τίς ταλαντεύσεις τῶν συμφιλιωτῶν· ὁ Σέρρα εἶναι ὑπέρ τῆς πάλης ἐνάντια στούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές· γι' αὐτό ὁ Σέρρα προτείνει νά μή θίξουμε τούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές, νά χαλαρώσουμε τήν πάλη ἐνάντια στούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές καί ν' ἀλλάξουμε τή σύνθεση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ στό πνεῦμα τοῦ συμφιλιωτισμοῦ. Κι αὐτό λέγεται «συμπέρασμα»!

Νά μέ συγχωρεῖ ὁ Σέρρα, ἄν τοῦ πῶ ἐδῶ χωρίς περιστροφές, ὅτι ἡ θέση του στό δοσμένο ζήτημα θυμίζει τή θέση ἐπαρχιακῶν δικολάβων πού προσπαθοῦν νά παρουσιάσουν τό ἄσπρο μαῦρο καί τό μαῦρο ἄσπρο. Εἶναι αὐτό ἀκριβῶς πού ὀνομάζουμε δικολαβική ὑπεράσπιση τῶν ὀπορτουνιστικῶν στοιχείων.

Ὁ Σέρρα προτείνει νά ἀναδιοργανώσουμε τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ, δηλαδή νά βγάλουμε ἀπ' ἐκεῖ κάποιους καί νά βάλουμε ἄλλους, νά τούς ἀντικαταστήσουμε μέ ἄλλους. Γιατί δέ λέει ὁ Σέρρα ἀνοιχτά καί ξάστερα, μέ ποιούς νά τούς ἀντικαταστήσουμε. (Σέρρα: «Μ' ἐκείνους πούθελε τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς»). Μά τό 6ο Συνέδριο δέν πρότεινε

καθόλου τήν ἀποκατάσταση τῶν συμφιλιωτῶν. Ἀπεναντίας μᾶς ἐπιβάλλει νά παλαίβουμε συστηματικά ἐνάντια στό συμφιλιωτισμό. Κι ἀκριβῶς ἐπειδή οἱ συμφιλιωτές δέν ἐκπλήρωσαν αὐτή τήν ὑποχρέωση, ἀκριβῶς γι' αὐτό, μετά τό 6ο Συνέδριο ἔχουμε τή γνωστή ἀπόφαση τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ τῆς 6 τοῦ Ὀχτώβρη 1928 γιά τούς δεξιούς καί τούς συμφιλιωτές. Ὁ Σέρρα σκοπεύει ν' ἀναλάβει τό ρόλο τοῦ μοναδικοῦ ἑρμηνευτῆ τῶν ἀποφάσεων τοῦ 6ου Συνεδρίου. Σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦμε νά θεωρήσουμε δικαιολογημένη αὐτή τήν ἀξίωση τοῦ Σέρρα. Ἑρμηνευτής τῶν ἀποφάσεων τοῦ 6ου Συνεδρίου εἶναι ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τό Προεδρεῖο της. Βλέπω ὅτι ὁ Σέρρα δέ συμφωνεῖ μέ τήν ἀπόφαση τῆς 6 τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ Προεδρείου τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ ἄν καί δέν τό δήλωσε ἀνοιχτά.

Καί ποιό εἶναι τό συμπέρασμα; Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: ἡ θέση τοῦ Ἔμπερ-Ντρό καί τοῦ Σέρρα στό ζήτημα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας εἶναι θέση δειλῆς, δικολαβικῆς ὑπεράσπισης τῶν δεξιῶν ἐνάντια στό ΚΚΓ καί τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ.

IV

ΟΙ ΔΕΞΙΟΙ ΣΤΟ ΚΚΓ ΚΑΙ ΣΤΟ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ἔμαθα σήμερα ἀπό τούς λόγους μερικῶν ὁμιλητῶν ὅτι μερικοί γερμανοί συμφιλιωτές γιά νά δικαιολογηθοῦν ἐπικαλοῦνται στό ζήτημα τῶν μεθόδων τῆς πάλης ἐνάντια στά δεξιά στοιχεῖα τό λόγο μου στήν Ὁλομέλεια τοῦ Νοέμβρη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ*. Ὅπως εἶναι

* Βλ. στόν τόμο αὐτό, σελ. 281—333. Σύντ.

γνωστό, στό λόγο μου (πού ἔχει δημοσιευτεῖ) ὑποστήριζα ὅτι *στό τωρινό στάδιο* ἀνάπτυξης τῆς πάλης ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο μέσα στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἡ βασική μέθοδος πάλης εἶναι ἡ ἰδεολογική πάλη, πράγμα πού δέν ἀποκλείει τή λήψη σέ ὁρισμένες περιπτώσεις ὀργανωτικῶν μέτρων. Τή θέση αὐτή τή στήριζα στό γεγονός ὅτι στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ οἱ δεξιοί δέν ἀποκρυσταλλώθηκαν ἀκόμα, δέν ἀποτελοῦν ὁμάδα ἤ φράξια καί δέν παρουσίασαν ἀκόμα οὔτε μιά περίπτωση παράβασης ἤ μή ἐκπλήρωσης ἀποφάσεων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Στό λόγο μου ὑποστήριζα ὅτι ἄν οἱ δεξιοί ἀρχίσουν τή φραξιονιστική πάλη κι ἀρχίσουν νά παραβιάζουν τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, θά τούς ἀντιμετωπίσουμε, ὅπως ἀντιμετωπίσαμε καί τούς τροτσκιστές τό 1927. Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο. Δέν εἶναι λοιπόν ἀνόητο, ὕστερ' ἀπ' αὐτά, νά ἐπικαλοῦνται τό λόγο μου σάν ἐπιχείρημα ὑπέρ τῶν δεξιῶν τῆς *Γερμανίας*, ὅπου οἱ δεξιοί *πέρασαν κιόλας* σέ φραξιονιστικές μέθοδες πάλης καί παραβιάζουν συστηματικά τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ, ἤ σάν ἐπιχείρημα ὑπέρ τῶν συμφιλιωτῶν τῆς *Γερμανίας*, πού δέν ξέκοψαν ἀκόμα καί, ὅπως φαίνεται, δέ θέλουν νά ξεκόψουν ἀπ' τή *φράξια* τῶν δεξιῶν; Νομίζω πώς δέν μπορεῖ νά φανταστεῖ κανείς τίποτε πιό ἀνόητο ἀπ' αὐτό τόν ἰσχυρισμό. Μόνο ἄνθρωποι πού πῆραν διαζύγιο μέ τή λογική δέν μποροῦν νά καταλάβουν ὅλο τό βάθος τῆς διαφορᾶς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή θέση τῶν δεξιῶν στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τή θέση τῶν δεξιῶν στό ΚΚΓ.

Καί πραγματικά. Οἱ δεξιοί τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ δέν ἀποτελοῦν ἀκόμα φράξια καί ἀναμφισβήτητα ἐκτελοῦν

μέ νομιμοφροσύνη τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Οἱ δεξιοί τῆς Γερμανίας, ἀπεναντίας, ἔχουν κιόλας φράξια μ' ἐπικεφαλῆς ἕνα φραξιονιστικό κέντρο καί τσαλαπατοῦν συστηματικά τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΓ. Δέν εἶναι φανερό λοιπόν, ὅτι οἱ μέθοδες πάλης ἐνάντια στούς δεξιούς δέν μποροῦν, *τή δοσμένη στιγμή* νά εἶναι ἴδιες στά δυό κόμματα;

Παρακάτω. Στή χώρα μας, στήν ΕΣΣΔ, δέν ὑπάρχει σοσιαλδημοκρατία σάν ὀργανωμένη καί σοβαρή δύναμη, ἱκανή νά τρέφει καί νά ὑποθάλπει τό δεξιό κίνδυνο μέσα στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Στή Γερμανία, ἀπεναντίας, δίπλα στό κομμουνιστικό κόμμα ὑπάρχει ἕνα πιό ἰσχυρό καί ἀρκετά γερά ὀργανωμένο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού τρέφει τή δεξιά παρέκκλιση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας καί τή μετατρέπει ἀντικειμενικά σέ πρακτορεῖο του. Δέν εἶναι λοιπόν φανερό πώς μόνο τυφλοί μποροῦν νά μή βλέπουν ὅλη τή διαφορά τῆς κατάστασης στήν ΕΣΣΔ καί στή Γερμανία;

Τέλος ἀκόμα ἕνα περιστατικό. Τό κόμμα μας ἄντρωσε καί δυνάμωσε μέσα σέ σκληρότατες μάχες μέ τούς μενσεβίκους, καί στή διάρκεια ἀρκετῶν χρόνων οἱ μάχες αὐτές πῆραν τή μορφή ἀνοιχτοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἐνάντιά τους. Μήν ξεχνᾶτε, ὅτι ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, ἀνατρέψαμε τόν Ὀχτώβρη τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους σάν ἀριστερή πτέρυγα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἔτσι, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐξηγεῖται, ὅτι πουθενά, σέ κανένα κομμουνιστικό κόμμα στόν κόσμο δέν εἶναι σέ τέτιο βαθμό ἰσχυρές οἱ παραδόσεις τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἀνοιχτό ὀπορτουνισμό, ὅπως στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Φτάνει νά θυμηθοῦμε τήν ὀργάνωση

τῆς Μόσχας, ἰδιαίτερα τήν Ἐπιτροπή τῆς Μόσχας, ὅπου παρουσιάστηκαν οἱ γνωστές συμφιλιωτικές ταλαντεύσεις, φτάνει νά θυμηθοῦμε πώς οἱ ἐργάτες-κομματικά μέλη τῆς Μόσχας μόνο μέσα σέ ἕνα—δυό μῆνες διόρθωσαν κεραυνοβόλα τή γραμμή τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας—φτάνει νά τά θυμηθοῦμε ὅλ' αὐτά γιά νά καταλάβουμε, πόσο ἰσχυρές εἶναι στό κόμμα μας οἱ παραδόσεις τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἀνοιχτό ὀπορτουνισμό.

Μποροῦμε ἄραγε νά ποῦμε τό ἴδιο καί γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας; Θά συμφωνήσετε, ἀσφαλῶς, μαζί μου, ὅτι δυστυχῶς δέν μποροῦμε νά τό ποῦμε. Κάτι περισσότερο, δέν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ἀπέχει πολύ ἀκόμα ἀπό τό νά ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς σοσιαλδημοκρατικές παραδόσεις πού τρέφουν τό δεξιό κίνδυνο μέσα στό ΚΚΓ.

Νά ποιές εἶναι οἱ συνθῆκες στή Γερμανία καί ποιές στήν ΕΣΣΔ, πού δείχνουν ὅτι ἡ διαφορά στίς συνθῆκες ὑπαγορεύει καί τή διαφορά στίς μέθοδες πάλης ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί στό ΚΚΓ.

Μόνο ἄνθρωποι πού ἔχασαν τό στοιχειώδικο αἴσθημα τοῦ μαρξιστῆ δέν μποροῦν νά καταλάβουν αὐτό τό ἁπλό πράγμα.

Στήν Ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Νοέμβρη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ γιά τή σύνταξη τῆς ἀπόφασης[64] ἔγινε πρόταση ἀπό μιά ὁμάδα συντρόφους νά ἐπεκταθοῦν οἱ βασικές θέσεις τῆς ἀπόφασης καί στά ἄλλα τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, συμπεριλαβαίνοντας καί τό γερμανικό τμῆμα. Ἀπορίψαμε αὐτή τήν πρόταση, δηλώνοντας, ὅτι οἱ συνθῆκες πάλης ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο στό ΚΚΓ διαφέρουν βασικά ἀπό τίς συνθῆκες πάλης στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

V

ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Δυό λόγια γιά τά σχέδια ἀποφάσεων πού πρότειναν οἱ ἐπιτροπές τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ. Ὁ Σέρρα ἔχει τή γνώμη ὅτι τά σχέδια αὐτά ἔχουν χαρακτήρα ἐπαρχιώτικων ἀποφάσεων. Γιατί; θά ρωτήσει κανείς. Ἐπειδή, λέει, στό σχέδιο' τοῦ ἀνοιχτοῦ γράμματος δέν ὑπάρχει ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς κατάστασης, πού γεννάει τό δεξιό κίνδυνο.

Αὐτό εἶναι γελοῖο, σύντροφοι. Τέτια ἀνάλυση ὑπάρχει στίς ἀποφάσεις τοῦ 6ου Συνεδρίου. Χρειάζεται ἄραγε νά τήν ἐπαναλάβουμε; Νομίζω πώς δέν πρέπει νά τήν ἐπαναλάβουμε. Γιά νά κυριολεχτήσουμε θά μπορούσαμε νά περιοριστοῦμε σέ μιά σύντομη ἀπόφαση γιά τούς δεξιούς πού παραβαίνουν συστηματικά τίς ἀποφάσεις τοῦ 6ου Συνεδρίου καί γι' αὐτό πρέπει νά διαγραφοῦν, καί γιά τούς συμφιλιωτές πού δέν παλαίβουν ἐνάντια στούς δεξιούς καί γι' αὐτό τούς ἀξίζει νά τούς γίνει μιά σοβαρότατη προειδοποίηση.

Ἄν, παρ' ὅλα αὐτά, δέν περιοριστήκαμε σέ μιά σύντομη ἀπόφαση, αὐτό ἔγινε γιά νά ἐξηγήσουμε στούς ἐργάτες τήν οὐσία τῆς δεξιᾶς παρέκκλισης, γιά νά τούς δείξουμε τό πραγματικό πρόσωπο τῶν Μπράντλερ καί τῶν Τάλχαϊμερ, νά τούς δείξουμε τί ἦταν στό παρελθόν καί τί εἶναι τώρα, νά δείξουμε, πόσον καιρό τούς φερνότανε μέ ἐπιείκεια ἡ Κομμουνιστική Διεθνής μέ τήν ἐλπίδα νά τούς διορθώσει, νά δείξουμε πόσον καιρό τούς ἀνέχτηκαν οἱ κομμουνιστές ἀνάμεσά τους, καί γιατί δέν εἶναι δυνατό ν' ἀνεχόμαστε πιά τήν ὕπαρξη τέτιων ἀνθρώπων στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ.

Νά γιατί τό σχέδιο απόφασης έγινε μεγαλύτερο άπ' ό,τι θά μπορούσε κανείς νά περιμένει από πρώτη άποψη.

Ό σ. Μόλοτοφ είπε κιόλας εδώ ότι ή αντιπροσωπεία του ΚΚ (Μπ.) της ΕΣΣΔ τάχθηκε αλληλέγγυα μ' αυτό τό σχέδιο απόφασης. Έγώ δέν έχω παρά νά επαναλάβω τή δήλωση του σ. Μόλοτοφ.

«Μπολσεβίκ», τεύχος 23—24, 1928.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΣΤΙΣΕΦ

σ. Κουστίσεφ!

Πήρα τό γράμμα Σας της 11.XII.28.

Ή ερώτησή Σας από πρώτη ματιά μπορεί νά φανεί σωστή. Στήν πραγματικότητα όμως δέν αντέχει σέ καμιά κριτική. Δέν είναι δύσκολο νά καταλάβουμε πώς όταν ό Λένιν λέει—«Σοβιετική εξουσία σύν εξηλεκτρισμός ίσον κομμουνισμός»—μ' αυτό δέ θέλει νά πεί ούτε ότι στόν κομμουνισμό θά υπάρχει μιά οποιαδήποτε πολιτική εξουσία, ούτε ότι άπ' τή στιγμή πού καταπιαστήκαμε σοβαρά μέ τόν εξηλεκτρισμό της χώρας, πραγματοποιήσαμε κιόλας έτσι τόν κομμουνισμό.

Τί ήθελε λοιπόν νά πεί ό Λένιν, κάνοντας μιά τέτια δήλωση; Ήθελε, κατά τή γνώμη μου, νά πεί μονάχα, ότι μόνη ή Σοβιετική εξουσία δέν είναι αρκετή γιά τήν προώθηση πρός τόν κομμουνισμό, ότι γιά τήν προώθηση πρός τόν κομμουνισμό ή Σοβιετική εξουσία πρέπει νά πραγματοποιήσει τόν εξηλεκτρισμό της χώρας, **μεταφέροντας ολόκληρη τή λαϊκή οικονομία στή βάση της μεγάλης παραγωγής**, ότι ή Σοβιετική εξουσία είναι αποφασισμένη ν' ακολουθήσει αυτόν τό δρόμο γιά νά φτάσει στόν κομμουνισμό. Τό αξίωμα του Λένιν

σημαίνει μόνο τήν ἀπόφαση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας νά βαδίσει στό δρόμο πρός τόν κομμουνισμό μέσω τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.

Λέμε συχνά ὅτι ἡ δημοκρατία μας εἶναι σοσιαλιστική. Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι πραγματοποιήσαμε κιόλας τό σοσιαλισμό, ἐκμηδενίσαμε τίς τάξεις καί καταργήσαμε τό κράτος (γιατί πραγματοποιημένος σοσιαλισμός σημαίνει ἀπονέκρωση τοῦ κράτους); Ἤ αὐτό σημαίνει ὅτι στό σοσιαλισμό θά ὑπάρχουν ἀκόμα τάξεις, κράτος κτλ.; Εἶναι φανερό πώς δέ σημαίνει. Ἔχουμε λοιπόν δικαίωμα σ' αὐτή τήν περίπτωση νά ὀνομάζουμε τή δημοκρατία μας σοσιαλιστική; Φυσικά ἔχουμε. Ἀπό ποιά ἄποψη; Ἀπ' τήν ἄποψη τῆς ἀπόφασής μας καί τῆς θέλησής μας νά πραγματοποιήσουμε τό σοσιαλισμό, νά ἐξαλείψουμε τίς τάξεις κτλ.

Θά συμφωνούσατε ἴσως, σ. Κουστίσεφ, ν' ἀκούσετε τή γνώμη τοῦ Λένιν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα; Ἄν συμφωνᾶτε, τότε ἀκοῦστε:

«Δέν ὑπῆρξε ἀκόμα, μοῦ φαίνεται, ἄνθρωπος πού ἀντιμετωπίζοντας τό πρόβλημα τῆς οἰκονομίας τῆς Ρωσίας, ν' ἀρνήθηκε τό μεταβατικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς οἰκονομίας. Κανένας κομμουνιστής δέν ἀρνήθηκε, μοῦ φαίνεται, καί τό γεγονός ὅτι ἡ ἔκφραση σοσιαλιστική σοβιετική δημοκρατία θά πεῖ ἀπόφαση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας νά πραγματοποιήσει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό, καί δέ σημαίνει καθόλου ὅτι θεωροῦμε τίς νέες οἰκονομικές σχέσεις σοσιαλιστικές» (ἔκδ. 3η, τόμ. 22ος, σελ. 513).

Θαρῶ πώς εἶναι ξεκάθαρο.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς *Ι. Στάλιν*

28 τοῦ Δεκέμβρη 1928

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΠΟΥ ΚΑΤΑΝΤΗΣΑΝ

Ἡ ἀνάγκη νά θέσουμε καθαρά καί ξάστερα τό ζήτημα τῆς παράνομης τροτσκιστικῆς ὀργάνωσης ὑπαγορεύεται ἀπό ὅλη τή δράση της τῆς τελευταίας περιόδου, ἡ ὁποία ἀναγκάζει τό κόμμα καί τή Σοβιετική ἐξουσία νά ἀντιμετωπίσει τούς τροτσκιστές διαφορετικά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπ' ὅ,τι τούς ἀντιμετώπιζε τό κόμμα πρίν ἀπό τό 15ο Συνέδριο.

Ἡ ἀνοιχτή ἐκδήλωση τῶν τροτσκιστῶν στούς δρόμους στίς 7 τοῦ Νοέμβρη 1927 ἦταν τό σημεῖο καμπῆς πού ἔδειξε ὅτι ἡ τροτσκιστική ὀργάνωση κόβει τίς σχέσεις της ὄχι μόνο μέ τήν κομματικότητα, μά καί μέ τό σοβιετικό καθεστώς.

Ἀπό τήν ἐκδήλωση αὐτή προηγήθηκαν μιά σειρά ἀντικομματικές καί ἀντισοβιετικές ἐνέργειες: βίαιη κατάληψη κρατικοῦ χτιρίου γιά συγκέντρωση (ΜΒΤΟΥ), ὀργάνωση παράνομων τυπογραφείων κλπ. Ὡστόσο μέχρι τό 15ο Συνέδριο τό κόμμα ἐξακολουθοῦσε νά παίρνει γιά τήν τροτσκιστική ὀργάνωση μέτρα πού φανέρωναν τήν ἐπιθυμία τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος νά πετύχει τή διόρθωση τῶν τροτσκιστῶν, νά πετύχει τήν ἀναγνώριση ἀπό μέρους τους τῶν λαθῶν τους, νά πετύχει τήν ἐπάνοδό τους

στό δρόμο τῆς κομματικότητας. Χρόνια ὁλόκληρα, ἀρχίζοντας ἀπ' τή συζήτηση τοῦ 1923, τό κόμμα ἐφάρμοζε ὑπομονητικά αὐτή τή γραμμή—γραμμή, κατά κύριο λόγο, *ἰδεολογικῆς πάλης*. Ἀκόμα καί στό 15ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ἔγινε λόγος γιά τέτια ἀκριβῶς μέτρα ἐνάντια στήν τροτσκιστική ὀργάνωση, παρά τό γεγονός ὅτι οἱ τροτσκιστές «ἀπό τίς διαφωνίες ταχτικοῦ χαραχτήρα πέρασαν σέ διαφωνίες *προγραμματικοῦ* χαραχτήρα, ἀναθεωρώντας τίς ἀπόψεις τοῦ Λένιν καί κατρακυλώντας στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ». (Ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου)[65].

Ὁ χρόνος πού πέρασε ἀπό τό 15ο Συνέδριο ἔδειξε τήν ὀρθότητα τῆς ἀπόφασης τοῦ 15ου Συνεδρίου, πού διέγραψε ἀπ' τό κόμμα τά δραστήρια τροτσκιστικά στελέχη. *Στή διάρκεια τοῦ 1928, οἱ τροτσκιστές ὁλοκλήρωσαν τή μετατροπή τους ἀπό παράνομη ἀντικομματική ὁμάδα σέ παράνομη ἀντισοβιετική ὀργάνωση*. Αὐτοῦ βρίσκεται τό *καινούργιο* πού, στή διάρκεια τοῦ 1928, ἀνάγκασε τά ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας νά πάρουν μέτρα δίωξης ἐνάντια στά στελέχη αὐτῆς τῆς παράνομης ἀντισοβιετικῆς ὀργάνωσης.

Τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας δέν μποροῦν νά ἐπιτρέπουν στή χώρα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου νά ὑπάρχει παράνομη ἀντισοβετική ὀργάνωση, ἔστω καί μηδαμινή ἀπ' τήν ἄποψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν της, μά πού ἔχει, ὡστόσο, τά τυπογραφεῖα της, τίς ἐπιτροπές της, πού προσπαθεῖ νά ὀργανώσει ἀντισοβιετικές ἀπεργίες καί κατρακυλᾶ στήν προετοιμασία τῶν ὀπαδῶν της γιά ἐμφύλιο πόλεμο ἐνάντια στά ὄργανα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας. Ἐκεῖ ἀκριβῶς κατάντησαν οἱ τροτσκιστές, πού κάποτε ἦταν φράξια μέσα

στό κόμμα καί σήμερα ἔγιναν παράνομη ἀντισοβιετική ὀργάνωση.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι καθετί τό ἀντισοβιετικό καί τό μενσεβίκικο πού ὑπάρχει στή χώρα ἐκφράζει τή συμπάθειά του στούς τροτσκιστές καί συγκεντρώνεται τώρα γύρω ἀπ' τούς τροτσκιστές.

Ἡ πάλη τῶν τροτσκιστῶν ἐνάντια στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ εἶχε τή λογική της, καί ἡ λογική αὐτή ὁδήγησε τούς τροτσκιστές στό ἀντισοβιετικό στρατόπεδο. Ὁ Τρότσκι ἄρχισε ἀπ' τό νά συμβουλεύει τούς ὁμοϊδεάτες του, τό Γενάρη τοῦ 1928, νά χτυποῦν τήν καθοδήγηση τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, χωρίς νά ἀντιπαραθέτουν τούς ἑαυτούς τους στήν ΕΣΣΔ. Ὡστόσο ἡ λογική τῆς πάλης ἔφερε τόν Τρότσκι σέ σημεῖο πού τά χτυπήματά του ἐνάντια στήν καθοδήγηση τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, ἐνάντια στήν καθοδηγητική δύναμη τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας, νά τά κατευθύνει ἀναπόφευχτα ἐνάντια στήν ἴδια τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ, ἐνάντια σ' ὁλόκληρη τή σοβιετική κοινωνία μας.

Οἱ τροτσκιστές προσπάθησαν μέ κάθε τρόπο νά δυσφημήσουν στά μάτια τῆς ἐργατικῆς τάξης τό καθοδηγητικό κόμμα τῆς χώρας καί τά ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὁ Τρότσκι στό καθοδηγητικό του γράμμα τῆς 21.Χ.1928, πού στάλθηκε στό ἐξωτερικό καί δημοσιεύτηκε ὄχι μονάχα στό ὄργανο τοῦ ἀποστάτη Μάσλοφ, μά καί στά ὄργανα τῶν λευκοφρουρῶν («Ρούλ»[66] καί ἄλλα), ἔκανε συκοφαντικές ἀντισοβιετικές δηλώσεις, ὅτι τό καθεστώς πού ὑπάρχει στήν ΕΣΣΔ εἶναι «ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ κερενσκισμοῦ», καλεῖ νά ὀργανωθοῦν ἀπεργίες καί νά τορπιλιστεῖ ἡ καμπάνια γιά τά συλλογικά συμβόλαια καί στήν οὐσία προετοιμάζει τά στελέχη του γιά τό ἐνδεχόμενο ἑνός νέου ἐμφυλίου πολέμου.

Ἄλλοι τροτσκιστές λένε ἀνοιχτά ὅτι στό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δέν πρέπει «νά σταματᾶμε μπροστά σέ τίποτε, μπροστά σέ κανένα γραφτό ἤ ἄγραφο καταστατικό».

Οἱ συκοφαντίες ἐνάντια στόν Κόκκινο Στρατό καί τούς καθοδηγητές του πού διαδίδονται ἀπό τούς τροτσκιστές στόν παράνομο τύπο καί στόν τύπο τῶν ἀποστατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καί μέσω αὐτοῦ στόν τύπο τῶν λευκοφρουρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ μαρτυροῦν ὅτι οἱ τροτσκιστές δέ διστάζουν νά ὑποκινοῦν ἀνοιχτά τή διεθνῆ ἀστική τάξη ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος. Στά ντοκουμέντα αὐτά ὁ Κόκκινος Στρατός καί οἱ καθοδηγητές του παρουσιάζονται σάν στρατός ἑνός μελλοντικοῦ βοναπαρτικοῦ πραξικοπήματος. Ταυτόχρονα ἡ τροτσκιστική ὀργάνωση προσπαθεῖ, ἀπ' τή μιά μεριά, νά διασπάσει τά τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, νά προκαλέσει ἀποσύνθεση στίς γραμμές τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, δημιουργώντας παντοῦ δικές της φράξιες, κι ἀπ' τήν ἄλλη, ὑποκινεῖ ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ τά στοιχεῖα πού καί χωρίς αὐτό εἶναι ἐχθρικά ἀπέναντι στό Σοβιετικό κράτος.

Ἡ ἐπαναστατική φρασεολογία τῶν τροτσκιστικῶν γραφτῶν δέν μπορεῖ πιά νά καλύψει τήν ἀντεπαναστατική οὐσία τῶν τροτσκιστικῶν συνθημάτων. Ἀπ' ἀφορμή τή στάση τῆς Κρονστάνδης, ὁ Λένιν στό 10ο Συνέδριο τοῦ κόμματος, προειδοποιοῦσε τό κόμμα πώς ἀκόμα καί «οἱ λευκοφρουροί προσπαθοῦν καί ξέρουν νά μεταμφιέζονται σέ κομμουνιστές, ἀκόμα καί σέ „πιό ἀριστερούς" ἀπ' αὐτούς, προκειμένου νά ἐξασθενίσουν καί νά γκρεμίσουν τό στήριγμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία». Καί ὁ Λένιν ἔφερε τότε ἕνα παράδειγμα γιά τό πῶς οἱ μενσεβίκοι ἐκμεταλλεύονται τίς διαφωνίες μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) γιά νά παρακινοῦν καί νά ὑποστηρίζουν στήν πράξη τούς στασιαστές τῆς Κρονστάνδης, τούς ἐσέρους καί τούς λευκοφρουρούς, παρουσιάζοντας τούς ἑαυτούς τους, σέ περίπτωση ἀποτυχίας τῆς στάσης, σάν ὀπαδούς τάχα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού ζητοῦν μικρές μόνο τροποποιήσεις[67]. Ἡ παράνομη ὀργάνωση τῶν τροτσκιστῶν ἀπόδειξε πλέρια ὅτι εἶναι μιά τέτιου εἴδους καμουφλαρισμένη ὀργάνωση πού σήμερα συγκεντρώνει γύρω της ὅλα τά ἐχθρικά πρός τήν προλεταριακή διχτατορία στοιχεῖα. Στήν πραγματικότητα, ἡ τροτσκιστική ὀργάνωση ἐκπληρώνει σήμερα τόν ἴδιο ρόλο πού ἐκπλήρωνε στόν καιρό του στήν ΕΣΣΔ τό κόμμα τῶν μενσεβίκων μέ τήν πάλη του ἐνάντια στό σοβιετικό καθεστώς.

Γιά τήν ὑ π ο ν ο μ ε υ τ ι κ ή δουλιά τῆς τροτσκιστικῆς ὀργάνωσης ἀπαιτεῖται ἀπό τά ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀνελέητη πάλη ἐνάντια στήν ἀντισοβιετική αὐτή ὀργάνωση. Ἔτσι ἐξηγοῦνται τά μέτρα πού πῆρε τόν τελευταῖο καιρό ἡ ΟΓΚΕΠΕΟΥ γιά τή διάλυση αὐτῆς τῆς ἀντισοβιετικῆς ὀργάνωσης (συλλήψεις κι ἐκτοπίσεις).

Φαίνεται, ὅτι δέν ξεκαθάρισαν ἀκόμα ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος ὅτι ἀνάμεσα στήν πρώην τροτσκιστική ἀντιπολίτευση στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τή σημερινή ἀντισοβιετική τροτσκιστική παράνομη ὀργάνωση ἔξω ἀπό τό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ π α ρ ε μ β λ ή θ η κ ε κ ι ό λ α ς ἕ ν α ἀ ξ ε π έ ρ α σ τ ο β ά ρ α θ ρ ο. Κι ὅμως εἶναι καιρός πιά νά καταλάβουμε καί νά χωνέψουμε αὐτή τήν ἐξόφθαλμη ἀλήθεια. Γι' αὐτό εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεχτη ἡ «φιλελεύθερη» στάση ἀπέναντι στά στελέχη τῆς παράνομης τροτσκιστικῆς ὀργάνωσης πού δείχνουν κάποτε μερικά κομματικά μέλη. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τό χωνέψουν ὅλα τά κομματικά μέλη. Κάτι περισσότερο: εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξηγήσουμε σέ ὅλη τή χώρα, στά πλατιά στρώματα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὅτι ἡ παράνομη τροτσκιστική

οργάνωση είναι οργάνωση αντισοβιετική, οργάνωση εχθρική πρός τήν προλεταριακή διχτατορία.

Οί τροτσκιστές πού βρίσκονται μεσοστρατίς άς σκεφτοῦν κι αὐτοί τή νέα αὐτή κατάσταση πού δημιούργησαν οἱ ἀρχηγοί τους καί ἡ δράση τῆς παράνομης τροτσκιστικῆς ἀντισοβιετικῆς ὀργάνωσης.

Ἕνα ἀπό τά δύο: ἤ μέ τήν παράνομη τροτσκιστική ἀντισοβιετική ὀργάνωση ἐνάντια στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ κι ἐνάντια στήν προλεταριακή διχτατορία τῆς ΕΣΣΔ, ἤ ὁλοκληρωτική ρήξη μέ τήν παράνομη ἀντισοβιετική ὀργάνωση τῶν τροτσκιστῶν καί ὁλοκληρωτική ἄρνηση ὁποιασδήποτε ὑποστήριξης αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

Η ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΜΠΟΥΧΑΡΙΝ ΚΑΙ Η ΔΕΞΙΑ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ ΜΑΣ

Ἀπό ὁμιλίες στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στά τέλη Γενάρη καί στίς ἀρχές Φλεβάρη τοῦ 1929

(Περίληψη πραχτικῶν)

Σύντροφοι! Ὅσο κι ἄν εἶναι λυπηρό, πρέπει νά διαπιστώσουμε τό γεγονός τῆς διαμόρφωσης στό κόμμα μας μιᾶς ξεχωριστῆς ὁμάδας τοῦ Μπουχάριν, πού ἀποτελεῖται ἀπό τό Μπουχάριν, τόν Τόμσκι, καί τό Ρίκοφ. Γιά τήν ὕπαρξη αὐτῆς τῆς ὁμάδας προηγούμενα δέν ἦταν τίποτε γνωστό στό κόμμα—οἱ μπουχαρινικοί ἔκρυβαν μέ ἐπιμέλεια ἀπό τό κόμμα τό γεγονός τῆς ὕπαρξης μιᾶς τέτιας ὁμάδας. Τώρα ὅμως αὐτό ἔγινε γνωστό καί ὁλοφάνερο.

Ἡ ὁμάδα αὐτή, ὅπως φαίνεται ἀπό τή δήλωσή της, ἔχει τή δική της ξεχωριστή πλατφόρμα πού τήν ἀντιπαραθέτει στήν πολιτική τοῦ κόμματος. Ἡ ὁμάδα ἀπαιτεῖ, πρῶτο—ἀντίθετα μέ τή σημερινή πολιτική τοῦ κόμματος—τήν ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας μας, ἰσχυριζόμενη πώς ὁ σημερινός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας εἶναι «καταστροφικός». Ἀπαιτεῖ, δεύτερο—πάλι ἀντίθετα μέ τήν πολιτική τοῦ κόμματος—τόν περιορισμό τῆς ὀργάνωσης σοβχόζ καί κολχόζ, ὑποστηρίζοντας ὅτι τά κολχόζ καί τά σοβχόζ δέν παίζουν καί δέν μποροῦν νά παίξουν σοβαρό ρόλο στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας. Ἀπαιτεῖ, τρίτο—πάλι ἀντίθετα μέ τήν πολιτική τοῦ κόμματος—τήν ἀποκατάσταση

πλέριας ἐλευθερίας τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου καί τήν κατάργηση τοῦ ρυθμιστικοῦ ρόλου τοῦ κράτους στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου, ὑποστηρίζοντας πώς ὁ ρυθμιστικός ρόλος τοῦ κράτους καθιστᾶ ἀδύνατη τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου.

Μέ ἄλλα λόγια, ἡ ὁμάδα τοῦ Μπουχάριν εἶναι μιά ὁμάδα δεξιᾶς παρέκκλισης, ὁμάδα συνθηκολόγησης, πού ὑποστηρίζει ὄχι τήν ἐξάλειψη τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, μά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξή τους.

Ταυτόχρονα ἡ ὁμάδα τοῦ Μπουχάριν τάσσεται ἐνάντια στά ἔκτακτα μέτρα ἀπέναντι στούς κουλάκους καί τήν «ὑπερβολική» φορολογία τῶν κουλάκων, κατηγορώντας ἀναίσχυντα τό κόμμα ὅτι τάχα μέ τήν ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων ἐφαρμόζει στήν οὐσία πολιτική «στρατιωτικο-φεουδαρχικῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἀγροτιᾶς». Αὐτή ἡ γελοία κατηγορία χρειάστηκε στό Μπουχάριν γιά νά πάρει ὑπό τήν προστασία του τούς κουλάκους, ἀνακατεύοντας μ' αὐτό τόν τρόπο καί βάζοντας στό ἴδιο τσουβάλι τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά καί τούς κουλάκους.

Ἡ ὁμάδα τοῦ Μπουχάριν ἀπαιτεῖ ἀπό τό κόμμα ν' ἀλλάξει ριζικά τήν πολιτική του σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς πλατφόρμας αὐτῆς τῆς ὁμάδας. Καί δηλώνει, σέ συνέχεια, πώς ἄν ἡ πολιτική τοῦ κόμματος δέν ἀλλάξει, τότε ὁ Μπουχάριν, ὁ Ρίκοφ καί ὁ Τόμσκι θά παραιτηθοῦν.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα πού διαπιστώθηκαν στήν πορεία τῶν συζητήσεων στήν τωρινή κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ.

Ἐκτός ἀπ' αὐτά, διαπιστώθηκε ὅτι ὁ Μπουχάριν ἔκανε ἐξ ὀνόματος τῆς ὁμάδας παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις μέ τόν Κάμενεφ γιά τήν ὀργάνωση συνασπισμοῦ τῶν μπουχαρινικῶν μέ τούς τροτσκιστές ἐνάντια στό κόμμα καί τήν ΚΕ του. Εἶναι ὁλοφάνερο πώς οἱ μπουχαρινικοί, μή ἐλπίζοντας νά νικήσει ἡ πλατφόρμα τους μέσα στήν ΚΕ τοῦ κόμματός μας, θεώρησαν ἀναγκαῖο νά ὀργανώσουν ἕναν τέτιο συνασπισμό πίσω ἀπ' τήν πλάτη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος.

Εἴχαμε ἄραγε προηγούμενα διαφωνίες; Ναί, εἴχαμε. Ἡ πρώτη ἐκδήλωση τῶν διαφωνιῶν μας παρουσιάστηκε πρίν ἀπ' τήν Ὁλομέλεια τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ (1928). Οἱ διαφωνίες ἀφοροῦσαν τά ἴδια ζητήματα: τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας, τά σοβχόζ καί τά κολχόζ, τήν πλέρια ἐλευθερία τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου, τά ἔκτακτα μέτρα ἐνάντια στούς κουλάκους. Ὡστόσο τότε στήν Ὁλομέλεια ἡ ὑπόθεση τέλειωσε μέ τή λήψη μιᾶς ἑνιαίας καί κοινῆς ἀπόφασης πάνω σέ ὅλα αὐτά τά ζητήματα. Ὅλοι μας τότε νομίζαμε ὅτι ὁ Μπουχάριν καί οἱ ὀπαδοί του ἀπαρνήθηκαν τά λάθη τους καί οἱ διαφωνίες ἔσβησαν μέ τή λήψη τῆς κοινῆς ἀπόφασης. Πάνω σ' αὐτήν ἀκριβῶς τή βάση παρουσιάστηκε τότε καί ἡ γνωστή δήλωση ἡ ὑπογραμμένη ἀπ' ὅλα τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου (τόν Ἰούλη τοῦ 1928) γιά τήν ἑνότητα τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τήν ἔλλειψη διαφωνιῶν σ' αὐτό.

Ἡ δεύτερη ἐκδήλωση τῶν διαφωνιῶν μας παρουσιάστηκε πρίν ἀπό τήν Ὁλομέλεια τοῦ Νοέμβρη τῆς ΚΕ. Τό ἄρθρο τοῦ Μπουχάριν «Σημειώσεις ἑνός οἰκονομολόγου» ἔδειχνε ὁλοφάνερα ὅτι στό Πολιτικό Γραφεῖο δέν πᾶνε ὅλα καλά, ὅτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει ἕνα μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου προσπαθεῖ νά ἀναθεωρήσει ἤ νά «διορθώσει» τή γραμμή τῆς ΚΕ. Γιά μᾶς, γιά τήν πλειοψηφία τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, δέν ὑπῆρχε πάντως καμιά ἀμφιβολία ὅτι οἱ «Σημειώσεις ἑνός οἰκονομολόγου» εἶναι ἕνα ἀντικομματικό ἐκλεκτικιστικό ἄρθρο πού ἐπιδιώκει τήν ἐπιβράδυνση τοῦ ρυθμοῦ ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας καί τήν ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς μας στό χωριό στό πνεῦμα

τοῦ γνωστοῦ γράμματος τοῦ Φρούμκιν. Σ'. αὐτά πρέπει νά προστεθεῖ τό ζήτημα τῆς παραίτησης τοῦ Ρίκοφ, τοῦ Μπουχάριν καί τοῦ Τόμσκι. Πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι ὁ Ρίκοφ, ὁ Μπουχάριν καί ὁ Τόμσκι ἦρθαν τότε στήν ἐπιτροπή σύνταξης τῆς ἀπόφασης γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου καί δήλωσαν ὅτι ὑποβάλλουν παραίτηση. Ὡστόσο μέσα στήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου ὅλες οἱ διαφωνίες ἐξομαλύνθηκαν ἔτσι ἤ ἀλλιῶς: ὁ σημερινός ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς βιομηχανίας διατηρήθηκε, ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς ὀργάνωσης σοβχόζ καί κολχόζ ἐγκρίθηκε, ἡ ἀνώτατη δυνατή φορολογία τῶν κουλάκων διατηρήθηκε, διατηρήθηκε ἐπίσης καί ὁ ρυθμιστικός ρόλος τοῦ κράτους στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου, οἱ γελοῖες κατηγορίες ἐνάντια στό κόμμα γιά πολιτική «στρατιωτικο-φεουδαρχικῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἀγροτιᾶς» ἀπορίφθηκαν μέσα σέ γέλια ὅλων τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καί ἡ παραίτηση τῶν τριῶν ἀποσύρθηκε. Σάν ἀποτέλεσμα εἴχαμε τήν κοινή ἀπόφαση γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου πού ψηφίστηκε ἀπό ὅλα τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. Σάν ἀποτέλεσμα εἴχαμε τή γνωστή απόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου νά διακηρύξουν ὅλα τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, τόσο στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Νοέμβρη, ὅσο καί ἔξω ἀπ' αὐτήν, τήν ἑνότητα τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τήν ἔλλειψη διαφωνιῶν μέσα σ' αὐτό.

Μπορούσαμε ἄραγε νά ξέρουμε τότε ὅτι ὁ Μπουχάριν, ὁ Ρίκοφ καί ὁ Τόμσκι ψηφίζουν τήν ἑνιαία ἀπόφαση μόνο γιά τά μάτια, ὅτι διατηροῦν τά εἰδικά σημεῖα τῶν διαφωνιῶν τους μέ τό κόμμα, ὅτι ὁ Μπουχάριν καί ὁ Τόμσκι θά ἐφαρμόσουν οὐσιαστικά στήν πράξη πολιτική ἄρνησης ἐργασίας στό Κεντρικό Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων τῆς ΕΣΣΔ, στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ καί στήν

«Πράβντα», ὅτι στό ἀρχεῖο τοῦ Κάμενεφ ὑπάρχει κάποιο «σημείωμα» ἀπ' τό ὁποῖο φαίνεται καθαρά ὅτι μέσα στήν ΚΕ ἔχουμε μιά ξεχωριστή ὁμάδα μέ δική της πλατφόρμα πού προσπαθεῖ νά συνασπισθεῖ μέ τούς τροτσκιστές ἐνάντια στό κόμμα;

Εἶναι φανερό πώς δέν μπορούσαμε νά τό ξέρουμε.

Τώρα εἶναι φανερό σέ ὅλους ὅτι ὑπάρχουν διαφωνίες καί διαφωνίες σοβαρές. Φαίνεται πώς οἱ δάφνες τοῦ Φρούμκιν δέν ἀφήνουν τό Μπουχάριν νά κοιμηθεῖ. Ὁ Λένιν εἶχε χίλιες φορές δίκιο ὅταν ἔγραφε στό Σλιάπνικοφ ἀπ' τό 1916 ἀκόμα ὅτι ὁ Μπουχάριν «εἶναι διαβολικά ἀσταθής στήν πολιτική»[68]. Τώρα ἡ ἀστάθεια αὐτή μεταδόθηκε ἀπ' τό Μπουχάριν καί στά μέλη τῆς ὁμάδας του.

Τό βασικό ἀτύχημα γιά τούς μπουχαρινικούς εἶναι ὅτι ἔχουν πίστη, πεποίθηση στήν ἀνακούφιση καί τήν ἀποδέσμευση τοῦ κουλάκου, σάν τό μέσο γιά τήν ἐξάλειψη τῶν δυσκολιῶν μας στά σιτηρά καί τῶν κάθε λογῆς ἄλλων δυσκολιῶν μας. Νομίζουν πώς ἄν ἀνακουφίσουμε τόν κουλάκο, ἄν δέν περιορίζουμε τίς ἐκμεταλλευτικές του τάσεις, ἄν τοῦ δόσουμε ἐλευθερία κτλ. τότε οἱ δυσκολίες θά ἐξαλειφθοῦν καί ἡ πολιτική κατάσταση τῆς χώρας θά βελτιωθεῖ. Εἶναι περιττό νά ποῦμε ὅτι αὐτή ἡ ἀφελής πίστη τῶν μπουχαρινικῶν στό σωτήριο ρόλο τοῦ κουλάκου ἀποτελεῖ ἕνα τόσο γελοῖο παραλογισμό πού δέν ἀξίζει κάν τόν κόπο νά τόν κριτικάρουμε. Τό ἀτύχημα γιά τούς μπουχαρινικούς εἶναι ὅτι δέν καταλαβαίνουν τό μηχανισμό τῆς ταξικῆς πάλης, δέν καταλαβαίνουν ὅτι ὁ κουλάκος εἶναι ὁρκισμένος ἐχθρός τῶν ἐργαζομένων, ὁρκισμένος ἐχθρός ὁλόκληρου τοῦ καθεστῶτος μας. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι ἡ πολιτική τῆς ἀνακούφισης καί τῆς ἀποδέσμευσης τοῦ κουλάκου σημαίνει χειροτέρευση ὅλης τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῆς χώρας μας, αὔξηση τῶν ἐλπί-

δων τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων τῆς χώρας, ἀπώλεια γιά μᾶς τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ, ἀπογοήτευση τοῦ μεσαίου ἀγρότη, ρήξη μέ τήν ἐργατική τάξη τῆς χώρας μας. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι καμιά ἀποδέσμευση τοῦ κουλάκου δέν εἶναι σέ θέση νά λιγοστέψει τίς δυσκολίες μας στά σιτηρά, γιατί ὁ κουλάκος ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς δέν πρόκειται νά παραδόσει αὐτοπροαίρετα τά σιτηρά, ὅσο θά ὑπάρχει ἡ πολιτική τῶν τιμῶν συγκέντρωσης καί ρύθμισης τῆς ἀγορᾶς τῶν σιτηρῶν ἀπό μέρους τῶν ὀργάνων τοῦ κράτους· ἐμεῖς ὅμως δέν μποροῦμε νά παραιτηθοῦμε ἀπ' τήν πολιτική τῆς ρύθμισης τοῦ ἐμπορίου ἀπό τό κράτος ἄν δέ θέλουμε νά ὑπονομεύσουμε τό Σοβιετικό καθεστώς, τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Τό κακό γιά τούς μπουχαρινικούς εἶναι ὅτι δέν καταλαβαίνουν αὐτά τά ἁπλά καί στοιχειώδικα πράγματα. Ἀφήνω πιά ὅτι ἡ πολιτική τῆς ἀποδέσμευσης τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων εἶναι ἀπόλυτα ἀσυμβίβαστη καί θεωρητικά, καί πολιτικά, μέ τίς βάσεις τῆς λενινιστικῆς πολιτικῆς καί τοῦ λενινισμοῦ.

Ὅλα αὐτά εἶναι καλά, μπορεῖ νά ποῦν οἱ σύντροφοι, μά ποιά εἶναι ἡ διέξοδος, τί πρέπει νά κάνουμε σχετικά μέ τήν ἐμφάνιση τῆς ὁμάδας τοῦ Μπουχάριν στή σκηνή; Σχετικά μέ τή διέξοδο ἀπ' τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἡ πλειοψηφία τῶν συντρόφων εἶπε κιόλας τή γνώμη της. Ἡ πλειοψηφία τῶν συντρόφων ζητάει ἡ συνέλευση αὐτή νά δείξει σταθερότητα καί ν' ἀπορίψει ἀποφασιστικά τήν παραίτηση τοῦ Μπουχάριν καί τοῦ Τόμσκι (ὁ Ρίκοφ ἀπόσυρε κιόλας τήν παραίτησή του). Ἡ πλειοψηφία τῶν συντρόφων ζητάει ἀπ' τήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ νά καταδικάσει τή δεξιά ὁπορτουνιστική, συνθηκόλογη πλατφόρμα τοῦ Μπουχάριν, τοῦ Τόμσκι καί τοῦ Ρίκοφ, νά καταδικάσει τήν ἀπόπειρα τοῦ Μπουχάριν καί τῆς ὁμάδας του νά συμπήξουν ἕναν ἀντικομματικό συνασπισμό μέ τούς τροτσκιστές. Ἐγώ συμφωνῶ ὁλοκληρωτικά μ' αὐτές τίς προτάσεις.

Οἱ μπουχαρινικοί δέ συμφωνοῦν μέ μιά τέτια ἀπόφαση. Θάθελαν νά τούς ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐλευθερία τῶν φραξιονιστικῶν ὁμάδων, ἀντίθετα ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος. Θάθελαν νά τούς ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐλευθερία νά παραβιάζουν τίς ἀποφάσεις τοῦ κόμματος καί τῆς ΚΕ, ἀντίθετα μέ τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ κόμματος. Θά ρωτήσει κανείς: μέ ποιό δικαίωμα;

Σύμφωνα μέ τή γνώμη τους βγαίνει ὅτι ἄν τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ δέν τίς ἐκπληρώνουν τά ἁπλά μέλη τοῦ κόμματος, πρέπει νά τά τιμωροῦμε μέ ὅλη τήν αὐστηρότητα τῶν κομματικῶν νόμων· ἄν ὅμως οἱ ἀποφάσεις τῆς ΚΕ καταστρατηγοῦνται ἀπό τούς λεγόμενους ἡγέτες, ἄς ποῦμε ἀπ' τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, τότε αὐτούς ὄχι μόνο δέν ἐπιτρέπεται νά τούς τιμωροῦμε, μά οὔτε καί νά τούς κάνουμε ἁπλή κριτική, γιατί στήν περίπτωση αὐτή ἡ κριτική θεωρεῖται ἀπ' αὐτούς σάν «ξετίναγμα».

Ἐννοεῖται πώς τό κόμμα δέν μπορεῖ νά δεχτεῖ αὐτή τή λαθεμένη ἄποψη. Ἄν διακηρύξουμε ἄλλους νόμους γιά τούς ἡγέτες κι ἄλλους γιά τόν «ἁπλό λαό» τοῦ κόμματος, τότε δέ θά μᾶς μείνει τίποτε, οὔτε ἀπό κόμμα, οὔτε ἀπό κομματική πειθαρχία.

Παραπονοῦνται γιά τό «ξετίναγμα». Ὅμως τά παράπονα αὐτά εἶναι ραμμένα μέ ἄσπρη κλωστή. Ἄν ὁ Μπουχάριν ἔχει τό δικαίωμα νά γράφει ἕνα ἀσυνάρτητο, ἀντικομματικό ἄρθρο σάν τίς «Σημειώσεις ἑνός οἰκονομολόγου», τότε τά μέλη τοῦ κόμματος ἔχουν πολύ περισσότερο τό δικαίωμα νά κάνουν κριτική σέ ἕνα τέτιο ἄρθρο. Ἄν ὁ Μπουχάριν καί ὁ Τόμσκι παίρνουν μόνοι τους τό δικαίωμα νά παραβαίνουν τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, ἀρνού-

μενοι ἐπίμονα νά δουλέψουν στά πόστα πού τούς ἀνατέθηκαν, τότε τά μέλη τοῦ κόμματος ἔχουν πολύ περισσότερο τό δικαίωμα νά κάνουν κριτική σ᾽ αὐτή τή διαγωγή τους. Ἄν αὐτό λέγεται «ξετίναγμα» τότε ἄς μᾶς ἐξηγήσουν πῶς τό καταλαβαίνουν αὐτοί τό σύνθημα τῆς αὐτοκριτικῆς, τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας κλπ.

Λένε πώς ὁ Λένιν σίγουρα θά φερνόταν πιό μαλακά ἀπ᾽ ὅ,τι φέρνεται σήμερα ἡ ΚΕ ἀπέναντι στόν Τόμσκι καί τό Μπουχάριν. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Σήμερα τό ζήτημα ἔχει ὡς ἑξῆς: δυό μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου παραβιάζουν συστηματικά τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ, ἀρνούμενα ἐπίμονα νά μείνουν στά πόστα πού τούς ἀνάθεσε τό κόμμα, καί ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος, ἀντί νά τά τιμωρήσει, ἔχει τώρα δυό μῆνες πού προσπαθεῖ νά τά πείσει νά παραμείνουν στά πόστα τους. Καί πῶς φερνόταν ὁ Λένιν σέ παρόμοιες περιπτώσεις; Γιά θυμηθεῖτε. Μήπως δέ θυμᾶστε ὅτι ὁ σύντροφος Λένιν γιά ἕνα μικρό λάθος τοῦ Τόμσκι τόν ἐξαπέστειλε στό Τουρκεστάν;

Τόμσκι. Μέ τήν καλόβουλη σύμπραξη τοῦ Ζηνόβιεφ καί ὥς ἕνα βαθμό καί τή δική σου.

Στάλιν. Ἄν θές νά πεῖς ὅτι ἦταν δυνατό νά πείσεις τό Λένιν γιά κάτι πού ὁ ἴδιος δέν εἶχε πειστεῖ, αὐτό μόνο γέλια μπορεῖ νά προκαλέσει... Θυμηθεῖτε ἕνα ἄλλο γεγονός, λχ. τήν περίπτωση τοῦ Σλιάπνικοφ πού ὁ Λένιν πρότεινε τήν καθαίρεσή του ἀπ᾽ τήν ΚΕ, ἐπειδή στόν πυρήνα τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας ἔκανε κριτική σέ κάποιο σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΑΣΛΟ.

Ποιός μπορεῖ ν᾽ ἀρνηθεῖ ὅτι τά σημερινά ἐγκλήματα τοῦ Μπουχάριν καί τοῦ Τόμσκι πού παραβαίνουν κατάφωρα τίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ καί πού ὁλοφάνερα σχηματίζουν μιά νέα ὁπορτουνιστική πλατφόρμα ἐνάντια στό

κόμμα, εἶναι κατά πολύ χειρότερα ἀπ᾽ τά σφάλματα τοῦ Τόμσκι καί τοῦ Σλιάπνικοφ στήν περίπτωση πού ἀναφέραμε παραπάνω; Κι ὅμως ἡ ΚΕ ὄχι μόνο δέ ζητᾶ νά καθαιρεθεῖ κανένας τους ἀπ᾽ τήν ΚΕ ἤ νά σταλθεῖ κάπου στό Τουρκεστάν, ἀλλά περιορίζεται σέ προσπάθειες νά τούς πείσει νά μείνουν στά πόστα τους, ξεσκεπάζοντας, βέβαια, παράλληλα τίς μή κομματικές καί καμιά φορά καθαρά ἀντικομματικές τους θέσεις. Τί ἄλλη ἐπιείκεια σᾶς χρειάζεται ἀκόμα;

Δέ θἆταν πιό σωστό νά ποῦμε ὅτι ἐμεῖς, ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ, φερόμαστε στούς μπουχαρινικούς πολύ φιλελεύθερα καί ἀνεχτικά καί πώς ἔτσι, ἴσως, ἐνθαρρύνουμε ἄθελά μας τή φραξιονιστική ἀντικομματική «δουλιά» τους;

Μήπως ἔφτασε ἡ ὥρα νά βάλουμε τέρμα σ᾽ αὐτόν τό φιλελευθερισμό;

Ἐγώ προτείνω νά ἐγκρίνουμε τήν πρόταση τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς τῆς συνέλευσης καί νά περάσουμε στά τρέχοντα ζητήματα.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΜΠΙΛΛ-ΜΠΕΛΟΤΣΕΡΚΟΦΣΚΙ

σ. Μπίλλ-Μπελοτσερκόφσκι!

Σᾶς γράφω μέ μεγάλη καθυστέρηση. Μά κάλλιο ἀργά, παρά ποτέ.

1) Θεωρῶ ὄχι σωστή τήν ἴδια τήν τοποθέτηση τοῦ ζητήματος γιά «δεξιούς» κι «ἀριστερούς» στή λογοτεχνία (συνεπῶς καί στό θέατρο). Σήμερα στή χώρα μας ἡ ἔννοια τοῦ «δεξιοῦ» ἤ τοῦ «ἀριστεροῦ» εἶναι ἔννοια κομματική, καί μάλιστα ἐσωκομματική. «Δεξιοί» ἤ «ἀριστεροί» εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού παρεκκλίνουν πρός τή μιά ἤ τήν ἄλλη κατεύθυνση ἀπ' τήν καθαρά κομματική γραμμή. Γι' αὐτό θἆταν παράξενο ἄν κάναμε ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν ἐννοιῶν σέ ἕναν τέτιο μή κομματικό κι ἀσύγκριτα πιό πλατύ τομέα, ὅπως εἶναι ἡ λογοτεχνία, τό θέατρο, κτλ. Οἱ ἔννοιες αὐτές θά μποροῦσαν ἀκόμα νά ἔχουν ἐφαρμογή στόν ἕνα ἤ στόν ἄλλο κομματικό (κομμουνιστικό) κύκλο μέσα στή λογοτεχνία. Μέσα σ' ἕνα τέτιο κύκλο μποροῦν νά ὑπάρχουν «δεξιοί» κι «ἀριστεροί». Τό νά τίς ἐφαρμόζουμε ὅμως στή λογοτεχνία, στό σημερινό στάδιο ἀνάπτυξής της, ὅπου ὑπάρχουν κάθε λογῆς τάσεις, μέχρι καί ἀντισοβιετικές καί καθαρά ἀντεπαναστατικές, εἶναι σά ν' ἀναποδογυρίζουμε ὅλες τίς ἔννοιες. Στή λογοτεχνία τό

πιό σωστό θἆταν νά χρησιμοποιοῦμε ἔννοιες ταξικοῦ χαρακτήρα, ἤ ἀκόμα τίς ἔννοιες «σοβιετικό», «ἀντισοβιετικό», «ἐπαναστατικό», «ἀντεπαναστατικό» κλπ.

2) Ἀπό τά παραπάνω βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τό «γκολοβανοφισμό»[69] δέν μπορῶ νά τόν θεωρῶ οὔτε «δεξιό», οὔτε «ἀριστερό» κίνδυνο—αὐτός βρίσκεται ἔξω ἀπό τά πλαίσια τῶν κομματικῶν ρευμάτων. Ὁ «γκολοβανοφισμός» εἶναι φαινόμενο ἀντισοβιετικοῦ χαρακτήρα. Ἀπ' αὐτό βέβαια δέ βγαίνει ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Γκολοβάνοφ δέν μπορεῖ νά διορθωθεῖ, ὅτι δέν μπορεῖ νά ἀπαλλαχθεῖ ἀπ' τά λάθη του, ὅτι πρέπει νά τόν καταδιώκουμε καί νά τόν κυνηγοῦμε ἀκόμα καί ὅταν εἶναι πρόθυμος ν' ἀποκηρύξει τά λάθη του, ὅτι πρέπει ἔτσι νά τόν ἀναγκάσουμε νά φύγει στό ἐξωτερικό.

Ἤ, γιά παράδειγμα, ἡ «Φυγή» τοῦ Μπουλγκακόφ πού κι αὐτή ἐπίσης δέν μποροῦμε νά τή θεωρήσουμε ἐκδήλωση οὔτε «ἀριστεροῦ» οὔτε «δεξιοῦ» κινδύνου. Ἡ «Φυγή» εἶναι ἐκδήλωση ἀπόπειρας νά προκληθεῖ ἡ συμπόνια, ἄν ὄχι ἡ συμπάθεια, γιά ὁρισμένα στρώματα τῶν ἀντισοβιετικῶν ἐμιγκρέδων, καί κατά συνέπεια προσπάθεια δικαίωσης ἤ μισοδικαίωσης τῆς ὑπόθεσης τῶν λευκοφρουρῶν. Ἡ «Φυγή», στή σημερινή μορφή της, ἀποτελεῖ ἀντισοβιετικό φαινόμενο.

Ὡστόσο δέ θά εἶχα τίποτε ἐνάντια στό ἀνέβασμα τῆς «Φυγῆς», ἄν ὁ Μπουλγκακόφ στά ὀκτώ ὄνειρά του πρόσθετε ἀκόμα ἕνα—δυό ὄνειρα, ὅπου ν' ἀπεικόνιζε τά ἐσωτερικά κοινωνικά ἐλατήρια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στήν ΕΣΣΔ, ὥστε ὁ θεατής νά μπορεῖ νά καταλάβει, πώς ὅλοι αὐτοί οἱ «ἔντιμοι» μέ τόν τρόπο τους Σεραφείμ καί κάθε λογῆς ἔκτακτοι-ὑφηγητές δέ βρέθηκαν πεταγμένοι ἔξω ἀπ' τή Ρωσία ἀπό καπρίτσιο τῶν μπολσεβίκων, μά γιατί καθόντουσαν στό σβέρκο τοῦ λαοῦ (παρά τήν «ἐντιμότη-

τά» τους), ὅτι οἱ μπολσεβίκοι, διώχνοντας ἔξω ἀπ' τή Ρωσία αὐτούς τούς «ἔντιμους» ὀπαδούς τῆς ἐκμετάλλευσης, ἐκτελοῦσαν τή θέληση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί γι' αὐτό ἐνεργοῦσαν ἀπόλυτα σωστά.

3) Γιατί στό θέατρο ἀνεβάζουν τόσο συχνά ἔργα τοῦ Μπουλγκακόφ; Γιατί, ὅπως φαίνεται, δέν ὑπάρχουν ἀρκετά ἔργα δ ι κ ά μ α ς, κατάλληλα γι' ἀνέβασμα. Στήν ἀναβροχιά καλές εἶναι ἀκόμα καί «Οἱ μέρες τῶν Τούρμπιν». Βέβαια, εἶναι πολύ εὔκολο «νά κάνουμε κριτική» καί νά ἀπαιτοῦμε τήν ἀπαγόρευση τῆς μή προλεταριακῆς λογοτεχνίας. Ὅμως τό εὐκολότερο δέν πρέπει νά τό θεωροῦμε καί καλύτερο. Τό ζήτημα δέν βρίσκεται στήν ἀπαγόρευση, μά στήν ἐξοστράκιση ἀπ' τή σκηνή, βῆμα πρός βῆμα, τῆς παλιᾶς καί νέας μή προλεταριακῆς σαβούρας, μέ τήν ἅμιλλα, μέ τή δημιουργία πραγματικῶν θεατρικῶν ἔργων τέχνης σοβιετικοῦ χαρακτήρα πού θά ἔχουν ἐνδιαφέρον καί θά μποροῦν ν' ἀντικαταστήσουν τή σαβούρα. Ἀλλά ἡ ἅμιλλα εἶναι μεγάλη καί σοβαρή ὑπόθεση, ἐπειδή μόνο μέ τήν ἅμιλλα θά μπορέσουμε νά διαμορφώσουμε καί νά ἀποκρυσταλλώσουμε τή δική μας προλεταριακή λογοτεχνία.

Ὅσο γιά τό ἴδιο τό ἔργο «Οἱ μέρες τῶν Τούρμπιν» δέν εἶναι καί τόσο ἄσχημο, γιατί πιό πολύ εἶναι τό ὄφελος πού δίνει παρά ἡ ζημιά. Μή ξεχνᾶτε ὅτι ἡ βασική ἐντύπωση πού μένει στό θεατή ἀπ' τό ἔργο αὐτό εἶναι ἐντύπωση εὐνοϊκή γιά τούς μπολσεβίκους: «ἄν ἀκόμα καί τέτιοι ἄνθρωποι σάν τούς Τούρμπιν ἀναγκάζονται νά καταθέσουν τά ὅπλα καί νά ὑποταχτοῦν στή θέληση τοῦ λαοῦ, ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἡ ὑπόθεσή τους χάθηκε οριστικά, σημαίνει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ἀκατανίκητοι, ὅτι μ' αὐτούς, μέ τούς μπολσεβίκους, δέν μπορεῖς νά τά βγάλεις πέρα». «Οἱ μέρες τῶν Τούρμπιν» εἶναι μιά ἐπίδειξη τῆς πανκαταλύτρας δύναμης τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Βέβαια, ὁ συγγραφέας εἶναι «ἀθῶος» γι' αὐτή τήν ἐπίδειξη. Μά τί μᾶς νοιάζει γι' αὐτό;

4) Εἶναι σωστό ὅτι ὁ σ. Σβιντέρσκι κάνει συνέχεια τά πιό ἀπίθανα λάθη καί διαστρεβλώσεις. Εἶναι, ὅμως, ἐπίσης σωστό ὅτι καί ἡ Ἐπιτροπή Δραματολογίου δέν κάνει λιγότερα λάθη στή δουλιά της, ἄν καί πρός ἄλλη κατεύθυνση. Θυμηθεῖτε τό «Πορφυρένιο νησί», τή «Συνωμοσία τῶν ἴσων» καί τήν ἄλλη παρόμοια σαβούρα πού δέν ξέρω γιατί τήν ἐπιτρέπουν μέ τόση προθυμία νά παίζεται στό Θέατρο Κάμερνι, πού εἶναι ἀληθινά ἀστικό θέατρο.

5) Ὅσο γιά τίς «φῆμες» γιά «φιλελευθερισμό», καλύτερα ἄς μή μιλήσουμε γι' αὐτές, ἀφῆστε ν' ἀσχολοῦνται μέ τίς «φῆμες» οἱ πραγματευτοῦδες τῆς Μόσχας.

Ι. Στάλιν

2 τοῦ Φλεβάρη 1929

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΡΓΑΤΡΙΕΣ ΤΟΥ «ΚΡΑΣΝΙ ΤΡΕΟΥΓΚΟΛΝΙΚ»

᾿Αξιότιμοι σύντροφοι, ἐργάτες καί ἐργάτριες τοῦ «Κράσνι Τρεουγκόλνικ»! Δεχθεῖτε τό φιλικό μου χαιρετισμό μέ τήν εὐκαιρία τοῦ περάσματος τοῦ «Κράσνι Τρεουγκόλνικ» στήν 7ωρη ἐργάσιμη μέρα.

Στίς καπιταλιστικές χῶρες τ᾿ ἀδέρφια σας κι οἱ ἀδερφές σας δουλεύουν 10—12—14 ὧρες. ᾿Εμεῖς, οἱ ἐργάτες καί οἱ ἐργάτριες τοῦ ἐργατο-αγροτικοῦ μας κράτους, θά δουλεύουμε ἀπό τώρα 7 ὧρες τή μέρα.

῎Ας τό ξέρουν ὅλοι, ὅτι οἱ ἐργάτες τῆς ΕΣΣΔ βρίσκονται στίς πρῶτες γραμμές τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου!

῾Η σημαία μας—ἡ σημαία τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ—ἄς γίνει ἡ σημαία τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν!

Ζητῶ συγγνώμη πού δέν ἔχω τή δυνατότητα νάρθω σέ σᾶς γιά τά συμμετάσχω στή γιορτή σας.

Ι. Στάλιν

2 τοῦ Φλεβάρη 1929

«Λενινγκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 28, 3 τοῦ Φλεβάρη 1929.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ, ΣΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΚΟΖΑΚΙΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΟΥΡΟΦ [70]

Στέλνω ἀδελφικό χαιρετισμό στούς κόκκινους στρατιῶτες, στό διοικητικό καί πολιτικό σῶμα τοῦ Πρώτου κόκκινου κοζάκικου συντάγματος τῆς κόκκινης μεραρχίας ἱππικοῦ. Σᾶς εὔχομαι ἐπιτυχία στή δουλιά καί νίκη ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Στάλιν

22 τοῦ Φλεβάρη 1929

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ «ΣΕΛΣΚΟΧΟΖΙΑΪΣΤΒΕΝΝΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ»

Στέλνω τούς χαιρετισμούς καί τίς καλύτερες εὐχές μου στή «Σελσκοχοζιάιστβενναγια Γκαζέτα»[71]! Τῆς εὔχομαι ἐπιτυχία στήν ἐπεξεργασία καί τό φώτισμα τῶν ζητημάτων τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή βάση τῆς μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς θεωρίας.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι θά κατορθώσει νά μετατραπεῖ σέ κέντρο ὀργάνωσης τῶν δραστήριων στελεχῶν-οἰκοδόμων, πού προωθοῦν τό δύσκολο ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνασυγκρότησης τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας.

Ι. Στάλιν

«Σελσκοχοζιάιστβενναγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 1, 1η τοῦ Μάρτη 1929.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΣ

Ἀπάντηση στούς συντρόφους Μεσκόφ, Κοβαλτσούκ καί ἄλλους

Πῆρα τά γράμματά σας. Εἶναι ἀνάλογα μέ μιά ὁλάκερη σειρά γράμματα πάνω στό ἴδιο θέμα πού πῆρα τούς τελευταίους μῆνες καί ἀπό ἄλλους συντρόφους. Ἀποφάσισα ὅμως νά ἀπαντήσω ἀκριβῶς σέ σᾶς, γιατί ἐσεῖς βάζετε τά ζητήματα πιό ὠμά καί βοηθᾶτε ἔτσι νά ἐπιτευχθεῖ σαφήνεια. Εἶναι ἀλήθεια πώς στά γράμματά σας δέ δίνετε σωστή λύση στά ζητήματα πού βάζετε, αὐτό ὅμως εἶναι ἄλλη ὑπόθεση—γι' αὐτό θά μιλήσουμε παρακάτω.

Ἄς περάσουμε στό θέμα.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ «ΕΘΝΟΣ»

Οἱ ρῶσοι μαρξιστές ἀπό καιρό πιά ἔχουν τή θεωρία τους γιά τό ἔθνος. Σύμφωνα μέ τή θεωρία αὐτή, ἔθνος εἶναι ἡ ἱστορικά διαμορφωμένη σταθερή κοινότητα ἀνθρώπων, πού γεννήθηκε πάνω στή βάση τῆς κοινότητας τέσσερων βασικῶν γνωρισμάτων, καί συγκεκριμένα: στή βάση τῆς κοινότητας τῆς γλώσσας, τῆς κοινότητας τοῦ ἐδάφους, τῆς κοινότητας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί τῆς κοινότητας τῆς ψυχοσύνθεσης πού ἐκδηλώνεται στήν κοινότητα τῶν εἰδικῶν ἰδιοτυπιῶν τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ.

Όπως είναι γνωστό ή θεωρία αυτή βρήκε στό κόμμα μας τή γενική αναγνώριση.

Όπως φαίνεται από τά γράμματά σας, εσείς θεωρείτε τή θεωρία αυτή ανεπαρκή. Γι' αυτό προτείνετε νά προστεθεί στά τέσσερα γνωρίσματα τοϋ έθνους ένα πέμπτο γνώρισμα, καί συγκεκριμένα: ή ύπαρξη δικού του ιδιαίτερου ξεχωριστού εθνικού κράτους. Φρονείτε πώς χωρίς τήν ύπαρξη τοϋ πέμπτου αυτού γνωρίσματος δέν υπάρχει καί δέν μπορεί νά υπάρξει έθνος.

Εγώ νομίζω πώς τό σχήμα πού προτείνετε μέ τό καινούργιο, πέμπτο γνώρισμα τής έννοιας «έθνος» είναι πολύ λαθεμένο καί δέν μπορεί νά δικαιολογηθεί ούτε θεωρητικά, ούτε πραχτικά-πολιτικά

Σύμφωνα μέ τό δικό σας σχήμα θάπρεπε νά αναγνωρισθοϋν σάν έθνη μονάχα τά έθνη εκείνα πού έχουν δικό τους κράτος, ξεχωριστό άπ' τά άλλα, ενώ όλα τά καταπιεζόμενα έθνη τά στερημένα από ανεξάρτητη κρατική υπόσταση θάπρεπε νά σβηστοϋν άπ' τήν κατηγορία τών εθνών, θάπρεπε επίσης νά αποκλεισθεί άπ' τήν έννοια «εθνικό κίνημα», «εθνικο απελευθερωτικό κίνημα» ό αγώνας τών καταπιεζομένων εθνών ενάντια στήν εθνική καταπίεση, ό αγώνας τών αποικιακών λαών ενάντια στόν ιμπεριαλισμό.

Κάτι παραπάνω. Σύμφωνα μέ τό σχήμα σας θάπρεπε νά υποστηρίξει κανείς ότι:

α) οί ιρλανδοί έγιναν έθνος, μονάχα ύστερα άπ' τό σχηματισμό τοϋ «Ιρλανδικού ελεύθερου κράτους», ενώ ίσαμε τότε δέν αποτελοϋσαν έθνος·

β) οί νορβηγοί δέν ήταν έθνος μέχρι τό χωρισμό τής Νορβηγίας άπ' τή Σουηδία, καί έγιναν έθνος μονάχα έπειτα άπ' αυτόν τόν χωρισμό·

γ) οί ουκρανοί δέν ήταν έθνος τότε πού ή Ουκρανία περιλαβαινόταν στήν τσαρική Ρωσία, έγιναν έθνος μονάχα μετά τόν αποχωρισμό άπ' τή Σοβιετική Ρωσία, τόν καιρό τής Κεντρικής ράντας καί τοϋ γκετμάνου Σκοροπάτσκι, έπαψαν όμως πάλι νά είναι έθνος όταν συνένωσαν τή Σοβιετική τους Δημοκρατία τής Ουκρανίας μέ τίς άλλες Σοβιετικές δημοκρατίες στήν Ένωση τών Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.

Τέτια παραδείγματα θά μπορούσε νά φέρει κανείς πλήθος.

Είναι φανερό πώς ένα σχήμα πού οδηγεί σέ τέτια παράλογα συμπεράσματα δέν μπορεί νά θεωρείται επιστημονικό σχήμα.

Πραχτικά-πολιτικά τό σχήμα σας οδηγεί αναπόφευχτα στή δικαίωση τής εθνικής, ιμπεριαλιστικής καταπίεσης πού οί φορείς της δέν αναγνωρίζουν μέ κανένα τρόπο γιά πραγματικά έθνη τά καταπιεζόμενα έθνη καί τά χωρίς πλήρη δικαιώματα έθνη, πού δέν έχουν δικά τους ξεχωριστά εθνικά κράτη, καί θεωρούν πώς τό γεγονός αυτό τούς δίνει τό δικαίωμα νά καταπιέζουν τά έθνη αυτά.

Αφήνω πιά πού τό σχήμα σας οδηγεί στή δικαίωση τών αστών εθνικιστών στίς Σοβιετικές μας δημοκρατίες, πού προσπαθοϋν νά αποδείξουν, πώς τά σοβιετικά έθνη πάψανε νά είναι έθνη, άπ' τή στιγμή πού δέχτηκαν τήν ένωση τών εθνικών τους Σοβιετικών δημοκρατιών στήν Ένωση τών Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.

Έτσι έχει τό ζήτημα τής «συμπλήρωσης» καί «διόρθωσης» τής ρωσικής μαρξιστικής θεωρίας τοϋ έθνους.

Μένει μόνο ένα: νά αναγνωρίσουμε πώς ή ρωσική μαρξιστική θεωρία τοϋ έθνους είναι ή μοναδικά σωστή θεωρία.

2. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

"Ενα ἀπ' τά σοβαρά σας λάθη εἶναι ὅτι βάζετε στό ἴδιο τσουβάλι ὅλα τά ἔθνη πού ὑπάρχουν σήμερα καί δέ βλέπετε τή διαφορά ἀρχῶν μεταξύ τους.

Ὑπάρχουν διάφορα ἔθνη στόν κόσμο. Εἶναι ἔθνη πού ἀναπτύχθηκαν στήν ἐποχή τοῦ ἀνερχόμενου καπιταλισμοῦ, τότε πού ἡ ἀστική τάξη καταστρέφοντας τή φεουδαρχία καί τό φεουδαρχικό τεμαχισμό, συγκέντρωνε τό ἔθνος σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο καί τό τσιμεντάριζε. Αὐτά εἶναι τά λεγόμενα «σύγχρονα» ἔθνη.

Ἐσεῖς ἰσχυρίζεστε ὅτι τά ἔθνη ἐμφανίστηκαν καί ὑπῆρξαν πρίν ἀκόμα ἀπ' τόν καπιταλισμό. Πῶς ὅμως μποροῦσαν νά ἐμφανιστοῦν καί νά ὑπάρξουν ἔθνη πρίν ἀπό τόν καπιταλισμό στήν περίοδο τῆς φεουδαρχίας, τότε πού οἱ χῶρες ἦταν τεμαχισμένες σέ χωριστά αὐτοτελῆ πριγκηπάτα, τά ὁποῖα ὄχι μόνο δέν ἦταν συνδεμένα μεταξύ τους μέ ἐθνικούς δεσμούς, μά ἀρνοῦνταν ἀποφασιστικά τήν ἀναγκαιότητα τέτιων δεσμῶν; Ἀντίθετα μέ τούς λαθεμένους σας ἰσχυρισμούς, δέν ὑπῆρξαν καί δέν μποροῦσαν νά ὑπάρχουν ἔθνη στήν προκαπιταλιστική περίοδο, ἐπειδή δέν ὑπῆρχαν ἀκόμα ἐθνικές ἀγορές, δέν ὑπῆρχαν οὔτε οἰκονομικά, οὔτε πολιτιστικά ἐθνικά κέντρα, δηλαδή δέν ὑπῆρχαν οἱ παράγοντες ἐκεῖνοι πού ἐκμηδενίζουν τόν οἰκονομικό τεμαχισμό τοῦ δοσμένου λαοῦ καί συνενώνουν τά απομονωμένα ἴσαμε τότε τμήματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ σ' ἕνα ἐθνικό σύνολο.

Φυσικά, τά στοιχεῖα τοῦ ἔθνους—γλώσσα, ἔδαφος, πολιτιστική κοινότητα κτλ.—δέν πέσανε ἀπ' τόν οὐρανό, μά δημιουργήθηκαν σιγά-σιγά, στήν προκαπιταλιστική ἀκόμα περίοδο. Τά στοιχεῖα ὅμως αὐτά βρίσκονταν σέ ἐμβρυώδικη κατάσταση καί στήν καλύτερη περίπτωση ἀποτελοῦσαν μονάχα δυναμικό μέ τήν ἔννοια τῆς δυνατότητας διαμόρφωσης ἔθνους στό μέλλον, κάτω ἀπό ὁρισμένους εὐνοϊκούς ὅρους. Ἡ δυνατότητα μετατράπηκε σέ πραγματικότητα μονάχα στήν περίοδο τοῦ ἀνερχόμενου καπιταλισμοῦ μέ τήν ἐθνική του ἀγορά, μέ τά οἰκονομικά καί τά πολιτιστικά του κέντρα.

Σέ σχέση μ' αὐτό πρέπει νά ἀναφέρουμε τά περίφημα λόγια τοῦ Λένιν πάνω στό ζήτημα τῆς ἐμφάνισης τῶν ἐθνῶν πού τά εἶπε στή μπροσούρα του «Τί εἶναι „οἱ φίλοι τοῦ λαοῦ" καί πῶς παλαίβουν ἐνάντια στούς σοσιαλδημοκράτες;». Κάνοντας πολεμική ἐνάντια στό ναρόντνικο Μιχάηλοφσκι, ὁ ὁποῖος βγάζει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ ἐθνικοί δεσμοί καί ἡ ἐθνική ἑνότητα προήλθανε ἀπ' τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων τῶν γενῶν, ὁ Λένιν λέει:

«Ἔτσι λοιπόν οἱ ἐθνικές σχέσεις εἶναι ἡ συνέχιση καί ἡ γενίκευση τῶν σχέσεων τῶν γενῶν! Ὁ κύριος Μιχάηλοφσκι δανείζεται, ὅπως φαίνεται, τίς ἰδέες του γιά τήν ἱστορία τῆς κοινωνίας ἀπό κεῖνο τό παιδικό παραμυθάκι πού διδάσκουν στούς γυμνασιόπαιδες. Ἡ ἱστορία τῆς κοινωνίας—λέει αὐτή ἡ σχολαστική δοξασία—συνίσταται στό ὅτι στήν ἀρχή ἦταν ἡ οἰκογένεια, ὁ πυρήνας αὐτός κάθε κοινωνίας..., κατοπινά, λέει, ἡ οἰκογένεια ἀναπτύχθηκε σέ φυλή καί ἡ φυλή ἀναπτύχθηκε σέ κράτος. Ἄν ὁ κύριος Μιχάηλοφσκι ἐπαναλαβαίνει μέ σοβαροφάνεια αὐτή τήν παιδική ἀνοησία, αὐτό δείχνει μονάχα—δίπλα σ' ὅλα τ' ἄλλα—πώς δέν ἔχει οὔτε τήν παραμικρή ἰδέα γιά τήν πορεία ἔστω ἀκόμα καί τῆς ρωσικῆς ἱστορίας. Ἄν θά μποροῦσε νά μιλήσει κανείς γιά τή ζωή τῶν γενῶν στήν παλιά Ρωσία, εἶναι ἀναμφίβολο πώς στό μεσαίωνα κιόλας, στήν ἐποχή τοῦ βασιλείου τῆς Μόσχας, οἱ σχέσεις αὐτές τῶν γενῶν δέν ὑπῆρχαν πιά, δηλαδή τό κράτος βασιζότανε σέ ἑνώσεις πού δέν ἦταν καθόλου ἑνώσεις γενῶν, ἀλλά τοπικές: οἱ τσιφλικάδες καί τά μοναστήρια δέχονταν ἀγρότες ἀπό διάφορα μέρη καί οἱ κοινότητες πού σχηματίζονταν μ' αὐτό τόν τρόπο ἤτανε καθαρά ἐδαφικές ἑνώσεις. Ὡστόσο, γιά ἐθνικές σχέσεις, μέ τήν πραγματική ἔννοια τῆς λέξης, εἶναι ζήτημα ἄν θά μποροῦσε νά μιλήσει κανείς ἐκεῖνον τόν καιρό: τό κράτος ἦταν μοιρασμένο σέ

χωριστές περιοχές κατά ἕνα μέρος μάλιστα σέ πριγκηπάτα, πού διατηροῦσαν ζωντανά ἴχνη τῆς προηγούμενης αὐτονομίας, διοικητικές ἰδιομορφίες, κάποτε δικά τους ἰδιαίτερα στρατεύματα (οἱ τοπικοί μπογιάροι πηγαίνανε στόν πόλεμο μέ τά δικά τους συντάγματα), ἰδιαίτερα τελωνειακά σύνορα κλπ. Μονάχα ἡ καινούργια περίοδος τῆς ρωσικῆς ἱστορίας (περίπου ἀπό τόν 17ο αἰώνα) χαρακτηρίζεται ἀληθινά ἀπό μιά πραγματική συγχώνευση ὅλων αὐτῶν τῶν περιφερειῶν, περιοχῶν καί πριγκηπάτων σέ ἕνα σύνολο. Ἡ συγχώνευση αὐτή δέν προκλήθηκε ἀπό τίς σχέσεις τῶν γενῶν ἀξιότιμε κύριε Μιχάηλοφσκι, οὔτε ἀκόμα ἀπό τή συνέχιση καί τή γενίκευσή τους: προκλήθηκε ἀπό τήν ὅλο καί ἀναπτυσσόμενη ἀνταλλαγή ἀνάμεσα στίς περιοχές, ἀπ' τήν αὐξανόμενη βαθμιαῖα κυκλοφορία ἐμπορευμάτων καί ἀπ' τή συγκέντρωση τῶν μικρῶν τοπικῶν ἀγορῶν σέ μιά πανρωσική ἀγορά. Ἐπειδή καθοδηγητές καί κύριοι αὐτοῦ τοῦ προτσές ἦταν οἱ κεφαλαιοκράτες-ἔμποροι, ἡ δημιουργία τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν σχέσεων δέν ἦτανε τίποτα ἄλλο, παρά δημιουργία ἀστικῶν σχέσεων» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 1ος, σελ. 72—73[72]).

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα τῆς ἐμφάνισης τῶν λεγόμενων «σύγχρονων» ἐθνῶν.

Ἡ ἀστική τάξη καί τά ἐθνικιστικά της κόμματα ἤτανε καί παραμένουν στήν περίοδο αὐτή ἡ κυριότερη καθοδηγητική δύναμη αὐτῶν τῶν ἐθνῶν. Ταξική εἰρήνη μέσα στό ἔθνος χάρη «τῆς ἑνότητας τοῦ ἔθνους», ἐπέκταση τοῦ ἐδάφους τοῦ ἔθνους σου μέ τήν κατάληψη ξένων ἐθνικῶν ἐδαφῶν, δυσπιστία καί μίσος πρός τά ξένα ἔθνη, καταπίεση τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, ἑνιαῖο μέτωπο μέ τόν ἰμπεριαλισμό—αὐτά εἶναι τά ἰδεολογικά καί κοινωνικο-πολιτικά ἐφόδια αὐτῶν τῶν ἐθνῶν.

Τά ἔθνη αὐτά πρέπει νά χαρακτηριστοῦν σάν ἀστικά ἔθνη. Τέτια λχ. εἶναι τό γαλλικό, τό ἀγγλικό, τό βορειοαμερικάνικο καί ἄλλα παρόμοια μ' αὐτά ἔθνη. Τέτια ἐπίσης ἀστικά ἔθνη ἦτανε τό ρωσικό, τό ουκρανικό, τό ταταρικο, τό ἀρμένικο, τό γεωργιανό, καί ἄλλα ἔθνη στή

Ρωσία πρίν τήν ἐγκαθίδρυση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος στή χώρα μας.

Εἶναι εὐνόητο, πώς ἡ τύχη τῶν ἐθνῶν αὐτῶν συνδέεται μέ τήν τύχη τοῦ καπιταλισμοῦ, πώς μέ τήν πτώση τοῦ καπιταλισμοῦ τά ἔθνη αὐτά πρέπει νά ἀποσυρθοῦν ἀπ' τή σκηνή.

Ἀκριβῶς αὐτά τά ἀστικά ἔθνη ἔχει ὑπόψη της ἡ μπροσούρα τοῦ Στάλιν «Ὁ μαρξισμός καί τό ἐθνικό ζήτημα», ὅταν λέει, ὅτι «τό ἔθνος δέν εἶναι ἁπλῶς ἱστορική κατηγορία, μά ἱστορική κατηγορία μιᾶς καθορισμένης ἐποχῆς, τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀνερχόμενου καπιταλισμοῦ», ὅτι «οἱ τύχες τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος, πού στήν οὐσία του εἶναι ἀστικό, συνδέονται φυσιολογικά μέ τήν τύχη τῆς ἀστικῆς τάξης», ὅτι «ἡ οριστική ἐξαφάνιση τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος εἶναι δυνατή μονάχα μέ τήν πτώση τῆς ἀστικῆς τάξης», ὅτι «μονάχα στό βασίλειο τοῦ σοσιαλισμοῦ μπορεῖ νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἀπόλυτη εἰρήνη»[73].

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τά ἀστικά ἔθνη.

Ὑπάρχουν ὅμως στόν κόσμο κι ἄλλα ἔθνη. Εἶναι τά νέα, τά σοβιετικά ἔθνη πού ἀναπτύχθηκαν καί διαμορφώθηκαν στή βάση τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν μετά τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ στή Ρωσία, μετά τήν ἐξάλειψη τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν ἐθνικιστικῶν της κομμάτων, μετά τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος.

Ἡ ἐργατική τάξη καί τό διεθνιστικό της κόμμα εἶναι ἡ δύναμη ἐκείνη πού στερεώνει τά νέα αὐτά ἔθνη καί τά καθοδηγεῖ. Ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς μέσα στό ἔθνος γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ καπιταλισμοῦ στό ὄνομα τῆς νικηφόρας οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ· ἡ ἐκμηδένιση τῶν ὑπολειμμάτων τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης στό ὄνομα τῆς ἰσο-

τιμίας καί τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξης τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων· ἡ ἐκμηδένιση τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἐθνικισμοῦ στό ὄνομα τῆς ἀποκατάστασης τῆς φιλίας ἀνάμεσα στούς λαούς καί τῆς καθιέρωσης τοῦ διεθνισμοῦ· τό ἑνιαῖο μέτωπο μέ ὅλα τά καταπιεζόμενα καί χωρίς πλέρια δικαιώματα ἔθνη στήν πάλη ἐνάντια στήν πολιτική τῶν καταχτήσεων καί τῶν καταχτητικῶν πολέμων, στήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό—αὐτή εἶναι ἡ πνευματική καί κοινωνικοπολιτική φυσιογνωμία αὐτῶν τῶν ἐθνῶν.

Τά ἔθνη αὐτά πρέπει νά χαρακτηριστοῦν σάν σοσιαλιστικά ἔθνη.

Τά νέα αὐτά ἔθνη ἐμφανίστηκαν καί ἀναπτύχθηκαν στή βάση τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν, σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐξάλειψης τοῦ καπιταλισμοῦ, μέ τό ριζικό μετασχηματισμό τους στό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Κανένας δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ, πώς τά σημερινά σοσιαλιστικά ἔθνη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης —τό ρωσικό, τό οὐκρανικό, τό μπελορωσικό, τό τατάρικο, τό μπασκίρικο, τό οὐζμπέκικο, τό καζάχικο, τό ἀζερμπαϊτζάνικο, τό γεωργιανό, τό ἀρμένικο καί τ' ἄλλα ἔθνη—διαφέρουν ριζικά ἀπ' τά ἀντίστοιχα παλιά, ἀστικά ἔθνη τῆς παλιᾶς Ρωσίας, τόσο στήν ταξική τους σύνθεση καί τήν πνευματική τους φυσιογνωμία ὅσο καί στά κοινωνικο-πολιτικά τους συμφέροντα καί ἐπιδιώξεις.

Αὐτοί εἶναι οἱ δυό τύποι ἐθνῶν πού γνωρίζει ἡ ἱστορία.

Σεῖς δέ συμφωνᾶτε νά συνδέσουμε τήν τύχη τῶν ἐθνῶν, στή δοσμένη περίπτωση τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν, μέ τήν τύχη τοῦ καπιταλισμοῦ. Δέ συμφωνᾶτε μέ τή θέση, πώς μέ τήν ἐξάλειψη τοῦ καπιταλισμοῦ θά ἐξαλειφθοῦν καί τά παλιά, ἀστικά ἔθνη. Καί μέ τί ἄλλο θά

μποροῦσε νά συνδεθεῖ ἡ τύχη αὐτῶν τῶν ἐθνῶν, ἄν ὄχι μέ τήν τύχη τοῦ καπιταλισμοῦ; Εἶναι δύσκολο λοιπόν νά καταλάβει κανείς πώς μέ τήν ἐξαφάνιση τοῦ καπιταλισμοῦ πρέπει νά ἐξαφανιστοῦν καί τά ἀστικά ἔθνη πού αὐτός γέννησε; Μήπως νομίζετε πώς τά παλιά, τά ἀστικά ἔθνη μποροῦν νά ὑπάρχουν καί ν' ἀναπτύσσονται στό Σοβιετικό καθεστώς, στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου; Αὐτό μᾶς ἔλειπε ἀκόμα...

Φοβᾶστε πώς ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν πού ὑπάρχουν στόν καπιταλισμό εἶναι ἰσοδύναμη μέ τήν ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν γενικά, μέ τήν ἐξάλειψη κάθε ἔθνους. Γιατί; Γιά ποιό λόγο; Πῶς εἶναι δυνατό νά μήν ξέρετε ὅτι ἐκτός ἀπ' τά ἀστικά ἔθνη ὑπάρχουν καί ἄλλα ἔθνη, τά Σοσιαλιστικά ἔθνη, πού εἶναι πολύ πιό συμπαγῆ καί βιώσιμα ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος;

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται καί τό λάθος σας, ὅτι δηλαδή δέ βλέπετε ἄλλα ἔθνη, ἐκτός ἀπ' τά ἀστικά ἔθνη —παραβλέψατε συνεπῶς ὁλόκληρη τήν ἐποχή τῆς διαμόρφωσης τῶν σοσιαλιστικῶν ἐθνῶν πού ἐμφανίστηκαν στή Σοβιετική Ἕνωση πάνω στά ἐρείπια τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό ζήτημα ὅτι δηλαδή ἡ ἐξάλειψη τῶν ἀστικῶν ἐθνῶν δέ σημαίνει τήν ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν γενικά, ἀλλά τήν ἐξάλειψη μονάχα τῶν ἀστικῶν ἐθνῶν. Πάνω στά ἐρείπια τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν ἐμφανίζονται καί ἀναπτύσσονται τά νέα, τά σοσιαλιστικά ἔθνη, πού εἶναι πολύ πιό συμπαγῆ ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος, γιατί εἶναι λυτρωμένα ἀπ' τίς ἀνειρήνευτες ταξικές ἀντιθέσεις, πού κατατρώγουν τά ἀστικά ἔθνη, καί εἶναι πολύ πιό παλλαϊκά ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος.

τιμίας καί τῆς ἐλεύθερης ἀνάπτυξης τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων· ἡ ἐκμηδένιση τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἐθνικισμοῦ στό ὄνομα τῆς ἀποκατάστασης τῆς φιλίας ἀνάμεσα στούς λαούς καί τῆς καθιέρωσης τοῦ διεθνισμοῦ· τό ἑνιαῖο μέτωπο μέ ὅλα τά καταπιεζόμενα καί χωρίς πλέρια δικαιώματα ἔθνη στήν πάλη ἐνάντια στήν πολιτική τῶν καταχτήσεων καί τῶν καταχτητικῶν πολέμων, στήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό—αὐτή εἶναι ἡ πνευματική καί κοινωνικοπολιτική φυσιογνωμία αὐτῶν τῶν ἐθνῶν.

Τά ἔθνη αὐτά πρέπει νά χαρακτηριστοῦν σάν σοσιαλιστικά ἔθνη.

Τά νέα αὐτά ἔθνη ἐμφανίστηκαν καί ἀναπτύχθηκαν στή βάση τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν, σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐξάλειψης τοῦ καπιταλισμοῦ, μέ τό ριζικό μετασχηματισμό τους στό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Κανένας δέν μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ, πώς τά σημερινά σοσιαλιστικά ἔθνη τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης —τό ρωσικό, τό οὐκρανικό, τό μπελορωσικό, τό τατάρικο, τό μπασκίρικο, τό οὐζμπέκικο, τό καζάχικο, τό ἀζερμπαϊτζάνικο, τό γεωργιανό, τό ἀρμένικο καί τ' ἄλλα ἔθνη—διαφέρουν ριζικά ἀπ' τά ἀντίστοιχα παλιά, ἀστικά ἔθνη τῆς παλιᾶς Ρωσίας, τόσο στήν ταξική τους σύνθεση καί τήν πνευματική τους φυσιογνωμία ὅσο καί στά κοινωνικο-πολιτικά τους συμφέροντα καί ἐπιδιώξεις.

Αὐτοί εἶναι οἱ δυό τύποι ἐθνῶν πού γνωρίζει ἡ ἱστορία.

Σεῖς δέ συμφωνᾶτε νά συνδέσουμε τήν τύχη τῶν ἐθνῶν, στή δοσμένη περίπτωση τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν, μέ τήν τύχη τοῦ καπιταλισμοῦ. Δέ συμφωνᾶτε μέ τή θέση, πώς μέ τήν ἐξάλειψη τοῦ καπιταλισμοῦ θά ἐξαλειφθοῦν καί τά παλιά, ἀστικά ἔθνη. Καί μέ τί ἄλλο θά

μποροῦσε νά συνδεθεῖ ἡ τύχη αὐτῶν τῶν ἐθνῶν, ἄν ὄχι μέ τήν τύχη τοῦ καπιταλισμοῦ; Εἶναι δύσκολο λοιπόν νά καταλάβει κανείς πώς μέ τήν ἐξαφάνιση τοῦ καπιταλισμοῦ πρέπει νά ἐξαφανιστοῦν καί τά ἀστικά ἔθνη πού αὐτός γέννησε; Μήπως νομίζετε πώς τά παλιά, τά ἀστικά ἔθνη μποροῦν νά ὑπάρχουν καί ν' ἀναπτύσσονται στό Σοβιετικό καθεστώς, στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου; Αὐτό μᾶς ἔλειπε ἀκόμα...

Φοβᾶστε πώς ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν πού ὑπάρχουν στόν καπιταλισμό εἶναι ἰσοδύναμη μέ τήν ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν γενικά, μέ τήν ἐξάλειψη κάθε ἔθνους. Γιατί; Γιά ποιό λόγο; Πῶς εἶναι δυνατό νά μήν ξέρετε ὅτι ἐκτός ἀπ' τά ἀστικά ἔθνη ὑπάρχουν καί ἄλλα ἔθνη, τά Σοσιαλιστικά ἔθνη, πού εἶναι πολύ πιό συμπαγῆ καί βιώσιμα ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος;

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται καί τό λάθος σας, ὅτι δηλαδή δέ βλέπετε ἄλλα ἔθνη, ἐκτός ἀπ' τά ἀστικά ἔθνη —παραβλέψατε συνεπῶς ὁλόκληρη τήν ἐποχή τῆς διαμόρφωσης τῶν σοσιαλιστικῶν ἐθνῶν πού ἐμφανίστηκαν στή Σοβιετική Ἕνωση πάνω στά ἐρείπια τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν.

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τό ζήτημα ὅτι δηλαδή ἡ ἐξάλειψη τῶν ἀστικῶν ἐθνῶν δέ σημαίνει τήν ἐξάλειψη τῶν ἐθνῶν γενικά, ἀλλά τήν ἐξάλειψη μονάχα τῶν ἀστικῶν ἐθνῶν. Πάνω στά ἐρείπια τῶν παλιῶν, ἀστικῶν ἐθνῶν ἐμφανίζονται καί ἀναπτύσσονται τά νέα, τά σοσιαλιστικά ἔθνη, πού εἶναι πολύ πιό συμπαγῆ ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος, γιατί εἶναι λυτρωμένα ἀπ' τίς ἀνειρήνευτες ταξικές ἀντιθέσεις, πού κατατρώγουν τά ἀστικά ἔθνη, καί εἶναι πολύ πιό παλλαϊκά ἀπό κάθε ἀστικό ἔθνος.

3. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Κάνετε σοβαρό λάθος βάζοντας σημείο ἐξίσωσης ἀνάμεσα στήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα καί τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα, ὑποστηρίζοντας πώς ὄχι μονάχα μέ τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα, μά καί μέ τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα εἶναι δυνατή καί ἀναγκαία ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν καί τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν, ἡ συγχώνευση τῶν ἐθνῶν καί ἡ διαμόρφωση μιᾶς ἑνιαίας κοινῆς γλώσσας. Ἔτσι μπερδεύετε δυό ὁλότελα διαφορετικά πράγματα: τήν «ἐκμηδένιση τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης» μέ τήν «ἐξάλειψη τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν», τήν «ἐκμηδένιση τῶν ἐθνικῶν κρατικῶν φραγμῶν» μέ τήν «ἀπονέκρωση τῶν ἐθνῶν» μέ τή «συγχώνευση τῶν ἐθνῶν».

Δέν μποροῦμε νά μή σημειώσουμε ὅτι γιά τούς μαρξιστές εἶναι τελείως ἀπαράδεχτη ἡ σύγχυση τῶν δυό αὐτῶν ἑτερογενῶν ἐννοιῶν. Στή χώρα μας, ἀπό καιρό τώρα ἐκμηδενίστηκε ἡ ἐθνική καταπίεση, ἀπ' αὐτό ὅμως δέ βγαίνει καθόλου πώς ἐξαφανίστηκαν οἱ ἐθνικές διαφορές καί ἐξαλείφτηκαν τά ἔθνη τῆς χώρας μας. Στή χώρα μας ἀπό καιρό τώρα ἐκμηδενίστηκαν οἱ ἐθνικοί κρατικοί φραγμοί μέ τή μεθοριακή φρουρά, καί τά τελωνεῖα, ἀπ' αὐτό ὅμως δέ βγαίνει καθόλου πώς τά ἔθνη συγχωνεύτηκαν κιόλας καί οἱ ἐθνικές γλῶσσες ἐξαφανίστηκαν, πώς οἱ γλῶσσες αὐτές ἀντικαταστάθηκαν μέ μιά κοινή γλώσσα γιά ὅλα τά ἔθνη μας.

Δέν εἴσαστε εὐχαριστημένοι ἀπ' τό λόγο μου στό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς (1925)[74], ὅπου ἀρνοῦμαι τήν ὀρθότητα τῆς θέσης ὅτι μέ

τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, λχ. στή χώρα μας, οἱ ἐθνικές γλῶσσες θά ἀπονεκρωθοῦν τάχα, τά ἔθνη θά συγχωνευθοῦν καί στή θέση τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν θά ἐμφανιστεῖ μιά κοινή γλώσσα.

Ἐσεῖς πιστεύετε ὅτι ἡ δήλωσή μου αὐτή ἀντιφάσκει μέ τή γνωστή θέση τοῦ Λένιν, πώς σκοπός τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ὄχι μονάχα ἡ ἐκμηδένιση τοῦ τεμαχισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητας σέ μικρά κράτη καί κάθε ἀπομόνωση τῶν ἐθνῶν, ὄχι μονάχα ἡ προσέγγιση τῶν ἐθνῶν ἀλλά καί ἡ συγχώνευσή τους.

Πιστεύετε ἀκόμα ὅτι αὐτή ἀντιφάσκει ἐπίσης καί στήν ἄλλη θέση τοῦ Λένιν, ὅτι μέ τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα θ' ἀρχίσουν νά μαραίνονται οἱ ἐθνικές διαφορές καί οἱ ἐθνικές γλῶσσες, ὅτι ὕστερα ἀπό αὐτή τή νίκη οἱ ἐθνικές γλῶσσες θ' ἀρχίσουν ν' ἀντικατασταίνονται ἀπό μιά κοινή γλώσσα.

Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό, σύντροφοι. Αὐτό εἶναι μεγάλη πλάνη.

Πιό πάνω ἀνέφερα κιόλας ὅτι εἶναι ἀσυγχώρητο γιά μαρξιστή νά συγχέει καί νά βάζει στό ἴδιο τσουβάλι τέτια ἑτερογενῆ φαινόμενα, ὅπως «ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα» καί «ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα». Δέν πρέπει νά ξεχνᾶ κανείς πώς τά ἑτερογενῆ αὐτά φαινόμενα ἀντανακλοῦν δυό ὁλότελα διαφορετικές ἐποχές πού ξεχωρίζουν μεταξύ τους ὄχι μονάχα χρονικά (πράγμα πολύ σπουδαῖο), μά καί ἀπό τήν ἴδια τους τήν οὐσία.

Ἡ ἐθνική δυσπιστία, ἡ ἐθνική ἀπομόνωση, ἡ ἐθνική ἐχθρότητα, οἱ ἐθνικές συγκρούσεις ὑποκινοῦνται καί ὑποστηρίζονται, ὄχι φυσικά ἀπό κάποιο «ἔμφυτο» αἴσθημα ἐθνικοῦ μίσους, ἀλλά ἀπό τήν τάση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ νά ὑποτάξει τά ξένα ἔθνη καί ἀπ' τό φόβο αὐτῶν τῶν ἐθνῶν

μπροστά στήν άπειλή τῆς ἐθνικῆς ὑποδούλωσης. Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι ἐφόσον ὑπάρχει παγκόσμιος ἰμπεριαλισμός, θά ὑπάρχουν καί ἡ τάση αὐτή καί ὁ φόβος αὐτός, θά ὑπάρχει συνεπῶς στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν χωρῶν καί ἡ ἐθνική δυσπιστία, καί ἡ ἐθνική ἀπομόνωση, καί ἡ ἐθνική ἐχθρότητα, καί οἱ ἐθνικές συγκρούσεις. Μποροῦμε μήπως νά ὑποστηρίζουμε πώς ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἡ ἐξαφάνιση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα σημαίνουν ἐξάλειψη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης στήν πλειοψηφία τῶν χωρῶν; Εἶναι φανερό, πώς δέν μποροῦμε. 'Από δῶ ὅμως προκύπτει ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, παρ' ὅλο πού ἐξασθενίζει σοβαρά τόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό, δέ δημιουργεῖ ὡστόσο καί δέν μπορεῖ νά δημιουργήσει τούς ὅρους πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν τοῦ κόσμου σ' ἕνα κοινό σύνολο.

Ἡ περίοδος τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα διαφέρει προπαντός ἀπ' τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, γιατί ἐξαλείφει τόν ἰμπεριαλισμό σ' ὅ λ ε ς τ ί ς χ ῶ ρ ε ς, ἐκμηδενίζει τόσο τήν τάση γιά καθυπόταξη τῶν ξένων ἐθνῶν, ὅσο καί τό φόβο μπροστά στήν ἀπειλή τῆς ἐθνικῆς ὑποδούλωσης, ὑποσκάπτει ἀπ' τή ρίζα τήν ἐθνική δυσπιστία καί τήν ἐθνική ἐχθρότητα, συνενώνει τά ἔθνη σ' ἕνα ἑνιαῖο σύστημα παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί δημιουργεῖ ἔτσι τούς πραγματικούς ὅρους, πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τή βαθμιαία συγχώνευση ὅλων τῶν ἐθνῶν σ' ἕνα σύνολο.

Αὐτή εἶναι ἡ ριζική διαφορά ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές περιόδες.

'Από δῶ ὅμως προκύπτει, πώς τό νά συγχέει κανείς τίς δυό διαφορετικές αὐτές περίοδες καί νά τίς βάζει στό

ἴδιο τσουβάλι, σημαίνει ὅτι κάνει ἀσυγχώρητο λάθος. Ἄς πάρουμε τήν ὁμιλία μου στό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς 'Ανατολῆς. 'Εκεῖ λέγεται:

«Μιλᾶνε (λχ. ὁ Καούτσκι) γιά τή δημιουργία ἑνιαίας πανανθρώπινης γλώσσας μέ τήν ἀπονέκρωση ὅλων τῶν ὑπόλοιπων γλωσσῶν στήν περίοδο τοῦ σοσιαλισμοῦ. 'Εγώ δέν πολυπιστεύω αὐτή τή θεωρία τῆς ἑνιαίας καθολικῆς γλώσσας. Ἡ πείρα πάντως μιλάει ὄχι ὑπέρ ἀλλά κατά τῆς θεωρίας αὐτῆς. Ὥς τώρα τά πράγματα ἔγιναν ἔτσι, πού ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση δέ λιγόστευε ἀλλά αὔξαινε τόν ἀριθμό τῶν γλωσσῶν γιατί ἀναταράζοντας τά πιό χαμηλά στρώματα τῆς ἀνθρωπότητας, καί σπρώχνοντάς τα στήν πολιτική σκηνή ἀφύπνιζε στή νέα ζωή ὁλόκληρη σειρά νέες ἐθνότητες, ἄγνωστες εἴτε λίγο γνωστές στό παρελθόν. Ποιός μποροῦσε νά φανταστεῖ ὅτι ἡ παλιά τσαρική Ρωσία ἀποτελοῦνταν τουλάχιστο ἀπό 50 ἔθνη καί ἐθνικές ὁμάδες; Ἡ 'Οχτωβριανή 'Επανάσταση ὅμως σπάζοντας τίς παλιές ἁλυσίδες καί προωθώντας στή σκηνή μιά ὁλόκληρη σειρά λησμονημένους λαούς καί ἐθνότητες τούς ἔδοσε νέα ζωή καί νέα ἀνάπτυξη»[75].

'Απ' τήν περικοπή αὐτή φαίνεται, ὅτι ἐγώ καταφερόμουν ἐνάντια σέ ἀνθρώπους τύπου Καούτσκι, ὁ ὁποῖος (δηλ. ὁ Καούτσκι) ἦταν πάντα καί ἔμεινε ἐρασιτέχνης στό ἐθνικό ζήτημα, πού δέν καταλαβαίνει τό μηχανισμό τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐθνῶν καί δέν ἔχει ἰδέα γιά τήν κολοσσιαία δύναμη τῆς σταθερότητας τῶν ἐθνῶν, πού θεωρεῖ δυνατή τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν πολύ πρίν ἀπ' τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, στά ἀστικοδημοκρατικά ἀκόμα καθεστῶτα, πού, ἐκθειάζοντας μέ δουλοπρέπεια τήν ἀφομοιωτική «δουλιά» τῶν γερμανῶν στήν Τσεχία, ἰσχυρίζεται ἐπιπόλαια ὅτι οἱ τσέχοι σχεδόν ἐκγερμανίστηκαν, ὅτι οἱ τσέχοι σάν ἔθνος δέν ἔχουν μέλλον.

'Απ' τήν περικοπή αὐτή φαίνεται ἀκόμα πώς στήν ὁμιλία μου δέν εἶχα ὑπόψη μου τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ π α γ κ ό σ μ ι α κ λ ί μ α κ α, μά ἀποκλει-

στικά τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ *σέ μιά μόνη χώρα*. Ταυτόχρονα ὑποστήριζα (καί ἐξακολουθῶ νά ὑποστηρίζω), ὅτι ἡ περίοδος τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα δέν παρέχει τούς ὅρους, τούς ἀπαραίτητους γιά τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν, ὅτι ἀντίθετα, ἡ περίοδος αὐτή δημιουργεῖ εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν ἀναγέννηση καί τήν ἄνθιση τῶν ἐθνῶν, πού πρίν καταπιέζονταν ἀπ' τόν τσαρικό ἰμπεριαλισμό καί τώρα τά ἀπελευθέρωσε ἀπ' τήν ἐθνική καταπίεση ἡ σοβιετική ἐπανάσταση.

Ἀπ' τήν περικοπή αὐτή φαίνεται, τέλος, πώς ἐσεῖς παραβλέψατε τήν κολοσσιαία διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σέ δυό διαφορετικές ἱστορικές περίοδες καί γι' αὐτό δέν καταλάβατε τό νόημα τῆς ὁμιλίας τοῦ Στάλιν καί σάν ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν μπλεχτήκατε στό λαβύρινθο τῶν ἴδιων σας τῶν λαθῶν.

Ἄς περάσουμε στίς θέσεις τοῦ Λένιν γιά τήν ἀπονέκρωση καί συγχώνευση τῶν ἐθνῶν ἔπειτα ἀπ' τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ παγκόσμια κλίμακα.

Νά μιά ἀπ' τίς θέσεις τοῦ Λένιν, παρμένη ἀπ' τό ἄρθρο του «Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί τό δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοδιάθεση», πού δημοσιεύτηκε τό 1916 καί τήν ὁποία δέν ξέρω γιατί, δέν τήν παραθέτετε ὁλόκληρη στά γράμματά σας:

«Σκοπός τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ὄχι μονάχα ἡ ἐκμηδένιση τοῦ τεμαχισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητας σέ μικρά κράτη καί κάθε ἀπομόνωσης τῶν ἐθνῶν, ὄχι μονάχα ἡ προσέγγιση τῶν ἐθνῶν μά καί ἡ συγχώνευσή τους... Ὅπως ἡ ἀνθρωπότητα μπορεῖ νά φτάσει στήν ἐκμηδένιση τῶν τάξεων μονάχα μέσω τῆς μεταβατικῆς περιόδου τῆς διχτατορίας τῆς καταπιεζόμενης τάξης, ἔτσι ἡ ἀνθρωπότητα μπορεῖ νά φτάσει καί στήν ἀναπόφευχτη συγχώνευση τῶν ἐθνῶν μονάχα μέσω μιᾶς μεταβατικῆς περιόδου πλέριας ἀπελευθέ-

ρωσης ὅλων τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν, δηλ. τῆς ἐλευθερίας τους γιά ἀποχωρισμό» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 19ος, σελ. 40[76]).

Νά τώρα καί μιά ἄλλη θέση τοῦ Λένιν, πού κι αὐτή δέν τήν παραθέτετε ὁλοκληρωμένη:

«Ὅσο θά ὑπάρχουν ἐθνικές καί κρατικές διαφορές ἀνάμεσα σέ λαούς καί χῶρες—καί οἱ διαφορές αὐτές θά διατηρηθοῦν γιά πολύ, πολύν καιρό ἀκόμα καί ὕστερα ἀπ' τήν πραγματοποίηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ παγκόσμια κλίμακα—ἡ ἑνότητα τῆς διεθνοῦς ταχτικῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν ἀπαιτεῖ ὄχι τήν παραμέριση τῆς ποικιλομορφίας, ὄχι τήν ἐκμηδένιση τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν (αὐτό εἶναι ἕνα ἀνόητο ὀνειροπόλημα γιά τή σημερινή στιγμή), μά μιά τέτια ἐφαρμογή τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ (σοβιετική ἐξουσία καί διχτατορία τοῦ προλεταριάτου), πού θά τροποποιοῦσε σωστά τίς ἀρχές αὐτές στίς λεπτομέρειες, θά τίς προσάρμοζε σωστά, θά τίς ἐφάρμοζε στίς ἐθνικές καί ἐθνικοκρατικές διαφορές» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 227).

Πρέπει νά σημειωθεῖ πώς ἡ περικοπή αὐτή εἶναι παρμένη ἀπ' τή μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ὁ „ἀριστερισμός“, παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ», πού ἐκδόθηκε τό 1920, δηλ. *μετά* τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης σέ μιά χώρα, *μετά* τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Ἀπ' τίς περικοπές αὐτές φαίνεται, πώς τό προτσές τῆς ἀπονέκρωσης τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν καί τῆς συγχώνευσης τῶν ἐθνῶν ὁ Λένιν τό συνδέει ὄχι μέ τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, μά ἀποκλειστικά μέ τήν περίοδο *μετά* τήν πραγματοποίηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ παγκόσμια κλίμακα, δηλ. μέ τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σ' ὅλες τίς χῶρες, ὅταν θά ἔχουν κιόλας τεθεῖ οἱ βάσεις τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Ἀπ' τίς περικοπές αὐτές φαίνεται ἀκόμα, πώς ὁ

Λένιν χαρακτηρίζει «ἀνόητο ὀνειροπόλημα» τήν ἀπόπειρα νά συνδεθεῖ τό προτσές τῆς ἀπονέκρωσης τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν μέ τήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, τή χώρα μας.

Ἀπ' τίς περικοπές αὐτές φαίνεται, ἐκτός ἀπ' αὐτά, ὅτι ὁ Στάλιν εἶχε ἀπόλυτα δίκιο ὅταν στό λόγο του στό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀρνοῦνταν τή δυνατότητα ἀπονέκρωσης τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν καί τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν στήν περίοδο τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, στή χώρα μας, καί σεῖς εἴχατε ἀπόλυτα ἄδικο, ὅταν ὑποστηρίζατε κάτι ὁλότελα ἀντίθετο πρός τή θέση τοῦ Στάλιν.

Τέλος, ἀπ' τίς περικοπές αὐτές φαίνεται πώς ἐσεῖς συγχέοντας δυό διαφορετικές περίοδες τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ, δέν κατανοήσατε τόν Λένιν, διαστρεβλώσατε τή γραμμή τοῦ Λένιν στό ἐθνικό ζήτημα, καί κατά συνέπεια, παρά τή θέλησή σας, πήρατε τό δρόμο τῆς ἀπόσπασης ἀπ' τό λενινισμό.

Δέ θά ἤτανε σωστό νά πιστεύει κανείς πώς ἡ ἐκμηδένιση τῶν ἐθνικῶν διαφορῶν καί ἡ ἀπονέκρωση τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν θά γίνει ἀμέσως ἔπειτα ἀπ' τήν ἥττα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, μέ μιᾶς, μέ τήν ἔκδοση ἄς ποῦμε διαταγμάτων ἀπ' τά πάνω. Δέν ὑπάρχει τίποτα πιό λαθεμένο ἀπ' τήν ἄποψη αὐτή. Τό ν' ἀποπειραθεῖ κανένας νά πραγματοποιήσει τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν μέ τήν ἔκδοση διαταγμάτων ἀπ' τά πάνω, μέ τόν καταναγκασμό, θά σήμαινε ὅτι παίζει τό παιχνίδι τῶν ἰμπεριαλιστῶν, χαντακώνει τήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἐθνῶν, θάβει τό ἔργο τῆς ὀργάνωσης τῆς συνεργασίας καί τῆς ἀδελφότητας τῶν ἐθνῶν. Μιά τέτια πολιτική θά ἤτανε ἰσοδύναμη μέ τήν πολιτική τῆς ἀφομοίωσης.

Σᾶς εἶναι βέβαια γνωστό πώς ἡ πολιτική τῆς ἀφομοίωσης ἀποκλείεται ἀπόλυτα ἀπό τό ὁπλοστάσιο τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ, σάν πολιτική ἀντιλαϊκή καί ἀντεπαναστατική, σάν ὀλέθρια πολιτική.

Εἶναι γνωστό, ἐκτός ἀπ' αὐτό, πώς τά ἔθνη καί οἱ ἐθνικές γλῶσσες διακρίνονται γιά τήν ἐξαιρετική σταθερότητά τους καί τήν κολοσσιαία δύναμη ἀντίστασης στήν πολιτική τῆς ἀφομοίωσης. Οἱ τοῦρκοι ἀφομοιωτές—οἱ πιό σκληροί ἀπ' ὅλους τούς ἀφομοιωτές—ἑκατοντάδες χρόνια βασάνιζαν καί σακάτευαν τά βαλκανικά ἔθνη, μά ὄχι μονάχα δέν πέτυχαν τήν ἐκμηδένισή τους, ἀλλά καί ὑποχρεώθηκαν νά συνθηκολογήσουν. Οἱ τσαρικοί-ρῶσοι ἐκρωσιστές καί οἱ γερμανο-πρῶσοι ἐκγερμανιστές, πού πολύ λίγο μέναν πίσω σέ σκληρότητα ἀπ' τούς τούρκους ἀφομοιωτές, πάνω ἀπό ἑκατό χρόνια κομμάτιαζαν καί βασάνιζαν τό πολωνικό ἔθνος, τό ἴδιο ὅπως καί οἱ πέρσες καί τοῦρκοι ἀφομοιωτές ἑκατοντάδες χρόνια κομμάτιαζαν, βασάνιζαν καί ἐξολόθρευαν τό ἀρμενικό καί τό γεωργιανό ἔθνος, μά ὄχι μονάχα δέν πέτυχαν τήν ἐκμηδένιση αὐτῶν τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ἀντίθετα, ὑποχρεώθηκαν ἐπίσης νά συνθηκολογήσουν.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά παρθοῦν ὑπόψη ὅλα αὐτά τά περιστατικά, γιά νά προβλεφτεῖ σωστά ἡ πιθανή πορεία τῶν γεγονότων ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἔθνους ἀμέσως ἔπειτα ἀπ' τήν ἥττα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ.

Θά ἤτανε λάθος νά πιστεύει κανείς, πώς τό πρῶτο στάδιο τῆς περιόδου τῆς παγκόσμιας διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου θά εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἀπονέκρωσης τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν, ἡ ἀρχή τῆς διαμόρφωσης τῆς ἑνιαίας κοινῆς γλώσσας. Ἀντίθετα, τό πρῶτο στάδιο, πού στή διάρκειά του θά ἐξαλειφθεῖ ὁριστικά ἡ ἐθνική καταπίεση, θά εἶναι στάδιο ἀνάπτυξης καί ἄνθισης τῶν ἄλλοτε

κατατρεγμένων ἐθνῶν καί ἐθνικῶν γλωσσῶν, στάδιο καθιέρωσης τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἐθνῶν, στάδιο ἐξάλειψης τῆς ἀμοιβαίας ἐθνικῆς δυσπιστίας, στάδιο ἀποκατάστασης καί στερέωσης τῶν διεθνῶν σχέσεων ἀνάμεσα στά ἔθνη.

Μονάχα στό δεύτερο στάδιο τῆς περιόδου τῆς παγκόσμιας διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στό βαθμό πού θά διαμορφώνεται μιά ἑνιαία παγκόσμια σοσιαλιστική οἰκονομία—στή θέση τῆς παγκόσμιας καπιταλιστικῆς οἰκονομίας—μονάχα στό στάδιο αὐτό θ' ἀρχίσει νά διαμορφώνεται κάτι σάν κοινή γλώσσα, γιατί μονάχα στό στάδιο αὐτό τά ἔθνη θά νιώσουν τήν ἀνάγκη, πλάι στίς δικές τους ἐθνικές γλῶσσες, νά ἔχουν μιά κοινή διεθνή γλώσσα—γιά τή διευκόλυνση τῶν σχέσεων καί τή διευκόλυνση τῆς οἰκονομικῆς, πολιτιστικῆς καί πολιτικῆς συνεργασίας. Ὥστε, στό στάδιο αὐτό οἱ ἐθνικές γλῶσσες καί ἡ κοινή διεθνής γλώσσα θά ὑπάρχουν παράλληλα. Εἶναι δυνατό, στήν ἀρχή νά δημιουργηθεῖ ὄχι ἕνα μόνο κοινό γιά ὅλα τά ἔθνη παγκόσμιο οἰκονομικό κέντρο μέ μιά κοινή γλώσσα, ἀλλά περισσότερα κατά ζῶνες οἰκονομικά κέντρα γιά ὁρισμένες ὁμάδες ἐθνῶν, μέ ἰδιαίτερη κοινή γλώσσα γιά κάθε ὁμάδα ἐθνῶν, καί μονάχα κατόπινά αὐτά τά κέντρα νά συνενωθοῦν σ' ἕνα κοινό παγκόσμιο κέντρο σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας μέ μιά κοινή γλώσσα γιά ὅλα τά ἔθνη.

Στό ἑπόμενο στάδιο τῆς περιόδου τῆς παγκόσμιας διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τότε πού τό παγκόσμιο σοσιαλιστικό οἰκονομικό σύστημα θά δυναμώσει σέ ἀρκετό βαθμό κι ὁ σοσιαλισμός θά μπεῖ στήν καθημερινή ζωή τῶν λαῶν, τότε πού τά ἔθνη θά πειστοῦν στήν πράξη γιά τά πλεονεκτήματα τῆς κοινῆς γλώσσας ἀπέναντι στίς ἐθνικές γλῶσσες—οἱ ἐθνικές διαφορές καί γλῶσσες θ' ἀρχίσουν νά ἀπονεκρώνονται, παραχωρώντας τή θέση τους στήν κοινή γιά ὅλους παγκόσμια γλώσσα.

Αὐτή εἶναι, κατά τή γνώμη μου, ἡ κατά προσέγγιση εἰκόνα τοῦ μέλλοντος τῶν ἐθνῶν, ἡ εἰκόνα τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐθνῶν στό δρόμο τῆς μελλοντικῆς συγχώνευσής τους.

4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἕνα ἀπ' τά λάθη σας εἶναι ὅτι ἐξετάζετε τό ἐθνικό ζήτημα, ὄχι σάν μέρος τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς κοινωνικο-πολιτικῆς ἀνάπτυξης τῆς κοινωνίας, ὑποταγμένο στό γενικό αὐτό ζήτημα, μά σάν κάτι τό αὐθυπόστατο καί μόνιμο, πού δέν ἀλλάζει βασικά τήν κατεύθυνσή του καί τό χαρακτήρα του στό διάβα τῆς ἱστορίας. Γι' αὐτό, δέ βλέπετε κεῖνο πού βλέπει κάθε μαρξιστής, δέ βλέπετε δηλαδή πώς τό ἐθνικό ζήτημα δέν ἔχει πάντα τόν ἴδιο χαρακτήρα, πώς ὁ χαρακτήρας καί τά καθήκοντα τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος ἀλλάζουν σέ συνάρτηση μέ τίς διάφορες περιόδες ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης.

Ἔτσι κυρίως ἐξηγεῖται λογικά καί τό θλιβερό γεγονός ὅτι ἐσεῖς τόσο εὔκολα συγχέετε καί βάζετε στό ἴδιο τσουβάλι τίς διαφορετικές περίοδες ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης, μή κατανοώντας, πώς ἡ ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα καί τῶν καθηκόντων τῆς ἐπανάστασης στά διάφορα στάδια ἀνάπτυξης προκαλεῖ ἀνάλογες ἀλλαγές στό χαρακτήρα καί τά καθήκοντα τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, πώς, σύμφωνα μ' αὐτό, ἀλλάζει κι ἡ πολιτική τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα, πώς δέν πρέπει συνεπῶς τήν πολιτική τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα, πού συνδέεται μέ μιά περίοδο ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης, νά τήν ἀποσπάει κανένας

βίαια ἀπ' τήν περίοδο αὐτή καί νά τή μεταφέρει αὐθαίρετα σέ ἄλλη περίοδο.

Οἱ ρῶσοι μαρξιστές ξεκινοῦσαν πάντα ἀπό τή θέση, ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι μέρος τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης, ὅτι στά διαφορετικά στάδια τῆς ἐπανάστασης τό ἐθνικό ζήτημα ἔχει διαφορετικά καθήκοντα, πού ἀνταποκρίνονται στό χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης σέ κάθε δοσμένη ἱστορική στιγμή, πώς, σύμφωνα μ' αὐτό, ἀλλάζει καί ἡ πολιτική τοῦ κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα.

Στήν περίοδο πρίν ἀπό τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, ὅταν ἡ ἱστορία ἔθεσε σάν καθῆκον τῆς στιγμῆς μπροστά στή Ρωσία, τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, οἱ ρῶσοι μαρξιστές συνδέανε τή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος μέ τήν τύχη τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς στή Ρωσία. Τό κόμμα μας θεωροῦσε, ὅτι ἡ ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ, ἡ ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς φεουδαρχίας καί ὁ πλήρης ἐκδημοκρατισμός τῆς χώρας εἶναι ἡ καλύτερη λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, πού εἶναι δυνατή στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ.

Αὐτή ἤτανε ἡ πολιτική τοῦ κόμματος σ' αὐτή τήν περίοδο.

Στήν περίοδο αὐτή ἀναφέρονται τά γνωστά ἄρθρα τοῦ Λένιν γιά τό ἐθνικό ζήτημα, μαζί καί τό ἄρθρο «Κριτικές παρατηρήσεις πάνω στό ἐθνικό ζήτημα», ὅπου ὁ Λένιν λέει:

«... ὑποστηρίζω, πώς ὑπάρχει μονάχα μιά λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, ἄν γενικά εἶναι δυνατό ἕνα τέτιο πράγμα στόν κόσμο τοῦ καπιταλισμοῦ, καί ἡ λύση αὐτή εἶναι ὁ συνεπής δημοκρατισμός. Σάν ἀπόδειξη ἐπικαλοῦμαι ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τήν Ἐλβετία» (βλ. ἔκδ. 3η, τόμ. 17ος, σελ. 150[77]).

Στήν ἴδια περίοδο ἀναφέρεται καί ἡ μπροσούρα τοῦ Στάλιν «Ὁ μαρξισμός καί τό ἐθνικό ζήτημα», πού ἀνάμεσα στ' ἄλλα λέει:

«Ἡ τελική ἐξαφάνιση τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος εἶναι δυνατή μονάχα μέ τήν πτώση τῆς ἀστικῆς τάξης. Μονάχα στό βασίλειο τοῦ σοσιαλισμοῦ μπορεῖ ν' ἀποκατασταθεῖ πλέρια εἰρήνη. Μά νά περιορίσουμε τήν ἐθνική πάλη στό ἐλάχιστο, νά ὑποσκάψουμε τίς βάσεις της, νά τήν κάνουμε στόν ἀνώτατο βαθμό ἀβλαβῆ γιά τό προλεταριάτο, αὐτό εἶναι δυνατό καί στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ. Αὐτό τό μαρτυρᾶνε ἀκόμα καί τά παραδείγματα τῆς Ἐλβετίας καί τῆς Ἀμερικῆς. Γιά νά γίνει αὐτό, χρειάζεται νά ἐκδημοκρατιστεῖ ἡ χώρα καί νά δοθεῖ στά ἔθνη ἡ δυνατότητα ἐλεύθερης ἀνάπτυξης»[78].

Στήν ἑπόμενη περίοδο, στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου, τότε πού ὁ μακρόχρονος πόλεμος ἀνάμεσα στούς δυό ἰμπεριαλιστικούς συνασπισμούς ὑπόσκαψε τήν ἰσχή τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, τότε πού ἡ κρίση τοῦ παγκόσμιου συστήματος τοῦ καπιταλισμοῦ ἔφτασε στό κατακόρυφο, τότε πού πλάι στήν ἐργατική τάξη τῶν «μητροπόλεων» μπῆκαν στό ἀπελευθερωτικό κίνημα καί οἱ ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες, τότε πού τό ἐθνικό ζήτημα μετατράπηκε σέ ἐθνικο-αποικιακό ζήτημα, τότε πού τό ἑνιαῖο μέτωπο τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν προχωρημένων καπιταλιστικῶν χωρῶν καί τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἀποικιῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν ἄρχισε νά μετατρέπεται σέ πραγματική δύναμη, τότε πού συνεπῶς ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε ζήτημα τῆς στιγμῆς, οἱ ρῶσοι μαρξιστές δέν μποροῦσαν πιά νά μένουν ἱκανοποιημένοι ἀπό τήν πολιτική τῆς προηγούμενης περιόδου καί θεώρησαν ἀπαραίτητο νά συνδέσουν τή λύση τοῦ ἐθνικο-αποικιακοῦ ζητήματος μέ τήν τύχη τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνατροπῆς.

Τό κόμμα θεωροῦσε ὅτι ἡ ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ

κεφαλαίου καί ή όργάνωση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ή έκδίωξη τῶν ίμπεριαλιστικῶν στρατευμάτων έξω άπ' τά σύνορα τῶν άποικιακῶν καί έξαρτημένων χωρῶν καί ή έξασφάλιση γι' αύτές τίς χῶρες τοῦ δικαιώματος τοῦ άποχωρισμοῦ καί τῆς όργάνωσης δικῶν τους έθνικῶν κρατῶν, ή έξάλειψη τῆς έθνικῆς έχθρότητας καί τοῦ έθνικισμοῦ καί ή στερέωση τῶν διεθνῶν δεσμῶν άνάμεσα στούς λαούς, ή όργάνωση ένιαίας σοσιαλιστικῆς λαϊκῆς οίκονομίας καί ή άποκατάσταση πάνω σ' αύτή τή βάση άδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν—είναι ή καλύτερη λύση τοῦ έθνικο-αποικιακοῦ ζητήματος στίς δοσμένες συνθῆκες.

Νά ή πολιτική τοῦ κόμματος σ' αύτή τήν περίοδο.

Ἡ περίοδος αύτή άπέχει πολύ άκόμα άπ' τήν έκδήλωση ὅλης τῆς δύναμής της γιατί μόλις ἄρχισε, είναι ὅμως άναμφίβολο ὅτι θά πεῖ τόν άποφασιστικό της λόγο...

Διαφορετικά μπαίνει τό ζήτημα τῆς τωρινῆς περιόδου άνάπτυξης τῆς έπανάστασης στή χώρα μας καί τῆς τωρινῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ή χώρα μας γιά τήν ὥρα άποδείχθηκε ή μ ο ν α δ ι κ ή χώρα πού ἦτανε ἕτοιμη νά άνατρέψει τόν καπιταλισμό. Καί, πραγματικά, άνάτρεψε τόν καπιταλισμό καί όργάνωσε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Συνεπῶς γιά τήν ὥρα είμαστε μακριά άκόμα άπ' τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ π α γ κ ό σ μ ι α κ λ ί μ α κ α καί—πολύ περισσότερο—άπ' τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σ' ὅ λ ε ς τ ί ς χ ῶ ρ ε ς.

Πρέπει άκόμα νά σημειωθεῖ ὅτι βάζοντας τέρμα στήν έξουσία τῆς άστικῆς τάξης, πού άπό καιρό πιά άπαρνήθηκε τίς παλιές της δημοκρατικές παραδόσεις, λύσαμε παρεμπιπτόντως τό πρόβλημα «τοῦ πλέριου έκδημοκρατισμοῦ τῆς χώρας», έξαλείψαμε τό σύστημα τῆς έθνικῆς καταπίεσης καί έφαρμόσαμε τήν ίσοτιμία τῶν έθνῶν στή χώρα μας.

Ὅπως είναι γνωστό, τά μέτρα αύτά άποδείχτηκαν τό καλύτερο μέσο γιά τήν έξάλειψη τοῦ έθνικισμοῦ καί τῆς έθνικῆς έχθρότητας, γιά τήν άποκατάσταση τῆς έμπιστοσύνης άνάμεσα στούς λαούς.

Πρέπει, τέλος, νά σημειωθεῖ ὅτι ή έκμηδένιση τῆς έθνικῆς καταπίεσης όδήγησε στήν έθνική άναγέννηση τῶν ἄλλοτε καταπιεζόμενων έθνῶν τῆς χώρας μας, στήν άνάπτυξη τοῦ έθνικοῦ τους πολιτισμοῦ, στή στερέωση τῶν φιλικῶν διεθνιστικῶν δεσμῶν άνάμεσα στούς λαούς τῆς χώρας μας καί στήν άποκατάσταση συνεργασίας άνάμεσά τους στό ἔργο τῆς σοσιαλιστικῆς οίκοδόμησης.

Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι τά άναγεννημένα αύτά ἔθνη δέν είναι πιά τά παλιά, άστικά ἔθνη, πού καθοδηγοῦνταν άπό τήν άστική τάξη, άλλά νέα, σοσιαλιστικά ἔθνη, πού έμφανίστηκαν πάνω στά έρείπια τῶν παλιῶν έθνῶν καί καθοδηγοῦνται άπ' τό διεθνιστικό κόμμα τῶν έργαζομένων μαζῶν.

Σέ συνδυασμό μ' αύτό, τό κόμμα θεώρησε άναγκαῖο νά βοηθήσει τά άναγεννημένα ἔθνη τῆς χώρας μας νά όρθοποδήσουν, νά άναζωογονήσουν καί ν' άναπτύξουν τόν έθνικό τους πολιτισμό, νά όργανώσουν σχολεῖα, θέατρα, καί ἄλλα πολιτιστικά ίδρύματα στή μητρική γλώσσα, νά έθνικοποιήσουν, δηλ. νά κάνουν έθνικούς άπό τήν ἄποψη τῆς σύνθεσής τους τόν κομματικό, συνδικαλιστικό, συνεταιριστικό, κρατικό καί οίκονομικό μηχανισμό, νά άναδείξουν δικά τους, έθνικά κομματικά καί σοβιετικά στελέχη καί νά χαλιναγωγήσουν ὅλα έκεῖνα τά—όλιγάριθμα είναι άλήθεια—στοιχεῖα πού προσπαθοῦν νά φρενάρουν τήν πολιτική αύτή τοῦ κόμματος.

Αὐτό σημαίνει, πώς τό κόμμα ὑποστηρίζει καί θά ὑποστηρίζει τήν ἀνάπτυξη καί τήν ἄνθιση τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τῆς χώρας μας, πώς θά ἐνθαρρύνει τό ἔργο τῆς στερέωσης τῶν νέων, τῶν σοσιαλιστικῶν μας ἐθνῶν, πώς τό ἔργο αὐτό τό παίρνει ὑπό τήν ὑπεράσπιση καί προστασία του ἐνάντια στά κάθε λογῆς ἀντιλενινιστικά στοιχεῖα.

Ἀπ' τά γράμματά σας, φαίνεται ὅτι δέν ἐγκρίνετε τήν πολιτική αὐτή τοῦ κόμματός μας. Αὐτό συμβαίνει, πρῶτο, γιατί ἐσεῖς συγχέετε τά νέα, τά σοσιαλιστικά ἔθνη μέ τά παλιά, τά ἀστικά ἔθνη καί δέν καταλαβαίνετε, ὅτι οἱ ἐθνικοί πολιτισμοί τῶν καινούργιων σοβιετικῶν ἐθνῶν εἶναι ὡς πρός τό π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν ό τους σοσιαλιστικοί πολιτισμοί. Δεύτερο, αὐτό συμβαίνει γιατί ἐσεῖς—συγγνώμη γιά τήν ἀγένεια—κουτσαίνετε σοβαρά στά ζητήματα τοῦ λενινισμοῦ καί πολύ ἄσχημα καταλαβαίνετε τό ἐθνικό ζήτημα.

Προσέξτε τουλάχιστο τό παρακάτω στοιχειώδικο ζήτημα. Ὅλοι μιλᾶμε γιά τήν ἀναγκαιότητα τῆς πολιτιστικῆς ἐπανάστασης στή χώρα μας. Ἄν ἀντικρύσουμε σοβαρά τό ζήτημα αὐτό, καί δέν πετᾶμε λόγια στόν ἀέρα, εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνουμε πρός αὐτή τήν κατεύθυνση ἔστω καί τό πρῶτο βῆμα: νά κάνουμε πρίν ἀπ' ὅλα ὑποχρεωτική τήν στοιχειώδικη ἐκπαίδευση γιά ὅλους τούς πολίτες τῆς χώρας, χωρίς διάκριση ἐθνικότητας καί ἔπειτα, καί τή μέση ἐκπαίδευση. Εἶναι φανερό, πώς χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατη κάθε πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας, ἀφήνοντας πιά τή λεγόμενη πολιτιστική ἐπανάσταση. Κάτι περισσότερο: χωρίς αὐτό δέ θά ἔχουμε οὔτε πραγματική ἄνοδο τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, οὔτε σίγουρη ἄμυνα τῆς χώρας μας.

Πῶς θά γίνει ὅμως αὐτό, ἄν πάρουμε ὑπόψη πώς τό ποσοστό τῆς ἀγραμματοσύνης στή χώρα μας εἶναι ἀκόμα πολύ μεγάλο, πώς σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἔθνη τῆς χώρας μας οἱ ἀγράμματοι ἀποτελοῦν τά 80—90%;

Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά καλυφθεῖ ἡ χώρα μέ ἕνα πλούσιο δίχτυ σχολείων στή μητρική γλώσσα, πλαισιώνοντάς τα μέ διδαχτικά στελέχη, πού νά κατέχουν τή μητρική γλώσσα.

Γι' αὐτό χρειάζεται νά ἐθνικοποιηθοῦν, δηλ. νά γίνουν ἐθνικοί ἀπό τήν ἄποψη τῆς σύνθεσής τους ὅλοι οἱ μηχανισμοί διοίκησης, ἀπ' τούς κομματικούς καί συνδικαλιστικούς ἴσαμε τούς κρατικούς καί οἰκονομικούς.

Γι' αὐτό χρειάζεται ν' ἀναπτυχθοῦν ὁ τύπος, τό θέατρο, ὁ κινηματογράφος καί τά ἄλλα πολιτιστικά ἱδρύματα στή μητρική γλώσσα.

Γιατί—ρωτᾶνε—στή μητρική γλώσσα; Μά ἐπειδή τά ἑκατομμύρια τῶν λαϊκῶν μαζῶν δέν μποροῦν νά προκόψουν στήν πολιτιστική, πολιτική καί οἰκονομική ἀνάπτυξη παρά μονάχα στή μητρική τους γλώσσα, στήν ἐθνική γλώσσα.

Ἔπειτα ἀπό ὅσα εἰπώθηκαν, νομίζω, δέν εἶναι δά καί τόσο δύσκολο νά καταλάβει κανείς πώς καμιά ἄλλη πολιτική στό ἐθνικό ζήτημα, ἐκτός ἀπ' αὐτή πού ἐφαρμόζεται τώρα στή χώρα μας, δέν μποροῦν νά ἐφαρμόσουν οἱ λενινιστές, ἄν βέβαια, θέλουν νά μείνουν λενινιστές.

Δέν εἶναι ἔτσι;

Ἄς τελειώσουμε, λοιπόν, ἐδῶ.

Νομίζω πώς ἀπάντησα σ' ὅλα σας τά ἐρωτήματα καί τίς ἀμφιβολίες.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς *Ι. Στάλιν*

18 τοῦ Μάρτη 1929

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Στή διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ του στή Σιβηρία, πού κράτησε ἀπ' τίς 15 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 6 τοῦ Φλεβάρη 1928, ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐπισκέφτηκε τίς βασικές σιτηροπαραγωγικές περιφέρειες αὐτῆς τῆς περιοχῆς. Ὁ Ι. Β. Στάλιν πῆρε μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Γραφείου τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Περιοχῆς τῆς Σιβηρίας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στό Νοβοσιμπίρσκ, σέ συνεδριάσεις τῶν Γραφείων τῶν Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί σέ κοινές συσκέψεις τῶν στελεχῶν τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τῶν Περιφερειῶν τοῦ Μπαρναούλ, τοῦ Μπίισκ, τοῦ Ρουμπτσόφσκ καί τοῦ Ὄμσκ, μέ ἀντιπροσώπους τῶν, Σοβιέτ καί τῶν ὀργανισμῶν συγκέντρωσης σιτηρῶν. Χάρη στά πολιτικά καί ὀργανωτικά μέτρα πού ἐφαρμόστηκαν ἀπ' τόν Ι. Β. Στάλιν, οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῆς Σιβηρίας ἐξασφάλισαν τήν ἐκπλήρωση τοῦ σχεδίου συγκέντρωσης σιτηρῶν.—*Σελ. 3.*

2 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 24ος, σελ. 51.—*Σελ. 11.*

3 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 24ος, σελ. 465.—*Σελ. 11.*

4 Τό 15ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ συνῆλθε στή Μόσχα στίς 2—19 τοῦ Δεκέμβρη 1927. Τό Συνέδριο συζήτησε τήν πολιτική καί ὀργανωτική ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, τίς ἐκθέσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ΚΕΕ—ΕΑΕ καί τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τίς ὁδηγίες γιά τήν κατάρτιση τοῦ πεντάχρονου σχεδίου ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί ἔκθεση γιά τή δουλιά στό χωριό,

ἄκουσε τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου γιά τό ζήτημα τῆς ἀντιπολίτευσης καί ἐξέλεξε τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στίς 3 τοῦ Δεκέμβρη ἔκανε τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη ἐκφώνησε τόν τελικό λόγο. Στίς 12 τοῦ Δεκέμβρη τό Συνέδριο ἐξέλεξε τό Ι. Β. Στάλιν στήν ἐπιτροπή γιά τή σύνταξη τῆς ἀπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό Συνέδριο ἐνέκρινε τήν πολιτική καί ὀργανωτική γραμμή τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος καί τῆς ἀνάθεσε νά ἐφαρμόζει καί στό μέλλον πολιτική εἰρήνης καί ἐνίσχυσης τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητας τῆς ΕΣΣΔ, νά συνεχίσει μέ ἀμείωτους ρυθμούς τή σοσιαλιστική ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, νά ἐπεκτείνει καί νά δυναμώνει τό σοσιαλιστικό τομέα στήν πόλη καί στό χωριό καί ν' ἀκολουθεῖ γραμμή ἐκμηδένισης τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων στή λαϊκή οἰκονομία. Τό Συνέδριο ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν κατάρτιση τοῦ πρώτου πεντάχρονου σχεδίου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ. Τό Συνέδριο πῆρε ἀπόφαση νά ἀναπτυχθεῖ μέ κάθε τρόπο ἡ κολεχτιβοποίηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, χάραξε σχέδιο ἐπέκτασης τῶν κολχόζ καί τῶν σοβχόζ καί ὑπόδειξε τούς τρόπους πάλης γιά τήν κολεχτιβοποίηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τό 15ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ πέρασε στήν ἱστορία τοῦ κόμματος σάν συνέδριο τῆς κολεχτιβοποίησης. Στίς ἀποφάσεις του γιά τήν ἀντιπολίτευση, πού ἀπόβλεπαν στή διάλυση τοῦ τροτσκιστικοῦ-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ, τό συνέδριο διαπίστωσε, ὅτι οἱ διαφωνίες ἀνάμεσα στό κόμμα καί στήν ἀντιπολίτευση ἐξελίχτηκαν σέ προγραμματικές διαφωνίες, ὅτι ἡ τροτσκιστική ἀντιπολίτευση πῆρε τό δρόμο τῆς ἀντισοβιετικῆς πάλης, καί διακήρυξε ὅτι ἡ συμμετοχή στήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση καί ἡ προπαγάνδιση τῶν ἀπόψεών της εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ τήν παραμονή στίς γραμμές τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Τό συνέδριο ἐνέκρινε τήν ἀπόφαση τῆς κοινῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ (Νοέμβρης 1927) γιά τή διαγραφή ἀπ' τό κόμμα τοῦ Τρότσκι καί τοῦ Ζηνόβιεφ καί ἀποφάσισε νά διαγράψει ἀπ' τό κόμμα ὅλα τά δραστήρια στελέχη τοῦ τροτσκιστικοῦ-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. (Γιά τό 15ο Συ-

νέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπιτομή», σελ. 275—276 (βλ. καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 301—302). Γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 222—262).—*Σελ. 12.*

5 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 251.—*Σελ. 12.*

6 Πρόκειται γιά τή συζήτηση πού ἐπέβαλε στό κόμμα ὁ τροτσκιστικο-ζηνοβιεφικός συνασπισμός τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἡ γενική κομματική συζήτηση ἄρχισε μέ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1927, δυό μῆνες πρίν ἀπό τό 15ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Γιά τή συζήτηση βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπιτομή», σελ. 272 (βλ. καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 279).—*Σελ. 16.*

7 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 255.—*Σελ. 19.*

8 Στίς 6—11 τοῦ Ἀπρίλη 1928 συνῆλθε ἡ κοινή Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ μέ συμμετοχή τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Ὁλομέλεια συζήτησε τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν ἐκείνου τοῦ χρόνου καί τῆς ὀργάνωσης τῆς καμπάνιας τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν γιά τό 1928—1929, τήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά τά πραχτικά μέτρα ἐξάλειψης τῶν ἀνεπαρκειῶν πού παρουσιάστηκαν σχετικά μέ τήν ὑπόθεση Σάχτι καί τό σχέδιο δουλιᾶς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ) τῆς ΕΣΣΔ γιά τό 1928. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς 10 τοῦ Ἀπρίλη μίλησε πάνω στήν ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί ἐκλέχτηκε στήν ἐπιτροπή γιά τήν τελική σύνταξη τῆς ἀπόφασης πάνω στήν ὑπόθεση Σάχτι καί τά πραχτικά καθήκοντα τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Ἡ Ὁλομέλεια πῆρε εἰδική ἀπόφαση νά στέλνονται κάθε χρόνο στίς τοπικές ὀργανώσεις μέλη τῆς ΚΕ, τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ καί ἄλλα καθοδηγητικά στελέχη γιά

τήν ἐνίσχυση τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τῆς τοπικῆς δουλιᾶς καί τήν καλυτέρεψη τῆς καθοδηγητικῆς δουλιᾶς τῶν κεντρικῶν ὀργάνων. (Γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 263—276.)—*Σελ. 33.*

9 Πρόκειται γιά τή σαμποταριστική δράση μιᾶς ἀντεπαναστατικῆς ὀργάνωσης ἀστῶν εἰδικῶν στό Σάχτι καί σέ ἄλλες περιφέρειες τοῦ λεκανοπέδιου τοῦ Ντονέτς. Ἡ ὀργάνωση αὐτή ἀνακαλύφτηκε στίς ἀρχές τοῦ 1928. Γιά τήν ὑπόθεση Σάχτι βλ. στόν τόμο αὐτό, σελ. 42, 62—73, βλ. ἐπίσης στήν «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπιτομή», σελ. 279 (βλ. καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 305).—*Σελ. 33.*

10 Τό «Δελτίο τῆς Ἐργατο-Αγροτικῆς Ἐπιθεώρησης» δημοσιεύονταν περιοδικά στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» ἀπ' τίς 15 τοῦ Μάρτη 1928 ὥς τίς 28 τοῦ Νοέμβρη 1933. Τό «Δελτίο τῆς ΕΑΕ» ἔβαζε σά σκοπό του τήν προσέλκυση τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία. —*Σελ. 39.*

11 «Κομσομόλσκαγια Πράβντα»—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ. Βγαίνει ἀπ' τίς 24 τοῦ Μάη 1925.—*Σελ. 39*

12 Β. Ι. Λένιν, Γράμμα στό Β. Μ. Μόλοτοφ γιά τό σχέδιο πολιτικῆς ἔκθεσης στό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματος (βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 207).—*Σελ. 44.*

13 Τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πού συνῆλθε στή Μόσχα στίς 18—23 τοῦ Μάρτη 1919, καθόρισε τή νέα πολιτική τοῦ κόμματος σχετικά μέ τή μεσαία ἀγροτιά, τήν πολιτική σταθερῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Οἱ βάσεις αὐτῆς τῆς πολιτικῆς τέθηκαν ἀπ' τό Β. Ι. Λένιν μέ τήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά στό χωριό (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 158—175). Γιά τό 8ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπιτομή», σελ. 222—225 (βλ. καί ἐλλ. ἔκδ. σελ. 242—246).—*Σελ. 56.*

14 Πρόκειται γιά τήν ἐγκύκλιο τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ ἀρ. 33, τῆς 29 τοῦ Μάρτη 1926, «Γιά τήν ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων» καί τό συνημμένο «Γενικό κανονισμό γιά τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τοῦ τεχνικοῦ διευθυντῆ ἐργοστασίου στή μεταλλουργική καί ἠλεκτροτεχνική βιομηχανία».—*Σελ. 67.*

15 Τό 8ο Πανενωσιακό Συνέδριο τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ συνῆλθε στή Μόσχα στίς 5—16 τοῦ Μάη 1928. Στό Συνέδριο συζητήθηκαν τά ζητήματα: τά ἀποτελέσματα καί οἱ προοπτικές τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης καί τά καθήκοντα τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης τῆς νεολαίας, ἡ λογοδοσία τῆς ΚΕ καί τῆς Κεντρικῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ, ἡ λογοδοσία τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ τῶν Νέων, ἡ δουλιά καί ἡ μόρφωση τῆς νεολαίας σέ σύνδεση μέ τό πεντάχρονο σχέδιο ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, ἡ δουλιά τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ ἀνάμεσα στά παιδιά καί ἄλλα ζητήματα. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε στίς 16 τοῦ Μάη στήν τελική συνεδρίαση τοῦ Συνεδρίου.—*Σελ. 76.*

16 Πρόκειται γιά ἀνοιχτό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ «Γιά τή σοσιαλιστική ἀναδιοργάνωση τοῦ χωριοῦ. (Τά βασικά καθήκοντα τῶν τμημάτων γιά τή δουλιά στό χωριό)», πού ἀπευθυνόταν σέ ὅλες τίς ΚΕ τῶν ἐθνικῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, στά Γραφεῖα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, τίς Ἐπιτροπές Ἀκρινῶν Περιοχῶν, τίς Ἐπιτροπές Περιοχῶν, τίς Ἐπιτροπές Κυβερνείων, τίς Περιφερειακές Ἐπιτροπές καί τίς Ἐπαρχιακές Ἐπιτροπές τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Τό γράμμα δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Γραμματέα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ Β. Μ. Μόλοτοφ στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 112, τῆς 16 τοῦ Μάη 1928.—*Σελ. 85.*

17 Τό 1918 μέ πρωτοβουλία τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ ὀργανώθηκαν πλάι στήν Πανρωσική Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή βραχύχρονοι κύκλοι ἀγκιτατόρων καί προπαγανδιστῶν πού τό Γενάρη τοῦ 1919 μετονομάστηκαν σέ σχολή σοβιετικῆς ἐργασίας. Μέ ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) δημιουργήθηκε μέ βάση αὐτή τή σχολή ἡ Κεντρική σχολή σοβιετικῆς καί κομματικῆς ἐργασίας. Στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1919 ἡ Κεντρική σχολή σοβιετικῆς καί κομματικῆς ἐργασίας μετατράπηκε σέ Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο Γ. Μ. Σβερντλόφ. Ἡ δέκατη ἐπέτειος τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ γιορτάστηκε στίς 28 τοῦ Μάη 1928.—*Σελ. 92.*

18 Τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ συνῆλθε στή Μόσχα στίς 18—31 τοῦ Δεκέμβρη 1925. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἔκανε στό Συνέδριο τήν πολιτική λογοδοσία τῆς ΚΕ. Τό Συνέδριο σάν κεντρικό καθῆκον τοῦ κόμματος ἔβαλε τήν πάλη γιά τή σοσιαλιστική ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, σάν βάση τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ. Τό Συνέδριο τόνισε στίς ἀποφάσεις του τή σπουδαιότητα τῆς παραπέρα ἐνίσχυσης τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τό μεσαῖο ἀγρότη, μέ στήριγμα τή φτωχολογιά γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους. Τό Συνέδριο ὑπόδειξε τήν ἀνάγκη τῆς ὑποστήριξης καί τῆς προώθησης τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέσω τῆς ἀνύψωσης τοῦ ἀγροτεχνικοῦ ἐπιπέδου καί τῆς προσέλκυσης, μέ τή βοήθεια τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὁλοένα καί μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν στό δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. (Γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 47—90. Γιά τό 14ο Συνέδριο τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπιτομή», σελ. 263—266), (βλ. καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 287—291).—*Σελ. 105.*

19 Πρόκειται γιά τήν εἰσήγηση «Πέντε χρόνια ρωσικῆς ἐπανάστασης καί οἱ προοπτικές τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης», πού ἔκανε ὁ Λένιν στό 4ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού συνῆλθε στίς 5 τοῦ Νοέμβρη—5 Δεκέμβρη 1922 (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 342—355). —*Σελ 108.*

20 Πρόκειται γιά τήν εἰσήγηση «Ἡ ταχτική τοῦ ΚΚΡ» πού ἔκανε ὁ Λένιν στό 3ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού συνῆλθε στίς 22 τοῦ Ἰούνη—12 τοῦ Ἰούλη 1921 (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 450—465).—*Σελ. 110.*

21 Πρόκειται γιά τήν ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ «Πρός ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, πρός ὅλους τούς ἐργάτες»,

πού δημοσιεύτηκε στήν έφημερίδα «Πράβντα», άρ. φύλλου 128, 3 τοῦ Ἰούνη 1928 (βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 807—809).—*Σελ. 114.*

22 Β. Ι. Λένιν, «Οἱ πολύτιμες ὁμολογίες τοῦ Πιτιρίμ Σορόκιν» (βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 23ος, σελ. 294).—*Σελ. 117.*

23 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. I, 1941, σελ. 292.—*Σελ. 120.*

24 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 164. —*Σελ. 123.*

25 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 24ος, σελ. 127. —*Σελ. 129.*

26 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. I, 1941, σελ. 307, 309.—*Σελ. 130.*

27 Ἡ 16η Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ τοῦ Κυβερνείου τῆς Μόσχας συνῆλθε στίς 20—28 τοῦ Νοέμβρη 1927. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν πρωινή συνεδρίαση τῆς Συνδιάσκεψης τῆς 23 τοῦ Νοέμβρη ἐκφώνησε λόγο μέ θέμα «Τό κόμμα καί ἡ ἀντιπολίτευση» (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 10ος, σελ. 252—268), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 281—299).—*Σελ. 132.*

28 Παραθέτονται τά λόγια τῆς «Θείας κωμωδίας» τοῦ Δάντη πού χρησιμοποιεῖ ὁ Μάρξ σάν μόττο στόν πρόλογο τῆς πρώτης γερμανικῆς ἔκδοσης τοῦ «Κεφαλαίου» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. I, 1948, σελ. 412), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., τόμ. 1ος, μέρ. 1ο, σελ. 537).—*Σελ. 133.*

29 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 223.—*Σελ. 135.*

30 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 263—269.—*Σελ. 137.*

31 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 248.—*Σελ. 139.*

32 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 251.—*Σελ. 139.*

33 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 242.—*Σελ. 140.*

34 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. I, 1941, σελ. 307.—*Σελ. 146.*

35 Κ. Μάρξ, «Ἡ 18η Μπρυμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. I, 1948, σελ. 215), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., τόμ. 1ος, σελ. 286). —*Σελ. 147.*

36 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 7ος, σελ. 190. —*Σελ. 148.*

37 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μερ. II, 1941, σελ. 275.—*Σελ. 151.*

38 «Μπιρζόφκα»—«Μπιρζεβίε Βέντομοστι» («Δελτίο τοῦ χρηματιστηρίου»)—κίτρινη ἀστική ἐφημερίδα πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπ' τό 1880. Ἡ ἐφημερίδα αὐτή ἦταν τόσο ἀνερμάτιστη καί πουλημένη πού ἔγινε παροιμιώδικη. Κλείστηκε στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἀπ' τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης.—*Σελ. 157.*

39 Ἡ Ὁλομέλεια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ πού συνῆλθε στίς 4—12 τοῦ Ἰούλη 1928, ἄκουσε καί πῆρε ὑπόψη της πληροφοριακή ἔκθεση γιά τά ζητήματα τοῦ ἐπικείμενου 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ἐνέκρινε βασικά τό σχέδιο προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἡ Ὁλομέλεια πῆρε ἀποφάσεις πάνω στά ζητήματα: ἡ πολιτική τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν σέ σχέση μέ τή γενική οἰ-

κονομική κατάσταση, ἡ ὀργάνωση νέων σοβχόζ (γιά σιτηρά), καί ἡ καλυτέρευση τῆς κατάρτισης νέων εἰδικῶν. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε στίς συνεδριάσεις τῆς Ὁλομέλειας στίς 5, 9 καί 11 τοῦ Ἰούλη. Οἱ λόγοι του δημοσιεύονται σ' αὐτό τόν τόμο. (Γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 277—286).—*Σελ. 161.*

40 Τό σχέδιο προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού συζητήθηκε ἀπ' τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ τόν Ἰούλη τοῦ 1928, τό ἐπεξεργάστηκε ἡ Ἐπιτροπή προγράμματος πού σχηματίστηκε στό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (Ἰούνης—Ἰούλης 1924). Στήν Ἐπιτροπή μετεῖχε ὁ Ι. Β. Στάλιν πού καθοδήγησε τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου προγράμματος. Τό σχέδιο πού ψήφισε στίς 25 τοῦ Μάη 1928 ἡ Ἐπιτροπή προγράμματος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί πού τό ἐνέκρινε ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, ἀποτέλεσε τή βάση τοῦ προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού ψηφίστηκε ἀπό τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (Ἰούλης—Σεπτέμβρης 1928). Γιά τό σχέδιο προγράμματος βλ. στόν τόμο αὐτό, σελ. 202—204, (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 233—235).—*Σελ. 163.*

41 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 22ος, σελ. 435—468. —*Σελ. 169.*

42 Στίς 21 τοῦ Μάρτη 1919 ἀνακηρύχτηκε στήν Οὐγγαρία ἡ Σοβιετική Δημοκρατία. Ἀπό τίς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς ὕπαρξής της ἡ Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας βρέθηκε σέ δύσκολη θέση. Ἡ χώρα περνοῦσε μιά βαθιά δημοσιονομική καί ἐπισιτιστική κρίση καί πάλαιβε ἐνάντια στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση καί τήν Ἀντάντ πού ὀργάνωσε οἰκονομικό ἀποκλεισμό καί στρατιωτική ἐπέμβαση ἐνάντια στή Σοβιετική Οὐγγαρία. Οἱ οὖγγροι σοσιαλδημοκράτες πού συμμετεῖχαν στήν κυβέρνηση τῆς Οὐγγρικῆς Δημοκρατίας διεξάγανε προδοτική ὑπονομευτική δουλιά στά μετόπισθεν καί στό μέτωπο, συνωμοτοῦσαν μέ τούς πράχτορες τῆς Ἀντάντ γιά τήν ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1919 ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση καταπνίχθηκε ἀπ' τίς ἑνωμένες δυνάμεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀντεπανάστασης καί τῶν ἐπεμβατιστῶν.—*Σελ. 171.*

43 Πρόκειται γιά τή βαθιά ἐπαναστατική κρίση πού ὑπῆρχε στή Γερμανία τό φθινόπωρο τοῦ 1923. Σάν ἀποτέλεσμα τοῦ ἰσχυροῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Σαξωνία καί στή Θουριγγία σχηματίστηκαν ἐργατικές κυβερνήσεις, καί στό Ἀμβοῦργο ἔγινε ἔνοπλη ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν. Ἡ γερμανική ἐπανάσταση τοῦ 1923 ἡττήθηκε.—*Σελ. 171.*

44 Β. Ι. Λένιν «Προκαταρκτικό σχέδιο θέσεων πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα» (βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 266—278). —*Σελ. 174.*

45 Βλ. «Σχέδιο προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς», Μόσχα—Λένινγκραντ, 1928, σελ. 52. Βλ. ἐπίσης Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 5, 190.—*Σελ. 177.*

46 Τό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνῆλθε στή Μόσχα στίς 17 τοῦ Ἰούλη—1 τοῦ Σεπτέμβρη 1928. Τό συνέδριο συζήτησε τήν ἔκθεση δράσης τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τίς ἐκθέσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τῶν Νέων καί τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου, τά μέτρα πάλης ἐνάντια στόν κίνδυνο ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων, τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τό ζήτημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στίς ἀποικιακές καί μισοαποικιακές χῶρες, τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς ΕΣΣΔ καί τήν κατάσταση στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, καί ψήφισε τό Καταστατικό τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό συνέδριο ὑπογράμμισε τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ, πού ὁδηγοῦν ἀναπόφευχτα στόν κλονισμό τῆς καπιταλιστικῆς σταθεροποίησης καί σέ μιά ἀπότομη ὀξυνση τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ. Τό συνέδριο καθόρισε τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πού ἀπορέουν ἀπ' τίς καινούργιες συνθῆκες πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Στήν ἀπόφασή του γιά τήν κατάσταση στήν Ἕνωση Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καί στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ τό συνέδριο τόνισε τίς ἐπιτυχίες τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στήν ΕΣΣΔ, τή σημασία τους γιά τή στερέωση τῶν ἐπαναστατικῶν

θέσεων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου καί κάλεσε τούς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου νά ὑπερασπιστοῦν τή Σοβιετική Ἕνωση. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέχτηκε στό Προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου, στήν Ἐπιτροπή προγράμματος καί στήν Πολιτική ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν θέσεων πάνω στή διεθνῆ κατάσταση καί τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.—*Σελ. 181.*

47 Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων τῶν Σοβιέτ τῆς ΣΟΣΔΡ». Μόσχα, 1939, σελ. 225.—*Σελ. 191.*

48 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 274. —*Σελ. 193.*

49 «Μπεντνοτά» («Φτωχολογιά»)—καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ. Ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπ' τό Μάρτη τοῦ 1918 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1931.—*Σελ. 194.*

50 Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 192.—*Σελ. 202.*

51 «Κράσναγια Γκαζέτα» («Κόκκινη Ἐφημερίδα»)—καθημερινή ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τό Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν καί τῶν κόκκινων στρατιωτῶν τοῦ Λένινγκραντ ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1918 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1939. —*Σελ. 209.*

52 Πρόκειται γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις πού συγκαλοῦνταν στίς Ἐκτελεστικές Ἐπιτροπές τῶν Σοβιέτ ἀπ' τό 1921 ὥς τό 1923.—*Σελ. 214.*

53 «Νίζνεγιε Ποβόλζιε» («Κάτω Βόλγας»)—μηνιάτικο περιοδικό. Ἔβγαινε ἀπ' τό 1924 στό Σαράτοφ ἀπ' τίς ἐπιτροπές σχεδιοποίησης τῆς περιοχῆς τοῦ Κάτω Βόλγα καί τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ. Ἀπ' τόν Αὔγουστο τοῦ 1932 ὥς τό 1933 τό περιοδικό ἐκδιδόταν στό Στάλινγκραντ ἀπό τήν ἐπιτροπή σχεδιοποίησης τῆς περιοχῆς.—*Σελ. 220.*

54 Χλεμποτσέντρ—Πανρωσική κεντρική ἕνωση ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς, ἐπεξεργασίας καί πούλησης σιτηρῶν καί ἐλαιωδῶν φυτῶν· λειτούργησε ἀπ' τό 1926 ὥς τό 1931 —*Σελ. 224.*

55 Συντεχνιακός σοσιαλισμός—ρεῦμα μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό ρεφορμισμό βαθιά ἐχθρικό πρός τό μαρξισμό. Γεννήθηκε στά 1900—1910 στήν Ἀγγλία. Ὁ συντεχνιακός σοσιαλισμός ἀρνεῖται τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ κράτους, τήν ταξική πάλη καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί κηρύχνει τήν ἕνωση τῶν ἐργατῶν, τῶν διανοουμένων καί τῶν τεχνικῶν σέ μιά ὁμοσπονδία τῶν ἐθνικῶν βιομηχανικῶν συντεχνιῶν καί τή μετατροπή τους σέ ὄργανα διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ κράτους. Ὁ συντεχνιακός σοσιαλισμός, ἀρνούμενος τίς ἐπαναστατικές μέθοδες πάλης, καταδικάζει τήν ἐργατική τάξη σέ ἀδράνεια καί σέ πλέρια ὑποταγή στήν ἀστική τάξη.—*Σελ. 234.*

56 Τό μήνυμα αὐτό γράφτηκε ἀπ' τόν Ι. Β. Στάλιν μέ τήν εὐκαιρία τῆς «Βδομάδας τῆς ἄμυνας» πού ἔγινε στή Σοβιετική Ἕνωση στίς 15—22 τοῦ Ἰούλη 1928.—*Σελ. 251.*

57 Τό Πρῶτο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν συνῆλθε στή Μόσχα στίς 16—21 τοῦ Νοέμβρη 1918. Τό συνέδριο τό συγκάλεσε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέ σκοπό τήν ὀργάνωση τῆς πολιτικῆς διαφώτισης τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν καί τήν προσέλκυσή τους σέ μιά δραστήρια συμμετοχή στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 1147 γυναῖκες ἀντιπρόσωπες. Στίς 19 τοῦ Νοέμβρη μίλησε στό συνέδριο ὁ Β. Ι. Λένιν. (Γιά τό συνέδριο καί τή σημασία του βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 23ος, σελ. 285—286 καί Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 5ος, σελ. 349—351), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 387—390).—*Σελ. 280.*

58 Στίς 16—24 τοῦ Νοέμβρη 1928 συνῆλθε ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ μέ συμμετοχή τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου καί τῆς Κεντρικῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Ὁλομέλεια ἐξέτασε τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας γιά τό 1928/29, καθώς καί τά ζητήματα: τά πρῶτα ἀποτελέσματα καί ἡ παραπέρα ἐφαρμογή τῆς ἑφτάωρης ἐργάσιμης ἡμέρας, ἡ στρατολογία ἐργατῶν καί ἡ ρύθμιση τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κόμματος, ἡ ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀκριινῆς Περιοχῆς τοῦ Βόρειου Καυκάσου τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ γιά τή δουλιά στό χωριό καί τά μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας. Στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας

στίς 19 τοῦ Νοέμβρη ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλώντας πάνω στό πρῶτο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης ἐκφώνησε τό λόγο «Ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ». Στίς 20 τοῦ Νοέμβρη ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέχτηκε ἀπ' τήν Ὁλομέλεια μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς σύνταξης τῆς ἀπόφασης γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας γιά τό 1928/29. Γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 287—310).—*Σελ. 281.*

59 Στίς 21 τοῦ Νοέμβρη 1928 στή φάμπρικα ραφτικῆς «Κατούσκα» τοῦ Σμολένσκ ἔγινε συγκέντρωση, ἀφιερωμένη στήν ὀργάνωση τῆς ἅμιλλας στήν περιοχή τοῦ Κυβερνείου γιά τήν καλύτερη διεξαγωγή τῶν ἐκλογῶν γιά τά Σοβιέτ. Στή συγκέντρωση αὐτή οἱ ἐργάτες πῆραν τήν ἀπόφαση νά ἐξασφαλίσουν τήν καθολική συμμετοχή στίς ἐκλογές τῶν Σοβιέτ ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν ἐργατῶν καί τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν τους καί νά ὀργανώσουν προεκλογική συγκέντρωση-προσκλητήριο καί κάλεσαν σέ ἅμιλλα τούς ἐργάτες τοῦ ὑφαντουργικοῦ ἐργοστασίου τοῦ Γιάρτσεβο, καθώς καί ἄλλων ἐργοστασίων καί φάμπρικων τῶν Κυβερνείων τοῦ Σμολένσκ, τοῦ Μπριάνσκ καί τῆς Καλούγκα. Οἱ ἐργάτες μέ γράμμα τους στόν Ι. Β. Στάλιν καί τόν Μ. Ι. Καλίνιν τούς πληροφοροῦσαν ὅτι ἐξέλεξαν τόν Ι. Β Στάλιν καί τόν Μ. Ι. Καλίνιν ἐπίτιμους προέδρους στή συγκέντρωση-προσκλητήριο καί ζητοῦσαν νά τούς δόσουν ὁδηγίες πάνω στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἅμιλλας γιά τήν καλύτερη διεξαγωγή τῶν ἐκλογῶν τῶν Σοβιέτ.—*Σελ. 334.*

60 Βλ. «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τεῦχος 6ο. Θέσεις, ἀποφάσεις, ψηφίσματα, ἐκκλήσεις». Μόσχα—Λένινγκραντ, 1929, σελ. 57. —*Σελ. 339.*

61 Τό 4ο Συνέδριο τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς ἔγινε στή Μόσχα στίς 17 τοῦ Μάρτη—3 τοῦ Ἀπρίλη 1928. Τό συνέδριο συζήτησε τά παρακάτω ζητήματα: τά ἀποτελέσματα καί τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ διεθνοῦς συνδικαλιστικοῦ κινήματος, ἡ ἐργατική νεολαία στό συνδικαλιστικό κίνημα, τό ὀργανωτικό ζήτημα, τά μέτρα πάλης ἐνάντια στό φασισμό καί τά κίτρινα συνδικάτα, τό συνδικαλιστικό κίνημα στίς ἀποικιακές καί τίς μισοαποικιακές χῶρες καί ἄλλα. Τό συνέδριο ὑπογράμμισε στίς ἀποφάσεις του ὅτι, στίς συνθῆκες τῆς ὁλοένα καί περισσότερο κλονιζόμενης σταθεροποίησης τοῦ καπιταλισμοῦ ἀναπτύσσεται καί ὀξύνεται ἡ ταξική πάλη, καί ὅλη ἡ δράση τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς πρέπει νά κατευθύνεται στήν κατάχτηση τῶν μαζῶν καί τήν καθοδήγηση τῆς πάλης τους ἐνάντια στό κεφάλαιο. Τό συνέδριο τόνισε ὅτι κεντρικό καθῆκον τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς εἶναι ἡ κατάχτηση τῶν ρεφορμιστικῶν συνδικάτων καί ἡ καθοδήγηση τῶν ἀπεργιῶν παρά τήν ἀντίσταση τῶν ρεφορμιστῶν ἡγετῶν. Στήν ἀπόφασή του γιά τά ὀργανωτικά ζητήματα τό συνέδριο ὑπογράμμισε ὅτι τά ἐπαναστατικά συνδικάτα πρέπει νά κάνουν καθημερινή δουλιά γιά τήν προσέλκυση τῶν πλατιῶν στρωμάτων τοῦ προλεταριάτου στίς συνδικαλιστικές ὀργανώσεις.—*Σελ. 344.*

62 Βλ. «Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τεῦχος 6ο. Θέσεις, ἀποφάσεις, ψηφίσματα, ἐκκλήσεις». Μόσχα—Λένινγκραντ, 1929, σελ. 80.—*Σελ. 347.*

63 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τοῦ 2ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς «Ὅροι γιά τήν εἰσδοχή στήν Κομμουνιστική Διεθνῆ», πού ψηφίστηκε στίς 6 τοῦ Αὐγούστου 1920. Οἱ θέσεις αὐτῆς τῆς ἀπόφασης πού συζητήθηκαν σέ εἰδική ἐπιτροπή καί ὑποβλήθηκαν ἀπ' αὐτήν γιά ἐξέταση στό συνέδριο, εἶχαν γραφτεῖ ἀπ' τό Β. Ι. Λένιν (βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 279—284).—*Σελ. 348.*

64 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση «Σχετικά μέ τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας γιά τό 1928/29», τήν ἐπεξεργασμένη ἀπό τήν ἐπιτροπή τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Νοέμβρη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν πού ψηφίστηκε ἀπ' τήν Ὁλομέλεια στή συνεδρίαση τῆς 24 Νοέμβρη 1928. Στό τελικό μέρος τῆς ἀπόφασης ἡ Ὁλομέλεια τόνισε τήν ἀνάγκη τῆς πάλης σέ δυό μέτωπα καί καθόρισε τίς μέθοδες πάλης ἐνάντια στό δεξιό κίνδυνο σάν τόν κυριότερο κίνδυνο μέσα στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ (βλ. «Ἀπο-

φάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 296—297).—*Σελ. 354.*

65 Γιά τήν ἀπόφαση τοῦ 15ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος «Γιά τήν ἀντιπολίτευση» βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. II, 1941, σελ. 259—261.—*Σελ. 360.*

66 «Ρούλ» («Τιμόνι»)—ἐφημερίδα τῶν καντέτων-λευκοεμιγκρέδων. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπ' τό Νοέμβρη τοῦ 1920 ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1931.—*Σελ. 361.*

67 Β. Ι. Λένιν, «Προκαταρκτικό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος» (βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 259—260).—*Σελ. 363.*

68 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 29ος, σελ. 229. —*Σελ. 369.*

69 Ὁ «γκολοβανοφισμός» ἐκδηλώθηκε στίς προσπάθειες μερικῶν ἀνθρώπων τοῦ θεάτρου νά εἰσάγουν στό σοβιετικό θέατρο τά παλιά ἀστικά ἤθη καί τίς μέθοδες δουλιᾶς. Τό 1926—1928 μιά ὁμάδα καλλιτεχνῶν τοῦ Μεγάλου Θεάτρου μ' ἐπικεφαλῆς τό διευθυντή ὀρχήστρας Γκολοβάνοφ εἶχε ταχθεῖ ἐνάντια στήν ἀνανέωση καί τή δημιουργία νέου δραματολογίου πού ν' ἀνταποκρίνεται στίς ἀνεβασμένες ἀπαιτήσεις τῶν πλατιῶν στρωμάτων τῶν ἐργαζομένων καί στά καθήκοντα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Ἡ ὁμάδα αὐτή ἀντιπαρατάχθηκε στό σύνολο τοῦ θιάσου καί ἀρνοῦνταν ν' ἀναδείξει νεαρούς καλλιτέχνες. Τά μέτρα πού πῆρε τό κόμμα γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς δουλιᾶς τοῦ σοβιετικοῦ θεάτρου πέτυχαν τήν ἐξάλειψη τοῦ «γκολοβανοφισμοῦ».—*Σελ. 375.*

70 Τό χαιρετιστήριο τηλεγράφημα τοῦ Ι. Β. Στάλιν στάλθηκε στήν πόλη Προσκούροφ, στούς κόκκινους στρατιῶτες καί στό διοικητικό καί πολιτικό σῶμα τοῦ Πρώτου κόκκινου κοζάκικου συντάγματος τῆς κόκκινης μεραρχίας ἱππικοῦ μέ τήν εὐκαιρία τοῦ γιορτασμοῦ τῆς ἑνδέκατης ἐπετείου τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.—*Σελ. 379.*

71 «Σελσκοχοζιάιστβενναγια Γκαζέτα» («Ἀγροτική ἐφημερίδα») —καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΕΣΣΔ. Ἐκδιδόταν ἀπ' τήν 1 τοῦ Μάρτη 1929 ὥς τίς 29 τοῦ Γενάρη 1930, κατόπιν μετονομάστηκε σέ «Σοτσιαλιστίτσεσκογιε Ζεμλεντέλιε».—*Σελ. 380.*

72 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 1ος, σελ. 137—138. —*Σελ. 386.*

73 Βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 303, 311—312 (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 341, 350—351).—*Σελ. 387.*

74 Ι. Β. Στάλιν, «Τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς» (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 7ος, σελ. 133—152), (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 146—167).—*Σελ. 390.*

75 Βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 7ος, σελ. 138—139, (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 152—153).—*Σελ. 393.*

76 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 22ος, σελ. 135—136. —*Σελ. 395.*

77 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 20ός, σελ. 23. —*Σελ. 400.*

78 Βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 312, (βλ. καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 350—351).—*Σελ. 401.*

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

(1928 – Μάρτης 1929)

1928

7 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τόν Σ. Μ. Κύροφ, Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Περιοχῆς τοῦ Λένινγκραντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

10 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τῆς διεύθυνσης τοῦ ὑφαντουργικοῦ τράστ τοῦ Τβέρ πάνω σέ ζητήματα ὀρθολογιστικῆς ὀργάνωσης τῆς παραγωγῆς.

11 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσώπους τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν ὀργάνων τοῦ κυβερνείου τοῦ Μπριάνσκ γιά τή δουλιά τῆς βιομηχανίας καί γιά τά συλλογικά συμβόλαια.

13 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσώπους τῆς Ἕνωσης ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν, τοῦ Χλεμποτσέντρ, τοῦ Χλεμποπροντούκτ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐμπορίου τῆς ΕΣΣΔ.

15 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀναχωρεῖ γιά τή Σιβηρία ἐξαιτίας τῆς μή ἱκανοποιητικῆς πορείας τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν σ' αὐτή τήν περιοχή.

18 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Γραφείου τῆς Ἀκρινῆς Περιοχῆς τῆς Σιβηρίας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, πού ἔγινε στήν πόλη Νοβοσιμπίρσκ μαζί μέ ἀντιπροσώπους τῶν ὀργανισμῶν συγκέντρωσης σιτηρῶν.

22 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν πραγματοποιεῖ στήν πόλη Μπαρναούλ σύσκεψη τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης Μπαρναούλ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ μέ συμμετοχή ἀντιπροσώπων τῶν περιφερειακῶν κομματικῶν ὀργανώσεων τοῦ Μπίισκ καί τοῦ Ρουμπτσόφσκ, πάνω στό ζήτημα τῆς ἐκπλήρωσης τοῦ σχεδίου συγκέντρωσης σιτηρῶν.

23 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλάει σέ συνεδρίαση τοῦ Γραφείου τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ρουμπτσόφσκ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, γιά τήν πορεία τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν στήν περιφέρεια.

27, 28 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στίς συνεδριάσεις τοῦ Γραφείου τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὄμσκ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ παίρνει μέρος στή συζήτηση γιά τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν σιτηρῶν.

6 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γύρισε στή Μόσχα ἀπ' τό ταξίδι του στή Σιβηρία.

9—25 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς 9ης Ὁλομέλειας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

10 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Α. Ζντάνοφ, Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Κυβερνείου τοῦ Νίζνι-Νόβγκοροντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

13 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό γράμμα «Τά πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς καμπάνιας συγκέντρωσης σιτηρῶν καί τά παραπέρα καθήκοντα τοῦ κόμματος», πού ἀπευθύνεται σέ ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

23 τοῦ Φλεβάρη. Στήν ἐφημερίδα «Κράσναγια Ζβεζντά», ἀρ. φύλλου 46, δημοσιεύεται χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τά δεκάχρονα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

25 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ τό λόγο «Γιά τίς τρεῖς ἰδιομορφίες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ» σέ πανηγυρική συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, ἀφιερωμένη στή δέκατη ἐπέτειο τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

26 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παρακολουθεῖ τήν παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς τῆς Μόσχας καί τή διαδήλωση τῶν ἐργαζομένων στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας, πού ἔγινε πρός τιμή τῆς δέκατης ἐπετείου τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐπισκέφτηκε ἔκθεση τῆς Ἕνωσης καλλιτεχνῶν τῆς ἐπαναστατικῆς Ρωσίας (ΕΚΕΡ), ἀφιερωμένη στά δεκάχρονα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

21 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τούς συντάκτες τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Μπολσεβίκ».

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τό Γραμματέα τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὄμσκ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ γιά τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν.

28 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κυβερνείου τοῦ Στάλινγκραντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κυβερνείου γιά ζητήματα διοικητικῆς διαίρεσης.

6—11 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν διευθύνει τίς ἐργασίες τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

10 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἐκφωνεῖ λόγο πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ γιά τά πραχτικά μέτρα ἐξάλειψης τῶν ἐλλείψεων πού ἀποκαλύφθηκαν μέ τήν ὑπόθεση Σάχτι. Ἡ Ὁλομέλεια ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στήν Ἐπιτροπή γιά τήν τελική διατύπωση τῆς ἀπόφασης πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

13 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συγκέντρωση τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ κάνει τήν εἰσήγηση «Γιά τίς ἐργασίες τῆς κοινῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἀπρίλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ».

30 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει χαιρετιστήριο πρός τούς ἐργάτες τῆς Κοστρομά μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου τοῦ Β. Ι. Λένιν πού ἔγιναν στήν Κοστρομά τήν 1η τοῦ Μάη 1928.

1 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παρακολουθεῖ τήν πρωτομαγιάτικη παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς τῆς Μόσχας καί τή διαδήλωση τῶν ἐργαζομένων στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας.

9 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται ἀντιπροσωπεία τῶν φοιτητῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ τό διευθυντή τοῦ Κέντρου μεταλλουργικῆς βιομηχανίας τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ πάνω σέ ζητήματα ἀνασυγκρότησης τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας.

16 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλάει στό 8ο Συνέδριο τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ.

26 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει χαιρετιστήριο πρός τήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα» μέ τήν εὐκαιρία τῆς τρίτης ἐπετείου ἀπ' τήν ἵδρυσή της. Ὁ χαιρετισμός δημοσιεύτηκε στήν «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 122, τῆς 27 τοῦ Μάη 1928.

27 τοῦ Μάη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 122, δημοσιεύεται χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν, πρός τό Κομμουνιστικό Πανεπιστήμιο Γ. Μ. Σβερντλόφ γιά τή δέκατη ἐπέτειό του.

28 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παραβρίσκεται στήν πανηγυρική συνεδρίαση στό Μεγάλο Θέατρο τῆς Μόσχας, τήν ἀφιερωμένη στή δέκατη ἐπέτειο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ φοιτητές τοῦ Ἰνστιτούτου κόκκινων καθηγητῶν, τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀκαδημίας καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανεπιστημίου Γ. Μ. Σβερντλόφ γιά τήν κατάσταση στό μέτωπο τῶν σιτηρῶν.

30 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται τούς Γραμματεῖς τῶν Ἐπιτροπῶν Κυβερνείων τῆς Τούλας, τοῦ Σμολένσκ, τοῦ Γιαροσλάβ καί τοῦ Βλαντίμιρ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

8 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στά μέλη τοῦ κύκλου κομματικῆς οἰκοδόμησης τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀκαδημίας σχετικά μέ τίς θέσεις τοῦ Σλεπκόφ γιά τήν αὐτοκριτική.

12 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Ὁ Λένιν καί τό ζήτημα τῆς συμμαχίας μέ τό μεσαῖο ἀγρότη. Ἀπάντηση στό σ. Σ.». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 152, τῆς 3 τοῦ Ἰούλη 1928.

20 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό γράμμα «Πρός τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Ἀπάντηση στό Φρούμκιν. (Ἀπ' ἀφορμή τό γράμμα τοῦ Φρούμκιν τῆς 15 τοῦ Ἰούνη 1928)».

26 τοῦ Ἰούνη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 146, δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ἐνάντια στόν ἐκχυδαϊσμό τοῦ συνθήματος τῆς αὐτοκριτικῆς».

4—12 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν διευθύνει τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

5 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ μιλάει μέ θέμα: «Γιά τό πρόγραμμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς».

9 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ μιλάει μέ θέμα: «Ἡ ἐκβιομηχάνιση καί τό πρόβλημα τῶν σιτηρῶν».

11 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, μιλάει μέ θέμα: «Γιά τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί γιά τά σοβχόζ».

13 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συγκέντρωση τοῦ ἀχτίφ τῆς ὀργάνωσης Λένινγκραντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ κάνει εἰσήγηση μέ θέμα: «Τά ἀποτελέσματα τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ».

15 τοῦ Ἰούλη. Στήν ἐφημερίδα «Κράσναγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 163 (Λένινγκραντ), δημοσιεύεται τό μήνυμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Πρός τήν Ὀσοαβιαχίμ τοῦ Λένινγκραντ», ἀπ' ἀφορμή τή «Βδομάδα ἄμυνας».

17 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγεται μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ στό 6ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί ἐκλέγεται στό γραφεῖο τῆς ἀντιπροσωπείας.

19 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή σύνταξης τοῦ προγράμματος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

30 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγεται στήν πολιτική ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τῶν θέσεων γιά τή διεθνῆ κατάσταση καί τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

31 τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει γράμμα στό Β. Β. Κούιμπισεφ.

1 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τοῦ 6ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγεται μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

3 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγεται στό Προεδρεῖο τῆς ΕΕ τῆς ΚΔ.

9 τοῦ Ὀχτώβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 235, δημοσιεύτηκε ἡ νεκρολογία πού ἔγραψε ὁ Ι. Β. Στάλιν «Στή μνήμη τοῦ σ. Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ».

12 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στήν κηδεία τοῦ Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ.

19 τοῦ Ὀχτώβρη. Στήν Ὁλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας καί τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ τό λόγο: «Ὁ δεξιός κίνδυνος στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ».

27 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τήν «Ἀπάντηση στό σ. Σ.».

Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται τόν πρόεδρο τῆς ΚΕ τῆς Ἕνωσης σιδηροδρομικῶν.

28 τοῦ Ὀχτώβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 252, δημοσιεύτηκε τό χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Στή λενινιστική Κομσομόλ» μέ τήν εὐκαιρία τῆς δέκατης ἐπετείου τῆς ΛΚΟΝ τῆς ΕΣΣΔ.

30 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχτηκε ἀντιπροσώπους τοῦ Κεντρικοῦ γραφείου φοιτητῶν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων τῆς ΕΣΣΔ.

6 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παραβρίσκεται στήν πανηγυρική συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, τήν ἀφιερωμένη στήν ἐνδέκατη ἐπέτειο τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης.

7 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παρακολουθεῖ τήν παρέλαση τῶν στρατευμάτων τῆς φρουρᾶς τῆς Μόσχας καί τή διαδήλωση τῶν ἐργαζομένων στήν Κόκκινη πλατεία τῆς Μόσχας.

16–24 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν διευθύνει τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

17 τοῦ Νοέμβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 267, δημοσιεύεται τό χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Στή δέκατη ἐπέτειο τοῦ πρώτου συνεδρίου τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν».

19 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἐκφωνεῖ τό λόγο: «Ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ».

20 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή σύνταξης τῆς απόφασης γιά τούς ἀριθμούς ἐλέγχου τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ γιά τό 1928/29.

25 τοῦ Νοέμβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 274, δημοσιεύεται τό γράμμα τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τούς ἐργάτες τῆς φάμπρικας «Κατιούσκα» καί τῆς φάμπρικας τοῦ Γιάρτσεβο τοῦ κυβερνείου τοῦ Σμολένσκ, σχετικά μέ τήν ὀργάνωση ἅμιλλας γιά τήν καλύτερη διεξαγωγή τῆς καμπάνιας τῶν ἐκλογῶν γιά τά Σοβιέτ.

26 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται τούς γραμματεῖς τῶν ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν τῆς ὀργάνωσης τῆς πόλης τῆς Μόσχας τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

27 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται καθοδηγητικά στελέχη τῆς Κομσομόλ.

29 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει χαιρετιστήριο πρός τούς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου «Κράσνι Προφιντέρν» (πόλη Μπέζιτσα) σχετικά μέ τή διεξαγωγή τῆς καμπάνιας τῶν ἐκλογῶν γιά τά Σοβιέτ. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 278, τῆς 30 τοῦ Νοέμβρη 1928.

4 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν.

9 τοῦ Δεκέμβρη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 286, δημοσιεύεται χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τή Στρατιωτική Ἀκαδημία Φρούνζε μέ τήν εὐκαιρία τῆς δέκατης ἐπετείου της.

12 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ συντάκτες τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστια».

19 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκφωνεῖ τό λόγο: «Ὁ δεξιός κίνδυνος στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας».

Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ καθοδηγητικά στελέχη τῆς περιοχῆς Κόμι γιά ζητήματα διοικητικῆς διαίρεσης.

28 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τήν «Ἀπάντηση στόν Κουσιτσέφ».

1929

Τέλη Γενάρη καί ἀρχές Φλεβάρη. Στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ ὁ Στάλιν ἐκφωνεῖ λόγους μέ θέμα: «Ἡ ὁμάδα τοῦ Μπουχάριν καί ἡ δεξιά παρέκκλιση στό κόμμα μας».

2 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τήν «Ἀπάντηση στό Μπίλλ-Μπελοτσερκόφσκι».

Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει χαιρετιστήριο πρός τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες τοῦ ἐργοστασίου «Κράσνι Τρεουγκόλνικ» μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἔναρξης τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἑφτάωρης ἐργάσιμης μέρας. Τό χαιρετιστήριο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Λενινγκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλλου 28, τῆς 3 τοῦ Φλεβάρη 1929.

12 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν συνομιλεῖ μέ ἀντιπροσωπεία οὐκρανῶν συγγραφέων.

22 τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο τηλεγράφημα στήν πόλη Προσκοῦροφ, στούς κόκκινους στρατιῶτες καί στό διοικητικό καί πολιτικό σῶμα τοῦ Πρώτου κόκκινου κοζάκικου συντάγματος μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἑνδέκατης ἐπετείου τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

1 τοῦ Μάρτη. Στό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Σελσκοχοζιάιστβενναγια Γκαζέτα» δημοσιεύτηκε χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν γιά τήν ἔκδοσή της.

14 τοῦ Μάρτη. Στή 2η Κομματική Συνδιάσκεψη τῆς Περιοχῆς Λένινγκραντ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Περιοχῆς Λένινγκραντ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ.

18 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν τέλειωσε τό ἔργο «Τό ἐθνικό ζήτημα καί ὁ λενινισμός. Ἀπάντηση στούς συντρόφους Μεσκόφ, Κοβαλτσούκ καί ἄλλους».

30 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τῶν Προεδρείων τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν Συμβουλίων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ΣΟΣΔΡ, τήν ἀφιερωμένη στό γιορτασμό τῆς συμπλήρωσης δεκαετίας τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν στή θέση τοῦ Προέδρου τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΣΣΔ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τυπώθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1953
σέ 5000 ἀντίτυπα στά τυπογραφεῖα
τοῦ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ „ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ"